

ספר

כור המבחן

והוא

שואל ומשיב

יכיל בקרבו כל כללי ודיני איסור והיתר להלכה ולמצשה, משלחן ערוך יורה דעה, וכל הפוסקים קדמאי ובתראי עד אחרון שבאחרונים, עם „מקור ההלכה“ המציין את מקורם בשלהן ערוך ופוסקים, ועם „פרוודור“ ארוך המקיף ומברר ומנתח את חלקי כל הלכה עם יסודותיה, טעמי ונמוקי, מסודר בסדר יפה אף נעים, בקצור נמרץ, ובסגנון צח וקל, על כל הסימנים שביותר דעה, בדרך „שאלה ותשובה“, נועד בשביל רבנים ובעלי-הוראה היושבים כבר על מדין - לחזור בדרך קצרה ובסדר נכון על כל עקרי מסקי ההלכות בנצח איסור והיתר, ולהקל מעליהם החפיש בספרי הפוסקים - ראשונים ואחרונים, ובשביל תלמידי הישיבות המתעתדים להוראה, ורוצים לעמוד על המבחן בכדי „להשיג ממיכה“.

לפי ההנחה לאינטרנט

www.hebrewbooks.org ספר שלישי

נילי המש העיס"ב

הלכות תערוכות

מכיל שבע מאות וששים ושלוש „שאלות ותשובות“.

נלקט ונסדר על ידי

הרב מאיר יהושע ראזענבערג

רב יאב"ד דתיר ספרינגפיערד, מאסס.
בדגאן יהודה יודל זצלה"ה (כעתיק הוה"ק לעברית).

— * —

בילגוריא

נדפס בדפוס של ר' שלמה זיינבערג

לפ"ק

תרצ"ו

שנ

Printed in Poland

הסכמות

ב"ה. ח"י טבת, ט"ו מנחות, תרצ"ג.

כבוד הרב הגאון המובהק, טפורסם לשם ולתהלת,
איש האשכולות וכו', כש"ת מוה"ר מאיר יהושע
ראזענבערג שליט"א, ראב"ד דער ספרינגפיעלד, מאסס.

אחדשכ"ת בכבוד ובידידות כהוגן.

באהבה רבה קבלתי את ספרו היקר, "כור המבחה" על מליחה
ובשר בחלב, ובעונג רב ובתשומת לב מיוחדת שמתי עיוני בהם כבקשת
כתה"ר, וראיתי כי הרר גאונו מדבר בשפה ברורה, ומשנתו לו סדורה,
ובחכמה רבה ובטוב טעם ודעת לקט וקבץ כל דברי הפוסקים ראשונים
ואחרונים אליבא דהלכתא, וסדרם בדרך, "שאלה ותשובה" להועיל לרבנן
ולתלמידיהן. משבח אני לפעלו כי טוב הוא מאד לתועלת הלמוד וההוראה,
וראוי הוא ספרו היקר להעלות על שלחן מלכים וגדולים, וכל מבקש דבר
ד' זו הלכה ימצא בספרו כל טוב ודברי חסד.

יהי ד' בעזרו לזכות את הרבים ולהוציא גם את יתר החלקים מספרו
היקר, "כור המבחן", ויהנו רבים מאור תורתו וחכמתו הרבה.
ידידו המברכו מלב ונפש ודוש"ת בהוקרה מרובה,

מאיר שפירא

אב"ד ור"מ דק"ק לובלין.

ב"ה.

הספר, "כור המבחן" על תעריבות להרב הגאון המפורסם
מריה מאיר יהושע נ"י ראזענבערג, הנהג, כאחיו הקודמים, חכמה
ומלאכה יחד, נפלאות במינו. התלכדות אשר כזו במקצוע ההוראה הנן
רבת התועלת מאד.

בכנפי הפצת ספר כזה ציורה ברכה מרובה לעתה וקצת הקבני.

כ"ב תמוז, תרצ"ו.

יהודא לייב צירלסאהן

אב"ד דק"ק קעשנוב ירב הכילל במדינת בסרביא.
(מחבר הספרים: שו"ת, גבול יהודה, שו"ת, עצי
הלבנון, הגיון לב, מערכי לב, לב יהודה.)

הוצאת וויכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ב

הסכמות

מנאוני וצדיקי עולם מפורסמים, הלא המה: הרב אברהם יצחק הכהן קוק וצלה"ה, (הרב הראשי לארץ ישראל), הרב יוסף חיים זאנענפעלד, וצלה"ה, מירושלים, הרב משה קליערס וצלה"ה מטבריא, הרב חיים הורשענזאן וצלה"ה מהאבאקען, הרב שאפירא וצלה"ה מוואלאזין, ויברלו לחיים הנאונים הגדולים והמפורסמים ולאשי מתיבתות: הרב גראדזענסקי שליט"א מוויילנא, הרב בלאך שליט"א ממעלז, הרב פינקעל שליט"א משיבת מיר, הרב שלמה דוד כהנא שליט"א, ראב"ד בווארשא, הרב פראנקפורטער שליט"א מבערלין, הרב ראפאפורט שליט"א מירושלים, הרב ד"ר וויינבערג שליט"א מבערלין, ועוד ועוד, נרפסו כבר בהחלקים הראשונים של ספרי „כור המבחן“, וכולם מהגלים ומשבחים ב"ה את הסי „כור המבחן“, ומאשרים אותו לספר שמושי על יורה דעה בשביל רבנים יבעלי-הוראה, וגם בשביל חניכי-הוראה החפצים לקבל, סמיכה, בחוראת איסור והיתר.

נמצאים אתי עוד הרבה הסכמות ומכתבי-ההלכה שהשנתי בינתיים מנאונים מובהקים רבים יראשיישיבות מפורסמים מכל קצות תבל, ויודפסו אי"ה בחלקים הבאים. י המחבר.

(*) בכדי שלא להוציא הנספור שמעבר ידף חלק, ראיתי להדפיס שתי הסכמות חדשות מהסכמות הרבות הנמצאות אתי. אחת, מהגאון האדיר, מופת הדור וצדיק נשגב, כש"ת מחריד מאיר שפירא וצלה"ה, מי שהי' אביד דעיר לובלין ור"ם רישיבת חב"י לובלין, ודש"ת — מהגאון העצום, המובהק והמפורסם, והחכם השלם, כש"ת מהר"ר י"ץ צירלסאהן שליט"א, אביד דקיק קעשטוב ורב הכולל בסמינת כסרנא.

Copyright, 1936, by
RABBI MEYER J. ROSENBERG

ה"ק רמב"ם למתנות
www.hebrewbooks.org
ג'תש"ס

ספר

כור המבחן

והוא

שואל ומשיב

יכיל בקרבו כל כללי ודיני איסור והיתר להלכה וימעשה, משלחן ערוך יורה דעה, וכל הפוסקים קדמאי ובתראי עד אחרון שבאחרונים, עם „מקור ההלכה“ המציין את מקורם בשלחן ערוך ופוסקים, ועם „פרוזדור“ ארוך המקיף ומברר ומנתח את חלקי כל הלכה עם יסודותי, טעמי ונמוקי, מסודר בסדר יפה אף נעים, בקצור גמרק, ובסגנון צח וקל, על כל הסימנים שביורה דעה, בדרך „שאלה ותשובה“, נוער בשביל רבנים ובעלי-הוראה היושבים כבר על מדין – לחזור בדרך קצרה ובסדר נכון על כל עקרי פסקי ההלכות בענין איסור והיתר, ולהקל מעליהם החפוש בספרי הפוסקים – ראשונים ואחרונים, ובשביל תלמידי הישיבות המתעדרים להוראה, ורוצים לעמוד על המבחן בכדי „להשיג סמיכה“.

הוצאת מוסד תלמוד תשס"ב
www.hebrewbook.org
"היב העשירי"

ספר שלישי

הלכות תערוכות

מכיל שבע מאות וששים ושלש „שאלות ותשובות“.

גלקט ונסדר על ידי

הרב מאיר יהושע ראזענבערג

רב ואב"ד דעיר ספרינגפיעלד, מאסס.
בהגאון יהודה יודל זצלה"ה (מעתיק הויה"ק לעברית).

בילגורייא

גרסס בדפוס של ר' שלמה וויינבערג

לפ"ק

תרצ"ז

שנח

Printed in Poland

גלוי דעת

הספר הזה איננו נועד לתלמידים שלא יגעו
לתלמוד ש"ם ופוסקים — ראשונים ואחרונים, כי
תלמידים כאלה ימששו בקצורי דינים כאשר ימשש
העור באפלה ולא נגה לו אור האמת. ולעולם לא
יתברר להם הדין לאמתו; אבל נועד הוא לאותם
בחורי הישיבות שלמדו את ההלכות בדברי הגמ'
והראשונים. ובטור ושלחן ערוך. וירדו כבר לעמקי
ההלכות על מקורן; לתלמידים כאלה יהי הספר
הזה לתועלת גדולה להקל עליהם להעלות על
זכרונם תוכן ההלכה. ולחזור בקצרה על סדר
למודם. למען ידעו לתת תשובות נכונות על השאלות
השייכות להלכה הזאת. בשעה שיעמדו על המבחן
לקבל „סמיכה“ בהוראת איסור והיתר; גם
לרבנים ובעלי-הוראה היושבים כבר על כסא
הרבנות. ישמש הספר הזה למפתח לחפש הנאמר
בזה בתשובות וספרי חכמי הדורות. כי בלי עיון
בנוף התשובה ומקור הדברים. אין לדון ולחזרית
מפי הלוקטים אף אם ממקור נאמן יצאו. כאשר
כבר הרעישו על זה חכמי כל דור ודור.

המחבר.

פרוודור להלכות תערובות.

(הכללים הנחוצים לכל תלמיד לדעת מרם הכנסו
למקלן ביתה יוסף" ללמוד הלכות תערובות).

התן עמך בפרוודור
כדי שתכנס למקלן.
(לכית פ"ד)

- א. שאלה : למה חלקים נחלקת הלכות תערובות ?
תשובה : הלכות תערובות נחלקת לה' חלקים :
(א) אופן התהוות האיסור ע"י תערובות.
(ב) איסור שבטל ברוב ואיסור שבטל בטעם.
(ג) באיזה אופן יתבטל טעם האיסור
(ד) איסורים שאינם בטלים בס', אף שכבר נתבטל טעם האיסור.
ואיסורים שאינם בטלים אפילו באלף.
(ה) הדרכים שכל ידיהם אפשר שתערובות איסור תבא לידי היתר.

חלק א'. אופן התהוות האיסור ע"י תערובות.

- ב. שאלה : אופן התהוות האיסור ע"י תערובות, כיצד ?
תשובה : קיימא לן, דבכל האיסורים שבתורה אמרינן "טעם כעיקר",
היינו : דאם נתערב איסור בהיתר, אמרינן, דטעם האיסור
נתפשט בכל ההיתר ונחשב עי"ז טעמו של איסור כעיקרו של איסור, ואוסר
עי"ז את כל התערובות.

- ג. שאלה : אם סותר הכלל דטעם כעיקר" להכלל של "אין היתר מלטקף
לאיסור" ?

תשובה : אף דקיימא לן ג"כ דבכל האיסורים שבתורה "אין היתר
מצטרף לאיסור" (לבד בקדשים ונויר), מכל מקום אין זה סותר
כלל להדין ד"טעם כעיקר", דהיתר מצטרף לאיסור" פירושו הוא, דאם א'
אכל חצי זית בשר וחצי זית חלב ביחד ולא בלעו זה מזה, או, הדין הוא,
דאין ההיתר משלים להאיסור שנחשבינהו כאילו אכל כזית כולו של חלב,
ורק בנויר הדין כן, דאם אכל חצי זית לחם וחצי זית ענבים בבת אחת,
לוקה עליו, וכן בקדשים הדין כן דמצטרף ההיתר לאיסור, משום דשם
ריבחה התורה, אבל לא בכל האיסורים האחרים ; אבל "טעם כעיקר", פירושו
הוא, דאיסור שנפל להיתר ויהיב טעמא בהיתר, אמרינן, דטעם האיסור
מתפשט עצמו בכל ההיתר אף אחרי שהוסר האיסור, והטעם הזה אוסר עי"ז
את כל התערובות.

ולפיין

ולפי"ז, שני הכללים האלה אינם תלויים זה בזה, דיכול להיות דמאן דאית ל"ה היתר מצטרף לאיסור" לית ל"ה "טעם כעיקר" משום ד"היתר מצטרף לאיסור" המירא ל"ה מפני שיש שם עכ"פ ממשו של איסור, ואף שאין בו כזית שלם, מ"מ ההיתר מצטרף לאיסור, משא"כ ב"טעם כעיקר", הלא אין בהיתר שום ממש של איסור רק טעם בלבד, ולאידך גיסא, יכול להיות, דמאן דאית ל"ה "טעם כעיקר" לית ל"ה הדין ד"היתר מצטרף לאיסור", ד"טעם כעיקר" המירא ל"ה, מפני שטעם האיסור מתפשט בכל הכזית, משא"כ ב"היתר מצטרף לאיסור". (רשב"א, חולין צ"ט בשם הרמב"ן ז"ל).

ד. שאלה : אם גופו וממשו של האיסור ג"כ נבלע בהיתר, אבל כמות הוא האיסור בתוך ההיתר באופן שאינו ניכר בכני עולמו, האם גם לזה נקרא רק "טעמו" של האיסור, והאם הוא משום "טעם כעיקר", או דילמא זה לא מקרי "טעם כעיקר", רק אסור הוא משום ממשו של האיסור ? תשובה : בדין הזה יש מחלוקת הפוסקים.

(א) דעת רש"י היא, דתרי גווני "טעם כעיקר" יש : האחד, שלא נבלע בהיתר מהאיסור רק הטעם בלבד בלא שום ממשות איסור, כגון, ששרה או בשל בשר טרפה במים, והם ב"כ צי"ו טעם הבשר, והשני, אף באופן שממשו של האיסור נבלע בהיתר, אבל אינו ניכר בפני עצמו, כגון, בשר טרפה שמן שנבלע בבשר כשרה, דאף שצממו וגופו של השומן נכנס בהבשר, מ"מ סוף סוף, הלא האיסור אינו ניכר בפני עצמו, ולכן מקרי ג"כ טעמו ולא ממשו, והמדרכי (ר"פ השוכר את הפועל) והגהות מיימוני (רפס"ו מהלכות מאכלות אסורות) מוסיפים עוד, דלדעת רש"י, כל שנמחו גוף האיסור בתוך ההיתר ואינו ניכר, אפילו האיסור הוא הרבה כ"כ צד שיש ממנו כזית בכדי אכילת פרס, מ"מ לא מקרי ממשו רק טעמי של האיסור.

(ב) הרמב"ם סבירא ל"ה כרש"י בחדא, דאף כשנבלע בהיתר ממשו וגופו של האיסור, מ"מ אם אינו ניכר בפני עצמו, לא מקרי רק טעמו של האיסור ולא ממשו, ופליגא ל"ה בחדא, דאם האיסור הוא הרבה כ"כ צד שיש ממנו בהיתר כזית בכדי אכילת פרס, או מקרי ממשו וגופו של האיסור וזאת היא ג"כ דעת רוב הפוסקים.

(ג) דעת הרשב"א ועוד פוסקים דבאם גופו וממשו של האיסור נבלע בהיתר, או לא מקרי תו "טעם כעיקר", אלא אסור משום ממשו של האיסור.

ד. שאלה : טעם כעיקר" דאסור בכל האיסורין שכתורה, מן התורה הוא דאסור, או רק מדרבנן ?

תשובה : בזה יש פלוגתא דרבנן :

(א) דעת רש"י ורמב"ם ד"טעם כעיקר" אין איסורו מן התורה אלא מדרבנן, וזהו שאמרו חז"ל במס' ע"ז (כהשוכר את הפועל) דכ" שטעמו ולא ממשו, אין לוקין עליו, דמשום שאינו אסור מן התורה, אין חיבים ע"ז מלקות, ואצ"ג דילפינן "טעם כעיקר" מקראי מנזיר ומנעולי מדין, מ"מ סבירא דהו לאמוראי בתראי דאסמכתא בעלמא היא, משום דילפינן לה מנזיר ומנעולי מדין, והוי להו שני כתובים הבאים כאחד

כור פרודור להלכות תעורבות המבחן ב 3

כאחד ואין מלמדין (רש"י חולין צ"ח) ; והסברא נותנת ד"טעם כעיקר" אין איסורו אלא מדרבנן, דמן התורה הלא כל איסור בטל ברוב היתר, ואפילו מין בשאינו מינו, ורק רבנן אמרו דמין בשאינו מינו אסור בנתינת טעם ושיערו עד ששים, ולכן איסורו של "טעם כעיקר" אינו אלא מדרבנן, ולפי"ז יוצא הדין, דאיסור שנפל לתוך היתר מין בשאינו מינו ונשפך באופן שאי אפשר לדעת אם הי' ששים אם לאו, הולכין להקל כדין כל ספק דרבנן.

ואף דבאמת קשה להבין דעת רש"י ורמב"ם, דהאיך אפשר לומר ד"טעם כעיקר" אינו אסור מדאורייתא, הלא בפירוש צותה התורה להגציל כלי מדין מפני בליעת טעם איסור, הרי, ש"טעם כעיקר" אסור מדאורייתא ? אמנם הרמב"ן ז"ל מתרץ הקושי' הזאת בסברתו, דהתורה עשתה מעלה בכלים שבלעו איסור שיאסר הכלי ותאסר פליטתו, וכמו שמצינו שעשתה התורה מעלה בכלי דלבעי הגעלה, ולפי"ז, חמור יותר האיסור הבלוע בכלי מהאיסור הבלוע במאכל היתר.

(ב) אבל דעת התוס' והרשב"א והרא"ש והטור היא ד"טעם כעיקר" אסור מדאורייתא, דבכל הש"ס מוכח דילפינן "טעם כעיקר" מקראי, ועוד, דראי' גדולה היא מכלי מדין שהתורה אסרה טעם כעיקר ; וסברתם היא, דלכן "טעם כעיקר" אסור מדאורייתא, דכיון שנתן האיסור טעם בהיתר, נהפך ההיתר להיות כולו איסור, ולוקין על כל כזית שבו, ומה שאמרו בש"ס דטעמו ולא ממשו, "אין לוקין עליו", זהו מוסב רק על מין במינו, אבל לא על מין בשאינו מינו, או אפילו גם במין בשאינו מינו אפשר להיות שלא יתחייב מלקות, דהיינו, כל שאין מהאיסור כזית בכדי אכילת פרס בהיתר, ואף ש"טעם כעיקר" הוא אסור מדאורייתא, מ"מ אין לוקין עליו משום דאין על זה לאו מפורש, ורק ילפינן לה מזויר או מגעולי כלי מדין, ואין זה רק איסור עשה, ומש"ה אמרו בגמ' דטעמו ולא ממשו, "אין לוקין עליו", אבל אם הי' מהאיסור כזית בכדי אכילת פרס בהיתר, אז היו באמת לוקין על כל כזית שבו ; ולפי הדעה הזאת ד"טעם כעיקר" אסור מדאורייתא, הדין יוצא, דאם נתערב איסור בהיתר במין בשאינו מינו, צריך להיות ששים מן התורה, ובאם נשפך בענין שאי אפשר לשער אם הי' ס' נגד האיסור, אסור, משום דהוי ספיקא דאורייתא, והולכין בה להחמיר, ו. שאלה : מה היא פלוגתא וסברת הפוסקים בדין ד"חתיכה נעשית נבלה" ? תשובה : בדין ד"חתיכה נעשית נבלה" יש פלוגתא דרבוותא :

(א) שיטת רבינו אפרים היא דלא אמרינן "חתיכה נעשית נבלה" אלא באיסור דבשר בחלב בלבד, והסברא היא, דבבשר בחלב, שניהם - הבשר והחלב - מותרים כל אחד בפני עצמו, ואין כאן שום בליעת איסור, דרק בהתערבם יחד נעשה האיסור, ומש"ה, כל התעורבות של הבשר והחלב ביחד הוי גופי' של האיסור, ושפיר אמרינן בזה ד"חתיכה נעשית נבלה", היינו, דבאם חתיכת בשר זו שבלעה חלב נפלה אח"כ לקדרה של היתר, לא סגי ס' נגד החלב הנבלע בהחתיכה, אלא צריך

צריך להיות ס' נגד כל חתיכה הבשר, מאחר דכל החתיכה, ע"י שבלעה תלך בתוכה, נעשית לגוף האיסור, אבל בשאר איסורין, אם חתיכה של היתר בלעה שום איסור אחר, אף שאין בה ס' כדי לבטל את האיסור הנבלע בה, ונאסרת, מ"מ לא שייך לומר בה דנעשית נבלה, דהלא החתיכה אסורה רק מפני האיסור הנבלע בה ולא משום שהיא עצמה היא נבלה, דגם קודם התהוות התערוכות כשהי' האיסור בפני עצמו, הי' ג"כ אסור, ובוה שהחתיכה בלעה איסור, הלא החתיכה עדיין נשארת גם עכשו בהיתר כמקדם, ולא שייך לומר על היתר שיעשה נבלה, ומשי"ה אמרינן בשאר איסורין, דאם נפלה חתיכה זו שבלעה איסור לקדשה של היתר, אין צריך ס' רק נגד האיסור הבלוע ולא נגד כל החתיכה, ולא אמרינן בוה, "חתיכה נעשית נבלה", משום דהחתיכה עצמה היא עדיין גם עכשו גהיתרא ולא נאסרת אלא משום האיסור הנבלע בה. ולדעה זו הסכימו גם הרא"ש והרמב"ם והרמב"ן והרשב"א והבית יוסף.

(ב) אבל דעת הבעלי תוס' והמרדכי והסמ"ג היא, דגם בשאר איסורין אמרינן, חתיכה נעשית נבלה, ומשי"ה הדין, דאפילו בלעה חתיכה שום איסור אחר, ולא הי' ס' נגד האיסור, ואח"כ נפלה החתיכה להיתר, צריך להיות ס' נגד כל החתיכה, ולא סגי ס' נגד הבלוע בה, דאמרינן גם בוה דהחתיכה נופא נעשית נבלה. וכתב הר"ן דודאי כן הוא דבכל איסורין אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה", דכן מבואר בירושלמי דערלה (פ"ב ה"ג) בגריסין של תרומה שנתבשלו עם עדשים של חולין ואין בהחולין כדי לבטל התרומה, ואח"כ ריבה עליהם עדשים של חולין, ס"ל לרבי שם דצריך שהעדשים השניים ירבו על החולין ועל התרומה כדי לבטלן, הרי להדיא דאמרינן, חתיכה נעשית נבלה, דאם לא כן הי' די בהוספה כדי לבטל התרומה בלבד; אך הענין הוא, דודאי מן התורה לא אמרינן, חתיכה נעשית נבלה, רק בבשר בחלב מטעם שנתבאר לעיל, אך בדרבנן גורו בכל האיסורין דומיא דבשר בחלב; ולפי"ז, לא אמרינן, חתיכה נעשית נבלה, בשאר איסורין רק בדרך בשול כמו שאסרה התורה בבשר בחלב, אבל שלא בדרך בשול לא אמרינן, חתיכה נעשית נבלה, ולפי"ז, אם יש ספק בדין דחתיכה נעשית נבלה באיסור בשר בחלב, פסקינן דאסור, משום דהוי ספיקא דאורייתא, אבל בשאר איסורין אם יש ספק בדין דחתיכה נעשית נבלה, פסקינן דמותר, משום דהוי ספיקא דרבנן. אמנם מכמה פוסקים משמע דגם בשאר איסורין אמרינן דחתיכה נעשית נבלה, מדאורייתא. ולענין הלכה רבינו הרמ"א פוסק כדעת הב"י, דגם בכל שאר איסורין אמרינן, חתיכה נעשית נבלה, וכן המנהג פשוט, ואין לשנות.

ו. שא"ל: לדין דאמרינן, חתיכה נעשית נבלה, גם בשאר איסורין, אם אין בזה שום יולא מן הכלל?

תשובה: (א) הרמ"א הביא יש מי שאומר, דלגבי תערוכות לא בלח לא אמרינן, חתיכה נעשית נבלה, דהיינו, רוטב של

איסור שנפל לתוך רטוב של היתר ואין בהיתר ס' כנגד האיסור, ואח"כ נתוסף

כור פרדור להלכות תערובות המבחן 5

בחוסף עוד רוטב של היתר עד שיש בו עכשו ס' נגד הרוטב של האיסור, אז אמרינן דמותר, מאחר דהרוטב של היתר לא נעשה נבלה, וסגי רק בס' נגד הרוטב של איסור לבד, אמנם באיסור דבשר בחלב, היינו שומן רך שנפל לתוך חלב, אף דהוי ג"כ לח בלה, מימ אמרינן דנעשה נבלה, דבאם נפלה תערובות הראשונה לקדרה של חלב צריך להיות בקדרה ס' נגד כל התערובות הראשונה, דהיינו, שצריך להיות כל כך חלב בקדרה עד שיהי' ס' נגד השומן ונגד החלב הראשון, ולא סגי בזה שיהי' ס' רק נגד השומן לבדו, מפני שהחלב הראשון ג"כ נאסר ונעשה נבלה.

ב) ועוד מוסיף הרמ"א דבתערובות יבש ביבש ג"כ לא אמרינן, חתיכה נעשית נבלה, היינו, דבאם נתערבה חתיכה אחת של איסור עם חתיכה אחת של היתר, ואח"כ נפלו שתי החתיכות האלה לשאר חתיכות של היתר, אין צריך להיות רוב נגד שתי החתיכות, רק סגי אם יש עכשו רוב רק נגד החתיכה דאיסור, דההיתר לא נעשה נבלה אף אם הי' בתחלה פחות מרוב, מאחר דיבש הוא, ואפילו באיסור דבשר בחלב ג"כ לא שייך לומר ביבש ביבש, חתיכה נעשית נבלה, שהרי לא נתערבו הטעמים כלל.

ג) דעת התוס' דלגבי חצי חתיכה ג"כ לא אמרינן, חתיכה נעשית נבלה, היינו, דאם החתיכה לא נאסרה מתחלה רק כדי קליפה, ואח"כ נפלה החתיכה לקדרה של היתר, אמרינן, דסגי בס' רק נגד האיסור לבד, ואין צריך להיות ס' נגד גוף הקליפה, מפני דחצי חתיכה, דהיינו הקליפה עצמה, נשארת בהיתר, ולא נעשית נבלה אלא שנבלע בקליפה האיסור, ומשיה לא צריך ס' נגד הקליפה, רק סגי בס' נגד האיסור הבלוע שנמצא בהקליפה.

ד) דעת הש"ך דגם במליחה לא אמרינן, חתיכה נעשית נבלה, היינו, באם איסור נפל על חתיכה של היתר בשעת מליחה, ולא הי' בהחתיכה ס' נגד האיסור, ואח"כ נפלה החתיכה הזאת לקדרה של היתר, אמרינן, דסגי בס' נגד האיסור הנבלע בהחתיכה, ואין צריך להיות ס' נגד כל החתיכה, משום דהחתיכה נשארת בהיתר ולא נעשית נבלה ע"י רותח דמליחה, דדוקא ע"י בישול אמרינן, חתיכה נעשית נבלה, אבל לא ע"י מליחה.

ה. שאלה : אם גם ככלי שכלל איסור אמרינן דכלי נעשה נבלה ?
 (תשובה : א) אם הכלי שבלע כזית איסור הי' חדש, בזה כולי עלמא מודים דאם בשלו אח"כ באותו הכלי תבשיל של היתר, אין צריך להיות ס' נגד כל הכלי רק נגד הכזית איסור, ולא שייך לומר על גוף הכלי דנעשה נבלה, ובליעת איסור ג"כ אין בהכלי, דהא כלי חדש הוא ; אלא באם הכלי שבלע איסור הוא כלי ישן ב' או ג' ימים מתשמש של היתר, ובלע כזית חלב, ואח"כ בשלו בו תבשיל של היתר, בזה, יש פוסקים דמחמירים וסוברים דהבלוע נעשה נבלה, ולפיכך, אם בשלו בו צריך להיות בתבשיל של היתר ס' נגד כל הכלי, דכל הבלוע בהכלי הוא איסור.

(ב) והר"ן פסק דגם בכלי ישן אין צריך להיות ס' רק נגד הכוית איסור בלבד, ולא נגד כל הבלוע בכלי, דדוקא במאכל אמרינן דנעשה נבלה, אבל לא במה שנבלע בכלי ואינו בעין.

(ג) ודעת המרדכי היא לחלק, דבאם הוא כלי חרס, דאין לו היתר ע"י הגעלה, בזה שפיר אמרינן דהבלוע בו נעשה נבלה, אבל בכלי מחכות דיוכל להיות נותר ע"י הגעלה, בזה לא אמרינן דהבלוע בו נעשה נבלה, דמאחר דאפשר להסיר האיסור ע"י הגעלה, לכן, אף אם אינו מגעיל, אי אפשר לימר על הכלי דנעשה נבלה ושיהי' נחשב לגופו של איסור, ולפי"ז, לדעת המרדכי, אם בשלו אח"כ היתר באותו כלי מחכות ישן שבלע כוית איסור, אין צריך להיות ס' רק נגד הכוית איסור בלבד, ולא נגד כל הכלי.

ט. "שאלה : אם נס באיסור דרבנן אמרינן, חתיכה נעשית נבלה ? תשובה : (א) דעת הרמב"ם והפרי חדש, דבאיסור דרבנן לא אמרינן, חתיכה נעשית נבלה".

(ב) ודעת הרשב"א דגם באיסור דרבנן אמרינן, חתיכה נעשית נבלה".

(ג) והפרי מגדים מחמיר אפילו בהפסד מרובה. (עיין סימן צ' בט"ז סק"ד).

י. "שאלה : אם נס בדבר הנאסר במשהו אמרינן, חתיכה נעשית נבלה ? תשובה : דעת הטור דאפילו למאן דס"ל, חתיכה נעשית נבלה בשאר איסורין, והו דוקא כשנאסרה החתיכה ע"י נתינת טעם, אבל כשנאסרה ע"י משהו, כגון, למאן דס"ל דמין במינו אוסר במשהו, או לא נעשית החתיכה נבלה, ולדידן, אין נפקא מינה בזה, דאנן לא קי"ל דמין במינו אוסר במשהו.

יא. "שאלה : אם נס בטון אמרינן, חתיכה נעשית נבלה ? תשובה : דעת הרא"ש דאף בצונן אמרינן, חתיכה נעשית נבלה". (עיין ש"ך קל"ד ס"ק ט"ז).

יב. "שאלה : מה היא כזית הפוסקים זענין ד, אפשר לסוחטו ? תשובה : (א) חתיכת בשר שבלעה איסור, ואין בהחתיכה ס' לבטל את האיסור, ונאסרה, ואח"כ נפלה החתיכה הזאת שנאסרה לתבשיל של היתר, ויש בהתבשיל ס' נגד האיסור שבחתיכה, אז אמרינן, דהתבשיל מותר, אבל החתיכה נשארת באיסורה, ואינה חוזרת להכשרה הראשון, אעפ"י שהאיסור מהחתיכה כבר נפלט ונחסט לתוך התבשיל ונתבטל בס', משום דאנן פסקינן ד, אפשר לסוחטו, היינו, אפילו במקום שאפשר לסחוט את האיסור שיצא כולו מהחתיכה ויתפשט בתבשיל השני, מ"מ, החתיכה נשארת באיסורה הקודם, וזה נקרא בגמ' ,אפשר לסוחטו אסור". ואפילו לשיטת הפוסקים דלא אמרינן, חתיכה נעשית נבלה" בשאר איסורין, מ"מ, אותה החתיכה אינה חוזרת להכשרה הראשון מחמת שני פעמים : (א) משום דלא ידעינן אם נפלט כל האיסור מהחתיכה הנאסרת

כור פרודור להלכות תערובות המבהן 7 ד

הנאסרת להתבטל שנפלה בו, וא"כ, כיון דלא ידעינן לעולם כמה נסחט ונפלט מהחתיכה וכמה נשאר אצלה, ע"כ, החתיכה נשארת באיסורה הראשון אף שיש ס' כנגד האיסור שנבלע בהחתיכה. (ב) אף אם תמצא לומר דנסחט האיסור מהחתיכה לגמרי, מ"מ, אי אפשר שלא נשאר בהחתיכה על כל פנים חלק ס' מהאיסור, דודאי הרוטב מחלק הטעם בשוה ונשאר בכל אחד חלק ס', נמצא, דנשאר בהחתיכה משהו מהאיסור שנבלע בה בשעה שהיתה בפני עצמה, והגם שצ"י המשהו הזה אין נרגש בה טעם איסור כלל עכשו, אפ"ה, כיון דמתחלה נקרא עלי' שם איסור, לכן, גם עתה אף שיצא ממנה טעם האיסור לקדרה, נשאר על החתיכה שם האיסור דמקודם, ואסורה לעולם בשביל המשהו איסור שנשאר בה.

(ב) ואין להקשות בזה, דאיך אפשר לומר דלא אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה" ומ"מ, "אפשר לסוחטו" אסור, הלא אפשר דיטעום ק"ל ויאמר אם יש בהחתיכה טעם האיסור אם לאו, דבשלמא אי אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה", לא שייך טעימה, כיון דההיתר נעשה איסור, אבל אי לא אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה", יטעום קפ"ל? אמנם בזה כבר השיב הרמב"ן ז"ל להרשב"א ז"ל, דכיון שכבר נאסרה החתיכה, אעפ"י שנפלט ונסחט קצת מהאיסור שבה, לעולם אסורה עד שתפלוט החתיכה את האיסור לגמרי, ולא דמי לדבר הנבלל שמתערב בכלולו מקודם שוה בשוה.

יג. שאלה : לפי דעת הפוסקים דכוזרים דלא חמרינן, "חתיכה נעשית נבלה" בשאר איסורין, חס, אפשר לסוחטו" ו"חתיכה נעשית נבלה" חדא מילתא היא, ותלוי זה בזה, או, "אפשר לסוחטו" יכול להיות אסור אף דלא חמרינן, "חתיכה נעשית נבלה"?

תשובה : מחלוקת הפוסקים בזה :

(א) דעת הטור ד"חתיכה נעשית נבלה" ו"אפשר לסוחטו" הטה חדא מילתא ותלויין זה בזה, וא"כ, ממילא, כיון דאנן לא אמרינן בשאר איסורין, "חתיכה נעשית נבלה", הלא או בהכרח הוא ד"אפשר לסוחטו" מותר.

(ב) דעת הרשב"א, דיכול להיות ד"חתיכה נעשית נבלה" לא אמרינן, ומ"מ, אפשר לסוחטו" אסור.

(ג) דעת החות דעת להלך בזה בין איסור דבשריבחלב ובין שאר איסורין ; דבבשריבחלב באמת תלוי הדין ד"אפשר לסוחטו" בדין ד"חתיכה נעשית נבלה", משום דבאיסור דבשריבחלב כל דליכא נותן טעם אין כאן איסור כלל אפילו משהו, דרך בשריבחלב אסרה תורה, וכל דליכא טעמא לאו דרך בשריבחלב, ואין כאן איסור אם לא נאמר ד"החתיכה עצמה נעשית נבלה", ולכן תלוי זה בזה ; אבל בשאר איסורין, אע"ג דלא אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה", מ"מ, "אפשר לסוחטו" אסור, וגוף החתיכה אסורה, דכיון דאיסור משהו איכא בה, ע"כ נשאר עלי' שם האיסור דמקודם, ואינה חוזרת להכשרה לעולם, ודומה לדין המבואר (בסימן ק"ג) דבהשביח ולבסוף פוגם דאסור, מטעם כיון דהשביח מעיקרא בשעת נפילה, וחל איסור עליו.

שוב

שוב אין לה היתר אף שנפגם אח"כ, ע"ש, ומכ"ש בכהאי גוונא שנשאר טעם משהו ואינו פגום.

ד) ובסי' טוב טעם ודעת (תשובה רנ"ה) כתב דבר חדש, דהא דאמרינן דאפשר לסוחטו אסור, היינו דוקא בדבר שאינו צומד כלל להיות נסחט, וגם בשעת התערובות לא הי' צומד להיות נסחט בודאי, ואפשר שלא יהי' נסחט כלל, הלכך, כיון דחל עליו איסור ונאסר, שוב לא פקע, אבל בדבר שבשעת הנפילה הי' רק ע"ד כן שיהי' נסחט, וידוע מתחלה שיהי' נסחט ועומד לכך ממילא, (כגון בבשר שנמלח, שהדם פורש ממקום למקום ונאסר בתחלת מליחה, ואף שאח"כ יוצא הדם, הלא מ"מ, אפשר לסוחטו אסור) בזה, מעיקרא לא חל עליו שם האיסור, כיון דידוע הוא דסופו להיות כן.

יד. שאלה : אם יש חלוק בתערובות איסור והיתר בין חס ללוק, ובין צלילה לתחלה ?

תשובה : אם נפל איסור צונן על היתר חם, אמרינן דהתחתון יש כח לחמם גם את העליון, והרי הוא כאילו שניהם הם חמים, ומש"ה נאסר ההיתר כדין כל רותח שאוסר, ואם נפל איסור חם להיתר צונן, אמרינן להיפוך, דהתחתון שהוא צונן מצנן גם להעליון, והוי כמו שניהם צוננים, וכלל הוא דצונן אינו אוסר, אבל אמרינן דעד דמצנן ההיתר להאיסור, ההיתר, בינתיים, בולע פורתא מהאיסור, דהיינו כדי קליפה, נמצא, דבאם התחתון הוא חם, אז התערובות נאסרת כולה, ובאם התחתון הוא צונן נאסר ההיתר רק כדי קליפה, דאדמיקר לי' בלע כדי קליפה.

פז. שאלה : אם יש חלוק בזה בין איסור מגופי' לאיסור בלוע ?

תשובה : דעת הש"ך, דדוקא באיסור מגופי' הוא דאמרינן לגבי חם לתוך צונן דאוסר מיהת כדי קליפה, אבל אם לא חל ח"י רק איסור בלוע, ונפלה חתיכה זו בתערובות חם לתוך צונן, בזה אמרינן דהצונן, שהוא התחתון, גובר, והוי כמו שניהם צוננים, ואינו אוסר אפילו כדי קליפה, ולא אמרינן שיהי' אוסר מטעם שעכ"פ קודם שמצנן בלע פורתא, אבל זה אינו, דמאחר דלהוציא את הבלוע אין לו כח, כי התחתון הוא צונן, לכן, אפילו עוד קודם שמצנן אין לו כח זה להוציא הבלוע, ומש"ה, כשהאיסור לא הי' מגופי' רק איסור בלוע, אינו אוסר כלל אפילו כדי קליפה.

פז. שאלה : אם גם לגבי כלים אמרינן דין דתחלה נכרי ?

תשובה : (א) דעת הרמ"א, דאפילו לגבי כלים אמרינן דין דתחלה נכרי, דהיינו, אם נתנו איסור צונן לכלי של היתר חם, אז נאסר הכלי אפילו כשהאיסור הוא צונן, משום דאמרינן, דכלי חם יש לו כח לחמם את האיסור, וכמו כן אמרינן להיפוך, דאם נתנו איסור חם לתוך כלי צונן, אז לא נאסר הכלי, דמאחר דהכלי הוא צונן, אמרינן דהכלי מצנן להאיסור, אבל עכ"פ כדי קליפה נאסר הכלי כדין כל חם לתוך צונן, אבל אם נפל היתר חם לכלי של איסור, והכלי הי' צונן, אז לא נאסר ההיתר אפילו כדי קליפה, דלענין פליטת איסור מכלי הבלוע, לא אמרינן, דאדמיקר לי' בלע, דדוקא לענין פליטת גוף האיסור אמרינן

כור פרודור להלכות תערובות המבחן ה 9

אמרינן הסברא יקודם דמצנן בלע פורתא, אבל לא לענין להוציא הבדוע מהכלי.

(ב) והש"ך הביא בשם מהרש"ל דחולק וסובר, דלגבי כלים לא אמרינן כלל דין דמתאה גבר, אלא אמרינן דאף שהתחתון, דהיינו הכלי, הוא חם, והעליון הוא צונן, ג"כ הוי כשניהם צוננים ואינו אוסר כלל.
ז. שאלה: בליזה חוס על בשול אנו חוששין לפליטת האיסור ולכליטת הסיתר?

תשובה: בדין זה יש הרבה דעות וחלוקים:

(א) אם הכלי הוא כלי ראשון שעומד אצל האש, או אמרינן ודאי שהוא חום של בשול, ובודאי מפליט ומבליע, אלא אפילו לאחר שהקדרה הוסרה מהאש, אבל עדיין חמה היא עד שהיד סולדת בהחום, אז ג"כ אמרינן שנחשב החום הזה לבשול ומפליט ומבליע, ואפילו לדעת רבינו תם, דלענין בשול אין כלי ראשון מבשל מן התורה אלא אם כן עומד הכלי אצל האש, מ"מ לענין פליטה ובליעה גם מן התורה כלי ראשון פולט ובולע, וכלי ראשון מקרי אף אחר שהוסר הכלי מעל האש כל זמן שהיד סולדת בו, ולכן, אם נפל דבר איסור לרוטב היתר של כלי ראשון, או להיפך, דבר היתר לרוטב של איסור, אסור כולו אם אין ס' בהיתר נגד האיסור, וכל זה הוא דוקא בחום שהיד סולדת בו, אבל אם כבר נצטנן עד שאין היד סולדת בו, ואפילו אם הכלי עדיין עומד אצל האש, אבל היד אינה סולדת בהחום, אז אין החום הזה נחשב לבשול, ודי בקליפה או בהדחה בעלמא. (ש"ך סוף סימן ק"ה).

(ב) אם חום הכלי הוא חום של כלי שני, בזה יש מחלוקת הפוסקים:

(א) דעת הרשב"א היא, דאצ"ג דקי"ל לענין שבת דכלי שני אינו מבשל, מ"מ לענין תערובות איסור והיתר אמרינן דכלי שני מפליט ומבליע כשהיד סולדת בו, ולכן אוסר הוא בדי קליפה. (ב) דעת המהרש"ל והט"ז והפרי חדש, דחום כלי שני אינו מפליט ומבליע כאחד, כגון שני דברים גושים, אחד איסור ואחד היתר, שנפלו לרוטב של כלי שני, אמרינן, דאין בו כח להפליט מהאיסור ולהבליע בההיתר, אבל לאחד מאלה הפעולות יש לו כח, ולכן, כשנפל איסור לרוטב של היתר בכלי שני, אמרינן, דנאסר הרוטב מן האיסור, משום דהאסור מפליט לתוך הרוטב, וברוטב לא שייך בליעה אלא התערובות, או באם נפל היתר לרוטב של איסור, אמרינן, דבולע ההיתר מהרוטב משום דאין כאן רק בליעה לבדה. (ג) אבל דעת רוב הפוסקים היא, דכלי שני די בהדחה בעלמא, והטעם הוא, דכיון דבכלי שני הכלי הוא קר, או ממילא, דרפנות הכלי מקררים את הרוטב באופן שאין בו שליטה להבליע ולהפליט, ולכן, די בהדחה בעלמא. (ד) אמנם, לדבר זה מסכימים כמה מהפוסקים, דההפך בין כלי ראשון לכלי שני אינו דוקא אלא בדבר צלול, כמו רוטב, וכיוצא בזה, אבל בדבר גוש, כמו בשר ודגים, או שאר מאכל עב, אמרינן, דאפילו כשניטל האיסור מהכלי ראשון והניחיהו בכלי שני, או אפילו בכלי שלישי, ג"כ אוסר, אם רק היד סולדת בהחום, והטעם הוא

דבשלמא

דבשלמא בדבר צליל הדפנות מקררים את הדבר הצליל שמתנענע ומתקרב, אבל בדבר גוש, החמימות אינה מתקררת ע"י הכלי, והדבר צומד תמיד בחמימות עצמו

(ג) בחום של עירוני, היינו, כשמערה רוטב של איסור מכלי ראשון שחור סולדת בו על מאכל היתר צונן, ג"כ רבתה המחלוקת: (א) י"א דערוי נחש: ככלי שני, שהרי קי"ל דתתאה גבר, וכיון שהתחתון קר אינו בולע. (ב) וי"א דערוי בולע כמו כלי ראשון. (ג) ולענין דינא, קי"ל דערוי מבליע רק כדי קליפה, משום דגם בהדין דתתאה גבר, הדין הוא דמבליע רק כדי קליפה, ובה חמור ערוי מכלי שני, ומ"מ, אינו דומה לכלי ראשון, דבכלי ראשון הדין הוא, דאפילו נפל צונן לתוכו אוסר כולו, מהטעם דתתאה גבר, מאחר, דשם, כיון שהחם הוא מלמטה, אמרינן דיש לו כח חזק להבליע בהדבר שנפל לתוכו ומבליע בכלו, דכל דבר שהוא על מקומו יש לו כח חזק, אבל בערוי שהחם הוא מלמעלה והצונן הוא מלמטה, אז אין לו כח להבליע יותר מכדי קליפה. וכן עיקר לדינא.

יח. שאלה: אם יש חלק בתערוכות ליסורי-היתר בין נלי למבטל ?
תשובה: (א) צ"י של היתר שנצלה עם איסור, או נגעו זה בזה, בדבר אחד חמור הוא מבטל, שבאם שניהם חמים ואחד מהם שמן, אף דיש ס' בהיתר כנגד האיסור מ"מ צריך קליפה, מה שאין כן בבטול דסגי בס', אמנם, אם נפל חם לצונן, לא צריך אלא קליפה, משום דתתאה גבר על העליון ומצננו.

(ב) צ"י קל מבטל, שבאם אין ס' בהיתר נגד האיסור, ושניהם כחושים, אז במבטל אוסר הכל, ובצ"י צריך נטילת מקום כעובי אצבע.

(ג) בדבר אחד שוה צ"י לבטול, שבאם אחד מהם הוא שמן, אז צריך להיות ס' נגד האיסור, אם שניהם היו חמים, או צונן על גבי חם.

יט. שאלה: מהו הדין של רותח ע"י מליחה בתערוכות ליסורי-היתר ?

תשובה: קי"ל דמליח הרי הוא כרותח, ושיעור המליחה הוא, כל שאינו נאכל מחמת מלחו, ושיעור זה יש ב' פירושים:

(א) פירוש רש"י, דכל שאינו נאכל מחמת מלחו, היינו, שאינו נאכל מחמת מלחו אף לאחר הדחה עד שישירוהו במים וידיחוהו היטב. (ב) פ"י הרבינו חם, דכל שנמלח הוא כדי מליחה לקדרה, וכל שאינו נאכל מחמת מלחו, הכונה, דמחמת המליחה אין ביכולת לאכול בלי הדחה, ולפי"ז, במליחה שהיא פחות משיעור זה, כמו מליחה לצלי, שאפשר לאכלו אף כשהמלח עליו, אינו כרותח, והכי קי"ל, שכן היא דעת רוב הפוסקים.

כ. שאלה: עד כמה חוסר רותח דמליחה בתערוכות ליסור וקיתר ?

תשובה: ג' דעות בזה: (א) דעת הרמב"ם, דרותח דמליחה אוסר תמיד

עד ס'. (ב) דעת הראב"ה והרמב"ן דאוסר תמיד כדי

קליפה. (ג) דעת הרא"ש והרשב"א לחלק בין כחוש לשמן, דבכחוש די בקליפה, ובשמן בס', ולמנהגנו, מחמירין גם בכחוש מפני העדר הידיעה

ולכן

ולכן בדבר שאין שייך כלל שמנונית, כגון בחמץ בפסח, לכלי עלמא אינו אוסר רק כדי קליפה, וכן בהפסד מרובה יש להתיר ע"י קליפה בבשר כחוש. וכן הוא המנהג.

כא. שא"ל: אם אין הפרש ברותח דמליחה בין כניהם מלוחים או אחד מלוח, ובין עלאה ותחלה?

תשובה: (א) זה שנתבאר דרותח דמליחה אוסר בתערובות איסורי-היתר, הוא דוקא, כששניהם – האיסור וההיתר – המה מלוחים, או אם האיסור מלוח ואפילו ההיתר הוא תפל, אבל אם ההיתר הוא מלוח והאיסור הוא תפל, אין צריך אלא הדחה, ואפילו אם האיסור מונח על ההיתר, דנוכל לומר שהצד התחתון של האיסור נעשה מלוח מן צד העליון של ההיתר, אפילו הכי אין צריך אלא הדחה, דע"י נגיעה כזו לא נעשה האיסור מלוח, ויש אמרין אם נוגעים זה בזה, ויש להקל במקום הפסד מרובה.

(ב) וזה שאמרנו, דאם האיסור מלוח וההיתר תפל, הדין הוא דאוסר, וממילא באם הוא שמן אוסר עד ס', זהו דוקא, כשהי' האיסור המלוח למטה וההיתר התפל הי' למעלה, דגם ברותח דמליחה הדין הוא דתתאה גבר, אבל אם הי' ההיתר התפל למטה והאיסור המלוח למעלה, אז אינו אוסר אלא כדי קליפה.

(ג) ויש פוסקים שחולקים וסוברים, דברותח דמליחה לא שייך תתאה גבר, משום דלעולם המליח מבליע בתפל ואינו בולע ממנו, והטעם הוא, דדוקא ברתיתת האש יש הפרש בין עלאה ותתאה, דאותו שנובר על חבירו מרתיחו או מצננו, משום שכן הוא דרך תולדות האור, אבל במליחה, אין כח באותו שהוא תפל לבטל כח המליחה, וכמו כן, אין כח ברותח דמליח לעשות את התפל מלוח, כי כן היא דרך המליחה שאינה יכולה להתבטל רק ע"י הדחה, ובשניהם מלוחים, גם לדעה הראשונה אוסר בכל גווני.

כב. שא"ל: מהו הדין של כנוס בתערובות איסורי-היתר?

תשובה: (א) אם הי' איסור נכבש עם היתר במים, ושהה שיעור מעת-לעת במים, אז נאסר ההיתר, משום דקי"ל דכבוש הרי הוא כמבושל, אבל בפחות ממעת-לעת הוי עליו שם צונן ואינו נאסר, ובאם ספק הוא אם נכבש מעת-לעת, אז ג"כ אוסר, ובאם שהה דבר היתר בכלי של איסור מעת-לעת, בזה, הסי' והש"ך מתירים, משום דבתוך מעת-לעת הוי עוד שם צונן על התערובות, ואחר מעת-לעת, הלא הכלי הוא כבר אינו בן-יומו, נמצא, דאין כאן שום זמן שההיתר יאסר מהכלי, ובאם אירע להיפוך, היינו, שהאיסור נכבש בכלי של היתר מעת-לעת, בזה, יש פוסקים דאוסרים את הכלי, אבל הסי' מקיל גם בזה, משום דאין דין כבוש לכלים, דרק לגבי דבר מאכל אמרינן דין דכבוש הרי הוא כמבושל.

(ב) ודוקא, אם נכבש האיסור עם ההיתר במים, אז אמרינן דבעינן זמן כבישת מעת-לעת, אבל אם נכבש בציר של מליחה, אז די אם הוא כשיעור שיתנו מים על ידו ויתחילו להזבזל, דבזה ג"כ נקרא כבוש, ונאסר, ואם לא

לא שהה בציר גם שיעור זה, או לא נקרא כלל כבוש, רק שם מליחה על התעובות, ולא נאסרה רק כדי קליפה, דלענין שיאסר הדבר מטעם רותח דמליחה, לא בעינן שום שיעור, אלא אם נצשה מלות, הרי הוא כרותח מיד.

ג) ובאם נכבש בחומץ, או דעת הרמ"א, דאין צריך זמן מצת-לפת רק די השיעור דשהה כדי שיתנו מים על האש ויתחילו להרתית, והשך חולק וסובר, דבחומץ ג"כ בעינן שיעור זמן מצת-לפת.

ג. שאלה: מזה הדין של זיעת איסור בהערובות א' כור-וכיתר ?
תשובה: א) דעת הרבה פוסקים, דזיעה שעולה מתבשיל של איסור אוסרת, אם היר סולדת בהזיעה, והטעם הוא, דזיעת העשן והאיד נחשבת לטעם העקרי והמובחר שבתוך המאכל, וחמור איסור זיעה מאיסור, מפני שהוא בא ע"י טעם עצמו, ולכן, אינו נותן טעם לפגם אפילו כשהכלי אינו בן-ימו ; ודוקא, כשהזיעה עולה מהמאכל עצמו, אבל אם הזיעה עולה מהכלי, היינו, שע"י רתיחת חום התבשיל שנמצא בקדרה נראה בהקדרה מבחון זיעה, או הדין, דזיעה זו אינה אוסרת.

ב) הפרי מגדים כתב (בהנהגות איסור והיתר) בשם הרמב"ם, דדוקא זיעת משקין כמוהו, אבל זיעת אוכלין, כמו חלב מהותה, אין זיעתו כמוהו, וא"כ, יש לדרן טובא, דאם היתה מחבת עם חלב חם למטה ולמעלה בסמך הי' דבר כשר, והזיעה עולה על הדבר הכשר והיר סולדת בהזיעה, אפשר דיש להתיר, ע"ש. אבל האחרונים מביאים בשם החכם צבי ובשם הריב"ש, שכל זיעה שעולה מן חמין דינה כחמין עצמן, ואין חילוק בין שהזיעה עולה ממשקין או שעולה ממאכל, דאפילו זיעה ממאכל שעולה מלמטה למעלה, אוסרת ביר סולדת.

ג) ממשנה דמכשירין (פ"ה מ"י) מתברר לנו ולא שייך זיעה אלא במקום המוקף, כגון, בכירה שהקדרה התחתונה נתונה בה, ועל"י עומדת הקדרה העליונה, והזיעה עולה סביב סביב, מפני שאין לה מקום לצאת, אבל במקום גלוי, כמו בתנורים שלנו שיש אייר רב סביב, או הזיעה אינה אוסרת את הקדרה הסמוכה לה, משום דאמרינן, דהזיעה עולה באייר ; וגם מתברר משם, דזיעה שעולה מלמטה למעלה אוסרת דוקא במקום שאין בהקדרה העליונה שום תבשיל חם, אבל אם יש גם בהקדרה העליונה תבשיל חם שגם ממנו עולה זיעה, או אין הזיעה של הכלי התחתון פועלת בהכלי העליון, דהכי תנן התם, המערה מחם לחם, ומצונן לצונן, ומחם לצונן טהור, מצונן לחם טמא ; ופ"י הרמב"ם, לפי שעמוד המשקה אשר יקרא נצוק יתחמם בהיות קצהו בכלי החם הטמא וכו', עכ"ל. הרי מבואר, דדוקא כשקצהו בכלי החם הטמא, כלומר, שקצהו מוקף בהתחתון, אבל בלא זה, אין הזיעה פועלת בו, וגם מרתנן מחם לחם טהור, ופירשו מטעם שכיון שהעליון חם אין פועלת התחתון ניכרת בו, ע"ש. ולפי"ז, אצלנו, שהבשול על הכירות הוא במקום גלוי, אין הזיעה אוסרת כלל, והוי כנפסק הקלוח, כמוכן , וגם אם העליון חם אין הזיעה פועלת.

שאלה

כה. שאלה: מה היא פלוגתא הפוסקים בדבר ריח של איסור בתערוכות איסוריות?

תשובה: בדין ריח מדבר איסור אם אוסר את ההיתר, רבתה המחלוקת בין הפוסקים:

(א) במס' פסחים (ע"ו ע"ב) יש פלוגתא בבשר שחוטה שמן שצלאו עם בשר נבלה כחוש, דחד מ"ד אוסר משום דמפטמי כהדדי, כלומר, לא מבעיא אם הנבלה שמנה והשחוטה כחושה, דודאי השחוטה מושכת ריח הנבלה, אלא אפילו להיפך אמרינן ג"כ דבשר השחוטה מפטם לה לנבלה, והדר בשר השחוטה ומושך ריח מהנבלה, וחד מ"ד מתיר משום דריחא לאו מילתא היא, ואף בנבלה שמנה לית לן בה, עוד איתא שם, דפת שאפאה עם צלי בתנור אסור. לאכלה בכוחה, וכן דג שצלאו עם בשר בתנור אחד אסורו למיכל בכוחה, משום דבכוחה יש חלב.

ופסק רש"י שם, וכן הרי"ף (בפ"ו דחולין), וכן הרמב"ם, דהלכה כמאן דמתיר, וריחא לאו מילתא היא, והביאו רא"י מע"ז (ס"ו ע"ב) דפליגי אב"י ורבא אם מותר להריח ריח יין נסך, והיינו, לעשות נקב במגופת חבית של יין נסך ולהריח מתוכה, דרבא מתיר, והלכה כמותו דריחא לאו מילתא היא, ורבא הביא רא"י ממשנה דתרומות פ"ג, דתנור שהסיקוהו בכמון של תרומה ואפה בו פת, מותר הפת, לפי שאין בו טעם כמון אלא ריח כמון, וריחא לאו מילתא היא.

אבל רבינו תם והרא"ש לא סבירא להו כן, וחלקו הך דינא דריחא לכמה פרטים, ובודאי דבריה דפטום, כמו בשר שחוטה ובשר נבלה, קי"ל כמאן דאוסר אף בדיעבד, משום דריח חזק הוא, והוי כממשו של איסור, דבשר שמן נותן ריח חזק, ולכן גם הפת הנאפה עמו או הדג הנצלה עמו קולטים הריח, ולכן אסורם לאכול בכוחה, אבל להריח ריח יין נסך שהריח נכנס לגופו ומזיקו, אין זה איסור, וקי"ל כמאן דמתיר, כ שהסיקו בכמון של תרומה ואפו בו הפת לא חיישינן לה, ולא מילתא היא.

ודעת המרדכי היא, דבריה של דבר חריף, בין שהאיסור חריף ובין שההיתר חריף, וכל שכן כששניהם חריפים, דודאי אסור.

כה. שאלה: מה היא פלוגתא הפוסקים צענין אם ההיתר נהפך להיות איסור בתערוכות איסוריות, אם אין בהיתר כדי לבטל את האיסור?

תשובה: (א) לדעת הרא"ש דס"ל דהאיסור נהפך להיות היתר בשעה שהאיסור הוא המועט, א"כ נראה דכ"ש דההיתר נהפך להיות איסור כשההיתר הוא המועט, כגון שנתערב כזית שומן בשני זית' חלב, דדין כולם כחלב גמור, דבאם צענין היתר ילפינן כן מקרא דאחרי רבים להטות, כל שכן צענין איסור, וראי' לזה, שהרי צענין מלקות בטעם כעיקר אמרינן לשיטת הרא"ש שצריך להיות כזית בכדי אכילת פרס, ולוקין על כל כזית שבו מטעם דההיתר נהפך לאיסור.

ב) אבל דעת הרמב"ם אינה כן, דהרמב"ם ס"ל צענין מלקות בטעם כעיקר, דאינו חייב מלקות רק באוכל ג' ביצים, א"כ לא סבירא ל"י דההיתר נהפך

נהפך להיות איסור, ולכן, צריך שיאכל כל הפרס של ג' ביצים בכדי שיהי' בו כזית מן האיסור.

ג' והפרי מגדים מביא בשם מנחת כהן, דלא אמרינן דההיתר נהפך להיות איסור בשעה שההיתר הוא המועט, ולא ביאר הטעם, ואולי יש ללמוד זה ממה שחייבה התורה אשם תלוי בשתי חתיכות, אחת של זלב ואחת של שומן, ואכל אחת מהן, וזהו ודאי דוחק לומר דהתורה לא חייבה אשם תלוי רק דוקא בששתי החתיכות שוות, ולא כשהאחת גדולה מחברתה, ובודאי גם כשאחת גדולה ואחת קטנה ג"כ חייבה התורה אשם תלוי, והנה אם נאמר דהמועט תמיד מתהפך להרוב, היכי משכחת לה אשם תלוי, דממה נכש?, אם השומן הוא גדול מהחלב, הלא החלב נהפך להיות שומן, והיתר גמור הוא, ובאם החלב גדול מהשומן, הלא השומן נהפך להיות חלב וחייב חטאת, ולא אשם תלוי, אלא ודאי מדחייבה התורה אשם תלוי, שמע מינה דלא אמרינן דההיתר נהפך להיות איסור.

ד' ויש שמביאים רא"י ברורה דאמרינן היתר נהפך להיות איסור, מהא דאיתא במנחות (כ"ג ע"א) דחד מ"ד אמר דנבלה בטלה בשחוטה, כלומר, דנבלה בטלה בשתי חתיכות שחוטות ואינה מטמאה, וחד אמר להיפך, דחתיכה אחת שחוטה בטלה בשתי רתיכות נבלות לענין דכולן מטמאות טומאת ודאי ולא טומאת ספק, עיי"ש, ופלוגתתם היא, אם אולינן בתר מבטל או בתר בטל, עיי"ש, מיהו עכ"פ מפורש דהשחוטה נהפכת לנבלה, הרי להדיא דהיתר נהפך לאיסור, ואין לומר דרק לענין טומאה אמרינן כן, ולא לענין איסור, דבוה אין סברא להלך ביניהם. וצריך עיון.

הלך ב'. איסור שבטל ברוב ואיסור שבטל במעט.

כו. שאלה : תערוכות כל אסריותיה, אכ צעלה ברוב ?

תשובה : א' במס' זבחים (ע"ח ע"א) נחלקו ר' יהודה וחכמים, דר"י סבר דתערוכות איסור בהיתר, מין במינו, לא בטלה, וחכמים סברי דבטלה, וכמה אמוראים סברי כר' יהודה, ולכן פסק רש"י כמותו, דמין במינו אסור מן התורה במשהו, אבל כל רבותינו נחלקו עליו וסברי דהלכה כחכמים, דתערוכות איסור בהיתר מין במינו מן התורה בטל ברוב. ויש שרוצים לומר דבעינן פי שנים בהיתר נגד האיסור כמו שנמצא בש"ס בכל מקום, "חד בתרי בטל", אבל גדולי האחרונים הכריעו דבאמת אם רק ההיתר רבה יותר מעט מהאיסור, אז כבר נתבטל האיסור בההיתר.

ב' והטעם דמין במינו בטל ברוב מן התורה מתבאר בגמ' מנחות (כ"ב ע"א), דילפינן מעבודת יוה"כ דכתיב, "ולקח מדם הפר ומדם השעיר", ומערבן וזורק על המזבח, והדבר ידוע שדמו של פר מרובה מדם השעיר, ומ"מ, התורה קראה לו "דם השעיר", ש"מ, דם הפר אינו מבטל דם השעיר, מפני שהוא מין במינו, ולכן דרש ר"י מכאן דמין במינו אינו בטל, ורבנן סבירא להו

להו, דהטעם דהתורה קראה „דם השעיר“ אעפ"י שדם הפר מרובה מדם השעיר, הוא, לא מפני שהוא מין במינו ומשום הכי אינו בטל, אלא משום דכל העולין למזבח אין מבטלין זה את זה מפני קדושתן. ודסבירו הטעם, דאם נאמר דהטעם הוא בדם השעיר שאינו בטל בדם הפר מפני שהוא מין במינו, היתה לה להתורה להשמיענו דין זה בדבר שאינו עולה למזבח, ומדכתבה התורה דוקא בדבר שעולה למזבח, ש"מ, דאי לאו משום קדושת העולין למזבח גם מין במינו בטל, ומשמע בגמ' דחכמים למדו מקרא זה דמין במינו בטל ברוב מן התורה.

ג) אמנם רש"י ורבותינו בעלי התוס', וכמו כן הרא"ש, כתבו הטעם דמין במינו בטל ברוב מן התורה, דילפינן מהמקרא „אחרי רבים להטות“, דגזרת הכתוב היא דחד בתרי בטל, ונהפך האיסור להיות היתר, ואפשר לומר, דרש"י ותוספות והרא"ש אינם חולקים על הגמ', בזה שדורשים טעם אחר ממה שמבואר בגמ', אבל הפי' הוא, כי לפי דעתם, עיקר הלמוד דמין במינו בטל ברוב מן התורה, הוא מ„אחרי רבים להטות“, דהתורה בעצמה בדם הפר ודם השעיר גילתה לנו שכל מיני תערובות הם בכלל „אחרי רבים להטות“, וזלת מה שמיעטה תורה, כמו לרבנן, עולין על גבי המזבח משום קדושתן, ולר' יהודה, דוקא דם הפר ודם השעיר, מפני שהוא מין במינו, וכיון דאנן קיי"ל כרבנן, ממילא, דמין במינו בטל, ולרש"י דסובר כר' יהודה, דוקא מין בשאינו מינו בטל ממקרא זה.

ד) והסבר הדבר, דתערובות של איסור והיתר תבטל ברוב, הוא, דבאם נתהוו האיסור ע"י תערובות, באמת קל הוא הדבר יותר להתבטל משלא ע"י תערובות, שהרי ב„קבוצ“ החמירה תורה דכמחצה על מחצה דמי, ו„קבוצ“ דאורייתא לא מקרי, אלא אם כן האיסור הוא בפני עצמו וההיתר הוא בפני עצמו, אבל כשהאיסור וההיתר מעורבים יחד, אז לא אמרינן סברת „כמחצה על מחצה דמי“, אלא בטל ברוב, והשחא ק"ו הדברים, דאם ברוב ומיעוט, שכל אחד הוא בפני עצמו, מ"מ אמרה התורה דבטל המיעוט מ„אחרי רבים להטות“, כל שכן כשנתערבו יחד, דודאי בטל המיעוט ברוב.

כו. שאלה : מהו מקרי „רוב“, לענין כמול של תערובות איסור וסותר ?
תשובה : בזה יש מחלוקת הפוסקים .

א) יש פוסקים דס"ל, דלענין בטול ברוב בתערובות איסור והיתר, בעינן דוקא כפל של היתר נגד האיסור, דהיינו, כשהאיסור הוא אחד, בעינן שיהי' בההיתר שנים כנגד האיסור, ובאם האיסור הוא שנים, אז בעינן שיהי' בההיתר ארבעה כפל במנין נגד האיסור, וכמו כן בעינן כפל בבנין, דהיינו, שכל חתיכה של היתר תהי' גדולה כל כך כמו כל חתיכת איסור.

ב) יש פוסקים אחרים דסבירא להו, דאין צריך להיות כפל במנין רק אם יש משהו יותר בההיתר מבאיסור סגי, דמידי דסגי ל"י ברובא, אף בכל דהו טפי ממחצה סגי.

ולענין

ג) ולענין דינא, העלו רוב האחרונים להקל כדעת הפוסקים, דאין צריך להיות כפל במנין אלא במשהו יותר סגי אף באיסור דאורייתא, וכל דהו טפי ממחצה סגי ; נמצא, דאם נתערבה חתיכה אחת של איסור בחתיכה אחת של היתר, אז הדין, דבאם ההיתר גדול רק משהו יותר מהאיסור, אז בטל האיסור אף שהתערובות היא חד בחד, משום דכבר מקרי רובא.

ד) אמנם, בחד בחד, אי אפשר לצייר בטול ברוב לאכול ביובש, דממה נפשך, דאם ידוע שההיתר היבש הוא הגדול, אי"כ אין כאן תערובות, ובאם אינו ידוע איזה הוא ההיתר ואיזה הוא האיסור, אי"כ, צריכים אנו לחוש שמא הגדול הוא האיסור, ואז, הלא אין כאן בטול ברוב לכולי עלמא ; ברם, משכחת לדעתם, רק באופן שיש בהתערובות שתי חתיכות קטנות וחתיכה אחת גדולה, והשתי חתיכות הקטנות ביחד הן בכמות יותר גדולות מהחתיכה האחת הגדולה שבתוכן, ואין ידוע איזה הוא האיסור, דאז ממה נפשך יש כאן רוב, דאפילו אם נאמר דהחתיכה הגדולה היא האיסור, מ"מ, הרי יש בשתי החתיכות הקטנות ביחד משהו יותר מהחתיכה הגדולה, ובטלה ; אבל אם השתי חתיכות הקטנות ביחד אינן גדולות יותר בכמות מהחתיכה האחת הגדולה, אלא שתיהן ביחד שוות בכמות כמו הגדולה, אז, הדין הוא דאסור, דאעפ"י שיש לומר בזה ג"כ דיש כאן רוב ממה נפשך, דהיינו, דאם אפילו הגדולה היא האיסור הלא יש רוב במנין, שתי החתיכות כנגד אחת, וצריכה להיות בטלה כדן כל חד בתרי, אבל באמת זה אינו, דהעיקר הוא שאנו הולכים אחרי רוב הבנין, היינו כמות החתיכות, והרי חתיכה זו שאומר עלי שזו היא האיסור, היא גדולה כל כך כמו השתי חתיכות הקטנות ביחד, ואי"כ, אין כאן רוב בבנין.

ה) ועל כל פנים, מכל הנ"ל יוצא לדינא, דכשנתערב חד איסור בחד היתר יבש ביבש, לא משכחת לצייר דין בטול ברוב לאכול אותם ביובש, אפילו לדעת הפוסקים המקילין, ולא משכחת גם לדעתם רק בחד בתרי דוקא, ולא איכפת לן אף שהתרי ביחד אינן גדולות בכמות רק משהו טפי מהגדולה.

כת. שא"ל: מהו נקרא יבש, ומהו נקרא לח ?

תשובה : א) יבש ביבש מקרי כל דבר שאינו נבלל ונמסח, אלא שצומד בפני עצמו בתוך התערובות ואינו ניכר, כגון חטים בחטים, וכן שעורים, ואורז ודוחן, וחרדל, ושומשמין, וכדומה, כל אלה מקרי יבש ביבש מפני שאינם נבללים, וכן חתיכת בשר בחתיכת בשר אף שהן מבושלות במים נקראות יבש ביבש, ואפילו החתיכות הן קטנות שבקטנות, אבל הרוטב שלהן מקרי לח בלח, שהרי מתערב יפה ; וכן ביצים עם ביצים, אפילו הן שלמות מקרי יבש ביבש, ובאם הן שבורות, אז החלבונים שהם דקים ומתערבים יפה יחד הוי לח בלח, והחלמונים, דכל חד וחד לחודי קאי, מקרי יבש ביבש, ובאם הן טרופות יחד, הכל הוי לח בלח.

ב. קמח בקמח, דעת רוב הפוסקים, דהוי לח בלח בכל ענין; אך במסע הפסד מרובה, ובמין במינו, יש לסמוך על דעת הרמב"ם, דס' ל' קמח בקמח מקרי יבש ביבש.

כט. שאלה: יכנס כיתסרע חיסור כסיתר, מה דינו?
תשובה: (א) אם דבר יבש של איסור תורה נתערב ביבש של היתר, והמה מין במינו, ולא נתבשליו יחד, דאז האיסור אינו נותן טעם בהתמזג, או הדין, דהתערובות בטלה ברוב מן התורה, ואפילו מדרבנן סגי בהכי, ולא גזרו בזה, מדלא יכול לבוא ע"י בשול לנתינת טעם, מפני שהוא מין במינו.

ב. אם דבר יבש של איסור תורה נתערב ביבש של היתר, והמה מין בשאינו מינו, אבל נתערבו באופן שאי אפשר להכיר אותן, כגון שנפךר האיסור לתתיכות דקת ואינו ניכר, או ששחטו ג' מינים, ואחד נשחט, שלא כהוגן, ואין ידוע איזה הוא, וכיוצא בזה, או הדין, דמן התורה בטל הוא ברוב, ומותר לאכול את התערובות כך ביובש, שהרי כל דבר בטל ברוב מן התורה אם אינו נותן טעם, אבל חכמים גזרו בתערובות מין בשאינו מינו אפילו ביובש, ואפילו בשיש רוב בההיתר כנגד האיסור, שתה"ס אסורה עד שהיה ששים בההיתר נגד האיסור, מטעם נזרה דשמא יבשלם, ואז האיסור יתן טעם בההיתר ויבא לידי איסור דאורייתא.

ל. שאלה: יכנס כיתסרע חיסור לרבנן כסיתר, מהו דינו?
תשובה: (א) אם דבר יבש של איסור דרבנן נתערב ביבש של היתר, והמה מין במינו, דעת הרמ"א ושאר אחרונים, דלענין זה אין שום חילוק בין איסור דרבנן לאיסור דאורייתא, אלא דגם באיסור דרבנן בעינן בטול ברוב חד בתרי, אבל חד בחד, אף שיש תתיכה קטנה ותתיכה גדולה, ואין ידוע אם הגדולה היא האיסור או הקטנה היא האיסור, ולכאורה יש להקל בזה מטעם ספק דרבנן, דשמא הגדולה היא של היתר ויש רוב כנגד האיסור ובטל, וכן באמת כתב המנחת יעקב להקל מטעם זה, אבל הפרי מגדים ושאר פוסקים כתבו להלכה דאין להקל בזה מטעם ספק דרבנן, כיון דמקד אתחזק איסורא, ובאתחזק איסורא לא אמרינן ספק דרבנן לקולא.

ב. ובאם דבר יבש של איסור דרבנן נתערב ביבש של היתר, והמה מין בשאינו מינו, אבל נתערבו באופן שאי אפשר להכיר אותן, בזה, דעת רוב אחרונים, דהדין הוא דבטל שפיר ברוב כדין מין במינו ביבש, דדוקא באיסור תורה בעינן ס' ביבש בשאינו מינו, בכדי שלא יבא לידי איסור תורה אם יבשלם ויתן האיסור טעם בההיתר, שאז אסור מדאורייתא, אבל באיסור דרבנן, כיון דלעולם אי אפשר לבא לידי איסור דאורייתא, משום הכי בטל שפיר ברוב.

לא. שאלה: לח כלל שנתערב חיסור כסיתר, מהו דינו?
תשובה: (א) אם דבר לח של איסור נתערב בלח של היתר, והמה מין במינו, או הדין, דמדאורייתא בטל ברוב, אבל רבנן גזרו דאין להיות ס' בההיתר נגד האיסור אפילו לא נתבשליו יחד, דעל כל פנים מדמתערב

מדמתערב יפה הרי יהיב טעמא, וגורנין אטו אינו מינו, דאז טעם כעיקר דאורייתא, ואפילו לדעת הפוסקים דטעם כעיקר לאו דאורייתא, מ"מ החמירו חכמים בלח בלח במין במינו להצריך ששים, משום דגורנין אטו בנתערב באינו מינו כזית בכדי אכילת פרס, והוי לכולא עלמא דאורייתא, (ופרס הוא לרמב"ם ג' ביצים, ולרש"י ד' ביצים, וכזית הוא מעט פחות מחצי ביצה); אבל יבש ביבש מין במינו לא גורנין אטו אינו מינו ואטו שמא יבשלם, מדהוי גזרה לגזרה.

(ב) ואפילו לח בלח, מין במינו, באיסור דרבנן, ג"כ הדין דצריך להיות ס' מדרבנן.

ג) ובאם דבר לח של איסור נתערב בלח של היתר, והמה מין בשאינו מינו, אז הדין, דאפילו מדאורייתא צריך ס' בהיתר נגד האיסור אפילו לא נתבשל יחד, דק"ל דטעם כעיקר דאורייתא בכל האיסורים.

ל"ב. שאלה: לטעין תערובות איסור בהיתר מין במינו ומין בשאינו מינו, חס חולנין אחרי הטעם השווה להחיסור, או אחרי הטעם השווה להאיסור?

תשובה: (א) דעת הרמ"א דלענין מין במינו ומין בשאינו מינו אולינן בתערובות איסור בהיתר בטר שמא, היינו, דכל היתר השווה להאיסור בשם, נקרא מינו, אבל לא אולינן בטר טעמא, ואפילו אם ההיתר שווה להאיסור בטעם אבל אינו שווה בשם, אז נקרא אינו מינו.

(ב) אבל כל גדולי האחרונים חולקים עליו, דכיון דכל עיקר החומרא שמחמירין אנו במין בשאינו מינו להצריך ששים, הוא רק מפני טעם כעיקר שאוסר עד ס', ומין במינו דבטל ברוב דילפינן מקרא דאחרי רבים להטות הוא מפני שאין נתינת הטעם ניכר בהן, א"כ מה לנו אם שוים ההיתר והאיסור בשם אם לאו, ואיך אפשר לומר דאם רק שוים בשמם אעפ"י שאינם שוים בטעם, נקראים מין במינו ובטל ברוב, והא האיסור נותן טעם בהיתר, וכן להיפוך, כששוים בטעם ואינם שוים בשם, היאך אפשר לקרות זה מין בשאינו מינו, והא אין האיסור נותן שום טעם בהיתר, ולכן חולקים האחרונים על הרמ"א בזה, וסוברים, דבכל איסורים שאוסרים ע"י טעמן ומתבטלין בששים, אולינן במין במינו שלהם בטר טעמא, דאם ההיתר שווה להאיסור בטעם, אז נקרא מינו, וזה דק"ל דאולינן בטר שמא, וזה דוקא בדברים האוסרים במשהו, כמו טבל ויין נסך, ועוד, דכיון דכל אלה אינם חלויים בנתינת טעם, שפיר אולינן בטר שמא, אבל בהדברים שאוסרים עד ס' מפני נתינת טעם, אין שום שייכות שווי השם לזה.

ל"ג. שאלה: חס מותר לכתחלה לערב איסור בהיתר כדי לבטל את החיסור?

תשובה: אסור לערב לכתחלה איסור בהיתר כדי לבטל את האיסור, ואע"ג דמדאורייתא חד בתרי בטל, אבל זהו דוקא, היכא דנתערב ממילא, אבל לעריבתו בידים אסור; וכן במין בשאינו מינו אסור לבטל בששים, אפילו במקום שרוצה להוציא אח"כ את האיסור, שהרי הטעם סוף כל סוף יסאר שם; ואף דיותר מס' ליכא טעמא, מ"מ הרי הוא עושה בכזונה שיסאר שם טעמו של האיסור, דאם לא כן למה הוא עושה זאת; ועוד, דאם נתיר לו לבטל, יוכל להיות דלפעמים יהי' האיסור מעט יותר ויהי' כדי נתינת

פעם, יבא לידי איסור דאורייתא, וגם איסור ררבנן אין לבטל מהאי סעמא משום דכעין דאורייתא תקנו.

לה. שאלה: הא לאסור לכתחלה לערב איסור בהיתר כדי לבטל את האיסור, מן התורה הוא לאסור, או רק מדרבנן?

תשובה: א) דעת הראב"ד דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא מן התורה, אמנם דעת הרשב"א והר"ן ועוד פוסקים דהא

דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן, ועכ"פ לכולי עלמא אסור לערב לכתחלה אף איסור דרבנן בהיתר כדי לבטלו; ויש מי שאומר, דאפילו לכל הפוסקים אינו מותר מן התורה רק לבטל טעמו של האיסור ולא גוף האיסור, כמו יבש בביש דבטל ברוב מטעמא דאחרי רבים להטות, ואם יכירו את האיסור הרי אסור הוא מן התורה, ואם יבא אליהו ויאמר שחתוכה זו היא חתיכת איסור, אסורה מן התורה, דכל ההיתר אינו אלא מפני שאין מכירין את האיסור, וא"כ איך אפשר לומר דבשעה שמכירין את האיסור יהי מותר לערבו לכתחלה כדי שלא יכירנו. (נודע ביהודה תנינא סימן מ"ה).

ב) ויש נפקא מינה לדינא דאם נאמר דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא מדאורייתא, א"כ גם בספק איסור אסור לבטל או להרבות, כיון דספיקא דאורייתא הוא, ולחומרא; אבל אם איסור זה דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן, או רק ספיקא דרבנן הוא, ולקולא. אבל יש מי שמחמיר בכל גווני, מטעם דזה לא מקרי ספק דרבנן, דכי אמרינן ספיקא דרבנן לקולא, היינו דוקא בלא עשיית מעשה, אבל לעשות מעשה, ושעל ידי זה יהי ספק דרבנן, בזה לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא. (פרי מגדים).

לה. שאלה: אם מותר לבטל לכתחלה איסור הנאה כדי להסיר נהגה? תשובה: דעת הפרי מגדים, וערוגות הבושם, והס' מקור חיים, דלבטל איסור הנאה יותר גרע מאיסור אכילה, ואסור אפילו להוסיף היתר על האיסור, דאפילו להפוסקים דסוברים דבטול איסור לכתחלה אינו רק מדרבנן, מ"מ בטול איסור הנאה לכתחלה, לכולי עלמא אסור מדאורייתא, דבשעה שמבטל את האיסור הנאה, הרי הוא נהנה מזה, דבזה שמערב את האיסור ברוב או בששים, הרי הוא נהנה ברבוי ובהגדלת המדה שיהי יכול לאכול הכל, נמצא, דבטולו גופי הנאה היא לו, ולכן אסור מן התורה.

לו. שאלה: אם מותר לכתחלה לבטל ספק איסור הנאה? תשובה: א) דעת הפרי מגדים לאסור אף בספק איסור, אפילו לאותם הפוסקים האומרים דהא דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא רק מדרבנן.

ב) ודעת החכמת אדם להקל, היכא שיש ספק שמא אין כאן איסור כלל.

לז. שאלה: אם כבר נפל איסור לתוך היצר, ואין בהיתר שיסור לבטל את האיסור, אם מותר להוסיף עוד סתם, ככדי שיהי סם שיסור כדי לבטל את האיסור?

תשובה: אם האיסור הוא של תורה, אז לכלי עצמא אין להוסיף על ההיתר כדי לבטל את האיסור, אך אם האיסור הוא רק איסור דרבנן, אז יש בזה מחלוקת הפוסקים:

(א) דעת המחבר והט"ז דבאיסור דרבנן מותר להוסיף על ההיתר כדי לבטל את האיסור.

(ב) דעת הרמ"א והש"ך דאף להוסיף עליו אסור.

(ג) דעת הפרי מגדים ועוד אחרונים, דהיכא שיש עוד צדדים להקל וגם הפסד מרובה, אז יש לסמוך על המחבר והט"ז דמותר להוסיף עליו ולבטלו.

(ד) וה"י ברכי יוסף כותב בזה חלוקי דינים: דאם האיסור הוא איסור מדרבנן ונפל ההיתר מ"ן במינו, אז מותר להוסיף עליו כדי לבטלו; ובאם ההיתר הוא אינו מינו, אז אסור להוסיף; ודוקא כשהאיסור שנמצא שם הוא בעין, אבל אם האיסור הוא נמוח וכיוצא בו, אז מותר להוסיף עליו ולבטלו אף בשאינו מינו.

(ה) ודבר פשוט הוא, דבטול איסור ע"י הוספת היתר לא שייך כלל בענין דאמרינן ב"י, "חתיכה נעשית נבלה", שהרי כל ההיתר נעשה כבר איסור, ואפילו למאן דלא ס"ל, "חתיכה נעשית נבלה" בשאר איסורים, מ"מ, החתיכה עצמה עומדת באיסורה, ואפילו יש ששים נגד החתיכה, ולהפוסקים דסוברים, "חתיכה נעשית נבלה" גם בשאר איסורים, אז גם ההוספה נאסרת כשאין ס' נגד כל החתיכה; וזה הוא בשאר איסורים, אבל באיסור בשר בחלב, הלא נתבאר, דגם בלא אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה" לכמה מהפוסקים, ולפי"ז, לא משכחת לה באיסור בשר בחלב להאי דינא דלהוסיף על האיסור ולבטלו, אלא לבטל כל ההוספה בששים, וא"כ אין זאת הוספה. (ש"ך, פרי מגדים, וחות דעת).

דת שאלה: היכא דאין כוננו לבטל את האיסור, כגון שטעה מעשה זה לזרז ענין אחר, ופי"ז ממילא נחבטל האיסור, אם מותר לעשות מעשה זה של בטול איסור לכתחלה?

תשובה: (א) דעת הפרי מגדים ועוד אחרונים, דהיכא דאין כוננו לבטל את האיסור, ואי אפשר לעשות המעשה הזה באופן אחר שלא יבא עי"ז לבטל את האיסור, וכמו כן אף שאפשר לעשות המעשה הזה באופן אחר, אבל יש בזה טרחה יתרה, אז מותר לו לעשות כן לכתחלה, ולא מקרי בכהאי גוונא מבטל איסור לכתחלה.

(ב) ודעת הנודע ביהודה לחלק, דדוקא להוסיף מותר באין כוננו לכך, אבל לערב לכתחלה אסור אף באין כוננו לכך; אבל אין כן דעת שאר האחרונים.

י"ט. שאלה: היכא דאסור לבטל איסור לכתחלה או להוסיף, כדיעבד, אם עבר ובטל, או הוסיף, מהו דינו?

תשובה: בזה יש חלוקי דינים:

(א) אם ביטל או הוסיף בשוגג, היינו, דבשעה שעשה מעשה,

הזה לא נודע אז ע"ד התערבות של איסור והיתר, או ששבת, או שטעה בדין, שחשב דמותר לבטל, או שעשה על פי הוראת חכם, וכן אם אנסוהו לערב

לערב או להוסיף, שזה ג"כ מקרי שונג, או אמרינן, דבמקום דלא נעשה נבלה מותרת כל התערובות, כיון שעשה כן בשונג, ולא קנסין בזה שונג אטו מזיד ; אמנם, זהו דוקא באיסורי אכילה, אבל באיסורי הנאה, דהדין בזה דאין מבטלין איסור לכתחלה הוא מן התורה, שפיר אמרינן דקנסין שונג אטו מזיד.

ב) ובאם עבר במזיד, או הדין דאסור הכל, וגם הכלים שנתבשלה בהם התערובות אסורים לו ולבני ביתו, אם הם שלו ; וכן למי שנתבטל בשבילו, אם ידע מזה שנתבטל עבורו וניחא ל"י, ואפילו לא צוה לבטלו, גם כן אסור, בכדי שלא יועיל לו האיסור שנעשה בשבילו, דבאם נתיר לו מה שעשו אחרים בשבילו, או יש לחוש שיצוה תמיד לאחרים לעשות כן ; ודוקא, שידע שנתבטל עבורו וניחא ל"י, או אסור לזה שנתבטל בשבילו, אבל אם לא ידע כלל מזה ולא ניחא ל"י, אין לך שונג גדול מזה, ואז מותר לו ולבני ביתו.

חלק ג'. באיזה אופן יתבטל מעם האיסור ?

ב. שאלה : סיפור זה של כמול איסורים בששים, מנין לו ?
תשובה : זה ששיערו חכמים שהאיסורים בטלים בששים אינו מפורש בתורה, אלא שכך שיערו חז"ל, דאפילו איסור חריף, כגון בצל וצנן, בכך הוא נותן טעם ולא יותר, ולכן, אף שבדאי יש דברים שגם בפחות מזה אינם נותנים טעם, מ"מ לא פלוג חכמים, וגזרו ואמרו שכל איסורי תורה בטלים בששים, ומצאו סמך לזה מן המקרא מורע בשלה המורם מאיל נזיר שנותנים לכהן ואסור לישראל, ועכ"ז מבשלים אותה עם שאר בשר האיל שהוא מותר לישראל, ולא חששה התורה מה שהאיל קבל טעם מהזרוע, וכפי ששיערו חז"ל, הזרוע הוא אחד מששים מן האיל, ושמע מינה דאיסור בטל בששים של היתר ; ואין זאת דרשה גמורה, שהרי בזרוע בשלה האיסור וההיתר המה מין במינו, ואנן ילפינן לה לאינו מינו, אלא אסמכתא בעלמא היא. (תוס' חולין צ"ה. וכ"כ כל הראשונים).

בא. שאלה : מה ה"א סברת ומחלוקת הפוסקים בדין דטעימת קפילא ?
תשובה : (א) דעת רש"י, דהא דסמכין אקפילא, היינו דוקא בדאיכא ס', ואפילו הכי לא שרי עד שיטעמנו קפילא, אבל קפילא בלא ס', או ס' בלא קפילא, לא מהני, וזה דוקא בדאיכא קפילא, אבל במין במינו דלא שייך ב"י טעימת קפילא, או אפילו במין בשאינו מינו וליכא קפילא, אינו צריך לחזור אחריו, ואי אית ב"י ס' שרי ; נמצא, דלדעת רש"י הקפילא הוא לחומרא כשיש ס', ובלא ס' לא מהני קפילא, רק בדליכא קפילא סמכין אששים, דרש"י הולך לשיטתו, דדעתו היא בענין בטול בסי' דיש איסורים שנותנים טעם אף ביותר מששים, אלא שטעם קלוש הוא אף אם יתן טעם, ולכן בסתמא לא חיישינן ל"י, אבל אם יטעמו

יטעמו שיש בו איזה טעם, אף שיש ששים אסור, ובפחות משישים אין מועיל טעימה, ולכן סובר רש"י דבטעם גמור שהוא עד ששים לא סמכין אקפילא.

(ב) דעת הר"י והרא"ש, דביותר מס' אין כאן טעם כלל, ואפילו אם נרגש איזה טעם, אמרינן דהוא רק טעם קלוש ואינו אסור, ואדרבה, בפחות מס' כשטועמין ואין בו טעם מהאיסור, אז מותר, ולכן אי אפשר לומר שחז"ל הצריכו קפילא כשיש ס', שהרי אפילו אם יאמר הקפילא שיש טעם ג"כ אינו אסור, ובעל כרחך, שזה שהצריכו חז"ל קפילא הוא לקולא, היינו, בדליכא ששים, משום דכמה דברים אינם נותנים טעם אפילו בפחות משישים, ורק בדליכא קפילא, אז בהכרח צריך להיות ששים, ואם לאו, אסור.

(ג) ודעת הרמב"ן לחלק, דהיכא שמכירין האיסור ולא נתערב ממנו אלא צירו וטעמו, דאז, כיון שמן הדין לא ה' לנו לשער אלא בטעמו, אבל משום שאין אנו יודעים כמה הוא, משה"ה בהא סמכין אקפילא אעפ"י שאין ס', כנגד גוף האיסור, אבל במקום שגוף האיסור נתערב, וצריכים ס' לבטלו, אז לא סמכין אקפילא בבציר מס', אבל בס' מיהא שרי, ואין צריך לחזור אחר קפילא כלל; נמצא, שהרמב"ן הוא כמכריע וסבירא ל' כרש"י דבפחות מס' לא סמכין אקפילא, וכשיש ס' וטעמי' קפילא ואמר שיש בו טעם מהאיסור, אז הדין הוא דאסור, אלא שאינו צריך לחזור אחר קפילא, משום דעפ"י רוב ליכא טעמא ביותר מס', ורק בטעם בלבד בלא גוף האיסור סמכין אקפילא גם בדליכא ס', משום דזהו עצמו חומרא בעלמא היא להצריך ס' כנגד כל גוף האיסור, לפיכך סמכין אנו אקפילא בכל ענין, ומיהו משמע מדבריו, דאפילו ביותר מס' אי טעמי' קפילא ואמר שיש בו טעם, אסור אפילו כשניטל גוף האיסור, ולא נשאר בו רק טעמו בלבד.

(ד) ולענין הלכה, כתב הרמ"א שאין אנו נוהגים עכשו לסמוך אטעימה, ומשערינן הכל בשישים. ויש לומר בזה כמה טעמים: חדא, דיש לחוש לשיטת רש"י דטעימה לא מהני רק ביותר משישים, וכיון דק"ל כדעת רוב הפוסקים דבס' אין אנו צריכים טעימה ובפחות מס' אנו חוששין לסברת רש"י והרמב"ן, ממילא, דבטלוהו לטעימת קפילא, ועוד, שיש לחשוש בעיקר מה שאנו סומכים על מסית לפי תומו, וקפילא לא שכיח בכל מקום; ועוד, דלפי מה דפסקין דבמין במינו אזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא, איכא ממילא דלא שייך טעימה, דטעימה אינה אלא על הטעם ולא על השם.

מב. שאלה: לפי דעת הפוסקים לסוכרים לסמוך דזכר איסור על טעימת עכו"ם, אם מותר לסמוך על טעימת שום עכו"ם בלי שום הבדל?
תשובה: זה שכתבו הפוסקים לסמוך על טעימה, הוא דוקא על טעימת עכו"ם קפילא, דהיינו אומן, שירא לומר שקר, כדי שלא יהי' מרע אומנתי' בכך, אבל על עכו"ם דלאו אומן הוא, לא סמכין אלא במסית לפי תומו דוקא.

והקשו הט"ז והש"ך. הלא קי"ל דאין עכ"ם מסיח לפי תומו נאמן בדאורייתא רק בעדות אשה שמת בעלה, משום תקנת ענונות ולא בענין אחר, ולפי"ז, לדעת הפוסקים דטעם כעיקר הוא דאורייתא, איך סומכים על עכ"ם מסיח לפי תומו? אמנם באמת לא קשה כלל, משום דזה הוי כאתחזק איסורא, שהרי להמאכל יש חזקת כשרות אלא דאיתרע חזקתו במה שהאיסור נפל לתוכו, וכל דבר דאיתרע חזקתו לא אבד עדיין חזקתו עד שיתברר ההיפוך מזה, אבל מלבד זה, אין זה בגדר עדות כלל, מפני שהב"ד מקבלים עדות על זה, ואין זה רק כגלוי מילתא בעלמא, שהרי זאת היא מילתא דעבידא לגלויי מיד, שהרי הישראל יאכלנו מיד ויתגלה שקרו אם יכוב, ולכן רחוק הוא שישקר, ועוד, דאפילו להסוברים טעם כעיקר דאורייתא אין כאן חשש איסור תורה, שהרי הישראל כשיטעום אחריו יתודע האמת, ולכן, אף אם אמר שקר, והישראל יטעום טעמא דאיסורא, הרי לא יאכלנה עוד, ולא נשאר החשש רק על קצת טעימה שיטעום הישראל אחריו, וטעימה אינה איסור תורה.

והא דפסק המחבר דיטעמנו עכ"ם אם מרגיש טעם איסור, ולא אמרינן דיטעום השואל בעצמו בלשונו, כדאמרינן לגבי מרה, דהדין הוא היכא דחסרה המרה שיטעום השואל בלשונו, ואם מרגיש טעם מר או מותר, אלמא אף דישראל אסור לאכול אם חסרה המרה, מ"מ יוכל לטעום בלשונו, משום דטעימה בלשון אינה נחשבת לאכילת איסור, וא"כ, הכא נמי דמסופק הוא אם יש בהתערובות טעם איסור, נתירנו לטעום בלשונו, דאף אם יהי' בהתבשיל טעם איסור, הלא אין בזה שום עברה מה שטעם בלשונו, דאין זה נחשב לאכילת איסור, אבל זה אינו, דהכא מיירי שאי אפשר להבחין אם יש בו איסור אלא ע"י אכילה ממש, ומשום דאי אפשר להבחין ע"י טעימה בלשון, משום הכי צריך דוקא לתת לעכ"ם שיאכל ויבחין אם יש בו טעם איסור. (ט"ז).

מג. שאלה: מה היא סדרת הפוסקים בדין בילה חכורה, שאינה בטלה בטעמים של היתר רק בטעמים וחמת?

תשובה: (א) דעת רוב הפוסקים, דביצת עוף טמא, או גבלה, או טרפה, שהיא קלופה או נקובה, שנתבשלה עם שאר ביצים, אוסרת. וצריך להיות ס"א ביצים כנגדה לבטלה, ובדין דבעינן ס"א ביצים של היתר נגד הביצה האסורה יש שני טעמים: (א) לפי שיש ביצים גדולות וקטנות, והבא לבטל את הביצה האסורה אינו מקפיד לראות אם שוות הן, ולכן הוסיפו עד ס"א; ולפי זה הטעם, הוא דוקא כשנתבשלה הביצה האסורה עם שאר ביצים, אבל אם נתבשלה בתבשיל, אין צריך להיות ס"א, וסגי בששים לבד כשאר איסורין, וגם קליפתה מצטרפת. (ב) משום דביצה הוי כעין ברי' קצת, ולפיכך, עשו בה היכר מחמת חשיבותה להצריך ס"א, ולפי זה הטעם, הוא הדין דתבשיל אחר ג"כ צריך להיות ס"א כנגד הביצה האסורה. ולהלכה העלו האחרונים, דיש להחמיר כשני הטעמים, דהיינו, כשנתבשלה עם ביצים צריך להיות ס"א ואפילו כשהיא טרופה, כטעם הא', וכן כשנתבשלה עם תבשיל אחר צריך להיות ס"א כטעם השני; אך אם יש תרתי למעליותא, היינו, דהיא

זהיא טרופה ונתבשלה בתבשיל אחר, אז לכל הטעמים אין צריך להיות רק ס' לחוד כנגדה.

בז' וביש בהביצה אפרות, אינה בטלה כלל מטעם ברי', כמו שיתבאר לקמן. **מד.** שאלה: מה היא סכנה הכוסקים כדון כחל שאינו לריך ס', וכמל הפילו בחמשים וקסע פחמים היסר כנגדו ?

תשובה : אם בשלו את הכחל עם בשר אחר, ולא קרעו את הכחל שתי וערב, ולא טחו אותו בכוחל כדינא, דאז אסור הכחל מדינא דגמ', הדין הוא, דצריך להיות ששים בהבשר האחר נגד כל הכחל, אבל חז"ל הקילו בזה ואמרו, דגם הכחל הוא מן המנין, כלומר, דאע"ג דבשאר איסורים צריך ס' חוץ מן האיסור, אבל בכחל די בחמשים ותשע פעמים נגד האיסור, והכחל עצמו מצטרף לששים ; והטעם הוא, לפי שהכחל עצמו הוא ג"כ בשר, וא"כ יש ס' נגד וְחָל שבו ונתבטל טעם החלב, ולפי זה, הכחל הוא היתר גמור, ולפיכך מצטרף גם הכחל לששים, דבאם יש ששים בהבשר האחר ובשאר דברים שבקדירה עם הכחל בעצמו נגד הכחל, אז והתבשיל מותר, אבל הכחל בעצמו נשאר באיסורו וזורקו, מפני שיש גומות בהכחל שהחלב כנוס בתוכו, ויש באותו וְלֵב טעם מן הבשר שנתבשל עמו, ואותו חֶלֶב שבגומות אי אפשר להפריש מן הבשר, דלא מהני קריעה לאחר הבשול, ואם לא הי' בין הכל ס', הכל אסור מדרבנן, ומ"מ מותר בהנאה.

מד. שאלה: אם גם בחלי זית איסור שנפל להיתר, לריך להיות ששים כנגד האיסור ?

תשובה : דבר פשוט הוא, דאפילו כשנפל חצי זית איסור לתוך היתר, צריך ששים לבטלו, ואפילו באיסור דרבנן וחצי זית, צריך ג"כ ששים, ואם לאו אסור.

פ. שאלה: זה שאמרו חכמים דאיסור בטל בס', אם לריך הס' כנגד האיסור להיות דוקא כולו של היתר, או דלמדין, דאפילו גם איסור אחר מצטרף להיתר כחופן שיח' ביחד ס' נגד האיסור שרולים לבטל ?

תשובה : כל מקום שיש ס' נגד האיסור, מבטלין אותו אפילו אין הס' כולו של היתר דוקא, דהא מ"מ נתפשט זה האיסור שרוצים אנו לבטל, בהששים פעמים טעמו, ונתבטל טעמו ; כיצד, כגון קדירה שיש בה ג"ט זיתים של היתר ונפלו בה שני זיתים בבית אחת, אחד של חֶלֶב ואחד של דם, אז הדין, דכל אחד של השני איסורים מצטרף עם הנ"ט זיתים של היתר לבטל את חבירו, וכל אחד נתבטל טעמו בהששים שיש כנגדו בהקדירה, והסברא נותנת כן, שהרי כל איסור בטל כשאנו יכולים לתת טעם בההיתר, וטעמים של חֶלֶב ודם הלא אינם שוים, דהרי נתבטל טעם החלב בס' וטעם הדם בס', דמה לי איסור המבטל איסור ומה לי היתר המבטל איסור, הלא אנו לא בעינן רק שיתבטל טעמו של האיסור שלא יהי' לו כח לתת טעם בההיתר.

ודין זה הוא אפילו למאן דלא ס"ל איסורים מבטלים זה את זה, ודלא מטעם בטול אתינן עלה. אלא מטעם שאין בכלל האיסור כח לתת טעם בהיתר.

כור פרחור להלכות תשובה המבחן י"ב

בהיתר; וכן אתי שמיר דין זה אמילי למאי דקיל, חתיכה נעשית נבלה בשאר איסורים, כיון ששני האיסורים נמלו בבת אחת; ובודאי, אם איסור אחד נפל מקודם, שוב אינו מועיל האיסור השני להציל את ההיתר, שהרי כבר נעשה ההיתר נבלה מהאיסור הראשון, אבל למאן דלא סיל, חתיכה נעשית נבלה בשאר איסורים, יש לומר דין זה אף בשתי נפילות בזה אחר זה. כן, שאלה: היתר שנפל להיתר, ופי' שנפערבו נעשו איסור, אם נס נוס שיך כמל'.

תשובה: דעת רבותינו בעלי התוס' והרשב"א בתשובותיו, דענין הבטול לא שיך רק באיסור שנפל להיתר, דגורת הכתוב היא מאחרי רבים להטות, אבל היתר שנפל להיתר אחר, וכשנגשים זה בזה נעשים איסור, כמו כלאים שנתהוה מצמר ופשתים, דע"י ההתחברות שביניהם נעשו איסור, בזה לא שיך בטול, דבשלמא איסור מועט שנפל לחך היתר מרובה, הרי מתרבה ההיתר על האיסור ומבטלו, אבל באיסור שמתהוה ע"י תערובות שני היתרים, לא שיך לומר שהמרובה יבטל את המועט, דמי יימר שהמועט אוסר את המרובה והמרובה מבטלו, דילמא להיפך, המרובה אוסר את המועט; וזה שאמרינן, דבבשר בחלב, בטל הכשר בהחלב או החלב בהבשר כשיש ששים, זה הוא, ומפני שדרך בשול אסרה תורה וכשאינן טעם אין זה דרך בשול, ולכן מותר.

ואין לשאל, דנהי דמתורת איסור בהיתר לא שיך בטול בהיתר שנפל בהיתר, מטעם דלעיל, אבל על כל פנים יתבטל המועט במרובה, אבל זה אינו, ולפי מה שהסכימו כמה מהפוסקים דהיתר בהיתר לא בטל, בודאי לא שיך שם בטול בלא שם איסור והיתר, אלא אפילו למי שאינו סובר כן, מ"מ, לא שיך בכהאי גוונא בטול, שהרי זה עצמו אסרה התורה דבהתחברות שני היתרים כאחד יש איסור, ואיך נאמר בזה בטול במה שאסרה התורה בפירוש, דבאם נאמר בזה בטול מועט ברוב, הלא אז נהי מוכרחים לומר שהתורה לא אסרה כלאים, רק דוקא במחצה על מחצה, וזה ודאי אין טברא; ועוד, שהתורה החירה כלאים בציצית ובבגדי כהונה, והתם אינו מחצה על מחצה; וכן כתב דש"י בשלהי תמורה.

ועוד יש לשאל בזה, הלא בכלאי זרעים שנינו בפירוש במשנה דכל טאה שיש בה רובע ממין אחר ימנע, אבל פחות מרובע בטל, ומה בין כלאי זרעים לכלאי בנדים, הא אידי ואידי כל אחד היתר בפני עצמו הוא, וע"י ההתחברות נעשה איסור. והתשובה לזה היא, משום דבזרעים אי אפשר שלא ימצא בשדה גרעין אחר ממין אחר, ולא נתנה תורה למלאכי השרת, והלכך, כל שנתערב בטל, ולערב לכתחלה אפילו גרעין אחר אסור, אבל כלאי בנדים אין מין אחר מתערב בו אלא דרך מקרה, ולפיכך לא ניתן להתבטל. (תשובות הרשב"א); ועיין בנודע ביהודה תניא סימן קפ"ו, שהביא רא"י דהיתר בהיתר ג"כ בטל.

כן, שאלה: כשמערים ששים של היתר נגד איסור, אם מעערים כמות היתר כגון טהור כשלו לפנינו, או כמו ש"י מקודם בשטה שנפל בו האיסור?

תשובה: כשמערים ששים של היתר נגד איסור, מעערים גם בדרך ובתבלין

ובתבלין וקיפה (הדק דק של בשר) המתאספים בשולי הקדרה, וכן כל מיני מאכל הנמצאים בהקדרה, את הכל מצטרפים אנו לנשת הששים של ההיתר, אבל משערים את נמות ההיתר כמו שנמצא עכשו לפנינו, אעפ"י שידוע שמקודם הבשול הי' ההיתר הרבה יותר ונתכוון או נצטמק ע"י הבשול, מ"מ אין לשער כמו שהי' מקודם, דאולי גם נמות האיסור היתה מרובה יותר קודם הבשול ונצטמקה עכשו, וגם אין משערים במה שבלעה הקדרה, ולפי"ז, אם ידוע שהאיסור לא נשתנה מכמות שהי' מקודם, אז הדין, דגם בההיתר משערין מה שנבלע בקדרה. ויש מי שחוכך גם בזה להחמיר, כי קשה לעמוד על שרש הדבר, ולכן בכל אופן משערים כמו שההיתר בא עתה לפנינו, אמנם להיפך, ודאי דאין להקל, היינו, דאם ראינו את האיסור שנתמעט וההיתר לא נתמעט, ודאי דיש לחשוב את האיסור כמו שהי' מקודם, ואפילו באיסור דרבנן הדין כן, מחמת שראינו שהי' האיסור יותר.

והקשה הט"ז, דלדעת הפוסקים דסוברים דטעם כעיקר דאורייתא, למה סגי בס' נגד האיסור כמו שנראה עכשו לפנינו, ניוחש שמא בשעה שהאיסור נפל לתוך ההיתר הי' גדול ועכשו נתמעט? ותיירץ הט"ז, ד"ל דאחזוקי איסורא לא מחזקינן, כל שאין אנו רואים ההיפך, אלא אמרינן דמסתמא כמו שנמצא עכשו, הי' כך בתחלה.

ממ. שאלה: אס עלמות מנכרפין לבטל את האיסור בטעם?
תשובה: ברין הזה יש פלוגתא דרבוותא:

א) דעת הבית יוסף, דחתיכת נבלה שיש בה בשר ועצמות שנפלה לקדרת היתר, עצמות האיסור מצטרפין עם ההיתר לבטל את האיסור בששים, ואין צריך לומר שעצמות ההיתר מצטרפין עם ההיתר, אבל המוח שבעצמות איסור מצטרף עם האיסור.

ואין להקשות לפי דעה זו, דאין אפשר לצרף עצמות של איסור לבטל את האיסור, הא הוי איסור דבוק, ובאיסור דבוק הא אמדינן ד"חתיכה עצמה נעשית נבלה", ואע"ג דהעצם אינו ראוי לאכילה, מ"מ הלא יש פוסקים דסוברים דגם בכלי חרס אכרינן "חתיכה נעשית נבלה", וכל שכן בעצם המחובר אל הבשר, אבל זה אינו, דכמו דבשאר כלים דמהני בהו הגעלה, הדין הוא דלא אמרינן "חתיכה נעשית נבלה", כמו כן בכלי עצם הא מהני ג"כ הגעלה, ואע"ג דיש לחלוחית בהעצמות, והלחלוחית הלא אפשר שתעשה נבלה, מ"מ, כיון דאין פליטת העצמות אוסרת מחמת טעם קלוש הוא, משיה לא אמרינן ג"כ שהלחלוחית תעשה נבלה, ואין לחוש ג"כ שמא כשיצרו מן הקדרה, תשאר חתיכת האיסור עם העצם באופן שלא יהי' בהקדרה ששים לבטל את האיסור, ואז יעשה הבלוע בהעצם נבלה מסעם איסור דבוק, אבל באמת אין לחוש לזה, דחשש זה אינו אלא דוקא כשהאיסור דבוק לחתיכת היתר, ולכן אסרינן את ההיתר הדבוק בהאיסור, אבל כאן, האיסור דבוק הוא להאיסור, ואין כאן רק חשש לחתיכת היתר אחרת, ולחתיכה אחרת לא מצינו חשש כזה, דלא מחזקינן איסורא. (עין חות דעת).

כור פרודור להלכות תערובות המבהן יד 27

ב) דעת הבי"ח והשי"ך, דדוקא עצמות יבשות מצטרפין לבטל את האיסור בששים, אף שהעצמות הן של איסור, אבל עצמות רכות של איסור, אדרבה, מצטרפין להרכות את האיסור מפני הרכות והלחלוחית שבהן.
ג) דעת הרמ"א, דעצמות של איסור אינן מצטרפין לבטל את האיסור בששים, אבל עצמות של היתר מצטרפין לבטל את האיסור, משום דעפ"י רוב העצמות רבוקות הן להבשר, ולכן יש לחשוש קצת לאיסור דבוק.

ד) והביא הבית יוסף בבדק הבית מרבינו ירוחם בשם הר"א, דהא דאמרינן דעצמות של היתר מצטרפין לבטל את האיסור, זהו דוקא במין במינו, כבטל ערלה וכלאי הכרם, דמן התורה בטל ברוב, לכן מצטרפין העצמות לבטל את האיסור, אבל מין בשאינו מינו, דמן התורה צריך ג"כ ששים, איך נצרף העצמות לבטל את האיסור, הא צדיין נותנות טעם, וכמו שאין מצטרפין את הקדרה לבטל את האיסור, כמו כן אין לצרף את העצמות, ואנן בעינן שיהי' ששים מדברים הראויים לאכילה ולשתיה שבהם מתפשט טעם האיסור, וכשנחלק לסי' חלקים יתבטל הטעם.

ה) שאלה : אם גם בליסור הניכר שי"ך בטול ?
תשובה : כלל גדול אמרו הפוסקים בבטול איסורין, דבטול לא שי"ך אלא דוקא במה שאינו ניכר, אבל בדבר הניכר לא שי"ך בטול, וכן היתר הניכר אינו מבטל איסור שאינו ניכר, כיצד, הרי שנפלה חתיכת בשר של איסור לתוך קדרה שיש בה מרק ותבשיל וגם חתיכה אחת של היתר הדומה לחתיכת האיסור שנפלה, ואי אפשר להבחין בין החתיכות, או הדין, דאעפ"י שיש ששים בהיתר לבטל את החתיכה של איסור, ומותרים לפי"ז המרק והתבשיל, מ"מ, החתיכות אסורות, שהרי המרק והתבשיל אינם מבטלים את החתיכה של איסור בעצמה אלא פליטת החתיכה, לפי שהפליטה נתערבה ואינה ניכרת, אבל בהחתיכה עצמה דניכרת לא שי"ך בטול, דבכדי לבטל את חתיכת האיסור, צריך להיות שתי חתיכות היתר, כדין יבש ביבש שבטל ברוב, אבל חד בחד לא בטל, ולכן שתיהן אסורות, וכמו כן, אם יש חתיכות הרבה של היתר נגד חתיכת-איסור אחת, כגון, שיש עשר חתיכות של היתר נגד חתיכת-איסור אחת, ותשע חתיכות של היתר אנו מכירין, מפני שאינן דומין לגמרי לחתיכת האיסור, אבל החתיכה העשירית של היתר דומה לחתיכת האיסור, באופן שאי אפשר להכיר, גם בזה אמרינן, דהחתיכה העשירית של היתר וחתיכת-האיסור אסורות, לפי שאין ביכולת התשע חתיכות של היתר להצטרף לבטל את חתיכת האיסור, כיון שהן ניכרות, ולא נשאר לפי"ז לבטול, רק חתיכה אחת - העשירית - , וחדא בחדא לא בטלה.

ו) שאלה : נותן טעם לפנס, כ"ל ?
תשובה : (א) הלכה פסוקה היא, דנותן טעם לפנס מותר, היינו, כל דבר שטעמו פגום אינו אוסר תערובתו, ואין חלוק בזה בין איסור שיש בו טעם ונמחה האיסור בתוך רוב היתר, ובין איסור שאין בו טעם, כגון, שניטל האיסור ולא נשאר בהיתר רק טעמו של האיסור בלבד, ובין איסור הנבלע בכלי, כגון, שבשלו איסור בכלי ואח"כ בשלו בו היתר

היתר, והאיסור שנתבשל נותן טעם לפנים בהיתר, או אפילו האיסור נותן טעם לשבת, אלא שבשלו את ההיתר בהכלי לאחר מעת-לעת מבשול האיסור, יאחר מעת-לעת כבר הפיג הטעם, ושוב כשנפלט בתבשיל אחר אינו אלא לפנים, בכל אלה אנו דנין דין ד"נותן טעם לפנים", ומותר.

(ב) פנים זה אינו צריך להיות עד שיהי קץ לאכלו, אלא אפילו פוגם קצת, כבר אינו אוסר את תערובתו, וראי' לדבר זה, שהרי קדרה שאינה בת-יומא דאינה פוגמת אלא מעט, ומ"מ אמרו חז"ל שקדרה שאינה בת-יומא אינה אוסרת. ואין להקשות, דהרי דין ד"נותן טעם לפנים" דאינו אוסר אנו למדין מקרא ד"לא תאכלו כל נבלה, לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה", הראוי לגר קרוי נבלה, ושאינה ראוי לגר אינה נבלה, והתם פירושו הוא, שאינה ראוי לגמרי, היינו, שנסרחת עד שאינה ראוי לאכילה כלל, אבל בפגימה קצת צדיין קרוי נבלה, ולפי"ן גם בדין ד"נותן טעם לפנים" הי' לנו לומר כן? אבל זה אינו, דודאי באיסור עצמו לאכלו בעין בלי תערובות, בעינן שיהי פגום לגמרי, וכל זמן שהוא ראוי לאכילת אדם אף בדוחק, עדיין שם איסור עליו אבל באיסור ע"י תערובות, כגון, שנפל האיסור לתוך רוב היתר, דמדינא, הלא המועט בטל ברוב מטעם ד"אחרי רבים להטות", ולמה אתה בא לאסרו במין בשאינו מינו מפני נתינת טעם בהיתר, דק"ל ד"טעם כעיקר" דאורייתא, ולפיכך, כל שהוא נותן טעם לפנים בתערובתו, אמרינן דמותר, דאיך אפשר לומר שנותן טעם, והרי פוגמו ומקלקלו. (תורת הבית בית ד', שער א').

נב. שאילה : מה היא סכנת הפוסקים צדין, ג"ט צר ג"ט ?

(תשובה : א) הלכה פסוקה היא, דדגים צלויים רותחים שנתנום לתוך קדרה שאכלו בה בשר, מותר לאכול הדגים בכוחם שנתנום שחזק מאכל חלב, ולא אמרינן, הרי יש בהדגים טעם בשר שבלעו מן הקערה, אבל זה אינו, לפי שאין זה הטעם טעם גמור, דודאי אם היו מבושלים יחד עם הבשר, הי' אסור לאכול הדגים בכוחם, וכן לאכול חלב רותח בקערת בשר, משום דהוי טעם ראשון, והוי כבשר גמור, אבל קערה זו, היא עצמה אינה בשר, אלא שהבשר נתן בה טעם, והקערה נתנה טעם בהדגים, והוי "נותן טעם בר נותן טעם", ושני הטעמים המה של היתר, ונקלש הטעם, ולכן מותר לאכול את הדגים בכוחם, ואין הפרש בין שהדגים והקערה שניהם רותחים, ובין שאחד הוא רותח והשני הוא צונן, וכל שכן כששניהם צוננים, בכלם אמרינן דהוי "נותן טעם בר נותן טעם", ומותר; וזהו יסוד דין "ג"ט בר ג"ט", דכל כי האי גוונא שהמאכל בולע מכלי בשר בן יומו, מותר לאכול את המאכל הזה עם חלב, משום דנקלש הטעם, והוי "ג"ט בר ג"ט", וכן להיפך.

(ב) ולא אמרינן דין זה ד"ג"ט בר ג"ט" אלא בבשר עם חלב, או חלב עם בשר, דכיון דטעם שני אכתי של היתר הוא ואיקלש, משום הכי כולי האי לא חשיב לאסור, אבל בשאר דבר איסור, כגון קדרה שבשלו בה איסור ואח"כ בשלו בה מים, ונתנו מן המים למאכל, או הדין, דכל היכא דאיכא טעמא אוסר עד סוף העולם, וצריך להיות ס' נגד כל המים, משום דחשבינן

דחשיבין להמים כגוף האיסור, אפי' דטעם שני הוא, וכן לעולם, ואין לשאול, הלא על כל פנים נקלש טעם האיסור כמו שנקלש טעם הבשר, ובשלמא למאן דסבירא ל'י, "חתוכה נעשית נבלה" בשאר איסורין, ניהא, אבל למאן דלא סבירא ל'י כן, למה לא נתיר את המאכל שבשלו עם המים האלה, ומה ל'י קלישת טעם בשר או קלישת טעם איסור, אבל זה אינו, דודאי לא דמי, דהא דשרינן "ג'ט בר ג'ט", לאו משום דאמרינן דאין הטעם הראשון מתפשט עד השלישי, דאם היינו אומרים כן, בודאי גם בשאר איסורין הי' מותר בכהאי גוונא למאן דלית ל'י, "חתוכה נעשית נבלה" בשאר איסורין, אבל הא דאנו מתירין כשהטעם השני הי' של היתר, הוא משום דאין חשיבות בטעם קלוש בזה – והוא של היתר – שיאסור, אבל בטעם איסור לא שייך סברא זאת.

נב. שאלה : מה הוא סדין של סכין שחתכו בו איסור, וחל"כ תאכו בכ היתר ?

תשובה : בדין זה יש הרבה תנאים ופרטים :

א) אם הסכין היתה בתי'ומא, או אין חלוק אם היא מקונחת או לא, ואך יש חלוק בין הדבר הנחתך, היינו, דאם הסכין היתה של גברי וחתכו בה דבר המותר, או חתכו בשר בסכין של ח'קב, או להיפך, הדין הוא, דאם הדבר שנחתך הוא דבר רותח או אסור, אם אין בהדבר ששים נגד הסכין ; וכן אם חתכו דבר רותח בסכין של בשר בתי'ומא, אסור הדבר לאכלו כולו בח'קב, אם אין שם ששים נגד מקום הסכין, ואפילו אם הסכין היא מקונחת דינא נמי הכי, משום שלעולם נשאר מעט שומן טוח על פניה ואינו ניכר, והוי טעם ראשון הבא מן ממשו של האיסור.

ב) אם חתכו בהסכין הזאת דבר חריף צונן, כמו צנון ושומים ובצלים, דינא כחותך דבר רותח, דקי"ל דדבר חריף מפליט ומבליע כמו צ"י רותח, אלא שבדבר חריף אינו אסור אלא כדי נטילת מקום, וברותח אסור הכל.

ג) ואם חתכו בהסכין דבר צונן שאינו חריף, כמו קישואין ואבטיחים, או פירות יבשים, או הדין, דאפילו אם הסכין אינה מקונחת, די בגרירה או בהדחה, אם הדבר הוא יבש.

ד) ובאם הסכין אינה בתי'ומא, או יש הפרש בין מקונחת לאינה מקונחת, היינו, דאם חתכו בהסכין דבר רותח, והסכין לא היתה מקונחת, או צריך להיות ששים נגד הסכין, אבל אם היא מקונחת, הוי "נותן טעם לפגם", ואינו אסור אלא כדי קליפה.

ה) וכן הדין בדבר חריף, אם הסכין היא מקונחת אינה אוסרת אלא כדי קליפה, ובאם היא אינה מקונחת, או אסור.

ו) ובאם חתכו בהסכין דבר צונן שאינו חריף, או הדין, דאף שהוא מקונחת, מים צריכה גרירה או הדחה.

חקק ד'. איסורים שאינם בטלים בסי אף שכבר נתבטל
טעם האיסור, ואיסורים שאינם בטלים אפילו באלף.

גד. שאילה כמה הם האיסורים שאוסרים במשקו, אעפ"י שאין טעם האיסור
נרגש בהיתר, ואעפ"י שיש בהיתר יותר מס' נגד האיסור?
תשובה מלבד דבר המתבל, כמו מלח או תבלין של עין, או של
הקדש שנפלו לתבשיל של היתר, שהדין הוא דאוסר במשהו
אף שיש אלף פעמים בהיתר נגד האיסור, משום דנרגש טעמם אפילו ביותר
מששים, יש עוד עשרה דברים שאוסרים במשהו בין בגופם ובין בפליטתם,
אעפ"י שיש בהם יותר מששים נגד האיסור, ואעפ"י שאין טעמם נרגש
בהיתר, ואלה הם: (א) בריה, (ב) חתיכה הראוי להתכבד, (ג) בעלי חיים;
(ד) דברים החשובים בכל מקום שהם, (ה) דבר איסור שיש לו מתירין;
(ו) דבר העשוי למראה, (ז) דבר המעמיד, (ח) דבר העשוי להחמיץ, (ט) קצת
איסורי הנאה, (י) איסור שהוא קבוע וניכר במקומו.

גה. שאילה: ברי' כינד?

תשובה: רוב רבותינו הסכימו, דברי', כגון, נמלה או תולעת, אפילו
פרעוש או כינה, או עוף טמא או זבוב, וגיד הגשה ואבר מן
החי, וביצה שיש בה אפרוח, וכיוצא בהם, אפילו באלף אינה בטלה, ואעפ"י
שלדעת רבינו שמשון אחד מבעלי התוס' (תרוטות פ"י מ"ח), וגם הרשב"א
ז"ל בספרו תורת הבית, ברי' בטלה בקרוב אלף, והיינו אחד בתק"ס,
וטעם שיעור זה הוא משום דשם במשנה דתרומות מבואר, דציר של דג
טמא אוסר עד ט"ז פעמים בציר של טהור, וכיון שהציר אוסר ט"ז פעמים,
החמירו בגופה של ברי' ט"ז פעמים ששים, וט"ז פעמים ס' הוא בתק"ס,
אבל רוב הפוסקים הסכימו דברי' אינה בטלה אפילו באלף, והכי
קי"ל.

והנה טעם חשיבות דברי' שאינה בטלה אפילו באלף הוא משום
שלענין מלקות אסרה התורה ברי' אף שאין בה כזית, ואפילו ברי' כל שהיא
אם אכלה הייב מלקות מפני חשיבותה, וכיון שיש בברי' מלקות בכל שהוא,
רחמירו חכמים גם בבטול ברי', שאינה בטלה אפילו באלף, אבל מן התורה
ברי' בטלה כמו שאר איסורים ולכן כשיש ספק אי מקרי ברי' אם לאו, הוי
ספיקא דרבנן, והולכין בספיקה להקל, וכן בכל דברים שאינם בטלים
מפני חשיבותם, הולכים בספקם להקל, מפני שמן התורה בטלים הם כמו
כל שאר איסורים.

נו. שאילה מה המס התנאים שנבטלס תקרא ברי', כדאי שלא תבטל
אפילו באלף?

תשובה: ברי' לא הוי רק כשיש בה דוקא ארבעה תנאים, ואם יחסר
א' מהם, אז אינה נקראת ברי' ואינה אוסרת בכל שהוא,
ואלה המה הד' תנאים: (א) שתהי' הברי' שלמה, ואז אפילו מתה ג"כ
נקראת ברי', אבל אם חסר ממנה או נחתך ממנה אבר, אפילו אבר כזה
שאינ הגשמה תלוי בו, או שנתרסקה בענין שנפסדה צורתה, אז אין לה
דין

דין ברי' ; ואפילו נתרסקה או נחתך ממנה אבר אחרי שנתערבה בהיתר, ואפילו לאחר שנודעה התערובות, אין לה דין ברי', ובטלה בשיעורה. (ב) שתהי' דבר חי, או שהי' בה חיות, כגון גיד הנשה, ואבר מן החי, וביצה שיש בה אפרות, אבל אם לא הי' בה חיות, כגון חטה אזה של איסור כלאי הכרם, אעפ"י שהיא כברייתה, בטלה בשיעורה, וכן ביצה שאין בה אפרות, אין לה דין ברי', וכן כל כיוצא בזה. (ג) שתהי' דבר אסור מתחלת ברייתה, כגון אותן הבריות שהזכרנו למעלה, אבל אם לא נוצרה באיסורה, כגון עוף טהור או בהמה טהורה שנתנבלו או שנטרפו אינם נקראים ברי' לענין שלא יבטלו אפילו באלף, לפי שאינם אסורים מתחלת ברייתם, וכל שכן דבר שאינו אסור מחמת עצמו אלא מפני הטעם שקבל ממקום אחר, כגון עוף טהור שקבל דם או חלב ונאסר, שאין לו דין ברי' שהרי לא נוצר באיסורו. (ד) שיהי' דבר שרק כשהוא שלם שמו עליו, ובהתחלקו או בהחתכו לחתיכות קטנות לא ישאר שמו עליו, כגון, עוף שכשהוא שלם נקרא עוף, ובהתחלקו נקרא חתיכת בשר עוף, וכן כל ברי' כן היא, וגם גיד הנשה כשהוא שלם נקרא גיד, ובהתחלקו נקרא חתיכת גיד, לאפוקי דבר שאם יתחלק או יחתך עדיין ישאר שמו עליו, כמו חלב, דבין חתיכה גדולה ובין חתיכה קטנה נקראת בשם ב, זה אינו נקרא ברי' אף שהוא שלם ושהי' בו חיות ונוצר באיסורו, וכן כל כיוצא בזה.

מ. שאלה : ברי' דמינה בטלה אפילו בחלף, אם יש בה חלק, בין מינה לשאינו מינה ?

תשובה : בשו"ת משכנות יעקב (סימן ל"א) האריך בזה, והביא שדעת הרי"ף והרמב"ם ואיסור והיתר והר"ש, דברי' בטלה בשאינה מינה, עיי"ש ; אבל לענין הלכה הסכימו כל הפוסקים דאין חלוק כלל, ואינה בטלה באלף אף בשאינה מינה, אמנם, ברי' שנתערבה במינה קשה לצייר, דהא ברי' אינה רק ממין טמא, ואיך נתערבה במינה.

מ. שאלה : חתיכה הראוי' להתכבד, כיצד ?

תשובה : חתיכה הראוי' להתכבד לפני אורחים ישראלים יקרים וחשובים, דינה כברי', דאפי' באלף אינה בטלה מדרבנן מפני חשיבותה, אבל מן התורה בטלה ; ולכן, חתיכה של נבלה וטרפה שנתערבה בין חתיכות כשרות, אם החתיכה היא ראוי' להתכבד, כגון שהיא חתיכה גדולה שראוי לתת אותה לפני אורח חשוב, אינה בטלה אפילו באלף ; ואין לשאל, איך היא ראוי' להתכבד, הלא היא נבלה וטרפה, אבל זה אינו, דלא מבעיא נבלה וטרפה שראוי' לפני אורח אינו יהודי, אלא אפילו חתיכה של איסור הנאה, כגון בשר בחלב ג"כ מקרי ראוי' להתכבד, כיון שאם נאמר שהיא בטלה ומותרת, תהי' כבר ראוי' להתכבד, לפיכך, אינה בטלה מטעם זה, ואוסרת את התערובות בהנאה.

ואין להקשות, דלמה לנו הטעם בחתיכה שאינה בטלה מטעם שהיא ראוי' להתכבד, הא קי"ל דדבר שבמנין לא בטל, וחתיכה גדולה ודאי הוי דבר שבמנין, אבל זה אינו, דהא דדבר שבמנין לא בטל, הוא רוקא בדבר שדרכו למנוח חמיד, כמאן דאמר (ביבמות פ"א) דאת שדרכו למנוח אינו

אינו בטל, כלומר, דבר שדרכו למכור אותו תמיד במנין, אבל חתיכות, לפעמים מוכרים אותן במנין ולפעמים בלא מנין, כמבואר שם בגמ' ; ולפי"ז, להפוסקים שסוברים דדבר שלפרקים מוכרים אותו במנין ולפרקים בלא מנין, נ"כ אינו בטל, דזהו כמאן דאמר בגמ' שם, דכל שדרכו למנות לא בטל, כלומר, שאם רק לפעמים מוכרים אותו במנין אינו בטל, באמת אין אנו צריכים להטעם ד"חתיכה הראוי להתכבד".

נפ. שאלה: כמה תנאים צריכים להיות בחתיכה הראוי להתכבד, כנדי שלא תכסל אפילו בחלק ?

תשובה: בדין חתיכה הראוי להתכבד צריך להיות ד' תנאים, ואם חסר א' מהם, בטלה החתיכה בשיעורה: (א) החתיכה צריכה להיות שלמה, אבל אם נתרסקה עד שתפסיד צורתה, ואינה ראוי להתכבד, אז הדין דבטלה כמו כל שאר איסורין. (ב) שתהי' החתיכה אסורה מחמת עצמה, כגון חתיכת נבלה וטרפה, ואצ"ל חתיכת בהמה טמאה, שאיסורה מתחלת ברייתו, וכן חתיכת בשר שבלעה חלב, אבל אם נאסרה החתיכה מחמת שבלעה טעם מן האיסור, כגון חתיכה של בהמה שחוטת שבלעה דם או חלב, ונאסרה מפני שלא הי' בה ששים לבטל את האיסור, אז, אין לה דין חתיכה הראוי להתכבד, וזה אפילו למי שסובר דאמרינן "חתיכה עצמה נעשית נבלה" בשאר איסורין. (ג) שתהי' חתיכה גדולה קצת ולא קטנה הרבה, שאם היא קטנה אינו מקרי ראוי להתכבד בה לפני אורחים. (ד) שתהי' מתוקנת לתת אותה לפני אורחים בעת שנתערבה, אבל אם היתה מחוסרת איזה תקון או מצושה, הרי היא בטלה ואינה נקראת חתיכה הראוי להתכבד, ואף שתהי' ראוי לאחר שיחקנה.

פ. שאלה: חתיכה הראוי להתכבד דאינה בטלה אפילו בחלק, אם דוקא במיט הדין כן, או אפילו שלא במיט ?

תשובה: יש פוסקים דסוברים, דחתיכה הראוי להתכבד דומה לדבר שיש לו מתירין, דבטל שלא במינו, אך דעת כל הפוסקים דאין חלוק בזה כלל, דאטו בשלא במינו ליכא חשיבות, ודבר שיש לו מתירין דאינו בטל, אינו מפני החשיבות, אלא מחמת טעמים אחרים שיתבארו לקמן, שאינם שייכים רק במינו ולא בשאינו מינו, אבל בחתיכה הראוי להתכבד אין הפרש בין במינו ובין שלא במינו; ומשכחת לה שחתיכה הראוי להתכבד תתערב באינו מינה ולא תהי' ניכרת, כגון, ששחטו הרבה מינים, ונודע שמין אחד נתבל בשחיטה, ואין ירוע איזה מהם ונתערבו, (ש"ך סימן ק"ט), או בדברים שחלוקים בשם ושונים במראה למאן דאמר דבתר שמא אזלינן, (פרי חדש).

פא. שאלה: בעלי חיים כילד ?

תשובה: הסכמת הפוסקים היא, דבעלי חיים, בין קטנים ובין גדולים, הן שמנים והן כחושים, חשובים הם, ואינם בטלים אפילו באף, ואפילו אם האיסור שלהם אינו מתחלת ברייתו, כגון, שור הנסקל, ודרוסה, ושאר טרפה כיוצא בו, מ"מ, אם נתערבו בעלי חיים כאלה בין בעלי

בעלי חיים כשרים, ודוקא במינו, אינם בטלים אפילו באלף, וטעם החשיבות שלהם, כתב הט"ז (בסימן ק"י), דחשיבות דבעלי חיים היא חשיבות בפני עצמה, ולא מטעם ראוי להתכבד או דבר שבטנין, וכן הסכימו רוב אחרונים, אך בהנחות יד שואל, שם, הביא רא"י מהרמב"ם דטעם החשיבות של בעלי חיים דאינם בטלים, היא מחמת שאינם ראויים להתכבד.

ואין להקשות, למה אנו מונין בעלי חיים בין אותם שאינם בטלים אפילו באלף, הלא כבר מינו דין ברי' דאינה בטלה, ובעל חי היא ג"כ ברי', אכנס זה אינו, כי אין כל בגל חי בכלל ברי' לענין בטול, אלא אותם בעלי חיים שאסורים מתחלת ברייתם, כגון זבוב ונמלה, ונוף טמא, ודג טמא, וכיוצא בו, אבל אם לא נוצר הבעל חי באיסורו, אין לו דין ברי' לענין בטול, אבל יש לו דין דבעלי חיים שחשובים הם ולא בטלי, כגון, שור הנסקל, ועגלה ערופה, וכדומה, שאין להם דין ברי', ובכל זאת אינם בטלים משום חשיבות דבעלי חיים, ונפקא מינה טובא, כי כל אותם שאינם בטלים משום חשיבות דבעלי חיים ולא משום ברי' או הדין, דאם מתו או נשחטו בטלה חשיבותם, אבל אותם שיש להם דין ברי', או הדין, דאעפ"י שמתו אינם בטלים, כיון שהי' להם חיות.

סב. טא"ת: שבעה דברים החשובים בכל מין, כ"ד?

תשובה: כשם שבר"י וחתיכה הראוי' להתכבד ובעלי חיים אינם בטלים אפילו באלף מפני חשיבותם, כן הדין בכל דבר חשוב שהוא דבר שבטנין, דלא בטל, כלומר, כל דבר שמפני חשיבותו מונין אותו אחד אחד, ואין מוכרים אותו ברבוי באומדן אלא אחד אחד, לא בסל מפני חשיבותו, ויש בזה פלוגתא בש"ס, דחד אמר כל שדרכו למנות, כלומר, כל שעפ"י רוב מוכרים אותם במנין, אף שלפעמים מוכרים אותם באומדן, מ"מ לא בטל, וחד אמר, את שדרכו למנות דוקא היינו, שלעולם מוכרים אותם במנין ולא יארע כלל שימכרו אותם באומדן, לא בטל, אבל כל שלפעמים מוכרים אותם באומדן, אף שעפ"י רוב נטכרים במין, אין להם חשיבות כל כך, ובטל ברוב כמו יבש ביבש, אם אינה חתיכה הראוי' להתכבד.

ובמשנה (פרק ג' ערלה) קחשיב שבעה דברים שאסורים במינם בכל מקום בכל שהוא מפני חשיבותם, והם: אגוזי פרך ורמוני בדרן, (פי', אגוזים ורמונים מהמקומות פרך וברך, שבשם היו אגוזים ורמונים חשובים יותר משאר מקומות, ויש אומרים, דאגוזי פרך אינם על שם המקום אלא אגוזים שקליפתם רכה ונפרכו ביד), וחביות סתומות, (אבל פתוחות בטלה חשיבותן ואפילו עם יין נסך, וי"א דוקא שהן גדולות), וחלפי תרדין (הם עיין מצלעות של תרדין, או שרשי התרדין שמשאירים בקרקע כדי שיעלו אחרים תחתם), וקלחי כרוב, (הם ראשי הכרוב שיוצאים מהם גידים מסוככים), וככרות של בעל הבית (שהם גדולים וחשובים), ודלעת יונית (משום דשם הדלועים טובים וגדולים וחשובים), כל אלה השבעה דברים שמנו חכמים, אסורים בכל שהוא בכל מקום מפני חשיבותם, וכן כל דבר שהוא חשוב אצל בני מקום מהמקומות, אינו בטל באותו מקום, אבל שאר דברים שדרכם למנותם

אפילו

אפילו אינם נמכרים כלל באומד אלא במנין, מ"מ בטלים בשיעורן, משום דאינם חשובים כל כך.

סג. שאלה: דבר שיש לו מתירין, כיצד?

תשובה: אמרו חז"ל (גדרים נ"ח) דכל דבר שיש לו מתירין, כגון טבל ומעשר שני והקדש וחוש, לא נתנו בהם חכמים שיעור, כלומר, דאפילו באלף לא בטל, וכל דבר שאין לו מתירין, כגון תרומה ותרומת מעשר וחלה וערלה וכלאי הכרם נתנו בהם חכמים שיעור; והטעם שדבר שיש לו מתירין אינו בטל אפילו באלף, דכיון דלאחר זמן אפשר לאכול את האיסור הזה בהיתר, אמרינן בזה, "עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר"; ודין דדבר שיש לו מתירין הוא אפילו באיסור דרבנן, כגון, ביצה שנולדה ביו"ט, שעתה היא מוקצה ואסורה באכילה ובטלטול, ובאם נתערבה בהרבה ביצים, אינה בטלה אפילו באלף, שהרי אחר יו"ט תהי' מותרת, ולפיכך הוי דבר שיש לו מתירין; וכל כך החמירו בדבר שיש לו מתירין, דבכל איסורי דרבנן כשיש ספק, אמרינן ספקא דרבנן לקולא, ובדבר שיש לו מתירין אינו כן, דאפילו הביצה היא ספק אם נולדה ביו"ט אם לאו, ונתערבה באלף, כולן אסורות.

סד. שאלה: כמה הנאים לריכס לסיום דבר שיש לו מתירין, צרכי שלא יתבטל אפילו בחלק?

תשובה: בדבר שיש לו מתירין צריכים להיות ג' תנאים: (א) שההיתר של הדבר יבא על כל פנים בלא הפסד והוצאות, בין שתלוי בזמן או שבידו לתקנו, כגון, ביצה של ספק טרפה שנתערבה באחרות, בטלה, ואינה דין דבר שיש לו מתירין, דאין זה ודאי שתבא לידי היתר אעפ"י שתהי' י"ב חדש או תטעון, כיון שאין בזה ודאי שיבא; וכן כמה שבידו לתקנו אם יוציא בזה הוצאות, אין לו דין דבר שיש לו מתירין; ומטעם זה, כלי שנאסר מבליעת איסור שנתערב באחרים ואינו ניכר, בטל ברוב, אעפ"י שבידו להגעיל את הכלי, אבל צריך הוא להוציא הוצאות ע"ז. (ב) שלא יהי' דבר המתקלקל, כגון, תבשיל שנתבשל בביצה שנולדה ביו"ט, אם יניחנו עד אחר יו"ט או יתקלקל המאכל, ולפיכך, לא שייך בזה לומר, "עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר". (ג) דוקא אם הדבר שיש לו מתירין ישאר לעולם בהיתרו, אבל אם יהי' חוזר ונאסר, כגון חמץ בפסח, אינו נקרא דבר שיש לו מתירין (עיין רמ"א סימן ק"ב), ואף שחמץ בפסח אסור במשהו, זה הוא מפני שאסור בהנאה וחייבין עליו כרת, ולא בדידי מיני' אינשי.

סה. שאלה: דבר שיש לו מתירין שאינו בטל אפילו בחלק, אם יש בו חלוק בין צמינו ובין שלא צמינו?

תשובה: הא דאמרינן דדבר שיש לו מתירין אינו בטל אפילו באלף, זהו דוקא במין במינו, אבל במין בשאינו מינו בטל בס', בין יבש ביבש ובין לח בלח, בין בגופו ובין בטעמו; ואינו דומה לברי' ושמיהא הראוי' להתכבד דאינן בטלות אף באינו מינו, דשאני הכא, דבדבר שיש

שיש לו מתירין אין החשיבות באה מצד האיסור עצמו, אלא מפני שהיה להדבר הזה היתר אח"כ, ומש"ה לא רצו חכמים לבטלו, ולפי"ז, כל שנתערב שלא במינו אין ההיתר נקרא על שם דבר האסור אלא על שם הדבר שנתערב בו, והוא כמי שאין לו מתירין, ובדבר שיש לו מתירין, הכל מודים, דלענין מינו ואינו מינו, אוליגן בתר שמא ולא בתר טעמא, דכשהם שוים בש"ז מקרי מינו אף שאינם שוים בטעם, דהא נקרא על שם זה, וגם דומים זה לזה בשם, וכשאינן שוין בשם, אף ששוים בטעם, הוי אינו מינו.

סו. שאלה : דבר הטעמי למראה, כילד ?

תשובה : דבר איסור העשוי לתת מראה בהיתר, לא בטל אפילו בא"ף, בין במינו ובין בשאינו מינו, כל זמן שמראה האיסור ניכר בההיתר, ואעפ"י שאינו נותן בו שום טעם, והטעם הוא, דכיון שמעשה האיסור נראה וניכר בההיתר, שהרי נותן בו מראה, הוי כאילו האיסור נותן טעם בההיתר, וחשוב כאילו האיסור הוא בעין, ואינו בטל, ולפיכך, אם דבנו תבשיל בביצה שנולד ביו"ט, או אפילו בספק נולד, הדין הוא, דכל התבשיל אסור אם נראה בהתבשיל לובן הביצה, דכל מידי דעבידא לחזותא לא בטלה, ואי לאו האי טעמא, ה"י בטל בס', אעפ"י שהוא דבר שיש לו מתירין, כיון שהביצה עם התבשיל הוי מין בשאינו מינו, ואין דבר שיש לו מתירין אסור בשאינו מינו בכל שהוא, אבל משום טעמא דעבידא לחזותא, אינה בטלה אפילו בא"ף.

סז. שאלה : דבר המעמיד, כילד ?

תשובה : דבר המעמיד, כמו עור הקיבה בחלב, שדרכם של עושי גבינה להעמיד גבינה בעור הקיבה, דהיינו, שמשמים חתיכת עור הקיבה לחלב, ועי"ז החלב נקפה ונעשה גבינה, ועור הקיבה הזה נקרא „דבר המעמיד“, מפני שמעמיד את החלב, ובאם העמיד את החלב בעור קיבת נבלה, אז הדין, דאפילו אם יש ס' בחלב נגד עור הקיבה, לא בטל, מפני שהוא דבר המעמיד, ואיסור המעמיד אסור בכל שהוא, בין במינו ובין שלא במינו, ואף שאינו נותן טעם בהיתר. והטעם הוא, דכיון שפעולת איסור המעמיד נראית וניכרת בההיתר, והדבר המעמיד עשה אותה לגבינה, הוי כאילו הדבר המעמיד הזה נותן בהגבינה טעם, וחשוב כאילו האיסור הוא בעין, ואינו בטל.

סח. שאלה : דבר העשוי להחמין, כילד ?

תשובה : שאור של איסור שהחמיצו בו עיסה של היתר, הרי כל העיסה אסורה, אעפ"י שהשאור הוא חלק אחד מן אלף בהעיסה, מפני שהשאור הוא דבר המחמין, ודבר המחמין אסור בכל שהוא, וכמו שתבלין אוסרין בכל שהן כל זמן שנרגש טעמן, כן השאור וכל דבר המחמין אסור בכל שהוא, בין במינו ובין שלא במינו, כל זמן שיש בו כדי לחמץ, ואף שלא יתן טעם בהעיסה ; והטעם הוא, דכיון שנראית בהעיסה פעולת השאור, מאחר שהוא מחמץ אותה, חשוב כמו נתינת טעם, ואינו בטל אפילו בא"ף.

שאלה

ט. שאלה: אי-אלה איסורי הנאה שאינם בטלים חפלו בחלק?

תשובה: ישנם קצת איסורי הנאה, שבעבור חומר איסורם החזירו עליהם שיאסרו במשהו, מהם, יש שאוסרים במשהו במינם בלבד, ויש שאוסרים אפילו שלא במינם, וגם יש קצת איסורי הנאה שאף שאינם אוסרים במשהו, מ"מ, אינם בטלים בס', אלא בשיעור יותר גדול: (א) חמץ שנתערב בתוך הפסת, בין במינו ובין בשאינו מינו, לא מיבעיא לה בלה, אלא אפילו יבש ביבש, ואעפ"י שאינו דבר שבמנין, כגון פרוסת חמץ שנתערבה בפרוסות של מצה, דעת רוב הפוסקים לאסור בכל שהוא, אבל אם נתערב ככר חמץ בככרות של מצה, לדברי הכל אינו בטל, שהרי יש בו השני דברים שאמרו חז"ל בע"ז, איסור הנאה ודבר שבמנין, והוא אחד מן ה' דברים שמנו חכמים במס' ערלה, שהם ככרות של בעל הבית. (ב) הדבר השני מאיסורי הנאה שאוסר בכל שהוא, אעפ"י שאינו דבר חשוב, הוא יין נסך, ודוקא במין במינו, אבל שלא במינו הוא בנותן טעם כשאר איסורין; והנה יין נסך גמור שנתערב לה בלה ביין של היתר, לדברי הכל אסור אפילו בהנאה, אמנם בסתם יינם אינו אוסר הכל אלא בשתי' לבד, וימכר כולו לנכרי, ויוליך דמי סתם יינם לים המלח, כמו שאמרו בש"ס. והנה שני אלה איסורי הנאה, שהם יין נסך וחמץ בפסת, אוסרים בכל שהוא בעבור חומר האיסור שלהם, אבל שאר כל איסורי הנאה אינם אוסרים בכל שהן, אם לא שהם בכלל דבר חשוב, או דבר שיש לו מתירין, או דבר המעמיד, וכיוצא בו.

והנה יש עוד איסורי הנאה, שאף שאינם אוסרים בכל שהוא, אבל אינם בטלים כשאר איסורין, אלא צריכים שיעור יותר גדול, משום דחמיר איסורן, ואף שאינם דברים חשובים, ואלה הם: ערלה וכלאי הכרם, שאינם בטלים מדברי סופרים אלא במאתים ואחד, וזהו דוקא במין במינו, ותרומה, חלה, ובכורים, שבטלים במאה וא' במינם.

ע. שאלה: איסור טהור קבוע, שאינו בטל חפלו בחלק, כיצד?

תשובה: אם האיסור הוא קבוע וניכר במקומו, וגם ההיתר הוא קבוע, ולקח משם דבר ואין ידוע מאיזה מהם לקח, אם מן האיסור או מן ההיתר, הרי זה אסור מן התורה, ואין הולכין אחר רוב ההיתר, ואפילו אם ההיתר רבה על האיסור אלף פעמים, והוא בין במינו ובין שלא במינו; כיצד, אלף חנויות מוכרות בעיר אחת בשר שחוטא, וחנות אחת מוכרת בשר נבלה, ולקח מאחת מהן, ואינו יודע מאיזה י"הן לקח, הרי זה אסור מספק של תורה, ואין אומרים מן הרוב לקח, משום דק"ל דבר תורה, דכל הקבוע כמחצה על מחצה דמי, והוי כאילו מחצה חנויות מוכרות בשר כשר, ומחצה מוכרות בשר נבלה, ולפי"ז, אין יום רוב היתר, ולכן אסור מספקא דאורייתא (אם הוא איסור של תורה, ואעפ"י שאין אותו האיסור דבר חשוב ולא משאר הדברים האוסרים בכל שהוא: וכן, אם היו בבית אחד הרבה צבורין של היתר ואחד של איסור, ולקח משם דבר אינו יודע מהיכן לקח, הדין הוא, דספקו אסור, דכיון שהאיסור קבוע וניכר, וק"ל דכל הקבוע

הקבוע כמחצה על מחצה דמי, לפיכך אין שם כבר רוב היתר, אלא נדון הכל כמחצה על מחצה, ואין האיסור בטל אפילו באלף.

וכל זה הוא דוקא, כשלקח ישראל בשר מאלה התנויות, או שחתיכת בשר פרשה משם בפנינו, ראוי נפל הספק בקבוע, אבל אם פרשה חתיכת בשר שלא בפנינו, ונמצאת בקרקע לפני התנויות (בענין שאין בזה איסור משום בשר שנתעלם מן העין) הרי זו מותרת, והוא הדין, אם נמצאת בשוק, במקום שרוב טבחי העיר מוכרים בשר מחוטה, ואפילו אם החתיכה היא ראוי להתכבד, מ"מ מותרת, דמשום שלא נפל הספק במקום הקביעות, אמרינן, כל דפריש מרובא פריש", ומותר.

ולפי"ז, יש נפקא מינה בין איסור קבוע לשאר דברים שאינם בטלים אפילו באלף, לחומרא ולקולא, לחומרא, היינו, שכל שהאיסור וההיתר הם קבועים, ולקח הישראל משם, או שפירש הדבר בפנינו, הרי זה אסור מן התורה, ואין הולכין בזה אחר הרוב, מה שאין כן בשאר דברים חשובים, שמה שאינם בטלים אפילו באלף הוא רק מדרבנן, אבל מן התורה בטלים שפיר בשיעור, ולקולא ג"כ, היינו, דשאר איסורין אינן בטלין מדברי סופרים ברוב היתר, ואפילו באלף, כל שהם דברים חשובים, דבר שיש לו מתירין, וכיוצא, ובאיסור קבוע, אם נמצא הרבה לך התנויות הרי זה מותר, ואוליגן בזה רובא אפילו מדברי סופרים, ואפילו אם האיסור הוא דבר חשוב, או הוא משאר הדברים שאינם בטלים.

הלך ה'. הדרכים, שעל ידיהם אפשר שתערוכות איסור תבא לידי היתר.

עא. שאלה: מה המה הדרכים, שעל ידיהם אפשר שתבא לידי היתר הערוכות לזמן המיסורים שאינם בטלים מפילו באלף מדברי סופרים?

תשובה: הדרכים, שעל ידיהם אפשר שתהי' מותרת אותה תערוכות איסור או רובה, המה שלשה, ואלה הם: (א) אם פירש חלק אחד מן התערוכות שלא בפנינו, או אפילו חלקים רבים מהתערוכות פירשו שלא בפנינו, כל שהם המיעוט, (ב) אם חלק אחד מן התערוכות נאבד מן העולם, (ג) אם חלק אחד מן התערוכות חזר ונתערב באחרים של היתר; ואלה הג' דרכים אינם בלבד להתיר תערוכות שנתערב בה איסור ביותר מס', אלא אפילו איסור שנתערב בפחות מס' אפשר שיבא לידי היתר ע"י א' מן הג' דרכים האלה, כגון, יבש ביבש מין בשאינו מינו שצריך ס' נגד האיסור, אם יש בהיתר פחות מס' באופן שאסורה התערוכות, או אפשר להתיר את התערוכות ע"י הג' דרכים האלה.

עב. שאלה: פירש חלק אחד מהזערוכות שלא בפנינו, כילד?

תשובה: בדין זה יש פלוגתא דרבוותא:

א) דעת רבינו חם להקל בדין זה יותר מכל הפוסקים בינו, דאם פירש חלק

חלק אחד, או חלקים רבים כל שהם המיעוט, מן התערובות שלא בפנינו, ואפילו אם הפרישום במתכוין, ואפילו לאחר שנודעה התערובות, ולא עוד, אלא שמותר לכתחלה להניד את התערובות כדי שיפרשו איזה חלקים ממנה, ואז הדין, דכל אותם החלקים שפירשו מן התערובות מותרים, משום דאמרינן „כל דפריש מרובא פריש, ואיסורא בגו רובא אשתאר“, ואין אנו גוזרין שמא יקח בידים כן התערובות.

ב דעת הר"י בעל התוס', להתמיר בדין זה יותר מכל הפוסקים, היינו, דלא רק אם פירש חלק אחד מן התערובות מעצמו אחר שנודעה התערובות דאסור, משום גזרה דשמא יקח בידים מן התערובות הקבועה, אלא אפילו פירש מעצמו חלק אחד מן התערובות שלא בפנינו קודם שנודעה התערובות, ג"כ אסור, משום גזרה זו ; ואין צריך לומר, אם פירש חלק אחד מן התערובות בפנינו, או הפרישו במתכוין, או לקחו משם בידים, שכל זה בודאי אסור, מפני שקבוע נקרא אפילו קודם שנודעה התערובות, ולכן אסור כל הפורש מהתערובות באותה שעה, מטעם גזרה שמא יקח משם לאחד שנודעה התערובות.

ג דעת הרשב"א והשאלות, להתיר אם פירש חלק א' מן התערובות או אפילו חלקים רבים, כל שהם המיעוט, אם פירש מעצמו אפילו לאחר שנודעה התערובות, וכדעת ר"ת, אבל אם הפרישו במתכוין אסור, כדעת ר"י ; ודוקא לאחר שנודעה התערובות, אבל קודם שנודעה התערובות מותר אפילו פירש בפנינו.

ד דעת הרא"ש והטור לאסור אפילו פירש מעצמו, ואין צריך לומר אם הפרישו במתכוין, אם ה' זה לאחר שנודעה התערובות, וכדעת הר"י, אבל קודם שנודעה התערובות מותר הכל, וכדעת הרשב"א.

ה ולענין דינא, פסק המחבר יבסימן ק"י כדעת הרשב"א, שאם פירש חלק אחד מן התערובות מעצמו מותר, אבל אם הפרישו במתכוין אסור, ודוקא לאחר שנודעה התערובות, ולפי"ז, אפשר שתערובות דברים החשובים שאינם בטלים אפילו באלף מדברי סופרים, תבא לידי היתר עי"ז, שאם פירש חלק א' מן התערובות מעצמו שלא בפנינו, דאז אמרינן דכל דפריש מרובא פריש, וממילא אפשר שיתורו כל החלקים הנשארים מן התערובות האסורה, באופן שאם פירשו אחד אחד מעצמו, חוץ משנים החלקים האחרונים, והוא הדין, דאם פירשו מעצמן הרבה חלקים מן התערובות בבת אחת, כל שהם המיעוט, דמותרים, ואם חזרו חלקי מיעוט אחרים ופירשו עוד מאותם שנשארו שם, גם הם מותרים, ועל אופן זה אפשר שיתורו כל חלקי התערובות, חוץ משני החלקים האחרונים, רק בתנאי שיפרשו מעצמן ושתהי' הפרישה שלא בפנינו ; ועוד יש אופן אחר שיתורו כל חלקי התערובות בבת אחת, כגון, שנתפזרו מעצמם הדברים המעורבים אי"ך ואילך, דאז מותרים כולם, שהרי נתבטלה הקביעות, וכל א' מותר מטעם דכל דפריש מרובא פריש, ואפילו נתפזרו בפנינו ג"כ מותרים, שהרי אין לומר שנולד הספק בקבוע כיון שבטלה הקביעות, וכמו שכתב הרשב"א ז"ל בתורת הבית דף ק"ב ע"ב, והמחבר בסימן ק"י.

עב. שאלה : נאבד מן העולם חלק א' מן סתערוכות, כילד :

תשובה : אם חלק א' מן התערוכות נאבד מן העולם, כגון, שנשרף או נאכל או נפל לים, או הדין, דהותרו כל החלקים האחרים, ואפילו באכילה, משום שאנו תולין לומר שהאיסור אבד והלך לו, והנשארים מותרים הם, וכדגרסינן בפרק כל התערוכות (דף ע"ד) חבית של תרומה שנתערבה בק' חביות, ונפלה אחת מהן לים המלח, הותרו כלן, דאמרין הך דנפיל היינו דאיסורא ; ודעת הרשב"א ורוב פוסקים דמותרים אפילו באכילה, וכן פסק המחבר בס' ק"י. אמנם ההיתר הזה תלוי בג' תנאים : (א) צריך שיפול לים או לאש מעצמו, אבל באם האכילתו לאחר במזיד, או שהפילו לים אפילו בשוגג, אז אסורה כל התערוכות הנשארות. (ב) החלקים הנשארים מן התערוכות צריכים להאכל שנים שנים, ולשני בני אדם, ובזה אחר זה, אבל לאכול אותם אחד אחד, ובאדם אחד, ובבת אחת, אסור. (ג) שצריך זה החלק לכול לים או לאש מן התערוכות עצמה, דוקא קודם שפירש למקום אחר, אבל אם חלק א' מן התערוכות פירש מתחלה למקום אחר ואח"כ נפל לים ונאבד, אז האחרים לא הותרו, שהרי מיד שפירש אנו מתירין אותו מטעם דכל דפריש מרובא פריש, ואז, הלא כל התערוכות הנשארות אסורה, וא"כ, אם אח"כ נאבד איך נאמר שהאיסור חלף הלך לו ושיתרו הנשארים שכבר אסרנו אותם.

ויש להקשות, דלמה לא אמרין ג"כ בזה דכל דפריש מרובא פריש, וזה שנאבד הי' של היתר, והאיסור נשאר בהאחרים הנשארים שהם הרוב, וכמו שאמרנו למעלה, דכשפירש חלק א' מעצמו, או הדין דכל דפריש מרובא פריש, ולמה אנו אומרים כאן להיפך, שאותו החלק שנאבד הוא האיסור, וכל האחרים הותרו ? אמנם הרשב"א ז"ל כתב על זה, דטעמא דמילתא הוא, דכל דפריש למקום אחר וישנו בעין, ואתה צריך לדון עליו ועל השאר, או הסברא נותנת דלמה נאמר בזה האחד שפירש שהוא האסור, אדרבא, יש לנו לומר שהאיסור נשאר בתוך הרוב, אבל כשנאכל חלק אחד מהתערוכות או נאבד, ואין אתה צריך לדון על אותו החלק שכבר הלך, ואינו בפנינו לדון עליו, אלא החלקים הנשארים המה לפנינו, אז הסברא נותנת לומר שאותו שנאבד הוא האיסור ; והעיקר לכל זה, שכבר נתבטל האיסור ברוב היתר מן התורה, וכל בדרבנן יכולים אנו לתלות ולומר הך דאיסורא נפל, והני דהיתרא נינהו.

עב. שאלה : חלק א' מן סתערוכות שחזר ונתערב בחלקים אחרים של היתר, כילד ? תשובה : אם חלק א' מן התערוכות האסורה חזר ונתערב באחרים של היתר, אז הדין, דכל אחד מן התערוכות השני' הוא מותר משום ספק ספקא, היינו, שיש בו שני ספקות, ספק א', אם זה שאני אוכל הוא אותו שנפל מן התערוכות הראשונה, וספק הב', דאם תמצא לומר שזה הוא שנפל מן התערוכות הראשונה, שמא אינו האיסור שנפל לשם ; ולדעת קצת פוסקים, עדיין אין התערוכות השני' מותרת, אלא א"כ חזר ונתערב א' ממנה פעם שלישית בדברים של היתר, ואז הותרו כלם משום ספק-ספקא.

ולכאורה קשה, כי לפי מה דפסקין כדעת הרשב"א והמחבר, דאם פירש אחד מן התערוכות מותר מטעם דכל דפריש מרובא פריש, ואפילו פירשו הרבה חלקים, כל שהם המועט, וא"כ, אם זה שפירש הוא מותר בפני עצמו, למה צריך

צריך שיחזור ויתערב באחרים ? אמנם אפשר לומר לדעת הרשב"א והמחבר, שזה מיירי כשפירש חלק א' בפנינו, שהוא אסור משום שנולד הספק בקבוצ, ולכן, דקא אם חזר ונתערב באחרים מותר, וכן תרץ הרשב"א בתורת הבית דף ק"כ ע"ב.

עו. שאלה: כמה עקר ספק-ספקת יש, ומה הם חלוקי דיניהם ?

תשובה: העקרים של כל מיני ספק-ספקא המה שלשה, ואלה הם: (א) ספק-ספקא ע"י שני ספקות שהם בגוף אחד ובענין אחד בלא תערובות; (ב) ספק-ספקא ע"י שתי תערובות, (ג) ספק-ספקא שהוא מורכב מן שני המינים הקודמים, היינו, שספק אחד הוא בגוף הדבר, והספק השני ע"י תערובות; והנה אלה הן מינים של ספק-ספקא הם ולוקים בדיניהם. המין הראשון, מועיל לדברי הכל להתיר איסורין של תורה, ואפילו אם שני הספקות הם אסורים מדאורייתא, המין הב', מועיל להתיר איסורין של תורה כל זמן שהספק הראשון אינו אסור מן התורה אלא מדברי סופרים, והמין הג', אינו מועיל להתיר אפילו איסורין של דבריהם.

שי. שאלה: ספק-ספקת ע"י שני ספקות שהם בגוף אחד ובענין אחד בלא תערובות, כיצד ?

תשובה: ספק-ספקא שמועיל לדברי הכל להתיר איסור של תורה, ואפילו אם שני הספקות הם אסורים מדאורייתא. אינו, אלא כשתיכף כשבא הספק בעולם, אי אפשר לבא לפנינו אלא ע"י ב' ספקות, כמו כל ספק-ספקא שבש"ס, כגון, ספק ונתה האשה תחתיו או לא, אם תמצא לומר תחתיו, שמא באונס, והנה במין ספק-ספקא הזה איכא תרתי לטיבותא, היינו, ששני הספקות הם שוים באיכותם, שהרי הם בגוף אחד ובענין אחד, וגם שאין ספק אחד קודם לשני בשום פנים, וממילא, אין לנו להחמיר עליו ולומר שכבר כשבא לנו הספק הראשון קודם השני, כבר עמד עלינו כאיסור ודאי מן הכלל שבידינו דספק דאורייתא לחומרא, דזה אינו, שהרי כאן אי אפשר להספק-ספקא לבוא לפנינו אלא בשני ספקותיו יחד, ולכן הדין, דמועיל ספק-ספקא זה להתיר, אפילו אם שני הספקות הם אסורים מן התורה.

עו. שאלה: ספק-ספקא ע"י כתי תערובות, כיצד ?

תשובה: ספק-ספקא ע"י שתי תערובות, היינו, שדבר חשוב, או דבר שיש לו מתירין, וכיוצא בו, שאינו בטל אפילו בארץ, שנתערב באחרים, וחזר אחד מאותה התערובות ונתערב באחרים, אז בכל אחד ואחד מן התערובות השני יש שני ספקות, ספק א', אם זה שאני אוכל הוא אותו שנפל מן התערובות הראשונה, וספק הב', דאם תמצא לומר דזה הוא מן התערובות הראשונה, שמא אינו האיסור שנפל לשם, והנה במין ספק-ספקא הזה איכא גריעותא, דאפשר לספק אחד להיות קודם להשני, דהיינו, אחר שנתערב האיסור פעם ראשונה, ולכן, בהכרח, שאותו הספק הראשון לא יהי אסור מן התורה, כגון, שנתערב האיסור ברוב שבטל מן התורה, מה שאין כן אם נתערב חד בחד שאסור וע התורה, הלא אז, תיכף כשבא לפנינו הספק הראשון שהוא מן התורה, כבר נאסר עלינו כאיסור ודאי, מטעם דכל ספק דאורייתא לחומרא, אבל הואיל רשני הספקות הם שוים באיכותם ודומים זה לזה, כיון ששניהם הם ע"י תערובות, לכן מועיל ספק-ספקא הזה לכל הפחות להתיר איסור של דבריהם, וגם איסור

איטור של תורה, אם נתערבו בפעם ראשונה חד בתרי באופן שבטלים מן התורה ברוב.

עק. שאילה: ספק אחד בנזק וספק שני ע"י הערובות, כילד י
השובה: חתיכת בשר של ספק טרפה או נבלה שנתערבה באחרות ואין
בההיתר כדי לבטל את האיסור, או אפילו יש בההיתר כדי לבטל,
אך האיסור הוא מהדברים החשובים שאינם בטלים אפילו באלף, וכן ביצה שיש
בה ספק אם נולדה ביו"ט או בחול שנתערבה באחרות, שיש בזה שני ספקות,
הספק הראשון הוא בנזק הדבר, והספק השני הוא בהתערבותו היינו, ספק אי
אם זו שאני אוכל היא אותה שנתערבה כאן, והספק השני, דאם תמצא לומר
שזו היא, שמא אינה אסורה כלל, ספק-ספקא כזה אינו מועיל להתיר אפילו
איסורין של דבריהם, והטעם הוא, כי במין ספק-ספקא הזה יש תרתי לגרעיות,
שמלבד שהספק הראשון שבנזק הדבר בהכרח הוא לבוא קודם לספק השני של
התערבות, הנה עוד אין שני הספקות שוים, דאחד הוא בנזק הדבר, והשני
הוא בתערובות, והוי כאילו השני ספקות הם בשני ענינים חלוקים, ולכן, לא
רק שאינו מועיל להתיר אם הספק הראשון הוא מן התורה, שהרי מיד נאסר
עלינו כאיסור ודאי, אלא אפילו איסור של דבריהם אינו מועיל להתיר, ולפיכך,
ביצה שיש בה ספק אם נולדה ביו"ט או בחול, ונתערבה באחרות, כולן אסורות,
משום איסור דדבר שיש לו פתירין שאינו בטל אפילו באלף, וכן כל כיוצא בזה.

עט. שאילה: הא דהמרינן בכל מקום דספקא דאורייתא לחומרא, אם הוא רק
מדרבנן, הכל מדאורייתא בחמת ספק מותר, או דגם מדאורייתא חסור?

תשובה: בזה יש פליגתא דרבוותא 4

א דעת הרמב"ם והראב"ד, דהא דאמרינן דספקא דאורייתא לחומרא, היינו
רק שהחכמים החמירו בזה, אבל מן התורה כל ספק רחמנא שרי, לבד
במקום דאתחזק איסורא, כגון, ספק בגירושין דאתחזק איסורא דאשת איש, או
באופן שאקבע איסורא במקום הזה, כמו שחייבה התורה אשם תלוי, כשהיו
מונחות לפניו חתיכה של זיב וחתיכה של שומן, ואכל אחת מהן ואינו יודע
איזו אכל, דנקבע האיסור, שהיתה כאן חתיכה של ח ב ודאי, והוי כאתחזק
איסורא, אבל בלא זה, אמרינן דכל ספק מן התורה לקולא, וראי' לזה מפה
שאמרה תורה, "לא יבא ממזר בקהל ד", ודרשינן בקדושין (ע"ג) ממזר ודאי הוא
דלא יבא, אבל ממזר ספק יבא, הרי שהתורה התירה ספק.

ב ודעת הרשב"א, דמדאורייתא ספק אסור, ודחה דברי הרמב"ם, דאדרבה,
מדאצטריך קרא לספק ממזר ש"מ דכל הספקות אסורים מן התורה, דאל"כ
למה לנו קרא לספק ממזר, והרשב"א הביא ראי' לדבריו מחולין (י"א) מסוגיא
דרובא, דהש"ס הביא ראי' דאלינן בתר רובא מפסח, דכתיב ועצם לא תשברו
בו, וניחוש שמא ניקב קרום של מוח, אלא משום דאלינן בתר רובא, וכן
מפרה ידוכה, ודעת הרמב"ם, הלא אין ראי' מזה דאלינן בתר רובא, דאפשר,
דמשום ספקא רחמנא שרי, דמן התורה כל ספק לקולא; וכתבו הגדולים שהיא
ראי' מכרעת, אלא דלדעת הרמב"ם צ"ל דכיון שיש בידינו לברר, לא אהרינן
ספקא לקולא. (מהרי"ט ופרי חדש).

ולוי נראה לתרץ קושית הרשב"א על הרמב"ם בפשיטות, דעיקר דעתו של הרמב"ם דספקא דאורייתא מן התורה לקולא היא רק אחרי שידענו דאולינן בתר רובא, אבל אם לא היינו יודעים דאולינן בתר רובא, לא הי' סובר זה, דהש"ס מרייק, ממזר ודאי הוא דלא יבא אבל ממזר ספק יבא, ומוזה שמעינן, דהתורה התירה ספק, אבל אם לא היינו יודעים מקודם דאולינן בתר רובא, אז לא הי' אפשר כלל להיות ממזר ודאי, דהנה הש"ס יליף דאולינן בתר רובא ממכה אביו ואמו, וניחוש דילמא לא אבוה הוא, וכי תימא שהיו שניהם חבושים בבית האסורין, מ"מ הלא אין אפטרופוס לעריות, ולפי"ז, כמו שאי אפשר בן ודאי, כן אי אפשר ממזר ודאי, דנכרי הבא על בת ישראל אף על אשת איש, הדין הוא דהולד כשר, וא"כ, אין במציאות ממזר ודאי, ועל כרחך צריכים אנו לומר דאסרה התורה גם ספק ממזר, וא"כ, היינו שמעינן דספקא מדאורייתא הוא לחומרא, אבל עכשו, אחרי שידענו דאולינן בתר רובא, א"כ אפשר כבר להיות ממזר ודאי אם ניוול בתר רובא, כגון, שהיתה חבושה בבית האסורין עם איש שהוא פסול לה, וחוינן דלא אסרה תורה רק ודאי ממזר ולא ספק, שפיר מוכרח דספקא דאורייתא לקולא, אבל מקודם ששמענו דהולכים אנו אחרי הרוב, אז היינו אומרים דספק דאורייתא לחומרא, וא"כ לא קשה כלל קושית הרשב"א על הרמב"ם.

פ. שאלה : אם מחזיקין איסור ממקום למקום ומזמן לזמן ?
תשובה : כבר הסכימו הפוסקים, דמחזיקין איסור מזמן לזמן ולא ממקום למקום, היינו, דאם לקחו מחבית כרוב בקערה בפסח, ואח"כ נמצא חמץ בהקערה, אז אין לנו לאסור את הכרוב שבחבית, משום דאמרינן, כאן נמצא וכאן הי', כלומר, בקערה נמצאת החטה ובקערה היתה החטה מקודם, ולא נמצאה בהחבית כלל, משום דהדין הוא, דאין מחזיקין איסור ממקום זה למקום אחר, אבל באם נמצא אח"כ חמץ בהחבית הזאת של כרוב, אז נאסר גם כל מה שבחבית ואף מה שבקערה, דנהי דאמרינן הסברא דכאן נמצא וכאן הי', מ"מ, הא גם הכרוב שבקערה הי' שם, ולא אמרינן שהחמץ נפל להחבית אחר שנשלל הכרוב משם להקערה, דמזמן לזמן מחזיקין איסור, ולכן אמרינן, רכשם שעכשו נמצא החמץ בהחבית, כן הי' נמצא שם החמץ בזמן הקודם ; ועל דרך זה אמרינן גם במקרים אחרים, כגון, ששפכו רוטב מקדרה לכמה קערות בפסח, ונמצא גרעין של חטה בקערה אחת, הדין הוא, דאין אנו אוסרים רק קערה זו שנמצא בה הגרעין, ואין מחזיקין איסור ממקום למקום, היינו מקערה לקדרה, אבל אם נמצא גרעין של חטה בהקדרה, אז כל הקערות אסורות אח"כ כשנמצא הגרעין בקערה אחת, משום דמחזיקין איסור מזמן לזמן, וכן כל כיוצא בזה, וזהו כלל גדול בתערובות איסור-היתר.

סד הלכות תערוכות המבחן כב 43

סימן צח.

א. **שאלה** : איסור שנפל להיתר — מין בשאינו מינו ?

תשובה : בדין הזה יש הרבה חלוקי דעות :

(א) **מדינא דש"ס**, וכן דעת המחבר, שאם נתערב איסור בהיתר — מין בשאינו מינו, נותנים את התערוכות לנכרי קפילא או לסתם נכרי מסיח לפי תומו לטעום. אם יש בהתערוכות טעם איסור או טעם פגום, ובאם אין נכרי, אז משערינן בס' — אם יש בהיתר ס' פעמים נגד האיסור.

(ב) דעת הרמ"א ועוד פוסקים, דצכשו אין לסמוך אטעימת נכרי, ולדידן לעולם משערינן בס'.

(ג) דעת הפרי מגדים, דאפילו בספק איסור דרבנן או בספק-ספקא, ג"כ לא חשיב קפילא לסמוך עליו.

ב. **שאלה** : אחד שנדר מן בשר, ונפל בשר לתוך תבשילו, אם סמכין על ישראל לטעום את התבשיל לדעת אם יש בו טעם בשר ?

תשובה : (א) דעת הב"ח, והש"ך, והפרי חדש, והכרתי ופלתי דסמכינו על טעימת ישראל אפילו אם אין הוא קפילא.

(ב) דעת החכמת אדם, דהישראל צריך דוקא להיות בקי להבחין בטעמים.

(ג) דעת החות דעת, דאפילו בדיעבד אין להקל לסמוך על טעימת ישראל, דאפילו במקום דליכא רק טעם לחוד לא מהני טעימת ישראל.

(ד) ולענין דינא, הסכמת כל האחרונים היא, דטעימת ישראל מהני אף בשאינו אומן. (א)

ג. **שאלה** : איסור שנפל להיתר — מין בשאינו מינו, והוסר האיסור, ונשאר בהיתר רק טעם האיסור ?

תשובה : אפילו אם הוסר האיסור מהתערוכות, גם אז מצרכינן ס' נגד טעם האיסור, דאנן קיימא לן ד"טעם-כעיקר" הוא מדאורייתא. (ב)

ד. **שאלה** : אי אמרינן ג"כ "טעם-כעיקר" מדאורייתא גם לענין איסור הצלוע בקדרה ?

תשובה : (א) דעת הפרי מגדים, דגם באיסור הצלוע בקדרה אמרינן "טעם-כעיקר דאורייתא. (ג)

(ב) דעת היד יוסף, דבאיסור בלוע, אף בבשר בחלב לא אמרינן "טעם-כעיקר" מן התורה.

דעת

מקור ההלכה

(א) שרי חמור בשם יד דוד, דמשק אליעזר (ב) מחבר ושאר פוסקים.

(ג) בפתיחתו להלכות בשר בחלב.

וממגרת השלחן.

(ג) דעת הנודע ביהודה, דדוקא באיסורים שהם לאוין שיש בהם מלקות, אמרינן „טעם-כעיקר“ מדאורייתא, אבל בלאוין שאין בהם מלקות לא אמרינן „טעם-כעיקר“ מדאורייתא. (ד)

(ד) השדי חמד מביא, שהגאון ר' יצחק אלחנן השיג בזה על הנודע ביהודה. ה. שאלה: איכור שגנל ליתר — מין זמני?

תשובה: (א) דעת המחבר ועוד פוסקים, דאיסור לח שנתערב בהיתר לח — מין במינו, רק מדרבנן צריך ס', דמן התורה בטל ברוב.

(ב) דעת הט"ז (בסימן ק"ב), דטעם של איסור במין במינו אינו צריך מן התורה אפילו רוב, ומהש"ך לא משמע כן. (ה)

ו. שאלה: חס יט ס' פעמים נזהר נגד האיסור, ובכל זאת האיסור נותן טעם בהתבטל, האם גם אז בטל האיסור בששים?

תשובה: אם האיסור נותן טעם בקדרה אפילו ביותר מס', אז הדין, דאם האיסור הוא מידי דעביד לחזותא, כגון, ביצה טרופה,

או מלח ותבלין כשיש בהם כדי לתבל, והאיסורים הם מחמת עצמם, או איסור מתמך שיש בו כדי להחמיק, או איסור מעמיד כשיש בו כדי להעמיד, ולא הי' מעמיד אחר עמו ג"כ מן ההיתר, בכל הני פשוט הוא, דאוסרין אפילו ביותר מס', בין במינו ובין בשאינו מינו, ואפילו באיסור דרבנן, כמו שיתבאר לקמן. (ז)

ז. שאלה: לענין מין זמני ושאינו מינו, האם חלוקין בתר טעמא, או בתר טמא?

תשובה: בדין הזה יש מחלוקת הפוסקים:

(א) דעת הרמ"א, דלענין מין במינו ושאינו מינו, אזלינן בתר טעמא, דהיינו, אם האיסור וההיתר שוים המה בשם, אף שחלוקים הם בטעם, מ"מ, נקראים מין במינו, ובאם אינם שוים בשם אף דשוים בטעם, נקראים מין בשאינו מינו.

(ב) דעת הש"ך, הפרי חדש, הכרתי ופלתי, הפרי מגדים, החתם סופר ועוד אחרונים, דדוקא בדברים האוסרים במין במינו במשהו, כמו טבל ויין נסך, או בדברים האוסרים אפילו ביותר מששים, כגון לענין תרומה וערלה, או בדברים שאפילו באלף אינם בטלים, כגון, בדבר שיש לו מתירין במינו אז אזלינן בתר טעמא, דכיון דאין אנו הולכים באלה אחרי נתינת טעם, שפיר תלינן בשווי השם, אבל בשאר איסורים דבמינם בטלים מן התורה ברוב ומדרבנן בששים, ושלא במינם צריכים ששים מן התורה, דבאם אין ששים נגד האיסור, האיסור הוא אצלם רק משום נתינת טעם, הלא אז אי אפשר כלל ליזל בתר טעמא רק בתר טעמא.

ולענין

מקור ההלכה

(ד) נודע ביהודה תנא, אורח חיים סימן ו' (ה) עיין בפרי מגדים.

(ז) ט"ז, ש"ך, פרי הרש, ושאר פוסקים.

כור הלכות תערובות סימן צח המבחקן כנ 45

ולענין דינא: א) החות דעת העלה כהרמ"א, דהעיקר הוא דאזלינן בתר שמא.

ב) הפרי מגדים מפקפק בדעת ט"ז אי דעתו כרמ"א, או דעתו, דלענין מין במינו דוקא תרתי בעינן, דהיינו שיהיו שוים בשם ובטעם.

ג) והפ"ת העלה, דלדינא יש להחמיר כדברי כלם, דבכל מקום שנתערב איסור בהיתר שאינם שוים בשם, אעפ"י שהם שוים בטעם. מ"מ מקרי מין בשאינו מינו, וכן להיפך, ומין במינו לא מקרי לכולי עלמא רק באם יש תרתי, היינו, ששוים הם בשם וגם בטעם, ורק בהפסד מרובה הדין נוטה להקל כדברי החות דעת, דבאם שוים בשם, אף דאינם שוים לגמרי בטעם, מ"מ מקרי מין במינו, ונפקא מינה לענין נשפך, כמו שיתבאר לקמן.

ה. שאלה: יטנס הכנה דברים שלפעמים נקראים ששויס הם בשם, ולפעמים בטעם, אייאלה נקראים מין במינו ומין בשאינו מינו?

תשובה: א) חלב, דהיינו, חלב הכליות וחלב הדקין והכנתא ושומן הלב, שנתערב עם בשר כחוש, ואחד מהם טרפה, הוי אינו מינו, ותכל שנתערב עם בשר שמן הוי מינו. ז), והפרי מגדים הניח ב"צריך עיון" אם לצדד דהוי מין אחד, ולדינא, השדי חמד מביא דעות הרבה פוסקים דחלב אפילו עם בשר כחוש הוי מין א'.

ב) בשר שומן, דהיינו, שומן של חזה, והצלעות, ושל אלי, וירך, שנתערב עם בשר כחוש הוי שני מינים. ח)

ג) שומן עם חלב מין אחד הוא, מפני ששוים בטעם. ט)

ד) בשר כחוש עם בשר שמן, ואחד מהם טרפה, בהפסד מרובה הוי מינו. י)

ה) בשר נבלה שנתערב עם בשר שחוטה דשוים בשם, מין אחד הוא. יא)

ו) שומן שנתערב עם חמאה, שני מינים הם. יב)

ז) בשר עוף עם בשר בהמה, שני מינים הם. יג)

ח) שומן נבלה וטרפה, ספקו להחמיר. יד)

ט) בשר שור ואיל וצו, ואחד מהם טרפה, ג' מינים הם. טו)

י) בשר כבש ואיל, ואחד מהם טרפה, או בשר של שני מיני עופות שחלוקים בשם, לדעת הרמ"א, דוקא כשהם שלמים נחשבים לב' מינים נפרדים,

אבל כשהם חתוכים, כלם מין בשר הם, וכלם נקראים בשם בשר סתם, ולפיכך חד מינא הוא, ולדעת הש"ך ועוד פוסקים, אף בחתוכים, מין בשאינו

מינו הוא, דהא טעם מיוחד לכל מין ומין.

בשר

מקור ההלכה

א) ש"ך, פרי חדש, חות דעת, וחכמת אדם. יב) פרי מגדים.

ח) דרכי משה. יג) פרי חדש, ועיין בנפש חיה בשם הארזי.

ט) פרי מגדים. ובדעת תורה סימן ל"א מעית ח'.

י) דעת הרבה אחרונים. יד) אחרונים.

יא) רמ"א ופרי חדש. טו) מרדכי.

- (יא) בשר פרה עם בשר חזיר הוי אינו מינו. (סח)
 (יב) דגים עם בשר, בין של בהמה בין של עוף, שני מינים הם; אבל כל מיני דגים, כלם מין אחד הם. (יז)
 (יג) דגים עם דגים מלוחים או עם דגים יבשים, ואחד מהם של איסור, למין אחד נחשבים, דרמי לפירות לחים עם כבושים דמין אחד הם. (יח)
 (יד) בשר ולב וכבד וכחל, כלם מינים נפרדים הם, שהרי חלוקים הם בשם ובטעם. (יט)
 (טו) בשר גיד הנשה עם בשר, ב' מינים הם. (כ)
 (טז) שמנונית הגיד עם בשר הוי מין א'. (כא)
 (יז) שומן ומוהל היוצא מבשר מין אחד הם. (כב)
 (יח) רוטב של בשר עם בשר שני מינים הם, מחמת המים שיש בהרוטב. (כג)
 (יט) חתיכת נבלה שנתבשלה עם חתיכת היתר לא הוי אינו מינו רק המים לחוד. (כד)
 (כ) כל מין קלב אחד הוא, וכן כל מין שומן אחד הוא, ואפילו שומן בהמה ושומן עוף מין אחד הוא. (כה)
 (כא) שומן הדקין עם שומן דגים, שני מינים הם. (כו)
 (כב) קלב ודם אין טעמם שוה, ולפיכך שני מינים הם. (כז)
 (כג) קלב פרה ורחל ועז, אם אחת מהן טרפה, ונתערב הקלב שלהן, מין במינו הוא. (כח)
 (כד) כבד ובשר בהמה, או כבד ובשר עוף, ב' מינים הם. (כט)
 (כה) כבד של עוף וכבד של בהמה, מין במינו הוא, דשויים בשם. (ל)
 (כו) ביצים של עוף אחד עם ביצים של עוף אחר, אפילו טמאות וטהורות, כדן מין אחד הם, דכלן נקראות בשם ביצים סתם. (לא)
 (כז) ביצה, אפילו עם בשר התדנגולת שלה, שני מינים הם. (לב)
 (כח) ב צה שיש בה טפת דם עם ביצים טהורות אחרות, מין במינו הוא, דאין כח בטפה לתת טעם בתערובות. (לג)

ביצה

מקור ההלכה

(טז) פרי מגדים.	(כה) הרכבה פוסקים.
(יז) אחרונים.	(כו) איסור והיתר
(יח) ערוך הש"ח.	(כז) תיבת נומא דף ע"ה.
(יט) פרי חדש	(כח) הרכבה פוסקים.
(כ) הרכבה פוסקים	(כט) אחרונים.
(כא) פרי תואר	(ל) שם.
(כב) הרכבה פוסקים.	(לא) פרי חדש.
(כג) אחרונים.	(לב) אחרונים.
(כד) פרי חדש.	(לג) פרי חדש.

כור הלכות תערובות סימן צח המבחה כד 47

(כט) ביצה שיש בה אפרוח עם שאר ביצתו, הוי מין בשאינו מינו, דקא יהיב טעמא בתערובות. (יד)

(ל) ביצי דגים עם דג שלהן, ב' מינים הם, אבל כל מיני ביצי דגים מין אחד הם כמו בעופות; וכן הדין בקרבי דגים שכלם מין אחד הם, ועם הדג הם שני מינים, וכן ביצי דגים עם קרבי דגים שני מינים הם; אבל קרבי דגים שנמחו עם קרבי דגים שלא נמחו, מין אחד הם. (יח)
(לא) חומץ יין וחומץ שכר, אם אחד מהם של איסור, מין במינו הוא. (יו)
(לב) יין ישן עם יין תוסס קודם מ' יום, וכן חומץ ויין שני מינים הם, דאזלינן בחר שמא. (יז)

(לג) ענבים ויין חדש שני מינים הם אף ששויים בטעם. (יח)
(לד) שאור של חטים ושאור של שעורים, וא' מהם של איסור, מין אחד הוא; ועיסה של חטים ועיסה של שעורים, ב' מינים הם, שאור של חטים ועיסה של שעורים, ב' מינים הם, אבל שאור של חטים ועיסה של חטים מין א' הוא. (ט)

פ. שאלה: דברים שחלוקים בשם, אבל ספק הוא אם חלוקים גם כן בטעם? תשובה: דעת הש"ך (בסימן ק"ט), דסתמא כל שחלוקים בשם חלוקים ג"כ בטעם, ולכן הוי מין בשאינו מינו; ודעת החות דעת דכל שברי לנו שטעם אחד להם, הוי מין במינו, וכל שמסופק שמא חלוקים בטעמם, צריכים להטריף.

י. שאלה: כזית שומן קרוש שנפל לחלב, או כזית חמאה שנפל לתבשיל בשם, ומיד כשנפל לתוך התבשיל^ל נחם הכזית ונעשה ממנו רביעית, האריך משערין בששים, אם לריך לזית כהיתר ס' פעמים רביעיות נגד האיסור מחמת נחם הכזית ונעשה רביעית, או די נס לשער בס' זיתים?
תשובה: אציג שהכזית שומן קרוש או הכזית חמאה נמס מיד כשנפל להתבשיל ונעשה רביעית, מ"מ, אין צריך לשער בס' רביעיות, רק סגי לשער בס' זיתים; אבל אם נמס ונמחו הכזית שומן או חמאה קודם שנפל להתבשיל, צריכים לשער בס' רביעיות מדרבנן. (י)

יא. שאלה: איסור שנפל ליתר, ונתיבם שוים במשקל, שאין אחד כבד יותר מהשני, וגם אין בלאחד נפוח או חלל יותר מלחברו, איך משערין בששים, במשקל או במדידה?

תשובה: אם שניהם - האיסור וההיתר שוים במשקל, וגם אין באחד חלל או נפוח יותר מלחברו, יכולים לשער בששים או במדידה

או

מקור ההלכה

(ד) פרי חדש, ופרי מגדים.	(ח) נב' ופוסקים.
(ה) ערוך השלחן.	(ט) נב', ים של שלמה, ופרי חדש.
(ז) הרבה פוסקים.	(פ) תשובת בית אפרים חיד"ד סימן ד"ז.
(ז) לדעת הרמ"א.	

או במשקל, אמנם, אם יש בא' חלל גדול מחברו, דאז אם נשער במדידה נהי' כוכרחים למעך החלל, או אמרינן, דהמשער במשקל הוא משובח, דשמא לא ימעך יפה. (מא)

יב. שאלה : נמלח בשר בלי נקור החלב שעליו, איך נשערין בששים ?

תשובה : אם נמלח בשר ולא הוסר החלב שבו, מנקרין אח"כ את החלב, ושוקלין את החלב ואת הבשר, ומשערין אם יש ס' פעמים בבשר נגד החלב, ואם הבשר הוא ביחד עם עצמות, או הדין, דכיון שעצמות הן כבדות הרבה יותר מבשר וחלב, צריך שיהי' בההיתר יותר מס' נגד החלב, בכדי לשער כמות וכבוד הכזית של חלב בהשתוות עם הכובד של ההיתר. (מי)

יג. שאלה : כשלוקחין בשר מהקלף, ואין ידוע אם הכשר מלוח או ללא, או אם יש בהכשר איזה ספק איסור אחר כיוולא בזה, אם מותר לו לישראל לטעום בלשונו ?

תשובה : ברין הזה יש מחלוקת הפוסקים :

(א) דעת הט"ז והחת דעת, דלחוך בלשון מותר בספק איסור, כמו שמותר ללחך בבני מעיים אם חסרה המרה, בכדי להרגיש מרירות.

(ב) דעת הש"ך (בסימן מ"ב) והפרי מגדים (בסימן צ"ה), דלחיכה אפילו בלשון אסור, ואפילו באיסור דרבנן, וכל שכן שאסור לטעום באיסור שנבלע בהיתר, משום דצריך לבלוע מעט, והא דמותר ללחוך בלשון בחסרה המרה, הוא משום, דהתם די בלחוך בעלמא, וכאן צריך לטעום קצת, ועוד, דבחסרה המרה, עפ"י רוב, הטעם הוא מר ופגום.

(ג) הפרי חדש העלה מדברי הצמח צדק, דבאיסור דרבנן מותרת טעימא אפילו באינו פגום.

(ד) השדי חמד מביא בשם ס' אלה המגן, דכשהבשר נקי מדם שעליו, יש לסמוך על הפוסקים המקילים להתיר לטעום בלשון לעת הצורך, או בערב שבת, כשאין לו פנאי למלוח מספק, ובשאר איסורי דרבנן, אף שיש להן עיקר בדאורייתא, נראה להקל לטעום בלשון לחוד, אפילו רק בצורך קצת. (מי)

יד. שאלה : צדיענד, שלא ידע הישראל וטעם ככל הכיסורין ?

תשובה : (א) הגאון רבי עקיבא איגר הניח ב"צריך עיון" אם יש לסמוך על טעימת הישראל.

(ב) ובמין בשאינו מינו דהיתר, כגון, תרומה שנפלה לחולין דטעם לה כהן, סמכין על טעימתו, והגרע"א מסופק גם בזה.

שאלה

מקור ההלכה

(מא) פתחי תשובה (סב) עקרי הד"ט, וזכור יאברהם.

(מג) עיין בתשובת מהר"ם ש"ך סעיף קמ"ד.

כור **הלכות תערוכות סימן צח** **המבחן** **כה** **49**

מז. שאלה : מחמת כשר שנפלה ליורה של חלב, וסלקוס מיד ונאכזה החמיכה, ואי אפשר לעמוד על שיעורה, והשואל אומר שלפי אומד דעתו ה"י בהחלצ ס' כנגד החמיכה של כשר, לכל אין סוף יודע צדק?

תשובה : בזה יש^ט כמה צדדים להתיר : א, דלפי דעת הפרי חדש, האיסור של בשר-בהלב אינו אסור מן התורה כל זמן שלא נתבשל כמאכל בן דרוסאי ; ועוד, דהשואל אומר שלפי דעתו ה"י ס' בהחלב נגד החמיכה של בשר ; ולכן, יש להתיר ע"י טעימת נכרי קפילא מטיח לפי תומו, ואם אין נכרי קפילא, שרי לישראל לטעום טעימה בעלמא, ובאם אין הוא מרגיש טעם בשר מותר לאכול אח"כ, ומי שרוצה להחמיר גם בזה לענין אכילה, על כל פנים בהנאה יש להתיר בפשיטות. (יד)

מז. שאלה : איסור שנתערב בהיתר, מין במינו, ונשפך, בענין שאין יכולים לעמוד עליו לשער?

תשובה : אם נודע שהי' רובו היתר, התערוכות כשרה. (יח)

יז. שאלה : איסור שנתערב בהיתר, מין בשאינו מינו, ונשפך, בענין שאין יכולים לעמוד עליו ולשער?

תשובה : אם איסור נתערב בהיתר, מין בשאינו מינו, אפילו נודע שהי' רובו היתר, אסורה התערוכות, עד ש'ינודע שהי' ס' בד האיסור, דבמין בשאינו מינו ונשפך, אמרינן ד"טעם-כעיקר" אסור מדאורייתא.

יח. שאלה : כשר עוף שנפל לחלב, ונשפך, בענין שאין יכולים לעמוד עליו ולשער?

א"י כהחלצ נגד הכשר?

תשובה : (א) דעת הס"ג, דבבשר^ט עוף בהלב, אף שהוא אסור רק מדברבנא, מ"מ, כיון שהוא מין בשאינו מינו, יש להחמיר כבשר בהמה, וראוי לאסור אפילו נודע שהי' רובו היתר, אבל בשאר איסור דרבנן יכולים להקל. (ב)

(ב) דעת הש"ך, והפרי חדש, והפרי מגדים, דבאיסור דרבנן אף במין בשאינו מינו, וכן גם בשר עוף שנפל לחלב, ונשפך, אם רק ידוע שהי' רובו היתר, מותרת התערוכות כדין מין במינו ונשפך.

(ג) דעת הכרתי ופלתי, וחכמת אדם, דדוקא בענין שאי אפשר לעמוד על טעמה של התערוכות, או יש להקל, אבל אם אפשר לעמוד על טעמה של התערוכות, או צריך לתת לנכרי לטעום, ואע"ג דאין אנו סומכים על קפילא, זהו רק לחומרא, אבל לא להקל.

(ד) דעת הגודע ביהודה (תנינא חלק א"ח סימן ס"ו), דדוקא באיסור דאורייתא שיש

מקור ההלכה

(מד) תשובת בית אפרים חיד"ק סימן ל' (סה) מחבר, מ"ו, ושי"ח.

(מו) פרי מגדים.

יש בו מלקות, יש להחמיר במין בשאינו מינו, אבל בלאו שאין בו מלקות, יש להקל כדין מין במינו

יב. שאלה : בשלו בשר עוף בקדרה בתיומא מבשר בהמה, ונפל חלב לתוכה, ואין ידוע אם הי' ס' בהקדרה נגד החלב?^ז

תשובה : אף לפי דעת הפוסקים דבשר עוף^ז עם בשר בהמה הוי מין במינו, אפילו הכי התערובות אסורה, ולא אמרינן דהבליעה שבקדרה מבשר בהמה נתבטלה ברוב, ולא נשאר רק בשר עוף, והוי ספקא דרבנן, ולקולא, אלא אמרינן דבשעה שנפל החלב להקדרה, נתערבה הפליטה של בשר בהמה עם החלב, ונעשית נבלה, ואוסרת את התבשיל. (יו)
ב. שאלה : בשלו בשר עוף בקדרה בתיומא מבשר בהמה, ואח"כ עירו את הבשר לתוך קדרה אחרת רותמת, ונפל בהקדרה השני חלב, ואין ידוע אם הי' ס'?

תשובה : בזה, אמרינן, דהתערובות מותרת, מחמת שהוא ספקא דרבנן, ולקולא, ולא איכפת לן מה דהבשר עוף בלע מבשר בהמה, משום דהוי „נותן טעם בר נותן טעם“, דמותר. (יז)

בא. שאלה : בשלו בשר עוף בכלי חלב ספק בן-יומו, ואח"כ בשלו בשר עוף זה עם בשר בהמה, ואין ידוע אם הי' ס' בהבשר עוף נגד החלב הכלול בכלי?^ז

תשובה : בזה, אנו מחמירין לאסור, מטעם, דלגבי בשר בהמה הוי זה ספקא דאורייתא, ואין כאן „נותן טעם בר נותן טעם“, דאם הי' הכלי ודאי בן-יומא, אז גם בשר העוף הי' נאסר; ואדרבא, יש לומר, דכיון דלגבי בשר בהמה מחזיקין הכלי שהוא בן-יומא, שוב לגבי בשר העוף גמי מחזיקין הכלי לבן-יומא, דהוי זלוזל דרבנן, וגם מחזי כחוכא ואיטולא, דמתחלה החזקנו את הכלי לשאינו בן-יומא ועכשו לבן-יומא, ע"כ נראה שהתערובות טרפה. (ט)

בב. שאלה : נשפך חלב מחת ב' קדרות — אחת של בשר בהמה ואחת של בשר עוף — ואין ידוע אם הי' בהם ס' נגד החלב, והשואל בא לשאול על שתיים בבת אחת?^ז

תשובה : אף לדעת הפוסקים דאם נתרמו בהדדי ספק דאורייתא וספק דרבנן לענין ברכת המזון, אז הדין, דאם ספק לו אם ברך ברכת המזון, מחויב לברך אפילו הברכה הרביעית, אף דהוי דרבנן, מ"מ, התם שאני, דכך תקנו חכמים שכל מי שמברך ברכת המזון מברך גם ברכה ד', ובאם לא ברך הג' ברכות בודאי לא ברך הברכה הרביעית, אבל כאן

מקור ההלכה

(מ) מנחת שי. (נח) שם. (סג) שו"ת שואל ומשיב.

כור הלכות תערוכות סימן צח המבחה כו 51

כאן יכול להיות שבקדירה אחת ה' ששים כנגד הקלב, ובהקדירה השני לא ה' ששים, ולכן, אין להפסיד ממון ישראל בשביל זה, והולכין להקל. (ג)

כה. שאלה: בשלו צער צהמה עם טוף, וכשר הטוף ה' הרוב, ותחב צה כף, ואח"כ תחב הכף בחלב ונשפך, ואין ידוע אם ה' ס'?

תשובה: גם בזה הולכין להקל, משום דבשר עוף רבה על בשר בהמה ומבטלו, ולפי"ז, הוי ספק דרבנן, ולקולא.

כו. שאלה: איסור שנתערב צהיתר, צמינו ושאינו מינו צבת אחת, צתערוכות לח צלת, וסלקו את האיסור קודם, ואח"כ נשפך, או שנשפך אחר שנלטמן התבטלו, ואין ידוע אם ה' ששים?

תשובה: בדין זה יש הרבה חלוקי דעות:

(א) דעת המחבר והבי"ח והט"ז, דאם האיסור נתערב בהיתר במינו ושאינו מינו בבת אחת בתערוכות לח צלת, כגון, שנתערב בשר נבלה בבשר שחוטא (שהוא מין במינו), ועם הרוטב שאין בו פליטת בשר רק מים (שהוא אינו מינו עם בשר), וסלקו להאיסור קודם, ואח"כ נשפך, או שנשפך אחר שנצטנן התבטלו, ואין יכולין לשער אם ה' ס' בהרוטב לבטל את הבשר נבלה, אז הדין, דבאם נודע על כל פנים שה' רוב ממין ההיתר של בשר השחוטא נגד האיסור של בשר הנבלה, אז הכל מותר, ואפילו השאינו מינו, דהיינו הרוטב, מטעם דאמרינן, דרואין את שאינו מינו, דהיינו הרוטב, כאילו אינו, והשאר שהוא מינו רבה עליו ומבטלו.

(ב) ודעת הרש"ל, והש"ך, והפרי חדש, דרק מינו, דהיינו הבשר נבלה מותר, אבל השאינו מינו, והוא הרוטב, אסור, ולא אמרינן הסברא של רואין את שאינו מינו כאילו אינו, דאיך נסלקנו, הלא כיון דהאיסור הוא האינו מינו של ההיתר, הרי האינו מינו נותן טעם בהיתר ואוסרו, ומה יועיל לזה רבוי של מינו.

(ג) ולענין דינא, המנחת יעקב והפרי תואר והכרתי ופילתי פוסקים כהט"ז; החתם סופר (חלק יו"ד סימן פ"ז) הצלה לאסור כהש"ך; הלבושי שרד מתיר דוקא בהפסד מרובה כהט"ז, והחכמת אדם מתיר רק בהפסד מרובה וסעודת מצוה.

כה. שאלה: איסור שנתערב צהיתר, צמינו ושאינו מינו צבת אחת, צתערוכות לח צלת, ולא סלקו את האיסור קודם שנשפך, ונשפך קודם שנלטמן, ואין ידוע אם ה' ס'?

תשובה: בזה, כל הפוסקים מודים, דכל שאין עכשו ס', האיסור נותן טעם בהיתר, ואפילו במינו אסור מדרבנן. (ג)

כו. שאלה: איסור שנתערב צהיתר צמינו ושאינו מינו צבת אחת, צתערוכות יכש ציבש, ואין ידוע אם ה' ס'?

תשובה

מקור ההלכה

(ג) מנחת שי, ויד יתחה על הלכות טרפות (ברש"מסות) (א) פרי מגדים.

תשובה : בזה, כל הפוסקים מודים, דבתערובות יבש ביבש לא שייך לומר הסברא של „רואין את השאינו מינו כאילו אינו“, ואסור. (ג)

בז. שאלה : איסור שנתערב בתחלה בהיתר, מין במינו, והי' רוב בהיתר נגד האיסור, ואח"כ נתוסף שם אינו מינו, ונשפך, ואין ידוע אם הי' ס' בהיתר נגד האיסור ?

תשובה : בזה, כולי עלמא מודים דהכל שרי. (ג)

בח. שאלה : איסור שנתערב בתחלה בהיתר, מין בשאינו מינו, ואח"כ נתוסף שם מינו, ונשפך, ואין ידוע אם הי' ס' בהיתר נגד האיסור ?

תשובה : בזה, כולי עלמא מודים דהכל אסור, מטעם דאמרינן, דהתערובות כבר נעשתה נבילה קודם שבא לשם מינו. (י)

כט. שאלה : נפל איסור לתבשיל שנקדרה, ואח"כ בשלו בהקדרה הזאת מוך מעת-לעת תבשיל של היתר, ונשפך, ואין ידוע אם הי' ס' בהיתר נגד כל הקדרה, כגון שהקדרה רחבה ונחשתה דק ?

תשובה : אם ידוע עפ"י חשבון שהי' ס' בהיתר נגד האיסור שנפל בתחלה להתבשיל הראשון, אעפ"י שאין ידוע אם הי' ס' בהיתר נגד כל הקדרה, מ"מ שרי הכל. (י)

ל. שאלה : איסור שנתערב בהיתר, במין במינו, והתערובות היא לפנינו, וזה ודאי שיש רוב בהיתר נגד האיסור, אבל מסופקים אנו אם יש בהיתר ששים נגד האיסור, אם טיכל לדמות זה הדין ל„נשפך“ ?

תשובה : א) אם התערובות לא נשפכה והיא לפנינו, אף שידוע לנו שיש רוב בהיתר נגד האיסור, אבל אם אי אפשר לנו לברר

שיש ששים בהיתר נגד האיסור, או אפילו התערובות היא „מין-במינו“, ואפילו באיסור דרבנן, התערובות אסורה, דכל ספק שבא מחסרון ידיעה אינו בגדר ספק והוי בודאי איסור, דדוקא בנשפכה התערובות, דהספק בא מחמת השפיעה ולא מצד חסרון ידיעתנו, או אנו מקילים, אם ידוע שהי' רובו היתר, אבל אם התערובות היא לפנינו, והספק אם יש בהיתר ס' נגד האיסור בא רק מצד חסרון ידיעתנו, או יש להחמיר ולאסור, דבאם נאמר דכל ספק הבא מחסרון ידיעה הוי ספק, הלא כל איסורי התערובות יהיו בספק, וכל אחד ישער לפי חסרון ידיעתו, ולכן גזרו חכמים שאין זה ספק, אבל „נשפך“ הוי אקראי בעלמא, ולא שייך למגור בזה מידי. (י)

ודוקא

מקור ההלכה

(ג) שם	(ג) חות דעת
(ב) פרי מגדים וחות דעת	(ו) ש"ך בשם הר"ן
(ז) שם	

כור הלכות תערובות סימן צח המבחר כז 53

ב) ודוקא כשהספק של חסרון ידיעה הוא רק ספק ליחידים, או יש להחמיר ולאסור, אבל אם הוא ספק כולל לכל הדור, או חשיב ספק, אעפ"י שהוא רק ספק מחסרון ידיעה. (ז)

ד.א. שאלה: איסור שנתערב בהיתר, מין בשאינו מינו, ונשפך, ואח"כ נתוסף על ההיתר בשוגג, ויש ס'?

תשובה: (א) דעת הט"ז והחזקת דעת, דיש לוטרי דכיון שמתחלה טרם שנתוסף ההיתר ה"י ספקא דאורייתא, א"כ אין הולכין בזה להקל.

ב) ודעת הפרי מגדים, דיש לעיין, דכיון דהתחלה נעשית נבלה בשאר איסורין היא רק מדרבנן, א"כ גם בנדון דידן הוי רק ספקא דרבנן, ולכן הולכין בזה להקל.

ג. שאלה: קטן או נכרי ששזו דם נקדרה על צמר (בכלי ראשון), ולפי שאין ידוע כמות הדם ששמו שם, יש ספק אם יש ס' בהצמר כנגד הדם, אם טבל לדמות דין זה לנשפך?

תשובה: בזה אמרינן, דכיון דדם שבשלו הוא רק אסור מדרבנן, ספק כי האי שאינו מוטל עלינו לדעת, הוי כמו "נשפך" והולכין להקל, ואף שיש נכרי קפילא אינו צריך לסעום בכדי לברר, דכיון שאין אנו נוהגין לסמוך אקפילא, הוי כאי אפשר לברורי. (ז)

ד. שאלה: נתערב דבר איסור שיש לו מתירין בהיתר, מין במינו, כגון, בילה שנולדה ביו"ט שנתערבה בב"ים אחרות, ויש ס' בהיתר נגד האיסור, ואח"כ נתוסף להתערבות גם אינו מינו, אי אמרינן בזה "רואין את מינו כאלו אינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו", ומותר?

תשובה: (א) בדבר שיש לו מתירין, כגון ביצה שנולדה ביו"ט, אע"ג דקיימא לן דאם נתערבה במינה, דהיינו בביצים אחרות אפילו כולן טרופות, או אפילו באלף לא בטל, מ"מ באם ה"י ס' בהביצים המותרות נגד הביצה שנולדה ביו"ט, דאז אין התערבות נעשית נבלה, דדבר האוסר במשהו אינו נעשה נבלה (כדעת הט"ז בסימן צ"ב), ואח"כ נתערב בהתערבות גם אינו מינו, וגם יש ס' באינו מינו לחוד נגד הביצה שנולדה ביו"ט, או הדין, דאמרינן "רואין את מינו כאילו אינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו בששים", והכל שרי. (ג)

ב) ודוקא ביו"ט דעלמא, אבל באם הביצה נולדה ביו"ט שאחר השבת, דהוי איסור דאורייתא, או יש לאסור בנפלה התערבות לאינה מינה לבסוף, ולא אמרינן הסברא ד"רואין" בכהאי גוונא. (ס)

שאלה

מקור ההלכה

(ג) פרי מגדים.

(ז) אחרונים.

(ס) שם.

(ג) אמונת שמואל, פרי מגדים וחכמת אדם.

יד. שאלה: בשר כבש טרפה שנכשל בקדרה עם בשר שור כשר, ונשפך מהתערוכות לכמה קדרות, ואין ידוע אם ה' ס' בהיתר נגד האיסור, אי הוי זה מין במינו, ולהקל בנשפך?

תשובה: בענין המרק הנשפך לשאר קדרות, אין בזה שום ספק דאולינן להחמיר, משום דמרק של מים הוי אינו מינו עם בשר, אבל בענין הבשר שור, הדין הוא כן, דאפילו אחרי שיקלפו את הבשר כדי להסיר מפילו דאית ב' את כל לחלוות המרק של איסור שהוא בעין עליו, ולא נשאר שם אלא תערוכות טעם בשר הכבש הנבלע בו, מ"מ, עדיין נקרא מין בשאינו מינו, ולפיכך, צריך להיות ס' בהיתר נגד האיסור, דפשוט הוא, דכל שיש לו שום שנוי, אפילו כל שהוא, הסעם של האיסור נרגש וניכר ולא בטל, כל זמן שאין ס' נגדו, דאנן סוברים ד"טעם-כפיקר" אסור מדאורייתא. (סא)

ד. שאלה: חתיכה שנלטה מאיסור ונפלה לשאינו מינה, ויש ס' עם החתיכה נגד האיסור שנבלע בהחתיכה, אבל אין ידוע אם ה' ס' בהיתר נגד כל החתיכה שנעשתה נבלה, ונשפכה התערוכות?

תשובה: כיון ד"חתיכה נעשית נבלה" בשאר איסורין הוא רק מדרבנן. הוי ל' ספקא דרבנן, ואולינן להקל. (סב)

ז. שאלה: נפל בשר טרפה או בשר נבלה לחלב, ולא ה' ס' בהחלב נגד הבשר, ואח"כ נפל מהחלב לירקות, וכו' וכו' צו, ונשפך, ונגד טעם הבשר שנבלע בהחלב יש ס' בהירקות, אך נגד כל החלב שנעשה נבלה אין ידוע אם ה' ס'?

תשובה: (א) דעת הש"ך ולא אמרינן בזה "חתיכה נעשית נבלה" מדאורייתא, ולכן הוי רק ספקא דרבנן, ולקולא.

(ב) ודעת הפרי חדש והכרתי ופלתי, דגם באופן זה "חתיכה נעשית נבלה" מדאורייתא, ולכן בנדרן דידן הוי ספקא דאורייתא, ולחומרא.

יז. שאלה: זה שנחנאל, שנכדי לבטל איסור לריך להיות ששים בהיתר נגד האיסור, אם אמרינן זה רק באופן שהאיסור נתערב בהיתר ונמוח בתוכו, אבל אם האיסור אינו נמוח, ומכירו וזרקו, אין לריך להיות ששים נגד כל האיסור, או אין בזה שום הבדל, ובכל אופן שהוא, לריך להיות ששים נגד כל האיסור?

תשובה: בענין בטול האיסור בששים, לא מבעיא אם האיסור נתערב בהיתר ונמוח בתוכו, דודאי צריך ששים נגד האיסור, אלא אפילו כשלא נמוח האיסור ומכירו וזרקו, צריך ג"כ להיות ששים נגד כל האיסור, ואף כי יכולים לדון ולומר, שבאם זרק האיסור די לשפך ב'.

מקור ההלכה

(א) תשובת חתם סופר ירך, סימן פ"ו (ב) פרי מגדים, בפתחתו לחלכות בשר בזה"ל.

בס' רק נגד מה שנפלט מהאיסור, אבל לא נגד כל האיסור, אבל זה אינו, שהרי אין אנו יודעים כמה נפיק מהאיסור בכדי לשער נגד מה שנפלט מהאיסור, ואומדנא לא מהני בזה, ולכן מחמירין להצריך ס' נגד כל האיסור; וכן אמרו חז"ל לענין כחל שנפל לבשר, דצריך ס' נגד כל הכחל, אעפ"י שזורק את הכחל, משום דלא ידעין כמה נפיק מיני, ואין שום סברא לחלק בין כחל לשאר דברים, ואפילו באיסורי דרבנן אמרינן כן. (סג)

ד. שאלה: איסור טבטל בהיתר ע"י שיש ששים נגדו, האם נריכו ג"כ להסיר את האיסור משם, אעפ"י שכבר נתבטל?

תשובה: דעת המחבר ושאר פוסקים, דאף כשיש ששים בהיתר נגד האיסור, והאיסור כבר נתבטל, מ"מ, אם האיסור ניכר, חייבים להסירו משם, מפני דבטול איסור בהיתר ע"י ששים אינו, אלא כשהאיסור אינו ניכר, דהיינו, שהוא נמוח בהיתר, או שהוא כמו קמח שאין ביכולת לברור את האיסור ולהוציאו, אבל כשהאיסור נמצא בעין בהתערובות, לא שייך בו בטול, ולא שייך בזה לומר שהאיסור נהפך להיות היתר, שהרי אנו רואים את האיסור, ואיך שייך לומר שהוא היתר.

ד. שאלה: נפל חלב לתבטל ונתבטל טעמו בששים, או נפלה חמאה לתבטל שנתבטל בקדרת בשר בת"ומא, ויש ס' נגד החמאה?

תשובה: אף שיש ס' בהתבטל נגד החלב, או שיש ס' בהתבטל של בשר נגד החמאה, וכבר נתבטלו טעמיהם בששים, מ"מ צריכים ג"כ להסיר את האיסור משם, היינו, שצריכים לתת מים צוננים בהתבטל, ומפני שטבטל החלב או החמאה הוא להקפיד ולצוף למעלה ע"י המים, הרי ע"י קל להוציאם משם, וטעם החומרא הזאת הוא, דמאחר דאפשר להסיר את האיסור, הוי כאילו מכיר את האיסור, ולכן צריך להוציא את האיסור ע"י תחבולות שונות אף שיש ס' נגדו, ואין שייך בזה משום בטול איסור, שהרי אינו מבטלו, אלא מוציאו לחוץ לגמרי. (סד)

ה. שאלה: האם מועילה גם תקנה זו של הונאת האיסור ע"י נתינת מים לוונים, להתיר את התערובות אף כשאינן ס' נגד האיסור?

תשובה: (א) דעת הבית, להתיר בדיעבד ע"י תקנה זו של הוצאת האיסור ע"י מים צוננים, אף במקום שאין ס' נגד החלב או החמאה.

(ב) ודעת הט"ז והש"ך, רדוקא אם כבר נתבטל טעם של האיסור בס', או מהני התקנה בנתינת מים צוננים להתיר את האיסור, אבל היכא דליכא ס', אעפ"י

מקור ההלכה

(סג) בית יוסף בשם תרש"א, ושי"ך (סד) רמ"א, ופרי מגדים כהנהגות אורח

אצפ"י שמסירים את האיסור ע"י נתינת מים צוננים, מ"מ, מאחר שמתחלה כבר נמלט טעם האיסור בהיתר, הרי טעמו לא בטל במה שמסירו אח"כ, והרי זה דומה למכיר את האיסור וזורקו, דמ"מ צריך להיות ס' נגד האיסור.

מא. שאלה: נפל חלב לתבשיל ויש ס' בתבשיל נגד החלב, אבל יש לחוש ש'התבשיל יתקלקל ע"י נתינת מים צוננים, האם יש להתיר את התבשיל בלי הולאת האיסור מהתערובות ע"י מים צוננים?
תשובה: (א) דעת הכרתי ופלתי, דבאם המאכל מתקלקל ע"י נתינת מים צוננים, יש להתיר את התערובות אף בלי הסרת האיסור משם; ודמי זה לכלי איסור שנתערב בכלי היתר, דבטל ברוב, ואף שאפשר להגציל את הכלי ולהוציא בליעת האיסור, אבל מאחר שיש הפסד ממון בזה שצריך להוציא הוצאות להגצילו, אנו מקילים בזה, וכ"ש במקום שמתקלקל המאכל, שמקילין להתיר את התערובות אף בלי הסרת האיסור ע"י נתינת מים צוננים.

ב) ודעת החכמת אדם, דמ"מ יניח את התבשיל עד שיצטנן, דאין המאכל מתקלקל ע"י, מפני שיכול לחזור ולחממו אח"כ

מב. שאלה: נפל חלב לרוטב שומן, וזאת תלטן התערובות, יהי עכ"פ בהשומן רוב? היתר, והרי מן התורה מין במינו בטל ברוב, האם גם אז צריך ללגן את התערובות?
תשובה: הפרי מגדים הניח זה ב"צריך ציון".

מג. שאלה: נשפך חלב רותח מהותך למשקה לוגן באופן שנפסק הקלות, ועפ"י מה דקיימא לן ד'אדמיקר בלע כדי קליפה', אי אמריק דיהי' די צם' רק נגד הקליפה אם מפרידו אח"כ ע"י ההלגטות, או דגם בזה נריך להיות ס' נגד כל החלב?

תשובה: בזה, אנו הולכים להקל, דדי' שיהי' ס' רק נגד הקליפה בשעה שמצנן את האיסור אח"כ ומפרידו, ולא אמרינן דמאחר שנתערב החלב במשקה ואין במשקה ס' נגד החלב, התערובות נעשית נבלה, אבל זה אינו, דכיון דאפשר להפריד את האיסור ע"י צנון, לא שייך בזה הדף ד"החתיכה נעשית נבלה". (ס)

מד. שאלה: חתיכת איסור שנתבטלה צם' בתבשיל שנקדרה, והסירו את החתיכה משם וגפלה לקדרה אחרת, אם נריך להיות ס' גם בקדרה השני' נגד כל החתיכה כמו בקדרה הראשונה, אף שכבר הפליטה מה שהי' צם בקדרה הראשונה, והאיסור נתבטל צם'?

תשובה: איסור שנתבטל בקדרה והסירוהו משם ונפל לקדרה אחרת, צריכים לחזור ולבטלו עוד פעם בסי' נגד כל האיסור כולו, וכן

וכן לעולם; ואעפ"י דזה שאנו מצריכין בקדרה הראשונה ס' הוא משום דחשבינן להאיסור שהפליט כל מה שהי' בו, ולמה שוב נצריך ס' נגד כל האיסור כשנפיל עוד פעם לקדרה אחרת, אבל זה אינו, דזה שמצריכין ס' נגד כל האיסור בקדרה הראשונה הוא רק לחומרא, משום דלא ידעינן כמה נפק מיני, אבל הלא סוף כל סוף חתיכת האיסור צומדת באיסורה כבתחלה; וצוד, דאפילו אם האיסור הפליט לגמרי כל מה שהי' בו, מימ, לידן דקיימא לן בכל האיסורים, "חתיכה נעשית נבלה", הלא האיסור שבלע מהחיתר נעשה נבלה, ולכן, אפילו אם נפל האיסור לכמה קדרות, וכולן היו בהעלם אחד, אמרינן דצריך להיות ס' בכל קדרה כנגד כל האיסור, וכל שכן אם נפל האיסור לשתי קדרות בשני העלמות, שבדאי צריך להיות ס' בכל פעם נגד כל האיסור. (ס)

מה. שאלה: איסור שנתבטל בס' והסירכו מהקדרה, ונפל עוד פעם להקדרה הראשונה שכבר נתבטל בה, אם לריך להיות בהקדרה הזאת גם בפעם השני ס' נגד כל האיסור?

תשובה: (א) דעת הרמ"א בזה, שבאם נפל האיסור עוד פעם להקדרה הראשונה שכבר נתבטל בה בס', אין צריך להיות עוד פעם ס' נגד כל האיסור, ודי בזה שנתבטל כבר בס' בפעם הראשונה. (ב) דעת חכרתי ופלתי, דאפילו אם נפל האיסור עוד פעם לקדרה הראשונה שכבר נתבטל בה בס', מימ, צריך להיות עוד פעם ס' נגד כל האיסור עפ"י הסברא ד"חזור וניעור", ולא דמי להדין דסימן צ"ד בתחב כף חוריבת בתבשיל בשר, או להיסך, שתי פעמים, דאין צריך להיות רק פעם אחת ששים, דשם לא חשבינן את הבלוע בהכף כנבלה, אבל כאן במאכל עצמו, הרי פשיטא, דאף אם האיסור הפליט כל מה שהי' בו בפעם הראשונה, מימ, הא כל מה שבלע האיסור מהחיתר נעשה נבלה, דהבלוע במאכל ודאי דנעשה נבלה, ואיכ, פשיטא דצריך להיות ב' פעמים ס' אפילו אם נפל ב' פעמים לקדרה הראשונה – אחת, כנגד פליטת האיסור עצמו, ואחת כנגד הפליטה השני שהפליט מה שבלע בפעם הראשונה מהתבשיל ונעשה נבלה – , והרי זה דומה לשני זיתי איסור שנפלו להיות, דצריך להיות ששים בהחיתר נגד כל כ"ט איסור.

כו. שאלה: נתערב כחצי זית של איסור בהיתר, איך משערין לבטלו? תשובה: (א) אפילו רק חצי זית איסור שנפל לתוך היתר במין במינו בלבד, צריך ששים חצאי זיתים היתר לבטלו, ואם לאו, אוסר. (ס)

(ב) ואפילו באיסור דרבנן הדין כן. (סח)

שאלה

מקור ההלכה

(ט) רמ"א, ופוסקים. (ס) ש"ך, הגר"א, מחשבת בית אפרים.

(סח) מחבר, מ"ז, ופרי מגדים.

מז **שאלה** : בינה שיש בה אפרוח או טפת דם נחוקס האוסר כדאי, (כמו שכתבנו בסיון ס"ו) שכתבנו טעם בינים אחרות, איך משפיע לנפלה?

תשובה : (א) בדם ביצה החמירו החכמים להצריך ס"א לבטל פליטתה, משום שיש בביצים גדולות וקטנות, ויש אומרים מטעם חשיבות ברי.

(ב) וזהו רק לבטל את פליטתה, אבל הביצה עצמה כשיש בה אפרוח אינה בטלה כלל מטעם ברי, (כמו שיתבאר בסימן ק"ה, ס"ט)

מה **שאלה** : כחל כחמה מחבטל?
תשובה : (א) כבר נתבאר (בסימן צ"ד) דבכחל הקילו חכמים לבטלו בחמשים ותשע, (ז)

(ב) ולדעת הרמב"ם, כל איסורי דרבנן מתבטלים בחמשים ותשע, אבל אנן פסקין להלכה דאין שום הפרש בענין בטול בין איסורי תורה לאיסורי דרבנן. וכל האיסורים בזמן הזה מתבטלים בס', מלבד חמץ בפסח, ויין נסך, וטבל, וערלה, וכלאי הכרם, שיש שבטולם במאתים ויש שאיסורם במשנה, כמבואר בהלכותיהן.

מס **שאלה** : איסור שנפל לתוך היתר, ונלטמק האיסור, ולא נודע כמה ה' שיפורז בשעת נפילתו להיתר, או שנודע שיפורז, אבל לא נודע חס ה' בהיתר ס' כדי לבטלו?

תשובה : לא מביא אם האיסור הי' מאותם הדברים שדרכם להצטמק ולהתמעט, דבודאי אסור, אלא אפילו אם האיסור הי' מדברים שאין דרכם להתמעט, כגון בשר נבלה או דג טמא, וכיוצא בו, ואפילו שיש לפנינו עכשו ס' בהיתר נגד האיסור המצומק, מ"מ אסור, אם לא שנוכל לשער, שצפ"י אומדנא יש ס' לפי מה שהי' יכול להיות בכמותו או בגדולתו בשעת נפילתו להיתר. (זא)

נ **שאלה** : איסור שנפל לתוך היתר, ונלטמק האיסור, אבל בשעת נפילתו להיתר הי' נודע שהי' ס' בהיתר כדי לבטלו?

תשובה : לא מביא אם יש גם עכשו לפנינו ס' בהיתר נגד האיסור המצומק, דבודאי הכל מותר, אלא אפילו אם אין האיסור בעין עכשו לפנינו, ואין ידוע אם יש ס' בהיתר נגד האיסור, נמי מותר, משום דאמינן, דכשם שנתמעט מן ההיתר כך נתמעט מן האיסור לפי חשבון, ומותר. (זב)

שאלה

מקור ההלכה

(א) פרי הדש.

(ב) שם.

(ט) מחבר המאמר פוסקים.

(ז) שם.

נא. שאלה : איסור שנפל לתוך היתר, ונלטמק האיסור, ובשעת נפילת האיסור לתוך היתר טודע שלא ה' בהיתר ס' נגד האיסור ?

תשובה : בזה אמרינן, דאעפ"י שנצטמק האיסור ביותר, וגם עכשו יש ס' בהיתר כדי לבטלו, מ"מ אסור, דכבר הכל נעשה נבלה בשעת נפילת האיסור להיתר. (עי')

נב. שאלה : איסור שנפל לתוך היתר, ונלטמק האיסור, ובשעת הנפילה טודע שה' ס' בהיתר נגד האיסור, אבל אח"כ נתמעט מן ההיתר הדבה יותר מס' לערך מה שנתמעט מן האיסור, או שלא נתמעט האיסור כלל אלא היתר לבד נתמעט, באופן שאין עכשו לפנינו בהיתר ס' נגד האיסור ?

תשובה : (א) בזה אמרינן, דכיון דחזינו דהאיסור לא נתמעט לפי חשבון ההיתר, לית לן לאקולי ולומר שנפחת האיסור מן ההיתר, אלא אמרינן, דכיון דאין עכשו לפנינו ס' בהיתר נגד האיסור, אזלינן בתר השתא, והכל אסור.

(ב) ובאם אין עכשו לפנינו ס' בהיתר נגד האיסור, אז אף הקדרה עצמה נאסרת. (עי')

נג. שאלה : חלי ליתרא צבר נבלה שנפל לתוך שלשים ליתרות צבר צבר, ונמלחו יחד, ולמראית עין אין ס', אם משערין עפ"י משקל או עפ"י אומדנא של מראית עין ?

תשובה : אם אפשר לשער באיסורים עפ"י אומד ומדידה, אין לנו להקל ולסמוך על המשקל, ולכן אם עפ"י אומדנא של מראית עין אין ס', אעפ"י שהמשקל מראה לנו שיש ס', מ"מ הכל אסור.

נד. שאלה : כוית חלב שנפל לבשר, או שאר איסור כלול שנפל לתוך היתר, איך ^ט משערין בס' ?

תשובה : נותנים הבשר לתוך כלי מלא מים, ובאם יש בהמים היוצאים מהכלי ס' פעמים כמו האיסור שנפל לתוך הבשר, זה הוא השיעור של ששים, שעליו אנו סומכין להיתר. (עי')

נה. שאלה : כוית חלב שנפל כרוטב של צבר, איך משערין בס' ?

תשובה : בזה ^ט יש מחלוקת הפוסקים :

(א) דעת הרא"ה, דמודדין את הרוטב ורואין ביצה ומחצה שהוא רביעית הלוג לכזית, ולפי"ו, בכדי לשער בס' פעמים רוטב נגד הכזית חלב, צריך להיות תשעים ביצים רוטב נגד הכזית של חלב.

(ב) דעת הרשב"א והר"ן, דס' זיתים רוטב סגי לבטל כוית של חלב, וכן עמא דבר.

שאלה

מקור ההלכה

(זה) פרי תרומ.

(ע) אחרונים.

(זה) פרי תרומ.

(ע) שם, ועוד פוסקים.

נו. שאלה המיכו יורה גדולה של חמאה ופרח לתוכה עוף ומת שם, ולא סי' כנר העוף ?

תשובה : (א) החמאה אסורה באכילה ומותרת בהנאה, כדין בשר עוף בקלב שמותר בהנאה.

(ב) ואפילו נפל שם בשר בהמה, נראה בהפסד מרובה לצדד ולהתיר בהנאה, שאין זה דרך בשול, רק דרך טיגון.

(ג) ובאם ספק הוא אם ה' סי' או לאו, ונאבד העוף, אפילו הכי מן התורה אסור באכילה מצד איסור נבלה, ולקלב כהאי גונא יש לעיין אם לוקין על כדית מזה הקלב. עז

(ד) עובדא כזאת באה לפני הגאון בעל הפלאה, והורה שהחמאה אסורה אפילו לנכרים, ושפכו את החמאה בחוק, ולבסוף הזכירוהו הלומדים דבשר עוף בקלב מותר בהנאה, ובתוך כדי דבור הזמין לו השי"ת תירוץ לשובי מכיסופא, דאין הכי נמי דמותר בהנאה, אבל בנדרן דירך אסור ה' למכור את התערובות לגוי משום איסור בליעת אבר מן החי דאסור לבן גח, דגם בחי שייך פליטה. עז

נו. שאלה : בשלו היתר בקדרה שנשלו בה בשר בחלב, והקדרה היתה כתיומא ?

תשובה : אם הקדרה שבשלו בה בשר בקלב היתה בתיומא וגם ישנה, ובלעה את האיסור ע"י רתיחת אש או מחום כלי ראשון, או הדין, צריך להיות סי' בהיתר נגד כל הקדרה, ומפני שברוב קדרות אין במה שבתוכן סי' נגד הכלי, משום הכי כל המאכל הוא טרפה, ואין אנו מקילים לשער רק נגד האיסור של בשר בחלב הבלוע בהקדרה, שהרי אין אנו יודעים כמה בלעה הקדרה, ולפיכך צריך להיות ששים נגד כל הכלי. עז

נח. שאלה : תחבו כף של איסור צער-בחלב להיתר, והכף היתה כתיומא ?

תשובה : גם בכף אמרינן, דאם הכף של איסור בשר-בחלב היתה בתיומא וגם ישנה, ובלעה את האיסור ע"י רתיחת אש או מחום כלי ראשון, צריך להיות סי' כנגד כל מה שתחבו מהכף בתוך הכלי הקדרה, אבל לא נגד מה שחוץ לקדרה, מפני שאין אנו יודעים כמה בלעה הכף. פ

נח. שאלה : אם יש חלוק כזה בין כלי חרס, ובין כלי עץ וכלי מתכות ? תשובה : (א) יש פוסקים שמחמירים בכף של מתכות דאפילו לא תחבו אלא מקצת מהכף, צריך להיות סי' נגד כל הכף, משום דבכלי

מקור ההלכה

(עז) מחבר.

(פ) שם.

(נח) פרי מגדים, ועוד פוסקים.

(נח) תשרבות תתם סוד.

הכלי שנחשבל בו ההיתר, יהי' ס' נגד הקליפה, אבל זאת נשער נגד קליפת כל הכלי לא יהי' ס' בתבשיל ההיתר, איך משערין?

תשובה: אם הקדרה כולה היא חמה, צריך להיות ס' נגד קליפת כל הכלי אף נגד כל המקומות שלא נגעו בתבשיל, וכיון דאין ס' נגד קליפת כל הכלי, התבשיל אסור. (סח)

סח. שאלה כלי שנאסר ע"י בשול דקיימא לן דנאסר בכולו, והי' חס וריקן, ואח"כ נתנו נוטף לח לתוך מקלט הכלי, איך משערין?

תשובה: אם נחשתו של הכלי היא דקה, אין צריך להיות ס' רק נגד מקום התבשיל שנגע בכלי, וגם כדי קליפה נגד מקום הריקני, משום דאין כלי חס מפליט בלא רוטב רק כדי קליפה. (סח)

סו. שאלה כלי שנאסר ע"י בשול, והי' חס וריקן, ואח"כ בשלו במקלט כלי, איך משערין?

תשובה: אם בשלו במקלט כלי, או אמרינן דהוי ספק אי בשול מפעפע בכל הכלי, ולכן, צריכים לשער בס' נגד כל הכלי. (סח)

סז. שאלה בשלו ספק איסור בכלי, ונאסר הכלי מספק, ואח"כ בשלו במקלט הכלי היתר, ויש ס' נגד מקום התבשיל שנגע בכלי וגם נגד הקליפה שבמקום הריקן שבכלי, אבל אין ס' נגד כל הכלי?

תשובה: בזה יש לצדד דהוי ספק ספקא: א', שמא אין כאן איסור כלל, וב', שמא בשול אין מפעפע בכל הכלי, וכאן אנו דנין על התבשיל ולא על הכלי, ולכן, אפילו אם הכלי הוא כולו חס, יש לצדד להקל. (סח)

סח. שאלה כף חדשה שלא השתמשו בה עדיין מעולם, ובלעה כזית חלב, או כף ישנה שאינה בתריומא שהשתמשו בה קודם מעת-לעת בשנה, ואח"כ בלעה כזית חלב, ובו כיום מבליעת חלב מחבו אח"כ את הכף החדשה או את הישנה לקדרה של כשר, איך משערין?

תשובה: הדין הוא, דלא אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה" אלא במאכל

עצמו אבל לא במאכל הבלוע בכלי, דכמו דקיימא לן דאין

טומאה בלועה מטמאה טהרה בלועה, כמו כן אין איסור בלוע אוסר היתר בלוע, ועוד שאין דרך בשול בכך, ולפיכך, אם ידוע כמה מהאיסור בלוע בכף, (כמו באופן הנתבאר בהשאלה), או הדין, דאין צריך להיות ס' רק נגד הכזית קלב שבלעה הכף, אבל לא נגד כל מה שנתחב מהכף, ולא אמרינן דכל הבשר הבלוע בהכף נעשה נבלה, דלגבי הכלי לא אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה". (סט)

שאלה

מקור ההלכה

(סח) שם

(סט) סחבר ועוד חסדיות.

(סח) פרי מגדים.

(סז) שם

(סח) שם.

כור הלכות תערוכות סימן צח המבחן לב 63

סמ. שאלה : כף חדשה או ישנה שאינה בת-יומא שהשתמשו בה קודם מעט-
לעת בשר, ואח"כ בלעה כזית חלב, ובו ביום מכליפת חלב השתמשו
בה לא עם בשר רק עם חלב?^ז

תשובה : בזה, פשיטא דמותרת בדיעבד. (ז)

פ. שאלה : כף ישנה שהשתמשו בה הרבה בשר, ובו ביום ניערו בה תבשיל
של חלב, ובלעה הכף כזית חלב, ואח"כ ניערו בה תבשיל של בשר
או חלב תבשיל של חלב, או שאר דברים, איך משערין?

תשובה : אם אין ידוע כמה בלעה הכף, כגון כף ישנה שהשתמשו בה
הרבה בשר, ובו ביום אח"כ בלעה הכף כזית חלב, הדין הוא,
דבהתבשיל של בשר או של חלב או של שאר דברים שמנערים בה אחרי
שבלעה את הכזית חלב, צריך להיות ששים נגד כל מה שנתחב מהכף בהקדרה,
דכיון שבשעה שהכף בולעת את הכזית חלב, מתהוה בה האיסור של בשר-
בחלב, הבלוע בה נעשה נבלה, וחשבינן לכל הבלוע - דהיינו בליעת
הבשר שבה מכבר - ג"כ לאיסור, ולפיכך, אם השתמשו בה אח"כ לאיזה
דבר שיהי, אמרינן דצריך להיות סי' נגד כל מה שנתחב בהכף, משום דלא
ידעינן כמה בלעה, כיון שהשתמשו בה הרבה בשר באותו היום שבלעה את
הכזית חלב (א)

פא. שאלה : אם יש חלוק בכל מה שנתחב בין כלי חרס ושאר כלים?

תשובה : כל מה שנתבאר למעלה הוא רק בשאר כלי שטף דמהני בהו
הגעלה, דכיון שאפשר להוציא את האיסור ע"י הגעלה לא
אמרינן בהם „חתיכה נעשית נבלה“, אבל בכלי חרס דלא מהני בהו הגעלה,
הדין הוא, דאף בידוע כמה בלע הכלי מהאיסור של בשר בחלב, כגון כלי
חרס חדש שבלע תהלה כזית בשר, ובו ביום אח"כ בלע כזית חלב, או
איפכא, גוף הכלי חרס נעשה נבלה, ואם השתמשו בו אח"כ באיזה דבר,
צריך להיות בהדבר הזה סי' נגד כל הכלי. (ב)

פב. שאלה : אם יש חלוק בכל מה שנתחב למעלה בין איסור בשר-בחלב ובין
שאר איסורין?

תשובה : יש חלוק בין איסור בשר-בחלב ובין שאר איסורין באלה
הפרטים :

**א) בשאר איסורין, לא של איסור בשר-בחלב, הדין הוא, דבאם ידוע כמה
הוא האיסור הבלוע, כגון, כלי חדש שלא השתמשו בו מעולם, או כלי
ישן ואינו בן-ימו שבלע כזית איסור ובו ביום השתמשו בו בהיתר ואח"כ
באותו**

מקור ההלכה

א) מ"ו ושי"ד. (א) מ"ו, ושי"ד, ועוד פוסקים.

ב) רמ"א, מ"ו ושי"ד ופרי מגדים.

1711
 1712
 1713
 1714
 1715
 1716
 1717
 1718
 1719
 1720
 1721
 1722
 1723
 1724
 1725
 1726
 1727
 1728
 1729
 1730
 1731
 1732
 1733
 1734
 1735
 1736
 1737
 1738
 1739
 1740
 1741
 1742
 1743
 1744
 1745
 1746
 1747
 1748
 1749
 1750
 1751
 1752
 1753
 1754
 1755
 1756
 1757
 1758
 1759
 1760
 1761
 1762
 1763
 1764
 1765
 1766
 1767
 1768
 1769
 1770
 1771
 1772
 1773
 1774
 1775
 1776
 1777
 1778
 1779
 1780
 1781
 1782
 1783
 1784
 1785
 1786
 1787
 1788
 1789
 1790
 1791
 1792
 1793
 1794
 1795
 1796
 1797
 1798
 1799
 1800

1801
 1802
 1803
 1804
 1805
 1806
 1807
 1808
 1809
 1810
 1811
 1812
 1813
 1814
 1815
 1816
 1817
 1818
 1819
 1820
 1821
 1822
 1823
 1824
 1825
 1826
 1827
 1828
 1829
 1830
 1831
 1832
 1833
 1834
 1835
 1836
 1837
 1838
 1839
 1840
 1841
 1842
 1843
 1844
 1845
 1846
 1847
 1848
 1849
 1850
 1851
 1852
 1853
 1854
 1855
 1856
 1857
 1858
 1859
 1860
 1861
 1862
 1863
 1864
 1865
 1866
 1867
 1868
 1869
 1870
 1871
 1872
 1873
 1874
 1875
 1876
 1877
 1878
 1879
 1880
 1881
 1882
 1883
 1884
 1885
 1886
 1887
 1888
 1889
 1890
 1891
 1892
 1893
 1894
 1895
 1896
 1897
 1898
 1899
 1900

באותו היום שוב השתמשו בו היתר, אין צריך לשער אלא נגד האיסור שבלע.

ב) בשאר איסורין אין חלוק באופן זה בין שאר כלים ובין כלי חרס, אלא דבשאר כלים אין צריך להיות אפילו הפסד מרובה, ובכלי חרס צריך מזה הפסד. (ג)

ג) בשאר איסורין הדין הוא, דאם אין ידוע כמה הוא האיסור הבלוע, כגון כלי ישן ובן-ימו שהשתמשו בו ביומו כמה פעמים היתר, ובאותו היום בלע כוית איסור, ואח"כ בו ביום השתמשו בו בהיתר, אז בשאר כלים, כגון כלי עץ וכלי מתכות וכלי עצם, במקום הפסד מרובה סגי בסי' רק נגד האיסור שבלע, ובאין הפסד מרובה צריך להיות סי' נגד כל הכלי, דאפילו בשאר איסורין אמרינן ג"כ דההיתר הבלוע בכלי נעשה נבלה באין הפסד מרובה, ובכלי חרס ישן ובן יומו דאין ידוע כמה הוא האיסור הבלוע צריך להיות סי' נגד כל הכלי אפילו בהפסד מרובה, דכיון דבכלי חרס ישן אי אפשר להפריד את האיסור הבלוע ע"י הגעלה וליבון, כי אם ע"י החזרה לכבשן, נעשה גוף החרס כמו חתיכת נבלה. (יד)

ענ. שאלה : כמנן בטול בששים, אם יש חלוק בין איסור דעבד לטעמא ובין איסור ללא עבד לטעמא ?

תשובה : הא דאמרינן דכל האיסורים מתבטלים בששים, הוא דוקא באיסורים ולא עבידי לטעמא, היינו, שאינם נותנים טעם חזק בהתערבות אפילו ביותר מששים, אבל אם האיסורים עבידי לתת טעם חזק וחרוף בהתערבות אפילו ביותר מששים, כגון, מלח או תבלין שהם חריפים ועבידי לטעמא, או הדין, דאם הם אסורים מצד עצמם, כגון מלח או תבלין של הקדש, אינם בטלים אפילו באלף אם מרגישים את הטעם, ובאם הם בלועים מאיסור אחר, כגון תבלין של ערלה, וכדומה, אז אין אסורים יותר מששים אף שנותנים טעם, דכיון שהאיסור אינו נאסר מחמת עצמו רק מחמת האיסור הבלוע בו, הרי לא יפה כחו מהאיסור עצמו הבלוע בו שאינו אסור יותר מששים. (יז)

עד. שאלה : אם יש חלוק בזה בין איסור דלורייתא או איסור דרבנן ? תשובה : אפילו באיסור דרבנן, אם עבד הוא לטעמא, ומרגישין את הטעם, והוא איסור מחמת עצמו, אמרינן כן, דאפילו באלף לא בטל. (יח)

פה. שאלה : איסור דעבד לטעמא, וידעינן בודאי דלוי' נותן טעם בהתערבות ?

תשובה : או אם ידעינן בודאי, שהאיסור, אף דעבד לטעמא, אינו נותן טעם

פקוד ההלכה

(ג) מ"ז ושי"ך ברע"ת רמ"א, ופרי מגדים. (זה) רמ"א, ופ"ז.
(ד) מ"ז ושי"ך, ופרי מגדים. (ז) מ"ז ושי"ך.

כור הלכות התערובות סימן צח המבחר 56

טעם בהתערובות, כגון, קורט של מלח או תבלין שנפל ליורה גדולה, או הדין הוא, דבטל בס' כמו שאר איסורים דבטלי בס'.

(ב) בסתמא, היינו, אם אין ידוע בבירור שאינו נותן טעם, אמרינן, דמילתא דעבידא לסעמא בודאי נותן טעם. (יז)

עו. שא"ל: אם אין ידוע אם נרגש הטעם או לא?
תשובה: אם אין ידוע אם הטעם מורגש או לא, ויש בהיתר ס' נגד האיסור. או סומכין אפילו בזמן הזה על טעמת נכר?
מסיה לפי תומרו. (יח)

עו. שא"ל: נכל מלת או תכלין שאכורין מחמת עלמן לדבר שקסו בטעמא ואינו שוה בטעמא?

תשובה: הא דאמרינן דמילתא דעבידא לסעמא לא בטלה אפילו באלק, זהו דוקא במין בשאינו מינו, היינו, אם רק חלק הוא בטעם, אצפ"י ששוה בשם, אינו בטל, אבל אם נפל לדבר ששוה בטעם, אצפ"י שאינו שוה בשם, בטל בס'. (יט)

עח. שא"ל: איסור דעביד לטעמא שנפל להיתר, וההיתר מסייע לו לתס טעם חזק בהתערובות?

תשובה: הא דאמרינן דמילתא דעבידא לסעמא לא בטלה אפ"י באלק, הוא דוקא שאין שום דבר אחר בהתערובות שיסייע להאיסור לתת את הטעם החזק בהתבשיל, אבל אם גם דבר היתר מסייע לו, הוי "זה וזה גורם", ובטל בס' כמו שאר איסורים. (ק)

עמ. שא"ל: שומן, או חמאה, ויין של איסור, אם גם הם נחשבים לדברים דעבידי לטעמא, ואם גם הם אינם בטלים אפילו באלף?

תשובה: (א) דעת הרש"ו ועוד פוסקים, דשומן וחמאה ויין, או כיוצא בהם, אצפ"י שנתונים להטעים ולהמחיק את התבשיל, אפילו הכי לא מקרי דברים דעבידי לטעמא, מפני שאין להם טעם חזק, ואינם נרגשים כל כך כמו מלח ותבלין, ולפיכך, הדין הוא, דשפיר בטלים בס' כמו כל שאר איסורים אחרים, וכשיש ס' מותר לו לטעום בעצמו, ובסתמא, אמרינן שאינו נותן טעם ביותר מס'.

(ב) דעת הרש"ו מלאדי, דאם השומן של איסור נפל מעצמו להיתר, או לא הוי "עביד לסעמא", אבל אם נתנוה לכתחלה בכונה כדי לבשם הטעם, אז הוי "מילתא דעבידא לסעמא".

(ג) ולענין דינא, דעת כמה פוסקים, דיין ושומן וחמאה בטלים בס' כמו כל שאר איסורים, וכן עיקר.

שאלה

מקור ההלכה

(צ) כחבר, ושיך

(ט) ש"ך.

(צח) ש"ך, פרי מגדים, חזק דעת, והכמת אדם. (ק) פרי כדפים.

פ. שאלה: מלח הבלוע מדם, שנפל לתבטל, אם נחשב ל"מילתא דעבידא לטעמא"?

תשובה: בזה אמרינן, דבטל בס', ואינו נקרא "דבר דעביד לטעמא" מפני שאין המלח אסור מצד עצמו, רק מחמת הדם הבלוע בו. (ק)

פא. שאלה: בשמים של היתר הבלועים מבשמים של ע"ז או של ערלה, אם נחשבים ל"דברים דעבידי לטעמא"?

תשובה: הפרי מגדים מסופק בזה הדין, והניח ב"צריך עיון".

פב. שאלה: לענין בטול בשמים, אם השמים מוכרח להיות כולו של היתר דוקא, כדאי לבטל את האיסור שנפל בו, או אפילו אם אין השמים כולו של היתר, רק מעורב גם מאיסור אחר, ובשניהם — בהיתר ובהאיסור האחר — יש שמים כדי לבטל את האיסור שרואים לבטל, גם אז כבר בטל האיסור בשמים?

תשובה: א) הא דאמרינן, דכשיש ס' כנגד האיסור או האיסור בטל, לאו דוקא דהס' צריך להיות כולו של היתר, אלא אפילו אם אין הס' כולו של היתר אלא גם מעורב עם איסור אחר, ובשניהם — בהיתר ובהאיסור האחר — יש ס' נגד האיסור שרוצים לבטל, גם אז בטל האיסור בס', דהא מ"מ נתפשט האיסור בהששים פעמים שעמו, ונתבטל טעמו, ולפי"ז, קדרה שיש בה נ"ט זיתים של היתר, ונפלו בה שני זיתים של איסור בבת אחת — אחד של דם ואחד של חלב שהי' נמלח, (דאליכ לא בטל מטעם דם שבו, ויש דם ב' זיתים), הדין הוא, דכל אחד מהשני איסורים מצטרף עם החמשים ותשע של היתר לבטל טעם חברו, וכל אחד, נתבטל טעמו בהששים שיש עמו בהקדרה, והסברא נותנת כן, שהרי כל איסור בטל כשאין יכול לתת טעם בהיתר, וכיון דהטעמים של החלב והדם אינם שווים, הרי נתבטל טעם החלב בס' וטעם הדם בס', דמה לי איסור המבטל איסור ומה לי היתר המבטל איסור, אנן לא בעינן, אלא שיתבטל טעם האיסור, שלא יהי' בו כח לתת טעם בהיתר; ודין זה הוא אפילו למאן דלא ס"ל איסורים מבטלים זה את זה, דלאו מטעם בטול אתינן עלה, אלא מטעם שאין בכל איסור די כח לתת טעם; ובודאי, אם איסור אחד נפל מקודם, שוב אינו מועיל האיסור השני להציל ההיתר, שהרי כבר נעשה ההיתר נבלה מהאיסור הראשון, אך מכיון ששני האיסורים נפלו בבת אחת, כל אחד מצטרף עם החמשים ותשע של היתר לבטל טעם חברו, וכל אחד נתבטל טעמו בהששים שיש עמו בהקדרה, אפילו למאי דקיימא לן ד"חתיכה נעשית נבלה" אף בשאר איסורים. (ק)

ובלח

מקור ההלכה

(א) אחרונים. (ב) מחבר, ט"ז ושי"ד.

כור' הלכות תשובות סימן צח' המבחר לד 67

ב) ובלח בלה אף בזה אחר זה, נמי איסור אחד מבטל את חברו בהפסד מרובה. (ק)

פג. שאלה : נפלו כזית כבד חי עס כזית חלב לחמשים ותשעה זיתים של היתר, אם מצטרף כל אחד מהשני האיסורים האלה, לנפול עסם חבירו ולהבטל בעצמו, נהששים שיש עמו בהקדרה ?

תשובה : הכבד אינו מצטרף להחלב לבטל, כיון דכבד פולט ואין בולע. (ק)

פד. שאלה : כזית כשר שנעשה נבלה מדם, וכזית כשר שנעשו נבלה מחלב, שנפלו לחמשים ותשעה זיתים של היתר, אם מצטרפים לבטל זה את זה ?

תשובה : כזית בשר שנעשה נבלה מחמת חלב, וכזית בשר שנעשה נבלה מחמת דם, שנפלו לחמשים ותשעה זיתים של היתר, ג"כ מבטלים זה את זה, משום דאין הנאסר חמור מהאסור, ודוקא שנפלו לאינו מינם, אבל בנפלו למינם, דדין בטול בסי הוא רק מדרבנן, אז דנין אנו לגבי כל איסור, דההיתר והאיסור האחד הוא כאינו מינו. (ק)

פה. שאלה : שני איסורים שאין טעמם שוה, שנעשו נבלה מדבר שווה בטעם, אם מצטרפים לבטל זה את זה ?

תשובה : שני זיתים של איסור שאינם שווים בטעם, שנעשו נבלה מדברים שווים בטעם, אין מבטלים זה את זה, ובעי סי' נגד שניהם. (ק)

פו. שאלה : כזית כשר עמח וכזית כשר טהור שנפלו לחמשים ותשעה זיתים חלב, אם מצטרפים לבטל זה את זה ?

תשובה : א) דעת הכרתי ופלתי (בסימן פ"ז), דמבטלים זה את זה. ב) ודעת הפרי מגדים, דבאכילה ודאי אסור, ובהנאה "צריך ציון".

פז. שאלה : כזית גבינה שנפל לירקות, ואח"כ נפל עס כזית כשר, אם מצטרפים זה את זה ?

תשובה : אפילו באין הפסד מרובה, אפרינן בזה דמבטלים זה את זה. (ק)

פח. שאלה : ג' זיתים של איסור שנפלו לחמשים ותשעה זיתים של היתר, אכל האיסורים וגם ההיתר היו יבש ביבש ?

תשובה : ביבש ביבש לא אפרינן דאיסורים מבטלים זה את זה. (ק)
שאלה

מקור ההלכה

קו) חות דעת.	קז) ש"ך.
קז) רמ"א, ואחרונים.	קח) פרי מגדים (סימן פ"ט).
קח) פרי מגדים.	קט) חת דעת והגר"א.

פ. שאלה: שני איסורים שחלוקים בטעם אבל איסורם הוא משם אחד, האם מתקנים לבטל זה את זה?

תשובה: הא דאיסורים מבטלים זה את זה, הוא דוקא כשהאיסורים חלוקים בטעם, ואין איסורם משם אחד, אבל אם איסורם הוא משם אחד, כגון נבלה ונבלה או כגון דנאסרו כזית גבינה ובשר זה כן זה, ואח"כ נפלו לתבשיל, אעפ"י שאין טעמם שווה, אמרינן, דכיון דאיסורם הוא משם אחד, בעינן ס' מדרבנן כנגד שניהם. (ק"ט)

צ. שאלה: כזית נבלה שנחבטל עם כזית רומב, ונפלו שניהם לחמשים ותשעה כזיתים של ירקות?

תשובה: בזה, לא אמרינן דמבטלים זה את זה, משום דהכל גדון כבשר נבלה. (ק"י)

צא. שאלה: שני זיתי איסור שנפלו בבת אחת לחמשים ותשעה זיתי היתר, והולילו לזית אחד של איסור?

תשובה: לא מבטלי, אם כזית א' של איסור הי' נבלה, והכזית השני הי' של חלב, והוציאו א' מהם, דאז ודאי אסורה התערובות, דהא השתא האיסור נותן טעם בהיתר, ואין ס' כנגדו, אלא אפילו אם השני זיתים היו – א' של חלב וא' של דם – והוסר החלב, והדם נתערב יפה, אפילו הכי אמרינן, דהדם נותן עכשו טעם, ואסור. (ק"א)

(אמר המלקט! דין זה צריך באמת ציון, דבאם הוסר החלב,

והדם נתערב יפה, מדוע יאסר, הלא בקררה לא נשאר רק

חמשים ותשעה חלקים דם, דהא חלק א' נבלע בהחלב, וכי

בזה שהוציאו את החלב מהקדרה, נפלט הדם שבו?)

צב. שאלה: נפל כזית גבינה לקדרה אחת של חמשים ותשעה זיתי היתר, כגון

מיס או ירקות, וכיוצא בזה, ולקדרה שני' נפל כזית בשר לשלשים

זיתי היתר, ואח"כ נתערבו חלש עם חלש בשוגג?

תשובה: בזה אמרינן, דכל אחד מהאיסורים מבטל טעם חברו,

ומותר. (ק"ב)

צג. שאלה: נפל כזית חלב לקדרה אחת של כ"ט זיתי היתר, ולקדרה שני' של

שלשים זיתי' היתר נפל כזית דם, ואח"כ נתערבו?

תשובה: לדידן דקיימא לן ד"חתיכה נצשית נבלה" אף בשאר איסורין,

גם התערובות הזאת אסורה, משום דכבר נעשתה נבלה

קודם התהוות התערובות. (ק"ג)

שאלה

מקור ההלכה

(קמ) פרי מגדים, חות דעת והגרע"א קיב) אחרונים.

(ק) פרי מגדים כפתורה ובסימן (צ"ט). קיג) מ"ו ושרף, ודלא כמחבר.

(קיא) פרי מגדים.

צד. שאלה: ב' כותים של בשר וגבינה שנפלו לחמשים ותשעה כותים של ירקות, והולילו איסור א' מהם, של בשר או של גבינה?

תשובה: בזה, הדין, דמבטלים זה את זה, ומותר, דבשעה שהיו שניהם ביחד, כל אחד בטל את חברו, ועכשו, אף שהסירו א' מהם, אבל הלא כבר הותרה התערובות. קיד

צה. שאלה: נפל כזית גבינה לחמשים ותשעה זיתי ירקות, והסירוהו מעם, ואח"כ נפל לשם כזית בשר?

תשובה: בזה, לא אמרינן דא' מבטל את חברו. ואסור. קסו

צו. שאלה: ב' כפות — אחת בלועה מדם, ואחת מחלב, ונתחכו שתיים לחמשים ותשעה זיתי ירקות, ואין ס' בהיתר כדי לבטל אחת בלי טעם הקטית?

תשובה: א) דעת הבית לחם יהודא בשם א"ה, וכרתי ופלתי, דמבטלים זה את זה.

ב) ודעת הפרי חדש, והפרי מגדים, והגרע"א, דאין טעם אחר מסייע לבטל טעם חברו, דדלמא כף אחת פלטה, והשנית לא פלטה.

סימן צמ.

א. שאלה: חתיכת נכנה שיש בה בשר ועגמות, שנפלה לתבשיל של היתר, אם מטטרפין טלמות האיסור עם ההיתר עד ששים לבטל את האיסור?

תשובה: בדין זה יש מחלוקת הפוסקים:

א) דעת המחבר, דעצמות האיסור מצטרפין עם ההיתר לבטל את האיסור בששים, ואעפ"י דעצם הוי איסור דבוק, ובאיסור דבוק אמרינן ד"חתיכה עצמה נעשית נבלה", מ"מ אמרינן בזה, דעצם הוי ככלי עצם שיש לו היתר בהנעלה, והוי ככלי מתכות דלא אמרינן ב"י, "חתיכה נעשית נבלה"; ואין צריך לומר, שעצמות ההיתר מצטרפין עם ההיתר עד ששים. א)

ב) דעת הרמ"א לחלק, דבאין הפסד מרובה יש להחמיר שלא לצרף עצמות איסור עם ההיתר, דכיון שאין בעצמות הקשות שום טעם, די להחמיר שלא להצטרף עם האיסור, ומ"מ גם לאיסור אין מצטרפין, אבל עצמות ההיתר בודאי מצטרפין עם ההיתר, ובהפסד מרובה, יש לסמוך, דעצמות האיסור נמי מצטרפין להיתר. ב)

ודעת

מקור ההלכה

קיד) פרי מגדים בשם פרי חרע. א) מחבר וז"ל.
קסו) שם. ב) רמ"א, ש"ך, ופרי מגדים.

א ודעת הש"ך, והחות דעת, והחכמת אדם, דאם העצמות הן רכות, אז נחשבות הן כבשר, וכן הוא הדין במוח שבמצמות הקשות, וצריך להיות ס' בהיתר אף כנגדן, ובמצמות הקשות הם מוסקים כהרמ"א.

ב ולענין דינא, כתב הפרי מגדים, דאם העצמות הן רכות, כגון, שנפלה עצם רכה מנבלה בלי בשר לקדרת היתר, אז הדין, דבאם הוא מין בשאינו מינו דנותן טעם, צריך להיות ס' נגד העצם באין הפסד מרובה, ואפילו אם יש ספק אם הי' בהעצם מוח כלל, מ"מ נמי אסרינן במין בשאינו מינו, ובאם כל המוח הי' נמות, ולא ידעינן כמה הי' המוח, אז משערינן נגד חלל העצם, ובמין במינו, אפילו בהפסד קצת אין גוערים בהמקילים, ואפילו לצרף עם ההיתר אפשר לצדד במין במינו.

ב. שאלה : אם אין חלוק בזה, בין חתיכת נבלה של בשר ועלמות שהיא חיה ולא נתבשלה קודם שנפלה לקדרת היתר, ובין חתיכת נבלה עם עלמות שנתבשלה תחלה קודם שנפלה לקדרת היתר ?

תשובה : הא דאסרינן דעצמות האיסור מצטרפין עם ההיתר בהפסד מרובה לדידן, ובאין הפסד מרובה עכ"פ לאיסור אינן מצטרפין, והו' דוקא, כשנפלה חתיכת נבלה עם עצמות כשהיא חיה, היינו, שלא נתבשלה תחלה, והעצמות הן יבשות, ואין בהם שום לחלוותיות בין בפנים ובין בחוץ, (דבאם יש בהן לחלוותיות, צריך עכ"פ ס' נגד המוח, ואין צריך לומר שהמוח מצטרף לאיסור), אבל אם נתבשלה תחלה החתיכה של נבלה עם העצמות שעליה, ואח"כ נפלה לקדרת היתר, אז הדין, דעצמות שבה מצטרפין עם האיסור, בין לדעת המחבר ובין לדעת הרמ"א, וצריך ס' נגד הכל, מכיון שהעצמות בלעו מבשר הנבלה בשעה שנתבשלו עמה כשהיתה לבדה. (א)

ג. שאלה : נפלה חתיכת נבלה עם עלמות לקדרת היתר, אחרי שנתבשלה מקודם לבדה במים, אבל ידוע לנו שיעור הכשר שהי' על העלם קודם הכשול, אם סני צס' רק נגד הכשר לבד ?

תשובה : אפילו אם ידעינן שיעור הבשר שהי' על העצם קודם שנתבשלה לבדה במים, מ"מ, לא סני צס' נגד הבשר לבד, רק צריך להיות ס' נגד העצם ג"כ, מאחר שהעצם קבלה טעם הרוטב ונעשתה כבר נבלה. (א)

ד. שאלה : נמלחו העלמות תחלה עם בשר של נבלה, ואח"כ נפלו העלמות לקדרת היתר ?

תשובה : אם רק נמלחו העצמות תחלה עם בשר נבלה, ואח"כ נפלו לתבשיל של היתר, אז הדין, דאין צריך ס' רק נגד קליפה

מקור ההלכה

(ג) ש"ך, ופרי מגדים (ד) פרי מגדים וחת דעת.

קליפת העצם, כיון דקיימא לן דמליחה אינה מבליעה בכלי רק כדי קליפה. (ח)

ה. שאלה נמלחו עלמות איסור עם היתר, ולא נתבטלו עדיין, אם מצטרפין עלמות האיסור עם ההיתר לבטל עד ששים, או לא?

תשובה: במליחה, דוקא באיסור כחוש מצטרפין עצמות האיסור עם ההיתר לבטל עד ס', אבל באיסור שמן, הדין הוא, דעצמות של היתר אינן מצטרפין אפילו עם ההיתר לבטל בס'. (י)

ו. שאלה קדרה שנתבטל זה היתר, ונפל זה איסור, מהו הדין עם גוף הקדרה, אם מצטרפת להיתר או להאיסור?

תשובה: (א) אם הקדרה היא חדשה או שאינה בתיימא, ועכשו נתבטלו בה איסור והיתר, אז הדין, דגוף הקדרה אינה מצטרפת לא להאיסור ולא לההיתר, היינו, אם הי' בההיתר ס' נגד האיסור, ובאם מצטרף הקדרה להאיסור אז לא יהי' כבר ס' בההיתר נגד האיסור, אמרינן, דאין גוף הקדרה מצטרף להאיסור, ולהיפך, אם אין בההיתר לבדו ס' נגד האיסור אם לא כשיצטרף גוף הקדרה לההיתר, אז אמרינן, דאין גוף הקדרה מצטרף לההיתר.

(ב) אבל כשהקדרה כבר נאסרה מקודם, והיא בתיימא, אז הדין, דאפילו אם מבטל בה עכשו רק היתר לבד, אמרינן, דבדאי אף הקדרה מצטרפת לאיסור, ואוסרת את התבטיל המותר אם אין ס' נגד הקדרה, וכל שכן, שמצטרף גוף הקדרה לאיסור אם מבטל באותה הקדרה איסור והיתר ביחד. (י)

ג) ובאם בשלו בהקדרה שנאסרה כבר דבר חריף, אז הדין, דאף אם הקדרה אינה בתיימא, דינה כבת-יימא. (ח)

ד. שאלה: קליפות של ביצים האסורות, או מרסים המונחים בקדרה, אם מצטרפין להיתר לבטל עד ס'?

תשובה: (א) דעת הפרי מגדים בשם הפרי"ת, דאם מונחות קליפות של ביצים האסורות, וכיוצא בזה, בתוך הקדרה, אז הדין דמצטרפות להיתר עד ס' לבטל את האיסור.

(ב) ודעת החות דעת, דאפילו אם מונחות בתוך הקדרה, ג"כ אינן מצטרפות לא עם האיסור ולא עם ההיתר.

ה. שאלה: עלמות של אבר מן המי שנתפלו לתבטיל של היתר, אם מצטרפין עם ההיתר עד ס' בכדי לבטל את האיסור?

תשובה: (א) דעת רוב הפוסקים, דאפילו לדעת המחבר דעצמות של איסור מצטרפין עם ההיתר לבטל את האיסור, אבל זה הוא

מקור ההלכה

- (א) תוספת ארמ.
(ב) עיין בסימנים צ"ה, צ"ו, וצ"ז.
(ג) מחבר ורוב פוסקים.
(ד) פ"ה בשם מהר"י הלוי.

הוא דוקא כשאין בהעצמות עצם איסור, כגון, נבלה וטרפה, שהאיסור הוא על הבשר בלבד ולא על העצמות, אבל באבר מן החי, דהדין הוא דמצרפין עצם של אבר מן החי לכזית בכדי לחייבו על איסור אבר מן החי, ודאי אמרינן דאין העצמות מצטרפין לבטל את האיסור, מיהו להצריך ששים נגד העצמות, זה לא אמרינן, דסוף סוף אין בעצמות שום טעם.

ב) ודעת הפרי מגדים, דעצמות של אבר מן החי מצטרפין עם ההיתר בכדי לבטל את האיסור, דאע"ג דבאבר מן החי מצטרפין עצם לכזית בכדי לחייב על אבר מן החי, אבל זהו דוקא הבעין של עצם דמצרפין, אבל לא פליטת העצם. ס)

ט. שאלה עלם חלולה שנמלכה בחלב, וחין ידוע אם היא צהעלם מוח ונחם מוך הסבשיל, ואין ששים צהעבשיל כנגד החלל שבעטס י תשובה: א) דעת המנחת יעקב, לאסור מספק, אעפ"י דקיימא לן דאחזוקי איסור לא מחזקינן.

ב) דעת הפרי מגדים דהכל לפי ראות עיני המורה, דהיינו, אם נראה שהעצם היא יבשה וישנה, אז ודאי אין חוששים שמא היא בה מוח, ולפיכך מותר, אבל עצם שאינה יבשה וישנה, ונראה שבתוכה היא מוח, ואי אפשר להכיר השומן מחמת שהתבשיל היא עב, ואין ידוע אם נפל המוח לארץ קודם שנפל לתבשיל, אם לא, זה שכיח לאיסור טפי מלהיתר, משום דשכיח הוא שנמס המוח באוכל, ולכן, באינו מינו שניתן טעם, בודאי אסור; ואף במינו יש לעיין ולראות, אם העצם סתומה מכל צד ויש בה מוח, אף שלא נחסר מהמוח כי אם קצת, מ"מ, צריכים לשער שיהיה ס' נגד כל המוח, משום דלא ידעינן כמה טעם נפק מיני, ובאם כל המוח שבעצם נמוח, אז משערין נגד כל החלל שבעצם, ולא דמי ללב, דהתם אי אפשר לשער נגד חללו, מה שאין כן כאן.

ג) ודעת הבינת אדם, דאם נראה שהיא בהעצם מוח, אז צריך להיות ששים מן התורה נגד המוח, וזהו דוקא כשידוע בודאי שהעצם לא היתה מבושלת, רק נפלה בהחלב כשהיתה חיה, אלא שספק הוא שמא נפל כבר המוח לארץ, אבל אם יש ספק אם העצם היתה חיה או מבושלת, אז הדין, דצריך להיות ס' נגד כל העצם, אם העצם היא יותר בכמות מהמוח, משום דחיישינן שמא היתה מבושלת עם בשר קודם שנפלה להחלב, ובאם המוח היא יותר בכמות מהעצם, אז צריכים לשער שיהיה ס' נגד כל המוח, משום דחיישינן שמא היתה חיה כשנפלה, אבל להצריך ס' נגד שניהם - העצם והמוח - זה לא אמרינן, דבאם היתה מבושלת, אז הרי המוח היא נמס כבר ע"י בשול, אבל בעצמות הרכות צריך להיות ס' נגד המוח והעצם.

שאלה

מקור ההלכה

ט) פרי מגדים נסבדו תחת נוסא (ט' ו"א).

א. שאלה נמצאה עלם של איסור בתבשיל זון, ולא ידעין אימת נפלה בתבשיל ?

תשובה : א) אם התבשיל הי' רותח ועכשו הוא צונן, ולא ידעין אימת נפלה העצם להתבשיל, או הדין, דצריך להיות ס' נגד הקטן שבשניהם, היינו, אם העצם היא קטנה מהמות, צריך להיות ס' נגד העצם, ואם המוח קטן מהעצם צריך להיות ס' נגד המוח, ובצמנות רכות צריך ס' נגד כולו.

ב) וכל זה הוא דוקא אם נמצאה העצם בכירה במקום שמבשלים, אבל אם נמצאה בקצרה, או הדין, דלא מחזיקין איסור במקום למקום. י

יא. שאלה : חתיכה הבלועה מאיסור שנפלה לתבשיל של היתר, אם מטרת עס ההיתר מד ס' לבטל את האיסור ?

תשובה : א) לדעת הממבר דלא אמרינן „חתיכה נעשית נבלה“ בשאר איסורין, הדין הוא, דחתיכה הבלועה מאיסור שנפלה לתבשיל של היתר מצטרפת עם ההיתר עד ס' לבטל את האיסור, אבל לדין, דקיימא לן דאף בשאר איסורין „חתיכה נעשית נבלה“, אז אין שום נפקא מינה, ובודאי החתיכה הבלועה מאיסור מצטרפת עם האיסור, וצריך ס' נגד כל החתיכה, והחתיכה עצמה אסורה ביבש. יא

ב) וכתב הפרי מגדים, דלדין דקיימא לן דגם בשאר איסורין אמרינן „חתיכה נעשית נבלה“, נמי נפקא מינה, כגון, בצלים שחתכם בסכין של בשר ובשלים בקרב, מצטרפים הבצלים לס' לבטל את הסכין, או, חתיכה שבלעה כזית חמץ ובלעה עם חתיכות אחרות בזמן היתר, ויש ס' עם החתיכה, אז, אפילו לאחר זמן איסור נמי שרי

יב. שאלה : איסור שנפל להיתר, וכשעה שנפל הי' ס' בהיתר נגד האיסור, אבל אחרי כן נלטמק ההיתר, והאיסור לא נלטמק, ואין בהיתר עכשו ס' נגד האיסור ?

תשובה : בדין זה יש מחלוקת הפוסקים :

א) דעת המחבר, דבמין בשאינו מינו, דנותן טעם, אין אנו משערים את האיסור וההיתר לענין בטול בששים, אלא כמו שבא לפנינו עכשו, ובמין במינו, משערים באומד יפה גם מה שבלעה הקדרה, אבל לא מה שכלה מאש.

ב) דעת הסיו והש"ך בשם המהרש"ל דאין חלוק בין מין במינו ובין מין בשאינו מינו, דלעולם משערים רק כמו שבא לפנינו.

ג) ודעת הפרי מגדים, דבמין במינו, בערב שבת ובהפסד מרובה, יש לשער באומד יפה אף מה שבלעה הקדרה, אבל לא מה שכלה מהאש, ולא משערים

מקור ההלכה

(י) בינת אדם יא) עיי' בסימנים צ"ב, קצ.

משערים אלא נגד התבשיל, אבל נגד מה שנצטמק, אין הריקן מצטרף; ובמין בשאינו מינו, אף בהפסד מרובה וצורך גדול אין הבלוע מצטרף. (י) **וג. שאלה:** נפל איסור להיתר, ובשעה שנפל לא היה סי' בהיתר נגד האיסור, אבל אחרי כן נלעמק האיסור, ועכשו יש בהיתר סי' נגד האיסור?

תשובה: אם לא היה סי' בהיתר נגד האיסור בשעה שנפל בו האיסור, אז אסורה התערוכות אפילו אם הוא מין במינו, מאחר דכבר נתן האיסור טעם בהיתר בתחלה. (י)

יד. שאלה: איסור שנפל להיתר, ולא ראינו אהס בשעת הנפילה אם היה סי' בהיתר נגד האיסור, או לא, אבל עכשו בשעה שנפל לפנינו התערוכות יש סי' בהיתר נגד האיסור?

תשובה: (א) אם לא ראינו את האיסור וההיתר בשעת התערוכות, ועכשו יש סי' בהיתר נגד האיסור, אז הדין, דאפילו במין בשאינו מינו דנותן טעם, ג"כ מותר, ואין לחוש שמא היה האיסור גדול הרבה בשעת הנפילה ואח"כ נצטמק, משום דאחזוקי איסור לא מחזיקין; ואפילו העצמות מצטרפין עם ההיתר לבטל עד סי', אע"ג דעצמות אין מצטמקות, מ"מ, מסייעות לבטל את האיסור. (י)

ב. ויש מי שאומר, דחיישינן בזה, דהאיסור היה גדול הרבה ונצטמק, אם לא שבאומדנא יש סי' אפילו לפי מה שהאיסור היה יכול להיות גדול. (יו)

פז. שאלה: איסור שנפל להיתר, ובשעה שנפל, היה בהיתר סי' נגד האיסור, וסלקוהו להאיסור קודם שנלעמק ההיתר, ועכשו נלעמק ההיתר, או שהאיסור הוא לח ואי אפשר לשער?

תשובה: בזה, הדין הוא, דמותר אף במין בשאינו מינו, דלמנא נחזיק ריעותא. (יז)

פח. שאלה: אם מותר לבטל איסור לכתחלה?

תשובה: בדין הזה יש פלוגתא דרבוותא:

(א) דעת הרשב"א, והר"ן, ועוד כמה פוסקים, דאסור לבטל איסור לכתחלה, ואסור רק מדרבנן.

(ב) דעת הראב"ד, דמדאורייתא אסור לבטל איסור לכתחלה.

(ג) דעת ה"ד אפרים בשם הנודע ביהודא, דדוקא לבטל טעמו של איסור אסור רק מדרבנן, אבל לבטל ממשות האיסור, כגון, יבש ביבש לבטל

ברוב

מקור ההלכה

(יב) עיין במשכנזת זהב סקיד ובשפתי דעת סק"ו. (טז) הכמת אדם כשם הפרי וד"ה.

(יג) פרי תרש ופרי מגדים.

(יד) פ"ז, פרי מגדים, תחת דעת.

כור הלכות תערובות סימן צט המבחן לח 75

ברוב או בששים, אסור הוא מן התורה, מיהו, נח בלח לבטל בסי' משמע שם דמותר מן התורה יי)

ד) דעת הכנסת הגדולה, דאף למ"ד אין מבטלין איסור לכתחלה מן התורה, מ"מ, בטול בליעת איסור שבקדרה, לכולי עלמא אסור הוא רק מדרבנן.

יז. שאלה : בענין בטול איסור לכתחלה, אם יש חלוק בין אם מערב לכתחלה איסור בעין לתוך היתר בכדי לבטלו, ובין אם נפל האיסור מעצמו לתוך היתר שאין בו שיעור לבטל את האיסור, והוא מוסיף עליו היתר בכדי לבטל את האיסור ?

תשובה : לא מביעא לערב איסור בעין לכתחלה לתוך היתר בכדי לבטל את האיסור, דודאי אסור, אלא אפילו כבר נפל האיסור מעצמו לתוך היתר, ואין בהיתר סי' נגד האיסור, אסור ג"כ להוסיף עליו מיד היתר בכדי לבטל את האיסור. יי)

יח. שאלה : נפל איסור מעצמו לתוך היתר, והאיסור הוא ספק איסור תורה, אם מותר לכתחלה להוסיף היתר בכדי לבטלו ?

תשובה : א) דעת הכנסת הגדולה והחכמת אדם, דבנפל מעצמו ספק איסור תורה, הדין הוא, דמבטלין לכתחלה.

ב) דעת הפרי מגדים דאסור גם בספק איסור תורה, (אבל מהש"ך סימן פ"ד סק"מ, וסימן קי"ד סק"א, וסימן קט"ו סק"ח, נשמע דמותר לבטל ספק איסור תורה).

יט. שאלה : דבר איסור שכבר נתערב אלל נכרי ונתבטל, אם מותר לקנות את הדבר הזה מהנכרי ?

תשובה : דעת רוב הפוסקים דמותר לקנות מנכרי דבר איסור שכבר נתערב אצלו ונתבטל ברשותו. יט)

כ. שאלה : אם מותר לבטל איסור לכתחלה בכדי להחירו בהנאה לדבר מלוא ?

תשובה : לבטל איסור בכדי להחירו בהנאה, אסור לכתחלה אפילו לדבר מצוה, כגון, שומן או חלב הנאסר מבשר בקלב, דאסור בהנאה, ורוצים להדליק מהחלב נר חנוכה, ואע"ג דמצות לאו להנות נתנו, מ"מ כיון דאי מבטל ל"י שרי באכילה, תו אתי למימר דשרי לבטל אפילו לאו לדבר מצוה. כ)

כא. שאלה : אם מותר לבטל היתר במזיד בקדרת איסור שאינה בתיאומא ? תשובה

מקור ההלכה

יט) שרי חסד אות ש"מ.
ב) פרי מגדים

יז) עיין דרכי תשובה סק"ז.
יח) מחבר ומוסקים.

תשובה : א) דעת הפרי מגדים, שהמכשיל היתר במזיד בקדחת איסור שאינה בת-יומא, אסור התבשיל כרין מבטל איסור דרבנן לכתחלה.

ב) ודעת תשובות בנימין זאב להתיר בדיעבד.

כב. שאלה : המערב איסור נסתר, ואין כוונתו בבעולתו זאת לבטל את האיסור לכתחלה, רק כוונתו לתקן חיזה דבר ?

תשובה : א) דעת הט"ז ועוד פוסקים, דבאם אין כונת המערב לבטל את האיסור לכתחלה, רק לתקן חיזה דבר, ואי אפשר בענין אחר לתקן את הדבר הזה רק ע"י תערוכות האיסור בתוכו, או אפילו אם אפשר בענין אחר רק שהיא טרחה גדולה, כגון, יין לבן שהוכחה מראיתו שמשמים בתוכו חלב בהמה, או הדין, דמותר לבטל

ב) ודעת החכמת אדם לחלק, דבאם יש ס' בהיין נגד החלב, או מותר, כיון דאין כונתו לבטל רק לתקן, אבל אם אין בהיין ס' נגד החלב, או עסור, משום דחיישינן שמא ישתה היין עם בשר, וכן הדין אם מתקן את היין בחלב-חטה לענין המץ בפסח. (א)

ג) ובעקרי הד"ט דיני בוש"ט סימן י"א כתב, שהאר"י ז"ל שתה היין המעורב בחלב עם בשר, ומותר אפילו לכתחלה לערבו בחלב.

כג. שאלה : כדעבד, אם עבר המערב ובעל את האיסור לכתחלה, מהו הדין ?

תשובה : בדיעבד, אם עבר המערב ובעל את האיסור אפילו בכונה, כגון, שזרק איסור מועט לתוך היתר מרובה שיש בו ס' נגד האיסור, או אם נפל האיסור מצמצמו לתוך היתר שלא הי' בו ס' נגד האיסור, והוא הוסיף על ההיתר אח"כ קודם שנודע ע"ד התערוכות-איסור, או הדין, דאם ידוע לנו שהדבר נעשה בשוגג, כגון שנעשה ע"י אחר, שלא ידע בעל התבשיל מזה, או שידוע לנו בבירור שבעל התבשיל לא ידע מנפילת האיסור, ולכן הוסיף בו את ההיתר, או אמרינן דמותר התבשיל, אבל זהו דוקא, כשנתערב יבש ביבש דלא אמרינן ב"י, "חתיכה נעשית נבלה", וגם דוקא מין בטינו, או דבר חשוב שרסקו ובעלו מתורת חשיבות, דאיסורו הוא דק מדרבנן. (ב)

כד. שאלה : אם עבר המערב ובעל את האיסור לכתחלה בדבר שנעשה נבלה ?

תשובה : בדבר שנעשה נבלה, כגון, חתיכה שבלעה איסור לא מהני מה שנתוסף אח"כ היתר אפילו בשוגג, דכבר נעשתה החתיכה עצמה נבלה, ואז החתיכה עצמה אסורה, וצריך ס' נגד כל החתיכה, ואם גם אח"כ כשנתוסף היתר, ליכא ס' נגד כל החתיכה, או אפילו מה שנתוסף ג"כ אסור, אלא אם כן נתערבה אח"כ החתיכה הזאת ברוב חתיכות של היתר וגם

מקור ההלכה

(א) עיין בנהלת צבי סימן צ"ז (כ) ש"ן, בית אפרים, ופרי מגדים.

כור הלכות תערובות סימן צט המבחן 77

גם יש ס' נגד הכל, אז אף החתיכה עצמה כותרת; ואם אין רוב בהתיכות של היתר, אז, אף שיש ס' נגד החתיכה, אסורה החתיכה (כ).

כה. שאלה אם גם טעות דין נחשבת לשוגג בטול ח סיר למתלה? תשובה: (א) דעת הט"ז, והפרי מגדים, והחתם סופר (חיו"ד סימן פ"ח), דשוגג מקרי אפילו אם נתכוין לבטל, אלא שלא ידע הדין, והי' סבור שמותר לבטל או להוסיף.

(ב) ודעת הפרי חדש לאסור בכהאי גוונא.

(ג) אם עשה עפ"י הוראת חכם, שהחכם טעה בדין, מקרי שוגג, וכן שוכח מקרי שוגג. (ד)

(ד) ואם הי' הוא מסופק בהוראה, ושאל ללומדים, ולא שאל לבעלי הוראה מפורסמים, לא מקרי שוגג. (ה)

(ה) אם אנסוהו לערב את האיסור בהיתר, דינו כשוגג. (ו)

(ו) וכן אם מתחלה ידע בהתערובות ושכח אח"כ והוסיף היתר, ג"כ דינו כשוגג, משום דשכחה הוי שוגג גמור. (ז)

כו. שאלה עבר המערב וכוין לבטל את האיסור במזיד, מהו הדין?

התשובה. בדין זה יש פרטים רבים.

(א) אם התכוין לבטל את האיסור במזיד, אפילו בשביל חולה, או שנתבטל ע"י אדם אחר בשבילו, וידע מזה וניחא ל"י הדבר, אפילו לא צוה אותו לבטלו, אסורה התערובות לו ולבני ביתו, אבל באם הוא מבטל בשביל חברו, וחברו לא ידע מזה, אז שרי לחברו, דהוי כשוגג. (ב)

(ב) ואם בשל אח"כ את המאכל שבטל במזיד, גם הקדרה אסורה. (ג)

(ג) ובמקום האסור לו, אסור ג"כ למכור את התערובות לישראל אחר, אם משלם עבורה יותר מן הנכרי, אבל באותו המחיר שמשלם הנכרי, שרי גם למכור לישראל. (ד)

(ד) ובאם התערובות אינה שלו, ולא נתכוין לבטל בשביל עצמו, אז שרי לדידו, דכוין דלא שרי למי שנתבטל בשבילו, אז אינו נהנה ממעשיו הרעים. (ה)

(ה) ואם בטל על הסתם למי שירצה לקנות, הרי הוא כמו שנתבטל בשבילם, ואסור לכולם. (ו)

שאלה

מקור ההלכה

(כג) פרי מגדים עפ"י דעת הרמ"א והש"ך (כח) ט"ז בשם המהרש"ל ושאר פוסקים

(כד) ס"ג אברהם ס"ס, שו"ת סק"ג (כט) תבואות שור סי' י"ט, והרע"א כאן.

(כה) ס"ת בשם צמח צדק (ל) ש"ך ברשת איסור והיתר

(לא) אחרונים (לב) הגר"ע בשם תשבת ייב"ש.

(כז) שם.

כו. שאלה: אם אין חלוק בענין צמול איסור לכתחלה, בין אם הוסיף את ההיתר קודם שנודעה התערובות, ובין אם הוסיף לאחר שנודעה התערובות?

תשובה: בדין זה יש דעות שונות ופרטים רבים:

(א) דעת האיסור והיתר, ותורת חטאת, דאם נפל בזית איסור להיתר, ולא הי' סי' בהיתר נגד האיסור, ונתוסף אח"כ מההיתר קודם שנודע ע"ד האיסור, אז הדין, ולא אמרינן בזה, "חתיכה נעשית נבלה", אבל אם נתוסף מההיתר לאחר שנודעה התערובות, אז לא מהני מה שנתוסף אח"כ אפילו בשוגג, ולפי"ז, הי' צריך המורה לחקור, כשעובדה באה לידו, אימת נתוסף ההיתר, אם קודם שנודעה התערובות, או אחרי כן.

(ב) דעת הש"ך והפרי חדש, דבדבר שעפ"י הדין אמרינן, "דחתיכה עצמה נעשית נבלה", אין לחלק בין נודע ללא נודע, דהא בע"כ נעשית חתיכת האיסור נבלה.

(ג) דעת המנחת יעקב, והס' נפש חי, דבלח בלח, כיון דבהפסד מרובה לא אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה", לכן, יש להקל בלא נודע ג"כ.

(ד) דעת הפרי מגדים, דלענין דינא, בבשר בחלב, אף בהפסד מרובה, "חתיכה נעשית נבלה", ובשאר איסורים, אין בידו להקל בהפסד מרובה.

(ה) דעת הגרעק"א, דאם לא סלק את האיסור קודם שנודע לו ע"ד התערובות, אז, אף בהפסד מרובה אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה", למשל,

אם נמצא כבד בעוף בשעה שנתבשל, והקדרה עדיין דותחת, או אמרינן, דכיון דהעוף נשאר באיסורו מטעם, "איסור דבוק", מש"ה, נעשה העוף נבלה גם עתה, ואוסר לחתיכות אחרות עד שיהי' סי' נגד העוף, אבל היכא דסלקהו להעוף קודם שנודע ע"ד התערובות, או דהקדרה עם התבשיל כבר נצטננה קודם שנודע, בזה, מאן דמקיל בהפסד מרובה או לצורך שבת, אין מוציאים אותו.

(ו) ודעת החכמת אדם, דאין להיתר בלא נודע בשאר איסורין, רק בהפסד מרובה וסעודת מצוה, ובבשר בחלב אין להקל כלל.

כת. שאלה. תחבו כף חולבת בקדרה של בשר, ולא הי' סי' בהתבשיל של בשר נגד החלב, והיכו עליו היתר בשוגג?

תשובה: (א) דעת הס' חקרי לב, דלא ברירא ל"י להתיר.

(ב) ודעת הס' שנות חיים להתיר. (ג)

כז. שאלה: נפל ספק איסור בתבשיל, אבל לא נודע מהאיסור רק אחד שגפל לתבשיל, ובשעה שגפל לא הי' סי' נגד האיסור, ואח"כ גפלו

בקדרה זו?

תשובה

מקור ההלכה

(ג) עקרי חר"ם דיני בב"ת, סימן ב'.

בור הלכות תערוכות סימן צט המבחן מ 79

תשובה : בזה, הדין הוא, דאין צריך ס' רק לפי חשבון האיסור שנפל לתבשיל, מאחר דהקדרה לא נעשתה נבלה ; ואפשר, דבעינן לא נודע עד לאחר תבשיל השני. (י)

ד. שאלה במקום שיש חליק בין נודע קודם התערוכות ובין נודע לאחר התערוכות, אם לריך להיות דוקא ידיעת בעלים בזה, או מהבי נס ידיעת חכמו ?

תשובה : (א) הגאון ר' עקיבא איגר (בגליון הגרע"א) הניח זה בספקא. (ב) דעת הלבושי שרד בחות דעת (סימן ל"ד), ד"לא נודע" מקרי דוקא דהבעלים לא ידעו מהאיסור, אבל ידיעת איש אחר לא מעלה ולא מוריד, ובאם נודע לא מבני-ביתו או לשותפו, לאותו דבר מקרי "נודע". (יח)

(ג) אם נודע לשני אנשים אחרים צריך להתישב בדבר. (יז)
לא. שאלה דבר שיש לו מתירין, והוא איסור תורה, כגון, בילה שולדה ביו"ט אחר שבת, שהוסיפו עד ס' בלינו מינו ?
תשובה : אם הוסיפו בשוגג מותר ליומא, ומזיד אסור לדידי, ולאחרים מותר. (יז)

דב. שאלה א' לקח כף שאינה מקוונת מהמלאה, וכמש במלה מכותשת בשומן, ורלה לעשות מיני עוגות ולבשל ?

תשובה : מאחר שהחמאה מהכף נתקנחה בשומן בשעה שהתערוכות היתה עדיין צוננת, ואז לא שייך צרוף, משום דהכל הי צונן, משה אסור לבשל את העוגות אחרי כן, משום דהוי בזה מבטל איסור לכתחלה. (יח)

דג. שאלה הא דק"ל ד, אין מבטלין איסור לכתחלה, הוא דוקא באיסור דאורייתא, או גם באיסור דרבנן ?

תשובה : (א) דעת המחבר והמהרש"ל, דבאיסור של דבריהם, הדין הוא דאין מערבין אותו בידים כדי לבטלו, ובאם עשה זאת במזיד אסורה התערוכות, כדין מבטל איסור תורה, אבל אם נפל מתחלה מעצמו, בענין דלא נעשה נבלה, כגון לח בלה, או בהפסד מרובה מותר להוסיף עד ס'.

(ב) דעת הרמ"א, והש"ך, והחכמת אדם, דאפילו באיסור דרבנן, ושאין לו עיקר מן התורה, ג"כ אסור להוסיף.

(ג) דעת הבאר מים חיים, ותשובות תפארת אדם, דמותר להוסיף אפילו באיסור דרבנן שיש לו עיקר מן התורה. (יט)

שאלה

מקור ההלכה

(יז) חות דעת סימן מ"ו.	(יז) פרי מגדים.
(יח) כן משמע גם בנודע ביהודה סימן י"ב.	(יח) ס' דברי שאול.
(יט) לבושי שרד סימן ל"ד.	(לא) מובא בשו"ת המר.

לד. שא"ל: אם מותר להוסיף היתר על איסור כזה שמקל קל, ואיט נכנס רק אחר ביעורו מן העולם?

תשובה במקלי קלי לאיסורא, אפילו באופן שהאיסור הוא בעין, כגון, עצים שנשרו מן הדקל לתנור ביו"ט, כולי עלמא מודים דמותר להוסיף עצים של היתר, אבל לבטל אסור, ובדאורייתא, אף במקלי קלי לאיסורא, אסור אף להוסיף. (מ)

לה. שא"ל: אם מותר להוסיף היתר בדבר שאסור משום סכנה? (תשובה: א) דעת החמודי דניאל, דאין שייך בדבר האסור משום סכנה דין דאין מבטלין איסור לכתחלה.

(ב) והפרי מגדים (בסימן ק"ב ובסימן ק"ט) הניח דין זה ב"צריך עיון"

לו. שא"ל: איסור שנתבטל כבר פעם אחת בששים של היתר, ואח"כ נתוסף להאיסור הקודם עוד איסור, אם יש חלוק כזה בין נודע ללא נודע?

תשובה: בדין זה יש פלוגתא דרבוותא:

(א) דעת הרמ"א, הכרתי ופלתי, הפרי תואר, והחות דעת, דאם האיסור שנתוסף הי' איסור אחר, והי' חלוק בטעמו מהאיסור הראשון, או הדין, דכל אחד מבטל טעם חברו, ובאם האיסור השני שנתוסף הי' ממין האיסור הראשון ולא הי' חלוק בטעמו, או הדין, דבאם נתוסף לח בלתי, בין מין במינו שבטל מדאורייתא ברוב, ובין מין בשאינו מינו דגם מן התורה צריך ס', לא שנא נודע בינתיים, ולא שנא לא נודע בינתיים, אמרינן, דחזור וניעור, וכל שאין ס' נגד האיסור הראשון וגם האיסור השני ששויים בטעמם, התערוכות אסורה ונעשית נבלה.

(ב) דעת הש"ך, דבמין במינו, ויבש ביבש, ונודע בינתיים, או, בהפסד מרובה יש להתיר, ואמרינן, דהאיסור החדש אינו מצטרף להאיסור הראשון.

(ג) דעת הפרי חדש, להתיר אפילו בלח בלח במין במינו, דכל שנודע מנפילת איסור הראשון קודם שנפל האיסור השני, אין האיסור חוזר וניעור, אם לא דנתרבה האיסור כל כך עד דליכא רובא דהיתרא נגד האיסור במין במינו, או דאיכא טעמא במין ושאינו מינו, או דלא נודע מנפילת האיסור הראשון קודם שנפל השני, בכהאי גוונא דוקא אמרינן דחזור וניעור, וצריך שיעור בהיתר כדי לבטל שני האיסורין, אבל בלאו הכי לא אמרינן דחזור וניעור.

(ד) דעת הפרי מגדים, דבמין בשאינו מינו, אף באיסור דרבנן, כל זמן שטעמו נרגש לא מהני ידיעה בינתיים

שאלה

מקור ההלכה

(פ) פרי מגדים ובית אפרים

כור הלכות תערובות סימן צט המבחן מא 81

ל. שאלה : כזית חלב שנפל במים ונתבטל בסי', ואח"כ נפל מן המים לקדרה של "צשר, ואין צשר ס' נ"ד החלב ?

תשובה : (א) דעת הרמ"א והש"ך, דמאחר דכבר נתבטל החלב במים, מותר אף לכתחלה לתת המים הללו לקדרה של בשר

(ב) דעת הדמשק אליעזר בשם וכוח מים חיים, לאסור לכתחלה לתת המים שנתערב בהם חלב לקדרה של בשר.

(ג) וזהו דוקא, כנפל החלב במים מצצמו, ונתבטל בסי', אבל מ"מ אסור לערב החלב עם מים בבדי לתת מהם לבשר. (מא)

לח. שאלה : נבלע איסור מיעט לתוך כלי כשר, אם מותר להשתמש בכלי לכתחלה ?

תשובה : (א) דעת המחבר, דבאם דרכו של אותו כלי להשתמש בו בשפע היתר, או מותר להשתמש בו לכתחלה, דכיון שהאיסור הוא מועט, אין כאן משום מבטל אסור, דאי אפשר לבא לידי נתינת טעם, ולפיכך, איסור משהו שנבלע בקדרה, וכיוצא בה, מותר להשתמש בה לכתחלה, ואפילו בבת-יומא, אבל אם דרכו של אותו כלי להשתמש בו לפרקים שונים בדבר מועט, כמו קערה, וכיוצא בה, או, אסור להשתמש בו אפילו בשפע, מטעם גזירה, שמא ישתמש בו בדבר מועט ויבא לידי נתינת טעם.

(ב) דעת הט"ו, והש"ך, והפרי מגדים, לאסור אותו כלי שנבלע בו אפילו איסור מועט להשתמש בו בהיתר, ואפילו בכלי שאינו בן-יומא.

(ג) ודעת החות' דעת והחכמת אדם, דמ"מ, בדבר שהוא סוגם מותר להשתמש באותו כלי.

למ. שאלה : הדולה לעשות איסור מושכת — פגוס, כדי שיוכל לערבו בהיתר, אם גם זה הוא ככלל, "אין מבטלין איסור לכתחלה" ?

תשובה : (א) דעת החכם צבי (בתשובותיו סימן ק"א), דבזה אין שייך הדין ד"אין מבטלין איסור לכתחלה".

(ב) דעת השאילת יעב"ץ (ח"ב סימן קל"א), דגם זה הוי בכלל "אין מבטלין איסור לכתחלה".

(ג) ודעת הפרי מגדים, דבליצה שבקדרה לכולי עלמא אסורה היא מדרבנן, והטבשל במזיד בקדרת איסור שאינה בת-יומא, אסור התבשיל כדין מבטל איסור דרבנן, וזוהו משמע, דדעתו גם בנדון דידן כשאילת יעב"ץ הג"ל.

מ. שאלה : נפלה חתיכה של איסור בקדרה שיש בה מרק ותבשיל, וגם חתיכה אחת של היתר שדומה להחתיכה של איסור, וזהלטרפות כל

ההיתר

מקור ההלכה

(מא) צמח צדק, פרי מגדים, חכמת אדם.

היתר שנקדרה, יש ששים נגד החתיכה של איסור, אם בטלה החתיכה של איסור?

תשובה: בזה אמרינן, דשתי החתיכות של איסור ושל היתר השוות אחת לחברתה, אסורות, מחמת דהמרק והתבשיל אינם יכולים לבטל את החתיכה עצמה רק הפליטה של החתיכה שמעורבת עם התבשיל, אבל החתיכה עצמה של איסור הנכרת איך תבטל, אם לא שיש ב' חתיכות של היתר, כדין יבש ביבש, והוא הדין, אם יש עשר חתיכות של היתר נגד עשר חתיכות של איסור, ומכירין רק תשע חתיכות של היתר, ואחת אינה נכרת, גם בזה אמרינן, דהחתיכה האחת של היתר שאינה נכרת, וגם החתיכה האחת של איסור, — שתיהן אסורות, דכלל הוא, דאין יבש נתבטל בלח, ולא לח ביבש, מאחר דהיתר הניכר אין מבטל איסור. (מב) **מא. שאלה:** נפל חלב לשומן בהמה ונאסר, ואח"כ נפלה התערובות הזאת הנאסרת לשומן אחר, ואין בהשומן השני ששים נגד השומן האסור, אם מותר להוסיף שומן, ולבטלו ולהדליקו בהפסד מרובה?

תשובה: אעפ"י ששומן שמהותך ונבדל יפה, אף שנקרש, הוי לח בלח, ובהפסד מרובה לא אמרינן ב' חתיכה נעשית נבדלה, מ"ג, אסור להוסיף ולבטלו בכדי להדליקו, אבל מוכרו לגוי חוץ מדמי איסור שבו, ולעצמו לא מהני הולכת הנאה לים המלח. (מב)

מב. שאלה: הדיח כלי חולב בין כלי בשר (דלריך סי' מלכד הקדרות, אף באין מלוכלך), ונתן מאותם מים לתבשיל, וכדומה, אם מותר עכ"פ בדיעבד, כיון דכבר נתבטל?

תשובה: הפרי מגדים הניח זה ב"צריך עיון".

מג. שאלה: נבלע איסור בפרות שדרךן להיות נמוחים בבטן, ואין בהם סי', ונעשתה כל התערובות כולה נבלה, ואח"כ נתוסף עוד היתר, ואין בהיתר השני ששים נגד כל התערובות הראשונה שנעשתה נבלה, ואח"כ נמוחה ונתרסקה התערובות בשוגג עד שנעשתה משקה, אי אמרינן דחוזרת התערובות להיתרם מאחר דעכשו המשקה הוא לח ובלול, וממילא נתערב רק איסור אי' בהיתר האחרון שנתוסף?

תשובה: חליצה להקל בזה אפילו בהפסד מרובה וצורך גדול, אם לא שנתערב מתחלה באיסור לח, ולא בענין אחר, ומיהו, איסור שנפל לקטניות נמוחים או לשזופים נמוחים, אז לח בלח מקרי. (מב) **מד. שאלה:** אם מותר להמורה להורות, ולבטל ע"י הוראתו איסור, בתערובות איסוריות, בשבת ויום טוב?

תשובה

מקור ההלכה

(מב) פרי תאמר סימן קיד (מג) פרי מגדים. (מד) שם.

תשובה : בדין זה יש הרבה פרטים וחלוקי דעות :

- (א) אסור לבעל הוראה להורות בדין בטול איסור, ולבטל עי"ז בשבת וביום טוב איסור, אפילו כזה שה' מותר בחול אם בטלוהו בשוגג, וכן אסור למדוד שיעורים בשבת ויו"ט, אבל מותר לשער עפ"י אומדנא ששים, אפילו נתערב מערב שבת, אם לא נודע ע"ד התערוכות עד שבת, אבל אם כבר נודע בערב שבת מהתערוכות, ושאל בשבת, אז אסור להורות. (מה)
- (ב) בתערוכות איסור-והיתר יבש ביבש, להשליך אחד, שרי בשבת ויו"ט, משום דאין זאת אלא תומרא. (מ)

(ג) אם נתערב איסור לח בהיתר לח, בפחות מס' בהפסד מרובה, דהדין הוא דלא נעשה נבלה, ונתוסף היתר בשוגג בערב יו"ט או בערב שבת, או שנתערב יבש ביבש בפחות מרוב, ואח"כ נתוסף היתר בשוגג בערב יו"ט או בערב שבת, אסור להורות ביו"ט. (מ)

(ד) אם נפל לח בלח, ונתוסף היתר בשבת, וכן יבש ביבש בפחות מרוב, ונתוסף היתר בשבת, אז ודאי דאסור להורות מטעם מוקצה. (מ)

(ה) יבש ביבש שנתבטל חר בתרי, דמותר להוסיף עליו ס' ולבטלו, אם מותר לערב ולבטלו בשבת ויו"ט, בזה מסופק הפרי מגדים.

(ו) ראוי לכל מורה ליחד לו חדר, שאם תאסר תערוכות ביו"ט, ישליכה שם, מטעם מוקצה ; והעולם נהגו בזה היתר, משום דעפ"י רוב כל הדינים האלה חומרות הם, ועל כל פנים שרי בהנאה, אבל הדין אמת הוא, דלא מבצא בתערוכות בשר בחלב ושאר איסורי הנאה דאינם ראויים לכלום. ודאי דאין לסלולם בשבת ויו"ט, אלא אפילו באיסורי אכילה, ג"כ הדין, דכל שנאסר בשבת באכילה הוי ל"י נולד, ואסור לסלול, ולפיכך, מיד כשיאמר המורה שאסור הוא, אין לסלול עוד. (מט)

מקור ההלכה

(מה) פרי מגדים

(מ) שם, ועיין סגן אברתם סימן שכ"ג.

(מט) שם, ועיין סגן אברתם סימן תצ"ה.

סימן ק.

א. שאלה : אם כרי' בטלה כמו כל שאר איסורים שנעלים ?

(תשובה : א) דעת כמה פוסקים, דברי', כגון, נמלה, תולעת, או עוף טמא ודג טמא, וכיוצא בזה, אינה בטלה אפילו באלף מדרבנן, והטעם הוא, דמאחר דלענין מלקות אסרה התורה ברי' אף שאין בה כזית, ואפילו אם אכל ברי' כל שהיא חייב הוא מלקות מפני חשיבותה, וכיון שיש מלקות בכל ברי' שהיא, לפיכך החמירו חכמים גם בבטולה, ולכן, כשיש ספק אי מקרי ברי' אם לאו, הוי זה ספק דרבנן, והולכים בספקה להקל א)

(ב) ודעת הכרתי ופלתי, שאפשר לסמוך על הרי"ף, ורש"י, ור"ש מקנון, ורשב"א דברי' בטלה בקרוב לאלף, וזהו ודאי, דשיעור זה והרבה יותר יהי' תמיד, וגם בעל הלכות גדולות, שכל דבריו דברי קבלה הם, סובר כן, וגם בעל אור זרוע סובר כן, דאע"ג דקיימא לן דברי' לא בטלה, ואסור לאכול גוף הברי' כשנתערבה ואינה ניכרת, אבל זהו דוקא דאינה בטלה בששים כשאר איסורים, אבל בשי' מאות וששים בטלה, וא"כ, כדאי הם הגאונים הללו לסמוך עליהם, ולחפש זבות על המון בית ישראל שאינם מדקדקים בימות הקיץ, ואוכלים מכל הבא בידם, בשעה שהרחש מצוי בכל מיני מאכל, וביחוד, הנמלים הנקראים, "מילבין" בלע"ז, שמצוים הרבה בכל מיני קמח וגרויפצן, וכמעט שאי אפשר להמלט מזה.

ב שאלה : אם גם זכוכים שנפשו של אדם קנה בהם, הם בכלל ברי', לענין שלא יהיו נעלים אפילו באלף ?

תשובה : אפילו זבובים שדומים לנבלה סרוחה מעיקרה, ואפילו פרעושים וכנים המה בכלל ברי' שאינם בטלים אפילו באלף, מפני כי גזרת הכתוב היא להעניש במלקות עליהם, ומיהו, אם נסרחה הברי', לא מיבעיא אם נסרחה בדברים המשבחים את התבשיל, דודאי בטלה מדין ברי', אלא אפילו בדברים הפגומים מעצמם, אמרינן דשאני בין סרחון דידהו לסרחון דאתי מעלמא. ב)

ג. שאלה : אם גיד הנשה הוי בכלל ברי' ?

(תשובה : א) דעת הרמ"א, הט"ז, החות דעת, והחכמת אדם, דגיד הנשה שעל כף הירך בלבד, והוא כרוחב ד' אצבעות בשור הגדול ובי' אצבעות בכבש קטן, אם הוא שלם מקרי ג"כ ברי'. (ב) ודעת הפרי מגדים, דהשיעור הוא ד' אצבעות בשור הגדול, ובי' אצבעות

בקר ההלכה

(א) ט"ז ופרי מגדים (ב) פרי מגדים.

אצבעות בכבש הגדול, ופחות מרוחב אגודל בגדי וטלה, ואף שנחתך כל השאר, מ"מ הוי ברי'.

ד. שאלה : אם חזר מן החי הוי בכלל צרי' ?
תשובה : (א) דעת הכרתי ופלותי, והפרי מגדים, דאבר מן החי, אם הוא שלם, אף דלית ב' כזית הוי ברי'.

(ב) ודעת הפרי תואר, דדוקא אבר מן החי שיש בו כזית בין בבשר ובגידים ובעצמות הוי ברי'.

(ג) ודוקא אם האבר הוא מבעלי חיים טהורים, או נקרא אבר מן החי והוי בכלל ברי', אבל אבר מבעלי חיים טמאים ושרצים לא הוי אבר מן החי. (ג)

ה. שאלה : אם זילה טיש זה אפרוח הוי בכלל צרי' ?
תשובה : (א) דעת הש"ך ועוד פוסקים, דביצה שיש בה אפרוח הוי בכלל ברי', אבל ביצה שיש בה טפת דם, לא הוי ברי'.

(ב) דעת הדמשק אליעזר בשם המנחת יעקב, דאף ביצה שיש בה טפת דם הוי ברי'.

(ג) ודעת הפרי חדש, דאף ביצה שיש בה אפרוח ג"כ לא מקרי ברי', משום רבצינן בריית נשמה, וליכא, ומיהו, אם הי' בה פעם חיות, אף דעכשו אין בה חיות, כבר קרוי' ברי', ולפיכך, גיר הנשה ואבר מן החי חשיבי ברי'. (ד)

ו. שאלה : הא דלמדין זכילה טיש זה אפרוח הוי צרי', חז"ה מהס הוי כצרי', אם האפרוח מקרי צרי', או כזינה מקרי צרי' ?

תשובה : (א) דעת המחבר (בסימן ק"י) דהאפרוח הוי הברי'

(ב) ודעת הש"ך דהביצה היא שנקראת ברי'.

(ג) ונ"מ לדינא, דכשנתרסק האפרוח שבביצה, אם נאמר

דהברי' היא האפרוח, או בטלה לה הביצה מתורת ברי',

אבל באם נאמר דהברי' היא הביצה, אז לא בטלה מתורת ברי'.

ז. שאלה : מה המה התנאים, שעל ידיהם יהי' הדבר בכלל צרי' ?

תשובה : (א) מתנאי הברי' הוא, שיהי' הדבר מבריית נשמה או הבא ממנה, לאפוקי דבר הבא מגדולי קרקע, כמו חטים ושעורים

של איסור, כגון כלאי הכרם, לא הוי ברי'.

(ב) וכן צריך שיהי' דבר שאסור מתחלת ברייתו, לאפוקי שור הנסקל, ועוף טהור שנשרף או שנתנבל, לא שנא נתנבל בשחיטה או לא ;

(ומיהו, אם נתנבל בשחיטה, וחתך ממנו אבר בעודו מפרסם, נראה, דדין

אבר מן החי יש לו לישראל ג"כ, דלא הוצילה השחיטה מידיו. ה)

וכן

מקור ההלכה

(ק) ש"ך בשם המור. (ד) וכוז מ"ס חייב. (א) ש"ך, ופרי מגדים.

ג) וכן צריך שיהי' דבר, שרק כשהוא שלם נקרא שמו עליו, ובהתחלקו, אין שמו עליו, רק נקרא אבר, כגון, עוף, שכל זמן שהוא שלם נקרא עוף, ובהתחלקו, נקרא רק אבר או חתיכת בשר עוף, וכן כל ברי' כן היא, וגם גיד הנשה, כל זמן שהוא שלם נקרא גיד, ובהתחלקו, נקרא חתיכת גיד, לאפוקי חלב, דבין חתיכה גדולה ובין חתיכה קטנה, הכל נקרא בשם חלב, ועוד, שאין החלב נוצר במקום אחד, ואינו כבדי' שהוא מקובצת במקום אחד.

ד) וכן צריך שיהי' הדבר שלם בכדי שיקרא ברי', אבל אם נתרסק או נמוח עד שנאבדה צורתו, אעפ"י שלא נחסר ממנו כלום, או ניסל ממנו אבר, כגון שנחסר אפילו רגל אחת מהנמלה, או בטל שם ברי' מעליו. ו

ה) ויש עוד תנאי, שצריך שיהי' איסורו מגופו ולא מחמת דבר אחר, ואפילו טרפה מבטן לא מקרי איסור מגופו, דאין אסור מחמת עצמו. ו

ו. שאלה : אותם התולעים הגדלים בפרות או בכלים, במים או בקמח, אם הם ככלל ברי' ?

תשובה : א) דעת הכרתי ופלתי, דאותם התולעים הגדלים בפרות וקמח, אף לאחר שפרשו אינם בכלל ברי', דכיון דקודם היו הפרות מותרים, הרי חסר בהם התנאי של „אסור מתחלת ברייתו“, ולפיכך, בטלים בס'.

ב) ודעת התשובות טורי אבן, ועוד פוסקים, דהוי בכלל ברי'. (והכרתי ופלתי עצמו מסיק ג"כ, דחס ושלום להקל).

ז. שאלה : דג טמא שניטל ממנו סנפיריו, אם מקרי עדיין ברי' ?

שובה : א) דעת כמה פוסקים דדג טמא, אעפ"י שניטל ממנו סנפיריו, אפילו הכי מקרי ברי'.

ב) ויש מי שאומר, דמה שדרכו להתפרפר ע"י בשול מקרי ברי', וזה צריך ציון. ו

י. שאלה : הא דקיימא לן דמידי דחשיבא אינה בטלה אפילו בחלק, אם הוא זה מדאורייתא, או רק מדרבנן הוא דאינו בטל, כמו בבדי', אבל מדאורייתא בטל ?

תשובה : עשרה דברים הם בכלל, מהדברים החשובים שאינם בטלים אפילו בחלק, כמו שיתבאר לקמן אי"ה, והנה על שבעה מהם אין שום פלוגתא, ואליבא דכולי עלמא לא הוי אלא מדרבנן, דמן התורה הכל בטל ברוב, ולפי"ז, בכל הדברים החשובים הללו, אם יש ספק לפעמים אם

מקור ההלכה

ג) מחבר, פרי מגדים, והכנת אדם וז' פרי חדש, וטרי מגדים, ועיין ילקוט הרועים דף י"ב ע"א.

ה) פרי מגדים, ועיין כבינת אדם נ"ג.

אם הם מדברים החשובים או לאו, הדין הוא, דבטלים כמו כל שאר איסורים, מטעם, דספקא דרבנן היא, ולקולא, אבל אם יש ספק אם הם בכלל דברים האסורים, כגון, ביצי ספק טרפה, וכיוצא בזה, דודאי הוא דהם מהדברים החשובים, אבל הספק הוא בהאיסור שלהם, או הדין, דלא בטלי אפילו באלף, אמנם, על ג' מהדברים החשובים, היינו: חזותא, ומילתא דעבידא לטעמא (מתב), ומעמיד, יש פלוגתא דרבנותא, כמו שיתבאר לפנינו. ט)

יא. שאלה: מה היא פלוגתת הפוסקים ב, מילתא דעבידא לטעמא? (תשובה: א) דעת האיסור והיתר, והפרי חדש, דהא דמילתא דעבידא לטעמא לא בטלה אפילו באלף, הוא רק מדרבנן, אבל מדאורייתא בטלה כמו כל שאר איסורים.

ודעת הר"ן, דהא דלא בטלה אפילו באלף, הוא מן התורה, דכיון שנרגש הטעם, ודאי לא בטל מן התורה, משום דטעם כעיקר הוא מן התורה; ולענין הלכה הצלה דהוי מדרבנן. י)

יב. שאלה: מה היא פלוגתת הפוסקים ב, דבר המעמיד? (תשובה: א) דעת המגן אברהם (או"ח סימן תמ"ב), דדבר המצט לא בטל אפילו באלף מדאורייתא.

ב) ודעת החק יעקב (שם) ועוד הרבה פוסקים, דהא דדבר המעמיד לא בטל אפילו באלף הוא רק מדרבנן, והכי הלכתא, ולפיכך, אם יש ספק בדבר המעמיד, אמרינן, דבטל כמו כל שאר איסורים, מטעם, דספקא דרבנן הוא, ולקולא.

יג. שאלה: מה היא פלוגתת הפוסקים ב, מילתא דעבידא לחזותא? (תשובה: א) דעת המנחת כהן, והפרי חדש, דאם הדבר עשוי לכתחלה לתת מראה, וגם נתנו את הדבר הזה להתבשיל בכונה אדעתא דהכי להוסיף מראה, או הדין, דאינו בטל אפילו באלף מדאורייתא, אבל אם אין להדבר הזה תרתי דמצליותא, היינו, עביד לכן, ונתנוהו לתבשיל אדעתא דכן, או, רק מדרבנן הוא דלא בטל.

ב) דעת הפרי תואר, והמנחת יעקב, דבאיסורי אכילה לא שייכת חומרא ד"חזותא" כלל, דבטעמא תליא מילתא, וכל שאין בו טעם, חזותא לאו כלום היא, ואפילו מדרבנן בטל.

ג) דעת הפרי מגדים, דדין ד"חזותא" הוי ספקא דרבנותא, דיש לספק אם מדאורייתא לא בטל, או רק מדרבנן לא בטל, ונפקא מינה, היכא דלבנו בביצת נבלה, משקה שקורין "באָרשט", יצא הדין, דמותר להרבות עוד היתר עד שיהי' המראה בטל, דבאיסור דרבנן, הדין הוא, דמוסיף ומבטל את האיסור

מקור ההלכה

ט) פרי, דמשק אליצור, לחם הפנים, ופרי סנדים. י) עיין בכרתי ופלותי.

האיסור, ועל כל פנים הוי ספק ספקא, חז"א, דשמא חזותא באיסור דרבנן לאו מילתא היא כלל, ועוד, דשמא הלכה, דבאיסור דרבנן מוסיף ומבטל, אבל באיסור תורה, כגון שלבנו המשקה בביצת טרפה, אן, עשאוהו כשל תורה, ולא הוי רק חד ספקא, ויכן הדין, דאין להוסיף ולבטל, ובאם כגורב גם ביצים כשרות בשביל לעשות חזותא, ובלי הביצים הכשרות לא נעשית חזותא, אן, נראה להתיר אף באיסור תורה.

(ל) דעת החכמת אדם, דדבר הנעשה לחזותא, אם הוא איסור מדרבנן, אן מותר, ובטל, ובאיסור תורה, כגון מאיסורי הנאה, הדין הוא דלא בטל, משום דהוי כממשו של איסור.

(ה) וחומרא דחזותא לא שייכת, רק בביצה שרבנו בה מאכל, וניכר מראה הביצה, אבל חלב-חטה ביין, דלא ניכר מראה החלב-חטה, לא שייך לדון החומרא ד"מילתא דצבידא לחזותא". (יא)

יד שאלה דבר שנקרא ברי', שנתבשל עם היתר, מה דינו ?

תשובה : (א) דבר שנקרא ברי' שנתבשל עם היתר, אם אין מכירים את הברי', אז הכל אסור, והרוטב אסור בנת, טעם, ובאם יש ס' נגד הרוטב, אז מותר הוא ע"י סינון, והכל מצטרף לבטל את האיסור, אפילו החתיכות, משום דיבש לא נעשה נבלה, ובאם מכירים את הברי', אז משליכים אותה, וכל התערובות עם הרוטב מותרת אם יש בה ס' נגד פליטת הברי', וגם החתיכות מצטרפות לס'. (יב)

(ב) והא דאמרינן דצריך ס' נגד פליטת הברי', זהו דוקא בברי' של צוף טמא, וכיוצא בו, אבל נמלה או זבוב, וכיוצא בזה, שהם דברים מאוסים, אין טעם שלהם אוסר, ואין צריך כלום לבטל את פליטתם, דרך הם עצמם אסורים ואינם מתבטלים. (יג)

סו. שאלה : גיד הנשה, שג"כ בכלל ברי' הוא, שנתבשל עם תבשיל של היתר, חס לומר את התבשיל ?

תשובה : (א) דעת הרבה פוסקים, דגיד הנשה, אין טעמו אוסר, דקיימא לן "אין בגידין בנותן טעם"

(ב) ודע, דאף ד"אין בגידין בנותן טעם", מ"מ, הא דם יש בו, ובלא מליחה אוסר עד ששים משום דם. (יד)

סו. שאלה : כמנו של גיד הנשה שנתבשל עם היתר, חס לומר את התבשיל ?

תשובה : (א) דעת המחבר והרמ"א, דשמנו של גיד הנשה וגם הקונקות שבו שנתבשלו עם תבשיל של היתר, אוסרים את התבשיל, וצריך ס' נגדם להתיר את הרוטב.

ודעת

מקור ההלכה

(יג) ש"ך, וברתי ופלת.

(יד) פרי מגדים.

(יא) ע"י בשדי המד.

(יב) פרי מגדים.

ב) ודעת הבי"ח והש"ך, דצריך להיות בירך עצמו ס', נגד שמנו והקנוקות שבו, מטעם "איסור דבוק", ובאם אין ס' בהירך נגד האיסור הדבוק בו, אז נעשה נבלה, וצריך ס' נגד כל הירך בכדי להתיר את הרוטב, והכל מצטרף לס' טו)

יז. שאלה : גיד הנשה שנתבשל עם תבשיל של היתר, וגמזו הגיד, ואינו ניכר ?

תשובה : אם גמזו הגיד ואינו ניכר, צריך ס' נגדו ג"כ, ואע"ג דעץ בעדמא הוא, מ"מ התורה אסרתו. טז)

יח. שאלה : גיד הנשה שנתבשל עם תבשיל של היתר, וגמזו הגיד ואינו ניכר, והתבשיל נשפך, ואינו ידוע אם הי' ס' בהיתר נגדו ?

תשובה : א) דעת הט"ז, דאם נשפך התבשיל, וידוע שהי' רוב נגד גיד הנשה, אעפ"י שאין ידוע אם הי' ס' נגדו, ג"כ מותר.

ב) ודעת המנחת כהן והכרתי ופלתי להתיר, אף אם לא נשפך, בפחות מ"ס.

יט. שאלה : קדרה של מרק שנפלה בה צרי', ונאכזה, ואי אפשר למלא את הצרי' ע"י סינון ?

תשובה : אם התבשיל הוא עב, או הברי' היא קטנה כל כך עד שעוברת דרך נקבי המסננת, ואי אפשר להתיר ע"י סינון, אז הכל אסור, דבאם היתה ברי' גדולה, אז תולין אנו שנמוחה, ובאם היתה קטנה, אנו תולין שעברה דרך נקבי המסננת. יו)

כ. שאלה : פרעוש שנפל לתוך מאכל, ונאכז ?
תשובה : המאכל אסור, דאמרינן, דאפשר הוא שהפרעוש דבוק בהמאכל. יי)

כא. שאלה : אפו פת שיש בו תולעת, ונתערב הפת עם שאר לחמים ?
תשובה : הפת שיש בו תולעת אינו בטל בין שאר הלחמים, ואם נאפה הפת מקמח שמוחזק בתולעים, או הדין, דאם הקמח מונח על הארץ אין מועיל בטול, אבל אם מונח בכלי, או בהפסד מרובה מועיל בטול. יב)

כב. שאלה : ירקות המבושלים שנמלאו בהם ג' תולעים ?
השובה : א) אם נמצאו בירקות המבושלים ג' תולעים, אמרינן, דבש"ש זימני הוי חזקה, ובודאי יש שם עוד תולעים, ואינם ניכרים

מקור ההלכה

יח) פ"ת בשם חות יאיר,
יט) תשובות מהרי"א הלוי.

טו) מנהג יעקב
טז) מהבר ומ"ז
יז) סחבר ושאר פוסקים.

ניכרים, ולכן אסורים; אבל מי השלקות, הדין הוא, דמסננן, ומותרים; וכן הבשר שהי' באותו תבשיל, ירחצנו ויבדקנו, ומותר. (כ)

(ב) ודוקא בירקות ולאחר בשול הדין כן, אבל פרות וכמהין, הדין, דאף לאחר בשול יש להם בדיקה. (כא)

(ג) והא דאמרינן דבג' תולעים הוי חזקה, והו דוקא בתולעים הבאים מהפרי עצמו או ב"מילבין" המתהווים בפרות אבל בתולעים דאתי מעלמא לא הוחזק אפילו בג' תולעים. ויש חולקים בזה. (כב)

סימן קא.

א. שאילה : הא דקיימא לן דחתיכה הראוי' להתכבד אפילו באלף לא בטלה, אימתי נקראת ראוי' להתכבד ?

תשובה : אם האיסור הוא ראוי' להתכבד בפני אורחים יקרים וחשובים, אז הוא נקרא "חתיכה הראוי' להתכבד" ואינו בטל אפילו באלף, מפני חשיבותו, כמו ברי', ולכן, חתיכה של גבלה וטרפה שנתערבה בין חתיכות כשרות, אם החתיכה היא ראוי' להתכבד, כגון שהיא חתיכה גדולה שראוי' לתתה לפני אורח חשוב, או, אינה בטלה אפילו באלף, ואעפ"י שאינה ראוי' להתכבד מחמת האיסור שבה, מ"מ, כיון שאם היתה נתבטלת, היתה מותרת, כבר מקרי "ראוי' להתכבד". (א)

ב. שאילה : אם גם איסור שאסור בהנאה נקרא, ראוי' להתכבד ?
תשובה : אפילו חתיכה של איסור הנאה, כגון בשר בחלב, וכהאי גוונא, מקרי גיכ "ראוי' להתכבד", כיון שבאם נאמר שהיא בטלה, הרי אז היא מותרת וראוי' להתכבד, ולכן גם עכשו נקראת "ראוי' להתכבד", ואינה בטלה מטעם זה, ואוסרת את תערובתה גם כן בהנאה אפילו באלף, מיהו, מותר למכור את התערובות לגוי, חוץ מדמי איסור שבה, כדי שלא ינהה מהאיסור. (ב)

ג. שאילה : נתערב דבר שאסור בהנאה בדברים שאסורים באכילה, וראוים הם להתכבד, אם גם כזה שייך הדין דחתיכה הראוי' להתכבד, בלופן שלא יבטל האיסור אפילו באלף ?

תשובה : (א) דעת הפרי מגדים והחות דעת, דאם נתערב איסור הנאה באיסור אכילה, שפיר בטל לענין הנאה, אפילו במקום שהוא

מקור ההלכה

(א) מחבר, ס"ג, ופרי מגדים

(ב) ש"ך.

(ב) מחבר ופ"ג.

(בא) פרי מגדים

(כב) עיין בסופן פ"ד.

כור הלכות תערובות סימן קא המבחן מו 91

שהוא ראוי להתכבד, כיון דהשתא אינו ראוי להתכבד הוא, ואעפ"י דאם יתבטל אח"כ ויהי אסור רק באכילה, הרי אז הוא ראוי להתכבד לפני אינו יהודי, מ"מ כיון שיהי עדיין אסור באכילה לישראל, א"כ מקרי כבר אינו ראוי להתכבד לכל אדם, וכל שאינו ראוי להתכבד לכל אדם, לא מקרי ראוי להתכבד לענין בטור.

(ב) ודעת הכרתי ופלתי להחמיר בזה. (ג)

ד. שאלה : שחטו הרבה בהמות, כשרות וטרפות, וחתר להפשט נודע שיהי ככור ציניהם ?

תשובה : (א) הבהמות הטרפות מותרות בהנאה עיי' שנתבטל הבכור ברוב, וחתיכה הראוי להתכבד לא הוי, כיון דגם עכשו עדיין אסורות באכילה לישראל, וממילא לפי"ז, הבהמות הכשרות מותרות באכילה, משום דתולין הקלקלה, שהוא הבכור, במקולקל, היינו בהטרפות. (ב) ואפילו לא היו רק ג' בהמות, ובתוכן הבכור, ובי' בהמות נטרפו ואחת היא כשרה, גם אז הדין, דהטרפות מותרות בהנאה, וחתיכה הראוי להתכבד לא מקרי, והכשרה מותרת לאכילה. (ד)

ה. שאלה : אם גם בחתיכה שאיסורה הוא רק ליסור דרבנן, דנין הדין דחתיכה הראוי להתכבד ?

תשובה : (א) אפילו באיסור דרבנן, היכא דאסור מדינא, כגון ביצת נבלה, או בשר עוף בחלב, וכיוצא בזה, שייך הדין דחתיכה הראוי להתכבד, ואינו בטל אפילו באלף. (ה)

(ב) מיהו, בשר שנתעלם מן העין, אף דאסור הוא מדרבנן, שפיר בטל ברוב. (ו)

(ג) ודוקא בודאי איסור דרבנן אמרינן הדין דחתיכה הראוי להתכבד, אבל בספק איסור דרבנן מקילין. (ז)

נ. שאלה : חתיכת ליסור שיש ספק עלי' אם היא ראוי להתכבד או לא, אם גם כה דנין דין דחתיכה הראוי להתכבד ?

תשובה : אם הוא ספק, אם האיסור ראוי הוא להתכבד או לא, אז הדין, דאזלינן לקולא, אפילו אם האיסור הוא מן התורה, דכיון דעיקר הדין של חתיכה הראוי להתכבד דאינה בטלה אפילו באלף, אינו אלא מדרבנן, דמן התורה הוא בטל אפילו אם הוא ראוי להתכבד, לפיכך, אם הוא ספק מקילין, משום דספקא דרבנן לקולא. (ח)

שאלה

מקור ההלכה

(ו) ש"ך בבבלי ס"ב, והגאון רעק"א

(ז) גר"י האחרונים

(ח) ר"ס"א ופוסקים

(ג) עיין בגודע ביחודא סימן ט"ג

(ד) תשובת חסד לאברהם

(ה) רמ"א ופוסקים

ז. שא"ל : אם היורה מספק כל האיסור, אם הוא ראוי להתכבד או לא ?
תשובה : (א) דעת המנחת יעקב, דהספק הזה שהמורה מספק, הוא
ספק חסרון ידיעה, ולא מקרי ספק אם הוא ראוי להתכבד
: לא, אלא באופן שהיו הרבה חתיכות, וביניהן חתיכות הראויות
להתכבד וזו חתיכות קטנות, ואינו ידוע אם האיסור הי' של החתיכה
הראוי להתכבד.

(ב) ודעת הש"ך דאף אם רק מסופק להמורה, מ"מ מקרי זה ספק דרבנן.
ת. שא"ל : אם הדבר ה' ודאי ראוי להתכבד, אבל הספק הוא על הדבר
הזה אם הוא אסור בכלל או לא ?

תשובה : (א) אם הוא ודאי דהדבר שנתערב הוא ראוי להתכבד, אבל
הספק הוא אם הוא איסור תורה, גם בזה דנין דין ד"חתיכה
הראוי להתכבד", ואינו בטל אפילו באלף. (ט)

(ב) ובאיסור דרבנן, אם יש עוד טניף להתיר, דהיינו, בגבינות
של עכורים בהפסד, אפשר להקל, שלא לדון בזה דין
ד"חתיכה הראוי להתכבד". (י)

ט. שא"ל : אם יש חליץ בדין ד"חתיכה הראוי להתכבד", בין מין במינו
ובין מין בשאינו מינו ?

תשובה : בדין ד"חתיכה הראוי להתכבד", אין שום חלוק בין אם
נתערב האיסור הראוי להתכבד במינו, ובין אם נתערב מין
בשאינו מינו, וכל שראוי להתכבד אינו בטל אפילו באלף, ומשכחת בחתיכה
הראוי להתכבד תערובות מין בשאינו מינו, כגון, שיש מינים הרבה ונטרף
מין א' מהם, ואין ידוע איזה, או חתיכת דג טמא שנתערבה עם חתיכת דג
טהור, ודומין להדדי, ומ"מ הן ב' מינים, וכיוצא בזה. (יא)

י. שא"ל : נטו גבינות גדולות הראויות להתכבד, וגם קטנות שאין ראויות
להתכבד, וכל הגבינות נטו מכמה כהמות, ולח"כ נמלח בהמה אחת
טרפה, בלופן, שהגבינות שננטו ממנה חוץ ג' ימים אסורות ?

תשובה : (א) לפי הדין שנתבאר, דהא דאמרין ד"חתיכה הראוי
להתכבד" אינה בטלה אפילו באלף, הוא רק מדרבנן, וא"כ,
כשיש ספק אם החתיכה היא ראוי להתכבד או לא, הולכים להקל אף
באיסור תורה מטעם דספקא דרבנן לקולא, ובאם הוא ודאי דהדבר הוא
ראוי להתכבד, אבל הספק הוא על האיסור, אז הולכים להחמיר, ממילא
לפי' יוצא הדין בנדון דידך, שכל הגבינות מותרות, מאחר שיש ספק כאן
אם האיסור הוא ראוי להתכבד, דשמא רק הגבינות הקטנות שאינן ראויות
להתכבד נטו מבהמה הטרפה, והגדולות הראויות להתכבד נטו מבהמות
הכשרות

מקור ההלכה

(ט) ג"ז וש"ך (י) ברייתו ופירי, דת. דעת. (יא) רס א ופיקקים.

הכשרות, ולפיכך, אמרינן בזה דספקא דרבנן לקולא, מיהו, אם כל הגבינות הן גדולות וראויות להתכבד, והספק הוא רק על האיסור, או הדין, דאעפ"י שנתערבו בעודן בחזקת כשרות, מ"מ, הרי נתברר עתה למפרע שאחת מהן היא טרפה, ולכן, דנין אנו בזה דין ד"חתיכה הראוי להתכבד", ואינן בטלות, וכלן אסורות. יב)

ב) ברם נראה, דמייירי דלא נתערב הקלב מכל הבהמות יחד, רק עשו גבינות מכל בהמה לבדה, דאם לא כן, הרי כל הקלב נאסר, ואפילו בלא הדין ד"חתיכה הראוי להתכבד", נמי אסור, ואין לומר, דמייירי דיש סי' נגד הקלב דטרפה, דא"כ, מה בכך דכלן גדולות הן, הלא הקלב דטרפה נתבטל כבר.

ג) מיהו, חמאה של עכו"ם, אפילו במקום שנוהגין לאסור, בטלה ברוב, אפילו כלי גדול הראוי להתכבד, בין במינו ובין בשאינו מינו יג)

יא. שאלה: הם דנין דין ד"חתיכה הראוי להתכבד" גם בחיסור הבלוע?

תשובה: אין דנין דין ד"חתיכה הראוי להתכבד" אלא בחתיכה שאיסורה בא מחמת עצמה ולא מחמת איסור הבלוע בה, כגון, אם החתיכה היא כשרה, ונאסרה רק מפני שנתבטלה עם טרפה, ובלעז טעם האיסור, ולא ה' בהיתר סי' נגדה, ונאסרה, אז, אין לה דין ד"חתיכה הראוי להתכבד", דהא האיסור אינו בא מחמת עצמה רק מחמת טעם האיסור הנבלע בה, והטעם הבלוע בהחתיכה אינו ראוי להתכבד, ואפילו למאן דסבירא ל' "חתיכה נעשית נבלה" בשאר איסורים, וא"כ, הרי החתיכה נחשבת כעצם איסור, מ"מ, סוף סוף, הגורם של האיסור הוא הטעם הבלוע, והטעם, הלא אינו ראוי להתכבד, ולפיכך, דין זה ד"חתיכה הראוי להתכבד" שייך רק בחתיכה של נבלה וטרפה וטמאה, או חתיכה שיש בה תערובות בשר-בחלב, ואף שאיסור בשר-בחלב בא גם כן ע"י איסור בלוע, מ"מ, כיון שכל אחד בפני עצמו מותר, ובהתחברם יחד נעשה האיסור, כבר הוי זה כאיסור מחמת עצמו. יד)

יב. שאלה: חתיכה של בשר שנאסרה מחמת שלח נמלחה, ורחוי' היא להתכבד. אם דנין בה דין ד"חתיכה הראוי להתכבד"?

תשובה: חתיכה שנאסרה מחמת שלא נמלחה, אעפ"י שהיא ראוי להתכבד, מ"מ בטלה, משום דאיסורה אינו בא מחמת עצמה, אלא מחמת דם הבלוע בה, והאיסור הבלוע הלא אינו ראוי להתכבד הוא. טו)

שאלה

מקור ההלכה

יד) סדרי, ט"ז וצ"ד.
טו) רמ"א ופוסקים

יב) פרי מגדים.
יג) שם.

יג. שאלה : תערוכות שצריכחלב ע"י כבישה ומליחה, אם לנין בה דין ד, חתיכה הראוי' להתכבד?^{טז}

תשובה : (א) דעת הפרי מגדים, והגרצ"א, והחות דעת, דבתערוכות בשר בחלב שנאסרה ע"י כבוש ומליחה, דנין דין ד, חתיכה הראוי' להתכבד."

(ב) ודעת המנחת יעקב והחכמת אדם, דבאיסור בשר בחלב ע"י כבוש ומליחה, אין דנין דין ד, חתיכה הראוי' להתכבד."

יד. שאלה : חתיכה שלא נאסרה רק כדי קליפה, אם לנין בה דין ד, חתיכה הראוי' להתכבד?^{טז}

תשובה : (א) אם החתיכה לא נאסרה רק כדי קליפה, או הדין דבטלה, אפילו באיסור בשר בחלב, משום דהקליפה אינה ראוי' להתכבד ; ובאם הקליפה בעצמה היא ראוי' להתכבד, אז, אינה בטלה, ודוקא באיסור בשר בחלב ע"י צרוך, דכדי קליפה נעשית נבלה מן התורה, משא"כ בשאר איסורים דקליפה אינה נעשית נבלה מן התורה. (ס)

(ב) ודעת הפלתי להקל בזה.

(ג) ובאיסור "כדי נטילה", דעת החכמת אדם, דג"כ אין דנין דין ד, חתיכה הראוי' להתכבד."

טו. שאלה. חסה שאלה מחברתה שני חגנות נחשט שהיו של בשר, והשאלת סברה שהם של חלב, ואפכה בהם לביבות עם חמאה ונכירה, ואח"כ החזירה את שני החגנות^{טז} להאשה המשאלת, ולא ספרה לה דבר, ואחר איזה זמן אפתה המשאלת לביבות עם שומן בתשעה חגנות, ובתוסס היו גם השני החגנות האלה של חלב ?

תשובה : (א) הליביבות של חמאה הן ודאי כשרות, משום דהאגנות לא היו בני-יומן מתשמיש בשר, ואפילו הליביבות השניים של שומן שאפתה המשאלת אח"כ בשני האגנות הללו שנתערבו ביחד עם השבעה האגנות האחרים, גם כן כשרות, משום דהליביבות של שומן מהשני האגנות בטלות בהליביבות של השבעה האגנות, כדן יבש ביבש שבטל ברוב ; ואין לומר דנהשב מין בשאינו מינו, מפני שהשומן הוא אינו מינו עם חמאה, וא"כ, אפילו ביבש ביבש צריך ס', אבל זה אינו, דהכא לא הוי אלא איסור דרבנן, כיון שכל השומן הי' של אור, ובאיסור דרבנן, הרי אפילו מין בשאינו מינו בטל, ואף דליביבות הן ראויות להתכבד, וגם הן דבר שבמנין, ובשר בחלב הוא איסור מחמת עצמו, אבל מ"מ, כיון דהעיקר הוא כאן העיסה של הליביבות, והאיסור של בשר בחלב הוא רק בלוע, משיה כשרות, דבטעם בלוע אין דנין דין ד, חתיכת הראוי' להתכבד ; ועוד

מקור ההלכה

(טו) ש"ה, ופרי מגדים, וחות דעת.

כור הלכות תערובות סימן קא המבחין מח 95

ועוד, שהרי לא נאסרו הלביבות רק כדי קליפה כדן חם בחם בלא רוטב, ואיסור ד"בדי קליפה" לא הוי ראוי להתכבד ; ואף שיש מי שרוצה לומר, דאיסור שמן שבכלי אוסר עד ס' (ש"ך סימן ק"ה, סק"ג), מ"מ לא קי"ל כן, ואינו אוסר רק כדי קליפה (כמגן אברהם סימן תנ"א, סק"י), ואפילו אם טחו את האגנות בשומן קודם שנתנו את הלביבות בתוכם, ועי' נאסר השומן, וממילא נאסרו הלביבות מטעם שומן בעין, מ"מ, גם זה קרוב לומר שיש ס' נגד השומן בעין ; ולפיכך, בהצטרף כל הסניפים האלה, אפשר להזיר ע"י בטול ברוב, אפילו את הלביבות השניים של שומן שנאפו אח"כ בתשעה האגנות, ולאסור רק כמנין לביבות שבשני האגנות, והשאר מותר. יו)

ב) ויש מי שאומר, שבאמת יש להזיר גם את הלביבות של השני האגנות של שומן שנתערבו ביחד עם הלביבות של שומן של השבעה האגנות האחרים, שהרי לא נאסרו אלא כדי קליפה (כדלעיל), וא"כ, אם נתערבו, ולא נודע, הרי אין לאסור, ואפילו קליפה אינן צריכות (כסימן צ"א), ומלבד זה, הלא בלביבות לא שייך לדון משום "חתיכה הראוי' להתכבד", שהרי אין מכבדים בלביבה אחת, כידוע, אם לא שנאמר, דמיירי בלביבות גדולות, דאז הדרך להתכבד אפילו בלביבה אחת. יי)

ג) מיהו, אם אפו את הלביבות לא עם חמאה בלבד, רק מלאו אותן גם עם גבינה, או אפשר, דדנין בהן דין ד"חתיכה הראוי' להתכבד", אעפ"י שהגבינה בעצמה לא הוי ראוי' להתכבד. יכ)

מו. שאלה : גבינות שנעשו מחלב טרפה, אם דנין בהן דין ד"חתיכה הראוי' להתכבד" ?

תשובה : בגבינה שנעשתה מחלב טרפה, ודאי דנין דין ד"חתיכה הראוי' להתכבד", ואפילו ערבו חלב טרפה בחלב כשרה, ויש רוב בכשרה, דמותר מן התורה, מ"מ, אם אין ששים, אסור מדרבנן, ולפיכך, אם יש בחלב החלב כל כך עד שיהא ראוי להתכבד, דנין בוה דין ד"חתיכה הראוי' להתכבד". כז)

יו. שאלה : גבינה שהעמידו בקיבה הנאסרה מנשרי-חלב, אם דנין בה דין ד"חתיכה הראוי' להתכבד" ?

תשובה : אם העמידו גבינה בקיבה שנאסרה מאיסור בשר בחלב, כגון, שהשהה חלב הקיבה בעור הקיבה מצת לעת, ונאסר חלב הקיבה מעורה ונעשה נבלה, ואח"כ העמידו גבינה בחלב-הקיבה הזה

מקור ההלכה

- יז) תשובת נודע ביהודא, סימן ר',
 יח) עיין בס' יוסף דעת.
 יט) הנהגות אפרו ברוך ע"י הנהגות דעת.
 כ) פרי מגדים, ועיין כחמתי ופ"תי.

הזה, ואין ס' בהחלב נגד הקיבה, זה מקרי איסור מחמת עצמו, (דאיסור בשר-בהלב הוא איסור מחמת עצמו), ולכן דנין בזה דין ד"חתיכה הראוי להתכבד", ואינה בטלה אפילו באלף. (א)

יח שאלה : גבינת הכותים שיש בה חשש שהעמידה צעור קיצת נבלה וטרפה, אם דנין בה דין ד"חתיכה הראוי להתכבד" ?

תשובה : בדין זה יש מחלוקת הפוסקים :

(א) דעת בעל איסור והיתר, והפרי חדש, דדבר המעמיד הוא כאיסור בעין, ודנין בזה דין ד"חתיכה הראוי להתכבד", ועוד, כיון שהחכמים אסרו גבינות של כותים, ותחלת עשייתן היא באיסור, הוא כאיסור מחמת עצמו.

(ב) ודעת הרמ"א (בתורת חטאת), והט"ו, והמנחת יעקב, דלענין "חתיכה הראוי להתכבד" לא מקרי מעמיד איסור בעין, אלא איסור בלוע, ולפיכך, אין בגבינות הכותים דין ד"חתיכה הראוי להתכבד", ואין לחוש שמא נעשו מחלב טרפה, משום דרוב בהמות כשרות הן.

(ג) ובודאי יש לסמוך על המקילין במקום הפסד, משום דיש לצרף עוד דעת המרדכי, דבגבינה לא שייך כלל לומר שהיא "חתיכה הראוי להתכבד", דכשהיא לחה אינה חשובה, ואף כשנתיבשה אינה חשובה כ"כ לאכול בה כדי שביעה, מפני שהיא קשה לגוף, וגם משום "דבר שבמנין" אין לאוסרה, דלפעמים מוכרים אותה שלא במנין, ועוד, דגם בדבר שבמנין בעינן איסור מחמת עצמו ולא מאיסור בלוע. (ב)

(ד) מיהו, גבינה שנתערבה בה חלב טרפה הוא שפיר ראוי להתכבד. (ג)

יז. שאלה : פשט דא' המולאה בגבינה, שזלעה בשר, ואין בה ס' נגד הבשר, ונאסרה, ונתערבה עם חתיכות פשטידא אחרות יבש ביבש, אם דנין בה דין ד"חתיכה הראוי להתכבד" ?

תשובה : גם בפשטידא אמרינן, דעיקר מה שראוי להתכבד ממנה, היא העיסה, ובהעיסה, הלא אין רק איסור בלוע, ובאיסור בלוע אין דנין דין ד"חתיכה הראוי להתכבד". (ד)

יח. שאלה : תרנגולת אסורה שנתערבה באחרות, כשהיתה עוד בנוולתה, אם דנין בה דין ד"חתיכה הראוי להתכבד" ?

תשובה : (א) תרנגולת בנוולתה שנתערבה באחרות, בטלה, שהרי אינה ראוי להתכבד לפני האורחים כמו שהיא, ומחוסרת מעשה

ותקון גדול, ואעפ"י שהסירו הנוצות ממנה לאתר שנתערבה, מ"מ בטלה, דכיון שנתבטלה כבר בתחלת התערובות, שוב אינו חוזר וניעור. (ה)

וגם

מקור ההלכה

(א) פרי מגדים וחות דעת, (בד) שם

(ב) עיין פרי מגדים (בה) מחבר

(ג) חות דעת

כור הלכות תערובות סימן קא המבחן ממ 97

ב) וגם „דבר שבמנין“ לא הוי מחמת שני טעמים: חדא, דזה מיירי במקום שלפעמים מוכרים אותן שלא במנין. (י)

ועוד, דכיון שמחוסרת תקון גדול, גם „דבר שבמנין“ לא הוי כמו שאינה מקרי „ראוי“ להתכבד. (יז)

ג) וכן הדין, בכבש שלם שלא הופשט צורו, שנתערב בכבשים אחרים. (יח)
כא. שאילה. אם יש חלוק בכל זה, בין שנודעה התערובות קודם הסרת הנולות, ובין לא נודע עד לאחר כן?

תשובה: הא דאמרינן, דתרנגולת בנוצתה שנתערבה באחרות לא מקרי ראוי להתכבד, ובטלה, זהו דוקא, שנודע ע"ד התערובות קודם הסרת הנוצות מהתרנגולת, או קודם הפשטת העור שי הכבש, אבל אם לא נודעה התערובות עד לאחר הסרת הנוצות, או נעשיה ראוי להתכבד, ולא בטלה, משום דהידיעה גורמת את האיסור, כמו גבסיטן ק"ט) ביבש ביבש, כשלא נודעה התערובות עד אחר הבשול, יאדין הוא, דאסור. (כ)

בב. שאילה: אם יש גם כן חלוק בזה בין אם נודעה התערובות קודם בשול, ובין לאחר בשול?

תשובה: א) בנוצ ע"ד התערובות קודם בשול, או, בהפסד מרובה ובשעת הדחק, יש לצדד ולצרף דעת הפוסקים, דקודם בשול לא הוי ראוי להתכבד, ומ"מ, צריך עיון בזה. (י)

ב) מיהו, „נודע“ מקרי, אף שלא נודע האיסור בברור, רק שיש בזה שאילה. (יא)

בג. שאילה: מהו הדין של דגים בקשקשים, לענין „מפיקה הראוי“ להתכבד?

תשובה: דגים בקשקשים, ראויים להתכבד מקרי, ואינם בטלים. (יב)

כד. שאילה: כבש בעורו, וחלוצות פטומות בנותן, שהכבד והקורקבן שלהם המה ראויים להתכבד, מהו דינו של שאר כל הגוף, אם נאמר דהאברים הפנימיים נמשכים אחרי כל בשר הכבש והחלוצות, וא"כ, כמו שהבשר בטל, כן הדין דהאברים הפנימיים, או נימא להיפך, דכיון דהאברים הפנימיים אסורים, אז גם כל בשר החלוצות והכבש אינו בטל?

תשובה: בזה אמרינן דפלגינן הדבר, דהכבד והקורקבן של החלוצות הפטומות בנוצתן ושל הכבש בעורו אינם בטלים, מטעם דהמה ראויים להתכבד, וכל שאר הבשר שלהם בטל, מפני שאינו ראוי להתכבד. (יג)

שאילה

מקור ההלכה

ב) כרתי ופלתי	א) פרי מגדים
ב) רש"י, ומנחת יעקב.	א) טוב טעם ודעת
ג) פ"ו ור"ך	ב) פרי מגדים
ג) כרתי ופלתי, פרי מגדים, חות דעת.	ב) פרי חדש, כרתי ופלתי, פרי מגדים,
וחכמת אדם.	שאילת יעב"ץ, וחתם סופר

כה. שאלה : אס כנס שלם מקרי ראו' להתכבד ?
תשובה : (א) דעת המחבר ועוד פוסקים, דהכבש כשהוא שלם, אפילו אם נפשט עורו, לא מקרי "ראוי להתכבד", וכן כל חתיכה שהיא גדולה יותר מדאי, או חתיכה חיה, לא מקרי "ראוי להתכבד", משום דאין דרך לתת חתיכה גדולה יותר מדאי לפני אורחים חשובים.
(ב) דעת הרמ"א, דאפילו כבש שלם הוי ראוי להתכבד, מפני שדרך לחתוך אותו לחתיכות קטנות הראויות להתכבד ולבשלן.
(ג) והדעת תורה (בסימן ל"א) מביא דעת הרבה פוסקים, דיש להקל בכבש שלם, אף שכבר הופשט עורו, בהפסד מרובה.
כו. שאלה : נכמה שהפשט עורה, ולא נדקה עדיין, אס מקרי ראו' להתכבד ?

תשובה : אף לדין, דהבדיקה מעכבת, מ"מ הוי ראוי להתכבד, דאין בזה טורח גדול כל כך, ורוב בהמות כשרות הן, ועוד, דהוי גם דבר שבמנין. (י"ד)

כז. שאלה : אס ראש או רגלים מקרי ראו' להתכבד ?
תשובה : (א) ראש או רגלים של עגלים או של אווז, אם לא נחרכו משערותיהן ומעורן, לא מקרי ראויים להתכבד, אבל אם כבר נחרכו, אעפ"י שלא נמלחו עדיין, חשיבי ראויים להתכבד, אף שלא ניטלו הטלפים מהרגלים. (י"ה)

(ב) ורגלים של כל שאר עופות, מלבד רגלי אווז, וכן רגלי בהמה דקה ורגלי בהמה גסה, אינם ראויים להתכבד מקרי, ובטלים. (י"ז)

(ג) גף של אווז מקרי חתיכה הראוי' להתכבד, כמו דגלי אווז. (י"ז)
כח. שאלה : תרגילת שהסירו כבר הטעות שלה, אבל עדיין לא נפתחה הכתף, אס מקרי ראו' להתכבד ?

תשובה : אם הסירו כבר הנוצות מהתרנגולת, אעפ"י שהבטן לא נפתחה עדיין ולא ניטלו הבני מציים, מ"מ מקרי ראוי' להתכבד, ואינה בטלה, משום דאינה מחוסרת מעשה או תקון גדול. (י"ח)

כט. שאלה : ראש של כשל חי, אס מקרי ראו' להתכבד ?
תשובה : (א) ראש של בהמה, וכן ראש של עופות, אינם חשובים, ואינם ראויים להתכבד, ולכן בטלים. (י"ט)
(ב) מיהו, לשון של שור, ראוי' להתכבד מקרי, שהרי אברהם כבר את המלאכים בג' לשונות. (ס)

ובאם

מקור ההלכה

(ד) פוסקים בדעת הרמ"א.

(ט) רמ"א ופוסקים.

(ס) ש"ז, ופרי מגדים.

(ד) פרי מגדים.

(ה) ש"ז, וחכמת אדם.

(ז) רמ"א, וחכמת אדם.

(ז) תשובות מהרי"א הל"ז.

ג) ובאם הלשון של השור היתה מחוברת בתוך הראש, והראש הי' טרפה, ונתערב בין ראשים אחרים, או גם הראש אינו בטל, והכל אסור, משום דהוי כחתיכה אחת, דאי אפשר להתיר חצי חתיכה, שהוא הראש, ולאסור הלשון, כיון שמחוברת בהראש. (א)

ד. שאלה שומן של ההדרא דכנתא של שור, אם מקרי ראוי להתכבד? תשובה: (א) דעת המחבר, דשומן הכנתא עם הכנתא עצמה, היינו, מעי של הכנתא, לא הוי ראוי להתכבד, מפני שכנתא לבדה בלא מלוי מקמח עם שומן, אין בה חשיבות כלל, ולכן, לא מקרי ראוי להתכבד.

ב) ודעת הש"ך בשם פסקי תוס', דהדרא דכנתא עם שומנה, אפשר, דמקרי ראוי להתכבד.

ג) אבל הדרא דכנתא של עגל, חשיבא ראוי להתכבד, אעפ"י ששאר בני מעיים אינם חשובים. (ב)

ד. שאלה: תלחולת שממלאים אותה בקמח עם שומן, אם מקרי ראוי להתכבד? תשובה: (א) דעת הט"ז בשם המהרש"ל, דכרכשתא, אעפ"י שהאידנא אין מוכרים אותה אלא במנין, מ"מ בטלה, כיון דאין אוכלים אותה אלא ע"י מלוי בקמח ושומן.

ב) ודעת הפרי מגדים, דתלחולת שממלאים עם קמח, כל זמן שהיא רקנית, אינה ראוי להתכבד, ובטלה, דכל מה שחסר תקון ומעשה, אינו ראוי להתכבד מקרי, אבל אם כבר מלאו את התלחולת עם הקמח והשומן, הוי ראוי להתכבד.

ה) והוא הדין, בעור הצואר של אווז או שאר עופות, דכיון דכל החשיבות שלהם אינה מצד עצמם אלא מחמת המלוי, לפיכך, אינו מקרי ראוי להתכבד, ובטל. (ג)

ו. שאלה: אם קורקבן מקרי ראוי להתכבד? תשובה: (א) דעת המחבר, דקורקבן, וכן שאר בני מעיים אינם ראויים להתכבד, ולכן בטלים.

ב) דעת הט"ז בשם המהרש"ל, דהאידנא, קורקבן של אווז מקרי ראוי להתכבד.

ג) וכן קורקבן של תרנגול הודו (אינדיק), וכיוצא בו, ג"כ ראוי להתכבד מקרי. (ד)

ד) והוא הדין בריאה, דאפשר, דהוי ראוי להתכבד, כדאמרינן, למה גקרא שמה ריאה, וכו'. (ה)

שאלה

מקור ההלכה

מא) כותי ופלת, ופרי מגדים	מד) פרי מגדים.
מב) ט"ז וש"ך.	מז) שם, (בסימן ק"א).
מג) חכמת אדם.	

לג. שא"ל: כבדים של אוזות שנהפכו למראה לבן מכת השומן שלהם, אם מקרי ראוי להתכבד ?

תשובה: (א) דעת הט"ז בשם הלבוש, דכבד של אוזו מפוטם שאובסין בידים, עד שנהפך למראה לבן מכת השמנונית שבו, וראי חשוב הוא, ולכן אינו בטל אם נתערב באחרים.

(ב) ובאם נתערב כבד של פטומה עם כבדים של אינן פטומות, ואין ידוע איזה היא הכשרה, או הדין, דהכבדים של האוזות שאינן פטומות, הן ממה נפשך כשרים, דבטלים ברוב, משום דאינם ראויים להתכבד. (י)

לד. שא"ל: עור שומן אוזו, אם מקרי ראוי להתכבד ?

תשובה: (א) דעת הרמ"א והט"ז, דעור שומן אוזו, אפילו אם נחתך לחתיכות קטנות, מקרי ראוי להתכבד.

(ב) ודעת הנקודות הכסף, והפרי מגדים, והכרתי והפלתי, והחוות דעת, דאם העור שמפשיטין מהאוזו הוא שלם, ואפשר לבשלו או לצלותו כמו שהוא שלם, אז מקרי ראוי להתכבד, אבל באם נחתך לחתיכות קטנות שאינן ראויין רק לטיגון בשביל השומן שבהן, ואחר הטיגון שופכים את השומן לכלי, והחתיכות הקטנות והיבשות נשארות לאכילה, זה לא מקרי ראוי להתכבד, ולכן הדין, דאם נתערבו בכשרות, בטלות.

לה. שא"ל: חתיכת צמר שאינה מנוקרת, אי היא ראוי להתכבד ?

תשובה: אם החתיכה אינה מנוקרת עדיין, אז חסרה היא מצשה ותקון גדול, וכיון דאיכא טרחא גדולה בזה, כבד לא מקרי ראוי להתכבד, ובטלה, ואעפ"י שראוי היא להתכבד לפני אינו יהודי, מ"מ, מה שראוי הוא רק לנכרי לבדו, אינו מקרי ראוי להתכבד, מיהו, אין לדון זה להיתר גמור, רק בצרוף סברא זו, בתור סניף לשאר סברות, אפשר להתיר. (י)

לו. שא"ל: צמר אוזו שעל החזה, אם מקרי ראוי להתכבד ?

תשובה: (א) דעת הט"ז בשם חכמי קראקא, והבכור שור, והחות דעת, ותשובות טוב טעם ודעת, דאף בנפשט העור שעל הבשר-אוזו שעל החזה (הנקרא „בייליג"), ועי"ז ניטל באמת כל תפארתו-מ"מ הוי ראוי להתכבד, משום דהדין הוא, דכל חתיכה הראוי להתכבד יש לה חשיבות בכל זמן, אעפ"י שמקודם היתה חשובה ביותר. ודעת

מקור ההלכה

(ט) פרי מגדים. (זו) גודע ביהודא סימן ט"ז, וחכמת אדם; ועיין שרי חמר כנלדים, מערכת ח', כרך קכ"ח בסוף

כור הלכות תערובות סימן קא המבחן נא 101

(ב) ודעת המהרש"ל, והפרי חדש, והפרי מגדים, והחכמת אדם, דבשר-איוו שעל החזה, אם הוא מוכשט מעורו שעליו, אינו ראוי להתכבד מקרי, דכיון שנפשט עורו ממנו וניטל תפארתו, בטלה ממנה החשיבות, וכבר אינו ראוי להתכבד לפני אורח נכבד והגון, והוא הדין, בירך (שקורין פאָלקע) דאם ניטל עורו מעליו, בטלה חשיבותו, ואינו ראוי להתכבד.

לח. שאלה : מהו דינס של כל שאר האברים של בעל חי שאינם מזכרים בפוסקים, לענין חתיכה הראוי להתכבד ?

תשובה : (א) דעת הש"ך ועוד פוסקים, דלענין חשיבותה של חתיכה הראוי להתכבד בכל האברים של בעלי חיים, אמרינן, דהכל תלוי לפי המקום ולפי הזמן, והכל תלוי בראיית עיני המורה, דאם הוא דבר, שחשוב הוא להתכבד באותו מקום לאורח חשוב, או לא בטל, ובאם אינו חשוב במקום הזה, אף שבמקום אחר הוא חשוב, מ"מ בטל, מיהו, אם יש ספק אצל המורה, אם הדבר הזה ראוי הוא להתכבד, או לא, אז, הולכים, אנו להקל, מכני שכל החומרא של חתיכה הראוי להתכבד שאינה בטלה, היא רק מדרבנן, וספקא דרבנן לקולא, כמו שנתבאר לעיל

(ב) ודעת הפרי מגדים בשם המנחת יעקב, דכל מה שנתלבטו הפוסקים להזכיר בענין חשיבותה של חתיכה הראוי להתכבד, הוא על ב' אופנים : (א) כל מקום שנוכח בפוסקים, דלענין חשיבותו של ראוי להתכבד, הכל תלוי לפי המקום, פירושו הוא, שבאם אותו הדבר ראוי הוא להתכבד במקום הזה, אף דיש מקום אחר ששם הדבר הזה אינו ראוי להתכבד, מ"מ, אזלינן לחומרא במילי דאורייתא, ופסקינן, דאותו הדבר הוא ראוי להתכבד. (ב) כל מקום שנוכח בפוסקים, דאותו הדבר הוא ראוי להתכבד סתמא, פירושו הוא, דאותו הדבר הוא ראוי להתכבד מן הסתם, עד שיבורר באותו הזמן, דאותו הדבר כבר אינו ראוי להתכבד, ובשאר דברים, היכא שהפוסקים לא הזכירו שהדבר הוא ראוי להתכבד מן הסתם, אמרינן, שאותו הדבר אינו מקרי ראוי להתכבד, עד שיבורר באותו הזמן, שהדבר הזה הוא חשוב ומקרי ראוי להתכבד, ובמילי דרבנן, על כל פנים ראוי לפסוק כאופן הב'.

לח. שאלה : חתיכה הראוי להתכבד שנתחכה לו שנתרסקה, אם דנין בה עדיין דין דחתיכה הראוי להתכבד ?

תשובה : (א) הא דחתיכה הראוי להתכבד לא בטלה אפילו באלף, הוא דוקא, אם החתיכה היא שלמה, אבל אם נתחכה או נתרסקה עד שנאבדה צורתה, וכן אם נתרסקה ע"י בשול, או שנשררה מעט, באופן דכבר אבדה חשיבותה, אז הדין, דתו לא הוי חתיכה הראוי להתכבד, ובטלה, ואין חלוק בזה, בין אם נתרסקה קודם התערובות או לאחר שנתערבה עם ההיתר, ואפילו אם נתרסקה לאחר שנודע ע"ד התערובות, תו לא הוי ראוי להתכבד, ובטלה, ואע"ג דבסימן צ"ט נתבאר, דהדיעה גורמת את האיסור, ודאי דכן הוא, אבל, כיון דכל החומרא של חתיכה

„חתיכה הראוי להתכבד“ היא מפני החשיבות, והרי בטלה החשיבות. מיהו, זהו דוקא, כשלא נתכוין לבטל את האיסור, אבל אם נתכוין לכך, אסורה התערובות להמרסק, אם היא שלו, וכן למי שנתרסק בשבילו. (מ)

ד. שאילה : בענין נחתכה או נתרסקה ונאבדה לזרחה, אם יש חלוק לזרחה בין חתיכה הראוי להתכבד ובין זרי?

תשובה : לא דמי ברי' לחתיכה הראוי להתכבד, בענין נחתכה או נתרסקה ונאבדה לזרחה, בפרטים רבים :

א) בחתיכה הראוי להתכבד, אם נחתך ממנה מעט, והחלק הנשאר הוא עדיין גדול, וראוי עדיין להתכבד, או, לא איכפת לן במה שניצל ממנה מקצתה, ובברי', הדין, דכשניצל ממנה מעט, בטל ממנה שם ברי'.

ב) וכן יש חלוק להפך, דברי' שנסרחה, עדיין שם ברי' עלי', עד שתסרח באופן שלא תהי' ראוי לאכילה כלל, ובחתיכה הראוי להתכבד, אף אם נסרחה מעט, כבר בטל חשיבותה, שהרי אינה ראוי תו להתכבד לפני אורח הגון. (ט)

ג. שאילה . חתיכה אסורה הראוי להתכבד, שנפלה לחתיכות כשרות, ולח"כ נחתכה או נתרסקה חתיכה אחת בין החתיכות, אם תולין לומר דחתיכה שנתרסקה היא האסורה ?

תשובה : אם נחתכה חתיכה אחת בין כל החתיכות, וביניהן היתה חתיכה אחת אסורה הראוי להתכבד, אין תולין לומר שזאת החתיכה שנתרסקה היא של איסור, וממילא לא הוי ראוי להתכבד, ולפי"ז, תהי' כל התערובות מותרת, משום דבודאי יש ס' בהיתר נגד האיסור, זה לא אמרינן, אלא הדין הוא, דאותה חתיכה שנחתכה או שנתרסקה בלבד מותרת ממה נפשך, דבאם החתיכה הזאת שנתרסקה היא של איסור, הרי היא נתרסקה, ותו לא הוי ראוי להתכבד, ובטלה בס', ואז, אף כל שאר החתיכות מותרות, ובאם אותה חתיכה שנתרסקה אינה של איסור, הרי היא מותרת בודאי, ואפי"ז אם נחתכו רוב החתיכות שבהתערובות, אין תולין לומר שהחתיכה האסורה נמצאה בין רוב החתיכות שנחתכו, ואין כאן עוד איסור של „חתיכה הראוי להתכבד“, וממילא תהיינה החתיכות השלמות מותרות, זה לא אמרינן, אלא, החתיכות הנחתכות מותרות, והשלמות הנשארות אסורות, והטעם הוא, דבאם נתלה אנן לומר שהחתיכה שנתרסקה היא אותה החתיכה של האיסור, אז, הרי נצטרך לאסור אותה החתיכה, ואין אפשר לאסור אותה בשעה שהיא מותרת ממה נפשך, וא"כ, אי אפשר לעשות שני הפכים בחתיכה אחת – להתיר אותה וגם לתלות בה את האיסור, וזה הוא הטעם עצמו גם של הדין השני, דאפילו אם נחתכו רוב החתיכות, ג"כ אמרינן

מקור ההלכה

(מח) מחבר זכרונות (מט) פרי מגדים.

אמרין, דרך הנחתכות מותרות, אבל השלמות אסורות, ולא תלינן לומר
דהאיסור הוא בהרוב, כדרך שתלינן בכל מקום ברוב, משום דכאן הוי ג"כ
שני הפכים בנושא אחד, שהרי החתיכות הנחתכות אנו מוכרחים להתיר
מטעם „ממה נפשך“, ואיך שוב נתלה בהן את האיסור, והרי סותרין זא"ז.
ועוד טעם יש בדבר, משום דאדרבא, כל שנשתנה מקדמותו, אמרינן, שזה
הוא מהרוב של היתר, ונמצא, שהאיסור שהוא המועט, לא נשתנה, וכ"ל
דפריש מרובא פריש. (ג)

מא. שא"ל: קורקבן שנמלא נקוב, ונטרפה התרנגולת, ואח"כ נמערבה אותו
התרנגולת עם אחרות ?

תשובה: (א) דעת המחבר, דבנדון זה, אנו מדמין שומן שבקורקבן
לשומן התרנגולת של מקום חבור הקורקבן, ובאם דומים
לנמרי זה לזה במראה, אז מכשירים את העופות האחרים, וטעמא דמילתא,
משום דאמרין, דהעין יכולה להבדיל ולראות ממש את הדומה.
(ב) דעת ה"ט"ז בשם האיסור והיתר, דלפי שאין אנו בקיאים כ"כ לדמות
שומן לשומן, אין להתיר בכהאי גוונא, אם לא שיש הפרש גדול
וניכר לעינים.

(ג) ודעת הכרתי ופלתי, דדוקא אם נתערבו חד בתרי, דמן התורה בטל ברוב,
אז יש לצרד ולסמוך על סימן פשוט של השתוות השומן, אבל אם נתערב
חד בחד, אין להכשיר בשום אופן, וצריך דוקא טביעת עין, ושיודע בודאי
שזה הקורקבן הוא מתרנגולת זאת, וכן כל כיוצא בזה.

מב. שא"ל: קורקבן שנמלא נקוב, ונטרף העוף, ונתערב אותו העוף עם עופות
אחרים, ואח"כ נאכל עוף אחד מהעופות ?

תשובה: (א) דעת הפרי תואר, דאם נאכל עוף אחד מהעופות שנתערבו,
או ה"י באופן אחר שאי אפשר לבדוק ולדמות שומן
הקורקבן לשאר שומן שבעוף, וכבר בחנו והשוו שומן הקורקבן הנקוב לכל
השומן של העופות הנשארים, ולא ה"י דומה כלל לשום אחד מהם,
אז נראה, דמתירים העופות הנשארים, וכ"ל זה הוא להלכה, אבל לא
למעשה.

(ב) ודעת התשובות חכם צבי (סימן ל"ט) דנראה להתיר גם למעשה.

מג. שא"ל: ראש כנש שנתערב בין ראשי כבשים אחרים, ונמלא ראש אחד טרפה,
ולא נודע מאיזה כנש הוא הראש הנטרף ?

תשובה: (א) דעת המחבר, דבאם הקיפו את הראש הנטרף לצוארו
של אחד מהכבשים, ונמצאו החתיכות דומות ומכוננות

יפה

מקור ההלכה

(ג) מחבר, ט"ז, פרי מגדים, ועוד פוסקים.

יפה במדה ובמראה, או יש לסמוך על זה להתיר את הכבשים האחרים

(ב) ודעת הכרתי ופלתי, דדוקא באם נתערבו חד בתרי, דמן התורה בטל ברוב, או יש לסמוך על היתר זה.

מה. שאלה: כמלא מים בראש כבש, ונתערב בין ראשי כבשים אחרים, ולא נודע מאיזה כבש?

תשובה: (א) דעת הבי"ח והגרע"א, דיש לבדוק בחוט השדרה של כל כבש בפני עצמו, דכל כבש שנמצא בו מים בחוט השדרה שלו הנמשך מן המוח להשדרה, בידוע, שיש בודאי ג"כ מים בראשו, ותולין עי"ז שהראש הוא מאותו כבש, בכדי להתיר שאר הכבשים.

(ב) דעת הט"ז והפרי חדש, והכרתי ופלתי, דאין לסמוך על זה עכשו ב...סור דאורייתא, וצריך להתישב בדבר, ואפשר, בחד בתרי דמן התורה בטל, יש לסמוך על היתר זה

(ג) ודעת החכמת אדם, דאם הוא הפסד מרובה, והוא גברא שמכיר בעצמו שלא יטעה בדמיונות, או, יש לבדוק בחוט השדרה בכדי להתיר את הכבשים האחרים, וכן אם מקיף את הראש לצוואר של אי מהם, והחתיכה נמצאת דומה ומכוונת יפה, או יש להתיר את הכבשים האחרים, ובלבד שיהי' מתון בדבר ויכנוף כל הבקיאים, בכדי שלא יבא ליד טעות ח"ו.

מה. שאלה: מחט שנמלא בעוף, באופן שהעוף הוא מרפה, וניטל המחט ונתערב העוף בעופות אחרים?

תשובה: אם נמצא רושם וכתם שחור שעשה המחט בחללו של אחד העופות, והרושם ניכר יפה, או יש לתלות בו שהוא הנטרף, והעופות האחרים מותרים, וגראה, שאפילו בתערוכות חד בחד יש ג"כ לסמוך על סימן זה, דסימן מובהק הוא זה, וסמכין עלי' גם באיסור דאורייתא, והכל לפי ראיית עיני המורה. (א)

מקור ההלכה

(א) כ"י מרים בשם רדב"ז, וחבואות שיר.

סימן קב.

א. שאלה : דבר איסור שיש לו מתירין לאחר איזה זמן, שנחשב כהיתר, מה דינו לענין בטול ?

תשובה : כל דבר שאיסורו אינו לעולם, רק שיש לו מתירין לעת אחרת, כגון, ביצה שנולדה ביום טוב, שהדין הוא, דאסורה בו ביום ותהי' מותרת ליום מחר, הדין, דאם נתערבה הביצה הזאת בכיזים אחרות, לא מבעיא אם היתה הביצה האסורה שלמה ונתערבה בין שלמות, דודאי לא בטלה, משום דהוי' גם „דבר שבמנין“, אלא אפילו ביצה טרופה שנתערבה בין טרופות, ג"כ אינה בטלה אפילו באלף, מטעם דהוי' „דבר שיש לו מתירין“. (א)

ב. שאלה : אם יש חלוק בענין „דבר שיש לו מתירין“, בין אם נתערב מין במינו ובין מין בשאינו מינו ?

תשובה : (א) הא דאמרינן, „דבר שיש לו מתירין לא בטל אפילו באלף, הוא דוקא אם נתערב מין במינו, אבל אם נתערב מין בשאינו מינו, בטל בס' כמו שאר איסורין, אף שהוא דבר שיש לו מתירין. (ב)

(ב) ולענין מין במינו, אזלינן בזה בתר שמא ולא בתר טעמא, דאם שוין בשמן, אף שחלוקין בטעמן, הו"ל מין במינו, ואם אינן שוין בשמן, אף ששוין בטעמן, בטל בס'. (ג)

(ג) ואם יש ביצים מהרבה מיני צופות, ואחת מהן נולדה ביו"ט, זה הוי' מין במינו, משום דשם א' להן, ונראה, דטעם נמי אחד הוא, אבל דגים כהאי גונא, הוי' אינו מינו, ואין בהם תו החומרא ד„דבר שיש לו מתירין“.

ג. שאלה : הא דק"ל דדבר שיש לו מתירין אינו בטל אפילו באלף, מן התורה הוא, או רק מדרכנן ?

תשובה : מן התורה, גם דבר שיש לו מתירין בטל ברוב, אבל רבנן החמירו בזה מחמת שני טעמים : (א) טעמו של רש"י, דכיון דלאחר איזה זמן אפשר יהי' לאכול את האיסור הזה בהיתר, אין לנו לאכול אותו עכשיו ע"י בטול איסור בהיתר. (ב) טעמו של הר"ן, לפי שכל דבר הדומה לחברו אינו מבטל, אלא אדרבא מחזק, וכל דבר שאינו דומה לחברו מחלישו ומבטלו, ואעפ"י שמין במינו בטל ברוב, והרי גם הם דומים זה לזה, מ"מ, כיון שבענין איסור והיתר המה הפכים, ואינם דומים זה לזה, לפיכך בטלים, אבל בדבר שיש לו מתירין, מאחר דגם בהיתר שוים הם

מקור ההלכה

(א) מחבר. (ב) ש"י. (ג) ש"ך, וגור מוסקים.

הם לאחר זמן, לפיכך אינם מבטלים זה את זה, ולכן, גם הדין באמת, דבר שיש לו מתירין דלא בטל, הוא דוקא במין במינו, מפני שדומים הם זה לזה, אבל במין בשאינו מינו, כיון שבעצם אינם דומים זה לזה בטל, אפילו בדבר שיש לו מתירין, ולטעם הראשון ג"כ אתי שפיר דבטל במין בשאינו מינו, משום דכל איסור שנתערב באינו מינו, אין ההיתר נקרא על הדבר האסור, אלא על שם הדבר שנתערב בו, ודומה כמי שאין לו מתירין. (י)

ד. **שאלה**: אם דנין דין דדבר שיש לו מתירין רק באיסור לאוריתא, או גם באיסור דרבנן?

תשובה: דין דדבר שיש לו מתירין שייך אפילו באיסור דרבנן, כגון, ביצה שנולדה ביו"ט שאסורה מדרבנן בו ביום באכילה ובטלטול, מטעם מוקצה. (ח)

ה. **שאלה**: אם דנין דין דדבר שיש לו מתירין אף בספק איסור דרבנן?

תשובה: (א) דעת המחבר, דכל כך החמירו בדבר שיש לו מתירין, דבכל איסורי דרבנן, בדברים החשובים, כשיש ספק, אמרינן, ספקא דרבנן לקולא, ובדבר שיש לו מתירין אינו כן, דאפילו אם הביצה הזאת היא ספק אם נולדה ביו"ט אם לא, ונתערבה באף, כולן אסורות.

(ב) דעת הכרתי ופלתי, דהא דאינה בטלה באף הביצה שיש ספק עליה אם נולדה ביו"ט, היינו דוקא, ביו"ט שחל אחר שבת, דאסור מן התורה, אבל ביו"ט דעלמא, דאסור רק מדרבנן, לא מחמירין בספק.

(ג) דעת החכמת אדם, שלא להתיר אפילו ביום טוב דעלמא בספק דרבנן, רק לצורך גדול.

(ד) והשדי חמד מביא בשם כמה אחרונים, דדוקא בספק דמציאות אולינן לחומרא, אבל בספקא דדינא, כגון ספק פלוגתא דרבוותא, או בעיא דלא אפשר, גם בדבר שיש לו מתירין אולינן לקולא, ככל ספקא דרבנן שהולכין לקולא.

ו. **שאלה**: אם יש גם חלוק לדינא בין יו"ט ראשון ליו"ט שני, נענין ספק אם נולדה ביו"ט?

תשובה: הא דמחמירין בספק ביצה שנולדה ביו"ט מטעם "דבר שיש לו מתירין", הוא דוקא ביו"ט א', אבל ביו"ט ב' יש להתיר התערוכות שנתערבה בה ספק ביצה שנולדה ביו"ט, אם צריך לביצים הללו לשמחת יו"ט. (ו)

שאלה

מקור ההלכה

(ו) ש"ך ונודד פוסקים. (ה) הרבה פוסקים. (ז) הרש"ו מלארי, סימן תקי"ג.

ז. שאלה. אם גם בדבר שיש לו חזקת היתר, ואח"כ נולד בו ספק איסור דרבנן, דינן דין ד"ד, דבר שיש לו מתירין?

תשובה: (א) אעפ"י דק"ל דאפילו בספק דרבנן שייכת חומרא ד"ד, דבר שיש לו מתירין, מ"מ, זה הוא דוקא בדבר שלא הי' לו חזקת כשרות קודם לכן, כגון, ביצה שנולדה, וס"ק. הוא אימת נולדה, אבל בדבר שיש לו חזקת היתר, ואח"כ נולד בו ספק איסור דרבנן, אז אמרינן, דאין לזה דין ד"ד, דבר שיש לו מתירין, אבל בספק איסור תורה, אף דיש לו חזקת היתר, מ"מ שייך בו דין ד"ד, דבר שיש לו מתירין. (ו)

(ב) ואף ספק איסור דרבנן שלא הי' לו חזקת היתר, אם נתערב ברוב, אעפ"י ששייך ב"י דין ד"ד, דבר שיש לו מתירין, אפילו הכי בטל, משום דרוב עדיף מחזקה, ואם כן, אם במקום חזקת היתר לא אמרינן ב"י דהוי "דבר שיש לו מתירין", כל שכן נגד רוב. (ח)

ח. שאלה: דבר שיש לו מתירין שנתערב ברוב של היתר, ונאסר, ואח"כ נתערבה כל התערובות הזאת ברוב של היתר אחר נגד כל התערובות, אם גם בזה דינן דין ד"ד, דבר שיש לו מתירין?

תשובה: (א) דעת הב"ח והט"ז, דבשתי תערובות לא החמירו, ולפיכך, אם אותה התערובות נתערבה שוב ברוב של היתר נגד כל התערובות, הדין הוא, דבטלה.

(ב) ודעת הש"ך והמנחת יעקב, דאפילו בג' תערובות לא התירו בדבר שיש לו מתירין; ודוקא ספק ספקא שע"י תערובות לא התירו בדבר שיש לו מתירין, אבל ספק ספקא בגוף האיסור התירו גם בדבר שיש לו מתירין, שהרי התירו חדש, שהוא דבר שיש לו מתירין, מטעם ספק ספקא, וגם התירו ספק מוכן ביו"ט שני מטעם ספק ספקא. (ט)

ט. שאלה: דבר שיש לו מתירין שנתערב ברוב היתר, ואח"כ פירש א' מהם, אם אמרינן בזה, "כל דפריש מרובא פריש", ומותר, או לא?

תשובה: הצמח צדק בתשובותיו (סימן ס"ט), והצל"ח (מס' ביצה), והחוק יעקב (בתשובותיו סימן קל"ג), העלו, דבדבר שיש לו מתירין, לא שייך לומר, "כל דפריש מרובא פריש", ואסור.

י. שאלה: דבר שיש לו מתירין שנתערב ברוב היתר, ונפל א' מהם לים?

תשובה: (א) דעת המחבר, והכרתי ופלת, דאם נפל א' לים, דינו כמו בכל דבר שאינו בטל מחמת חשיבותו, היינו, דאמרינן, דאם א' נפל לים הותרו כולן, משום דתולין לומר דהאיסור נאבד.

ודעת

מקור ההלכה

(ז) צ"ח (פסחים י"ז), ועוד אחרונים (ח) שם. (ט) עיין סימן רצ"ג, ואורח סימן תצ"ג.

(ב) ודעת הש"ך, וההכמת אדם, דלא מהני נפל לים בדבר שיש לו מתירין, אם לא לצורך.

יא שאלה : בשלז צליה שגולדה צויט עס איז מינה, אס מותר להוסיף על התערוכות עד ס' צדי לזעל את הצליה ?

תשובה : כבר נתבאר, דדין ד"דבר שיש לו מתירין" שייך רק במין במינו, ולא במין בשאינו מינו, דבאינו מינו בטל בס', ולפיכך, אם בשלז ביצה שגולדה צויט עס אינו מינה, דהדין הוא דבטלה בס', אמרינן, דמותר להוסיף על התערוכות עד ס', משום דהוי איסור דרבנן ביו"ט בעלמא, מיהו, אין לבשלין יחד. והוא הדין, בביצת נבלה, דלכתחלה איסור לבשלין יחד. (י)

יב. שאלה : טחו חלות צליה שגולדה צויט, אס דנין בזה דין ד"דבר שיש לו מתירין" ?

תשובה : (א) דעת הפרי מגדים, דאם טחו חלות בביצה שגולדה ביו"ט, יטול מכל חלה כדי נטילה, שהוא כעובי אצבע, ואז החלה תהי' מותרת לאכול ביו"ט, ומה שנחתך מכל חלה שיעור כדי נטילה, יאכלו מחר, והטעם הוא, משום דאין בהתערוכות הזאת שום שמנונית, וגם הוא רק איסור דרבנן. לכן סגי בכדי נטילה באפיה, אבל ביו"ט אחר שבת, דאסור מן התורה, צריך ס' ונטילה באין הפסד מרובה, ואין דנין בזה דין ד"דבר שיש לו מתירין", משום דאינו מינו הוא, ורק למראה בעלמא טחין הביצה על החלה, ולכן, בהפסד מרובה סגי בכדי נטילה. (ב) ודעת הדמשק אליעזר, דיחתוך כדי קליפה מכל חלה, וגם יגרר מה שהוא בעין.

(ג) ברם, דין זה קשה להבין, הלא סיכה לאו כלום היא, ואין בה שום ממש, וכן מוכח להדיא בפסחים (ע"ו ע"א), דבפסח אסרה תורה בשול, ומ"מ אמרו שם, דסיכה בעלמא לית לן בה, וכי עדיף דבר שיש לו מתירין שאסור מדרבנן, מפסח שהתורה אסרה בו בשול², וצריך עיון.

יג. שאלה . לכו מחלל צליה שגולדה צויט, או נתנוה כחצטל צדי לתקן את המאכל, אס דנין בזה דין ד"דבר שיש לו מתירין" ?

תשובה . (א) אע"ג דבמין בשאינו מינו לא שייך דין ד"דבר שיש לו מתירין", מ"מ, אם לקנו מאכל בביצה שגולדה ביו"ט, אינה בטלה, והטעם הוא, דכיון דלחזותא עבידא, לא בטלה, וכן הדין, דבאם נתנו את הביצה בתבשיל לתקן את המאכל, כגון, שמלאו בה תרנגולת, ג"כ אינה בטלה, דכל דבר שמתקיים ע"י דבר שני ונותנים זה בזה לתקן, הוי כבר מין במינו, ובמין במינו, הרי שייך דין ד"דבר שיש לו מתירין", מיהו, בשאר

בשאר איסורין דתלויים בטעם מקרי מין בשאינו מינו, ובצי ששים מן התורה. (א)

(ב) ויש מי שחולק ע"ז וסובר, דכל מה שעשוי לתקן הקדרה, אינו כמין במינו, דכיון דבדבר שיש לו מתירין אולינן בתר שמא ולא בתר טעמא, וכשאיננו שוים בשם, אף ששוים בטעם מקרי „אינו מינו“, וא"כ, פשיטא, דלא עדיפא מה שמתקן הקדרה מאותם ששוים ממש בטעם, ועכ"ז, כיון שאיננו שוים בשם הוי אינו מינו, ולפיכך פסק, דבלי חזותא, תקון המאכל לאו כלום הוא, אלא דוקא כשיש טעמא וחזותא, אז הוי זה כאיסור בעין, ולא בטל. (ב)

יד. שא"ל : לבנו מאכל צבילת טרפה, אם אסור המאכל משום מילתא דעבירה לחזותא ?

תשובה : חזותא אינה אלא משהו, ואין בה שום איסור ממש, ולפיכך, רק בדבר איסור שיש לו מתירין, שמחמירים בו שאינו בטל אפילו באלף, אז אמרינן דחזותא מילתא היא ואוסרת, אבל בשאר איסורים שבטלים בס', חומרא של חזותא לאו מילתא היא, ולכן, אם לבנו את המאכל בביצת טרפה, שהאיסור בזה אינו דבר שיש לו מתירין, המאכל מותר, דודאי יש בהמאכל ס' נגד האיסור. (ג)

סו. שא"ל : צילה שגוללה צו"ט, שנתערבה בהרבה צליים כשרות, ולבנו מאכל ככל הצליים יחד, אם אסור המאכל משום מילתא דעבירה לחזותא ?

תשובה : (א) דעת הים של שלמה, דאף כשנתערבה אותה הביצה שגוללה ביו"ט עם עוד הרבה ביצים כשרות, ולבנו את המאכל מכל הביצים ביחד, אמרינן, דיש בהמאכל טעמא וחזותא מדבר שיש לו מתירין, ואעפ"י דהטעם והמראה באים מכל הביצים ביחד, ולא מן הביצה האסורה בלבד, מ"מ, כיון שכולן נאסרו בתערוכות מטעם דבר שיש לו מתירין, נעשו כולן כגוף האיסור, והוי טעמא וחזותא דידהו כאיסור בעין, ולכן לא בטל

(ב) ודעת הפרי מגדים, דבהפסד מרובה יש לצדד להתיר, דכיון דהדין הוא דע"י איסור משהו אין החתיכה נצשית נבלה, אי"כ לא נעשו כל הביצים כגוף האיסור.

(ג) דעת הרש"ז מלאדי, דמה שכתב הרמ"א דלתקן המאכל אסור משום דמקרי מין במינו, מיייר, שבביצה זו בלבד אין כדי לתקן המאכל, אלא ע"י שמתערב עמה גם דברים אחרים, מ"מ, כיון שהיא באה בתבשיל לתקנו, הרי היא כבר נחשבת מין אחד עם התבשיל, ודבר שיש לו מתירין במין במינו לא בטל.

שא"ל

מקור ההלכה

(א) רמב"ם (נ"ג). (ב) ים של שלמה (חולין פ"ח) (ג) כרתי ושלתי וחות דעת.

מזו. שא"ל : בילה של ספק טרפה שנתערבה בצילים כשרות, אם דנין כזה דין ד.דבר שיש לו מתירין ?

תשובה : אם הביצה של ספק טרפה היתה שבורה (דאז אינה בכלל דבר שבמניין), ונתערבה בביצים שבורות, אעפ"י שאפשר שתטיל התרנגולת ביצים או שתח"י י"ב חודש, ואז תהיינה כל הביצים כשרות, ואם כן הוי זה בכלל "דבר שיש לו מתירין", מ"מ, הדין, דהביצה השבורה של ספק טריפה בטלה, כמו ביצה אסורה שנתערבה באחרות, וכיוצא בזה. והטעם הוא, ראין אנו דנין דין ד.דבר שיש לו מתירין" אלא ברבר איסור שהמתיר שלו עתיד לבא בודאי על כל פנים, כמו ביצה שנולדה ביו"ט שנתערבה באחרות, שהיא מותרת לערב עכ"פ בודאי, וכן, אם הוא בידו של בעל הדבר-איסור, לעשות את המתיר בלא הפסד, כמו טבל שנתערב בקרות מעושרים, ויש בירי הבעה"ב עוד טבל אחר שיכול להפריש מהם על הטבל הזה המעורב, וכן כל כיוצא בזה, אבל כל שאינו בידו להביא את המתיר כי אם ע"י הפסד, ואינו בודאי שיבא המתיר על כל פנים, אינו בדין "דבר שיש לו מתירין". ואף כי גם בלא טעם זה – שאין המתיר ודאי ואינו בידו – אין גידון דידן נכנס בכלל "דבר שיש לו מתירין", ד.דבר שיש לו מתירין" שייך בדבר איסור שעכשו הוא אסור ולמחר יהי מותר, כמו ביצה שנולדה ביו"ט, אבל ספק טרפה, הלא ממה נפשך מותר אף בלי שום טעם אחר, דאם יתברר שהספק טרפה הוא כשר, הרי הוא כשר, ובאם יתברר שהוא טרפה הרי אין לזה שום מתירין, וא"כ, ממ"נ מותר לאכול זה הספק טרפה מיד כשנתערב ? ברם, לפי טעם הר"ן, שלפיכך החמירו בדבר שיש לו מתירין טפני דהדומים אינם מבטלים זה את זה, אתי שפיר, דרק שם איסור גורם הבטול ואולינן בתר שמא, וא"כ, נהי דקמי שמיא גליא שהביצה הזו של ספק טרפה תהי אסורה, מ"מ, בלשון בני אדם עדיין שם היתר עלי, דמצפים שתותר, ולפי"ז, אין לה בטול עדיין, כל זמן שהאיסור לא יתברר, משום דהיתר בהיתר לא בטל, ולכן, מוכרחים אנו לבא להטעם, שאין המתיר עתיד לבא בודאי, ואינו בידו. (י)

יז. שא"ל : בילה שבורה של ספק טרפה שנולדה ביו"ט, ונתערבה בלחמיות, אם דנין כזה דין ד.דבר שיש לו מתירין ?

תשובה : א) דעת הצמח צדק, והפרי חדש, והמנחת יצחק, וחפרי מגדים, והחתם דעת, דביצה של ספק טרפה, או ודאי טרפה, שנולדה ביו"ט, הוי דבר שיש לו מתירין לענין יו"ט, כיון דצריך להמתין עד הלילה.

ודעת

מקור ההלכה

(י) רשכ"א, חומר, סתי ופתי, ועוד פוסקים.

כור הלכות תשובות סימן קב המבחר נו 111

ב) ודעת הבאר היטב (סק"ה), דגם ביצה של ספק טרפה שנולדה ביו"ט, הגם, דמטעם שנולדה ביו"ט לחוד, ה"י צריך להמתין עד למחר, וה"י בכלל דבר שיש לו מתירין, אבל מפני הטעם, "שאין המתיר ודאי ואינו בידו", רשאי לאכלה בו ביום כשנתערבה, דגם מצד יו"ט לא שייך לקרותה "דבר שיש לו מתירין", כיון שאין המתיר ודאי מסבת ספק טרפותה, וממילא, דאינה בכלל דבר שיש לו מתירין.

ית. שאלה : אם האיסור הוא ודאי עכשו, ולאחר זמן יהי ספק, או הוא פלוגתא דרבנן, אם דנין בזה דין ד, דבר שיש לו מתירין?

תשובה : בזה, אמרינן, דהוי דבר שיש לו מתירין, דכל מה דאפשר למעבד בהיתר, עבדינן. (ס)

יג. שאלה : דבר שנאסר מטעם "תיקו", אם הוי בכלל "דבר שיש לו מתירין"?

תשובה : דבר שנאסר מטעם "תיקו", אעפ"י שאפשר שיהי מותר כשיבא אליהו, מ"מ לא נקרא בשביל זה "דבר שיש לו מתירין", לפי שאז איגלי מילתא שלא נאסר הדבר מעולם, ולכן בטל כשאר איסורים. (ס)

כ. שאלה : מי שדבר שלא לאכול צער שהוא מנבלה וטרפה, ונתערב זה הצער בצער אחר, אם דנין בזה דין ד, דבר שיש לו מתירין?

תשובה : א) דעת הפרי מגדים, דהבשר הוי "דבר שיש לו מתירין" לענין איסור נדר, דהא מצוה היא לשאל על נדרו, ואף דיש לומר דאיסור נדר לא חל כלל על איסור של נבלה וטרפה, מטעם "אין איסור חל על איסור", ולא הוי "איסור כולל", מ"מ שני איסורים איכא כאן, אלא דאין איסור חל על איסור רק לענין מלקות או לענין חטאת, אבל אפשר דהוי "דבר שיש לו מתירין".

ב) והגאון ר' עקיבא איגר (בתשובותיו סימן ס"ה), הניח דין זה ב"צריך עיון".

כא שאלה : כלי שנאסר בצלעת איסור, שנערב בכלים אחרים, ואינו ניכר, אם דנין בזה דין ד, דבר שיש לו מתירין?

תשובה : בדין זה יש פלוגתא דרבנן :

א) דעת המחבר, דמדינא, לא הוי הכלי שנאסר בבליעת איסור, "דבר שיש לו מתירין", ובטל ברוב כדין יבש ביבש, ואעפ"י שיש להכלי שנאסר היתר צ"י הגעלה, כשהוא כלי מתכות, מ"מ בטל, כיון שצריך להוציא עליו הוצאות בכדי להגעילה, ו"דבר שיש לו מתירין" לא מקרי, רק כשהמתיר בא ממילא בלא הוצאות, ועוד, כיון דההיתר לא בא ממילא צ"י זמן אלא צ"י

מקור ההלכה

(מ) מנחת יעקב, ופרי מגדים. (נ) איסור והיתר בשם אור ורמ.

ע"י טורח, וצריך לעשות מצשה ג"כ, משה אין זה בכלל, דבר שיש לו מתירין, ולא דמי לנדריים דחשבינן בכלל, דבר שיש לו מתירין, אנפ"י דשם ג"כ צריך לעשות מצשה לשאל לחכם, דבנדריים מצוה לאתשולי, אבל הגעלה אינה מצוה אלא הצלת הפסד. (י)

ב) דעת הרא"ה (בבדק הבית סוף בית ד') דכלי שנאסר מבליעת איסור שנתערב בכלים אחרים, אין לו בטול משני טעמים אחרים, אפילו בלא חומרת, דבר שיש לו מתירין, (א) דבטול לא שייך אלא דוקא כשאין האיסור ניכר, אבל כאן, כיון שאפשר להוציא את האיסור מתוך הכלי ע"י הגעלה, הוי כניכר האיסור, ולכן אינו בטל. (ב) דהא עיקר הדין דפסקין דיבש ביבש בטל חד בתרי, הוא, משום דליכא טעמא דאיסורא, אבל כל היכא דאיכא טעמא, הוא באמת אסור, והכא, הא בהכרח כשיבשלו בהכלי, הלא יתן טעם של איסור.

ג) דעת המהרי"ל, דכיון דהוצאות ההגעלה של הכלי הוי רק דבר מועט, לכן, לא שייך לומר בזה שצריך להוציא הוצאות, ורא"י לזה, שהש"ס חשיב מעשר שני כ, דבר שיש לו מתירין, אעפ"י שצריך הוא להעלותו לירושלים ולהוציא הוצאות.

ד) דעת הט"ז, דעל כל פנים צריך להגעיל כל הכלים שנתערבו, כשרוצה להשהותם זמן מרובה, דהא דבר זה הוי כיבש ביבש, והדין הוא ביבש ביבש, שאין לאכול כל התערובות כאחד, והכא ג"כ אפשר, שבהמשך הזמן ישתמש בהכלים כולם כאחד.

ה) דעת הש"ך שצריך להמתין מעת לעת עד שלא יהיו הכלים בנייזומן, ואז יוכל להשתמש בהכלים. (י)

ו) דעת המנחת יעקב דדי להגעיל כלי אחד.

ז) הש"ך מכריע ברעת הב"ח, דיש להחמיר להשליך כלי אחד כדי לא פסידא. ח) וכ"ז בדיעבד לדינא, אבל לכתחלה למצשה, נוהגים להורות דהכלים דאפשר בהגעלה, כגון כלי מתכות, יגעיל, בין שנתערב במינו ובין בשלא במינו, וכלי חרס, דאי אפשר בהגעלה, אז הדין כן, דאם נתערב הכלי חרס מין במינו, היינו, דהבליעות הן מטעמים שוים, די לחוש לתומרא להסירו כלי א' ולשהותו מעת לעת, ובמין בשאינו מינו, בעי ס' כלים, וכל זה בנתערב כלי שבלע איסור משאר איסורין בכלים כשרים, אבל כלי של חֶקֶב שנתערב עם כלים של בשר, אז הדין, דאפילו נתערב בס' כלים אינו בטל, אפילו באינו בן-יזומו, מיהו, בכלי מתכות מהני על כל פנים הגעלה, ולכלי חרס אין תקנה. (י)

ט) ודעת החות דעת, דיש להחמיר להגעיל את הכלים, וכלי חרס וא"י אפשר

מקור ההלכה

(ז) ים של שלמה, ועיין ש"ך (ט) כן נראה מהפרי"ט ומהרי"ט, עפ"י (ח) עיין בתשובות חת"ס חו"ד סימן צ"ו. דעות הב"ז והש"ך.

כור הלכות תערובות סימן קב המבחין נו 113

אפשר ברובעלה, מותר, כשהבליעות הן ממינים שדים, ואם אינם שדים, כגון כלי בשר בין כלים חולבים, כיון דבלאו הכי צריך להמתין מעת לעת, מותר, ואין צריך להסיר א' מהכלים.

כב שאלה. תחזו כף חולבת לקדרה של בשר, ונתערבה קדרה זו בין שאר קדרות, ובלילה לקחו קדרה אחת ונשלו בה בשר, ואח"כ נזכרו שתקצו צדק בלחם מהקדרות של בשר כף של חלב?

תשובה בזה, אין אנו דנין דין ד"דבר שיש לו מתירין", דאעפ"י דהקדרה נאסרה לבשל בה כל מעת לעת משום החומרא ד"דבר שיש לו מתירין", מ"מ התבטל מותר, דהא כל הטעם דמחמירין בדבר שיש לו מתירין, הוא משום, דער שתאכלנו ע"י בטול תאכלנו בהיתר, וטעם זה לא שייך כאן, משום דאי אפשר לאכול את התבטל בלי בטול. כ)

כג שאלה. בשר שלא נמלח שנתערב בבשר שנמלח, אם דנין בזה דין ד"דבר שיש לו מתירין" שלא יהי בטל, משום דאפשר למלוח את הבשר ולאכלו בהיתר?

תשובה: כפי שנתבאר, דכל דבר שצריך להוציא עליו הוצאות בכדי להתיירו, אינו בכלל "דבר שיש לו מתירין", ממילא, הדין גם כאן, דבאם יש רוב בהבשר שנמלח, או בטל, ומותר, ואעפ"י שאפשר למלח הבשר, וממילא הוא דבר שיש לו מתירין, מ"מ, כיון שצריך להוציא הוצאות על מלח, אין זה תו בכלל "דבר שיש לו מתירין". (א)

כד שאלה: אם דנין דין ד"דבר שיש לו מתירין" גם במקום שהמאכל יתקלקל, אם ימתינו עד למחר?

תשובה: (א) דעת המחבר, דכל היכא שהמאכל צתיד להתקלקל, אם ימתינו עד למחר, לא שייך דין ד"דבר שיש לו מתירין", דדוקא בביצה שנולדה בירט, וכיוצא בזה, רכשת שאר לערב לא תתקלקל, שייך שפיר דין ד"דבר שיש לו מתירין", אבל בתבטיל, שבאם ישהנו למחר יתקלקל, אז לא שייך לדון דין ד"דבר שיש לו מתירין".

(ב) השדי חמד מביא בשם איזה אחרונים דבעי דוקא קלקול מרובה, אבל אם נפגם רק קצת, או שייך כבר דין ד"דבר שיש לו מתירין", והוא בעצמו חולק וסובר, דאף אם יתקלקל רק קצת ויהי עדיין ראוי לאכילה, מ"מ אינו בכלל "דבר שיש לו מתירין", ודוקא היכא שלא יתקלקל כלל, רק שלא יהי משובח כל כך, כמו ביצה בת-יומא דמצלי טפי, אז הוי דבר שיש לו מתירין.

(ג) וכן הדין, בכלי שנאסר מבליעת איסור, שנתערב בכלים אחרים, ואינו ניכר

מקור ההלכה

(ב) תשובות חמד לאברהם (כא) ט"ז ופוסקים.

ניכר, דבאם יש כלים הצריכים לבון, ונפתחו ע"י הלבון, הוי כמו מאכל המתקלקל, ובדבר המתקלקל לא שייך דין ד"דבר שיש לו מתירין". (ב)
כה. שא"ל ערכו צ"ל שולדה ביו"ט עם שתי ביצים אחרות, ולש זמן עיסה ביו"ט, אם דנין כזה דין ד"דבר שיש לו מתירין"?

תשובה: אם ערבו את הביצה שנולדה ביו"ט עם שתי ביצים אחרות, ולשו בהן עיסה, אז הביצה שנולדה ביו"ט בטלה ברוב, ואין זה בכלל ד"דבר שיש לו מתירין", משום דהעיסה תתקלקל אם יצטרך להשהות אותה עד למחר, אבל אם לשו עיסה ביו"ט רק בביצה זו לבדה שנולדה ביו"ט עכ"פ צריך ששים כנגד הביצה, דנהי דאין דנין כזה דין ד"דבר שיש לו מתירין", אבל ס' מיהו צריך. (ג)

כו. שא"ל דבר איסור שיש לו מתירין שנתערב, והוסר ממנו של האיסור מהתערובות, אבל נפלט טעמו של איסור בהתערובות, ואינו ניכר במראה, אם דנין כזה דין ד"דבר שיש לו מתירין", שלא יהי בטל אכילו באלף?
תשובה: הרבה דעות ישנן בדין זה:

א) דעת הרמ"א, ותשובות פני ארי', דהא ד"דבר שיש לו מתירין" אינו בטל, היינו דוקא אם האיסור הוא בעין, או שיש עדיין ממשות האיסור בהתערובות, (וכמו כן אם לבנו בו המאכל, שזה נקרא ג"כ ממשו של איסור), אבל אם נשארה רק פליטת טעם האיסור, אז הדין דבטל, ואין זה בכלל ד"דבר שיש לו מתירין".

ב) דעת הש"ך, הב"ח, והפרי חדש, דאפילו אם הוסר האיסור, ולא נשאר רק טעמו של איסור, נמי הוי דבר שיש לו מתירין.

ג) דעת המנחת יעקב, והרש"ו מלאדי, והברתי והפלתי, והחות דעת, דדוקא אם האיסור ניטל מהתערובות, ואין שום ממשות איסור בהתערובות רק טעם לחוד, כגון, שנתנו ביצה שנולדה ביו"ט לתוך תבשיל, ושוב הוציאו את הביצה שלמה, ולא נשאר בהתבשיל רק טעם בעלמא, אז בטל, ומותר, אבל אם הביצה נמוחה בהתבשיל, אעפ"י שהוציאוה מהתבשיל וליתא בעיניה, ס"מ יש לזה דין ד"דבר שיש לו מתירין".

ד) דעת החכמת אדם, דבמקום שאין צורך גדול, יש להחמיר כדעת האחרונים, דאפילו טעמו של האיסור לבד ג"כ אינו בטל.

כו. שא"ל: חתיכה בשר שלא הודחה תוך ג' ימים, שנתערב עם חתיכות אחרות, אם דנין כזה דין ד"דבר שיש לו מתירין", משום שאפשר לללות את החתיכה שנתערב ג' ימים בלי הדחה?

תשובה: גם בדין זה יש פלוגתא דרבוותא.

א) דעת הרמ"א כאן, והמחבר בסימן ס"ט, דחתיכה שלא הודחה תוך ג' ימים

מקור ההלכה

(ב) כרחי ופלי, ופרי מגדים (בסימן תנ"א) (ג) דעת איוח אחרונים.

ימים לא מקרי, דבר שיש לו מתירין, אע"ג שמותרת לצלי, והטעם הוא, דהא דדבר שיש לו מתירין אינו בטל, היינו דוקא, אם איסורו הוא מחמת עצמו, אבל אם אין איסורו מחמת עצמו, כגון חתיכה שלא הודחה תוך ג' ימים, ראין איסורה מחמת עצמה הוא, אלא מחמת דם הבלוע בה, משה' הדין דבטלה, וזה שמותרת לצלי אינו כלום, כיון דלצלי לא נאסרה מעולם, ומלבד זה, מילתא דמסתברא היא דהחתיכה תהי' בטלה, דאיך אפשר להיות שחדבר שהאיסור בלוע בו יהא חמור מהאיסור עצמו, והרי הדם הנבלע בבשר זה, אם הי' בתערובות עם בשר כשר לא היינו דנין בו דין ד, דבר שיש לו מתירין, מפני שהוא מין באינו מינו, ואין אפשר שהבשר הנבלע מהדם יהי' חמור מהדם עצמו.

ב) ודעת הט"ז והש"ך, דאפילו בדבר איסור שאין איסורו מחמת עצמו, נמי אמרינן דין ד, דבר שיש לו מתירין, דרך בחתיכה הראוי' להתכבד יש חלוק בין איסור בעין לבין איסור בלוע, משום דהאיסור הבלוע אינו מקרי ראוי להתכבד. אבל בדבר שיש לו מתירין, אין טעם לחלק בזה, דסוף סוף הוא דבר איסור, ואפשר לאכלו בהיתר.

ג) ודעת הנקודות הכסף, דמ"מ, מדברי מהרא"י ומהרש"ל נראה להדיא, דאפילו האיסור הנבלע הוא אינו מינו של החתיכות, מ"מ, כיון דהחתיכה שנבלע בה האיסור היא מינה דהחתיכות האחרות, שוב אינה בטלה. (יד)

כח. שאלה: גיגית מלאה ענבים עשויים, וה' זה הרבה יין ללול קודם השבת, אם מותר להשתמש בשבת מן היין שנוסף גם בשבת, והרי הוא דבר שיש לו מתירין?

תשובה: בדין זה יש פלוגתא דרבוותא:

א) דעת הרמ"א והש"ך, דמותר להשתמש בשבת מן היין, ואעפ"י שהיין נוסף גם בשבת, מ"מ מתבטל היין שנוסף בשבת, בהיין שיצא כבר, ואין בזה משום, דבר שיש לו מתירין, מאחר שהאיסור לא הי' ניכר קודם שנתערב, ולא הי' עליו שם יין בפני עצמו מעולם; ועוד, דאמרינן בזה דקמא קמא בטל; וכן חבית מלאה ענבים שלמים, וממלאים את החבית במים לעשות תסד, והענבים מתבקעים לאחר זמן ויוצא כל היין, מותר למשוך ממנו בשבת לשתות, לפי שהמעט יין שיוצא בשבת, מתערב ומתבטל עם היין שיצא כבר, ולפי"ז, לא הי' האיסור ניכר בפני עצמו מעולם, וכן כל כיוצא בזה. (כה)

ב) דעת הפרי מגדים והחות דעת, דדוקא במקום שהיתר ניכר, רק שהאיסור אינו ניכר, אז אמרינן דבטל, ולא הוי בכלל, דבר שיש לו מתירין, אבל

מקור ההלכה

(ד) כיב גם הפרי מגדים, והדמשק אליעזר כתב דכן הכריעו כל האחרונים.
(ה) עיין בכרתי ופלתי סק"ת

אבל במקום שהיה נ"כ לא הי' ניכר, ושניהם — האיסור וההיתר — באו לעולם מעורבין ביחד, אז הדין, דאפילו בדבר שאין לו מתירין, נ"כ לא בטל, כמו ביבמה שרקקה דם, דכשר, משום דאי אפשר שיצא הדם בלי צחצוחי רוק, ולכן, לא אמרינן שיתבטל הרוק המוצט בהדם המרובה, לפי שכל אחד מהם לא הי' ניכר מקודם בפני עצמו, ובאו להעולם מעורבין ביחד, ולכן לא שייך בזה בטול.

ג) דעת הנודע ביהודא (תנינא יו"ד סימן נ"ד), לחלק בין דבר שתלוי בטולו בטעם, דאז בטל, אף ששניהם — האיסור וההיתר — באו להעולם בתערובות, כיון דליכא טעם.

ד) דעת איזה אחרונים, לחלק בין דבר שעצם הבריאה כן הוא, דמעורבים האיסור וההיתר, דאז ודאי מתבטל המוצט בהמרובה, אבל בדם ורוק, משה' אינו מתבטל, דאין מן הטבע להיות כן, ולפיכך, אין חשיבות בדם שיבטל את הרוק.

ה) ודוקא, שאין האיסור מתחיל רק לאחר התערובות, ולא הי' ניכר קודם שנתערב, אז הדין דבטל, אבל אם האיסור הי' קיים עוד קודם שהתערובות באה, אלא שלא נודע עד לאחר התערובות, בזה, אמרינן דלא בטל. (כ)

ו) ודוקא בלח, אמרינן, דכל שאינו ניכר האיסור קודם שנתערב, דהדין הוא דבטל, אבל לא ביבש. ויש חולקים ע"ז. (כ)

כט. שאלה: מי שנדר על דבר אחד, והנדר הזה נמערב לח"כ בשאר דברים, אם דנין בזה דין לנדר שיש לו מתירין?

תשובה: מי שנדר מדבר אחד, ונתערב הדבר הזה אח"כ, או לדידך ודאי מקרי זה "דבר שיש לו מתירין", דהא אפשר לשאל על נדרו, ובנדר לאיזה זמן, אין אנו צריכים לטברא זו שאפשר לשאל על נדרו, דהא גם בלאו הכי פשיטא דהוי דבר שיש לו מתירין, משום דנדרו חל רק על אותו הזמן שנדר, אלא אפילו בנדר לעולם, והוה אמינא, דמטעם השאלת נדר לא מקרי "דבר שיש לו מתירין", מפני שיש בזה גם טירחא, קמ"ל, דאעפ"י כן מקרי "דבר שיש לו מתירין", מפני שיש מצוה לשאל על נדרו, דלא ניחא ליי להקב"ה בנדרים. (כ)

ל. שאלה: מי שנדר מדבר אחד, והנדר הוא לנדר מלוא אם דנין בזה דין לנדר שיש לו מתירין?

תשובה: אם נדר מאיזה דבר בשביל דבר מצוה אין זה בכלל "דבר שיש לו מתירין", שהרי אין מצוה בהשאלת נדרו, וגם אינו בהחרה

מקור ההלכה

(ב) פרי מגדים (סימן צ"ב), (ב) שו"י תמר בשם תשובות עמודי אור. (כח) הרמ"א ופוסקים.

כור הלכות תערוכות סימן קב המבחן נמ 117

בהתרה, וכן גם בנודר בעת צרה מאיזה דבר, דליכא מצוה לאתשולי, ג"כ לא הוי, דבר שיש לו מתירין. (ס)

לא שאלה. אחד אסר דבר על חברו בקונס, ונתערב הדבר אח"כ בשאר דברים, א"ס הוי, דבר שיש לו מתירין?

תשובה: כשאחר אוסר על חברו איזה דבר, לא הוי הדבר הזה שנתערב, דבר שיש לו מתירין לחברו שנאסר עליו, כיון דלגבי הנאסר, לא הוי בידו מקרי, מפני שאין בידו לשאל. (י)

בב. שאלה: מי שנטעם שלא לאכול איזה דבר, ונתערב הדבר הוה אח"כ בשאר דברים, א"ס דנין בזה דין דבר שיש לו מתירין?

תשובה: בדין זה יש מחלוקת הפוסקים:

(א) דעת הרמב"ם ותשובות בית יעקב (סימן ק"י) ותשובה מאהבה, דדוקא בנדר על איזה דבר, דמצוה היא לשאל על הנדר, או אמרינן, דהוי לגבי הנודר, דבר שיש לו מתירין, אבל בנשבע, דליכא שום מצוה לאתשולי, לא הוי, דבר שיש לו מתירין. (יא)

(ב) ודעת הפרי מגדים (בפתיחתו להלכות פסח) והחוק יעקב (סימן קלא), דלגבי שבועה הוי נמי, דבר שיש לו מתירין.

בב. שאלה: מי שזימן את חברו לאכול חללו, ובשעת אכילה, נתערב דבר שחברו נדר עליו, בשאר דברים, א"ס מותר להמזמן להוסיף על התערוכות עד ס'?

תשובה. בזה, אמרינן, דבאם נתערב מין בשאינו מינו, דהדין הוא דבטל בס', או אסור להמזמן להוסיף על התערוכות עד ס', דמ"מ לחברו הוי מבטל איסור. (יב)

בב. שאלה: נתערב קמח חטים בקמח שעורים, ואח"כ נדר מקמח חטים? (תשובה: א) דעת המקור חיים (הלכות פסח סימן תמ"ז), דהוי, דבר שיש לו מתירין לגבי הנודר, משום נדר.

(ב) דעת הגרע"א, דלא הוי, דבר שיש לו מתירין, משום דהתערוכות באה לצולם קודם חלות האיסור.

בב. שאלה: מי שגדר מחצית יין, ואח"כ נשבע שלא יתיר נדרו, ונתערבו שירי קנקן במחצית אחרת, א"ס הוי זה, דבר שיש לו מתירין?

תשובה: בזה, אמרינן, דלגבי הנודר הוי, דבר שיש לו מתירין. (יג)

בב. שאלה: דבר שיש לו מתירין, וחוזר אח"כ ונאסר, כגון חמץ בפסח, א"ס מקרי, דבר שיש לו מתירין?

תשובה: א) דעת הרמב"ם, דחמץ בפסח מקרי, דבר שיש לו מתירין. דעת

מקור ההלכה

(ב) פרי מגדים.

(כט) תורת יצחיאל מק"ג, ועוד פוסקים

(ג) תשובות חוק יעקב סימן קלא.

(ד) הגרע"א ותשובות ברית אברהם

(לא) עיין שרי חסד, ותפארת ישראל ע"י משניות.

ב) דעת המרדכי, דכיון דהחמץ שניתר אחר הפסח העבר, יחזיר בפסח הבא לאיסורו, משה לא מקרי „דבר שיש לו מתירין“

ג) המהרש"ל והש"ך, והפרי מגדים, והנודע ביהודה, והגרע"א, סוברים כהרמב"ם, דחמץ בפסח מקרי „דבר שיש לו מתירין“.

ד) אבל רוב הפוסקים הכריעו כדעת המרדכי, דחמץ בפסח לא מקרי „דבר שיש לו מתירין“.

ל.ו. שא"ל: איכור של חדש, שנתערב בתבואה אחרת, אם מקרי „דבר שיש לו מתירין“?

תשובה: באיסור של חדש, היינו, התבואה החדשה, שהעומר לא התירה עדיין, שנתערבה בתבואה אחרת שהעומר כבר התירה, כולי עלמא מודים דהוי „דבר שיש לו מתירין“.

ל.ז. שא"ל: איכור של חדש שנתערב קודם הפסח, היינו, חטים שנזרעו בקיץ, שהעומר העזר לא התירם, שנתערבו עם הרבה חטים שנזרעו בחורף הקודם, שהעומר העזר כבר התירם, ואח"כ עשו מהם קמח סולת ולתתו את החטים, אם דנין בזה דין „דבר שיש לו מתירין“?

תשובה: אפילו לאותם הנוהרים באיסור חדש, מותר לאכול את התערובות קודם פסח, אף להפוסקים שסוברים דחמץ בפסח מקרי „דבר שיש לו מתירין“, שהרי כשהיו עדיין חטים, הלא נהבטל החדש ברוב הישן, כדין יבש ביבש שבטל ברוב, ומשום חומרת „דבר שיש לו מתירין“ אין לחוש, שהרי כיון דהחטים נלתתו הרי הם כחמץ, וכשיגיע הפסח יאסרו בדין חמץ בפסח, וגם לאחר הפסח לא יהי להם היתר, דרק תערובות חמץ מותרת לאחר הפסח, אבל לא חמץ בעין.

ל.ט. שא"ל: איכור שנתבטל, ואפשר למכור אותו הדבר בלי הפסח כלל וכלי מותר, אם דנין בזה דין „דבר שיש לו מתירין“?

תשובה: השדי חמד מביא דעות שונות בזה, והוא מסיק דלא הוי „דבר שיש לו מתירין“.

מ. שא"ל: דבר שיש לו מתירין שהותר לאחרים, אבל לא הותר לזה שהדבר נאסר עליו, אם דנין בזה דין „דבר שיש לו מתירין“?

תשובה: א) דעת הרמ"א והפרי מגדים, והחות דעת, ד„דבר שיש לו מתירין“ לא מקרי אלא אם כן הותר דוק לאותו האדם שנאסר עליו זה הדבר, אבל אם נשאר הדבר באיסורו לעולם לאותו האדם שנאסר עליו, אע"ג שמוותר לאחרים, זה לא מקרי „דבר שיש לו מתירין“, כגון, המבשל בשבת במזיד, דהדין הוא, דהתבשיל אסור לו לעולם, ומותר לאחרים

מקור ההלכה

ד) עיין מנן אברהם א"ח, סימני תמיד וחסד, והנזק יעקב (לה) פרי מגדים, רמשיק אליעזר בשם הרמב"ם והרשב"א (ל) דעת איהו אחרונים.

לאחרים במוצאי שבת, ובאם נתערב המאכל הזה בשבת, או הדין, דלדידי, דאסור הוא לעולם, אין המאכל בכלל „דבר שיש לו מתירין“, ולפיכך, לדידי מותר מיד, אם יש כדי בטול, אבל לאחרים אסור, דלדידהו הוי „דבר שיש לו מתירין“.

ב) ודעת המגן אברהם, וש"ע הרש"ז מלאדי, דדוקא אם נתערב אותו התבשיל שנתבשל בשבת למוצאי שבת, אז מותר לאותו האדם שנאסר לו לעולם, כיון שאין לו מתירין, אבל בנתערב התבשיל בשבת, אסור גם לו, דכיון שהוא דבר שיש לו מתירין לגבי האחרים, לגבי המבשל ג"כ הוי „דבר שיש לו מתירין“.

סימן קג.

א. שאלה : דבר-איסור שנתערב בהיתר, והאיסור נותן טעם לפגם בהיתר, אם אוסר את התערובות ?

תשובה : כל דבר-איסור שטעמו פוגם את ההיתר, ואפילו אין טעמו פוגם בעצם, היינו, שבפני עצמו הוא מוטעם ומושבח, אלא שפוגם את התערובות, אז הדין, דמותרת התערובות. *

ב. שאלה : אם דנין דין דנותן טעם לפגם גם בדברים שאינם בטלים אפילו בחלק מחמת חשיבות שלהם ?

תשובה : א) דין דנותן טעם לפגם שייך רק בדבר-איסור שאוסר משום טעם, אבל בדבר שאוסר ואינו בטל מחמת חשיבותו, כגון ברי, חתיכה הראוי להתכבד, דבר שבמנין, בעל חי, ודבר שיש לו מתירין, וכן גם דבר-איסור שאוסר במשהו, כמו חמץ בפסח, וכיוצא בזה, בכל אלה, הדין, דאם אינם פגומים בעצמם מכמות שהיו בתחלה, היינו, שלא גסרחו, אעפ"י שפוגמים את התבשיל, מ"מ אינם בטלים אפילו באלף, אבל אם נפגמו מעצמם מכמות שהיו בתחלה, אפילו אם נפגמו פגם טועט, בטלה חשיבות שלהם, ואפילו אם נתבשלו, בטלים ברוב בעלמא, שהרי בכל הדברים החשובים האלה אין אנו הולכים אחר נתינת טעם אלא אחר החשיבות שלהם, ובאם הם עצמם פגומים, הרי בטלה לה חשיבותיהו, ובטלים. ב)

ב) מיהו, יש חלוק בין כל הדברים החשובים האלה לצנין הקלקול שלהם, דבברי, הדין, דאפילו היתה פגומה ומאוסה משעה שנולדה, מ"מ, כשנתקלקלה

מקור ההלכה

א) מחבר. ב) רמ"א, פ"ן, ש"ך, פרי מגדים, חזק דעה, והשובות חזק יעקב.

בשנתקלקלה מכמות שהיתה בתחלה, היינו, שנסרחה, כבר בשלה חשיבותה; ובחתיכה הראוי להחכבה, אפילו נסרחה קצת, תו אינה ראוי להתכבד מקרי, ובטלה, ובדבר שיש לו מתירין, אם ראוי עדיין קצת, ודאי לא בטל, ואם נפסד מאוכל אדם, או הוא כעפרא בעלמא, ובטל אפילו בלי רוב ג)

ג. שאילה : עד כמה לריך האיסור להיות פנוס ככדי שלא יאסור את התערוכות, אם לריך שיכ" פנוס לגמרי עד שיהא אדם קץ לאכול את הדבר, או די אפילו בפגימה מועטת :

תשובה : בדין זה יש הרבה פרטים ודעות :

א) אם ההיתר הוא מרובה מהאיסור, באופן דהאיסור בטל ברוב היתר, וא"כ, לא נשאר רק איסור של טעם כעיקר, או הדין, דהאיסור אין צריך להיות פגום לגמרי, אלא אפילו הוא פוגם קצת, אין אוסר שוב את התערוכות, וראוי לדבר זה, שהרי קדרה שאינה בת-יומא, אינה פוגמת אלא מעט, ואפ"ה אמרו חז"ל דקדרה שאינה בת-יומא אינה אוסרת. י)
ב) אם ממשו של האיסור או צירו של האיסור מרובה מההיתר, או אפילו האיסור וההיתר הם מחצה על מחצה, או הדין, דאין מותר עד שיהי' האיסור פגום לגמרי, היינו, עד שלא יהי' ראוי כלל למאכל אדם. ה)

ג) ובאם אין שם ממשו של איסור כלל אלא טעמא בלבד, כגון, שנפל איסור גדול לתוך מעט רוטב, והכיר את האיסור וזרקו מן הרוטב, דאין כאן רק טעמו של האיסור, או, אפילו אם האיסור הוא מרובה, וההיתר הוא מועט, מותר ג"כ כשפוגם קצת. ו)

ד) והא דאמרין דאם נפגם האיסור לגמרי, מותר אפילו באופן שהאיסור מרובה מההיתר, זה הוא דוקא כשנפל האיסור לתוך ההיתר, דאמרין דקמא קמא בטל, אבל אם נפל ההיתר לתוך האיסור, או שנתערבו האיסור וההיתר בבת אחת, אז, בעינן דוקא שההיתר יהי' הרוב. ז)

ה) ודברים המאוסים ופגומים מעיקרא, כגון זבובים ויתושים שאינם ראויים לאדם כלל, ואפ"ה לקו עליהם בשלא נסרחה, א"כ, כשנתערבו, ואין רוב בההיתר, הוי כבעין. ח)

ו) אבל יש מי שחולק וסובר, דלענין מה שנתבאר דגוף האיסור בטל ברוב אף בפגימה מועטת, יש סברא לומר, דאף שיש רוב בההיתר, מ"מ, לפעמים האדם נהנה יותר בזה שנתרבה המאכל ע"י תערובות האיסור

בכור ההלכה

ג) דעת הרבה אחרונים.	ו) מחבר
ד) מחבר ופוסקים	ז) חזק דעת
ה) מחבר, רמ"א ושו"ת.	ח) פרי מגדים.

האיסור, ממה שהוא מפסיד ע"י טעמו של האיסור שפוגם קצת, וכיון שכל טעם ההיתר הוא, מפני שאין שייך בזה לומר טעם כעיקר, מפני שהוא טעם לפגם, ואין לו הנאה מהטעם, אבל, באם הוא נהנה יותר מרובי כמות המאכל, ואינו מקפיד על הקלקול של הפגם, הלא כבר יש לו הנאה מהטעם, (ומיהו בבוזבים ויתושים לא שייך זה), ולכן, הדין, דבאוסן זה אסורה התערובות אף שיש רוב בהיתר, עד שיהי' פגום לגמרי שלא ית' ראוי למאכל אדם כלל. ט)

ז ועוד יש דעה אחרת, דדוקא אם האיסור נמחה, הוא דאמרינן דמותר בפוגם, אבל אם האיסור קיים, אז, צריך ס' במין בשאינו מינו. י)

ד. שאלה : הא דלמרינן, דאם יש רוב בהיתר נגד האיסור, או מותר אפילו בפגימה מועטת, אם לריך האיסור לפגום את התערובות כל הזמן, מתחלה ועד סוף דוקא, או די גיכ בפגם לבסוף, אף אם השביח בתחלתו, וכן להיפך ?

תשובה : בדין זה יש מחלוקת הפוסקים :

א) דעת הט"ז, דהא דאמרינן דפוגם קצת סגי, אם יש רוב בהיתר נגד האיסור, הוא דוקא, אם האיסור פוגם כל הזמן, מתחלתו ועד סופו, אבל אם האיסור משביח בתחלה, כגון, יין חומץ של יין נסך שנפל על גבי גריסין צוננים, והשביחם, (דטבע החומץ הוא להשביח את הגריסין כשהם צוננים, ופוגם גריסין חמין), ונאסרה התערובות, אע"ג דאח"כ הרתיח את הגריסין ונפגמו על ידי החומץ, מ"מ, כיון דכבר נאסרה התערובות, הרי היא ככל שאר איסורין שאינם חוזרים להיתר עד שתפסל מאכילת אדם, (ויש מי שאומר עד שיפסל מאכילת כלב), ואסור מדרבנן, וצריך ס' בהיתר נגד האיסור לבטלו, וכל שכן, אם מתחלה נפל החומץ לגריסין רותחין, ונפגמו, ואח"כ נצטננו והשביחם, דודאי אסור.

ב) דעת הש"ך, דבפגום מתחלתו ולסוף השביח, אסור דוקא אחר שהשביח, אבל קודם שהשביח, כגון שלא צנן עדיין את הגריסין, אף שאפשר שישיבית, מ"מ מותר, דכיון דעתה הוא פוגם, מותר לאכלו.

ג) דעת הפרי חדש, דכיון שאפשר להאיסור להשביח, אסור, אף בעודנו פגום.

ד) ודעת הכרתי ופ"ת, דאם רק עומד להשביח, כגון, שדרכו של אדם לצנן את הגריסין, הוי ל' כבר כמשובח, ואסור, אבל באם אין דרכו להשביח, או מותר.

ה. שאלה . דכר'איסור שאינו נותן טעם, לא לשבח ולא לפגם, אם דין בו דין ד, מותר טעם לפגם ?

תשובה . דבר זה הוא מחלוקת הפוסקים :

דעת

מקור ההלכה

ט) מחבר, והיא דעת הר"י, (בפוסק הש"ך) י) מנחת יצחק, כלל פ"ה.

(א) דעת הש"ך, הפרי מגדים, והחות דעת, דדבר שאינו נותן טעם, לא לשבח ולא לפגם, כגון, גיד הנשה שנמות, אסור, וצריך ס' לבטלו, דהוי כנותן טעם לשבח.

(ב) דעת הפרי חדש להתיר, דהוי כנותן טעם לפגם.

(ג) דעת הכרתי ופלת, דאם ההיתר הוא הרוב נגד האיסור, או מותר, ובאם לאו אסור, אף שאין גוף האיסור שם אלא טעמו בלבד.

(ד) ודעת המנחת יעקב, ודמשק אליעזר, והחכמת אדם לחלק, דאם הוא דבר שיש לו טעם בכלל, אלא שרק בתבשיל זה אינו נותן טעם, לא לשבח ולא לפגם, אז הדין, דאסור, דמ"מ נותן הדבר-איסור הזה טעם שאינו פוגם, אבל דבר שנתיבש ואין לו טעם כלל, הרי זה כעץ, ואין אסור אפילו אם נמות גוף האיסור, חוץ מגיד הנשה, דאצט"י שהוא כעץ, ואינו נותן טעם כלל, מ"מ אסור אם נמות, מגזרת הכתוב.

ו. שאלה : דכר-איסור שנפל להיתר, וספק הוא אם פוגם או משבח ?

תשובה : (א) דעת הפרי חדש, בדברר שהוא ספק אם הוא פוגם או משבח, הדין הוא, דאם הוא איסור תורה, אז הוא אסור מספק, ואם הוא איסור דרבנן, או הוא מין במינו, כיון שיש רוב בהיתר נגד האיסור, הוי ל"י ספקא דרבנן, ולקולא.

(ב) דעת החכמת אדם, דדוקא אם אין אנו יודעים מה ה"י האיסור, דאפשר שנתן טעם לפגם בהתבשיל, או הדין, דהוי ספק, ומחלקינן בין ספק דאורייתא לספק דרבנן, אבל אם אין ידוע אם דבר זה בטבעו למנום בכלל, אז אמרינן, דהוי ספק מחסרון ידיעה, ולא מקרי ספק.

ו. שאלה : נשמים הכלועים מ"ן נסך, והי"ן נותן טעם לפגם כנשמים, אם מותר לתת את הנשמים להתבשיל ?

תשובה : (א) אם הי"ן נסך נותן טעם לפגם בשניהם - בבשמים ובתבשיל, אז, אפילו לכתחלה מותר לתת אותם בהתבשיל, ואצ"ג דנוהן טעם לפגם לכתחלה אסור, מ"מ יש לומר, דתבלין הם היתרא, וגם בתבשיל לא יתנו טעם.

(ב) אם הי"ן נסך נותן טעם לפגם רק בבשמים, ובתבשיל הוא משבח, אז, בדיעבד צריך ס' נגד הי"ן נסך הבלוע, ואין צריך ס' נגד כל התבלין, ולא נצטו התבלין נבלה, אבל לכתחלה אסור לתת את התבלין בתבשיל אף שיש ס' נגד, משום דאין מבטלין איסור לכתחלה.

(ג) ואם הי"ן נסך נותן טעם לשבח בהתבלין ובתבשיל לפגם, אז, בהפסד קטן אין צריך ס', מטעם דאין הנאסר חמור מהאסור. (יא)

שאלה

מקור ההלכה

(יא) פרי מגדים

א. שאלה. נפל איסור לתוך תבשיל של היתר, ואין כח באיסור לבדו לפגום את התבשיל אלא ע"י דבר אחר שמעורב בתבשיל, שמסייע את האיסור לפגום את התבשיל, אם דנין בזה דין דמוחן טעם לפגם? **תשובה:** (א) אפילו אין כח באיסור לבדו לפגום את התערוכות אלא ע"י דבר אחר שמעורב בתבשיל שמסייע לפגום, כגון, שנפל איסור לתבשיל של היתר שיש בו מלח ותבלין, ולאמלא המלח והתבלין שבתבשיל, לא ה"י כח בהאיסור לפגום את התבשיל, מ"מ הרין, דכיון דהשתא הוא פוגם, מותר, וכן להיפך, בשעה שנפל האיסור בהתבשיל, לא היו בהתבשיל שום מלח ותבלין, ולפיכך ה"י כח בהאיסור לפגום את התבשיל, אבל אילו היו המלח והתבלין בהתבשיל כראוי, לא ה"י כח בהאיסור לפגום, מ"מ, כיון דהשתא מיהו הוא פוגם, לא שייך בו תו "טעם כעיקר", ולכן הרין, דאולינן בתר השתא, ומותר, ולא צור, אלא אפילו אם ה"י האיסור לבדו בהתבשיל ה"י משביח, ועכשן ע"י הדבר האחר שיש בהתבשיל הוא פוגם, מ"מ מותר (י)

(ב) מיהו, אסור לתת להתבשיל מלח או תבלין בכדי שצ"ל ידם יה"י גרגש האיסור. (י)

(ג) ולהוסיף תחלה עד ס', ולתת אח"כ מלח ותבלין שישביחו את התבשיל, יש לצדד להיתר, ואין בזה משום "מבטל איסור לכתחלה". (י)

מ. שאלה: איסור שנפל להיתר, והאיסור נתן טעם לפגם בתבשיל, דה"י הוא דמותר התבשיל, מה הוא דינה של הקדרה שנתבשלה בה התערוכות?

תשובה: (א) דעת המנחת יעקב, דמשמעות הפוסקים היא, דדבר הפגום מעיקרא, אינו אוסר את הכלים ג"כ, והניח ב"צריך ציון".

(ב) דעת החכמת אדם, דאצ"ג דהרין הוא, דאם האיסור נתן טעם לפגם בתבשיל, התבשיל מותר, מ"מ הקדרה אסורה אפילו לתבשיל שגם כן פוגם, מטעם דגורנין שמא יבשל בה דבר איסור שמשביח.

י. שאלה: איסור שנתן טעם לפגם בתבשיל שצקדרה, והותר התבשיל, ואח"כ בשלו בלוחה קדרה חוץ מנחת לעת תבשיל כזה, שהאיסור הראשון שנבלע צקדרה נותן בתבשיל השני טעם לשבח?

תשובה: (א) בזה, הרין, דהתבשיל השני נאסר, אם לא ה"י בו ס' נגד האיסור הראשון לפי ערך שיעור המדומע, אבל נגד כל הבלוע בקדרה אין צריך להיות ס', דכיון דה"י פגום לא נעשה התבשיל הראשון נבלה. (ס)

ואפילו

מקור ההלכה

(יד) פרי מגדים, והגרע"א.
(סו) רמ"א, ש"ך, דעת דעת.

(יב) מחבר ושרף, ועוד פוסקים.
(יג) כותי ושלתי.

ב) ואפילו בשלש באותה קדרה אח"כ תבשיל שני, שהי' מינו של התבשיל הראשון, דליכא טעם כלל, מ"מ צריך להיות ס' בהתבשיל השני נגד האיסור הראשון, לפי ערך שיצור המדומע, דכל שנותן טעם לשבח בתבשיל השני, הוא אסור. (ט)

יא. שאלה נפל א' כור פגוס לתבשיל, ואח"כ נפל מאותו תבשיל לתבשיל אחר טעם האיסור הוא לשבח ?

תשובה : אם נפל מאותו תבשיל שהאיסור נתן בו טעם לפגוס, לתבשיל אחר ששם האיסור הוא לשבח, ובהתבשיל השני הי' האיסור בעין, אין צריך ס' בקדרה שניה רק נגד האיסור לשבח שנפל בה. (י)

יב. שאלה איסור שנתן טעם לפגוס בתבשיל, והותרה התערוכות, ואח"כ חממו אותה התערוכות שהותרה, בקדרה אחרת, מה הוא דינה של הקדרה השני' ?

תשובה : אפילו האיסור עצמו שנתן טעם לפגוס נתבשל בקדרה אחרת, ובקדרה זו השני', חממו רק את התבשיל שנתבשל בו האיסור, מ"מ, הקדרה השני' הזאת אסורה, וצריך ס' נגד האיסור ; ואעפ"י שהתבשיל שחממו בהקדרה השני' מותר באכילה, ואין יאסור תבשיל של היתר את הקדרה שחממוהו בה, מ"מ, כיון דלא הותר התבשיל מטעם בטול האיסור, אלא מפני שהאיסור נתן בו טעם לפגוס, ולקדרה, הלא אין כגם מועיל, ולכן אסורה הקדרה. (י)

יג. שאלה . נערו כקף את התבשיל שנפל בו איסור ושנתן בו טעם לפגוס, ונאסרה הכף מהתערוכות הפגומה, ואח"כ תחבו אותה כקף לתבשיל שני, ואותו איסור שנבלע כקף פגוס את התבשיל השני גם כן, מה דינה של הקדרה השני' ?

תשובה : א) הקדרה השני' מותרת כמו התבשיל, אף שאין בה ששים נגד האיסור שבכף, משום דיש כאן ג' פעמים ג' נותן טעם דהיתרא - התבשיל הפגום נותן טעם בהכף, הכף נותנת טעם בהתבשיל השני, והתבשיל השני להקדרה, ועדיין האיסור פגום. (ט)
ב) מיהו יש לצדד, דבכלי חרס, דדי בבי פעמים ג' דהיתרא, ובכל מקום דאפשר בהגעלה, אפשר דהוי לכתחלה. (כ)

יד. שאלה : כף שנאסרה תחלה ע"י שנערו בה איסור משוכח, ואח"כ נאסרה לאותה הכף לקדרה שני' שיש בה תבשיל, אלזל אותו האיסור שנבלע בהכף פגוס לתבשיל שנקדרה השני', מה דינה של הקדרה השני' ? תשובה

מקור ההלכה

(ה) פרי מגדים. (ז) פ"ז (ח) איסור והיתר כלל ד"ב. עי'ה, דרינא יש להסתמך בזה. (ט) רמ"א, נקודות הכסף, חכמת אדם. (כ) פרי מגדים.

תשובה : אם האיסור של הכף פוגם את התבשיל השני, או הקדרה השני מותרת, משום דהוי נ"ט בר נ"ט, דהכף נותנת טעם כהתבשיל השני, והתבשיל השני נותן טעם בהקדרה השני, ועדיין היתר הוא, ולכן הקדרה מותרת, ואינה אוסרת מה שנתבשל אח"כ בקדרה זו, אם אפילו אותו איסור שבכף נתנה טעם בהקדרה. (א)

פו. שאלה : דבר-איסור שהוא פנוס מעלמו, שאינו נותן טעם כלל, ואינו ראוי כלל, אם אוסר את הכלי ?

תשובה : דבר שאינו נותן טעם כלל, כגון, יורה שמתכין בה דבש ונמצאו שם רגלי הדבורים, אינו אוסר, לא את המאכל ולא את הכלי. (ב)

פז. שאלה : דבש שנתבשל בכלי-איסור בן-יומו, או שנתבשל עם בשר נבלה בעין, אם כיו נותן טעם לפגם ?

תשובה : (א) דעת המחבר, דהוי נותן טעם לפגם.

(ב) דעת הרמ"א והחכמת אדם, דדוקא בהפסד מרובה הוי נותן טעם לפגם.

(ג) ודעת הט"ז, דאפילו בהפסד מרובה אסור.

(ד) ובמשקה הנעשה מדבש (שקורין מעד), לדברי הכל, הבשר פוגם ומסריחו.

י. שאלה : שמן זית שנתבשל בכלי-איסור בן-יומו, ואח"כ נתבשל בבשר, אם כיו נותן טעם לפגם ?

תשובה : (א) דעת המחבר, דשמן זית בבשר הוי נותן טעם לפגם.

(ב) דעת הש"ך ועוד פוסקים, דשמן זית בבשר משביח, בין שמן חי ובין שלוק.

(ג) ודעת החכמת אדם, דאם ידוע בודאי דהשמן זית נתבשל בכלי-איסור בן-יומו, ואח"כ נתבשל עם בשר, או אסור, דבשר ושמןונית בשמן נותן טעם לשבת, בין שהוא חי או מבושל, ומ"מ, סתם שמן זית שנתבשל בכלי-איסור, מותר, דסתם כלי הוא אינו בן-יומו, ולא חיישינן למה שמערבין בו בשר חזיר, דזה ודאי נותן טעם לפגם הוא.

(ד) דם עם נופת (צוקער) ומלח, הוי נותן טעם לפגם. (ה)

יח. שאלה : בשר טרפה שנתבשל ביין, אם כיו נותן טעם לפגם ?

תשובה : בשר טרפה ביין, כולי עלמא מודים דהוי נותן טעם לפגם. (ו)

שאלה

מקור ההלכה

(א) טוב טעם ודעת

(ב) רמ"א

(א) ט"ז, ברתו ופלתו, וחות דעת.

(ב) רמ"א ופוסקים.

יב. שאלה. חלב טמא שנתבשל ביין, אם הוא נותן טעם לפגם ?

תשובה: חלב טמא ביין הוא נותן טעם לפגם. (ה)

כ. שאלה: אם חלב ביין הוא נותן טעם לפגם ?

תשובה: (א) דעת הפרי מגדים, דתרבא ביין הוא נותן טעם לשבת, ולכן אסור.

(ב) ודעת הנודע ביהודא, והתוספות שבת, והיד שאול, דתרבא

ביין הוא נותן טעם לפגם, ומותר.

כא. שאלה. יין שבשלו בכלי של בשר בן-יומו, והגיסו צֶכֶּה של חלב בתיומא, אם הוא נותן טעם לפגם ?

תשובה: (א) דעת הנודע ביהודא, דהמשקה מותר, משום דבשר פוגם ביין, אבל הכלים יש לאסור, בכדי שלא לערב פליטות הכלים.

(ב) ודעת החות דעת והבית אפרים, דהכלים ג"כ מותרים.

כב. שאלה: בשר שנתבשל ביין, ושז עירו את היין לקדרה אחרת, וגפלו סם חלב ?

תשובה: בזה, הדין, דאין היין נאסר משום בשר בחלב, אבל אם בשלו אח"כ בקדרה הראשונה חלב, נאסר החלב. (י)

כג. שאלה: בשלו תבשיל בקדרת איסור, והאיסור של הקדרה נותן בהתבשיל טעם לשבת, ואח"כ בשלו בהקדרה הזאת תבשיל כזה שהאיסור הראשון של הקדרה נותן בו טעם לפגם ?

תשובה: התבשיל השני מותר, משום הסברא ד"אין הנאסר חמור מהאוסר". (יז)

כד. שאלה: כלי שבשלו בו איסור, מאימתי נקרא אינו בן-יומו ?

תשובה: בדין זה יש פלוגתא דרבוותא:

(א) דעת רש"י ור"ת, דכל שעבר לילה אחד בלא תבשיל, אפילו בשלו בו אחמול בערב, מיד בבקר אינו תו בן-יומו, משום דלינת לילה פוגמת, כמו בקדשים, דלינת לילה מקרי עיבור צורה.

(ב) ודעת הר"י, דצריך שישהה הכלי מעת-לעת, וכל זמן שלא שהה מעת-לעת, אחר שנתבשל בו האיסור, עדיין נקרא בן-יומו; וכן עיקר לדינא.

(ג) וכל כלי שאינו בן-יומו, קיימא לן, דחשיב טעם לפגם, והאיסור הנבלע בו אינו אוסר את התבשיל שנתבשל בו אח"כ.

שאלה

מקור ההלכה

(כה) פרי מגדים, צמח צדק, וכת אפרים. (כו) בית אפרים.

(כו) תשובות גבעת שאול (סימן י"ח), ויש תולקים.

כה. שאלה: כלי שאינו בן-ייומו, דק"ל דהוי נותן טעם לפגם, אם מותר לבשל בו לכתחלה?²

תשובה: (א) לכתחלה, אסור לבשל שום היתר בכלי שנתבשל בו איסור, אעפ"י שהכלי הוא אינו בן-ייומו, או לבשל בשר בכלי חלב שאינו בן-ייומו, או איפכא, ואפילו לא נתבשל בכלי זה בתחלה רק ספק איסור דרבנן. (כח)

(ב) ובדיעבד, אם הכלי הי' מודח יפה, וסרה ממנו כל השמנונית של האיסור הרבוק בו, (ובסתם כלים אמרינן, דבוראי הכלי הודח יפה, רסתם כלים שמבשלים בהם, מסתמא המה נקיים, אלא א"כ ידוע שלא הי' מודח יפה) אז הדין, דאם בשלו בו תבשיל, אחר שעבר מעת לעת מזמן בשול האיסור הראשון, התבשיל השני מותר, משום דהוי נותן טעם לפגם, אבל אם הי' שומן טח על פניו, הוי כחתיכת איסור שלא נפגמה, וצריך ס' גדר הבצין איסור, אע"ג דהוא רק דבר מועט; והטעם הוא, דהפגם אינו אלא מה שנבלע בקדרה, אבל לא מה שצל פני הקדרה. (כט)

(ג) ויש פוסקים שחולקים וסוברים, יאפילו בשלו בדיעבד בהכלי שאינו בן-ייומו קודם שהדחתו את הכלי, ג"כ מותר, לפי שהשומן שעליו ג"כ נקרא נפגם. (ל)

כו. שאלה: בשלו דבר חריף צכלי שנתבשל בו איסור, והכלי הוא אינו בן-ייומו, מהו דינו של הדבר חריף?

תשובה: אם בשלו בקדרת איסור שאינה בת-ייומא תבשיל שיש בו דבר חריף, כגון, פלפלין, או חומץ, או תבלין, וכיוצא בזה, אז הדין, דאם יש בהתבשיל חלק גדול מהדבר-חריף שטעמו נרגש הרבה, התבשיל אסור, והטעם הוא, מפני שהדבר החריף ממתיק את השמנונית הבלועה בהכלי, ומשוי ל"י לשבח, כמו בסכין, וכן, אם דכו תבלין או מלח במדוכה שאינה בת-ייומא מאיזה איסור, או מבשר ונתן לחלב, אסור אפילו בדיעבד. (לא)

כז. שאלה: כלי שנתבשל בו איסור של דבר חריף, ולא"כ שהה הכלי מעת-לעת, ובשלו בו תבשיל של היתר שאינו דבר חריף?

תשובה: בזה, אמרינן, דהתבשיל השני מותר, דאין החריפות הראשונה שבכלי משוי ל"י להתבשיל השני לשבח. (לב)

כח. שאלה: בשלו בכלי של בשר בן-ייומו דבר חריף, ואחר שעבר מעת-לעת מהזמן שבשלו בו בשר, בשלו בהכלי הזה חלב?

תשובה

מקור ההלכה

(כח) הגר"א בשם תשובות מהרש"ם ומתריב"ל (דא) רמ"א ושא"ל

(כט) רמ"א, שא"ל ופוסקים. (דב) רמ"א ושא"ל

(ל) רשב"א (בתורת הבית).

תשובה : אע"ג שהתבשיל של תלב נתבשל תוך המעט-לעת מומן בשול הדבר חריף, מ"מ, כיון ששהה מעט-לעת מבשול הבשר, מותר התבשיל של תלב, ואע"ג דהדבר החריף מוציא את גוף הטעם ועושה את הבליעה לשבת, מ"מ שרי, דמה שנבלע עתה בהכלי מן הדבר החריף, אינו רק טעם קלוש, והרי גבי מים שחממו תוך מעט-לע דהוי נמי לשבת, ואפילו הכי מותר מטעם „נ"ט בר נ"ט". (ג)

כמ. שא"ל : בשלו דבר חריף בכלי של איסור שאינו כן-יומו, ובתוך המעט-לעת של בשול הדבר החריף, שהוא לאחר מעט-לעת מבשול האיסור, בשלו תבשיל של היתר ?

תשובה : א) דעת הש"ך, דאעפ"י שהתבשיל של היתר נתבשל לאחר מעט לעת מומן בשול האיסור, מ"מ אסור, כיון שהוא בתוך המעט-לעת של הדבר החריף שנתבשל בקדרת איסור. (ב) ודעת הכרתי ופלתי, והתוספות שבת, והחכמת אדם, דמ"מ בהפסד קטן יש להקל, כיון דתבשיל של היתר לא בלע מגוף האיסור, ובלאו הכי, לרוב הפוסקים לא אמרינן „חתיכה נעשית נבלה" בשאר איסורין, וכל שכן לח בלה.

ד. שא"ל : ספק אם נפל דבר פגום לדבר חריף, או אם יש סי ?

תשובה : בזה, אמרינן, דהתבשיל מותר מטעם ספק ספקא, חדא, שמא לא נפל לדבר חריף, ועוד, שמא יש סי, ועוד, שמא דוקא קורט של חלתית המוזכר בגמ' הוי דבר חריף, ולא כיוצא בו. (ד)

ה. שא"ל : כלי שצבר עליו שנה אחת מומן שנתבשל בו איסור של דבר חריף, אם מותר לבשל בו תבשיל של היתר ?

תשובה : בלי שעבר עליו י"ב חדש מומן בשול דבר איסור, כבר כלתה כל הלחלוחית של התבשיל שנתבשל בו, ואפילו אם בשלו בו איסור של דבר חריף, מותר בדיעבד אם בשלו בו דבר היתר ; וכן בכלי חמץ לאחר י"ב חדש, מותר בדיעבד, אם השתמשו בו בפסח. (ה)

ו. שא"ל : אי קנה מנכרי ללוויות של פארלליין ששומים בהן המשקה „סיי", ולא השתמש בהן הנכרי כמו חלי שנה, אם מותר להשתמש בהן ?

תשובה : המורה בזה להקל, אין מוגיחין אותו, אע"ג דיש מי שמחמיר בזה (הנודע ביהורא, הובא בפ"ת סימן קכ"ב), מ"מ בפארצליין אין להחמיר תרי חומרות, משום דרוב תשמישן של הצלוחיות של פארצליין האלה הוא רק בכלי שני, דרוב פעמים אין שותים בהן רק המשקה

מקור ההלכה

(ג) ש"ך וחכמת אדם (ד) פרי כ"מים בפתיחתו (ה) חכם צבי, ויש חו"קין.

כור הלכות חסידות סימן קנ המבוא סב 129

המשקה שייך, וגם הן אינן בנות-יום, ועוד, דבפארצליין מעולה יש דעה דאינו בולע, לכן, יש להקל, ובפרט אי כבר קנה, דזה הוי דיעבד. י"ן
ג. שאלה : אם יש חלוק, לענין כלי שאינו בן-יומו, בין כלי מתכות או כלי חרס ?

תשובה : א) דעת הפרי מגדים, דאין חלוק בין כלי מתכות או כלי חרס, לענין כלי שאינו בן-יומו, ואפילו בהפסד מרובה אסור להשתמש בכלי חרס שאינו בן-יומו, אפילו אם נתבשל בו רק איסור דרבנן, או ספק איסור תורה, ולא אמרינן לאחר מצת-לעת ספקא דרבנן לקולא, כיון דע"י גלגול בא, מיהו, בספק מרפה, ולא נודע עד לאחר מצת-לעת, יש לצדד בכלים חשובים.

ב) דעת המנחת יעקב בשם תשובות נחלת יעקב, דדוקא בכלי מתכות, כיון דאית ל"י תקנה בהגפלה, או אסרינן לכתחלה כלי שאינו בן-יומו, משא"כ כלי חרס דהוי כדיעבד, ולכן מותרים הכלים לאחר מצת-לעת. ג) ודעת החכמת אדם, דיש אומרים דבמקום הפסד גדול יש להתיר בכלי חרס להשתמש בו אחר מצת-לעת, משום דהוי כדיעבד, ונ"ל, דבמקום שיש עוד צדדים להתיר, אפשר דיש לסמוך ע"ז, אבל לא בלאו הכי.

ד. שאלה : צער שלא נקרוהו וכשלוהו כן, ויש ספק אם ה"י ס' נגד הנידון, ולא נודע עד לאחר שאלו את הצער ?

תשובה : א) דעת השערי צדק, דהכלים מותרים, דכיון דאין באן ספק רק על הכלים, והוי לאחר מצת-לעת, אנו מעמידן אותם על חזקתם, כיון דדם שבשלו הוא אסור רק מדרבנן.

ב) דעת הגרע"א (בתשובותיו) דאף אם נשאר עוד בשר לאכול, אפשר להכשיר את הכלים בלא נודע בהפסד מרובה לאחר מצת-לעת אף בספק איסור תורה.

ג) ודעת הדברי שאול לחלק בין יש עוד בשר, ובין אם הספק הוא רק על הכלים.

ד. שאלה : כלי שהוא בלוע מבשר וחלב שנחבשלו בו יחד, או בזה אחר זה, ונעשה נבלה, ואח"כ הוחמו בכלי זה מים או ירקות, מאימתי מוכין את המצת-לעת, לענין שיה' נחשב הבלוע כהכלי לנותן טעם לפנס, אם די למנות את המצת-לעת מזמן בשול האיסור עלמו, או לריים לתשוב את המצת-לעת דוקא מזמן חמוס המים ?

תשובה : א) דעת המחבר, דבדברי-איסור דאמרינן ב"י, "חתיכה נעשית נבלה", הדין, דאם תוך המצת-לעת נכנס בו דבר היתר, נעשה

מקור ההלכה

(ד) טוב טעם ודעת.

נעשה הדבר כלו נבלה, וממילא, כלי זה שהוא בלוע מבשר וחלב, דלכלי עלמא אמרינן בזה, „חתיכה נעשית נבלה“, או אם בלוע אפילו משאר איסורים, להפוסקים דסוברים דאמרינן „חתיכה נעשית נבלה“ גם בשאר איסורים, הדין הוא דאם חממו בהכלי הזה מים תוך מעת-לעת, נעשו המים נבלה, והוי כאילו רק עכשו בשלו בו את האיסור, ולכן, צריך הכלי לשזות מעת-לעת לחמום המים, לענין שהבלוע בו יהי נחשב ל„נותן טעם לפגם“

(ב) ודעת הסמ"ק, דאע"ג דאמרינן „חתיכה נעשית נבלה“, אבל זהו דוקא, לענין, שאם נפלה התערוכות הזאת שנעשתה נבלה לכלי אחר עם תבשיל, דצריך להיות בהתבשיל השני סי' נגד כל התערוכות, אבל מ"מ לא מחמרינן כולי האי להצריך מעת-לעת מחמום המים, כיון שאין גוף האיסור נמצא בהמים.

לו. שאלה : כלי שהוא בלוע מבשר וחלב שנתכשלו בו, ונעשה נבלה, ואחרי שטעבר לילה מזמן בשול האיסור, הוחמו בו מים, מחמתי מוכין את המעתי-לעת, לענין סיהי הכלי נחשב לאינו בן-יומו, ושהכלוע בו יהי נחשב ל„נותן טעם לפגם“?

תשובה : בדין זה יש פלוגתא דרבוותא :

(א) דעת הרמ"א והס"ז, והפרי מגדים, דאם עבר לילה בין בשול האיסור של בשר-בחלב ובין חמום המים, וכן גם, אם עבר לילה בין בשול בשר לבשול חלב, או בין חמום המים לתבשיל של היתר, אם רק שהה הכלי מעת-לעת מזמן בשול הבשר-בחלב, אעפ"י שהוא בתוך המעתי-לעת מחמום המים, מ"מ נחשב הכלי לאינו בן-יומו, והאיסור הבלוע בו נחשב „נותן טעם לפגם“, ומותר ; והטעם דמקילינן בזה הוא, משום ספק ספקא, חדא, שמא הדין הוא כמ"ד דלינת לילה פוגמת, ושמא הדין כסמ"ק, דסבר, דלא מחשבינן את המעתי-לעת מחמום המים רק מבשול האיסור, אבל אם לא עבר לילה, צריך להיות מעתי-לעת מחמום המים, כדעת רוב הפוסקים. (ב) ודעת הש"ך, והפרי חדש, והכרתי ופלתי, והחות דעת, והגרע"א, והחכמת אדם, דדוקא אם עבר לילה בין בשול האיסור של בשר-בחלב, ל„חמום המים“, אז, סגי במעתי-לעת טבשול האיסור, אבל אם חממו את המים בהכלי הזה קודם שעבר לילה מבשול האיסור, אעפ"י ששהה לילה בין מים להתבשיל של היתר, או ששהה לילה בין בשול בשר לבשול חלב, אז לא מהני חמום המים, וצריך להיות מעתי-לעת מחמום המים, לענין סיהי הכלי אינו בן-יומו, דכיון שהוחמו המים קודם שנפגם האיסור, אמרינן דההיתר שנכנס בתוך המעתי-לעת ג"כ נעשה נבלה.

(ג) והא דאמרינן, דהלילה גורם להפיג את הטעם, היינו דוקא, דהכלי ישהה בלי שום בשול כל הלילה מתחלת השקיעה עד אור היום. (זו שאלה

זו שאלה : אם יש ללמד להקל בזה בהפסד מרובה ?

תשובה : (א) דעת החות דעת, דבאיסור בשר בקלב, דכל הפוסקים דנין בו דין ד"חתיכה נעשית נבלה", אין להקל בזה אפילו בהפסד מרובה.

(ב) ודעת החכמת אדם, דבהפסד מרובה יש צד להקל, דאפילו הוהמו המים תוך המצת-לעת מבשול האיסור, דאין מונין את המצת-לעת מחמום המים, רק מזמן בליעת איסור בשר בחלב.

זח. שאלה : בשלו בכלי בשר, ואחר שעבר לילה מבשול הכשר, בשלו בו חלב, ואחר מעת-לעת מזמן בשול הכשר, בשלו בו תבשיל ?

תשובה : בזה, אין להתיר אף בהפסד מרובה, דזה אף לדעת הסמ"ק אסור, ולא מהני לינת לילה. (יח)

זט. שאלה : אם יש חלוק בין איסור כשר-בחלב לשאר איסורין, לענין לינת לילה בין האיסור לחמום מים, ושהיית מעת-לעת מבשול איסור ?

תשובה : בשאר איסורין, נמי הדין כמו באיסור בשר בקלב, דאם בשלו בכלי איסור משאר איסורין, ואח"כ חמומו בו מים, צריך שיהי' בו ג"כ אותם ב' תנאים : (א) לינת לילה בין איסור למים או בין מים לתבשיל, (ב) ושישהה הכלי מעת-לעת שלם מבליעת איסור, דקיימא לן "חתיכה נעשית נבלה", ולפ"ז, המים שהוחמו בו נעשים נבלה, מיהו, בשאר איסורין, במקום הפסד, כל שיש מעת-לעת מבשול האיסור, אף שלא הי' כלל לילה ביניהם, כגון, אם האיסור נתבשל בהכלי בחצי היום, והמים הוחמו בחצי הלילה, והתבשיל של היתר נתבשל באחר חצי היום, נמי שרי מטעם דלח בלח לא נעשה נבלה בהפסד מרובה, וגם מצרפינן דעת הסמ"ק דלא מחשבין את המצת-לעת מחמום המים אלא מבשול האיסור. (יט)

מ. שאלה : כלי ששלו בו חלב היום, ועבר עליו לילה, ולמחר בשלו בו בשר, ואין ידוע אם הוא^ט כבר לאחר מעת-לעת ?

תשובה : בזה, יש להתיר בהפסד מרובה מטעם ספק ספקא : חדא, שמא הי' זה לאחר המצת-לעת, ועוד, שמא לינת לילה פוגמת. (ס)

מא. שאלה : בשלו בשר בכלי, ועבר עליו לילה, ובתוך המצת-לעת בשלו בו חלב, ואין ידוע אם זאת היא הקדרה עלמה ששלו בה בשר^ט אחמול ?

תשובה

מקור ההלכה

(ח) פרי מגדים, (ט) מ"ז, ועוד פוסקים, ועיין בספר "כור הפבח" סימן צ"ד, כענין זה (ס) חכמת אדם

תשובה : א) בזה, ג"כ יש להתיר, בהפסד מרובה, מטעם ספק-ספקא הנזכר בתשובה הקודמת.

ב) וכתב הגרע"א, דבכל ספק, סמכין בהפסד מרובה על סברת ר"ת, דלינת לילה פוגמת.

ג) מיהו, בספק איסור תורה, לא מצרפין ספק דלינת לילה פוגמת. לספק-ספקא. (א)

מב. שאלה : כלי שכלע כזית איסור, ולאחר לילה בשלו צהכלי הזה נשר, ולא היה לו, ולאחר הנשר, ואח"כ נפל הנשר להיתר, ויש בו סי' נגד האיסור ולא נגד כל הנשר, אי מקילין צכהאי גונא ?

תשובה : בזה, נראה להחמיר, אעפ"י דהחתיכה נעשית נבלה בשאר איסורין היא רק מדרבנן, וגם יש צרוף דעת ר"ת דלינת לילה פוגמת, מ"מ אין להתיר משום דאין סומכין בזה על לינת לילה, דהקולא של לינת לילה היא רק לענין האיסור הבלוע שבקדרה, ולא לענין האיסור עצ' כמו שכתב הסמ"ק.

מג. שאלה : הודחו כלים של איסור והיתר יחד, וספק, אם הודחו בכני ראשון או בכלי שני, או אם היטה היד סולדת בהמים, ומבר עליהם לילה ?

תשובה : בזה, יש להתיר בהפסד מרובה, והכלי הראוי להנצי' ינצילו. (ב)

סימן קד.

א. שאלה : אם טיבס מהכטל בלח, או הלח טיבס ?

תשובה : אין היבש מתבטל בלח, ולא הלח ביבש, מפני שניכר האיסור בפני עצמו וההיתר בפני עצמו, שזה הוא לח, וזה הוא יבש, ורק לענין הפליטה מהני הבטול ; ולכן, שרץ שנפל למשקה ונחתך לחתיכות דקות שאי אפשר לבררן, אין לו בטול אפילו באלף, כיון שהחתיכות הדקות ניכרות בתוך המשקה, ואין לזה תקנה אלא בסינון ; אבל אם נתערב השרץ במאכל עב, כגון, עדשים וגריסין נמוחים, וכיוצא בזה, דהוי רוטב עב, אז הדין, דאם השרץ נמוח או נחתך כמו המאכל, ואי אפשר להכיר ביניהם, יש לזה בטול, או כדין לח בלח, או כדין יבש ביבש, אבל אם המאכל נמוח כל כך עד שנעשה רוטב לח, והשרץ נחתך לחתיכות דקות,

או

מקור ההלכה

(מא) פרי מגדים (מב) הפרי מגדים מכתפק בדיון זה. (מג) פרי מגדים.

אז, אין שם בטול אפילו באלף, שהרי החתיכות הדקות של השרץ הן ניכרות, והוא כמו יבש בלח, מיהו, אם יש בהתבשיל גם בשר כשר שנחתך לחתיכות דקות כמו השרץ, ואי אפשר להכיר בין זה לזה, אז יש בטול, אם הבשר הוא יותר מהשרץ. א)

ב. שאלה: עכבר שנפל לשכר או לחומץ, אם הוא משנית, או טהור הוא טעם לפגם?

תשובה: א) דעת המחבר לחלק, בין עכברא דדברא ובין עכברא דמתא, דעכברא דדברא, כיון שעולה הוא על שלחן שרים, טוב הוא בטעמו, ובודאי משבית, אבל עכברא דמתא, יש ספק, דאולי הוא משבית, ואעפ"י שהוא עצמו מאוס, מ"מ, אם הוא נמצא בשכר וחומץ, אפשר, דמפני חריפותם של המשקין העכבר משבית, וספק איסורא לחומרא.

ב) ודעת הש"ך, והחכמת אדם, דאין חלוק בין עכברא דדברא ובין עכברא דמתא, וזה שוים בכל דיניהם, משום, דמש"ס מוכת, דבעכברא דדברא נמי מספקא לן אם הוא נותן טעם לפגם.

ג. שאלה: עכבר שנפל לשכר וחומץ, והסירוהו משם כשהוא שלם, מה דינו של המשקין?

תשובה: אם ה' השכר או החומץ צונן, והעכבר לא נכבש בהמשקה לזמן מה, והסירוהו מהמשקה כשהי' שלם, אז מותר המשקה, אבל אם המשקה הי' רותח, או אפילו שהי' צונן, והעכבר שהה בתוכו כדי כבישה, אז הדין, דבין שהסירוהו מתוכו שלם, ובין שנמרח ונעשה כולו משקה, ולא נשתתיר ממנו שום ממשות, נותר על ידי שיהי' ששים בהיתר נגד העכבר; אבל, באם נחתך העכבר לחתיכות דקות, והוא בענין שאי אפשר לסננו, כגון שנתערב השכר או החומץ במאכל עב, אז הכל אסור, ואין שם בטול, דחיישינן, שמא יפגע בממשו של איסור ולא ירגיש, דמאחר שכל חתיכה קטנה של האיסור ניכרת, היא נחשבת לאיסור בפני עצמו, והוא כמו יבש בלח, ואין לזה בטול. ב)

ד. שאלה: כמה הוא שיעור כבישה בחומץ?

תשובה: א) דעת הש"ך, דשיעור כבישה בחומץ הוא מצת-לעת דוקא, דהוי כמבושל בחומץ.

ב) דעת הפרי חדש, והכרתי ופלתי, והבית לחם יהודא, דדוקא בעכבר מקלינן מטעם ספק שיהי' מצת-לעת, אבל לא בכבוש בחומץ סתם, דבחומץ, אפילו כל שהוא הוי כבוש.

ג) דעת המגן אברהם (סימן תמ"ז) והפרי מגדים, והחות דעת, לחלק בין

מקור ההלכה

א) מ"ן, ופרי תרש. ב) מחבר ופוסקים

בין חומץ אוקי, וחומץ חלש, דבחומץ חזק אמרינן, דשיעור כבישה הוא כדי שירתיה על האור.

ד) ודעת הכרתי ופלתי, להתמיר לצולם בחומץ כדי שיתן על האור וירתיה. ה. שאילה: אם יש חלוק בין שני משמנה שונים שפול למשקין, ובין שאר איסורים שפול למשקין?

תשובה: א) דעת הס"ז והפרי חדש, דאין חלוק בזה בין שרץ של שמונה שרצים דמטמא, ושיעורו בכעדשה למלקות, ובין שאר איסורים, אלא דהעיקר הוא, דכל זמן שניכר האיסור, רק שאי אפשר לברר, כגון שנתערב במשקה, ויש לחוש שיבא האיסור בפני עצמו לתוך פיו, אסור הכל, אפילו אם יש ס' נגד האיסור, וגם בשאר איסורים יש לחוש לזה, דגם פחות מכזית אסור, משום דחצי שיעור אסור מן התורה, אבל אם נמוח האיסור ונעשה כמו התבשיל, שרי צ"י ס', בין בעכבר ובין בשאר איסורים.

ב) ודעת הרמ"א, והחזקת דעת, והכרתי ופלתי, דיש לחלק בין שרצים שאיסורם למלקות בכעדשה כמו טומאתם, ובין שאר איסורים, דבשאר איסורים, אם באכילת פרס לא יאכל כזית מהאיסור, הרי אין ביכולת לבא לידי איסור תורה, וממילא, דגם איסור דחצי שיעור אין כאן, שהרי לא חזי לאצטרופי לאיסור תורה, וממילא דכבר נתבטל, אבל כשיש כזית בכדי אכילת פרס, אז החצי שיעור אסור מן התורה, שהרי חזי לאצטרופי הוא משיאכל בכדי אכילת פרס, ולכן, איסור משאר איסורין שנחתך לחתיכות דקות ונתערב, אעפ"י שניכר בפני עצמו, מ"מ כיון שאין ביכולת שיאכלנו כזית בכדי אכילת פרס, דאפילו במאה זיתים לא יתקבץ כזית מהאיסור, הדין הוא שפיר דבטל הוא בההיתר, משום דאין כאן איסור תורה, אבל בשרצים, ששיעורם בכעדשה למלקות, ודאי הוא, שבשיעור אכילת פרס יאכל כעדשה מן השרץ, וא"כ, אפילו פחות מזה ג"כ כבר הוי איסור תורה, משום דחזי לאצטרופי, ולכן, איננו בטל כלל, ולפי"ז, בשאר איסורין, אף אם האיסור ניכר, יכול להיות בטול, כשאין באפשרות שיתקבץ כזית בכדי אכילת פרס.

ו. שאילה: עכבר שפול לתוך יין ושמן, או לדבש?

תשובה: בזה, אמרינן, דפוגם בודאי, וכל שלא נשאר בתוכו ממשות האיסור, אין צריך ס' לבטל פליטתו, אבל אם יש ממשות האיסור, אינו בטל, אם מכירו, וצריך להסירו צ"י סינון, וכדומה. ג)

ז. שאילה: עכבר שפול לשאר משקין?

תשובה: א) דעת המחבר והרמ"א, דפוגם בשאר משקין ברותח, ואין

כור הלכות תערובות סימן קד המבחן סח 135

ואין צריך סי' לבטל פליטתו ; והוא הדין, אם נפל העכבר לשומן, נמי פוגם, ומותר.

ב) דעת המהרש"ל, הט"ז, והש"ך, והפרי מגדים, והחכמת אדם, דדוקא בשמן ויין ודבש שצריכים להיות מבושמים, או, אמרינן, דעכבר שנפל לתוכם פוגמם, אבל בשאר משקין ושומן אינו פוגם, אם לא שיש הפסד גדול.

ג) והגרע"א העלה בדעת הרמ"א, דבשאר משקין יש להקל אף בלא הפסד מרובה, חוץ משומן.

ח. שאלה : עכבר שנמלא במים, ובשעה שנמלא לא ה' ה' סי' במים נגד העכבר, ולא"כ א"כ וצ"ל בלתי נמלא, אלא ה' ה' ספק אם נכנס העכבר במים מעת-לעת ?

תשובה : עכבר במים, נותן הוא טעם לשבח, ולפיהך, בנדון דידן, כל התבשילים שהשתמשו בהמים האלה, אסורים אף בהפסד מרובה, ואת הכלים ישהו מעת-לעת. ז)

ט. שאלה : נמלא עכבר במים לאחר ש"כ וצ"ל בלתי נמלא המים ? תשובה : בזה, יש להתיר מטעם ספק-ספקא, חדא, שמא עכשו נפל העכבר, ועוד, שמא לא נכנס מעת-לעת. ח)

י. שאלה : עכבר חי נכל לין דנדבנים (וויטניאק), ושהה שם עד שהוריקו את כל המזקה מהכלי ?

תשובה : אפילו לדעת הפוסקים, דבחומץ סגי בכבוש כל שהוא לאסור, מ"מ, כאן יש ספק שמא לא מת העכבר מיד, ולא שהה כל שהוא, וכיון דכבוש כל שהוא הוא רק מדרבנן, א"כ, הוי ספקא דרבנן, ולקולא. ו)

יא. שאלה : אם נדבר חי שייך פליטה ?

תשובה : א) דעת החתם סופר, דבדבר חי שייך נמי פליטה.

ב) ויש פוסקים שחולקים, וסוברים דבעל חי אינו פולט ובולע, ואף שאי אפשר להכחיש החוש שפולט ובולע, מכל מקום, אין הפליטה ובליעה של בעל חי אוסרת, וכן הדין, דדג חי שנפל לקדרה רותחת עם בשר, והוציאו את הדג תכף בעודנו מפרכס עוד מעט, מותר הבשר, ואין לחוש משום סכנה. ז)

יב. שאלה : עכבר שנמלא בשומן, והשומן הוא נקדש כשכא לפנינו, והעכבר מונח בתוך השומן, או למטה בשולי הכלי ?

תשובה : בדין זה יש הרבה פרטים :

אם

מקור ההלכה

(ו) שם

(ז) מהר"ם ש"ך, והשובות שאל ושיב.

(ד) יוסף דעת.

(ח) תומכי דניאל.

(א) אם נפל עכבר לתוך שומן, (והוא הדין לתוך חמאה) והשומן הוא נקרא, והעכבר מונח בתוכו, או אפילו למטה בשולי הכלי, הדין הוא כך, דאם שפכו מדי יום ביומו שומן רותח בהקדרה, ואין ידוע מתי נפל שם העכבר, ולפי"ז יש לספק, שמא העכבר הי' שם כבר בהכלי בשעה שעירו עליו את השומן, או, כל השומן אסור, אפילו יש ס' בהשומן נגד כל העכבר, דכיון דחיישינן שמא הי' שם העכבר מקודם, ממילא, כל השומן הרותח שעירו בהכלי, נגע בהעכבר ונאסר, ואע"ג דהשומן של אחמול כבר נקרא, מ"מ, אף אם הי' העכבר למטה כשעירו עליו את השומן הרותח, השומן הרותח מפנה לו דרך ונוגע בהעכבר, ונאסר, ואף אם נתמלאה הקדרה עד חציה ויותר, מ"מ, הערוי שבא אח"כ, מאחר שהוא רותח ושמן, יורד הוא עד העכבר ונוגע בו, ולכן, אסור כל השומן ונעשה נבלה. (ח)

(ב) ואם לא עירו את השומן הרותח יום יום, או אפילו שעירו את השומן כשהי' רותח, אבל שפכו כל השומן להקדרה בפעם אחת, ולפי"ז, ידוע שלא הי' שם העכבר בשעת שעירו את השומן, רק נפל אח"כ בהכלי, והשומן בא לפנינו כשהוא קשה, וכל שכן אם נמצא העכבר על השומן, או הדין, דסגי בנטילת מקום סביבות העכבר, שהוא כעובי אצבע, והוא משום מיאוס, וחומרא בעלמא היא ; ואף שיש לספק, שמא נפל העכבר כשהשומן הי' רך, וכבוש הרי הוא כמבושל, מ"מ מותר מטעם ספק ספקא, חדא, שמא נפל בהיות השומן קשה, ועוד, שמא נתקשה השומן קודם מצת-לעת, ואף דהכל הוא בספק אחד — שמא הי' כבוש או לא — מ"מ מקילינן בזה, שהרי עיקר הדין הוא ג"כ ספק. (ט)

(ג) ואם השומן הוא עדיין רך כשבא לפנינו, והעכבר בתוכו, או שידוע שהי' רך כשנפל העכבר, הוי רק ספק אחד, היינו, ספק אם הי' העכבר בתוכו מצת-לעת, ולכן אסור, אם אין בו ששים נגד העכבר, אלא אם כן ידוע שהעכבר לא שהה מצת-לעת כשהשומן הי' רך, ואע"ג דגם בזה יש ספק-ספקא, חדא, ספק אם נכבש העכבר מצת-לעת, ואם תמצא לומר שנכבש מצת-לעת, שמא הוא הדין דעכבר בשומן כוגם, אבל זה אינו, דספק שמא העכבר בשומן פוגם הוי ספק מחסרון ידיעה. (י)

(ד) ובמקום הפסד גדול, יש לסמוך, דעכבר בשומן הוי „נותן טעם לפנים". (יא)

יב. שאילה : מה דינו של הכלי שהי' בו השומן והעכבר, ומה דינו של הכלים שאכלו ובשלו בהם את השומן שנמלא בתוכו עכבר ?

תשובה : (א) דעת תשובות חוט השני, דאותם הכלים שיש ספק עליהם

מקור ההלכה

(י) ש"ך, ועוד פוסקים.

(יא) רמ"א

(ה) רמ"א, ש"ך, וברתי ופ"תי

(ט) רמ"א, מנחת יעקב, הגרע"א.

עליהם אם נשתמש בהם אותו השומן שנמצא בו עכבר, יש להתיר
מפני ספק-ספק, א', שמא לא נשתמש מאותו השומן, ועוד, אפילו אם
נשתמש, שמא הי' ס'.

(ב) דעת המנחת יעקב, להתיר אף את הכלים שידוע בודאי שנשתמש
בהם השומן בכל ענין, כיון דכל זה היא חומרא בעלמא.

(ג) ובנוגע להכלי שהי' בו השומן עם העכבר, דין הכלי כדין השומן, ואם
השומן אסור, אז גם הכלי אסור, כשאין בזה הפסד גדול.

יד. שאלה: במקום שהשומן שנמלא בו העכבר הוא מלוא, אם מותר
להדליקו בבית-הכנסת?

(תשובה: א) דעת ה"ט, דדוקא במקום שהשומן הוא מאוס בשביל
האיסור שיש בו, היינו, שאין ס' בהשומן נגד העכבר,
ועי' נאסר באכילה, או אסור להדליקו בבית-הכנסת, וכן אסור הוא לכל
שאר תשיש מצוה, כגון, לנר חנוכה, ונר שבת, ונר של יאהרצייט, וכיוצא
באלו, משום "הקריבו נא לפחתך", וגו'.

(ב) דעת המגן אברהם (סימן קנ"ד), דאף במקום שמותר השומן באכילה,
אם הוא רק מאוס עליו, אין להדליקו כבר בבית-הכנסת.
וכיוצא בזה.

(ג) דעת הפרי מגדים, דהכל תלוי בדידי', ואם עליו מאוס, אף שלאחרים
אינו מאוס, כבר אסור לדבר מצוה, ולהיפך, אם עליו אינו מאוס, אף
שלאחרים מאוס, מותר. וצריך עיון.

פו. שאלה: דבר קמח גדול שנפל למעין, ולאחר מפת-לעת שאזו כמה
אגסים מאותם המים, ואפו מאותם המים לחמם וכשלו את
תבשיליהם, וכתמיעין לא הי' ס' נגד הדבר הקמח הגדול הזה?

(תשובה: בזה, יש לצדד ולהתיר, מטעם, דהמים שתחת הקרקע
מצטרפים למי המצין, כמו דמצטרפים למי סאה לענין
טבילה. יב.)

פז. שאלה: דברים המאוסים שנפשו של אדם קלה בהם, אם נפלו לתבשיל?
(תשובה: א) דעת המחבר, והרמ"א, והפרי חדש, דדברים המאוסים
שכל אדם בודל מהם מחמת מיאוסם, כגון, נמלים
וזבובים ויתושים, אפילו נתערבו בתבשיל ונמחה גופן לתוך התבשיל,
ואינם ניכרים, הדין הוא, דאם ההיתר רבה על הדבר המאוס, אפילו יש
כזית איסור בכדי אכילת פרס, מי' כל התבשיל מותר, ומיהו, כל
שאפשר לבדוק ולהעביר במסננת, צריכים לבדוק ולסנן, ואם לא נמחה
הגוף בהתבשיל, וזרקם, והתבשיל מותר.

דעת

מקור ההלכה

(יב) סי' יוסף דעת

(ב) דעת הש"ך להחמיר באין הפסד.
 (ג) והגרע"א הניח בספקא בזבובים ותולעים.
 (ד) ואם הוציא בכף זבוב מתבשיל, צריך להוציא גם הרבה רוטב
 צמו יג)

יג. שאלה זבובים או יתושים שנפלו לחומץ או לשכר ?
 תשובה : (א) דעת הרמ"א, דאם נפלו זבובים או יתושים לדבר חריף,
 כגון חלא ושכרא, יש לחוש כמו בעכבר, ויש להחמיר
 אפילו בהפסד מרובה באין ס' נגד האיסור.

(ב) דעת החכמת אדם, דזבובים, וכיוצא בהם, שנפלו לחומץ, וכן גם
 ליין שרף, אם שהו כל שהוא, אסור, אם לא שיש במשקה ס'
 נגד האיסור, ובשכר, אם שהו מעט לעת, או שנמצאו בקדרה, אין
 להתיר רק בהפסד מרובה.

(ג) דעת המנחת יעקב, דבמאכל שהוא בעצמו פגום מתחלת ברייתו, אין
 חלוק בין דבר חריף, או לא, דלעולם הוא בפגימתו, ולא אמרינן
 דחורפ"י מחליא לשבח, רק בכלי שאינו בן-ימיו שה"י מתחלה לשבח ; וא"כ,
 אין לאסור בזבוב שנפל לחומץ או ליין שרף, אפילו בדאין ס'.

(ד) וכתב הפרי מגדים, דאין הוא יודע על מה סומכים העולם להתיר
 אף בחלא ושכרא, ולפעמים שוהים מעת-לעת או כשיעור שירתיה, וצריך
 להזהר בזה, ובין שנמחה הגוף לתוכו, ובין לא נמחה, לא סגי בזריקת
 התולעים מהחומץ, אלא דצריך ג"כ שיהי' ס' בחומץ נגדם.

יח. שאלה. פרטט שקפץ לתוך רוטב שנכף, והרוטב הי' חס, כלופן
 שלריך נפוח בגמיעתו, ומאכל הפרטט בהרוטב, ואי אפשר לסנן
 את הרוטב ?

תשובה : (א) דעת התשובות חוק יעקב, דהרוטב שבכף יש לאסור
 מדינא, ובאם אח"כ החזיר את הכף לתוך הרוטב
 שבקערה, צריך ס' נגד הרוטב וכל הכף.

(ב) ודעת הבית לחם יהודא להקל בזה, דק"ל בדברים הנמאסים שהאדם
 נבדל מהם, דאינם אוסרים בטעמם, וא"כ, כשידוע שהבר"י אינה
 כאן, שפיר טעם הבר"י בטל ברובא, וכתב, שכן ראה מגדולי בעלי הוראה,
 שבאם נפל זבוב לכף והשליכו מן הכף, קונחים את הכף ואוכלים עם
 הכף, לכן נראה, שאין להחמיר כשהפרעוש אינו בעין בהכף.

יט. שאלה. נפלה שממית למאכל או למשקה ?

תשובה : (א) דעת הבית לחם יהודא, דבזה, אמרינן דאין מוציל ס',
 משום סכנת ארס.

ודעת

מקור ההלכה

(ג) וזר לאכילה

(ב) ודעת המגן אברהם (סימן שט"ז), דאולי א' מאלף יכול להסתכן במאכל שנפלה בו שממית, ואפשר יש לסמוך ולהתיר על כל פנים בסי'.

סימן קה.

א. שאלה. הא דקיימא לן בכל מקום דכבוס הכי הוא כמבוסל, מהו מקרי כבוס?

תשובה: (א) כבוס מקרי, כששמים דבר גוש בתוך דבר צלול, ואחד מהם אסור והשני מותר, או שני דברים גושים - אחד אסור ואחד מותר - בתוך דבר צלול, אבל בשני דברים צלולים שנפלו זה לתוך זה, לא שייך כבוס, דבשלמא גוש בצלול מפליט ומבליע מזה לזה, אבל שני דברים לחים, מיד מתערבים ואוסרים זה את זה. (א)

ב. שאלה: אם שייך כבוס בשני דברים גושים שהם לחים קלח? תשובה: אם שני הדברים - האיסור וההיתר - הם גושים, אף שהם לחים קצת, לא שייך בהם כבוס, אף אם ינוחו זה על זה ימים רבים. (ב)

ג. שאלה: אם האיסור מונח בתוך שומן, אם מקרי כבוס? תשובה: (א) דעת הפרי מגדים, דאפילו אם האיסור מונח בתוך שומן, כל שהשומן אינו רך, אין האיסור אוטרו, ורך מקרי, כל שהאיסור מתנענע שם, אבל אם אינו מתנענע מקרי קשה, אעפ"י שהוא רך במשמוש היד.

(ב) ודעת הטוב סעם ודעת, דבימות הקיץ, אם נימס השומן כל כך עד שיש בו טופח על מנת להטפיה, הוי כבר כבוס.

ד. שאלה: דכר"איסור שמונח צמים קרושים, אם מקרי כבוס? תשובה: (א) דעת החות דעת, והחכמת אדם, דדבר שמונח במים קרושים ג"כ לא מקרי כבוס, כיון שאינו מתנענע ממקום למקום.

(ב) דעת הפרי מגדים להתיר רק בהפסד מרובה.
(ג) ודעת הבית לחם יהודא (סימן ס"ט) ועטרת זקנים (אוי"ח סימן ש"ך), דבקרחה שייך ג"כ כבוס.

שאלה

מקור ההלכה

(א) פרי מגדים. (ב) שם.

- ה. שאלה : אם ככל דבר לח שייך כבישה, או רק בדבר לח חריף ?
תשובה . בדיון זה יש פלוגתא דרבנן :
- א) דעת רש"י, דכבוש הוא דוקא בדבר לח חריף, כמו חומץ, וכיוצא בזה, אבל במים ושאר משקים שאינם חריפים לא שייך כבוש.
- ב) ודעת הרא"ש, והמחבר, ורוב פוסקים, דבכל דבר לח שייך כבישה.
- ו. שאלה . כמה הוא שיעור זמן כבישה בכל דבר לח שאינו חריף ?
תשובה . דעת רוב הפוסקים, דבכל דבר לח שאינו דבר חריף, וזמן שיעורו של כבוש הוא מעת-לעת.
- ז. שאלה : כמה הוא שיעור זמן כבישה בדבר לח חריף ?
תשובה : א) דעת המחבר, והש"ך, והרמ"א, ובית לחם יהודא, דאם נכבש האיסור בתוך ציר מלוח או חומץ ומי מלח רק זמן מועט, היינו, כדי שיתננו על האור ויתחיל התבשיל להרתית, אז הוא כבר שיעור כבישה, והרי הוא כמבושל, ומיהו מלית, הוי כרותח מיד לאסור כולו ; ונפקא מינה, היכי דנשרה איסור דרבנן בציר של היתר, וההיתר הוא כחוש ממש, או, במליחה אינו אוסר רק כדי קליפה (אף לדעת הרמ"א), ובנכבש כשיעור שיתננו על האש וירתית, אוסר כולו.
- ב) דעת הפרי חדש, דגם בחומץ לא הוי כבוש בפחות ממת-לעת, ובפחות משיעור כבושה, מותר. ג)
- ג) ודעת הפרי מגדים, והחות דעת, והמגן אברהם (בסימן תמ"ו), לחלק בין חומץ חזק לשאינו חזק, דבחזק דינו כמו בציר, ובאינו חזק צריך מעת-לעת.
- ח. שאלה : הא דלמריק, דשיעור זמן של כבוש הוא מעת-לעת, אם צריך להיות מעת-לעת שלם בלא הפסק דוקא, או שאפשר גם ע"י הפסקות, וע"י לרוק השטות להטריק לשיעור מעת-לעת ?
- תשובה : א) דעת המנחת יעקב והחות דעת, דכבוש לא הוי רק מעת-לעת בלי הפסק, אבל אם שפכו את המים תוך מעת-לעת, ונתנו מים אחרים, אף שהי' מעת-לעת ע"י צרוף, מ"מ לא הוי כבוש, ומותר.
- ב) ודעת הפרי מגדים להתיר מעת-לעת ע"י צרוף, רק בהפסד מרובה.
- ט. שאלה : הולילו את הדבר-איסור שנכבש במים תוך מעת לעת לזמן מועט, ולאח"כ החזירוהו לאותם המים עלמס, אם מקרי זה כבוש של זמן מעת-לעת ?

תשובה

מקור ההלכה

ג) רמ"א, וד"ק.

כור הלכות תערובות סימן קה המבחן עא 141

תשובה : אפילו אם החזירו את הדבר-איסור לאותם המים עצמם אחרי שהוציאוהו מהכלי לזמן מועט, ג"כ אפשר להתיר. (ז)

י. שאלה : אם הוסיף מעט מים להמים שנכבש בהם האיסור, בתוך המעת-לעת, אם מקרי זה כבוש של זמן מעת-לעת ?

תשובה : גם בזה, אמרינן, דלא הוי כבוש של זמן מעת-לעת. (ח)

יא. שאלה : נשר שהי' נכבש במים מעת-לעת, ולא"כ נחטו חלב לחוך המים, אם הוי זה כבוש של נשר-נחלב ?

תשובה : בזה, אפשר לומר, דכשנותנים את הקלב להמים, מתקררים המים ואינם נבלעים עם הקלב. (ז)

יב. שאלה : איסור שהי' נכבש עם היתר מעת-לעת בלוגן, מה דינה של התערובות ?

תשובה : אם נשרה האיסור עם ההיתר מעת-לעת בצונן, אמרינן, דמקרי כבוש, ונאסרה כל התערובות, וצריך ס' בהיתר נגד האיסור, ואם יש ס', אז, אפילו קליפה לא בעי, אבל אם נכבש בפחות ממעת-לעת, אז סגי בהדחה. (ז)

יג. שאלה : איסור שהי' נכבש עם היתר, וההיתר הי' דבר חריף, מה דינה של התערובות ?

תשובה : בדבר חריף, אם נכבש אפילו לזמן מועט, היינו, כדי שיתננו על האיר וירתיח ויתחיל להתבשל, בעי ס' וגם קליפה, ובפחות משיעור זה, לא נאסר אלא כדי קליפה. (ח)

יד. שאלה : היתר יבש עם איסור יבש שהיו מונחים ביחד מעת-לעת, והיו לחים קלת ?

תשובה : יבש ביבש, אף שהם לחים קצת, כגון, גבינה טרפה שהיתה מונחת על גבינה כשרה זמן רב, אפילו נטילה אין צריך בדיעבד, ומ"מ, לכתחלה יטול כעובי אצבע. (ט)

פז. שאלה : איסור שהי' נכבש בהיתר, והי' ס' בהיתר נגד האיסור, ולא"כ נחסר מההיתר, מה דינה של התערובות ?

תשובה : א) דעת החמודי דניאל, והס' יוסיף דעת, דאין צריך מעת-לעת מחדש, בכדי לאסור את התערובות.

ב) דעת הטוב טעם ודעת, דצריך להיות נכבש מעת-לעת מחדש, בכדי שהי' כמבושל.

החכמה

מקור ההלכה

(ז) מחבר.

(ח) מחבר, פרי מגדים, וחות דעת.

(ט) פרי מגדים

(ז) תגרע"א.

(ח) מוב טעם ודעת.

(י) תמודי דניאל.

ג) ההכמת אדם הניח בצריך עיון, אם צריך כבוש מעת-לעת מחדש.

ד) ורצת התשובות מהרא"י הלוי, דאף אם נכבש אח"כ מעת-לעת מחדש יש ג"כ מקום להתיר, דמה שסופו להפליט, פולט במעת-לעת הראשון; ודוקא אם נכבש האיסור בקדרה אחרת מעת-לעת, אם חוזר ואוסר, משום דיש כאן פליטה חדשה, וסיים, דמ"מ, אינו מחליט דבר זה, וצריך עיון לדינא.

מז. שאלה: איסור טהרה בכלי יותר ממעת-לעת, והולילו את האיסור, ואח"כ בשלו בהכלי, חס חשבינן את המעת-לעת משעה שהולילו את האיסור, או משעה שכלה המעת-לעת?

תשובה: בזה, אמרינן, דחשבינן את המעת-לעת משעה שהוציאו את האיסור, ולא משעה שכלה המעת-לעת. (י)

יז. שאלה: איסור שנכבש בהיתר שיעור כבישה, ונאסר, מהו דינו של החלק הזה של התערובות שהוא מחוץ להכבישה?

תשובה: בדין זה יש הרבה דעות וחלוקים

א) דעת הרמ"א (לחד דעה) דכל היכי דכבש אוסר, הדין הוא, דאסרי. מה שהוא חוץ לכבישה ג"כ אסור, משום דאמרינן, דעל ידי הכבישה שלמטה מפעפע הוא למעלה כמו בבשול.

ב) דעת הפרי מגדים דאם נכבש איסור בהיתר, אם יי' פ' נגד האיסור שבתוך הכבישה, אעפ"י שאין ס' נגד כל האיסור שרי, ואע"ג דבבשר שנמלח בבלי שאינו מנוקב אסרינן גם מה שחוץ לציר, זה הוא מפני הדם שפירש ממקום למקום, אבל בשאר איסורים לא אמרינן שמפעפע למעלה, ואע"ג דבאיסור שמן אמרינן דמפעפע למעלה, זה הוא דוקא במליחה וצליה, אבל לא בכבוש, והטעם הוא, דהפעפוע מלמעלה בא מטעם רתיחה, כטובן, ולכן, במליחה וצליה שיש בזה הרבה חמימות ע"י המלח והאש, ומשום זה, גם זמן שיעור המליחה והצליה הוא קצר, שפיר שייך בהו חמימות, אבל כבישה דצריך זמן של מעת-לעת, מאחר דהבליעה הולכת לאט לאט ואין בהם חמימות, לפיכך אינה מפעפע למעלה. (יא)

ג) דעת הש"ך, והכרתי ופלתי, והחות דעת וההכמת אדם לחלק, דבכבוש במים או שאר משקים, והאיסור הוא כחוש, ובכבוש, הרי בקיאים אנו בין כחוש לשמן, אז, יש להקל בזה שהוא חוץ לכבישה, ועל כל פנים בהפסד, אבל כבוש בציר מלוח, אפילו כחוש, או אפילו כבוש במים, אבל האיסור הוא שמן, אז, יש לאסור אף מה שחוץ לכבישה.

ודעת

מקור ההלכה

(י) תשובות חסד לאברהם (יא) אורח

(ד) ודעת המנחת יעקב והגרע"א, דצל מה שלמצלה מהכבישה לא שייך כבוש, אף באיסור שמן.

(ה) ומיהו, חתיכה אחת שמונחת על גבי החתיכה הכבושה, נראה, דאף הש"ך מודה, דאפילו אם האיסור הוא שמן אינו אוסר את החתיכה האחרת שמחוץ לכבישה, משום דאין מפליט מזה לזה, וצריך ציון בכל זה. יב)

יח. שאלה: חתיכה שנכבשה מקלטה בליסור, ולא חתכו את החתיכה הזאת ונתבטלה כה, אם נריך ס' רק נגד מה שנכבש?

תשובה: בזה, אמרינן, וצריך ס' נגד כל החתיכה מטעם איסור דבוק. יג)

יט. שאלה: ספק אם נכבש ההיתר בליסור שיעור זמן כבישה של מעת-לעת?

תשובה: א) דעת הרמ"א, והפרי חדש, והפרי תואר, והנקודות הכסף, דהא דקיימא לן ד"כבוש הרי הוא כמבושל", זה הוא מן התורה, ואף דם היוצא ע"י בשול הוי מדרבנן, מ"מ דם היוצא ע"י כבישה הוא מן התורה, והוא הדין, לענין שאר איסור והיתר, וכבישת מעת-לעת הוי מן התורה, ולפיכך, אם הוא ספק כבוש מעת-לעת, אזלינן לתומרא, ואסור, וזהו דוקא בשאר איסורים, אבל בבשר-בתלב, הדין, דספק כבוש הוא מותר, משום דבבשר-בתלב אינו אסור מן התורה אלא ע"י בשול.

ב) ודעת הט"ז, והכרתי ופלתי, והחכמת אדם, להתיר בספק כבוש מעת-לעת, משום דמוקמינן את החתיכה בחזקת היתר, ואין לאסרה מספק, דבזה שנמצא ההיתר בכלי איסור, אין כאן איסור ברור כלל, כיון דקודם המעת-לעת אין כאן שום איסור.

כ. שאלה: היו לפנינו שתי חתיכות, אחת של היתר ואחת שנכבשה יחד עם איסור, ואין ידוע איזו היא החתיכה שנאסרה ע"י כבוש, אם הוי זה בכלל ספק כבוש?

תשובה: א) דעת זס"ז, והכרתי ופלתי, דגם זה מקרי ספק כבוש, ואסורות שתי החתיכות.

ב) ודעת הפרי מגדים, דאין זה מקרי ספק כבוש.

כא. שאלה: אם אין חלוק בספק כבוש, בין אם עמד הדבר הנכבש כל המעת-לעת במקום אחד, ובין שטלטלו את הדבר הנכבש בחוץ המעט-לעת למקום אחר?

תשובה: א) דעת החות דעת והצמח צדק, דהא ראמרינן דספק כבוש

מקור ההלכה

(יב) פרי מגדים (יג) מנחת יעקב, ופרי מגדים

כבוש אסור, והו דוקא, שעמד הדבר הנכבש כל המעת-לעת במקום אחד, אבל אם טלטלו את הדבר הנכבש בתוך המעת-לעת למקום אחר, מותר, משום דלא מחזקין איסור ממקום למקום.

ב) והפרי מגדים הניח זה ב"צריך עיון".

כב. שאלה: אם אין חלוק בספק כבוש, בין אם נפל ההיתר לתוך האיסור מעלמו, ובין אם נא הספק ע"י אדם?

תשובה: הא דאמרינן בספק כבוש מעת-לעת דלא מחזקין איסור ממקום למקום, הוא דוקא, בנפל ההיתר לתוך האיסור מעצמו, והספק של כבוש מעת-לעת, בא מעצמו, אבל אם בא הספק ע"י אדם, לא שייך לומר הסברה ד"ממקום למקום לא מחזקין איסור". (י)

כג. שאלה: נדבק המאכל במקום שה' מונח, קודם המעת-לעת, ואח"כ נמלא שרץ בהמאכל שה' בלאתו מקום, וקודם שנמלא השרץ בהמאכל נטלו ממנו מקלה?

תשובה: אפילו אם נמצא המאכל אח"כ באותו מקום שעמד מקודם, ושנבדק קודם מעת-לעת, אמרינן, דאותו מקצת שנטלו משם מותר, כיון שנבדק מקודם, והמאכל שנמצא בו השרץ, אסור. (טו)

כד. שאלה: ספק, אם נכבש ההיתר באיסור כלל?

תשובה: דעת רוב אחרונים כהרמ"א, דדוקא ספק כבוש מעת-לעת אסור, אבל ספק אם נכבש כלל, מותר. (טז)

כה. שאלה: הא דאמרינן, דספק כבוש בבשר-בחלז מותר, אם הוא מאמר דוקא לאכול בלבד, או גם לבשל?

תשובה: א) ספק כבוש בבשר-בחלב, מותר דוקא לאכילה, אבל לבשלם, אסור, דאם יבשלם הוי כבר ספק דאורייתא. (יז)

ב) ואפילו ספק כבוש בבשר עוף בחלב, ג"כ אסור לבשל. (יח)

ג) ויש חולקים וסוברים, דרק בודאי כבוש וספק בבי חתיכות, הוא דאסור לבשל, אבל בחתיכה אחת וספק כבוש מעת-לעת, מותר לכתחלה לבשל בספק כבוש בבשר-בחלב.

כו. שאלה: ספק אם נכבש חלב כללי של בשר, אם מותר להשקות את הכלי עוד לאחר "מעת-לעת ולבשל בו בשר?"

תשובה: בזה, אמרינן, דמותר להשהות את הכלי עד לאחר מעת-לעת ולבשל

מקור ההלכה

(יז) הוה דעת, ופרי מגדים, והגר"א.

(יז) צמח צדק.

(יח) לבושי שרץ

(יח) הוה דעת.

(יח) מנחת ש.

כור הלכות תעריכות מימן קה המבחן ענ 145

ולבשל בו בשר, כיון דמתחלה לא היה בזה רק ספקא דרבנן, דמן התורה אינו אסור בבשר-בהלך רק ע"י בשול. יט

כו. שאלה. ספק כבוס בכשר-בחלב, אם מותר להוסיף עד ס' ולבשלו, מי אמרינן, ללא הוי ^{מבטל} איסור לכתחלה, כיון דעכשו הוא היסור, וגם הוא ספק, או לא?

תשובה: הפרי מגדים והגרע"א מצדדים בזה להוסיף עד ס' ולבשלו.

כת. שאלה. ספק כבוס בלד שיעור כדי שיתנו על האור וירמית ויתחיל להכבש? להכבש?

תשובה: (א) דעת החות דעת והס' יוסף דעת, דבספק כבוס בציר שיעור כדי שירתיח, יש להקל, דיש סוברים, דכבוס בציר הוא רק מדרבנן.

(ב) הכרתי ופלתי מסופק, אם כבוס בציר הוא מן התורה, ודעתו דיש לצרד להקל בספקו.

(ג) ודעת הפרי מגדים, דמאחר שסתמו הפוסקים, ודאי אין להקל.

כז. שאלה: אם הכלל דכבוס הרי הוא כמבשל? לאחר לכל הדברים, או יש גם יולאים מן הכלל?

תשובה: הכלל דכבוס הרי הוא כמבשל? לא בכל הדברים נאמר.

אלא דוקא לאותם הדברים המפורשים במשנה (שביעית

ותרומות), וכן, בשר, טבעו לתת טעם בכבוס, אבל יש דברים שאין

טבעם לבלוע ע"י כבוס כלל, ומש"ה, באותם המינים שאינם מפורשים

דנאסרים בכבוס, יש לצרד להקל בספק כבוס מטעם ספק-טפא, דשמא

גם הם, אין טבעם לבלוע ע"י כבוס. כ)

ל. שאלה: הא דקיימא לן דכבוס הרי הוא כמבשל? אם הוא מבשל ממש, או הוא רק כמבשל לענין פליטה ובליעה?

תשובה: (א) דעת הפרי מגדים, דזה שאמרו "כבוס כמבשל" הוא

רק לענין פליטה ובליעה, אבל לא מבשל ממש, ונפקא

מינה, לענין דם היוצא ע"י כבוס, דאם נאמר דכבוס הוא מבשל ממש,

אז, דם היוצא ע"י כבוס יהי אסור רק מדרבנן, כמו דם שבשלו, שהוא

מדרבנן, אבל אם נאמר, דכבוס, בכחו רק להפליט ולהבליע, אז, דם היוצא

ע"י כבוס יהי אסור מן התורה.

(ב) ודעת החות דעת, דזה שאמרו "כבוס כמבשל" הוא מבשל ממש,

וטעם הבלוע בהחתיכה מפעפע לחתיכה אחרת ע"י כבוס, אפילו

בכחוש, דהוי כבשול ממש, וממילא, דם היוצא ע"י כבישה הוא ג"כ

רק מדרבנן.

שאלה

מקור ההלכה

(ט) חמורי דניא" (ב) נדע ביהודא קמא (סימן כ"ז).

דא. שאלה: אם טייך איסור ד'כבש' בכלים, כמו במאכל?

תשובה: בדין זה יש פלוגתא דרבוותא:

(א) דעת הרמ"א, והכרתי ופלת, וכן נראה דעת הגרע"א, דכשם שיש איסור „כבש" במאכל, כמו כן אמרינן איסור „כבש" בכלי, היינו, שאם שרה איסור בכלי-היתר מצת-לעת, נאסר הכלי, ובאם שרה היתר בכלי איסור, כשהכלי הוא בן-יומו, והשרייה שהתה מצת-לעת, נאסר ההיתר, וכן, אם שרה חלב מצת-לעת בכלי-בשר בן-יומו, נאסר החלב.

(ב) דעת הט"ז והש"ך, דרק לכתחלה אסור לכבש היתר בכלי-איסור, כדין „נותן טעם לפגם", אבל בדיעבד, אם שרו היתר בכלי-איסור, אין הכלי אוסר את ההיתר שנשרה בתוכו, שהרי גמר הכבישה הוא אחר מצת-לעת, ואז נעשה פגום, כדין כלי שאינו בן-יומו, ואע"ג דהבליעה היא לאט לאט, ורוב הבליעה היתה תוך מצת-לעת, מ"מ, סוף סוף, גמר האיסור הוא לפגם.

(ג) דעת המגן אברהם (סימן תמ"ז), דהפגימה והבליעה באות כאחד, היינו, דבאותו רגע שנעשה פגום, באותו רגע נגמרה הבליעה ותאסרת, ולפי"ז, אין הכלי אוסר את ההיתר שנשרה בתוכו, אלא אם כן, תיכף כשעירו ממנו האיסור, נתנו בו את ההיתר, דאם לא כן, הרי קדמה הפגימה להבליעה.

(ד) דעת הפרי חדש, דהפגם בא לאחר מצת-לעת, והבליעה באה בסוף מצת-לעת, נמצא, דקדמה הבליעה להפגם.

(ה) דעת החות דעת, דלענין הלכה נראה, דיש להקל, אם עמד חלב בכלי מצת-לעת, ואח"כ בשלו בהכלי בשר, כיון דהיתרא בלע.

(ו) דעת הס' אבני קדש, דבאיסור דרבנן, כגון בשר עוף בחלב, אפשר להקל כדעת החות דעת, אבל בבשר בהמה בחלב, אסור בבשר ובהנאה.

(ז) ודעת הפרי מגדים, דאפילו באיסור דרבנן, נמי אמרינן, דכבש בכלי אוסר כל הכלי.

לב. שאלה: לענין איסור „כבש" בכלים, אם יש חלוק בין כלים ממניים שונים?

תשובה: לענין איסור „כבש" בכלים, יש דינים מחולקים לכל מיני כלים:

(א) בכלי עץ, אמרינן, דכבש מצת-לעת מפליט ומבליע בכל הכלי, ובפחות ממצת-לעת די בהדחה. (כא)

בכלי

מקור ההלכה

כא (א) ט"ז.

(ב) בכלי חרס חדש, אמרינן, דבולע מיד בצונן, אם לא דכבר שבע מלבלוע, ואפילו בהפסד מרובה אין להורות היתר, כן. ויש חולקים, דגם בכלי חרס חדש אמרינן, דאין בולע כלל בפחות ממעת-לעת, (ג). ויש עוד דעה אחרת, דבולע מיד רק כדי קליפה. (ד)

(ג) בכלי חרס ישן, אמרינן, דנאסר רק בכבוש מצת-לעת. (ה)

(ד) בכלי זכוכית, לכלי עלמא אין הכלי נאסר אפילו ע"י כבישה מצת-לעת, ורק בחומרא דחמץ מחמרינן. (ו)

(ה) בכלי חרס המצופה באבר או ברתוכי זכוכית (שארין גליאזירט), אם הם שחורים, או לבנים וחלקים, בלי סדקים ובקעים, דינם ככלי מתכות, ובבקעים, דינם ככלי חרס שלגו, ויש להקל בהפסד קצת. (ז)

(ו) בכלי אבן, יש להחמיר ולאסור בכבישה, שאינם דומים לכלי חרס. (ח)

(ז) בכלי מתכות, יש פלונתא: דעת הס"ז לאסור בכבוש מצת-לעת; ודעת הת"ת, ואו"ה, והכרתי ופלתי, ומנחת יעקב, וחות דעת, להתיר.

(ח) בכלי נחושת, ג"כ יש פלונתא: דעת הפרי מגדים, דכבוש-איסור בכלי נחושת מצת-לעת, ואח"כ בשלו בהכלי היתר, יש לצדד להתיר את התבשיל, דבלאו הכי יש דעה, דכבוש בכלי אינו בולע רק כדי קליפה, וגם יש לצרף את הדעה, דאין כלי נחושת בולע אלא א"כ האור מהלך תחתיו, והחכמת אדם הגיה זה ב"צריך עיון".

ל"ג. שא"ה: א"ס דנין דין דכבוש, נכלים טכנש בהם דבר חריף?

תשובה: (א) דעת הפרי מגדים, דכלים שנכבש בהם דבר חריף, כד' שירתיח", כגון ציר וחומץ, לענין פליטה מהכלי, משמע מהס"ז והש"ך, דאין הכלי מפליט פחות ממעת-לעת, ולענין להבליע בכלי, מש"ך משמע, דמבליע בכדי שירתיח, ומס"ז משמע, דאף להבליע צריך דוקא מצת-לעת.

(ב) דעת החות דעת, ד"בכדי שירתיח", אין מבליע בכלי רק כדי קליפה. (ג) דעת הרב ש"ע, ד"כדי שירתיח" בציר, מבליע בכלי הכלי במקום שנכבש.

(ד) ודעת החכמת אדם, דלענין פליטה מהכלי בכבוש בציר, יש להחמיר באין הפסד מרובה, ד"כדי שירתיח" בציר מפליט, ולענין להבליע בכלי, "צריך עיון", דיש לומר, דלהבליע קל מלהפליט, שכן מליחה אינה מפליטה

מקור ההלכה

(כ) פרי מגדים.	(כז) פ"ג, ושו"ך, ופרי מגדים
(כג) ש"ך, חוק יעקב, וחכמת אדם.	(כח) פרי מגדים.
(כד) הגהות מהרש"ק.	(כח) פ"ג, ופרי מגדים
פ"ה אמרינן.	

מפליטה, ואעפ"כ מבליעה, ולענין כלים, חומץ, חזק חשיב דבר חריף.

ד. שאלה: מה המה דיני בליעה ופליטה מבטול ממנו, ובאזהרה חוס יס לחטום לפליטת האיסור ולבליעת ההיתר ממנו?

תשובה: בחום של בשול יש לאסור, כשנפל דבר גוש של איסור לתוך רוטב חם של היתר, או שנפל דבר גוש של היתר לתוך רוטב של איסור, דאז, ההיתר בולע מהאיסור, או שנשלו שני דברים גושים, אחד של איסור ואחד של היתר, לתוך רוטב, דאז הרוטב מפליט את האיסור ומבליע בההיתר, וזה נקרא, מפליט ומבליע כאחת, ואין חלוק בזה, בין שבלע היתר מאיסור שבשאר איסורין, ובין בליעת חֶבֶץ מבשר, או בשר מחֶלֶב, דבכבוש, יש חלוק בין בשר בחֶלֶב לשאר איסורין, דבשאר איסורין, איסור כבוש הוא מן התורה, ובאיסור בשר בחֶלֶב, כבוש הוא רק מדרבנן, משום דלא אסרה תורה אלא דרך בשול, אבל בבליעת בשול, הדין, דכל מין חום שמפליט ומבליע, מקרי כבר דרך בשול.

ובחום של בשול יש הרבה מדרגות והרבה דינים ופרטים: (א) חום כלי ראשון, שהיד סולדת בו, (ב) חום כלי ראשון שאין היד סולדת בו; (ג) חום כלי שני שהיד סולדת בו, (ד) חום כלי שני שאין היד סולדת בו; (ה) צריו שלא נפסק הקלות; (ו) וצרוי שנפסק הקלות.

ז. שאלה: מכו דינו של חום כלי ראשון שהיד סולדת בו?

תשובה: (א) חום של כלי ראשון, לא מבעיא, אם הכלי עדיין עומד על האש, דודאי אוסר בכולו, אלא אפילו אם הכלי הוסר כבר מעל האש, אבל הוא עדיין חם עד שהיד סולדת בו, הדין, דחום כזה מבשל, ואוסר בכולו, ואם נפל איזה דבר לתוכו, אף אם סלקוהו מיד, אין שיעור לדבר, ואסור, אם אין ס' בההיתר נגד האיסור. (כ)

(ב) ויש חולקים וסוברים, דאין ההיתר נאסר תיכף, אלא אם כן שהה קצת, ובאם לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי, אינו אסור מן התורה. (י) ז. שאלה: מכו דינו של חום כלי ראשון שאין היד סולדת בו? תשובה: (א) דעת המהרש"ל, ותשובת בית יעקב, דאם הכלי ראשון עומד אצל האש, אף שאין היד סולדת בו, מ"מ הוא מבשל ואוסר בכולו, והיכי דאוסר בכולו, אף דיש ס' בההיתר נגד האיסור, מ"מ קליפה בעי

דעת

מקור דהלכה

(כ) פרי מגדים, ומהרש"ק. (י) פרי חדש, י"הם הפנים, וחות דעת.

כור הלכות תערובות סימן קה המבחן עה 149

(ב) דעת ה"י, והש"ך, והגר"א, דכלי ראשון שאין היד סולדת בו, אפילו אם עומד הוא אצל האש, אינו אוסר אלא כדי קליפה.

(ג) דעת האיסור והיתר, ותורת חסאת, דאפילו אם עומד הכלי-ראשון על האש, אבל כל שאין היד סולדת בו, מותר.

(ד) דעת החכמת אדם, דאפילו אם הכלי-ראשון אינו עומד אצל האש, ואין היד סולדת בו, מ"מ, יש להחמיר לאסור בכדי קליפה למאכל.

(ה) והפ"ת בשם ת"ח העלה להחמיר כהמהרש"ל, באין הפסד מרובה, בעומד אצל האש אף שאין היד סולדת בו, אבל באין עומד אצל האש ואין היד סולדת בו, אין להחמיר כלל.

לו. שאלה כלי שהרמיתו בו חלב, והחלב שהיה בתוכו עד שלמקו, ולמחרת בשלו בהכלי הזה ^{ז"ל} צ"ל צ"ל

תשובה: אפילו אם בשלו בהכלי הזה בשר אחר מצת-לעת לרתיחת הקדב, מ"מ, אם בשעה הזאת ה"י הקדב עדיין

חם, יותר מפורשין שיש להם חום כחמימות הרוק, נראה לאסור, אעפ"י שכבר הוסר הכלי מהאש. (יא)

לח. שאלה: כמה הוא השיעור של היד סולדת בו?

תשובה: בזה יש מחלוקת הפוסקים:

(א) יש פוסקים שסוברים, דהשיעור של היד סולדת בו, הוא, כמו שמוזכר בש"ס, היינו, כל שכרסו של תנוק נכוה בו, ומשערין בתנוק בן-יומו. (ב)

(ב) דעת הבכור שור, דכיון דאין אנו בקיאים בהשיעור של כרסו של תנוק נכוה בו, לפיכך, על כל פנים במידי דאורייתא, ראוי להחמיר בכלי ראשון עד שיצא הספק מלב שאין בו חום הנזכר, ואפילו בדרבנן צריך חקירה ע"י, ודלא כמנהג העולם לשער, דכל זמן שאי אפשר להחזיק בהמאכל אצבעו מחמת חום, כבר מקרי יד סולדת בו, דאין זה נכון.

(ג) דעת המנחת שי בשם החוק יעקב, דהמורים נוהגים, שאם אין צריכים לנפח על המאכל שיתקרר, זה הוא השיעור ש, אין כרסו של תנוק נכוה בו.

(ד) דעת הישועות חכמה, דהן אנו רואים בתוש בסתם בני אדם כששותים המשקה ^{ס"י}, דכשרוצים לתחוב אצבע בהמשקה, מוכרחים הם להוציא את האצבע תיכף מחשש כויה, ואעפ"י, אפשר לסתם אדם לשתות אותו המשקה בפיו, והוא מחמת שהפה רגיל יותר בחמין, ולכן, אם התערובות היא חמה כל כך עד שמוציאים תיכף את האצבע ממנה, זה נקרא כבר

מקור ההלכה

(יא) פ"ת בשם חוק יעקב (ב) גרי מנדים, ועד פוסקים.

כבר היד סולדת בו" לכל הענינים, ואין להשגיח על השתיה, ואם הוא קצת פחות משיעור זה, ומסתפק אולי כרסו של תנוק נכוה, או, יש להחמיר כדברי הבכור שור בכלי ראשון, ואם יכולים להחזיק אצבע בערך חלק אחד של שעה (א' מינוט), יש להקל אפילו בכלי ראשון, ודינו כמו כלי ראשון שאין היד סולדת בו.

ב. שאלה: אלמכמי של עץ עם מים המחממים על ידי קנה של מהכות, המוליך ויפה מכלי עם מים העומד אלל האש, והקנה לבוק בהכלי העומד אלל האש, ועי"ז המים שבאלמכמי מעלים רתיחות, אם נמשכ ואם זה לחוס כלי ראשון?

תשובה: דין המים האלה ככלי ראשון, ומותר להגעיל בהם, וכן לענין שבת, המבשל איזה דבר בהמים האלה, חייב. (נ)

ג. שאלה: מהו דינו של חוס כלי שני שהיד סולדת בו?
תשובה: (א) דעת המהרש"ל, דכלי שני, אין בו כח לפלוט ולהבליע כאחד, היינו, שני דברים גושים צוננים — אחד איסור ואחד היתר — שנפלו לרוטב של כלי שני, אין בו כח בהחוס של הכלי-שני לחמם שניהם, בכדי להפליט מהאיסור ולהבליע בההיתר, אבל לדבר אחד יש לו כח, ולפיכך, כשנפל איסור לרוטב של היתר בכלי שני, נאסר הרוטב מן האיסור, משום דהאיסור מפליט לתוך הרוטב, וברוטב לא שייך בליעה אלא התערבות, וכן להיפך, או, אם נחתנו כף חולבת בת-יומא לקדרה עם בשר חם, או, הרוטב והכף אסורים, והקערה והבשר מותרים.

ב) דעת הט"ז, דחוס של כלי שני, אם הוא חם כל כך עד שהיד סולדת בו, אמרינן, דבאין הפסד מרובה, מבליע או מפליט בכולו, וצריך סי' וקליפה, אבל להבליע ולהפליט אין בו כח, ובהפסד מרובה, אין צריך אפילו קליפה, אם יתקלקל המאכל כשיקלפוהו (י)

ג) דעת הש"ך, דכלי שני, אפילו כשהיד סולדת בו, אינו אוסר אלא בכלי חדס באין הפסד כל כך, ובמאכל, יש לקלוף במקום שאין הפסד.

ד) דעת החכמת אדם בשם הרמב"ם, דאם הוא חם כל כך עד שהיד נכרית בו, אפילו בכלי שני, מבשל הוא.

ה) ודעת הס' נפש חיה, להקל בכלי שני בבשר-בה"ב.

מא. שאלה: מהו דינו של חוס כלי שני, שאין היד סולדת בו?

תשובה: חוס של כלי שני במקום שאין היד סולדת בו, אין צריך כי אם הדחה, אבל לכתחלה ודאי אסור. (י)

שאלה

מקור ההלכה

(נ) תשובות חסד לאברהם. (ד) הכרעת חשדי סוטים יחזקאל דעת. (ה) פרי מגדים.

מב. שאלה: כלים ששמשו בחמין של איסור, והחוס הוא של כלי שני, מהו דינם?

תשובה: כלים שנשתמשו בחמין של כלי שני, אם אפשר להגעילם, הוי כלכתחלה, אבל המאכלים שנתבשלו באותם הכלים אין לאסור אף באין הפסד מרובה, וכלי חרס הבלועים מאיסור כלי שני ובשלו בהם היתר, באין הפסד מרובה, אסור לדעת הט"ו. (ז)

מג. שאלה: מהו דינו של חוס כלי שלישי שהיד סולדת בו?
תשובה: אנו נוהגים להחמיר אף בכלי שלישי וכלי רביעי כל זמן שהיד סולדת בחומם, אם לא בהפסד מרובה, מיהו, אם אפשר להנעיל את הכלים של מתכות, ולהשהות את הכלי חרס, אנו מצריכים הגעלה ושיהוי. (ז)

מד. שאלה: ספק אם נפל לכלי שני, או אם היד סולדת בו?
תשובה: אם ספק הוא, אז מותר אף באין הפסד מרובה. (ח)
מה. שאלה: נפל דבר מלוח לכלי שני שהיד סולדת בו, אם מחמירין בזה שיהי' כמבשל?

תשובה: (א) דעת המהרש"ל, והפרי חדש, והט"ו, דדבר מלוח שהושם בכלי שני, כגון, בשר שנמלח ולא הודח שהושם בכלי שני שהיד סולדת בו, מותר.

(ב) דעת הרמ"א, דמאחר שיש בו מלח וציר, אמרינן, דאפילו בכלי שני מבשל הוא.

(ג) ודעת הש"ך, והחות דעת, והחכמת אדם, לאסור באין הפסד מרובה, ולהתיר בהפסד מרובה.

(ד) והפרי מגדים הניח ב"צריך עיון" אם יש להחמיר בהפסד מרובה.

(ה) ומלית ישן ודאי מבשל הוא אף בכלי שני. (ט)

מו. שאלה: נפל דבר חריף לכלי שני שהיד סולדת בו?

תשובה: (א) דעת הפרי מגדים, דדבר חריף שנפל לכלי שני, אף

המהרש"ל מודה דאסור, משום דדבר חריף מבליע

נמי בכלי שני, ולא דמי למלח שפסק כחו.

(ב) ודעת החות דעת, דאם הדבר שנפל להכלי שני הוא כולו דבר

חריף, או שנפל ביהד עם דבר חריף לכלי שני, אמרינן, דמבשל

הוא, ואסור אף בהפסד מרובה, אבל אם הי' דבר חריף כבר מעורב

בתבשיל, ואח"כ נפל דבר אחר לתוכו, אינו מבשל הוא, ומותר.

שאלה

מקור ההלכה

(ד) מנחת יעקב, ופרי מגדים.

(ח) פרי מגדים.

(ט) חתם משה, וס' ערוגות הבושם.

מו. שאלה: נפל דבר ניש לכלי שחי סולדת בו ?

תשובה: (א) דעת האיסור והיתר, והמהרש"ל, דדבר גוש דינו ככלי ראשון, ולפיכך, דבר גוש, כמו פשטידא או בשר ודגים, או שאר מאכל עב, אוסר אפילו כשניטל מהכלי ראשון והושם בכלי שני, או אפילו בכלי שלישי, כל זמן שהיד סולדת בו.
(ב) ודעת הט"ז, והחכמת אדם, דדוקא דבר גוש וגם דוחקא, דינו ככלי ראשון, אבל דבר גוש בלא דוחקא, כגון, אורו, שהמים שבהם נתבשל נצטמקו, והתבשיל נעשה גוש ויש בו חֶלֶב, ותחבו כף של בשר בהתבשיל, או הדין, דאין צריך ס' נגד הכף.

מת. שאלה: מהו דינו של ערוי שלא נפסק הקלות ?

תשובה: (א) דעת הרשב"ם, והרא"ש, והר"ן, והס' תרומות, דכשמערה רוטב של איסור מכלי ראשון שהיד סולדת בו על מאכל היתר צונן, ולא נפסק הקלות, אינו מבשל, ואינו מפליט ומבליע כאחד, רק מבליע כדי קליפה.

(ב) דעת רבינו תם (מובא בש"ך), דערוי שלא נפסק הקלות מבשל הוא כדי קליפה, כמו בכלי שני.

(ג) דעת המהרש"ל, דערוי מכלי ראשון, דינו ככלי ראשון, ומבשל ואוסר בכולו, אם היד סולדת בו, ובהפסד מרובה, יש לאסור כדי קליפה מספק, ובאין הפסד מרובה, מחמירין, דמבשל ואוסר בכולו.

ממ. שאלה: מהו דינו של ערוי שנפסק הקלות ?

תשובה: (א) בערוי שנפסק הקלות, הדין, דלכולי עלמא אינו מבשל, אלא מבליע ומפליט מדרבנן לחומרא בעלמא. (ב)

(ב) וכתב החכמת אדם, דמ"מ, טפה אחת, בננסק הקלות ממקומו, אינה אוסרת.

נ. שאלה: עירו איסור רוחה לכלי נחושת, ובשלו היטר ככלי הזה אחר כך ?

תשובה: (א) החכמת אדם הניח ב"צריך עיון", אם יש לסמוך בזה על דעת הפוסקים, דכלי נחושת אינו בולע אלא אם כן האור מהלך תחתיו.

(ב) ודעת המנחת יעקב, דאף כלי נחושת נאסר ע"י ערוי, ורק בהפסד מרובה נראה להתיר, אם נתבשל בו קודם הגעילה.

(ג) וכתב בס' דמשק אליעזר, דבמתכת שקורין מעש, יש להסתפק אם הוא בכלל נחושת, ומיהו, מספק אין להקל.

שאלה

מקיר ההלכה

(ה) פ"ג אברהם, סימן תפ"ג

גא שאלה : אם יש חלוק בין ערוי אחד להרבה ערויים ?
תשובה : (א) דעת האיסור והיתר (מובא בט"ז סימן צ"ה), דע"י הרבה ערויים בולע האיסור בכולו

(ב) דעת הפרי מגדים, והחזו"ת דעת, דאין שום חלוק בין ערוי אחד להרבה ערויים.

ג) וכתב הטוב טעם ודעת, דאין הפירוש כמו שהבין הפרי מגדים בדעת ה"ס איסור והיתר, דאם נשתמשו הרבה ערויים ביום אחד דאסור, זה אינו, דבאמת מותר בזה, רק ה"ס איסור והיתר מ"ירי דנשתמש בו ערוי שני בעוד שהי' חם מערוי הראשון, דאז בולע בכולו, כיון דעדיין דופני הכלי חמים, ובאם רוצה להגעיל, צריך ג"כ לערות עליו הרבה ערויים.

גב. שאלה : צענין דיני כלי ראשון וכלי שני, אם יש הפרש בין שנפל לתוכם דבר חם, ובין שנפל לתוכם דבר קר ?

תשובה : בכל מה שנתבאר בדיני כלי ראשון וכלי שני, אין שום הפרש בין שנפל לתוכם דבר חם או דבר קר, ולא סבביא, אם נפל איסור לתוך היתר חם של כלי ראשון, ושהה קצת, דוראי אסור הכלי, ואפילו הוא חם כזה שאין היד סולדת בו, אלא אפילו מאכל קר שנפל לתוך רוטב חם שבכלי ראשון, ושהיד סולדת בו, ג"כ אוסר את המאכל הקר שנפל בו, ואוסר אותו בכולו, ולא אמרינן, דאדרבא, המאכל הקר מקרר את הרוטב, אבל זה אינו, משום דקיימא לן דתתאה גבר על העליון ומנצחו, דדבר שעומד על מקומו, חזק יותר מהדבר הבא לתוכו, ולפיכך, אם אפילו נפל איסור צונן לתוך היתר חם, הכל אסור, משום דהתחתון גובר על העליון ומחממו, עד שמפליט את האיסור מהדבר הצונן שהוא מלמעלה בההיתר התחתון, ואוסרו, ולא אמרינן, דכיון דתתאה גבר, הרי התתאה הוא של היתר, ולמה לא יתגבר על האיסור שהוא מלמעלה, אבל זה אינו, משום דהעיקר בזה הוא, התגברות החמימות על הקרירות ; וכל שכן, אם נפל היתר צונן לתוך איסור חם, דוראי הכל אסור. (מ)

גב. שאלה : אם העליון הוא חם, והתחתון הוא קר, לז"ל ?
תשובה : אם העליון הוא החם, ואינו עומד אצל האש, והתחתון הוא הצונן, אז הדין, דאפילו אם העליון החם הוא האיסור, מ"מ, אינו אוסר אלא כרי קליפה, והטעם הוא, דאע"ג דאם התחתון הוא צונן הוא מקרר את העליון שהוא האיסור, מ"מ אמרינן, דעד דמקרר התחתון להעליון, מבליע עד כדי קליפה. (מ)

שאלה

מקור ההלכה

(מא) בהב"ר ופוסקים. (מב) שם.

נר. שאלה : עירו דכר-איסור חס שהוא ללול ביוסר. לתוך היסר לון ?
תשובה : הא דאמרינן, דאם הפליון הוא חס והתחתון הוא צונן,
אינו אוסר אלא כדי קליפה, הוא דוקא בחתיכות, היינו,
אם נפלה חתיכה אחת לתוך חתיכה אחרת עם רוטב, אבל אם עירו איסור
חס שהוא צלול הרבה לתוך מאכל צונן, והדבר הצלול והחס שעירו
לתוכו, מסבב ומקיף את המאכל הצונן מכל צד, או הדין, דבולע בכולו,
ואוסר, כשהיד סולדת בו. (מי)

נה. שאלה : אם דין ד'תחלה גבר" של חוס כלי ראשון, שייך נמי בדבר נוס
כלל רוטב כלל ?

תשובה : בחוס כלי ראשון שהיד סולדת בו, שייך דין ד'תתאה
גבר" אמילו בצבר נוש, כגון, צלי שעל האש, גקרי כלי
ראשון, בזה, שמיר שהסירוהו מן האש הניחוהו עם ההיתר, זה על זה,
או זה אצל זה, בין שמונחים על השלחן, ובין שמונחים בכלי, ולא
אמרינן, דכיון דהכלי הוא קר, יהי דינו של הצלי כמו כלי שני, אבל זה
אינו, דכיון דהניחו את חתיכת הצלי ביחד עם ההיתר, מיד אחרי
שהסירוהו מן האש, דאז עדיין הי' בה כל תוקף החמימות, אמרינן, דע"י
זה נתחמם גם הכלי, ודינו כמו כלי ראשון, אבל אם חתיכת הצלי
מונחת בהכלי שני, עד זמן כזה שהחמימות של האש עוברת, ואח"כ
מניח את ההיתר אצלה או עלי, או, הדין, דאינה אוסרת כלל, משום
דכלי שני אינו אוסר. (מי)

נו. שאלה : כניחו איסור וסימך זה אלל זה ?

תשובה : (א) דעת הרמ"א, דאם הניחו איסור והיתר זה אצל זה, דאז
אין כאן לא עלאה ולא תתאה, הדין הוא כמו בעלאה,
דאם אחד צונן, די בקליפת ההיתר במקום הנגיעה, דכיון דמונחים הם
זה בצד זה, אינם דוחקים זה את זה באופן שיחמם האחד את השני,
ולפיכך, סגי בקליפה, אבל אם שניהם חמים מחוס כלי ראשון, או,
אעפ"י שאין כאן שום דחק, מ"מ הכל אוסר, דע"י ששניהם חמים הם,
הבליעה הולכת בכולו ואוסרת, וכן בשר וגבינה שנגעו זה בזה, ואחד
צונן, שניהם צריכים קליפה. (מי)

(ב) ודעת המהרש"ל, דאם האיסור הוא חס, וההיתר הוא צונן, אוסר את
כולו, בזה אצל זה, דמשום דמונחים הם זה אצל זה, דין דמליחה יש
להם, דהמלוח מבליע בהתפל ואוסר את כולו, וכמו כן כאן, האיסור החס
מבליע בהיתר, אבל אם האיסור הוא צונן וההיתר הוא חס, אינו אוסר
אלא כדי קליפה, ואע"ג דבמליחה הדין הוא, דאם ההיתר הוא מלוח והסמא
הוא

מקור ההלכה

(מ) מהרש"ל, ומה דעת. (נד) רמ"א ופוסקים. (מה) ש"ך.

הוא תפל, אין צריך אפילו קליפה, מ"מ, אין לסמוך להקל; והוא הדין, ג'בשר וגבינה שמונחים זה אצל זה, ואחד הוא צונן, דעת המהרש"ל ג"כ לאסור את הצונן בכולו, והחם — בכדי קליפה.

ג) דעת הט"ז, והמנחת יעקב, והפרי מגדים, והחות דעת, והחכמת אדם, דבאין הפסד מרובה, יש להחמיר כמהרש"ל, ובהפסד מרובה, אפילו אם האיסור הוא חם וההיתר הוא צונן, אינו אוסר אלא כדי קליפה, בזה אצל זה; ובבשר וגבינה, ג"כ באין הפסד מרובה יש להחמיר, ובהפסד מרובה, סגי בקליפה גם להצונן. (מ)

נז. שאלה: איסור ללול לזון, והיתר חם מונח חללו?

תשובה: אם האיסור הוא צלול, אפילו הוא צונן, והיתר חם מונח אצלו, אסור כולו באין הפסד מרובה. (מ)

נח. שאלה: חם גס גבי כלים שייך הכלל ד"תתאה גבר?"

תשובה: (א) דעת המהרש"ל, דגבי כלים לא שייך הכלל ד"תתאה גבר", ולכן, אם נפל דבר יבש היתר חם שיש לו רטיבות קצת לכלי של איסור, והכלי הוא קר, אסור כולו.

ב) ודעת הרמ"א והש"ך, דגם בכלים אמרינן הכלל ד"תתאה גבר", וההיתר צריך רק קליפה, וסגי בכך, וכן, אם הניחו איסור רותח בקערה צוננת של היתר, צריכים לקלוף את הקערה, משום דהוי כמו צרוי.

נח. שאלה: חם הכלי הוא העליון, והאיסור הוא התחתון, חם גס בזה דינן דין ד"תתאה גבר?"

תשובה: אם הכלי שלמעלה הוא של היתר והמאכל שמלמטה הוא של איסור, לכאורה, כיון דגם גבי כלים אמרינן הכלל ד"תתאה גבר" (כדעת הרמ"א), צריך הכלי גם בזה להאסר כולו, וכן להיפך, צריך המאכל להאסר כולו, משום דהכלי אוסר את המאכל אף בלא רוטב, אמנם, זה אינו, דדוקא אם הכלי הוא צונן והניחו בתוכו איסור רותח, אז אמרינן ד"תתאה גבר", ואינו אוסר אלא כדי קליפה, אבל אם העמידו קערה חולבת צוננת על בשר רותח, אין שייך בזה הכלל ד"תתאה גבר" להצריך ס' בהחתיכה של בשר נגד כל הכלי, דהא אפילו אם תחבו כף לתבשיל חם, הדין הוא, דלא בעינן ס' רק נגד מה שנחב, ומכל שכן כאן, דליכא רוטב, דאז לא נאסר אלא מקום שנגע, וכן גם לא נאסר כל הכלי ע"י זה שנגע בהחתיכה של בשר, ולכן, גראה דבכל גווני, הכלי אינו צריך אלא קליפה. (מ)

שאלה

מקור ההלכה

(מ) הגר"א והפרי תדש ג"כ נושם להיתר (מ) פרי מגדים. (מח) חות דעת.

פ. שא"ל: כלי מזכות של איסור שהחם ונחלכן באור, שהחם על כס
לון שחשיו, אם אמרין בזה הכלל ד"תתאה גבר?"

תשובה: (א) דעת החות דעת, דאילו אם הכלי של איסור שנתלכן
באור הוא למעלה מ"מ, אור ג"כ את הבשר שתחתיו,
ולא שייך בזה הדין ד"תתאה גבר".

(ב) ודעת החכמת אדם, דאילו אם החם הכלי ע"י אש, ג"כ אמרין
בזה הכלל ד"תתאה גבר", ולפיכך, כלי חולב שמטגנים בו, פיינקוכען,
ותיכף כשהעבירוהו מהאש, שאז ה' מלובן ביותר, כפו אותו על חתיכת
בשר טוננת, למאי דק"ל ד"תתאה גבר", אינו אור בזה אלא כדי
קליפה, דודאי אין חלוק בין שהכלי מלובן מאש או מחמין.

(ג) והפרי מגדים הניח זה ב"צריך עיון".

סא. שא"ל. העמידו קדרה עם תבשיל חם על מקום שה' בו חלב
מוטף?

תשובה. בזה הדין הוא, כמו חם לצונן, והקדרה אסורה, מפני שהיא
במקום קליפה, והתבשיל מותר. (מש)

סב. שא"ל. קדרה טוננת שעמדה על חלב לון, ועירו תבשיל חם להקדרה,
וע"ז ניתן החלב שחתם הקדרה?

תשובה: הקדרה מותרת משום דערוי שבפנים אינו מועיל להבליע
את החלב שמבחוץ, שאינו בתוך כדי קליפה, ואעפ"י
שהחלב ניתן, אין רא"י מזה, דלפעמים גם במעט חמימות הוא
ניתן. (י)

סג. שא"ל: אם מותר לערות מכלי שיש בו שומן כשר, לנר דולק שיש בו
חלב, או שומן של איסור?

תשובה: אסור לערות מכלי שיש בו שומן כשר, לנר דולק שיש
בו חלב, משום דההבל של הנר עולה למעלה, ומחבר ע"י
נצוק, ודוקא, כשהתחתון הוא החם והעליון הוא הצונן, דאז ההבל
עולה למעלה ומערב, אבל אם שני הם חמים, אפילו אם התחתון הוא
יותר חם מ"מ מותר בהפסד מרובה, ובדיעבד, אין לחוש, כיון דאין זה
כגוף האיסור. (יא)

סד. שא"ל: כפו כלי על נר דולק, ולהזיפה שמלמעלה יש חום שסיד סולדת בו?
תשובה: אם להזיפה יש חום כזה שהיד סולדת בו, או אם להכלי העליון
יש חום מכלי ראשון שהיד סולדת בו, הדין הוא דאסור. (יב)
שאלה

מקור ההלכה

(א) רמ"א, סימן, זכרתי ופלת.

(ב) פרי מגדים.

(סא) רמב"ם (סימן ג"כ)

(ג) חמודי דניאל

סה. שא"ל: עירו זומן חס של חיבור למוך זומן של היתר זון ?
תשובה: בזה, הדין, דאפילו בדיעבד אסור, ולא שייך להתיר משום הכלל ד"תתאה גבר", לפי שצ"י הערוי ניתן ונמס שומן ההיתר, ונבלל הכל, ונאסר. (ג)

סו. שא"ל: חס נס כללי שייך הכלל ד"תתאה גבר" ?

תשובה: (א) דעת המחבר, דהא דאמרינן דבחס לתוך חס, או בצונן לתוך חס, אסור את כולו, אם אין ס', משום הכלל ד"תתאה גבר", זהו דוקא, באופן שהאיסור וההיתר נתערבו דרך בשול, כגון שנפל האיסור לתוך תבשיל, והטעם הוא, משום דהרוטב שבתבשיל מוליך את פליטת האיסור ומערבו בכל התבשיל, אבל איסור, בין חס ובין קר, שנפל על צלי שאצל האש, או על תבשיל בלא רוטב, או על דבר האפוי, אז, אפילו אם שניהם חמים, או אפילו הם אצל האש, אם היו יבשים לגמרי לא היו נאסרים כלל, אבל מפני שהם לחים, אמרינן, דאוסר האיסור רק עד כדי נטילה, שכך שיערו חכמים, דעד עובי אצבע נכנס האיסור לתוך ההיתר; וזהו דוקא, אם האיסור הוא כחוש, כגון, ירך שנצלה עם גידו, וכיוצא בזה, אז אמרינן, דאין הצלי אוסר אלא כדי נטילה, אבל אם האיסור הוא שמן, כגון גדי שמן שצלאוהו בחלב, אז הדין, דאם אין בכל הגדי ששים נגד כל החלב שבו, אסור לאכול אפילו מראש אונן, שכיון שהוא שמן, מפעפע הוא בכולו, היינו, שמבצבץ והולך ומתפשט בכל הבשר, ואפילו אם חתיכת האיסור היא כחוש וחתיכת היתר שצלאוהו עמה היא שמנה, ג"כ אמרינן דהאיסור מפעפע בכולו, משום דההיתר מפסם להאיסור עד שנעשה ג"כ כשמן, ואח"כ מפסם האיסור לההיתר ומפעפע בכולו, ולפיכך, צריך ס' ונטילה במקום שנגע, דכל דבר שיש לו פצפוע שנפל למקום ידוע מהחתיכה בצלי, אצפ"י שיש בהחתיכה ס' לבטל את האיסור, מ"מ צריך גם נטילת מקום, דבזה חמור צלי שמן מבשול, דבבשול, כל האיסור, אפילו במקום שנפל, מתערב כולו בתוך התבשיל, דהרוטב מבלבלו, אבל בצלי שמן, נהי דמפעפע בכל החתיכה, מ"מ, במקום שנפל האיסור, חשבינן ל' כאילו הוא בעין, ולא יצא כולו, ולפיכך באותו מקום אסור כדי נטילה, ואף דכלל גדול הוא באיסורין, ד"אין הנאסר יכול לאסור אלא במקום שהאיסור עצמו יכול לייך שם", וכיון דהאיסור הוא כחוש, ואין ביכולתו לפעפע בכל ההיתר, איך יאסרנו ההיתר יותר ממה שהוא עצמו אסור, ברם, האיסור, כשמריח ריח שומנו של ההיתר, מתחזק הוא בעצמו ומפעפע.

(ב) ודעת הרמ"א, והט"ו, ופוד פוסקים, דבצלי ג"כ אמרינן הכלל ד"תתאה גבר

מקור ההלכה

(ג) דרכי משה, ופ"ו

גבר, ולכן, איסור חם או אפילו צונן שנפל על הצלי שהיה סודת בו, אסור בכולו, בין כחוש ובין שָׁמֵן, דכיון דאין אנו בקיאים בין כחוש וְשָׁמֵן, לפיכך, יש לאסור בכל ענין, עד דאיכא ס' בצלי נגד האיסור וגם נטילה במקום שנגע.

זו. שאלה : צעין נטילת מקום הנגיעה, אם ידוע שהאיסור לא נגע רק במקום אחד, אבל אין ידוע מקומו ?

תשובה : (א) דעת הפרי מגדים בשם מנחת כהן, דבזה יש הפרש בין שָׁמֵן ובין כחוש, וכחוש חמור בזה יותר משָׁמֵן, דבשָׁמֵן, כשאין ידוע מקום הנטילה, כיון שיש ס' מותר, ואינו צריך ליטול מסביב, מה שאין בכחוש, דגם בדיעבד צריך ס' נגד מקום הנטילה, והטעם הוא, דכיון דבשָׁמֵן הוי חומרא בעלמא מה שצריך נטילת מקום, משום שמפעפע בכל החתיכה, ובאמת יש דעות, שגם לכתחלה אין צריך נטילה בשָׁמֵן, אלא דלא קי"ל כן, הלכך בדיעבד כשר, מה שאין כן בכחוש, דהא דצריך ס' בכחוש הוא רק משום חומרא, והנטילה היא מעיקר הדין, הלכך גם בדיעבד מצבב ; וממילא, יוצא הדין, דבמקום דההיתר הוא שָׁמֵן והאיסור הוא כחוש, דאמרינן, דההיתר מפטם להאיסור, ודינו כשָׁמֵן, גם בזה, אין הנטילה מצבבת בדיעבד. (ב) ודעת הגר"א, דאף בכחוש, אם ידוע שלא נגע רק במקום א', ואין ידוע מקומו, אין צריך ליטול מסביב, ומשום דהנטילה בטלה ברוב, דלא שייך לגזור בזה שמא יבשלו ויתן טעם, דהרי בבשול יהי ס' בכל החתיכה נגד השומן.

ג. ודעת התשובות שמן רוקח, דבדבר הנראה כשָׁמֵן, אם בשלו בלי נטילה, ואין ס' נגד הנטילה, מותר, אבל בדבר הנראה לכחוש, דהנטילה היא מדינא, או, אסור באין ס' נגד הנטילה.

ד. כח. שאלה. ספק אם נגע ההיתר בהאיסור, ויש ס' בחתיכה לטמל לאת האיסור ?

תשובה : ספק אם נגע ההיתר בהאיסור, ויש ס', מותר ממה נפשך אף באינו מינו בשָׁמֵן, ואין צריך נטילה, דהרי אפילו באין ידוע באיזה מקום שנגע אין צריך נטילה, אבל בכחוש ככהאי גוונא, ואין ס', לא מהני „אינו יודע“, ובעי נטילה. (י)

ה. כח. שאלה : נגע איסור כחוש בהיתר, והי' ידוע באיזה מקום נגע, אבל שכתו אם יש רוב בקליפת היתר נגד הקליפה שנחסרה ?

תשובה : גם בזה הדין, דהנטילה בטלה, ובתנאי שירבה אח"כ עד ס'. (י)

שאלה

מקור ההלכה

(ג) פרי מגדים (נח) שם.

ע. שאלה : בענין הדין דהיתר מפסס לאיסור, אם יש הפרש בין אם שניהם רומחים, או אם כ"י אחד חס ואחד לזק ?

תשובה : הדין דההיתר מפסס להאיסור, אינו שייך אלא דוקא בששניהם רותחים, אבל אם אחד הוא צונן, אפילו הוא מלמעלה, לא אמרינן דתתאה גבר כל כך עד דמחמם לי ומפליט לי. (נ)

עא. שאלה : הא לאסור בכל ענין, בין כחוש וצין שמן, משום דלין אלו בקיין בין כחוש לשמן, איך הדין, באלו יודעים אלו באלו מהם ?

תשובה : א) דעת החכמת אדם, דבהפסד מרובה, צריך ציון, אם יש להקל במקום שהוא בודאי כחוש, דאע"ג דלענין מליחה דעת הרמ"א להקל בהפסד מרובה, דאם הוא באמת כחוש אין צריך ס' מ"מ, דשאינו מליחה, דלרוב פוסקים, אפילו גם בשמן אינו אוסר יותר מכדי קליפה, משא"כ בחם בשמן, לכולי עלמא אוסר בכולו, וא"כ, י"ל, דאפילו בהפסד מרובה, אין אנו סומכים על בקיאותנו.

ב) ומש"ע הרש"י מלאדי (סימן תס"ז) משמע, דיותר בהפסד מרובה עב. שאלה : הא דלמרינן, דכללי לריך ס' ונטילה, אם יש הפרש בזה בין איסור לשייך ב"י שמנונית, ובין איסור דלא שייך ב"י שמנונית ?

תשובה : הא דמצרכינן ס' ונטילה בצלי, הוא דוקא באיסור דשייך ב"י על כל פנים שמנונית, אבל אם האיסור כחוש הוא לגמרי, או הדין, דבאיסור דאורייתא, אף בכהאי גוונא משערין בס' נגד האיסור שנגע בו, באין הפסד מרובה, אבל באיסור דרבנן בכהאי גוונא, אינו אוסר רק כדי נטילת מקום שנגע בחתיכת איסור, באין בו סרך שמנונית, דבאיסור דרבנן אנו בקיין בין כחוש לשמן, וכמו במלוח סגי בקליפה, הכא נמי בצלי די בנטילת מקום. (נ)

עב. שאלה : הא דלמרינן כללי, דחתיכת איסור אוסרת את חזרתה כנגיעתה, אם יש בזה הפרש בין אם האיסור הוא מחמת עלמו, ובין אם האיסור בא ע"י בליעת איסור ?

תשובה : הא דחתיכת איסור .. אוסרת את חזרתה כנגיעתה, בצונן על חם, הוא דוקא, כשהחתיכה אסורה מצד עצמה, כגון, חתיכת נבלה וטרפה שנגעה בחתיכת בשר כשר, או חתיכת בשר-בחלב, היינו, חתיכת בשר הבלועה מקרב, דכל החתיכה נחשבת כגוף האיסור, ולא כאיסור בלוע, אבל אם אין

מקור ההלכה

(נ) מרש"ל, ודרישה ופרישה (נ) רמ"א וש"ך.

אין בהחתיכה איסור מצד עצמה, אלא מצד מה שבלעה ממקום אחר, כגון, חתיכה של בשר כשר שנתבשלה או נצלת עם בשר נבלה ונאסרה, ואח"כ נגעה בחתיכת בשר כשרה, או הדין, דאינה אוסרת את החתיכה האחרת שנגעה בה, אפילו אם נצלו יחד, משום דאין איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, ואפילו קליפה אין צריך בזה, אלא הדחה בלבד, מחמת חומרא בעלמא. (ט)

ער. שאלה : אם באיסור הבא לא מחמת טעמו רק מחמת בליעה, יש הפרש בין כחוש לשמן ?

תשובה : הא דאמרינן, דאיסור בלוע אינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, זהו דוקא, כשהבלוע הוא איסור שאינו שמן, ואינו מפעפע, אבל אם החתיכה בלעה דבר-איסור מן הדברים המפעפים בסבעם, כגון שומן, או הדין, דאוסרת היא את חברתה בין בצלי, בין בנגועת זו בזו חם בחם, או אם התחתונה חמה והעליונה צוננת, מפני שהאיסור הבלוע בעצמו מפעפע ויוצא מחתיכה לחתיכה. (ט)

ער. שאלה : אם גם באיסור הבא מכל איסור בלוע, אמרינן דאין חט בקיארין בין כחוש לשמן ?

תשובה : באיסור הבא מחמת בליעה, תמיד בקיארין אנו בין כחוש לשמן, ולפיכך, אפילו אם החתיכה שבלעה את האיסור היא שומן, לא אמרינן באיסור בלוע דה"היתר מפטם להאיסור. (ס)
ער. שאלה : חתיכה שבלעה איסור ונגעה בחברתה, והעליונה היא חמה והתחתונה היא צוננת ?

תשובה : (א) דעת הש"ך, דאם התחתונה היא צוננת, אז, אפילו קליפה אינה צריכה, דכל עיקר הטעם דקליפה, בחם לתוך צונן, הוא רק משום דאמרינן ד"אדמיקר ל"י בלע כדי קליפה", אבל זה אינו אלא באיסור מצד עצמו, אבל לא באיסור בלוע, אפילו בשמן.

(ב) ודעת האיסור והיתר, והפרי חדש, והפרי תואר, להחמיר.

(ג) ודעת הפרי מגדים, והחות דעת, להחמיר רק באין הפסד מרובה.

ער. שאלה : איסור צעין כחוש שנגע בחתיכה, ולאח"כ נגעה החתיכה הזאת בחתיכה אחרת ?

תשובה : (א) דעת הפרי מגדים, דאפילו איסור בעין כחוש שנגע בחתיכה, וחתיכה זו נוגעת בחתיכה אחרת, נמי אמרינן, דאין איסור בלוע הולך מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, ולכן כל

מקור ההלכה

כור הלכות השו"ת סימן קה המבחין פא 161

כל החתיכות מותרות, רק החתיכה הראשונה שנגעה באיסור, אסורה, ובאיסור בלוע אמרינן, דבקיאינן אנו בין כחוש לשמן, ואם האיסור הוא שמן, אז, כל החתיכות מצטרפות לס', והראשונה שנגעה באיסור צריכה נטילת מקום.

ב) ודעת החות דעת, דאם האיסור לא נסתלק מהחתיכה הראשונה, אז אמרינן, דכיון דאנן משוינן את האיסור לשמן לענין לאסור את כל החתיכה, משוינן אנו אותה גם לשמן נגד כל החתיכות האחרות, אבל אם החתיכה נגעה באחרות אחר שכבר נסתלק האיסור ממנה, אז אינה אוסרת החתיכה הזאת לחתיכות אחרות, אם האיסור הוא כחוש.

כה. שאלה: חלב, אם נמשך לא סור כחוש או שמן

תשובה: חלב נחשב לאיסור כחוש, ואין יוצא מחתיכה בלא רוסב. עמ' שאלה: חתיכה בשר הכלועה מחלב, ולא ה' ס' צהחתיכה נגד חלב, וחל"כ נגעה החתיכה האת כשהיא חמה בבשר אחר ?

תשובה: א) דעת הס"ז, והפרי חדש, והכרתי ופליתי, דהחתיכה הבלועה מקבלת אינה חוזרת ואוסרת את שאר הבשר בלא רוסב, אפילו כדי נטילה, ואפילו אם שתיהן חמות, כמו דאמרינן בשאר איסורין באיסור בלוע שאינו מספספ.

ב) ודעת הש"ך, דבכהאי גונא, חשבינן להחתיכה הבלועה מקבלת איסור מגופו, ומ"מ, בכדי נטילה סגי, אם הבשר הוא כחוש, אבל אם הבשר הוא שמן, אוסר עד ס'.

ג) והפרי מגדים מביא רא"י מהרמב"ם כדעת הש"ך.

ד. שאלה: חתיכה בשר שלא נמלחה, או נמלחה בכלי שחינו מטוקב, ונגעס במאכל חס ?

תשובה: א) דעת הפרי מגדים, והלבושי שרד, דחתיכת בשר שלא נמלחה, או כבד אפילו נמלח, שנגעו למאכל חס או לכלי חס, אפילו אם הבשר והכבד הם ג"כ חמים, מ"מ, אין הדם יוצא בלא רוסב, משום דדם, איסור כחוש הוא, ודוקא ע"י חמימות, הוא דאינו יוצא בלא רוסב, אבל ע"י מליחה וצלי ביתר עם חתיכות אחרות, אמרינן, דפולט דם של עצמו להחתיכות או להכלי, דכיון דמליחה וצלי פועלות להוציא דם של עצמו, הוי באיסור מחמת עצמו.

ב) ודעת החות דעת, דחתיכה שיש בה דם של עצמה, שנגעה, בהיותה חמה, בחתיכות אחרות, וראי דיש לאסור, דכמו שדרכו של אש להפליט דם, כן נמי דרכו של תולדת האש להפליט דם.

שאלה

מקור ההלכה

שם ס"ו, וש"ך.

א. שאלה: חתוכים במר הכלועה מדם, וגאסרה, אם אסרת חסדויות אסרת
ע"י מליטה ולי ?

תשובה: חסדויות במר שבלועה דם ממקום אחר, אף ע"י מליחה
וצלי, אינה אסרת חסדויות אחרות בלא רוסב, דכיון
דלא אמרינן בדם הבלוע ממקום אחר, כבולעו כך פולטו, הוי שפיר
איסור שאינו מחמת עצמו. (סב)

ב. שאלה: כוליא שללאו בחלבה, אם נאסרה בכולה או רק כדי
קליפה ?

תשובה: א) דעת המחבר, דכוליא שצלאוה בחלבה אינה נאסרת
אלא כדי קליפה, ואעפ"י דגם בחלב כחוש צריך נטילה
על כל פנים, וכל שכן חלב הכוליא דודאי הוא שמן וצריך ס', מ"מ,
כיון שהקרום מפסיק בין החלב והכוליא, אין הבליעה נכנסת בהכוליא,
ורק קליפה מהכוליא מצריכין, לפי שהקרום עצמו בלוע הוא
מהחלב.

ב) ודעת הרמ"א והש"ך, דכוליא שצלאוה בחלבה, אסרת בכולה,
אעפ"י שקרום מפסיק, וגם יש לחוש שמא נקרע הקרום, ולפיכך,
אם דיינינן לה כשמן צריך ס', ולא מבעיא, אם מלחה או צלאוה
תחלה, דנעשית מקודם נבלה, וממילא דצריך ס' בבשול, אלא אפילו אם
נתבשלה בלא מליחה וצלי מקודם, צריך ג"כ ס' נגר כולה, משום איסור
דבוק, דהרי הכוליא דבוקה להחלב וממהרת לבלוע יותר משאר חסדויות
שבקדרה, ולא אמרינן, דעל כל פנים לענין זה יועיל הקרום, דלא להוי
איסור דבוק, דער שיעבור החלב את הקרום, הרי יעבור גם לכל שאר
החסדויות, וא"כ, הבליעה הולכת בשוה לכל החסדויות, אבל זה אינו, וכן
הדין, בקרום שצל יותרת הכבד, וכל זה הוא רק בצלי ובבשול, אבל
במליחה, הדין הוא, דאין צריך אלא קליפה במקום שיש קצת
הפסד (סג)

ג. שאלה: אם גם צאיסור הכלוע בכלי, אמרינן דאין האיסור הכלוע יולא
כלל רוסב ?

תשובה: הא דאמרינן, דאיסור בלוע אינו יוצא בלא רוסב, זהו
דוקא בדבר מאכל שבלע איסור, דכיון דיש לו פליטה
מגופו, אין יוצא ממנו מה שבלע מאחרים בלא רוסב, אבל איסור הכלוע
בכלי, שאין לו פליטת עצמו, או הדין, דהבלוע יוצא מהכלי גם בלא
רוסב, ולכן, כלי שבלע איסור, אפילו איסור כחוש, והכלי חס מחוס כלי
ראשון, והניחו בו היתר, או הדין, דהכלי אוסר את המאכל כדי קליפה
ולא

מקור ההלכה

(סב) פרי מגדים, וחות ד"ט (א) גין בסימן כ"א.

כור. הלכות תעורבות סימן קה. המבחין פב 163

ולא יותר, אם המאכל הוא יבש ממש, ובאם יש להמאכל קצת רטיבות, אז, הכלי אוסר את המאכל עד ששים וכדי נטילה. (ס)

פ. שאלה: אם נבלע כהכלי איסור שמן, האם גם אז חמירין, דאין האיסור הבלוע כלי אוסר יותר מ"מכרי קליפה"?

תשובה: (א) דעת הש"ך, דבשמן, גם באיסור הבלוע בכלי, צריך סי, דכיון דשמן הוא, מפעפע הוא בכל המאכל.

(ב) ודעת המגן אברהם (סימן תנ"א), והפרי חדש, והפרי מגדים, והנודע ביהודה, והחוט דעת, והחכמת אדם, דאפילו בשמן, אינו אוסר יותר מכרי קליפה.

פ. שאלה: הא דחמירין, דבאיסור הבלוע בכלי, הבלוע יולא למאכל אף בלא רוטב, אם חמירין ג"כ דאיסור הבלוע בכלי אחד יולא לכלי אחר ג"כ בלא רוטב?

תשובה: איסור הבלוע בכלי יוצא בלא רוטב דוקא למאכל, אבל לא לכלי אחר, ולכן הדין, דמכלי לכלי, הבליעה אינה הולכת בלי רוטב, ואינה אוסרת כלל. (סז)

פ. שאלה: אם כלי יכול להיות נאסר ע"י מליחה או ל"י ממאכל שיש בו בליעת איסור?

תשובה: (א) דעת הט"ז, דאין כלי נאסר ע"י מליחה או צלי ממאכל שבלוע בו איסור כחוש שאינו מפעפע, ולפיכך, בשר שנמלח והודח שבלע דם אחר, ואח"כ נמלח בכלי שאינו מנוקב, הדין הוא, דאין הכלי נאסר.

(ב) ודעת החות דעת, דאפילו ממאכל שיש בו איסור בלוע, ג"כ אין כלי נאסר, ואפילו במאכל שיש בו רטיבות קצת, וכן מעשים בכל יום, כשמעמידים כלים עם בשר וחלב על הכירה, ותחת כל קדרה, המקום הוא לח ממאכל הנשפך, ונאסרת הכירה הרוחת ממאכל שחתת הקדרה, וא"כ, היינו צריכים לאסור את הקדרה השני, אלא ודאי, דאין כלי נאסר ממאכל שיש בו איסור בלוע, אפילו ממאכל שיש בו.

(ג) ודעת הפרי מגדים, והחכמת אדם, דאם האיסור הבלוע בהמאכל הוא שמן, אוסר אף לכלי.

פ. שאלה: תבטל של חורז או דגיס שנבלע בו דבר-איסור, ולא הי' בהתבטל סי' נגד האיסור, ומחבו בו קף?

תשובה: בזה, שפיר אמרינן, דהמאכל שבלוע בו איסור, חשוב כאילו הוא כולו איסור, דאין שם "בלוע" על זה, אלא שם של "תעורבות-איסור", ונאסר עם הכף. (סח)

שאלה

מקור ההלכה

(סח) רמ"א ושי"ך (סח) ש"ך. (סז) שם.

פח. שאלה: העמידו קדרה תמה עם בשר ורוטב על גבינה תמה ?
תשובה: בזה, אמרינן, דהתבשיל אסור, והגבינה, גמי יש לומר
דאסורה כולה, דנהי דאמרינן דאין האיסור יוצא מכלי רק
כדי קליפה, אבל זה הוא דוקא אם הכלי הוא ריק, מה שאין כאן כשיש
רוטב בתוכו.

פח. שאלה. איסור וסיתר שנמלחו יחד, עד כמה חוסרת המליחה ?
תשובה: בדיון זה יש פלוגתא דרבוותא :

(א) דעת הרא"ה (בברק הבית) דהשיעור, דמליחה אוסרת, מפורש הוא
בש"ס, דמליח הוי כרותח דצלי, וכי היכי דבצלי, הדין הוא, דבשי
נטילת מקום בכחוש, ובשמן המספספס צריך ס', כמו כן הוא הדין במליחה.
(ב) דעת המרדכי, והר"ן בשם הרמב"ן, דבמליחה סגי בקליפה, ואפילו
בבשר ששמן ג"כ אמרינן במליחה דאינו מספספס כמו בצלי לאסור עד
שים, וזה שמאורש בש"ס דמליח הוא כרותח דצלי, היינו רק לאפוקי
מדותח דמבושל, אבל להא מילתא גריעא מליחה מצלי, דבצלי, השמן
מספספס, ובמליחה, אינו מספספס ; ורק הרשב"א חולק וסובר, דשמן במליחה
מספספס כמו בצלי, ואדרבא, לפי הסברא יש לומר, דבמליחה, השמן
מספספס יותר מבצלי מפני המוהל היוצא מן הבשר ע"י מליחה, והוא כעין
רוטב להוליך את האיסור ולפשטו בכולו.

(ג) דעת המחבר, לחלק דין זה לג' מדרגות : (א) בכחוש גמור, הן איסור
תורה והן איסור דרבנן, אינו אסור במליחה אלא בכדי קליפה ;
(ב) בשומן הגיד וקנוקנות וקרומים שאינם שמנים כל כך, יש להחמיר,
דמליחה אוסרת כדי נטילה, אבל אין צריך ס' , (ג) ובשומן ממש, לא
מבעיא אם האיסור הוא שמן ומלוח, דודאי מספספס בכולו, אלא אפילו
אם האיסור הוא כחוש ומלוח, וההיתר הוא שמן, ג"כ אמרינן, דההיתר
מפטם להאיסור, וצריך ס' וגם נטילה ; וכל זה הוא דוקא, כששניהם
מלוחים, אבל כשהאחד הוא תפל, אפילו אם ההיתר הוא התפל, לא
מחמירנן בזה, דכיון שהוא תפל, אין בו כח לפטם את האיסור.

(ד) ודעת הט"ו, והפרי חדש בשם רש"י, דהך סברא דהיתר מפטם
להאיסור אינה אלא בצלי, כיון שחום האש מפטם להאי ולהאי, אבל
במליחה לא אמרינן דהיתר מפטם ל' להאיסור, וכל שאין האיסור בעצמו
שמן, אין צריך ס' במליחה.

(ה) ודעת הרמ"א, דהעיקר לדינא הוא כפסק המחבר, אך ראוי לנו להחמיר
ולהצריך ס' אף במליחה באיסור שמן, ולהקל באינו שמן, אבל מכיון
שאינו בקראין בין כחוש לשמן, נוהגים אנו לשער בכל מליחה בס'
כמו בבשול, וגם קליפה במקום שנגע, דאי איכא ס' בין הכל ביחד נגד
כל החתיכה שהחלב דבוק בה, או, הכל שרי, ובהפסד מרובה, יש
להתיר באיסור כחוש לפי ראות עינינו, כגון, בהמה כחושה, וכיוצא
בזה, ובאם הוא איסור כחוש שאין בו סרך שמנונית, או, אפילו
באין הפסד, אינו אסור יותר מבדי קליפה וכל זה הוא דוקא בבשר

כחוש

סדר הלכות וערובת טימן קה המבין פנ 165

כחוש, אבל הלב כחוש, ודאי אין אנו בקיאים, ואסילו בהפסד מרובה, אסור, באיסור תורה. (ט)

(ח) ודעת הש"ך, ועוד אחרונים, דבאין הפסד, אין להתיר, רק באיסור דרבנן, ואין בו סרך שמנונית.

(ז) ודעת הפרי מגדים, והחכמת אדם, דבהפסד קטן יש להקל אף באיסור תורה, כל שאין בו סרך שמנונית, ובאיסור שמן ממש, אף באיסור דרבנן, אסור עד ס' אפילו בהפסד מרובה.

א. שאלה : נמלחה חתיכת בשר של ספק טרפה עם גלל חתיכות ?

תשובה : (א) דעת השבות יעקב, והפרי מגדים, והחתם סופר, דאפילו אם הספקיטרפה הוא איסור שמן, יש לצדד ולהקל בהפסד מרובה וסעודת מצוה, מטעם ספק-ספקא, חדא, שמא הלכה כראבי"ה והרמב"ן, דמליחה אינה אוסרת אפילו בשמן יותר מכדי קליפה, ועוד שמא לא הי' טרפה כלל.

(ב) ודעת החות דעת, והנודע ביהורא, דבאיסור דשייך ב"י שמנונית, אפילו באיסור דרבנן, יש להחמיר, באין הפסד קטן, ומכ"ש בספק איסור תורה, וספק שמא הלכה כראבי"ה, לאו ספק הוא.

א. שאלה : נמלחה חתיכת בשר של ספק טרפה עם מינה, וללא נודע על אחר שנמלח והודח ?

תשובה : (א) דעת הלבושי שרד, דבזה, אמרינן, דיש להתיר פ"י קליפה, ובדיעבד, אם בשלו בלי קליפה, ג"כ שרי, ובאם נמלחה גם עם שאינו מינה, אז, שאינו מינה אסור אפילו בהפסד מרובה, משום דבמליחה לא אמרינן, "סליק את שאינו מינו". כיון שאינו מתערב כמו בבשול.

(ב) ודעת התשובות ריב"א, דאם לא נודעה הטרפות עד אחר שנמלחה, ונודעו ב' הספקות יחד, כולי עלמא מודים, דיש להקל בהפסד מרובה.

א. שאלה : אם דם תשוב איסור שמן או איסור כחוש ?

תשובה : (א) דעת אי"א אלה פוסקים, דדם חשוב איסור שמן, דהואיל ומעורב בציר שמן, אף הוא חשוב כשמן, ולא מהני הפסד מרובה, (וצריך ציון), אבל דם הקזה ודם הלב חשוב איסור כחוש.

(ב) ודעת התנחלות מהרש"ק, דאדרבא, מכל הפוסקים משמע, דדם הי' כחוש לגמרי, ועדיף משאר דברים כחושים, וכאן דמיקל הרמ"א בשאר דבר-כחוש, מכל שכן בדם, דיש להקל, ועוד, דמלשון הרמ"א שכתב : "אבל לא

מקור ההלכה

(טו) סיין בתורת חמאת.

לא באיסור שמן שמדינא צריך ס"י, משמע דוקא בשמן ממש, שמדינא צריך ס"י מדין השיס, אבל לא בדבר כחוש שיש בו סרך שמנונית, דואת היא רק חומרת הפוסקים, ולכן נראה, דיש להקל בהפסד מרובה. (סח)

צנ. שאילה: חתיכה אשר שחלב דבוק בה, שנמלחה יחד עם חתיכות אחרות כשרות, אם אמרינן בזה לאיסור שמן הכלול בחתיכה יולא ע"י רוחח דמליחה לחתיכה אחרת גם בלא רוחח?

תשובה: בדין זה יש חלוקי דעות:

א) דעת המחבר, דאם ידוע שהחלב נגע בכל אחת מהחתיכות, צריך שיהי' בכל חתיכה וחתיכה ששים לבטל את טעם החלב, ואותן החתיכות שאין בהן ס', אסורות, ואינן מצטרפות לבטול כמו דאמרינן בבבול ובצלי לפי שבמליחה, אין החלב מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוחח, וגם אינו מפעפע בשוה לכל חתיכה וחתיכה כמו עם רוחח, ולכן יש לחוש, שמא בלעה חתיכה אחת יותר; ואין לומר, דכיון דאין האיסור אלא משום החלב עצמו, אי"כ, כשיש ששים בין כל החתיכות, הלא ממה נפשך צריך להיות מותר, אפילו כשנגע החלב בכל החתיכות, שהרי אין בכח החלב לאסור אלא עד ששים, ואי"כ, אם נחלק כל חלקי הפליטות מן החלב לכל החתיכות, הלא בהכרח יש ששים לבטל, אבל זה אינו, דאפילו למאן דלית לר' "חתיכה נעשית נבלה" בשאר איסורין, מ"מ, החתיכה לעולם עומדת באיסורה, ואי"כ, הטעם פשוט הוא, דיש לומר, דחתיכה אחת בלעה פליטת החלב כולה ונאסרה, ואח"כ יצאה פליטת החלב מהחתיכה אל החלב, וחזר החלב ונבלע בחתיכה אחרת, וגם משם יצאה פליטת החלב אל החלב, וחזר ונבלע החלב בחתיכה אחרת, עד שנאסרו כל החתיכות. (ט)

ב) ודעת הרמ"א, דכל החתיכות מצטרפות לבטול החלב, אפילו אם ידוע שהחתיכה שהחלב דבוק בה, נגעה בכל שאר החתיכות, והטעם הוא, דבדבר שמן אמרינן, דהשמן יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוחח, ואפילו למאן דלא ס"ל כן, מ"מ, אנו סומכים בזה על הדעה, דגם בשמן אין צריך אלא קליפה במליחה, אבל בדבר אחד מחמיר, להצריך ס' בכל החתיכות נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה, משום איסור דבוק, דבכל שאר איסורים ג"כ אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה".

ג) ודעת הפרי מגדים, והחזקת דעת, לחלק בין הפסד מרובה לשאין הפסד מרובה, דבהפסד מרובה אם נמלחה החתיכה שהחלב דבוק בה תחלה לבדה, אז, אותה החתיכה אסורה מטעם "אפשר לסוחט", ושאר חתיכות מותרות.

מקור ההלכה

(סח) עיין דרכי תשובה סימן קפ"ו (סח) הרמ"א.

כור הלכות תערובות סימן קה המבחר פר 167

מותרות, אם יש ס' נגד החלב, משום דלא אמרינן במליחה בהפסד מרובה, "חתיכה נעשית נבלה", ואם נמלחו כל החתיכות יחד, או שהחתיכה שהחלב דבוק בה נמלחה באחרונה, או, מותרת אף אותה חתיכה, אם יש ס' נגד החלב, משום דלא אמרינן ג"כ דין "ראיסור דבוק" בהפסד מרובה במליחה.

צד. שאלה: חתיכה שחלב דבוק בה, שנמלחה יחד עם שאר חתיכות כשרות, וחתיכה "אחת מהחתיכות הכשרות" לא נגעה בחלב ממנה, ר"ס נגעה בחתיכה שנגעה בחלב?

תשובה: דעת הט"ז, והחכמת אדם, בדעת המחבר, דאם חתיכה אחת לא נגעה בחלב ממש רק בחתיכה שנגעה בחלב, אמרינן בזה דמותר, מטעם דאינו מפעפע מחתיכה לחתיכה בלא רוטב, ולדעת הרמ"א, גם כאן כל החתיכות מצטרפות לס'.

צה. שאלה: חתיכה שחלב דבוק בה שנמלחה יחד עם שאר חתיכות כשרות, ואין ידוע "אם נגע החלב בכל החתיכות?"

תשובה: (א) דעת המחבר, דאף אם אין ידוע אם נגע החלב בכל החתיכות, מ"מ כולן אסורות, משום דהוי ספקא דאורייתא; ואין לומר, שכל חתיכה תהי' מותרת מטעם ספק-ספקא, ספק אם נגע החלב בהחתיכה הזאת, ואם תמצא לומר דנגע, שמא רק בחתיכה הזאת בלבד נגע ולא באחרות, והרי צריכה היא להתבטל בדוב היתר, אבל זה אינו, דכיון דהרוב לא נתברר אצלנו מעולם, דעל כל אחת ואחת נוכל לומר שזו היא האיסור, אין זה כבר בגדר רוב, דבטול ברוב לא שייך, אלא אם כן ידענו שיש כאן בודאי רוב היתר, כגון, חתיכה של איסור שנמצאה בשתי חתיכות של היתר, ואי אפשר להכירן, דירעינן בברור שיש כאן רוב היתר, אבל בנדרון דידן, הרי יכול להיות שאין כאן רוב היתר, ורק מטעם ספק שמא יש כאן רוב, ולכן, לא שייך בזה בטול ברוב. (ב) ודעת הרמ"א, דאם אין ידוע איזו חתיכה נגעה בהחלב הכל שרי, אם יש ס' בין כל החתיכות, ואינן צריכות קליפה.

צו. שאלה: חתיכה שחלב דבוק בה, שנמלחה יחד עם חתיכות כשרות, וידוע שלא נגע החלב אלא בחתיכה אחת?

תשובה: (א) דעת המחבר, דאם ידוע הוא, שהחלב לא נגע אלא בחתיכה אחת, ואין ידוע איזו היא החתיכה, אז הדין, דכל החתיכות מותרות, כדן יבש ביבש, דחד בתרי בטל, ואין לומר, דנהי דהחלב לא נגע בשאר החתיכות, אבל בהחתיכה שהחלב דבוק בה, הלא נגעו כל החתיכות, ונהי שאין כאן חשש שמא יצא מחלב הבלוע בחתיכה לשאר החתיכות, משום דאין חלב יוצא בלא רוטב, אבל סוף כל סוף, הלא החתיכה שהחלב דבוק בה נעשית נבלה, וא"כ, גם פליטת עצמה אוסרת, אמנם זה אינו, דהמחבר הולך לשיטתו, רבשאר איסורים, מלבד בשר-בחלב, לא אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה".

רצת

ב) דעת הפרי חדש, דחלב ובשר הוי מין בשאינו מינו, ומין בשאינו מינו מדאורייתא צריך ס', דכיון ד"טעם כעיקר" דאורייתא הוא, איך תתבטל החתיכה שיש בה טעם חלב, הרי אם יטעמו בה טעם חלב, הוי ל"י איסור הנזכר שאין בו בטול, וא"כ, יטעמנו קפילא ויתברר האיסור.

ג) ודעת הרמ"א, דלדידן דק"ל "חתיכה נעשית נבלה" בשאר איסורין, בהכרח צריך להיות ס' נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה, ואותה החתיכה שהחלב נגע בה, צריכה גם קליפה מעט, ואם אין בין כל החתיכות ס', כולן אסורות, אפילו אותן חתיכות שלא נגעו בחלב, רק נגעו בחתיכה שנצפה בחלב.

צו. שאלה: חתיכה שחלב דבוק בה, שנמלחה, והונחה חלל חתיכות אחרות כשרות "תפלות, וחתיכה אחת מהחתיכות התפלות נגעה בהחלב שנמלח, וכל שאר החתיכות נגעו בהחתיכה שנגעה בהחלב?

תשובה: בזה, אמרינן, דהחתיכה הראשונה שנצפה בהחלב אסורה, והאיסור אינו מפעפע להחתיכות האחרות להצטרף לס', דכיון שהחתיכה הראשונה היא תפלה, בולעת היא ואינה פולטת. (ז)

צו. שאלה: חתיכה של איסור כחוש שנמלחה עם חתיכות אחרות, וחתיכה אחת נגעה בהאיסור, וכל שאר החתיכות נגעו בהחתיכה האחת?

תשובה: דעת הפרי מגדים, דאמרינן בזה, דהאיסור אינו מפעפע מחתיכה לחתיכה, ולפיכך, כל החתיכות מותרות, אף באין הפסד מרובה, רק החתיכה הראשונה שנצפה בהאיסור אסורה. דלענין בליעת איסור, אנו בקיאים בין כחוש לשמן, וזה שכתב הרמ"א: "דאם יש ס' בין כל החתיכות שרי", מיירי שכל החתיכות נוגעות כולן בהאיסור.

ב) ודעת החות דעת, דכיון שהאיסור הוא בעין בשעה שנצפה החתיכה הכשרה בחתיכת האיסור, ומשינן האיסור לשמן בכדי לאסור כל החתיכה, משינן אנו גם את החתיכה לשמן, לענין כל החתיכות האחרות, כיון דנוגעות אחת בחברתה בשעה שהאיסור הוא בעין, אבל אם החתיכה שנצפה בהאיסור נצפה בחתיכות אחרות, אחרי שכבר נסתלקה מהאיסור, אז אינה אוסרת את החתיכות האחרות, כשהאיסור הוא כחוש.

צו. שאלה: תרנגולת שמנה מרפה שנמלחה עם חתיכות בשר כשרות, ומקלח חתיכה "אחת של בשר נוגעת בהתרנגולת, וכל שאר חתיכות נוגעות זו בזו?

תשובה: אם ידוע בודאי, ששאר החתיכות לא נגעו בתרנגולת עצמה, או, יש להקל בהפסד מרובה וסעודת מצוה, ולהתיר תחתיות שאינן נוגעות בתרנגולת עצמה, דשם הלכה כראבי"ה, דבמליחה אפילו

אפילו שמן אינו אוסר אלא כדי קליפה, וגם שמא אינו משפפע מחתיכה לחתיכה, כדעת המהר"ם, דחלב אינו משפפע מחתיכה לחתיכה, ומה שאינו נוגע בחלב מותר אף בלא קליפה, וכל זה הוא דוקא, כשהתרנגולת מונחת על הדף שמולחים עליו לצד מטה, והבשר מונח למעלה או שמלחו כל אלה בכלים העשויים מקנים, באופן, שאין ציר הטרפה זב תחת החתיכות, אבל כשנמלחו על דף, והתרנגולת היתה מונחת למעלה, אז, בודאי זב הציר תחת כל הבשר, וציר נבלה אסור הוא מדאורייתא. (א)

ק. שאלה: חלב שנמלח עם שתי חתיכות של שומן, ויש סי' בהחתיכות של שומן נגד החלב, וחתיכת שומן אחת ננטה בחלב, והחתיכה נטתה לא ננטה בחלב, וגם "לא נהשמו", רק היתה מונחת ממשק, "אבל אין ידוע" לזו היתה החתיכה של שומן שננטה בחלב?

תשובה: כיון דחלב ושומן הוי מין במינו, לכן יש להתיר בזה מההיא דסימן קי"א בב' קדרות, דבדרבנן, הדין על כל מים להתיר, אמנם, בחלב ובשר שמן, יש לאסור בכהאי גוונא, משום דאין אנו בקיאים איזה מקרי שמן, גם הא גופא לא ברירא לן, אם חלב ובשר שמן הוי מין במינו; וצריך ציון. (ב)

קא. שאלה: אם אין חלוק במליחה, בין אם שניהם — האיסור וההיתר — מלוחים, ובין אם אחד מלוח והשני תפל?

תשובה: (א) דעת המחבר, דהא דאסרינן במליחת איסור והיתר יחד, זהו דוקא, כשהאיסור וההיתר המה שניהם מלוחים,

או אם האיסור הוא מלוח, ואפילו ההיתר הוא תפל, אבל אם ההיתר הוא מלוח והאיסור הוא תפל, אין צריך אלא הדחה, ואפילו אם האיסור מונח על ההיתר, ולא אסרינן, שהצד התחתון של האיסור נעשה מלוח מן הצד העליון של ההיתר, דזה אינו דע"י נגיעה כגאט לא נעשה האיסור מלוח.

(ב) דעת הר"ן, וספר התרומות, לאסור, אם ההיתר הוא מלוח והאיסור הוא תפל, ונוגעים זה בזה.

(ג) דעת הרמ"א והש"ך להקל בהפסד מדובה.

(ד) ודעת החכמת אדם, דבהפסד קטן סגי בקליפה, כיון דרוב הפוסקים מתירים לגמרי.

קב. שאלה: אם גם ברוחח דמליחה שייך הדין דמתאם גבר?

תשובה: (א) דעת המחבר, דגם ברוחח דמליחה שייך הדין דמתאם

גבר, היינו, דאם האיסור הוא שמן, אוסר הוא דוקא, באופן,

שהאיסור המלוח הי' למטה וההיתר התפל למעלה, משום דקיי"ל דמתאם

גבר

מקור ההלכה

(א) בינת אדם כ"ל מ'. (ב) פרי מגדים.

גבר' גם ברותח דמליחה, אבל אם הי' ההיתר ההפל מלמטה והאיסור המלוח למעלה, אז אינו אוסר אלא כדי קליפה.

(ב) ודעת הרמ"א, דאין חלוק ברותח דמליחה, בין אם האיסור המלוח הוא מלמטה או מלמעלה, ולעולם אוסר עד ס'.

(ג) ובשניהם מלוחים, גם לדעה ראשונה אוסר בכל גווני.

קנה. שאלה : אם יש כח ברותח דמליחה להוליא מן כלים את האיסור הכלוע בהם ?

תשובה : (א) דעת המחבר, והרמ"א, ורוב הפוסקים, דאין מליחה אלא באוכלים ולא בכלים, היינו, דאם נבלע בכלי אפילו איסור דאורייתא, והכלי הוא בן-יומו, ומלחו בהכלי הזה דבר-היתר, הדין הוא, דההיתר שנמלח בהכלי הנאסר, אינו נאסר, מפני שאין כח ברותח דמליחה להוציא את הכלוע מהכלי, והטעם הוא, דהכלי שבו נבלע האיסור, הוא התפל, וההיתר שבכלי הוא המלוח, ולכן אינו אוסר, וזהו הכלל דמרגלא בפי הפוסקים ד, אין מליחה לכלים, ולא דוקא בכלי עץ, אלא אפילו בכלי חרס הדין כן. (צ)

(ב) ודעת הראב"י, ד"ש מליחה לכלים."

(ג) ודעת הרמ"א, דדוקא בדיעבד מותר, אבל לכתחלה יש לחוש לדעת ראב"י, שסובר, ד"ש מליחה לכלים"

קד. שאלה : נזירות שנעשו כדפוס עכו"ס, והדפוסים הם בני-יומן, והגבינות מלוחות ביותר, אם מותרות ?

תשובה : (א) דעת המחבר, דאפילו אם הגבינות מלוחות ביותר, מ"מ, לא נאסרו הגבינות, והוא הדין, אם נמלח היתר בשאר כלי איסור בן-יומא, ואפילו אם הכלי אינו מנוקב באופן שיוכל הציר לזוב ממנו, משום דאין מלוח כרותח כל כך להפליט מן הכלי מה שבלוע בתוכו

(ב) ודעת הרמ"א, דדוקא בדיעבד מותר, אבל לכתחלה יש לחוש.

קה. שאלה : מלחו דבר-איסור בכלי כשר, אם נאסר הכלי פ"י רותח דמליחת איסור ?

תשובה : הא דאמרינן ד, אין מליחה לכלים, הוא דוקא להפליט, היינו, דאין כח ברותח דמליחה להפליט את האיסור הנבלע בכלי, אבל להבליע, היינו, להבליע את האיסור בהכלי, עיי' שמעך בו דבר איסור, שפיר אמרינן ד, יש מליחה בכלים להבליע כדי קליפה. (ז)

שאלה

מקור ההלכה

(ע) הגר"א בשם הש"ך (נד) פרי מגדים

קו. שא"ל: דבר הבלוע בכלי ע"י נשול, אם יולא ע"י רותח דמליחה?
תשובה: ה"ס תפלה למשה הניח זה ב"צריך ציון". ע"ה
קו. שא"ל: מלח או תכלין הנחומים בקפירה של בשר, אם מותר לתת אותם
בחלב, או איפכא?

תשובה: אם המלח או התכלין המה יבשים, והכלי של בשר הוא
יבש ג"כ, מותר לתת אותם אפילו לכתחלה לכלי של
חלב, או להיפך, וכן גם מותר לכתחלה לתת לתוך תבשיל של היתר
מלח או תכלין המונחים בכלי יבש ונקי של איסור, דרך בדבר לח הוא
דאסור לכתחלה, דלמא אשתלי להדיח, אבל אם הדברים הם יבשים,
אין שייך כלל שיבלעו מהכלי, מיהו, המחמיר, תבוא עליו ברכה. ע"ה

קח. שא"ל: גזינה יבשה ממס שנגעה במלח, אם מותר לתת המלח בבשר?
תשובה: בדיעבד, אם נתנו את המלח הזה בבשר, אין בזה איסור. ע"ה

קט. שא"ל: מלח הבלוע מדם, שנתנסו בתבשיל?
תשובה: מלח הבלוע מדם, כגון ממליחת בשר שנתנוהו בתבשיל,
או בשר מלוח בלא הדחה שנתנוהו בקדרה, הדין הוא,
דאם יש ס' בהתבשיל נגד המלח, אז מותר התבשיל, ולא סגי בס' רק
נגד הדם הבלוע בו, אפילו למאן דלית ל' "חתוכה נעשית נבלה" בשאר
איסורין, הואיל ולא ידעינן כמה דמא בלע, ואעפ"י שהמלח עדיין נותן
טעם בקדרה, מ"מ, כשיש ס' מותר, מאחר שאין המלח איסור מחמת עצמו,
אלא אסור מחמת הדם שבתוכו, והכלל הוא, ד"אין הנאסר חמור מהאוסר, בכל
מקום שאין האיסור יכול לילך לשם", ודבר פשוט הוא, שאין לך קדרה
שלא יהי' בה הרבה פעמים ס' נגד המלח, דאם לא כן, לא הי' אפשר לאכול
את המאכל מחמת רבוי המלח. ע"ה

קי. שא"ל: מלח שנותנים בו דם ללכנו, אם מותר לתתו בתבשיל?
תשובה: בזה, אמרינן, דמותר, מפני שהדם שנותנים בהמלח בכדי
ללכנו, הוא לפגם. ע"ה

קיא. שא"ל: מלח שמעמידין אותו בדם נבלה, אם מותר להשתמש בו
בתבשיל?

תשובה: דם נבלה שנותנים במלח בכדי להעמידו, הוי "דבר
המעמיד", ואפילו באקף לא בטל, ודוקא לאכלו בעין אסור,
כגון לטבל בו ביצה או צנון, אבל לערבו בתבשיל מותר לכתחלה בשעת
הדחק

מקור ההלכה

ע"ה בחבר, רמ"א, ושרף.

נ"ב) אחרונים

ע"ה גליון הנרע"א.

ע"ה רמ"א ושרף

ע"ה פרי מגדים

הדחק, ולא שייך בזה הדין דאין מבטלין איסור לכתחלה, משום דאין כונתו להתיר את האיסור, וכל שכן אם אין הדם בלבד מעמיד את המלה, רק שיש עוד דבר עמו המעמיד את המלה, הוי ל"ז, זה וזה גורם, ומותר בכל ענין, וכאם גם האש גורם להעמדה, הוי ל"ז האש והדם, זה וזה גורם, ומותר. (ס)

קיב. שא"ל: נתבטל איסור בקדירה, והי' בהכבשיל ס' נגד האיסור, ואח"כ נזנע הכבשיל ונתמעט הסיח, בלופן, שפכשו אין זו ס' נגד ההיכה, וכבש כשיעור כבישה?

תשובה: התבטל איסור, משום דהבליעה נוספת ע"י הכבישה. (פא)
קינ. שא"ל: חלב שנפל תוך כד שמן זית, והרגישו בו אחר שטעו או שחיס, ואח"כ סלק זה, ולא הי' בהשמן ס' נגד החלב?

תשובה: (א) דעת התשובות שבות יעקב (ח"א סימן ג"ו), להתיר דוקא במקום צורך או הפסד מרובה, לדעת תוס' במס' ע"ן, שמן זית הוי עו וחריף.

(ב) ודעת ה"י באר יעקב (סימן ק"ג), להתיר אף בלא הפסד מרובה ובלא מקום צורך, ואפילו לדעת השבות יעקב, זהו דוקא בנפל דבר טמא לתוך שכן זית, אבל בשהה שמן זית בכלי של איסור פחות מכבישת מצת-לעת, מותר.

קיד. שא"ל: עגל שנמנח בו קוך בחלל הגוף, ומרקה, ואח"כ מלאו, שלד אחד של העגל הזה נמלח עם הרבה חתיכות של בשר אחר, ולא הי' בו בהכשר לאחר נגד הלד של העגל, והי' הפסד גדול מאד בדבא, גם הי' זה ללורך סעודת מזה, וגם לא הי' שם מקום לקנות בשר אחר?

תשובה: (א) דעת התשובות שבות יעקב, והפרי מגדים, להכשיר מטעם ספק-ספקא, חדא, דשמא לא ניקב כלל ע"י הקוך שנמצא בו, ואם תמצא לומר דניקב, שמא הלכה כדעת הפוסקים, דכל מליחה סגי בקליפה, ולכן, בהפסד מרובה ובסעודת מצוה, יש להקל.

(ב) ודעת הבית לחם יהודא (בקונטרס התשובות) בשם כנסת הגדולה, לאסור.

קמו. שא"ל: אשה מלחה שש אחות ללורך סעודת נשואין, ועל הנסר המסופע שמלחו עליו, היו מומחה ב' אחות על גבי ב', וב' על גביהן, ולא היו מונעות זו בזו, לא בלדן, ולא העליונות בהחתונות, ואח"כ מלאו במעי של אחת מהן מכה המדפפת, והי' הפסד רב ולורך סעודת נשואין?

תשובה

מקור ההלכה

(פ) תשובה, כ"ע במאנו (סימן כ"ח) (פא) תשובות המארת צמי.

תשובה : אם ידוע בודאי שהטרפה היתה מונחת בתחתית הנסר, אז הרי לא היה שום ספק בהעליונות, רק באחת מהן שמונחת בצדה שהציר זב עלי, ואותה האחת בטלה, דאינה אסורה אלא מחמת בליעת איסור, ולא הוי גם, ראוי להתכבד, ובאם אין ידוע אם הטרפה היתה מונחת בתחתית הנסר, ושם הטרפה היא מן העליונות, לכן, מהנכון, שישירו אחת מהחמש האוזות הנותרות, ואותן הדי' אוזות, יבשלו כל אחת בקדרה לבדה, ויעלו אותן על שלחנות נפרדים, באופן, שלא יחלקו שתי אוזות ליד אדם אחד. (א)

סימן קו.

א. שאלה : חתיכה כשר שבלעה איסור, ואין בהחתיכה שנים לבטל את האיסור, ונאסרה, ואח"כ נפלה החתיכה הזאת לתבשיל שבקדרה אחרת, חס לריכים לשער שנים בהתבשיל נגד כל החתיכה, או רק נגד האיסור שבחתיכה, ומה דינה של החתיכה האסורה בעלמה?

תשובה : (א) דעת המחבר, דכיון דלא אמרינן, חתיכה נעשית נבלה בשאר איסורים, מלבד בבשר-בבקר, הדין הוא, דחתיכה שנאסרה ע"י בליעת איסור שנפלה לתבשיל, אין צריך לשער שנים בהתבשיל נגד כל החתיכה, אלא נגד האיסור הבלוע בה, ואותה חתיכה ג"כ כצטרפת לה, ולפי"ז, יש סברא לומר ג"כ, דגם החתיכה האסורה בעצמה תהי' הותרת להכשרה, הואיל דהאיסור נפלט ממנה לתוך התבשיל ונתבטל בששים, אבל זה אינו, מטעם דקיימא לן ד"אסור לסוחסור" אסור, היינו, דאפילו במקום שאפשר לסחוט את האיסור עכשו, שצא כל האיסור מן החתיכה ויתפשט בקדרה שני, מ"מ אסורה החתיכה.

(ב) ודעת הרמ"א ועוד פוסקים, דלדידן דאמרינן, חתיכה נעשית נבלה גם בשאר איסורין, הדין הוא בזה, דחתיכה שבלעה איסור ואין בה סי' לבטל את האיסור, נעשתה כולה נבלה, ואם אח"כ נפלה אותה החתיכה לתבשיל, צריך להיות סי' בהתבשיל נגד כל החתיכה, ובאם יש סי' בהתבשיל נגד כל החתיכה, אז משליך את החתיכה, משום דהחתיכה עצמה לעולם אסורה, לפי שהאיסור שבה אינו נפלט ממנה לגמרי, אפילו בדאיכא סי' נגדה, והחתיכות האחרות מותרות, ובאם אינו מכירה, או הדין, דאם החתיכה אינה ראוי להתכבד, בטלה ברוב, אפילו בבשר-בבקר, וכל שכן בשאר איסורין, ואם היא ראוי להתכבד, אז, בבשר בבקר לא בטלה, משום דבשר-בבקר נחשב לאיסור

מקור ההלכה

(א) תשובות חתם סופר, חידושי סימן צ"ג.

לאיסור מחמת עצמו, כיון דכל אחד בפני עצמו מותר, ורק בהתחברות שניהם יחד נעשו גוף אחד של איסור, ובשאר איסורין בטלה דכיון שאין האיסור מחמת עצמו, אלא מחמת הבלוע בה, והבליעה שבה, הרי אינה ראוי להתכבד.

ב. שא"ל: חתיכה שחלב דבוק בה, שנתכסלה בקדרה שיש בה ס' לבטל את החלב?

תשובה: (א) לדעת המחבר, דלא אמרינן „חתיכה נעשית נבלה“ ו„איסור דבוק“ בשאר איסורין, צריך להיות נוהר שלא יסיר שום דבר מהקדרה, בעוד חתיכת האיסור בתוכה, דחיישנן שמא תשאר החתיכה באחרונה, בשעה שלא יהי' בהקדרה ס' לבטל את כל החלב, ואז, כשהחתיכה תהי' חמה, תאסר החתיכה מחמת החלב שבה, מפני שאין בה ס' לבטל את החלב, ושוב תאסור את כל מה שבקדרה, וגם להוהר, לבלי להוציא את החתיכה הזאת עם החלב הדבוק בה תחלה, מפני שתחלב שבה יאסור אותה כשיוציאנה חמה, ואין בה כדי לבטל את החלב, ולפיכך, אין לה תקנה, אלא שיניחנה עד שתצטנן הקדרה, ואז, כשתצטנן הקדרה, תהי' מותרת גם החתיכה שהחלב דבוק בה, ויחתכו ממנה את החלב, והבשר יהי' מותר, ולא דמי להדין הקורם, שהחתיכה הבלועה מהאיסור לעולם נשארת באיסורה, דהתם, החתיכה כבר נאסרה ע"י בליעה, ואינה פולטת את כל האיסור הבלוע, משא"כ כאן, שלא בלעה עדיין החתיכה בפני עצמה מהחלב, ואימתי בלעה, בהיותה בהקדרה, ואז, הלא הלכה הפליטה בשוה להחתיכה ולכל התבשיל שבקדרה, לדעת המחבר, דלית ליה „חתיכה נעשית נבלה“ ו„איסור דבוק“.

ואין לשאל, והרי כבר נאסרה החתיכה מהחלב בשעת מליחה, דיש לומר, דהי' חלב כחוש, דאינו אוסר אלא כדי קליפה, או שהי' בהחתיכה ס' נגד החלב בשעת מליחה, וקודם הבשול חתכו ממנה ולא נשאר ס' (א)
(ב) ולדעת הרמ"א ושאר פוסקים, דאמרינן „חתיכה נעשית נבלה“ ו„איסור דבוק“ גם בשאר איסורין, אדרבא, הדין כאן, דלא יניח את החתיכה עד שתצטנן הקדרה, דלמה לנו להשהות את החתיכה האסורה בקדרה חמה, אלא הדין בזה, דתיכף יוצאו משם את החתיכה שהחלב דבוק בה, וישליכוה, וכל התבשיל שבקדרה מותר, אם יש בהקדרה ס' נגד כל החתיכה, ולדין, לא מהני ס' נגד החלב בלבד, כדין „איסור דבוק“, ואם אין ס' נגד כל החתיכה, או כל הקדרה אסורה, וגם לדין, הרי ממליחה כבר נאסרה כל החתיכה, כשלא הי' ס' בהחתיכה נגד החלב, דאנן לא מפליגין בין כחוש לשמן, (כמו שנתבאר בסימן ק"ה), ולדין, יש גם קנת איסור להמתין עד שתצטנן

מקור ההלכה

(א) ע"ד.

שתצטנן הקדרה, דשמא עכשו פולטת החתיכה והוי „מבטל איסור“, משאיכ לדעת המחבר, ימתין עד שתצטנן הקדרה משום פסידא דחתיכה, ולא הוי „מבטל איסור“, כיון דאינו מתכוין לכך, וגם לא עביר מצשה. ב) ופשוט הוא, דכשיוציא את החתיכה מהקדרה כשהיא רוחצת, לדידן, אל יוציאנה בכף אלא בקיסם, דאם יוציאנה בכף, תאסר הכף מהחתיכה האסורה; וגם יזהר, שהחתיכה לא תגע בהקדרה, דאם תגע, יאסר אותו מקום בהקדרה, ובאם לא יהי סי' בהקדרה נגד המקום שהחתיכה נגעה בו, תאסר כל הקדרה. ג)

ג. שאלה: קדרה חדשה שנלפסה כזית איסור, וכשלו כזית היתר, ויש בהתבטל סי' נגד הזית איסור, חס לריך להמתין עם התבטל עד שלפנן?

תשובה: אם הקדרה היתה חדשה, או שלא היתה בת-יומא, ובלעה כזית דם או חלב, או אחד משאר איסורין, ונאסרה הקדרה, ואח"כ בשלו בהקדרה הזאת, באותו יום, תבטל שיש בו סי' נגד האיסור שנבלע בהקדרה, וא"כ, התבטל מותר, אעפ"כ צריך להזהר, אף לדידן דאמרינן „חתיכה נעשית נבלה“ בשאר איסורין, שלא לקחת שום דבר מהקדרה קודם שיצטנן התבטל, דשמא יתמעט התבטל מסי' נגד האיסור, ויאסר התבטל. ד)

ד. שאלה: נכבשו איסור והיתר יחד, ואין בהיתר סי' נגד האיסור, ולא"כ נתוסף, בלא כוונה, עד סי' מן היתר?

תשובה: אפילו אם נתוסף עד סי' מן היתר בלי מתכוין, מ"מ, ההיתר שנאסר מקודם, אינו חוזר להיתרו, אפילו בהפסד מרובה, דלפי הסברא, כל הדינים שנתבארו לעיל בבבול, נוהגים גם בכבוש. ה)

ה. שאלה: איסור שנתערב בקדרה, והי' סי' בהתבטל נגד האיסור, ולא"כ נלפן התבטל, ונתמעט ההיתר מסי', ונכבש כך במשך מעט-לפת, חס אסור התבטל עכשו מעט כזב?

תשובה: א) דעת השו"ת תפארת צבי, דאיסור שנתערב בקדרה, והי' סי' נגד האיסור, ולא נטלו משם את האיסור, ונצטננה הקדרה, ואח"כ נטלו מקצת מההיתר, עד שלא נשאר ששים נגד האיסור, ועמד כך יום שלם עם האיסור, הדין הוא, דנעשה כבוש, ונאסר כל מה שבקדרה עם הקדרה, מטעם ד„כבוש הרי הוא כמבטל“, ולא אמרינן, שאין התבטל מוסיף בליעה ע"י הכבישה יותר ממה שבלע קודם בשעת הכבוש.

ודעת

מקור ההלכה

ד) שם.

ה) שם.

ב) פרי הד"ש.

ג) פרי מגדים.

(ב) ודעת המנחת שי, דאם יש ספק אם שהה מעת-לעת, יש להחיר מטעם ספק-ספקא, חדא, שמא לא שהה מעת-לעת, ואם תמצא לומר דשהה, שמא הלכה בדברי הפוסקים, דאינו מוסיף בליעה צ"י הכבישה הזאת יותר ממה שבלע מקודם בשעת הבשול.

(ג) ודעת העקרי הר"ט (מובא בס' יד יוסף) ולא אמרינן, "כבוש כמבושל" אלא בדברים חיים, או אפילו בדברים המבושלים שנכבשו במשקים אחרים שלא נתבשלו בהם, אבל בדבר מבושל שנכבש באותה משקה עצמה שבה נתבשל, לא אמרינן, "כבוש כמבושל".

ו. שאלה : נחערך ליסור לח בהיתר לח, אם גם כזה אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה" ?

תשובה : א) אם נחערב איסור לח בהיתר לח, כגון, שנפל דם וכיוצא בו, לתוך רוטב של היתר, לרידן, דק"ל ד"חתיכה נעשית נבלה" גם בשאר איסורין, הדין הוא, דאם לא הי' סי' בהיתר נגד האיסור, אז, אם נחערב בדרך בשול, שהוא בנתינת טעם, וראי דהכל נעשה נבלה, ואם אח"כ נפל מן הרוטב הזה לתוך תבשיל אחר של היתר, צריך להיות סי' נגד כל הרוטב, ולא סגי לחשוב כמה נבלע בשיעור רוטב זה מן האיסור. אפילו בהפסד מרובה, ואם יש סי' נגד כל הרוטב, הכל שרי, וכן, אם נתרבה הרוטב בשוגג עד שנעשה סי' נגד האיסור ונגד הרוטב הראשון, אז הוא ג"כ מותר ; אבל לח שנתערב בלח שלא בדרך בשול, אמרינן, דבהפסד מרובה סגי בס' נגד האיסור לחוד, לפי חשבון כמה נבלע בשיעור רוטב זה מן האיסור, דבהפסד מרובה, סמכין אדעה, ולא אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה" בלח בלח.

(ב) וכל זה הוא דוקא בשאר איסורין, אבל בבשר-בקלב, אמרינן ד"חתיכה נעשית נבלה" כהאי גונא, אפילו שלא בדרך בשול, וצריך סי' נגד כל הרוטב שנפל, אפילו בהפסד מרובה, אלא, ולצורך גדול, איכא צד להקל כהאי גונא, אף בבשר-בקלב, בהפסד מרובה. (ו)

ז. שאלה : חתיכה שנלטה ליסור ע"י מליחה, והאיסור הוא מינו, ונפלה לתבשיל, ויש ששים נגד האיסור, אם אמרינן גם כזה דין ד"אפשר לסוחטו" חסור, או לאו, ומותרת גם החתיכה עלמה ?

תשובה : אף דק"ל ד"אפשר לסוחטו" אסור, וגם ק"ל ד"חתיכה נעשית נבלה" אף בשאר איסורין, מ"מ, אם החתיכה בלעה איסור רק צ"י מליחה, והאיסור הוא מינו, ונפלה החתיכה הזאת לתבשיל שבקדרה, ויש ששים בהתבשיל רק נגד האיסור, יש מקום לומר ד"אפשר לסוחטו" מותר, ולפי"ז, החתיכה עצמה ג"כ מותרת. (ז)
שאלה

מקור ההלכה

(ז) מ"ז, ופרי מגדים, (בסיון, צ"ב), ועיין בברתי ופ"תי (ז) נודע ביהודא, חו"ד סימן ב'.

ח. שאלה : חתיכה שנכלסה איסור, ואין בה ס' נגד האיסור, ונפלה לקדרה פס שאר חתיכות, ואין ששים בקדרה רק נגד האיסור, והחתיכה האסורה נתערבה ואינה ניכרת, ויש רוב חתיכות כנגדה ?

תשובה : א) דעת הגרע"א, דחתיכה שנאסרה מחמת האיסור דאפשר לסוחטו, בטלה חד בתרי, ולא חיישינן שמא נשאר בה כל הטעם, וכשיבשלה אח"כ תתן טעם.

ב) ודעת הפרי מגדים להחמיר, דכיון שהחתיכה האסורה ניכרת ומובדלת בין החתיכות, רק לנו אינה ניכרת, אין לנו להקל ולומר דבטלה ברוב ושגם החתיכה עצמה תהי' מותרת, אלא אמרינן, דאם אין ששים נגד החתיכה, אסור כל מה שבקדרה, אבל אם יש ששים נגד כל החתיכה, מותרת אף החתיכה עצמה, דכיון שיש רוב חתיכות של היתר כנגדה, והיא אינה ניכרת, בטלה היא ברוב, כדין יבש ביבש, וְחִתִּיכָה הֲרֹאֵרִי לְהַתְּכַבֵּד לא מקרי בכהאי גוונא, משום דאין איסורה מחמת עצמה, ואף לדידן, דאמרינן „חתיכה נעשית נבלה“ בשאר איטורין, אפילו הכי, לא מקרי איסור מחמת עצמו היכא דהאיסור בא מחמת בליעה, ורק בבשרי כחלב אמרינן, דאף ע"י בליעה מקרי איסור מחמת עצמו.

סימן קז.

א. שאלה : המכסל הרבה ביצים בקליפתן בקדרה, איך יתנהג בשעת לקיחתן מן הקדרה לקטרה, שלא יהי' שם שום חשש, שמא ימלא בלחם מהן אפרוח או טפת דם במקום האוסר ?

תשובה : המכסל הרבה ביצים בקליפתן, לא יוציא את הביצים מהמים עד שתצטנן הקדרה, או עד שיתן על הביצים מים צוננים לצנן אותן, ואח"כ יוציאן, משום דחיישינן, שמא יקצא באחת מהן אפרוח או טפת דם במקום האוסר, לכולי עלמא, ובאם הי' מוציא את הביצים קודם שתצטנן הקדרה, שמא היתה נשארת אותה הביצה שיש בה האפרוח עם האחרונות, והיתה אוסרתן, לפי שלא הי' נשאר שם ששים ואחת ביצים לבטלה. א)

ב. שאלה : כדעבד, אם לא עשה כן, אלא עירה את הביצים מעט מעט לקטרה, ונמלאת אחת מהן טרפה ?

תשובה : א) יש אוסרין הכל, מטעם דחיישינן שמא נשארת הטרפה לבסוף, וממילא, לא הי' ס"א באקדרה נגד הביצה
הטרפה

הטרפה, וא"כ, נאסר כל מה שהי' בקדרה, וחוזר ואוסר כל מה שבקערה; והוא הדין, דאפילו אם לא עירה אותן לקערה, אלא נשארו בקדרה, ועירה המים הרוותחין מהן, ג"כ אסור הכל, משום דחיישנן, דשמא היתה הביצה האסורה בשולי הקדרה, ונאסרו כל הביצים שאצלה, דכל זמן שהיו המים בהקדרה, היו המים מוליכים את הטעם לכל הביצים, והיו כולן מסייעות לבטל את הביצה האסורה, אבל עכשו, דהמים אינם שם, אין שאר הביצים מסייעות לבטל, ולפיכך, נאסרו כל הביצים הנוגעות בהביצה האסורה, מחמת לחלוחית המים שעליה, ואוסרות אח"כ גם את הביצים האחרות הנוגעות אח"כ באותה הביצה שנגעה בביצה האסורה, ולכן, כולן אסורות, אפילו הן מאה. (ב)

(ב) וכן הדין, גם בדגים קטנים שנתבשלו, ונמצא בהם דג טמא בקערה, ולא עירה כלום בפעם אחת אל תוך הקערה, או שיש ספק בדבר אם עירה בפעם אחת, דאז ג"כ חיישנן שמא נשאר האיסור לבסוף, ולא הי' ס' נגדו, ולפי"ז, נאסרו הדגים שבקדרה, וחוזרים ואוסרים כל מה שבקערה, כמו בביצים, דחד דינא לתרווייהו. (ג)

(ג) ויש מתירין בכל ענין, בין בביצים ובין בדגים, משום דלא מחזיקין איסור, לומר, דנשאר האיסור בלא ס'. (ד)

(ד) ויש פוסקים דסוברים, דדוקא בדגים יש להתיר בכהאי גוונא, משום דאיכא טעם להתיר, דאמרינן, דהמיעוט דגים שנאסר בהקדרה בטל ברוב תערובות. מחמת הטעם, ד"איסורא ברובא איתא", ולפיכך, אינם חוזרים ואוסרים את השאר, אבל בביצים יש לאסור, כיון דאין רגילות לבשל ביצים כל כך הרבה ביחד, עד שיהי' אפשר לעשרים או שלשים ביצים שנאסרו בקדרה, להקטיל ברוב תערובות של היתר בקערה, ולפיכך, אין להתיר בכהאי גוונא כי אם בדגים בלבד, וכן עיקר. (ה)

ג. שאלה: הולילו כל צילה וצילה לבדה בלילה הקף, ואח"כ נמלאת צילה אחת מרפה?

תשובה: אם הוציאו כל ביצה וביצה לבדה באותה הקף, יש להחמיר אפילו לדעת המתירין, ואפילו בדגים, בכהאי גוונא, יש לאסור כולם, דחיישנן, שמא הוציא את האיסור בהקף תיכף בפעם הראשונה, וא"כ, נאסרה הקף מיד ונעשתה נבלה, ואז הלא אוסרת היא את כולם. (ו)

ד. שאלה: עירה את הביצים מעט מעט לקטירה, ונמלאת אחת מהן מרפה, מה דינה של הקדרה שנתבשלו בה הביצים?

תשובה

מקור ההלכה

(ב) איסור וחיתור, ושו"ן, והיא דעת הבית יוסף. (ד) רמ"א.

בשם הסמ"ק. (ה) פ"ז, ועוד פוסקים.

(ג) ש"ך. (ו) מ"ג.

תשובה : (א) דעת הרמ"א, דאפילו לדעת המחמירים, ואוסרים בכהאי גוונא את הביצים, מ"מ, אין לאסור את הכלי שנתבשלו בו הביצים, משום דאמרינן, דמעמידין אנו את הכלים על חזקתם. (ב) דעת הש"ך בשם המהרי"ל, דאין להתיר את הכלים רק לאחר שהיית מעת-לעת

ה. שאלה : הוילאו עם כף דג טמא מן הקדרה, ויש כ' צהכף נגד האיסור, אם מותר להחזיר את הכף להקדרה?

תשובה : (א) אם הוציאו דג טמא, או שאר איסורים שאינם פוגמים, מן הקדרה בכף, אסור להחזיר את הכף להקדרה, אעפ"י שיש ס' בהכף נגד האיסור, דכיון דהכף בלעה מהאיסור, כבר נאסרה הכף, ואין משערין בכלים בס', משום דלא ידעינן אם הבליעה מפעפעת בכל הכלי ; ובדיעבד, אם החזירו את הכף לתוך הקדרה, צריך ס' בתבשיל נגד האיסור שהי' בהכף, ולא נגד כל הכף, דבכלים לא אמרינן „חתיכה נעשית נבלה“, וזהו דוקא, אם הכף של עץ או של מתכת היתה חדשה, או אפילו אינה חדשה, אלא שאינה בת-יומא, וגם עוד תנאי — שלא תחבו את הכף לתוך התבשיל, רק לקחו בהכף את האיסור שהי' למעלה מן התבשיל, אבל אם הכף היתה ישנה, או של חרס — אפילו חדשה, או שתחובה עכשו להתבשיל, אי' הדין, דהבליעה נעשית נבלה, וצריך ס' נגד כל הכף. (י)

(ב) ודג טמא, אוסר עד מאתים, ואם אין מאתים נגד הדג הטמא, נאסר הכל, ואפילו הכלי. (ח)

ג. שאלה : הי' מעט מן התבשיל עם האיסור צהכף, והחזיר את הכף להקדרה?

תשובה : (א) אם הי' מעט מן התבשיל ביחד עם האיסור בהכף, והחזירה הכף לתוך הקדרה, צריך ס' גם נגד מעט התבשיל, אפילו אם הכף היתה חדשה, דהמעט מן התבשיל שבכף נעשה נבלה, ואע"ג דהכף היא כלי שני, מ"מ, אנו מחזיקין את הכף כמו כלי ראשון, דמאחר שהוציא את הכף עכשו מקדרה רותחת, כבר נחשבת כמו כלי ראשון, לחומרא. (ט)

(ב) ויש פוסקים שסוברים, דבכהאי גוונא, צריך לשער בס' נגד כל הכף, משום דלא ידעינן כמה בלעה הכף, כיון שהחזירה עם מעט התבשיל להקדרה, ולפיכך, כל מה שבלעה הכף, נעשה נבלה בהכף. (י)

ד. שאלה : נמלא זכוכית צהכף, מה דינו של התבשיל?

תשובה

מקור ההלכה

(ז) רמ"א, ש"ך, פרי מגדים, הוות דעת, ועיין (ט) רמ"א, וש"ך.

בפימן דיה (י) כרתי ופלת.

(ח) תשובת מהר"ל, סימן תקצ"ג.

תשובה : א) זבוב, וכיוצא בו, מדברים המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם, שנמצאו בתבשיל, זורקן, והתבשיל מותר, משום שאין פליטת כל אלה הדברים הפוגמים אוסרת. וכן המנהג פשוט. יא)
ב) והשיך הביא בשם כמה פוסקים, דזבוב אוסר במאכל, וסיים, דבהפסד מרובה ושעת הדחק, נראה להתיר ; מיהו, בחלא ושכרא, לכולי עלמא אוסר.

סימן קח.

א. שאלה : אם מותר לנכות כשר כשר עם כשר נבלה, או של בהמה טמאה, בתנור אחד ?

תשובה : א) לכתחלה, אסור לצלות בשר כשר עם בשר נבלה, או של בהמה טמאה, בתנור אחד, אעפ"י שאינם נוגעים זה את זה, והתנור גדול, ופתוח מעט למעלה במקום שהעשן יוצא, משום הסעם, דלענין לכתחלה אמרינן, "ריחא מילתא היא", כרב דס"ל הכי בפסחים (ע"ו :). א)

ב) ואם פי התנור סתום בדף ופתוח קצת, דינו כמו במקום שהעשן יוצא. ב)

ג) ואפילו איסור דרבנן, נמי אסור. א)

ד) וכתב הכרתי ופלת, דדעת הפרי חדש היא להקל, אפילו לכתחלה, בתנור גדול שפתוח במקום שהעשן יוצא ; וכתב עליו : ונכון הוא, דהא יוצא הריח דרך אותו החור לחוץ, ואפילו ה"י האיסור שמן הרבה, והבשר כחוש, ובלבד שלא יגעו זה בזה.

ב. שאלה : אם אין חלוק בזה, בין אם ההיתר והאיסור הם שמים, או כחשים ?

תשובה : א) דעת הט"ז, והש"ך, והמנחת יעקב, דדוקא כשאחד מהם – האיסור או ההיתר – הוא שמן, או הדין, דאסור לצלות אותם לכתחלה, ואפילו אם ההיתר הוא שמן והאיסור הוא כחוש, ג"כ אסור, מטעם דאמרינן ברית ד, אזיל ההיתר ומפטם לאיסור, והדר אזיל האיסור ואוסר את ההיתר, ואע"ג דק"ל בכל מקום, דאין הנאסר יכול לילך ולאסור, אלא אם כן במקום שהאיסור בעצמו יכול לילך לשם מ"מ, באיסור דריח שאני, לפי שהפטום מוליך את הריח והטעם הכחוש עמו ; אבל

מקור ההלכה

ב) פרי מגדים

ג) פרי מגדים, וזוהי דעת.

יא) מחבר, ורמ"א.

יב) מחבר, ופוסקים.

כור הלכות תעורבות סימן קח המבחק צא 181

אבל אם שניהם — האיסור וההיתר — הם כחושים, כגון בפת, וכדומה, שאין בהם סרך שמנונית, או מותר אף לכתחלה.

ב) דעת הפרי מגדים, והחות דעת, דהמחמיר אף בששניהם כחושים, תבוא עליו ברכה.

ג) ודעת הכרתי ופלתי, דמן הדין, אסור לכתחלה, אף בששניהם כחושים.

ג. שאלה : אם מוכר לללות כבד עם תבשיל בתנור א' ?

תשובה : לצלות כבד עם תבשיל בתנור א', מותר אף לכתחלה, אפילו למאן דאמר „ריחא מילתא היא“, דכל דם הוא כחוש, והדם הנבלע בכבד הוא דבר קלוש. ז)

ד. שאלה : אם מותר לבשל בשר שנמלח עם בשר שלא נמלח, בתנור א' ?
תשובה : בשר שלא נמלח, או שנמלח בכלי שאינו מנוקב, אוסר את הבשר הכשר שנתבשל עמו בתנור א', משום דאמרינן „חתיכה נעשית נבלה“ אפילו גבי דם. ה)

ה. שאלה : בדיעבד, אם ללו בשר כשר עם בשר נבלה, או עם בשר של בהמה ממאה, בתנור אחד ?

תשובה : בדין זה יש הרבה פרטים :

א) בדיעבד, אם צלאום בתנור גדול שמחזיק י"ב עשרונים (לערך ל"ו למרות קמח) בקרקעית התנור, ופיו פתוח קצת, או בתנור קטן ופיו פתוח ממש, (דבאם פתוח קצת הוי כסתום) או בתנורים של אופים, דמסתמא הם גדולים, מותר הכל. ו)

ב) ובאם התנור הוא סתום לגמרי, ואינו פתוח לא למעלה ולא מן הצד, או אסור אפילו בדיעבד, ואפילו בתנור גדול. ז)

ג) ובהפסד מרובה, יש להקל אפילו בתנור קטן וסתום לגמרי, דלא אמרינן „ריחא מילתא היא“. ח)

ו. שאלה : אם אין בזה חלוק, בין אם הדברים הנלוים הם מגולים בשעת הללי, ובין שהם מכוסים ?

תשובה : אם אחד מהדברים הנצלים הוא מכוסה בבצק או בקערה, וכיוצא בו, אז מותר לצלותם אפילו בתנור קטן ופיו סתום. ט)

ז. שאלה : אם אין חלוק בזה, בין דבר חריף ובין דבר שאינו חריף ?

תשובה : בדין זה יש הרבה חלוקי דעות :

דעת

מקור ההלכה

ד) ט"ז, וחות דעת. מסקנת הפוסקים.

ה) מהרש"ל. ה) פרי מגדים.

ו) רמ"א, פרי חדש, בית יצחק, יתדא כותי. ט) מתבר.

ז) פלתי, פרי מגדים, וחות דעת.

(א) דעת הרמ"א, דאם האיסור הוא דבר חריף, וכל שכן אם ההיתר הוא דבר חריף, אמרינן בזה, ד"ריחא מילתא היא", ואפילו בדיעבד אסור
(ב) דעת המהרש"ל, והב"ח, והכרתי ופלתי, דדוקא בתנור קטן או מכוסה, הוא דאסור, אבל בתנור גדול ופתוח, מותר בדיעבד.
(ג) דעת הס"ז, דאפילו בתנור גדול ופתוח, נמי אסור.
(ד) דעת הפרי מגדים לחלק, דבאם ההיתר הוא חריף, קיימא לן לאסור, ובאם האיסור הוא חריף, אז, בהפסד מרובה וצורך גדול, "צריך עיון".
(ה) ודעת החכמת אדם, דבהפסד מרובה, יש להחזיר, אם האיסור הוא דבר חריף, אפילו בתנור סתום, או אפילו בהיתר חריף, בתנור גדול ופתוח
(ו) מיהו, בכירה, אין לאסור אפילו אם נצלו איסור והיתר של דברים חריפים. י

ח. שאלה. אס גס בדבר חריף יש חלוק, בין אם הדברים הללוים המה מגוליס בשעת הלל, ובין מהם מכוסים?
תשובה: (א) אם האיסור או ההיתר, שאחד מהם הוא דבר חריף, הוא מכוסה אפילו בבצק בצלמא, אז הדין, דמותר הוא בדיעבד. יא)

(ב) ואם מכוסה הוא בכלי, מותר אפילו לכתחלה. יב)
(ג) ובאם הבצק הוא משוח בשומן, או שנלוש בשומן, דינו כמגולה. יג)
ט. שאלה: במקום שרית חוסר, אס לין חלוק בין אס יש ס' כהיתר נגד האיסור, ובין אס לין ס' נגד האיסור?
תשובה: (א) הרמ"א הביא יש מי שאומר, דכל מקום דאמרינן "ריחא מילתא היא", ואוסר אפילו דיעבד, כגון בדבר חריף, היינו דוקא, היכא דליכא ס' בהיתר נגד האיסור, אבל בדאיכא ס' בהיתר, אז הדין, דאפילו כל מה שבתנור מצטרף לבטל בס', ולצורך הפסד מרובה יש לנהוג כן, ואף דאין איסור בלוע יוצא בלא רוטב, מ"מ, בריחא, יש להקל, דכל הנכנס בספק מסייעו לבטל, הואיל ויש מקילין בריחא. יד)
(ב) ודעת החכמת אדם, דהקדרות שהן מכוסות, אינן מסייעות לששים.
(ג) ובכל מקום שאוסר עד ס' בריחא, אם הי' ספק אם הי' ס', מותר אפילו באיסור דאורייתא. טו)

י. שאלה: אס מותר לאפות פת עם צער בתנור אחד?
תשובה: (א) דעת הרמ"א, דלכתחלה אסור לאפות פת עם בשר בתנור אחד, ובדיעבד, אם אפום, אפילו בתנור גדול, ופיו פתוח למעלה

מקור ההלכה

(י) פרי מגדים.	(יג) כרתי ופירתי בשם אחרונים, וחכמת אדם.
(יא) רמ"א, וש"ת בס' ערוגות הבושם	(יד) פרי מגדים
(יב) פרי מגדים	(טו) נפש חיה

למעלה, אסור לאכול את הפת עם חֶלֶב, אם יש לו פת אחר, דהוי כלכתחלה, כיון שיכול לאכול את הפת בפני עצמו בלא חֶלֶב, ודוקא, כשאין התנור פתוח אלא במקום שהעשן יוצא, אבל אם הוא תנור גדול, ופתוח הוא לגמרי, או ככירה יחשב, ומותר אפילו לכתחלה. (ט)

(ב) ודעת הפרי חדש, דאפילו אם אין לו פת אחר, ג"כ אסור לאכלו עם חֶלֶב, הואיל ויכול לאכלו בלי חֶלֶב.

יא. שאלה : פת שנאפה ע"י נכרי צריך עס איסור, חס מותר לקנות אותו פת ?

תשובה : אם נכרי אפה פת ביחד עם איסור, אסור לישראל לקנות אותו פת, אם יש לו פת אחר, דכל זה מקרי „לכתחלה“, אבל אם אין לו פת אחר בריות, מותר, דלענין זה כבר מקרי „בדיעבד“. (י)
יב. שאלה : חס מותר לקנות מן נכרי דברים המתכשלים בכליחם, כל שאין בהם משום חסור בשול עכו"ם ?

תשובה : המנהג לקנות מן נכרים דברים המתבשלים בכליהם, כל שאין בהם משום בשול עכו"ם, כגון, אגוזים שלמים, וכיוצא בהם, משום דסתם כליהם אינם בני-יומן ; ואע"ג ד„נותן טעם לפגם“ אסור לכתחלה, מ"מ לא חשבינן את הקנין לכתחלה. (י)

יג. שאלה : דבר-איסור שנעשה לרית, ונתנוהו בתנור כדי שיתן ריח כהפת, חס מותר לאכול את הפת ?

תשובה : דבר-איסור שנעשה לרית, ונתנוהו בתנור שנאפה בו פת כדי שיתן ריח בהפת, הדין הוא, דאפילו אם נאפה הפת בתנור גדול עם פה פתוח, אמרינן ד„ריחא מילתא היא“, ודינו כדין דבר חריף, ולפיכך, אם נתנו לריח שיכנס בהפת שבתנור, והריח הוא של בשר, אסור לאכול אותו הפת עם חֶלֶב, וכן להיפך, וכל שכן, אם הריח הי' של דבר איסור, דודאי אסור לאכול אותו פת לגמרי, ואפילו אין לו פת אחר, כל שאין סכנה בדבר, דכיון שעשאו בכונה לרית, ודאי „ריחא מילתא“ היא בכל ענין. (י)

יד. שאלה : איסור והיתר שנללו תחת מחבת שכפו עליהם, והאיסור וההיתר הם מנולים ?

תשובה : אם העמידו מחבת שיש לה רגלים גבוהות, וצלו תחתיה או אפו תחתיה איסור עם היתר, והאיסור וההיתר היו מגולים, או הדין, דאסור אפילו בדיעבד, דבכהאי גוונא אמרינן „ריחא מילתא היא“. (כ)
שאלה

מקור ההלכה

(ט) פרי מגדים. (יט) ש"ך, ופרי מגדים.

(כ) רמ"א

(טז) פרי מגדים.

(יז) רמ"א, ופרי מגדים.

(יח) תורת המאה, ושו"נ.

פו. שאלה : אפוא פה עם כשר תחת מחבת שכפו עליהם, והפך והכשר היו מגולים ?

תשובה : אם אפוא בכהאי גוונא פה עם בשר, אסור לאכול את הפת בקֶבֶב, וזהו דוקא בפת מועט, או שעשו היכר בהפת, אבל בפת מרובה אסור אפילו לאכלו לבדו, גזרה שמא יאכלנו בקֶבֶב. (א)

פו. שאלה : אפוא פשטידל של כשר ככירה, תחת המחבת שכפו עליה, ולח"כ אפוא כלותו מקום ממש מיני עוגות של חלב, ושניהם נאפו על קרקע הכירה בעלמא ?

תשובה : (א) אם נאפו על קרקע הכירה בעצמה, בזה אחר זה, אין שום איסור בזה, מאחר דלא נשארה שמנונית על המקום שהונחה הפשטידל של בשר, ואי משום ריח הפשטידל של בשר שנקלט באותו מקום, לא מצינו פסוק של ריח בכלי שיחזור ויפטם את האוכל ; ואפילו דבר שנעשה להריח, ועדיין ריחו בתנור הוא, מ"מ, אין לחוש אם הי' בזה אחר זה, ובלבד שלא יגע ממש בהמחבת. (ב)

(ב) מיהו, אם הוציעה המחבת צ"י שני המינים שנאפו תחתיה, ושניהם מגולים, אז, דין המחבת הוא כדין כסוי הקדרה, שהרי המחבת היא כמו כסוי, והוציעה של הפשטידל של בשר נוספת אח"כ על העוגות של חלב, ולפיכך, אפילו אם נאפו בזה אחר זה, אם אין ששים בהעוגות של חלב נגד מקום המחבת של הפשטידל של בשר, אסורות העוגות של חלב, וכן הדין בשאר איסורין, כשאפו את ההיתר אחר האיסור תחת המחבת, ופשוט הוא, שאם אחד מהשני דברים – האיסור וההיתר – הי' מכוסה בכלי, אין כאן איסור, דאין הוציעה עולה מהמאכל עצמו. (ג)

יז. שאלה : אפוא תחלה את האיסור תחת המחבת, והמחבת לא הוציעה ממנו, ולח"כ אפוא את ההיתר תחת המחבת, והמחבת הוציעה ממנו ?

תשובה : (א) מדעת הש"ך ועוד פוסקים, לדעת הדמ"א, נראה להתיר בכהאי גוונא.

(ב) והגרע"א הניח זה ב"צריך עיון", ומצדד לאסור.

יח. שאלה : חמץ בפסח שאוסר במשהו, הי"ך דינו לענין ריח ?

תשובה : בדין זה יש הרבה פרטים וחלוקן דעות.

(א) דעת המגן אברהם (בסימן תמ"ז באו"ח), דאם התנור קטן וסתום לגמרי והאיסור וההיתר מגולין תוך התנור, אז הדין, דאצ"ג דבשאר איסורין, בכהאי גוונא, מותר בדיעבד, מ"מ, בחמץ בפסח שאוסר במשהו, אמרינן בזה, ד"ריחא מילתא היא", ואוסר אפילו בדיעבד, ואפילו בהפסד מרובה, דריחא

מקור ההלכה

(א) רמ"א, ש"ך, פרי מגדים, (ב) רמ"א, ושל
(ג) רמ"א, ועוד פוסקים. וחכמת אדם.

דריחא הוי ג"כ משהו, וכיון דחמץ בפסח הוי במשהו, מסילא דגס ריח
אסור ג"כ.

(ב) ודעת הנודע ביהודא, והחוק יעקב, להתיר אף בכהאי גוונא, בהפסד
מרובה.

(ג) ובאם התנור הוא קטן ופתוח קצת, דעת הפרי מגדים, והדגול מרובה,
להתיר אף בהפסד קצת.

(ד) ואם התנור הוא גדול ופתוח קצת, אז, אפילו בלא הפסד מרובה נמי
שרי, ואם התנור הוא גדול וסתום לגמרי, אז מותר בהפסד
מרובה. (כו)

(ה) ואם רוב התבשיל של ההיתר הוא דבר חריף, אז, אפילו בתנור גדול
ופתוח, אסור אף בהפסד מרובה. (כז)

יט. שאלה : אס מותר לבשל בשר וחלב בקדרות מיוחדות בתנור אחד ?

תשובה : דבר מסתמך הוא מכל הפוסקים, דחשש ריח אינו אלא בצלי
על השפור, כשצולין את האיסור סמוך אצל ההיתר, והשפורין
אינם רחוקים זה מזה, ומרבים האש למטה, והבשר נצלה ע"יו, אבל אם בא
לבשל בקדרות, זו לעצמה וזו לעצמה, אז הדין, דאפילו אם הקדרות אינן
מכוסות למעלה ואפילו בתנור קטן ופיו פתוח קצת, מותר אפילו לכתחלה ;
והטעם הוא, שאין ריח הדברים המתבשלים אסור כל כך, כיון שכל תבשיל
הוא בקדרה המפסקת. (כ)

ב. שאלה : אס לליקד חשוב כמו בשול, או כמו ללי אש ?

תשובה : (א) צליקד חשוב כמו בשול, משום דבצליקד יש רוטב,
ודמי לתבשיל, ולכן, דינו כדין תבשיל, כיון דכל מין הוא
בקדרה בפני עצמו, מיהו, אם אין הקדרה מפסקת בצליקד, כגון, דבקדרה
אחת איכא צלי, והיא מלאה על כל גדותיה, והריח יוצא ואין לו עכוב,
ואין גוף הקדרה מפסיק בינו ובין הצלי האחר, אז הדין, דאסור הוא משום
ריח. (כו)

(ב) וכל זה הוא דוקא, אם התנור הוא פתוח קצת, אבל אם התנור הוא סתום
מכל הצדדים אף במקום שהעשן יוצא, כדרך שמטמינים החמין כל
הלילה לצורך שבת, אז, אפילו בתנור גדול אסור, אפילו בדיעבד, אם
האיסור וההיתר המה מגולים, ובדפוס מרובה, איכא להקל אפילו בתנור
קטן. (כז)

כא. שאלה : דניס שאלו עס בשר בתנור אחד ?

תשובה

מקד ההלכה

(כו) פרי חזאר.

(כז) רמ"א, פרי מגדים.

(כד) פרי מגדים

(כה) אחרונים.

(כו) רשב"א, מתב, וש"ך.

- תשובה : א) דעת הרמ"א, להתיר בדיעבד, אם נצלו דגים עם בשר, ואפילו בתנור קטן ופתום לגמרי. (ט)
- ב) ודעת החכמת אדם, לאסור לצלות בשר עם דגים, ואפילו אם אינם מונחים זה אצל זה, ואין שום חשש שמא יזוב מאחד לחברו, מ"מ, אסור אף בדיעבד, מטעם דאמרינן בכל מקום ד"חמירא סכנתא מאיסורא", אם לא בתנור גדול, או שאחד מהם מכוסה, דאז אין שייך ריחא.
- כב. שאלה. דגים שנללו עם בשר בתנור אחד, וזכ מן השומן בתנור, ונכלט בתנור ?
- תשובה : בזה, אמרינן, דהדגים מותרים, דכל זמן שאין השומן זב תחת הדגים, אין לחוש לסכנה בפליטת כלים. (י)
- כג. שאלה : נצלו דגים במחצת, ובחזק נפל סימן חס על המחצת ?
- תשובה : גם בזה, אמרינן, דאין שום חשש להדגים, משום דהוי רק בליעת כלי, ואין סכנה בפליטת כלים. (יא)
- כד. שאלה : חס מותר להוסיף עד ס', בתערובות האמורה משום סכנה ?
- תשובה : א) דעת החמודי דניאל, דבתערובות האמורה משום סכנה אין שייך הדין של "אין מבטלין לכתחלה".
- ב) והפרי מגדים הגיה זה ב"צריך עיון". (יב)
- כה. שאלה. נשפך חיזה איסור על מרדא (שאפיל בלע"ז), חס מותר לתת פל' היתר ?
- תשובה : א) אם המרדא שנשפך עלי' איסור, או שהוציאו בה פשטידא של איסור, היא בת-יומא, או הדין, דאסור לתת עלי' היתר כל היום, ולא מהני בה הגעלה ולא קליפה בכלי אומנות, ואפילו הגעלה אחר הקליפה ג"כ לא מהני, משום דמרדא הוי כתשמיש שע"י האור, דצריך דוקא לבון. (יג)
- ב) ואם המרדא אינה בת-יומא, ואין לו אחרת, אז הדין, דמותר להשתמש בה ולאכול את הפת, ולא גזרינן שאינה בת-יומא אטו בת-יומא, אפילו לכתחלה, אבל זהו דוקא, כשהנחתום הוא נכרי, והוא במקום שאוכלים פת נחתום-נכרי, והנכרי לא ישמע לנו להשיג מרדא אחרת, לפיכך, הותר גם לישראל להשתמש באותה מרדא לכתחלה, אבל אם האופה הוא ישראלי, או, אסור לו לכתחלה להשתמש גם באינה בת-יומא, כמו בכל הכלים שנזרו על אינן בני-יומן. (יד)

שאלה

מקור ההלכה

כא) כסימן קפ"ד	יב) כסימן ק"ב, וכסימן ק"א
ל) פרי מגדים	יג) רמ"א, ושי"ך
לא) שם	יד) פרי הדגש, ט"ז, פרי מגדים, והכמת אדם.

כו. שאלה : בדיעבד, אם נתנו היתר על מרדא שנשפך עלי' איסור ?
תשובה : בדיעבד, אם עברו והוציאו פת במרדא בתדיומא, שנשפך עלי'
שמנונית של איסור, הדין הוא, דהפת הראשון אסור משום
שמנונית האיסור שעל המרדא, והשאר מותר, וכן הדין, בשומן של בשר
לחלב, או להיפך. (יה)

כז. שאלה : מרדא, שנשפך עלי' שמנונית של איסור, והולילו עמה פת, והפת
הראשון שנאסר נתערב, ואין מכירים אותו ?
תשובה : א) דעת הט"ז בשם האיסור והיתר, והחות דעת, דאם נתערב
הפת הראשון שנתערב, ואין מכירים אותו, אז הדין, דבטל
חד בתרי, ואפילו אם הפת הוא „חתיכה הראוי' להתכבד“, מ"מ, בטל ברוב,
כיון שאין איסורו מחמת עצמו.
ב) ודעת הפרי מגדים, דכל הלחמים שנתערב בהם אותו שנאסר, אסורים
מיהו כדי קליפה.

כח. שאלה : פת שמונח ע"נ חבית פתוחה של יין נכך נגד המגופה ?
תשובה : א) אם הפת הוא חם, אז הדין, דאפילו אם היין הוא של סתם
יין, שמתר בהנאה, מ"מ, אסור הפת, משום דריח כי האי
חשיב כאוכל. (יז)

ב) ואם הפת הוא צונן, אז הדין, דאפילו אם החבית היא פתוחה, או אפילו
אם הפת הוא חם והחבית היא סתומה, הפת מותר. (יז)
ג) ואם הפת הוא של שעורין, בין שהי' הפת חם והחבית סתומה, ובין שהי'
הפת צונן והחבית פתוחה, הפת אסור. (יח)

כט. שאלה : אפו בתנור כת שגלש בחלב ופת שגלש בשומן, ועוד פת אחר
בלא חלב ובלא שומן, והפת של חלב הי' נתון למעלה, והפת של
שומן למטה, ובאמצע נתנו לאפות חלות לנורך שבת ?
תשובה : אם הפת הנלוש בחלב או בשומן הי' רק כעין פשטידא,
היינו, שלא היתה שום שמנונית טוחה עליו מבחוץ, רק היתה
בלועה בו מחמת מיצוט השמנונית, וגם התנור הי' גדול ופתוח, והחלות
לא נגעו, לא לזה ולא לזה, וגם לא הי' שום דבר משופץ, וגם לא ראו
החלות שום זיבה כלל, אז יש להתיר בדיעבד, אבל אם הי' שומן טוח על
הפת מבחוץ, יש לאסור בדיעבד. (יט)

ל. שאלה : אם מותר לקלוף בפיו ריח יין נכך דרך נקב שכחצית, לדעת אם
הוא טוב ?

תשובה

מקור ההלכה

ד) חות דעת.	ד) מחבר ושי"ך
ז) שי"ך בדיעת השי"ך.	ז) תשובת הציב משה, חו"ד סמן ל"ה.
ח) שי"ך.	

תשובה : (א) אפילו למ"ד דסובר ריחא מילתא היא, מ"מ, בזה, מודה הוא דמותר לשאוף בפיו דרך נקב שבחבית, והוא הדין בחוטמו, ריח של יין נסך בכדי להבחינו אם הוא טוב, הואיל דליכא כאן שום הנאה, ואדרבא, ריח היין שחזק הוא, נכנס בגופו ומזיקו, וגם אין הוא מתכוין להנאה ; ובדואק, אם כונתו ליהנות מהריח, אסור. (מ)

(ב) מיהו, אסור לטעום את היין נסך, אעפ"י שאינו בולעו, וכן אסור ללחכו בלשנו, והוא הדין, דבאיסור אכילה ג"כ אסור לטעום בפיו, ואפילו איסור דרבנן אסור, ומ"מ, טעמת בורית יש להתיר, דאין זה ראוי אפילו לאכילת כלב, והמחמיר, תבוא עליו ברכה. (מא)

(ג) וכן אסור לזלף יין נסך, מפני שאסור בהנאה, אבל סתם יינם שמותר בהנאה, מותר לזלף. (מב)

פ. שא"ל : שך של פלפלין וזנגביל (שקורין אינגבער) שמשימים בקנקני יין נסך, אם מותר להריח בהם ?

תשובה : מותר להריח בהם אפילו לכתחלה, מפני שאין היין נותן בהם כח, ואין עושים זאת כדי שהיין יתן טעם בתבלין, אלא אדרבא, שהתבלין יתנו טעם ביין, וגם זה האיש שמריח בהתבלין האלה, אינו מכוין לריח היין אלא לריח התבלין ; ובאם נותנים את התבלין ביין בכדי שיקבלו הם את טעם היין, אסור להריח בהם, מיהו, לבשמים דהבדלה, אסור להשתמש בתבלין האלה משום דמאיסי לדבר מצוה, ויש בזה משום "הקריבנו נא לפחתך", וגו'. (מג)

פ. שא"ל : פלפלין שאינם נתונים בקנקני יין נסך, אם מותרים לעורך בשמים דהבדלה ?

תשובה : (א) דעת הס"ז והמגן אברהם (סימן רצ"ז), להתיר שאר פלפלין לבשמים דהבדלה.

(ב) דעת הש"ך בנקודות הכסף לאסור.

(ג) ודעת הפרי מגדים, דצל פלפלין אין לברך כלל, משום דהריח שלהן מזיק, מפני שהוא הזק, וצריך עיון בספק ברכות, ומקוהו, בלא ברכה יריח, אם אין לו אלא פלפלין לצורך בשמים דהבדלה, וגם זה "צריך עיון".

פ. שא"ל : בשמים של מכו"ס, וכלאי הכרס, ועללה, אם מותר להריח בהם ?

תשובה : אפילו למאן דסבירא ל"י "ריחא לאו מילתא היא", מ"מ, בדבר העשוי להריח, כגון, בשמים של עכו"ם, ושל כלאי הכרס, ועללה, אסור להריח בהם, מפני שהם איסורי הנאה, ודוקא ביין מותר, משום

מקור ההלכה

- (ב) בחבר, חזת דעת, חכמת אדם
(מב) ש"ך ופוסקים.
(מא) י"א, ש"ך, ופרי מגדים.
(מג) ט"ז וש"ך בדעת החכמה.

כור הלכות תערובות סימן קח המבחן צה 189

משום דחזק היין והלך לחוטמו ומזיקו, וליכא בזה הנאה, אבל בשאר איסורים, אסור. (מד)

ד. שאלה: שאלו איסורים שאינם איסורי הנאה, אם מותר להכריח בהם? תשובה: דברים שהם מאיסורי אכילה ולא מאיסורי הנאה, מותר להריח בהם, אפילו אם עשויים לריח. (מה)

ה. שאלה: עכש מטהל עטן (שקורין טאבלאק), שנתנו בו ריח מאיסורי הנאה, אם מותר להכריח בו?

תשובה: אבק הנקרא "טאבלאק" שקנו מן עכו"ם, ויש לספק, שמא נתנו בו יין נסך לחזקו, או שמא נתנו בו ריח מאיסורי הנאה, מותר להריח בו, משום דאיכא בזה הרבה ספקות: א', אם סתם יינם בזמן הזה אסור בהנאה; ב', דשמא מה שנותנים בו יין אינו בכונה לחזק את היין, אלא כדי לתת בו ריח בעלמא, ג', שמא יש בו ס' נגד היין; וד', שמא אין גתנים בו יין כלל, ולפיכך, יש להתירו להריח בו, מיהו, אם ידוע, שנתנו בו ריח מאיסורי הנאה, אסור להריח בו וגם לעשנו. (ס)

סימן קמ.

א. שאלה: מהו נקרא יבש כיבש?

תשובה: כל שהאיסור עומד בפני עצמו, ואינו נבלל יחד עם ההיתר, אלא שאין מכירים איזה הוא האיסור ואיזה הוא ההיתר, כגון חטים בחטים, וכן שעורים, ואורז ודוחן, וחרדל, ושומשמן, וכיוצא בהם, כל אלה מקרי יבש, שהרי אינם נבללים יפה יחד, אבל כל שנבללים יחד, ואין כל אחד עומד בפני עצמו, כגון, שמן בשמן, יין ביין, ומים במים, וכיוצא בהם, שגוף האיסור נבלל יפה עם ההיתר, באופן, שבכל חלק מהתערובות ואפילו בדבר מוצט, יש גם איסור וגם היתר יחד, מקרי לח בלח. א)

ב. שאלה: ביצים עם ביצים, אם מקרי יבש או לח בלח?

תשובה: ביצים שנתערבו עם ביצים, אם הן שלמות מקרי יבש ביבש, ואם הן שבורות, או, יש חלוק בין החלבונים והחלבונים, דהחלבונים שלהן שהם דקים ומתערבים יפה יחד, הוי לח בלח

מקור ההלכה

(מד) מנחת, מנחת דעת. (מה) תשובת אמונת שמואל, וזיין בפ"ה.

(מו) שער המלך, מ"א הלכות באכילות אסורות, וזיין פ"ה.

א) פרי חדש ונוד סוואקין.

בלה, יבשל החלמונים, דכל חד וחד לחור' קאי, יבש ביבש מקרי ; ואם הביצים שנתערבו הן טרופות יחד, הכל הוי לח בלה. (ב)

ג. שאלה. קמח צקות, יבש ציבש מקרי, או לח בלה ?
תשובה : (א) דעת הב"ח והש"ך, דקמח בקסה לח בלה מקרי, כיון דנבלל כל דהו.

(ב) דעת המגן אברהם (או"ח סימן תס"ז), והחק יעקב, והגרע"א, דקמח בקמח לא הוי לח בלה אלא כשהוא רותח, והדגול מרבבה (או"ח סימן תל"א) כסופק ג"כ בזה.

(ג) דעת הפרי חדש, והכרתי ופלתי, והחכמת אדם, דבמקום הפסד מרובה, ובמין במינו, יש לסמוך על דעת הרמב"ם דס"ל דקמח בקמח מקרי יבש ביבש.

ד. שאלה : עיסה שנלושה מקמח ומי ציליס, יבש ציבש מקרי, או לח בלה ?
תשובה : (א) דעת החכמת אדם, וס' יד יוסף, דעיסה שנלושה מקמח ומי ביצים הוי לח בלה, ונפקא מינה, דבהפסד מרובה לא אמרינן, "חתיכה נעשית נבלה" ואם יש בין הכל ס', דהיינו, בהקמח והרוטב והתבשיל, הכל מצטרף לבטל את הביצה שנמצא בה טפת דם, או את הביצה שנולדה ביו"ט, ואפשר, דלא אמרינן בזה, "אפשר לסוחטו אסור".

(ב) ודעת המנחת שי, והס' נפש חי, לאסור את העיסה, משום דנעשה הכל גוש אחד, ונשאר האיסור כולו בהקמח, ולכן צריך ס' נגד כל העיסה.

(ג) ודעת תשובות מהרש"ם (סימן קצ"ג) דהכל מותר, מטעם, ד"חתיכה נעשית נבלה" ו"איסור דבוק" לא הוי רק מדרבנן, ואיסור דטפת דם הוי ספק אם ה"י במקום האוסר, אפילו הוא בחלמון, א"כ, הוי ספקא דרבנן, ולקולא.

ה. שאלה : איסור וכויתר, יבש ציבש, שנתערבו, מהו דינס ?
תשובה : אם נתערב איסור יבש בהיתר יבש, מין במינו, והאיסור אינו בגדר, "חתיכה הראוי' להתכבד", אז הדין, דבטל הוא ברוב מן התורה, דכתיב, "אחרי רבים להטות" בסנהדרין, וילפינן מזה לכל איסורין ג"כ, דאזלינן בתר רובא. (א)

ו. שאלה : מהו נקרא רוב לענין בטול איסורין ?
תשובה : (א) דעת המנחת יעקב, והמהרש"א, דבעינן דוקא חד איסור בתרי היתר, דרובא מקרי דוקא, באופן, שההיתר הוא כפל האיסור, היינו, אם האיסור הוא אחד, בעינן שיהיו שנים היתר כנגדו

במקור ההלכה

(ב) פרי הדש, ועוד פוסקים (ג) מהר"ם ופוסקים.

כור הלכות תערובות סימן קמ המבחר צו 191

כנגדו, וגם האיסור הוא שנים, או בעינן שיהי' בהיתר ארבעה — כפל במנין מהאיסור, וכן גם בבנין, אמרינן כן, דהיינו, שכל חתיכה מההיתר תהי' בגדולה כמו חתיכת האיסור.

ב) ודעת הש"ך, והפרי חדש, והכרתי ופלת, והחות דעת, ועוד כמה פוסקים, דאין צריך כפל בהיתר נגד האיסור במנין, רק משהו יותר סגי, דמידי דסגי ל"י ברובא, אף בכל שהוא יותר ממחצה סגי.

ג) ולהלכה, העלו רוב אחרונים להקל, כאותם הפוסקים דס"ל, דאין צריך כפל, אלא במשהו יותר בהיתר נגד האיסור סגי, אף באיסור דאורייתא, וכל דהו טפי ממחצה סגי, מיהו, שלש חתיכות בעינן, וכל שיש בבי' החתיכות הקטנות של ההיתר, משהו יותר מהחתיכה הגדולה של האיסור, סגי, דאז הוי רוב בנין ורוב מנין; אבל אם שתי החתיכות הקטנות של ההיתר, הן שוות בכמות כמו החתיכה הגדולה של האיסור, אז הדין, דאינה בטלה, דאעפ"י שיש לומר ג"כ שיש רוב במנין — תרי כנגד חד — מ"מ, הואיל שאין כאן רוב בבנין, דהרי החתיכה הגדולה של האיסור גדולה כ"כ כמו השתיים הקטנות, לפיכך, אין זה רוב, ואינה בטלה. (ד)

ז. שאלה. נהערכו שלש חתיכות, יבש ביבש, ואחת מסן היטה של איסור, ואין ידוע איזו היא האיסור, ואחת מהן גדולה כמו שתי חתיכות הנשארות ביחד?

תשובה: לפי מה שנתבאר בתשובה הקודמת, הדין הוא גם בזה, דבאם שתי החתיכות הקטנות, גדולות הן יותר מהחתיכה הגדולה רק משהו, כבר בטל האיסור ברוב, דממה נפשך יש כאן רוב, דאפילו אם החתיכה הגדולה היא האיסור, מ"מ, הרי ביחד יש בשתי החתיכות הקטנות משהו יותר מהחתיכה הגדולה, ולפיכך בטלה ברוב, דהעיקר הוא כדעת הפוסקים, דמה שהוזכר, "חד בתרי בטל", הכונה היא רק דבעינן רובא בכמות ובבנין, ואפילו אם נתערב חד בחד, ויש באחד משהו יותר בכמות, כבר מקרי רובא, ובטל, והא דכתבו הפוסקים דוקא "חד בתרי", היינו, משום דבתערובות חד בחד, אי אפשר לצייר הדין דבטל ברוב לאכול ביובש, דממה נפשך, אם ירוע שההיתר הוא הגדול, אם כן אין כאן תערובות, ובאם אין ידוע איזה הוא ההיתר ואיזה הוא האיסור, א"כ, צריכים אנו לחשוש שמא הגדולה היא האיסור, ואין כאן בטל ברוב לכולי עלמא. (ה)

ח. שאלה. נהערכה חתיכת איסור אחת עם חתיכת היתר אחת שלמה, ועוד חצי חתיכה של היתר, והאיסור אינו ניכר, אם גם נכסאי נוגח מקרי רובא?

תשובה

מקור ההלכה

(פרי מגדים, ופרי תואר, ועוד (ה) פרי מגדים, חנוך בית יעקב.

תשובה : בבטול רובא, בעינן שתהי' כל התערוכות נכנסת בספק, שמא החתיכה הזאת היא האיסור, ושמא השנית, אבל אם חתיכה אחת ניכרת שזו היא ההיתר, עי'זו שהיא מסוימת, ודאי דאינה מצטרפת לבטול ברובא, ולפיכך, גם בנדון דידן, כיון דיש חתיכה אחת שלמה וגם חצי חתיכה של היתר, הרי החתיכה הממצית אינה נכנסת בספק, ולכן לא מקרי רובא, כיון דלא דמי לסנהדרין. (ז)

פ. שאלה : יבש ציבש דבטל חד בתרי, אם לריכות כל הג' חתיכות — של היתר והאיסור — להיות סמוכות ומוקפות יחד במקום אחד, או דילמא, אפילו כשהחת מומחת בבית ושמים בעלי, ולחת מהן היא טרפה, ואין ידוע איזו מהחתיכות היא הטרפה, גם אז מותרות מטעם רובא?
תשובה : (א) דעת הפרי מגדים, והחתם סופר, דביבש ביבש דבטל חד בתרי, הדין הוא, דלא בעינן סמוכין, דאפילו חתיכה אחת היא בבית ושמים בעלי, גם אז דנין בזה דין דרובא, ובטל. (ב) ודעת הבינת אדם להחמיר בזה.

א. שאלה : חתיכת איסור שנתערבה בשתי חתיכות של היתר, אכל החתיכה של איסור שייכת לאדם אחד, והשתי חתיכות של היתר שייכות לאדם אחד, אם מלכרפות לבטול ברוב?

תשובה : אפילו אם הג' חתיכות הן של שני בני אדם, גם אז דנין בזה דין דרובא, ובטל, וצריך בעל הג' חתיכות לשלם לבעל החתיכה האחת דמי חתיכה מעליא, ובאם החתיכה האסורה היא איסור הנאה, יש לעיין אי מחויב הוא לשלם, דאפשר לומר, דכיון דאיסור הנאה הוא, אפקורי מפקר לה; ונראה, דאם כל התערוכות היא בבית אחת, יכול השני לומר שזכתה לו חצרו. (ז)

יא. שאלה : ציבש ציבש, אם נתערבה חתיכת היתר בשתי חתיכות איסור, לפי מה דאמרינן להקל, דהאיסור — כשהוא המועט — מהפך להיות היתר, אם אמרינן גם כן לחומרא, דמהפך ההיתר — כשהוא המיעוט — להיות טלו איסור, ולפי'ז, אפשר, דיהי' לוקה על כל אחד מהם וליבעי אח"כ עכ"פ רוב כנגד כל התערובות, כיון שכולו מקרי איסור גמור, או דילמא, דלא אמרינן בזה, דההיתר יהי' מהפך לאיסור?

תשובה : (א) מתשובות הרשב"א (סימני רע"ג ורע"ד) נראה, דאמרינן גיכ לחומרא, דההיתר — כשהוא המיעוט — נהפך לאיסור, כמו דאמרינן לקולא, שהאיסור — כשהוא המועט — נהפך לאיסור. (ב) המנחת כהן בספרו, העלה להלכה, דההיתר — כשהוא המיעוט — אינו נהפך להיות איסור.

והפרי

מקור ההלכה

(ז) מנחת יעקב, ותתם מנח. (ז) פרי מגדים.

ג) והפרי מגדים נשאר בזה בצריך ציון.

יב. שאלה : יבש ציבש, מין במינו, שנחטרכ כרוז הימר, כיצד אפשר לאכול לחוס כן ציבש?

תשובה : א) דעת הש"ך והפרי מגדים, דמן התורה כשנתערבו חר בתרי, יבש ביבש, מין במינו, מותר לאדם אחד לאכול כל התערובות בבת אחת, אבל רבנן החמירו שלא לאכול כל החתיכות בבת אחת, מפני דאז הוא אוכל בודאי איסור, ואעפ"י שנתבטל כבר, מ"מ, הלא זה ידוע, שיש שם חתיכת איסור בודאי, וכשאוכל כל החתיכות בבת אחת, הרי אוכל הוא בודאי איסור, אבל כשאוכל את החתיכות אחת אחת, או אפילו שתיים בפעם הראשונה, והאחת הנשארת אח"כ, או להיפך, הרי בתחלה הוא אוכל חתיכה אחת, ואח"כ השתיים הנשארות בפעם אחת, ובאופן זה מותר, משום דעל כל חתיכה וחתיכה, אני אומר, שזו של היתר אכל, ואפילו בחתיכה האחרונה, אני אומר, דמה שנאכל כבר ה"י של איסור, והאיסור כבר הלך לו, וזו שאוכל עכשו היא של היתר, וכמו כן, אם הוא אוכל שתי חתיכות בבת אחת, אני אומר, בשעה שאוכל אותן, שהב' חתיכות הן של היתר, והאיסור נשאר בהחתיכה האחרונה, ובשעה שהוא אוכל את החתיכה האחרונה הנשארת, אני אומר, שהאיסור כבר נאכל בשתי החתיכות הראשונות, וזאת האחרונה היא של היתר, וכן, כשאוכל חתיכה אחת בראשונה, ואח"כ את השתיים הנשארות, ג"כ אני אומר כן; ולא אמרינן דאיסורא ברובא הוא, ולפיכך יהי אסור לו לאכול שתי חתיכות בבת אחת, זה לא אמרינן, ואם נתערבו שתי חתיכות של איסור בשלש חתיכות של היתר, אז, מותר לו לאכול מהן שלש חתיכות בבת אחת, אבל לא ארבע בבת אחת, שאז, אחת היא של איסור בודאי בתוכן ו).

ב) ודעת המחבר והרמ"א, דאפילו אחת אחת לא יאכל אדם אחת אפילו בזה אחר זה, אלא דוקא שני בני אדם, כדי שכל אחד יוכל לתלות את האיסור בחברו, ולפ"ז, צריך לומר, דאין להיתר לאכול כי אם לשלשה בני אדם, ולשנים יש לאסור, דהא על כרחך, אחד אוכל ב' חתיכות, וקיימא לן דאיסורא ברובא איתא, והוי כאילו אכל איסור בעין. ט)

ג) ויש מחמירים עוד, להשליך חתיכה אחת מהן, או לתת אותה לגוי, בכדי לתלות, שהישראל אוכל רק את ההיתר, ובכהאי גוונא, שוב מותר לאדם אחד לאכול את החתיכות הנשארות אפילו בבת אחת, לכולי עלמא, ולא אמרינן בהא, דאיסורא ברובא אשתייר, ולהלכה, יש לנהוג כן לכתחלה. י)

שאלה

מקור ההלכה

ח) וכן כתב המנחת כהן, ועוד פוסקים (י) נודע כיהודא, מהרדא תנינא, ט) עין בפרי תואר

יג. שאלה: חתיכת איסור שנתערבה בחתיכות איסור ע"י בשול, אם דנין בזה דין דיבש ביבש, או דין דלח בלח?

תשובה: הא דאמרינן דיבש ביבש בטל חד בתרי, זהו דוקא אם נתערבה התערובות שלא כדרך בשול, אבל אם נתבשלו יחד, אז הדין, דאעפ"י שהחתיכות מצד עצמן מקרי יבש, מ"מ, כיון שנתבשלו יחד, אמרינן, דע"י המרק והרוטב, מתפשט טעם האיסור בהיתר, ומקרי גמי לח בלח, ולפיכך, צריך להיות ס' של היתר בכל מה שבקדרה לבטל את חתיכת האיסור, וגם צריך, שיהי' בחתיכות ההיתר רוב נגד חתיכת האיסור, אם הוא מין במינו, ואי איכא ס' בכולו וליכא רוב, או, החתיכות אסורות, והרוטב מותר, וטעמא דמילתא, שאין היבש מתבטל בלח. (א)

יד. שאלה: יבש ביבש, מין במינו, שנתערב איסור ברוכ היתר, ואי אפשר לאכול את התערובות עד שיבטלה מקודם, אם מותר לבטלה?

תשובה: הא דאמרינן, דיבש ביבש בטל חד בתרי, ומותר לאכול את התערובות, זהו דוקא, אם רוצה הוא לאכול את התערובות כמו שהיא — ביובש, אבל אם התערובות צריכה לבשול, אז הדין, דאסור לבטל את החתיכות יחד, משום דאמרינן, דהאיסור חוזר ונתערב עם ההיתר, והרי הוא כשאר איסורים הנבללים, ואסור אז מדרבנן, ובהפסד מרובה, אם רוצה הוא לבטל יחד, ואין שם ס' נגד האיסור, מותר להרבות עליהן כדי שיעור ס' ולבטל את האיסור, ואין בזה משום „מבטל איסור לכתחלה", כיון שכל אחת מותרת בפני עצמה. (ב)

טו. שאלה: יבש ביבש, מין במינו, שנתערב איסור ברוכ היתר, אם מותר למלות את החתיכות יחד?

תשובה: למלות את החתיכות אחר שנתערבו, ונתבטל האיסור ברוב, אסור, אפילו אם יש ס', דהא דמשערין בס' היא רק חומרא, אבל מדינא, אסור הוא רק כדי קליפה, וא"כ, כל החתיכות נאסרות כדי קליפה. (ג)

טז. שאלה: יבש ביבש, מין במינו, שנתערב איסור ברוכ היתר, ועצר ונשל את התערובות, ולא נודעה התערובות קודם הבשול?

תשובה: אם לא נודעה התערובות קודם הבשול, ובשלה כך, לכולי עלמא, דינה כאילו נפל איסור יבש בקדרה, וצריך ששים נגד האיסור, וטעמא דמילתא הוא, דאם לא נודעה התערובות עד שעת הבשול, לא שייך כבר לומר בזה, דהאיסור נתבטל מקודם, דבטול לא שייך אלא אם ידוע שיש כאן תערובות, אבל כשאין ידוע כלל מהתערובות, מה בטול שייך בזה, ולפיכך, לכולי עלמא, דין התערובות שנתבשלה קודם שנודע

מקור ההלכה

(א) פרי תומא, ועין ש"ך מק"ה. (ב) ר"ן, ובהב"י. (ג) חמדי דניא"י.

בזר הלכות התעורבות סימן קמ המבחין צה 195

שנודע ע"ד התעורבות, כאילו נפל איסור יבש בקדרה בבשול, ובהאי שעתא, ע"י המדק והרוטב, טעם האיסור מתפשט בהיתר, וצריך ס' נגד האיסור, ואם אין ס', הכל אסור, ואפילו לאכול את החתיכות, כל אחת בפני עצמה, ואפילו לשלשה בני אדם, אסור.

יו. שאלה : יבש צינע, מין צמינו, שנתערב איסור צרוב היתר, ועבר ובשל חל התעורבות, וכבר נודעה התעורבות קודם הבשול ?

תשובה : (א) דעת הרשב"א, דאע"ג דהתעורבות נודעה קודם שנתבשלה, מ"מ אסור, ודומה כמו שמבשלה קודם שנודעה התעורבות.

(ב) דעת הרא"ש, דכיון שהתעורבות נודעה קודם הבשול, כבר נתבטל האיסור מן התורה וגם מדרבנן ברוב, ולפי"ז, האיסור חזר להיות היתר, ואעפ"י שבשלה, אין הפליטה אוסרת, ולפיכך מותר לאכול התבשיל ; והחתיכות, דינן שוה כמו קודם בשול, ויאכלון שני בני אדם.

(ג) דעת הרמ"א ועוד פוסקים, דבהפסד מרובה יש לסמוך להיתר.

(ד) ודעת החכמת אדם, דאפילו לכתחלה מותר לבשל את התעורבות, אם נודעה קודם הבשול. (י)

יח. שאלה : היו י"ח ראשים של עופות, ונתבשלו שמונה מהם, ולא"כ נודע שאחד מהם הוא טרפה ?

תשובה : אותם הראשים שנתבשלו מותרים, משום דאמרינן, דאיסורא ברובא איתא, ומעשרה הנשארים ישליכו אחה, והשאר יבשלו בב' קדרות. (ט)

יט. שאלה : יבש צינע, שנתערב איסור צרוב היתר, מין צמינו, ולא נודע ע"ד התעורבות עד אחר הבשול, אכל הבשול הי' צבי קדרות ?

תשובה : (א) דעת הב"ח, והמנחת יעקב, דאם נתבשלו החתיכות בשתי קדרות, אעפ"י שלא נודעה התעורבות עד אחר הבשול, מ"מ, מותר לאכלן אח"כ, ואין צריך ס' כלל, דברובא סגי, ואף לאחר שנתבשלו עדיין מקרי יבש ביבש.

(ב) ודעת הרמ"א, והש"ך, דאם לא נודעה התעורבות קודם הבשול, או הדין, דאפילו אם נתבשלו הג' חתיכות בב' קדרות, אותה קדרה שאין בה ס' נגד החתיכות אסורה, דכיון דלא נודע מהתעורבות, הרי האיסור לא נתבטל קודם הבשול כלל, ואסור מן התורה, ואף דעכשו בשעת בשול נודעה התעורבות, אבל על כל קדרה יש לומר שמא האיסור בה, והוי ל"י ספקא דאורייתא, ולחומרא ; מיהו, בהפסד מרובה, יש להקל באם יש בשתי הקדרות ס'

מקור ההלכה

(ד) עיין דרכי תשובה ס"ק ס"ט, ובמגן אברהם סימן תמ"ז, סק"א. (טו) תשובות יד יצחק.

ט' נגד חתיכת האיסור, אבל לכהילה אין לאכילן אלא לאחר שיצורב את החתיכות והתבטל יחד. (ס)

ג) וכל זר הוא דוקא, כשיש בכל קדרה רוב בחתיכות החיתר נגד האיסור, אבי אם ליכא רוב, או הדין, דאעפ"י שקודם שחלקן לבי קדרות הי' רוב, מ"מ, צריך עיון, אם יש להחיתר את החתיכות, וגם, אם יש לצרף את השתי קדרות כדי יבטלן בס', דכיון דלדעת הרמ"א, הידיעה נורמת את החיתר, הוי ל"י כאילו נפל עתה הספק אחר שחלקן בהקדרות, ועכשו, אין רוב בכל קדרה; וצריך עיון בזה.

ב. שאלה: יבש ציבש, שנעטרב איסור ברוב היסר, מין צמינו, ונתבטלה התערוכות בשתי קדרות, והתערוכות נודעה כבר קודם הבשול?
תשובה: אם בשלו את הג' חתיכות בבי' קדרות לאחר שנודעה התערוכות, או, הרי האיסור כבר נתבטל ברוב, אלא שאסור לבטלן יחד, משום דהאיסור יחזור להיות נבטל בהחיתר, אבל באם נתבטלו בבי' קדרות, הלא אינו חוזר להיות כשאר איסור נבטל, ובשעה שאוכל מכל קדרה, אנו אומרים שהאיסור נמצא בקדרה האחרת, ולפיכך, מותר בדיעבד, אפילו באין הפסד מרובה, ואם תאמר, דעל כל פנים מידי ספקא לא נפקי, אבל מ"מ, הרי הוא רק ספקא דרבנן, ולקולא, ואפשר, דאפילו ספקא דרבנן ליכא, דאפשר, דלא גזרו רבנן מין במינו ביבש, היכא דכבר נתבטל האיסור ברוב, ולא החמירו אח"כ, ואוקמוה אדאורייתא. (י)

בא. שאלה: יבש ציבש, מין צמינו, שנעטרב איסור ברוב היסר, ולא נודעה התערוכות עד אחר המליחה, ועכשו הוא רולא לבטל את החתיכות, אם מהני בטול בכדי שהמליחה לא תאסור, ולא דמי בזה לבטול. או אין חלוק בזה בין מליחה לבטול?

תשובה: כשם שמחמירין בבשול, דכשנודעה התערוכות לאחר הבשול לא מהני בטול, כך, אם לא נודעה התערוכות עד אחר המליחה, דעדיין לא נקרא ציז שם חיתר, לא מהני בטול זה, ומלות הוי כרוחת, ואוסר עד ששים כמו בבשול. (י)

בב. שאלה: בלחוזות פקומות שסוחטים הרבה ביחד, ולפעמים מולאים צבני מעיים ספק טרפה, כמו קוז, וכיוצא בו, מה לפשות בכדי שלא להפסיד ע"י תערוכות איסור?

תשובה: ה'עצה לזה היא, שבשעה שעדיין הנזות על האויות, יטלו את הבני מציים מהעוף, ולא יעיינו בהם כלל, ויערבו את האויות, ואפילו אם יקצא באחת מהן ספק טרפה, הרי האיסור בטל חד במתי, דכיון דהנזות עדיין עליהן, לא הוי "חתיכה הראוי להתבטל", ובטלה

מקור ההלכה

(יח) נודע ביהודא, י"ד סימן ל"ג, תערוכות
חינוך בית יהודא.

(טו) עיין רמ"א סימן ק"א.
(י) ש"ך.

כור הלכות תערוכות סימן קמ המבחן צמ 197

ובטלה, ולא הוי בזה, מבטל איסור לכתחלה, דהא אינו מחויב הוא לבדוק את הבני מעיים, דאי בעי, משליכם, ומיהו, לאו מדת חסידות היא לעשות כן; אבל באוונות שמפטמים בשבולת-שועל, דאו יש תקנה לבדוק את הוושטות, ודינם כמו סרכות הריאה, א"כ, ודאי דאסור לעשות כן, דהוי שפיר כ, מבטל איסור לכתחלה. (י)

כג. שאלה: ציצע ציצע, מין צמינו, חס יס, חלוק בין איסור דאורייתא לאיסור דרבנן?

תשובה: (א) דעת ההגהות שערי דורא בשם אור זרוע, דיבש ביבש, באיסור דרבנן, אם נתערב אפילו חד בחד, מותר באכילה בשני בני אדם.

(ב) ודעת הבית יוסף, והרמ"א, ועוד פוסקים, דאין חלוק כלל בין איסור דרבנן לאיסור דאורייתא, דגם באיסור דרבנן בעינן חד בתרי.

בר. שאלה: ציצע ציצע, מין צמינו, באיסור דרבנן, חס נתערב חד בחד, ומתיכא אחת היא גדולה, והשנית קטנה?

תשובה: (א) דעת המנחת יעקב, דיש להקל בנתערב חד בחד באיסור דרבנן, אם חתיכה אחת היתה גדולה והשנית היתה קטנה, ואין ידוע אם הגדולה היא האיסור, או הקטנה היא האיסור, מפני שזהו רק ספקא דרבנן, דשמא הגדולה היא של היתר, וא"כ, יש רוב נגד האיסור, ולכן בטלה.

(ב) ודעת הפרי מגדים, ושאר פוסקים, דאין להקל בזה מטעם ספקא דרבנן, כיון דזה מקרי "אתחזק איסורא", וב"אתחזק איסורא" לא אמרינן ספקא דרבנן לקולא. (ג)

כה. שאלה: ציצע ציצע, מין צמינו, שנתערבה חתיכת איסור בשתי חתיכות של היתר, ולא"כ נתוספה בתוך התערובות עוד חתיכת איסור?

תשובה: (א) דעת הרמ"א, דאעפ"י שנודעה התערובות מקודם, וכבר נתבטל האיסור, הן מן התורה והן מדרבנן, מ"מ כשנתוסף אח"כ עוד איסור להתערבות, אסורה כל התערובות, מפני שחזור וניסור; וטעמו בזה, כתבו הפוסקים, דכשם שהדין הוא, דאם מכירים את האיסור לאחר שנתבטל, דאסור הוא בודאי, משום דהאיסור אינו נהפך להיתר אלא דוקא כל זמן שאינו ניכר האיסור, כמו כן בנדון דידן, כשנתוסף עוד איסור אח"כ, הרי הוא כאילו הוכר האיסור, ואסור הכל, דהא עכשו אין כאן תו רוב היתר, מאחר שיש עכשו שתי חתיכות של איסור ושתי חתיכות של היתר.

ודעת

מקור ההלכה

(ט) פרי מגדים. (כ) פרי מגדים בשער התערובות.

(ב) ודעת הש"ך, להקל בזה בהפסד מרובה, מטעם, שהתערובות כבר נודעה, וכבר נתבטל האיסור מקודם, וגם האיסור מעלה את ההיתר, כמו ששינו בערלה, דהערלה מעלה את הערלה, ומיהו, אם רבתה התערובות ברוב איסור, אז, אסור אף במינו.

פ. שאלה: יבש ביבש, מין במינו, שנתערבה חתיכת איסור ברוב היתר, והתערובות נודעה קודם הכשול, והי' הפסד מרובה, והי' המורה לכשן יחד, ובטעם שנתבטל, הוכר האיסור בהקדמה?

תשובה: (א) דעת החכם צבי, דאם הוכר האיסור בקדמה בשעת הכשול, והאיסור שהה שם בעת שהי' רותח, ודאי, דצריך ששים נגד האיסור, שדרי עכשיו, בשעה שהוכר האיסור, האיסור פולט להלח, ואפילו אם לא הוכר האיסור בקדמה עד אחר שנצטנן כל התבשיל, והוסר האיסור, אפילו הכי, גם בזה, דעתו לאסור.

(ב) ודעת הפרי מגדים, דאם הוכר האיסור מקודם שהי' רותח, או שנצטנן התבשיל, ואח"כ הוכר האיסור והסירוהו מהקדרה, יש לומר, דהואיל ונתבטל האיסור קודם שנתבשל, ונתבטלה הפליטה הקודמת, תו אין לאסור, ולפיכך, בהפסד מרובה איכא צד להקל, וצריך עיון לדנא.

כו. שאלה: יבש ביבש, מין בשאינו מינו, שנתערב איסור ברוב היתר, באופן שלי אפשר להכיר את האיסור?

תשובה: דעת הפוסקים, דדוקא כשנתערב יבש ביבש מין במינו, הוא דבטל ברוב, והטעם הוא, דמן התורה, אפילו לח בלח במין במינו אין צריך ס', כיון שאין נרגש הטעם, רק רבנן אצרכוהו ס', ולפיכך, ביבש ביבש, אפילו רבנן לא החמירו, אבל במין בשאינו מינו, דבלח בלח מן התורה צריך ס' כיון שיש נתינת טעם, משה, אם נתערב יבש ביבש מין בשאינו מינו, ואינו מכירו, כגון, שנשרך לחתיכות דקות, ואין היכר בין ההיתר ובין האיסור, או באופן אחר, שיש כאן ב' או ג' מינים, ונודע שאחד מהם אסור, ואין ידוע איזה מהם, או ששחטו כמה מינים, וידוע שא' מהם נשחט שלא כהוגן, ואין ידוע איזהו, וכן כל כיוצא בזה, הדין הוא, דאפילו ביבש ביבש בעינן ס' נגד האיסור; והטעם הוא, דכיון דבמין בשאינו מינו בלח בלח, אזלינן בתר טעמא, משה, אפילו ביבש נמי בעינן ס', כי היכי דאי מבשל להו לא ליתי לידי טעמא, דהוי איסור דאורייתא, מה שאין כן במין במינו ביבש, אי אפשר למיתי לידי איסור דאורייתא, כיון דמן התורה, אפילו לח בלח ברובא ברובא בטל. (א)

שאלה

מקור ההלכה

(א) ש"ך, בשם הר"ן.

כה. שאלה : הא דלמרינן, דיבש ציבש, מין בשאינו מינו, לדין ס', מן התורה הוא דבש ס', או רק מדרבנן הוא דבש ס', אבל מן התורה, גם במין בשאינו מינו בטל חד צתרי ציבש ?

תשובה : (א) דעת הש"ך, והפרי חדש, ועוד פוסקים, דמן התורה, מין בשאינו מינו ביבש ביבש, ג"כ בטל חד בתרי, ומותר לאכול את התערובות כך ביובש

(ב) דעת הכרתי ופלתי, דדוקא אם נתערב כזית אחד בס' זיתים, שהוא כזית בכדי אכילת פרס, או אסור מן התורה, אבל ביותר מזה אינו אלא מדרבנן, משום הטעם, דשמא יבשל את התערובות ויהי נתנית טעם.

(ג) ודעת החות דעת, דכשרוצה לאכול ביחד את התערובות של מין בשאינו מינו יבש ביבש, או אסור מן התורה, אבל בזה אחר זה, צריך ששים מדרבנן.

(ד) וכתב מהרש"ק, דמותר לבטל את התערובות בס' ולבשלה, ואין בזה משום "מבטל איסור לכתחלה", הואיל דיבש ביבש מן הדין בטל ברוב.

כט. שאלה : הא דלמרינן, דיבש ציבש, מין בשאינו מינו, אינו בטל כרוב, אם יש חלוק בזה, בין איסור מדאורייתא, ובין איסור דרבנן ?

תשובה : (א) דעת הרמ"א, והנחת יעקב, דאין חלוק בזה, בין אם הוא איסור דאורייתא, או איסור דרבנן, ואפילו באיסור דרבנן, במין בשאינו מינו ביבש, בעינן ס'.

(ב) דעת הש"ך, דביבש ביבש, במין בשאינו מינו, באיסור דרבנן, שפיר בטל ברוב.

(ג) ודעת הפרי מגדים, להקל באיסור דרבנן, דוקא בהפסד מרובה ; מיהו, לאכול כל החתיכות ביחד, אפילו באיסור דרבנן אסור. (כ)

ל. שאלה : חתיכת איסור שנפלה לשאינו מינה לרוטב ולחתיכות, אם מלמך הרוטב לס' ?

תשובה : (א) דעת המנחת כהן, דצריך ס' בחתיכות נגד החתיכה של איסור, והרוטב אינו מצטרף לס', דשמא יבשלו את החתיכות בפני עצמן.

(ב) דעת המנחת יעקב, והחות דעת, דהרוטב מצטרף לס'.

(ג) והפרי מגדים הניח זה ב"צריך ציון".

לא. שאלה : במקום דליכא למיקם אטעמא, כגון, חתיכה הכלועה מחלב שנאסרה ונתערבה עם חתיכות אחרות, אם גם כזה דנין דין ?

ד"כטול בס' ?

תשובה : (א) דעת הפרי חדש, דכיון דבטול לא שייך אלא במקום שאין האיסור ניכר, אבל כשניכר האיסור אין לו בטול, לפיכך, יבש

יבש ביבש, במין בשאינו מינו, דבטל בס', אינו, אלא דוקא במקום דליכא למיקם אטעמא, אבל בדאיכא למיקם אטעמא דאיסורא ע"י טעימת קפילא, אין שייך דין דבטול בס'.

(ב) ודעת הב"ח, והפרי מגדים, דעכשו אין אנו סומכים אקפילא כלל אפילו לחומרא, ולעולם הדין, ביבש ביבש, דכל שאי אפשר להכיר ולהפריד את האיסור, אף שטועם הוא בפיו טעם האיסור, מן התורה בטל ברוב, ומדרבנן בעינן ששים, ומהני ששים.

לג. שאלה : חתיכה שזלטה כית דס, שנתערבה בשתי חתיכות כשרות, ויש ס' בין הכל נגד הדס, חס כטלה החתיכה כרוז ?

תשובה : אם יש בין הכל ס' נגד הדס, אז הדין, דהחתיכה מתבטלת ברוב, ואפילו בבשר בקלב הדין כן, אם אינה, "ראוי להתכבד", אבל אי ליכא ס', גזרינן שמא יבשל את החתיכות, ואעפ"י דדם שבשלו מדרבנן הוא דאסור, מ"מ הואיל ועיקרו מן התורה, לא מקילינן. (ג)

לד. שאלה : יבש ביבש, מין בשאינו מינו, שנתערבה חתיכת איסור ברוב חתיכות של היתר, והיתר הוא של רוב גדול, דהיינו, שיס כהיתר מטע פחות מששים, וזה ידוע, דכשיבשל את החתיכות, יהי' שם כוללי ששים טעם הכרוטב נגד האיסור, חס מותרות החתיכות, אעפ"י שאין בהן ששים עכשו, מטעם, דכוללי יהי' ששים, כשיבשן כרוטב ?

תשובה . א) דעת המנחת יעקב, והחות דעת, דיש להקל בזה, דכיון דכל עיקר הטעם דאינו בטל במין בשאינו מינו ביבש ברוב, הוא מחמת שמא יבשל את החתיכות ותתנגה טעם, והכא, הרי בודאי יהי' ששים בין הכל, כשיבשל את החתיכות.

(ב) ודעת הפרי מגדים, דבעינן, שיהי' בהחתיכות עצמן ששים עכשו, ואעפ"י שמסתמא יבשל אותן עם מים, ויהי' אח"כ שם ששים בודאי, מ"מ, חיישינן שמא יבשן צלי קדר בלא שום מים, ואז לא יהי' ששים, ויבא לידי נתינת טעם ולידי איסור דאורייתא, מיהו, במקום הפסד מרובה, דעתו להקל.

דד. שאלה : הא דחיישינן כזש, מין בשאינו מינו, לשמא יבשל את החתיכות ויהי' נתינת טעם, חס הוא דוקא בחתיכות שאין מבושלות עדיין, או דילמא, אפילו בחתיכות שהן מבושלות כבר, ג"כ חיישינן לשמא יבשן עוד פעם ?

תשובה : מדברי הפוסקים נראה, דחיישינן לזה החשש, אפילו כשהחתיכות כבר מבושלות, היינו, דבאם נתערב אבר מבושל ש

כור הלכות תערוכות סימן קס המבחן קא 201

של איסור בתוך חתיכות של היתר, חיישינו, לשמא יבשל את המבושל כבר, אף שאין מן הצורך כעת לבשלן כלל.

לה. שאלה: יבש ביבש, מין בשאינו מינו, שנתערב איסור ברוב היתר, והחתיכות נתבשלו יחד, ויש ששים בין הכל, והוליוו מקלת רמז משם בטעם הבשול, כשהתבשל הי' עדיין רותח, או שהוליוו משם חתיכה אחת, ולא נשאר ששים, ועדיין התבשל רותח?

תשובה: אם הוציאו מרק מהתבשיל, יש להקל במקום הפסד מרובה דוקא, אבל באם הוציאו משם חתיכה, ולא נשאר אח"כ ששים, יש לציין בזה, דיש לומר בזה, דספקא דרבנן לקולא, דשמא האיסור הוציאו, ולפיכך, מותר אף בלא הפסד מרובה, מיהו, כל זה הוא דוקא, כשיש רוב בחתיכות של היתר נגד האיסור, אבל כשנתערבו חד בחד בשאינו מינו, ונתבשלו עם שאר דברים בהתבשיל, ויש בין הכל ששים, ואח"כ לקחו משם מרק, ולא נשאר ששים בהתבשיל, או הדין, דאף בהפסד מרובה אסור, דהא החתיכה נשארה באיסורא ופולטת עכשו, רק יסלקו את השתי חתיכות, והשאר מותר. (ס)

לו. שאלה: יבש ביבש, מין בשאינו מינו, שנתערב איסור ברוב היתר, ולחל נותן טעם לפגם נחזרו?

תשובה: בזה, אמרינן, דבטל ברובא, דהואיל דכאן ליכא החשש דשמא יבשל את התערובות ויהי נתינת טעם, דהא, נותן טעם לפגם הוא, לפיכך, בטל ברובא כדין יבש ביבש במין במינו; ואף דלפי הטעם של הפוסקים דסוברים דכל הטעם דמין באינו מינו ביבש דאינו בטל ברובא, הוא משום דהוי כאלו ניכר האיסור, א"כ, הלא גם בנידון דידן אפשר לומר דאינו בטל ברובא מהאי טעמא, ברם, לדין דק"ל כדעת הש"ך, דעיקר החשש הוא שמא יבשל את התערובות ויהי טעם, וכאן ליכא למגור לחשש הזה. (ס)

לז. שאלה: יבש ביבש, מין בשאינו מינו, שנתערב איסור בתוך רוב היתר, ונאכל קלתו, ולא ידעין אם הי' בהתבשיל ששים?

תשובה: לכאורה, יש להסתמך בזה, אם נוכל לדמות הדין הזה למין במינו בלח בלח ונשפך, ואין ידוע אם הי' ס, דשם תלינן לקולא אף דהוי "אחזק איסורא", מטעם, דנגד החזקה הזאת איכא חזקה היתר להתבשיל שלא נאסר, אבל זהו דוקא בלח בלח, דכיון דאי ליכא ששים, או, ההיתר בעצמותו נאסר מהמת בליעת איסור שבתוכו, מש"ה שפיר הוי חזקה להדי חזקה, וספקו לקולא, אבל כאן, אותן החתיכות שנמצאות כעת בתבשיל יבש ביבש, אם לא הי' ששים, או, ג"כ לא הי' האיסור

מקור ההלכה

(כ) פרי מגדים. (כה) ש"ך, ופרי מגדים בסמן קיד.

האיסור שלהם מחמת שההיתר נהפך לאיסור, אלא עיקר טעם האיסור שעליהן הוא, מחמת שיש חתיכת איסור ביניהם, ואפשר להכיר את האיסור, נמצא, דלא שייך בזה לומר דהוי חזקה נגד חזקה, ואדרבא, דכאן קיימא חזקת האיסור לומר דלא נתבטל, ולפיכך, מן הדין הוא, לתלות להומרא דלא הי' ששים, כ"ז הי' אפשר לומר לכאורה, אבל באמת כל זה ליתא, דכיון דעכשו כבר נתבטלו החתיכות, וכעת אתה רוצה לאסור את כל התבשיל מחמת שההיתר קבל טעם מהאיסור, א"כ, הלא איכא חזקה להדי חזקה, כי בודאי לא נאסרו החתיכות ולא קבלו טעם מהאיסור, מאחר דהי' שם ששים נגד האיסור, ולשמא יבטלו את החתיכות ויהי' טעם לא חיישינן תמיד, דא"כ אין לדבר סוף, נמצא, דאף שיש בהן איסור בודאי, מ"מ מותרות, כיון שיש רוב היתר, ובטל ברובא אף מדרבנן, דלשמא יבטלון ויהי' טעם, לא חיישינן כאן. כי)

ד.ה. שאלה : יבש ביבש, מין בשאינו מינו, שנתעברה חתיכת איסור ברוב חתיכות של היתר, ונפלה אחת מהן לים, או נאכלה בשוגג, אם תולין לומר שהאיסור נאכל או נאכל, ואלה החתיכות הנשחרות הן כולן של היתר, ויאלצו את השאר שמים שמים, או דילמא, כיון דבעינן ששים, ותלוי בנותן טעם, נחוש לשמא יבטלון ויהי' טעם ?

תשובה : א) דעת המנחת יעקב, והחזת דעת, להקל בזה, והטעם הוא, דביבש ביבש מין בשאינו מינו, כיון דמדאורייתא בטל ברובא, יש להתיר ג"כ לענין אם נפל אחד מהן לים, או פירשה אחת ממילא.

ב) ודעת הפרי מגדים, דלדידן, דבעינן ששים ביבש ביבש, במין בשאינו מינו, יש לחוש לשמא יבטלון ויהי' נתינת טעם, ולפיכך, יש לאסור אף בהפסד מרובה.

ג.ה. שאלה : יבש ביבש, מין במינו, שנתערב איסור בתוך היתר, והאיסור ניכר במראית עין, אלא שאי אפשר לבררו בשום אופן, משם, מחמת דקותו וקטנותו ?

תשובה : בדין זה יש פלוגתא דרבוותא :

א) דעת הט"ז, דאם ניכר האיסור במראית עין, אעפ"י שאי אפשר לבררו מתוך ההיתר בשום אופן, אפילו הכי לא בטל כלל.

ב) דעת המנחת יעקב, והמנחת כהן, להחמיר כהט"ז, דוקא היכא דליכא הפסד מרובה.

ג) דעת הש"ך, דבשאר איסורין, חוץ משרצים, כל שאי אפשר לברר האיסור בשום אופן מתוך ההיתר, הדין הוא, דאעפ"י שהאיסור ניכר, בטל ברובא.

ודעת

מקור ההלכה

בזו תשובת יע"ק, סימן פ"ב.

ד) ודעת החזק דעת לחלק, דכל שיש באיסור הזה שיעור, שחייבים באבילותו מלקות, וניכר האיסור הזה בתוך ההיתר, או הדין דאעפ"י שאי אפשר לברר את האיסור מתוך ההיתר בשום אופן, מ"מ אין לו בטול כלל, אבל בדליכא בו שיעור למלקות, או אמרינן, דבטל ברובא, ומותר, אף שניכר האיסור, כיון שאי אפשר לבררו ולהסירו משם בשום אופן. ה) וכל זה מיירי דוקא, אם אי אפשר לברר את האיסור מתיך ההיתר בשום אופן שבעולם, אבל אם ע"י טרחה גדולה, אפשר לברר ולהסיר את האיסור, אז, לכאורה ע"מא, אין לו בטול עולמית עד שיסירוהו משם, ואין חלוק בזה, בין איסור תורה לאיסור דרבנן. (ז)

מ. שאלה : יבש ביבש, מאיסורי הנאה, או מאיסורי כרת, אם בטל ברובא ? תשובה : דעת הפוסקים, דהן באיסורי הנאה, והן באיסורי כרת, יבש ביבש בטל שפיר חד בתרי (ח)

מא. שאלה : יבש ביבש, מין בימיו, שנתערב איסור נבלה ברוב איסורי טרפה, אם בטל ברוב, לענין שלא יהי לוקה עליהם, ולענין שלא יהי פסול לעדות ?

תשובה : איסורי טרפה ונבלה מבטלים זה את זה, לענין שלא יהיה לוקה עליהם ושלא יהי פסול לעדות. (ט)

סימן קי.

א. שאלה : מהו דינו של דבר חשוב לענין בטול ? תשובה : כשם שברבי וחתיכה הראוי להתכבד אינן בטלות אפילו בארץ מפני חשיבותן, כמו כן כל דבר חשוב אינו בטל, ואוסר אפילו בכמה אלפים. (א)

ב. שאלה : אם יש חלוק בדבר חשוב, בין מין במינו ובין מין בשאינו מינו ?

תשובה : א) דעת הש"ך בשם התורת חסאז, והפרי חדש, והברתי ופלתי, ופרי מגדים, וחכמת אדם, דאפילו במין בשאינו מינו אוסר דבר חשוב בכל שהוא, והא דנקט המחבר דוקא במינו, הוא משום, דבאינו מינו לא משכחת ל"י תערוכות אלא בפירורין קטנים, דבגדולים, הלא אפשר להכיר את האיסור אם הוא אינו מינו ולבררו, (אם לא שאינו יודע איזה הוא

מקור ההלכה

(בט) אחרונים.

(ג) פרי חדש, סימן קיד.

(ד) מתבר, ש"ך, ופרי חדש.

(ה) פרי מגדים.

הוא האיסור, וממילא, דאין זה דבר חשוב, ולפי"ז, אם נתערב דבר חשוב מין בשאינו מינו, והוא פיררן בכונה כדי לבטל את האיסור, ואינו בטל, (כמו שנתבאר בסימן צ"ט), אז אסורה כל התערובות

ב) ודעת האיסור והיתר, ומנחת כהן, דדוקא במין במינו אמרינן ד, דבר חשוב לא בטל.

ג. שאלה לענין מינו ושאינו מינו ב, דבר חשוב, אי אזלינן בתר שמה או בתר טעמו?

תשובה: ב, דבר חשוב, אזלינן בתר שמה לענין מינו ושאינו מינו, דבודאי לאו בטעמו תליא מילתא, דלית ביה משום טעם כלל. ב)

ד. שאלה: אם יש חלוק ב, דבר חשוב בין איסורי אכילה ובין איסורי הנאה? תשובה: לענין בטול ב, דבר חשוב, אין חלוק בין איסורי אכילה ובין איסורי הנאה, דהוא הדין, דאם ה, דבר חשוב שנתערב הוא איסור הנאה, אינו בטל אפילו בא"ף, וכל התערובות אסורה בהנאה, ואפילו בלח בלח שנתערב, מיהו, הסכימו הפוסקים, דבכל איסורי הנאה מותר למכור את התערובות לנכרי, חוץ מדמי איסור שבו, ודוקא, כשאין חשש שמה יחזור הנכרי וימכרנו לישראל. ג)

ה. שאלה: אם מועיל להוליך את ההנאה לים המלח? תשובה: א) דעת התוספות (ובחים ע"ג), והש"ך, והמגן אברהם, דהולכת ההנאה לים המלח לא מהני רק בעבודה זרה שחופט דמיו. ד)

ב) ודעת הראב"ד (בהשגות פט"ז), להתיר הולכת ההנאה לים המלח גם בשאר איסורי הנאה, כמו בעבודה זרה.

ו. שאלה: דבר חשוב שנתערב חד בחד, אם מהני גם למכור חוץ מדמי איסור שבו?

תשובה: דבר חשוב, אפילו אם נתערב חד בחד, ג"כ מהני למכור חוץ מדמי איסור שבו, מיהו, זהו דוקא, אם מוכר את כל התערובות בפעם אחת, אבל למכור חדא חדא ולהשליך את האתרון, או להשליך את הראשון, אסור, דשמה לקח דמי איסור. ה)

ז. שאלה: אם מותר למכור לעכו"ם, אף בשעה שהעכו"ם יודע דימכרו לו את התערובות בזול?

תשובה: א) אף אם העכו"ם יודע דמוזיל גביו, ג"כ מותר למכור לו, כיון דמן התורה בטל חד בתרי, ומיהו, אם הוא איסור תורה

מקור ההלכה

ד) עיין ברכוש או"ח, (סימן תמ"ה).

ה) פרי מגדים.

ב) עיין בסימן צ"ח.

ג) ש"ך.

תורה שאינו בטל חד בתרי, יש לעיין, דשמא דוקא לעכורים שאינו מכירו מותר לסכור. (ז)

ב) ויש אומרים, דבעינן דוקא שהעכורים לא יצא כמה יש בתוכו, דאל"כ, יחזיק לו טובה. (ז)

ח. שאלה : מהו נקרא, דכר חשוב?

תשובה : דברים החשובים שאינם בטלים, הם שבעה, ואלה הם :

א. ב) אגוזי פרך ורימוני בדן (פרך ובדן הן שמות של מקומות), ויש אומרים, אגוזים שקליפתם רכה ונפרכת ביד.

ג) חביות של יין נסך, גדולות וסתומות דוקא, דהוי תרתי לגריעותא. (ח); ויש אומרים, דאפילו קטנות ופתוחות, ג"כ אינן בטלות ביין נסך. (ט)

ד) חלפי תרדין, שהם שרשי תרדין (שפינאט בלע"ז), שמשאירים בקרקע כדי שיעלו אחרים תחתיהם, ויש אומרים, שהם עלים מצלעות של תרדין.

ה) קלחי כרוב (קרויס בלע"ז), דכשהם שלמים, חשובים הם.

ו) ככרות של בעל הבית; ויש אומרים, דבזמן הזה אפילו ככרות של נחתום חשובים הם. (י)

ז) וכן בעלי חיים, אצ"ג דלא אסירי מתחלת ברייתן, כגון שור הנסקל ודורסה, וכל כיוצא בזה, אינם בטלים מחמת חשיבות דבעלי חיים

ח. שאלה : אם דוקא שבעה דברים אלה שזמן חכמים כלבד נקראים דברים חשובים, או גם שאר דברים כיוצא בהם, הם בכלל דברים חשובים?

תשובה : לאו דוקא השבעה דברים האלה בלבד, המה בכלל דברים חשובים, אלא כל דבר שהוא חשוב אצל בני המקום מן מקומות

שונים, כמו אגוזי פרך ורימוני בדן בארץ ישראל, אם הוא דבר איסור, אוסר הוא בכל שהוא, לפי חשיבותו של הדבר שבאותו מקום ובאותו זמן, ולא החכרו שבעה דברים אלה, אלא לפי שהם אוסרים בכל שהן בכל מקום, בין בארץ ישראל ובין בחוץ לארץ, והוא הדין, לכל כיוצא בהם בשאר מקומות. (יא)

י. שאלה : דבר שדרכו להמכר במנין תמיד, אם הוא בכלל, דבר חשוב? שלא יהי בטל "די" אפילו באלף?

תשובה : א) דעת המחבר, דדבר שבמנין, אעפ"י שדרכו להמכר תמיד במנין, מ"מ בטל, ואינו בכלל, דבר חשוב.

ב) ודעת הרמ"א, דכל דבר שבמנין שדרכו להמנות תמיד, אינו בטל.

שאלה

מקור ההלכה

(ט) פרי חדש.

(ז) פרי מגדים.

(י) פרי מגדים, וזכמת אדם.

(ז) כותי ופלה.

(יא) מחבר

(ט) פרי מגדים, וזכמת דעת.

יא. שאלה : דבר מדרכו להיכנס פעמים במנין ופעמים בלאמדה, אם בטל ?
 תשובה : א) דעת הרמ"א, והס"י, והמנחת יעקב, דדבר שדרכו להמכר
 לפעמים במנין ולפעמים באומדן, בטל.
 ב) ודעת הש"ך בשם הרש"ל והב"ת, דאף דדרכו להמכר
 לפעמים באומדן, מ"מ לא בטל.

יב. שאלה : אם בינים היו דבר שבמנין ?
 תשובה : דעת הרש"ל, והש"ך, והפרי מגדים, והחכמת אדם, דחאידינא,
 דאין בנמצא כלל בגבולנו למכור סל מלא ביצים באומדן
 בלי מנין, פשיטא, דלא בטלי אפילו בהפסד מרובה.

יג. שאלה : אם כרכשתהויו ככלל, "דבר חשוב" ?
 תשובה : אעפ"י דחאידינא אין מוכרים כרכשתא אלא במנין, מ"מ
 בטלה, דכיון דאין אוכלים אותה אלא ע"י מלוי לא הוי
 "דבר חשוב" אם אינה מלויה, לא לענין "ראוי להתכבד", ולא לענין
 "דבר שבמנין", ולפיכך בטלה, מיהו, כשהיא מלויה אינה בטלה. (י)
 יד. שאלה : הא דקיימא לן ד"דבר חשוב" אינו בטל, מדאורייתא הוא דלא
 בטל, או דילמא רק מדרכנן הוא דלא בטל ?

תשובה : "דבר חשוב" דלא בטל, אינו אלא מדרבנן, כמו ברי'
 וחתיכה הראוי' להתכבד, ולפיכך, הולכים בספקו להקל ;
 ודוקא אם יש בו ספק אם הוא דבר חשוב אם לאו, הוא דהולכים
 להקל, ואין זה ספק דחטורין ידיעה, דכיון שהחשיבות אינה שוה לכל בני
 אדם, דיש אדם שדבר קטן ג"כ חשוב בעיניו, ויש אדם שאפילו דבר
 גדול אין לו חשיבות, ומי יוכל להכריע רצון רוב בני אדם, שפיר
 אמרינן דהוי ספק גמור, וכן כשיש ספק אם ה"דבר חשוב" הוא
 האיסור, או הדבר שאינו חשוב הוא האיסור, כגון, שנתערב דבר חשוב
 בשאינו חשוב, ככהאי גוונא ג"כ אזלינן לקולא, כיון שהספק נולד מצד
 התערובות, אבל באם הוא ודאי שהדבר הוא חשוב, רק שהספק הוא
 בגופו - אם הוא אסור אם לאו - אז הוי כבר ספקא דאורייתא, ואזלינן
 לחומרא, ואסור. (י)

טו. שאלה : "דבר חשוב" של חיבור שיש בו ספק אם נפל להיתר, אם חלין
 לקולא ?

תשובה : אפילו אם הוא ודאי שהדבר הוא חשוב, אבל יש ספק
 אם נפל להיתר כלל, ג"כ הולכים להקל אי איכא רוב,
 אבל בשאר ספקות, אשכחן דאזלינן לחומרא, כמו שיתבאר בכסה
 דוכתי. (י)

שאלה

מקור ההלכה

(יב) אחרונים (יג) תחת דעת. (יד) פרי מגדים.

פז. שאלה : בעלמי אסור שנתערב בהרבה בעלי חיים, להדין הוא לאינו בכל אפילו בחלק, אם אין חלוק בזה, בין אם בעלמי הוא טלס, ובין אם נשחט הבעלמי ?

תשובה : כשם שהדין הוא בברי' ו"התיכה הראוי' להתכבד", וכן בכל "דבר חשוב", דכשנחתכו או שנתרסקו שלא בכוונה, נחבטלו, כמו כן הדין בבעלי חיים, דכשנערב בעלמי שנטרף בחייו בתוך הרבה בעלי חיים, אצ"ג להדין הוא דאינו בטל אפילו בא"ף, משום דבעלמי חשוב הוא ואין לו בטול, מ"מ, אם נשחט הבעלמי בשוגג שלא בטחבון אחר שנודעה התערובות, דאו כבר עומד בחוקת איסור, (דאם נשחט קודם שגולד הספק, דאו בחוקת היתר עומד, הדין הוא, דאפילו אם נשחט במזיד ג"כ בטל), והוא באופן שאין בזה משום "התיכה הראוי' להתכבד", כנון, שהוא דבר כחוש ואינו ראוי לאכילה, או שלא הופשט עדיין הבבש מעורו, או שהיא תרנגולת בנוצתה, דאו אין ראוי להתכבד מאחר דמחוסר מעשה גדול, או שהיו צפורים קטנים שאינם ראויים להתכבד אחר שחיטתם, או הדין, דבטל השיבותו בין מצד בעלמי (כיון שנשחט), ובין מצד ראוי להתכבד, ולכן, בטל ברוב. (סי)

יז. שאלה : תשע חנויות מוכרות בשר שחוסה, ואחת מוכרת בשר נבלה, ולקח בשר מאחת מהן, ושכח, ואינו יודע מאיזו מהן לקח, אם גם בזה חמירין לאולין בשר רובא ?

תשובה : הא דאולין בשר רובא מן התורה בתערובות חד בתרי, הוא דוקא, כשהאיסור אינו ניכר במקומו, אלא שהאיסור וההיתר הם מעורבים, דאו בטל האיסור ברוב, אבל כשהאיסור ניכר במקומו וההיתר ניכר במקומו, אלא שאין ידוע אם מהאיסור לקחו או מההיתר לקחו, או הדין, דאפילו יש אלף מקומות של היתר ואחד של איסור, לא אולין בשר רובא, משום דקי"ל ש"כל קבוצ כמחצה על מחצה דמי", ואסור, כדין תערובות חד בחד. (סי)

יח. שאלה : תשע חנויות מוכרות בשר נבלה, ואחת מוכרת בשר שחוסה, ולקח בשר מאחת מהן, ואינו יודע מאיזו לקח, אם אולין בזה בשר רובא ?

תשובה : דין ד"קבוצ כמחצה על מחצה דמי" אמרינן גם לקולא, היינו, דאם היו רוב מקומות של איסור ואחד של היתר, ולקחו באחד המקומות ואין ידוע מאיזה מהם לקחו, גם בזה אמרינן דאין אנו הולכים אחר הרוב לדון כודאי איסור, אלא כספק איסור, ולפיכך, אם

מקד ההלכה

(ט) רמ"א, פ"ג, ושרף. (טז) מחבר ופוסקים.

יב. שאלה : חשע חנויות מוכרות בשר נבלה, ואחת מוכרת בשר שלחוסה ולקח בשר מאחת מהן, ואינו יודע מאיזו לקח, ונתערבה הסתיכה האחת באחרות, אם אפשר להחזיר את התערובות ממעם ספקי-ספקא²

תשובה : אע"י שהחתיכה שנתערבה אינה אסורה אלא מספק, מימ, אם נתערבה אח"כ בחתיכות אחרות, אין אנו מתירים את התערובות ממעם ספקי-ספקא. (י)

בא. שאלה : היו צעיר עשר חנויות, וכולן היו בחזקה כשרות, היט, שהיו מוכרות בשר שחוסה, ולקח מאחת מהן בשר, ואינו יודע מאיזו לקח, ואח"כ נודע לנו שבאחת מהן הי' בשר טרפה, כגון, שנשחטו כמה בהמות, ונחתלקו להחנויות, ונחשדנו הריאות, ונמאסה ריאה אחת טרפה, ובשעה שלקחו אם הבשר לא הי' ידוע בחייו מנות היטה הטרפה, ועכשו נודע לנו איזו היא, אלא שהקונה אינו יודע מאיזה מנות לקח ?

(ב) ודעת הר"ן, דכיון ג'ין "קבוצ" הוא חדוש, אין לך בו אלא חדוש, וכל שלקח הקונה קודם שנולד הספק מותר. (א)
(ג) וכתב הפרי מגדים, דהמיקל כהר"ן לא הפסיד.

תשובה : אם החתיכות אינן ראויות להתכבד, הולכים בזה אחר הרוב, דממה-נפשך יש כאן שתי חתיכות של היתר בודאי, ולמה לא

(ב) שם

(י) שך ומסעם.

(יה) מנחת יעקב.

(ימ) סרי מגדים.

כור הלכות תערובות סימן קי המבחין קה 209

לא תתבטל השלישית, וכי עדיפא היא מאיסור ודאי, אבל אם החתיכות ראויות הן להתכבד, או, אסורות כל החתיכות, דאין חולכים בזה אחר הרוב. (ב)

בג. שאלה: אם מהני ספק-ספקא ב"קבוע"?
תשובה: אם הספק-ספקא בא אח"כ, כגון, שנתערבה החתיכה הזאת שיש עליה ספק אח"כ, ודאי אמרינן ספק-ספקא, אם הוא לפי חוקי וכללי הספק-ספקא, אבל אם הספק-ספקא הוא על מקום הקביעות, כגון, תשע חנויות מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת ספק טרפה, ואין ידוע מאיזו לקח, בזה, לא אמרינן דמהני ספק-ספקא, דכיון דלרוב הפוסקים רובא עדיף מספק-ספקא, או לכל הפחות שוין הן, וכיון שהתורה סלקה לרובא במקום שיש "קבוע", כל שכן שסלקה את הספק-ספקא. (ג)

כד. שאלה: אם מהני חזקה ה"ר ב"קבוע"?
תשובה: אם יש חזקה להיתר במקום הקביעות, כגון שנגעו בטהרות במקום שיש רוב טהרות ומיעוט טומאה, אלא שקביעות במקומן, או, אין מעמידין את הטהרות על חזקה טהרתן, דהרי רובא עדיף מחזקה, וכיון דהתורה בטלה לרובא ב"קבוע", כל שכן שתתבטל החזקה. (ד)

כה. שאלה: אי אולינן כתר קורבה ב"קבוע"?
תשובה: אם החתיכה הזאת שפירשה לפנינו סמוכה לחנות של כשרה, אין להתיר אותה מטעם קורבה, אע"ג דליכא כאן רוב שדוחה את הקורבה, דכיון ד"קבוע" עדיף מרובא, ורובא עדיף מקורבא, קל וחומר ד"קבוע" עדיף מקורבא, וא"כ, בכל ענין דנין כמחצה על מחצה, משום דקבוע הוא. (ה)

כו. שאלה: עשר חנויות מוכרות בשר כשר, וככל חנות ה"י בשר של בהמה אחת, ונתערבו הריאות של כל הבהמות, ואח"כ נמאה טרפה בלחם מהן, ולקחו מחנות אחת, וידוע בלחם חנות לקחו, אבל אין ידוע אם הבשר הזה הוא מהבהמה הכשרה או מהטרפה?

תשובה: (א) דעת הט"ז והב"ח והש"ך, דגם זה הוי "קבוע מן התורה", דכיון שכל חתיכה עומדת בפני עצמה בחנות שלה, ולא נתערבו החתיכות כלל, רק שהתערבות היא בהחנויות, היינו, שספק הוא באיזה חנות היתה הטרפה הרי זה כבר "קבוע", וכמחצה על מחצה דמי.
(ב) והפרי מגדים הביא ג' דעות בתערובות חנויות: דעה אחת דהוי "קבוע מן התורה"; דעה ב' דהוי "קבוע מדרבנן", ודעה ג' דאפילו "קבוע מדרבנן".

זקור ההלכה

(כד) שם

(בב) פרי מגדים

(כה) כרחי ופירי, והות דעת.

(גכ) שם.

מדרבנן אינו; וכתב, דבהפסד מרובה יש לצדד דהוי מדרבנן, ונפקא מינה בתערובות הב', דמותר. כו)

ג) ולדעת הר"ן, ד"קבוע אין לך בו אלא חידוש", הדין בזה, דכל מה שלקחו קודם שנודעה התערובות, מותר, ומה שלקחו לאחר שנודעה התערובות, אסור. כז)

כו. שאלה: אם התערובות היתה בחנות אחת, כגון, למלא כשר טרפה בכתנות הזאת ונתערב בין כשר כשר, ואינו יודע מליזה כשר לקח. אם גם כזה אלו דין דין ד"קבוע?"

תשובה: זה הרי רק "קבוע דרבנן", דמן התורה, כל בשר שבחנות הזאת שרי, משום דבטל ברוב, אלא דחכמים גזרו, דאם יש שם "חתיכה הראוי להחכבד" ולא תבטל, ומשום שאין הכל בקיאים בזה ויטעו בין "ראוי להחכבד" ובין "אינה ראוי להחכבד", נתנו החכמים על החנות הזאת דין ד"קבוע", וכל כי האי גונא, מקרי "קבוע דרבנן". כח)

בח. שאלה: אם יש חלוק ב"קבוע דרבנן", בין שלקחו את הכשר קודם שנודעה התערובות, ובין שלקחו את הכשר לאחר שנודעה התערובות?

תשובה: אם נתערבה "חתיכה הראוי להחכבד" של טרפה בין חתיכות כשרות בחנות אחת, אע"ג דחכמים נתנו על זה דין ד"קבוע" שלא יבטל, משום דכמחצה על מחצה דמי, מ"מ, אם לקחו מהחנות הזאת קודם שנמצאה הטרפה, היינו קודם שנודעה התערובות, מותר, דכיון שלא נפל הספק ב"קבוע" אלא לאחר שמירש, אמרינן בזה ד"כל דפריש מרובא פריש", וכיון שהרוב הוא כשר, אז, התערובות מותרת כדין יבש ביבש, דחד בתרי בטל; אבל לקנות מכאן ואילך, אסור, אפילו חתיכה שאינה ראוי להחכבד, ואפילו דיעבד ומטעם שאין הכל בקיאים בזה, ויטעו בין "ראוי להחכבד" ובין "אינה ראוי להחכבד". כט)

כט שאלה: אם יש חלוק ב"קבוע דרבנן" בין שהתערובות נמלאת בחנות טריים בלוי לקנות בה, ובין שהתערובות נמלאת בבית יחיד?

תשובה: א) דעת הש"ך, ד"בקבוע דרבנן", אע"ג דחתיכה שאינה ראוי להחכבד מדינא שרי, מ"מ, אם נמצאת הטרפה בחנות שרבים קונים משם, דהיינו מקולין, חוששין לשמא יטעו בין חתיכה הראוי להחכבד ובין שאינה ראוי להחכבד, משא"כ אם התערובות נמצאה בבית יחיד, אין להחמיר, אעפ"י שיש שם חתיכה הראוי להחכבד, אלא בטלה ברוב, מיהו, בחנות שלא נשארו רק חתיכות שאינן ראויות להחכבד, ג"כ מותר, ולא שייך למגור.

ודעת

מקור ההלכה

כח) סמ"ק, סוף סימן קי"ד, ועיין ס"ז סמ"ג.
כט) כ"ה, ושרי.

כו) עיין בחות דעת.
כז) חכמת אדם

ב) ודעת הט"ז, דאדרבא, בחנות שרבים קונים שם אין להחמיר, מטעם דרבים מדכרי אהרדי, מיהו, הא דגורין חתיכה שאינה ראוי להתכבד אטו ראוי להתכבד, מיירי שיש שתייה - חתיכות הראויות להתכבד ושאינן ראויות להתכבד - מבהמה אחת, דאז הדין, דגם שאין ראויות להתכבד אסורות, דכיון דמאותה בהמה כבר אסורות מקצת חתיכות, שוב לא שייך לומר שמקצת חתיכות מאותה בהמה תהיינה מותרות.

ג) ודע, דבדינו של הט"ז - במקום שיש בבהמה אחת חתיכות הראויות להתכבד ושאינן ראויות להתכבד - אף ליחיד בביתו יש לאסור באין הפסד מרובה. (י)

ז. שאלה: חתיכה שלקחו מ"קבוצה", שנתערבה בחתיכות אחרות ז'

תשובה: (א) דעת המחבר, דאם נתערבה החתיכה שקנו מ"קבוצה" בחתיכות אחרות, הדין הוא, דבטלה ברוב מטעם ספק - ספקא, א', שמא החתיכה שקנו מן החנות היתה של היתר, וב', דאם תמצא לומר שהיא היתה טרפה, שמא אחרי שנתערבה בחתיכות אחרות בשעה שאוכל אותה, לא זו היא שבאה מן ה"קבוצה"; ודוקא, שאינו אוכל כל החתיכות בבת אחת אלא בזה אחר זה, דאם לא כן ליכא אלא חדא ספקא

ב) ודעת הרמ"א, דבזה יש חלוק בין "קבוצה דאורייתא" ל"קבוצה דרבנן", דבקבוצה דרבנן, אם אחר שלקחו מן ה"קבוצה" נתערבה החתיכה באחרות, הדין הוא, דבטלה ברוב מטעם ספק-ספקא, אבל בקבוצה דאורייתא, לא מהני אח"כ מה שנתערבה החתיכה של "קבוצה" בחתיכות אחרות, אלא צריך ב' ספקות להטיר מלבד הספק הראשון הנולד ב"קבוצה", דצריך דוקא שיהי הספק הראשון מותר מן התורה, ושלא יהי איסור אלא מדרבנן. (יא)

לא. שאלה: השם חנויות מוכרות בשר שחוטת ואחת מוכרת בשר נבלה, וגמאלה חתיכה בשר מונחת על הארץ, או שנמאלה ביד נכרי, אם גם בזה לנין דין ד"קבוצה"?

תשובה: הא דאמרין ב"קבוצה דאורייתא" דאינו בטל ברוב משום דהוי כמחצה על מחצה, זהו דוקא, שלקחו את החתיכה מן החנות שבין החנויות, ונולד הספק במקום הקביעות, דאז אסור לכו"י עלמא, משום דגורין שמא יקח מן הקבוצה, כיון שנולד הספק במקום הקביעות, אבל אם נמצאה חתיכה בשר מונחת על הארץ, או ביד נכרי, (בענין שאין בזה האיסור משום "בשר שנתעלם מן העין"), אז הדין, דאם רוב החנויות היו מוכרות בשר שחוטת, אזלינן בזה בתר רוב, ומותר, אפילו

מקור ההלכה

(ז) פרי מגדים. (א) עיין כחכמת אדם.

אפילו אם החתיכה היתה ראוי להחכבד, משום דאמרינן דכל דפריש מרובא קא פריש. יב)

רב. שאלה. הא לאמרינן דכל דפריש מרובא פריש, אם יש חלוק בזה בין שפירש בפנינו ובין שפירש שלא בפנינו ?

תשובה : א) כל דפריש מרובא פריש, אמרינן דוקא כשפירש שלא בפנינו, אבל אם פירש בפנינו, או שהקונה ראה שהנכרי לקח את החתיכה מן החנות, דהוי כאילו הוא בעצמו לקחה משם בידו, אז הדין, דלא אמרינן בזה, כל דפריש מרובא קא פריש, ואין הולכים בזה אחר הרוב. יג)

ב) ובפירש בפנינו, יש מחלוקת הפוסקים, דיש אומרים דהוי קבוצ מן התורה, ויש אומרים, דהוי רק קבוצ מדרבנן. יד)

ג) שאלה : תשע חנויות מוכרות בשר שחוטט ואחת מוכרת בשר נבלה, ונמלאה חתיכת בשר ביד קטן ?

תשובה : א) אם החתיכה נמצאה ביד קטן, דינו כנמצא ביד נכרי, ואמרינן בזה, כל דפריש מרובא קא פריש. יה)

ב) וקטן חריף הוי כגדול, ונפקא מינה, דאם נמצאה החתיכה ביד נכרי או קטן, אין אנו מחויבים לשאול באיזה חנות לקחו את החתיכה, אבל בגדול, אף שלא ראינוהו יוצא מן החנות, אנו מחויבים לשאול, ולענין זה, קטן חריף דינו כגדול. יז)

ד. שאלה : אם יש חלוק בדיון דקבוצ בין מין במינו ובין מין בשאינו מינו ?

תשובה : בכל דיני קבוצ, אין חלוק בין מין במינו למין בשאינו מינו, היינו דאם שחטו פרים ואילים וכבשים, ונמצאה טרפה באחד מהאברים, ואי אפשר להכיר מאיזה מין הוא, בכל זה אמרינן, דכל שנולד הספק במקום הקביעות, אפילו הוא מין במינו, הוי כמחצה על מחצה, וכל שפירש, אפילו שלא במינו, אמרינן דמרובא קא פריש. יז)

ה. שאלה : תשע חנויות מוכרות בשר שחוטט ואחת מוכרת בשר נבלה, ונמלאה חתיכת בשר מוכחת על הארץ, אבל קרובה היא לחנות המוכרת נבלה, אם גם בזה אמרינן דכל דפריש מרובא קא פריש ?

תשובה : אפילו אם החתיכה נמצאה מונחת קרובה לחנות המוכרת נבלה

פקוד ההלכה

ה) שם.

בב) מחבר, וש"ך.

ו) פרי חדש, כותי ופלתי ופרי מגדים.

ג) רמ"א ופוסקים.

ז) ש"ך.

ד) ש"ך.

כור הלכות תערוכות סימן קי המבוא קז 213

נבילה מ"מ אמרינן דמות, מטעם ד"כל דפריש מרובא קא פריש". כיון דקי"ל ד"רוב וקרוב, הולכין אחר הרוב" (ה)

לו. שאלה: חתיכה שפירשה לפנינו, או שלקחה נכרי בפנינו, ואח"כ נתערבה החתיכה הזאת בין חתיכות אחרות כשרות?¹

תשובה: אם פירשה החתיכה בפנינו, או שלקחה הנכרי בפנינו, אעפ"י שנתערבה אח"כ בין שאר חתיכות כשרות, מ"מ אסורה, ומיהו בהפסד מרובה, בפירשה בפנינו, שרי בתערוכות, דכיון דיש סוברים דפירש לפנינו אינו אסור אלא מדרבנן, וגם יש פוסקים דסוברים דאפילו באיסור תורה שרי בב' תערוכות (הרשב"א והרש"ל), לפיכך, בהפסד מרובה יש להקל בתערוכות; ודוקא, כשנודע הספק אחר שפירשה לפנינו קודם שנתערבה בהיתר אחר, אבל אם תיכף בשעת פרישתה נפלה החתיכה לתערוכות היתר, אז תולין שההיתר נפל, ומותר. (ט)

לו. שאלה: תשע חנויות מוכרות, כשר כשר, ואחת מוכרת כשר טרפה. אכל בהתנות האחת של כשר טרפה יש כשר יותר ממה שיש בכל השע החנויות של כשר כשר, וממלא חתיכת כשר מונחת על הארץ, אי אוליין כזה כתר רוב חנויות, או כתר רוב כשר?²

תשובה: (א) דעת התשובות כנסת יחזקאל, והחות דעת, דאפילו אם יש בהחנות האחת של טרפה בשר יותר ממה שיש בתשע החנויות של בשר כשר, מ"מ הדין, דאוליין בתר רוב חנויות ולא בתר רוב בשר, דאין נפקא מינה בזה כלל מה שיש באחת יותר בשר, וכל חנות וחנות נחשבת כאילו כלן שוות, והכל תלוי ברוב החנויות ולא בצמות הבשר, ויש לסמוך ע"ז להחמיר אבל לא להקל. (ב)

(ב) ודעת הבית אפרים, דיש בזה להקל ולהחמיר, דכל שלא נמכר היום מכל החנויות רק בהמה אחת או שתיים, וכל שאר הבשר נשאר במקומו, אז הדין, דהולכים אחר הרוב החנויות, דמה אהני לן זה שיש הרבה בשר בחנות אחת, הלא סוף כל סוף הבשר נשאר מונה במקומו; אבל אם יש בחנות אחת בשר של עשר בהמות טרפות, ובתשע החנויות הנשארות, יש בכל אחת בשר של בהמה אחת כשרה, ובכל החנויות נמכר כל הבשר, בזה פשיטא דאוליין בתר רוב הבשר שנמכר היום, דמה אהני לן רוב החנויות, כיון שמוכר אחד מכר יותר מכל שאר המוכרים. (א)

זח. שאלה: הא דאמרין בפירש שלא בפנינו, נתערוכות כשר כשר וטרפה, ד"כל דפריש מרובא קפריש", אם אין בזה חלוק בין אם פירש אחר התערוכות, ובין אם פירש קודם התערוכות?²

תשובה

מקור ההלכה

(ה) נודע ביהודא; ועיין בפתחי תשובה
(מא) עיין בבית אדם בשער הקבוע במ"ג

(ה) פרי תרומה

(ש) תחת דעת

תשובה : (א) דעת החות דעת, ותשובות חסד לאברהם, דבפירש שלא בפנינו, בתערוכות בשר כשר וטרפה, דאמרינן, "כל דפריש מרובא קא פריש", זהו דוקא, אם פירש אחר שנתערבו החתיכות, אבל לא אם פירש קודם התערובות, כגון, ששחטו ג' בהמות במקום אחד, ופירשה אחת מהן, ואח"כ נתערבו הריאות, ונמצאה אחת מהן טרפה, בזה לא אמרינן, "כל דפריש מרובא קפריש", ולפיכך, אפילו מה שפירש ג"כ אסור, דכיון שלא נתערבה הטרפה בשעה שפירשה, לא שייך לדון בזה שפירשה מרוב הכשרות.

(ב) והבינת אדם (בשער הקבוע) השיג עלי, ודעתה, דאין חלוק בין שנפרש קודם שנולדה התערוכות, או שנפרש אחר שנולדה התערוכות, דבכל אופן אמרינן, "כל דפריש מרובא קא פריש".

ד. שאלה : ק"כ ששחט ו' בהמות צבית-השחיטה, והוליא למקולין ב' בהמות למכור, ומבהמה השלישית הוליא רק חצי בהמה למכור, וחצי השני הניח צבית-השחיטה ביחד עם ארבע הבהמות הנשחרות, ואח"כ נתערבו הכנימעים של כל הו' בהמות, ונמלא מחט צבית הכוכות, בלופן שהי' טרפה עפ"י דין, ולא נודע ליזו היא הטרפה ?

תשובה : הנה אותן הד' בהמות שנשחרו בבית-השחיטה, פשיטא, דהן טרפה בודאי מטעם "קבוע", ואותן הב' בהמות שפירשו מבית-השחיטה למקולין, בודאי מותרות, מטעם ד"כל דפריש מרובא קא פריש", אך עיקר הספק הוא כאן על החצי בהמה שפירשה למקולין להמכר, אם כשרה היא או טרפה, דאם תאמר שמחצית הבהמה שפירשה כשרה היא, מטעם ד"כל דפריש מרובא קא פריש", א"כ בהכרח גם להכשיר החצי השני שבבית-השחיטה, ובאם תאמר להיפך, דהחצי שבבית-השחיטה טרפה מטעם "קבוע", הלא אז בהכרח, שגם החצי שבמקולין יהי' נמשך להחצי שבבית-השחיטה, ויהי' ג"כ טרפה, ונחלקו בזה האחרונים :

(א) דעת החלקת מחוקק, והגאון מוה"ר העשיל מקראקא, להתיר אף חצי הבהמה שבבית-השחיטה.

(ב) דעת בצל ברכת הזבח, והחות דעת, לחסדיף אף חצי הבהמה שבמקולין.

(ג) ודעת הפרי חדש, והכרתי ופלתי, ושאלת יעב"ץ, והפרי מגדים, דחצי הבהמה שבבית-השחיטה אסורה, וחצי הבהמה שבמקולין מותרת.

(ד) ובספק טרפה, כולו צלמא מרדים דחצי הבהמה שבמקולין מותרת. (פ"ק)

ה. שאלה : אשה בעלת ה' אווזות שחטות, שמכרה לאשה אחת אווזא ותאי, ואח"כ מכרה לאשה שני' עוד ב' אווזות, וסאשה השני' שקנתה את הב' אווזות, הגביהה אווזא אחת לקנות, ושם אח"כ הגביהה את האווזא השני', וסלכה לה עם האווזות, ונשאלו אווזא ותאי צבית האשה המוכרת, ואח"כ נמלא

מקור ההלכה

(מב) תשובות חסד לאברהם.

ממלא קורקבן אחד של החמש אוזות שהי' מרפה, ולא נידע מאיזו אוזת הוא ; והנה, על האוזה וחצי שנמכרו להאשה הראשונה, אין שום ספק, דפשיטא דכשרות הן מטעם ד'כל דפריש מרובא פריש', אך עיקר הספק כאן הוא, על צ' האוזות שנמכרו להאשה השני', הי' נימא, דמה שהגביהה האשה השני' בתחלה אוזת אחת ולא הולילה אותה עד"ן מהבית, זה לא מקרי עד"ן, פריש', גמלא, ששתי האוזות של האשה השני' פראו צבת אחת בשעה שהלכה מבית, וא"כ, לא נשאר רוב צבתי נגד הב' אוזות האלה, או דילמא, כשהגביהה האשה השני' בתחלה אוזת אחת לקנות, הוי כבר פריש', ולפיכך, מותרת היא מטעם ד'כל דפריש מרובא פריש', ושז' אח"כ כשהגביהה את האוזה השני', הוי ג"כ פריש', אבל היות שלא נשאר צבתי נגד האוזה השני' רק אוזת אחת, הספק הוא, אם נוכל לחשוב אוזת וחצי לרוב" נגד אוזת שלמה, דבאם נחוש לדעת הפוסקים דסוברים דבעינן רוב של כפל דוקא, ולא סגי במשהו יותר, אז, אין כאן רוב" נגד האוזה השני', וא"כ, איך אפשר לדון בזה הדין ד'כל דפריש מרובא פריש' ?

תשובה : בפירוש שלא בפנינו, דאמרינן, "כל דפריש מרובא פריש", ומותר לא בעינן דוקא שהדבר שפירש יצא מהבית לגמרי, אלא כל שפירש ממקומו על דרך פרישה, אמרינן כבר ד'מרובא קא פריש', לאפוקי, אם האשה בעלת האוזות הניצה אחת מהאוזות שלה למקום אחר בלי שום כוונה לשם פרישה, או לא מקרי פריש', אבל אם נטלה אוזת על מנת להפריש, היינו, שלקחה את האוזה לצצמה לתבשיל, וכיוצא בזה, כבר מקרי פריש', וכל שכן כשהגביהה אשה אחרת את האוזה לשם קנין, והי' בה גם שני מרשות לרשות, דודאי מקרי פריש', ולפיכך, בנדון דידן, האוזה הראשונה של הב' אוזות שנמכרו להאשה השני', ודאי כשרה היא, ובאוזה הב' של הב' אוזות השניות, הנה עכ"פ בדבר שאינו שלם יש להחמיר ולהצריך, רוב" של כפל דוקא, אבל כ"ז שייך רק כשרוצים להתיר לאכול את האוזה השני' מטעם, בטול ברוב", ברם, בנדון דידן, דאמרינן דמ"היתרא קא פריש', פשיטא, דאין כאן שום מחלוקת הפוסקים, ולכולי עלמא סגי ב'רוב" כי הא, מיהו, סקפוק אחר יש כאן, והוא, דחצי האוזה שפירשה, עי"ז שנמכרה להאשה הראשונה, הלא כבר הותרה, וא"כ, איך אפשר לומר שחצי האוזה שנשארה בבית האשה בעלת האוזות תהי' אסורה, ונהי דמ"מ הדין כן, דאין להתיר חצי האוזה הנשארת בבית, ואין לאסור את חצי האוזה הנפרשת, אבל מ"מ, אפשר דיש לומר דלא לצרף חצי האוזה שנשארה בבית לספק כלל, וא"כ, הוי כבר חד בחד, ולא שייך בזה כבר הכלל ד'כל דפריש מרובא פריש', אבל זה ליתא, דמ"מ, בהפסד מרובה ואיסור, קבוצ דרבנן, המקיל לא הפסיד, דמן התורה נצטרפות כל האוזות שבכל הבתים, וכל אחת מותרת מטעם דבטלה ברובא, והכל מותר, ולכן, בהפסד מרובה, המקיל בזה לא הפסיד. (מ)

מקור ההלכה

(מ) תתם מופר סימן צ"מ.

מא. שאלה : ג' קצבים שחטו ביחד צבית-השחיטה ה' בהמות, אחד שחט ג' בהמות, ושנים שחטו — כל אחד בהמה אחת, ומשם לקחו את כל הצמר למקולין שלהם, והריאות מכל החמץ בהמות נתערבו, ואח"כ נמלאה ריאה אחת טרפה, וקונים רבים לקחו מהם את כל הצמר וגם הצנימטים *

תשובה : א) כל מח שלקחו הקונים מהקצב בעל השלש בהמות, ממ"נ מותר, דאפילו הטרפות בחנות שלו שרי, מטעם דמן התורה בסל חד בתרי, ואף כי מדרבנן הוי "קבוצ" משום דהוי "חתיכה הראוי להתכבד", מ"מ, הלא הדין הוא, דכל מה שלקחו קודם שנודעה התערובות שרי, אלא אפילו הבשר שלקחו הקונים מהשני קצבים, ג"כ מותר, ואפילו להפוסקים דסוברים דתערובות חנויות מן התורה אסור, מ"מ הכא מותר משני טעמים : חדא, שלא הוברר כאן כלל שיש חנות אחת של טרפה בהשתי חנויות של השני קצבים, דשמא הטרפה באה מבעל הג' בהמות, וא"כ, תו לא הוי "קבוצ מן התורה", דאין כאן תערובות חנויות, ועוד, דהוי ספק-ספקא, א', שמא היתה הטרפה מבעל הג' בהמות, ואם תמצא לומר מבי בהמות של ב' הקצבים באה הטרפה, שמא לקחו מהחנות הכשרה, ולפיכך אפשר להקל. (מד)

ב) ואם אירע בבני-מצרים רק ספק טרפה, כגון, שנמצא בא' מן הדקין נקב מפולש, וקרום עליו עליו מחמת מכה כמין כובע, ומסופקים שמא ה' שומן סוחם שם, או הדין, דאפילו כל אחד מהקצבים שחט רק בהמה אחת, יש להתיר בהכסד מרובה וסעודת מצוה, משום דהוי ספק-ספקא, א', שמא ההלכה כדעת הפוסקים, דתערובות חנויות לא הוי "קבוצ", ואם תמצא לומר, דההלכה היא דתערובות חנויות הוי "קבוצ", שמא אין כאן טרפה. (מד)

ג) ואם לקחו כל הדקין ומלחום עם בשר, או בהפסד מרובה וסעודת מצוה יש לצדד להקל, משום דהוי ספק-ספקא, א', שמא מליחה אינה אוסרת רק כדי קליפה, וב', שמא לא הוי טרפה כלל. (מי)

מב. שאלה : בטלי חיים ושאר דברים החשובים של איסור, שנתערבו בהיחוד, ונאסרו, כפי הדין דאינם בטלים אפילו בזלף, ובאם פירש אי' מן סרוב אחר שנודעה התערבות, מי אמרינן בזה הכלל ד"כל דפריש מרובא פריש" ?

תשובה : א) דעת הרשב"א, והמחבר, והכרתי ופלתי, דבבעל חי ושאר דברים החשובים של איסור, כגון, "חתיכה הראוי להתכבד", ודבר שבמנין, וכיוצא בו, אפילו אם פירש א' מן הרוב אחר שנודעה התערבות, ואעפ"י שפירש שלא בפנינו, מ"מ, הדין הוא דאסור, והוא שהפרישו

מקור ההלכה

(מד) פרי סגדים (כה) שם (מו) שם, ועיין בכינת אדם, סימן י"ד

כור הלכות תערוכות סימן קי המבחן קמ 217

שהפירשו במתכונן, כגון, שנתערבה בהמה טרפה בכמה בהמות, ועמד אי מאחורי הגדר וזרק אבנים כדי שיפרשו ממקומם, והטעם דאסור, משום דגזרינן שמא יקח מהקבוצ, אבל אם פירש ממילא שרי, ודוקא, אם פירשו רק מצט מהם ממילא, אז אמרינן ד"כל דפריש מרובא פריש", אבל אם פירשו מחציתם בבת אחת, אסורים. (מ)

ב) ודעת הרש"ל, והט"ז, והש"ך, והחיות, דצת, דאפילו פירש ממילא ג"כ אסור, ולא דמי לתשע חנויות דלעיל, דשרינן בפירש ממילא. והתם בתשע חנויות, האיטור ניכר בפני עצמו, ומש"ה לא חיישינן שמא יקח מן הקבוצ, דאטו ברשיצי עסקינן, משא"כ הכא שנתערב הכל.

ג) ודעת הפרי מגדים בשם המנחת יעקב, והחכמת אדם, להתיר בהפסד מרובה בפירש ממילא.

פג. שאלה: בעלי חיים ושאר דברים חשובים שנתערבו זהיתר, ולאסרו, ופירש אי מן הרכ קודם שנודעה התערבות, אם אמרינן כזה, כל דפריש מרובא פריש?

תשובה: הא דחיישינן שמא יקח מן הקבוצ, הוא דוקא, אם פירש אחר שנודעה התערבות, דכיון שרוב הנשארים עומדים במקום קבוצ, שפיר יש לחוש שמא יקח מן הקבוצ, אבל אם פירש אי מן הרוב קודם שנודעה התערבות, דאז לא שייך למגור מידי, משום דכלם בחזקת היתר הם עומדים, או הדין, דמותר בפירש ממילא, ובכהאי גוונא, שפיר אמרינן ד"כל דפריש מרובא פריש", דמאי אמרת, שמא יקח אחד אחר שייך לספק, הך גזרה לא אשכחן בש"ס, ועוד, בהא ליכא למטעי, דהואיל שלקח בעוד שהוא בחזקת היתר, לא אתי בשביל זה לקחת לאחר שנאסרו, דאטו ברשיצי עסקינן. (מ)

פר. שאלה: הא לאמרינן, דבעלי חיים ושאר דברים חשובים שנתערבו זהיתר ולאסרו, לאסור גם אם אפילו פירש ממילא אחד מהרוב אחר שנודעה התערבות, אם אין בזה חלוק, בין אם פירשו רק מעט, ובין אם נפרשו כלם ממילא?

תשובה: א) הא דאמרינן, אפילו פירש ממילא אחר שנודעה התערבות, בבעלי חיים ודברים חשובים, הוא דוקא, שלא פירשו רק מצט, ומקצת האסורים נשארו במקומם, דאז שייך למגור שמא יקח מן הקבוצ ג"כ, אבל אם נפרשו כלם ממילא ממקום הקביעות שלהם, ולא עבד מצשה בידיהם, אלא פירשו כלם מצצמם, ובשעת עקירתם פירשו קצתם אחד הנה ואחד הנה, או אפילו אם הפרישם במתכונן, אלא ולא ידע שיש איסור בדבר, ואפילו פירשו בפנינו, אי הדין

מקור ההלכה

(מ) ש"ס, (מח) ש"ס, ועין בשם תשובת רדב"ז, ועין סגרים.

הדין, דאזתם שפירשו לא מקרי תו "פירשו מן הקבוע", ואמרינן בזה "כל דפריש מרובא פריש", ולפיכך מותרים, ולא גזרינן בזה שמא יקח מן הקבוע, כיון שכבר נתבטלה כל הקביעות הראשונה לגמרי, וכן גם כל מה שיפריש מן הרוב אח"כ, ג"כ מותר, מלבד השנים האחרונים שאסורים, דבהם לא שייך לומר "כל דפריש מרובא פריש. מ"ט

ב) ואם נתפזרו כלם, אפילו בפנינו, כלם מותרים, דלא שייך לחלק כאן את השנים האחרונים, שהרי כלם נתפזרו בבית אחת, ואי אפשר לדעת אי-אלה מהם הם השנים האחרונים. ז

מה. שאלה : בעלי חיים וסאל דברים חשובים שנתערבו בהיתר ונאסרו, ופירשו, ואח"כ חזרו כלם וזאלו יחד במקום אחד, אם חזרה הקביעות למקומה, ועי"ז חוזרים ונאסרים, או לא ?

תשובה : כל שנעקרו ממקומם ופירשו, אפילו חזרו אח"כ כלם ובאו יחד במקום א', אפילו הכי מותרים, דכיון דנדדעה פרישתם הרי כבר היו מותרים, וכיון שהותרו אינם חוזרים ונאסרים, אבל אם חזרו יחד לקביעות במקום אחד קודם שנודע לנו, או הדין, דחוזר הקבוע למקומו ; ודוקא שחזרו כלם, אבל אם חסר א' מהם, א"כ י"ל דאין כאן איסור כלל, ולא מקרי "קבוע". נא

פו. שאלה : נתערבה תרנגולת טרפה בין כשרות, ומלחה זילת ציטון, מה דינה של הביצה ?

תשובה : אפילו אם התרנגולת הטרפה אינה ניכרת, מ"מ, הביצה מותרת, דכיון דעיקר הגזירה היא שמא יקח מן הקבוע, אבל הכא לא גזרינן לגבי ביצה שיקח תרנגולת מן הקבוע, דמביצה לתרנגולות לא חיישינן, ואע"ג דתרנגולות חשובות מצד בעל חי, מ"מ, לגבי ביצה אזלינן בתר רובא, ואמרינן בזה "כל דפריש מרובא פריש" ; ואפילו למאן דס"ל דביצה הוי דבר שבמנין, מ"מ מותר, דהא בתשע חנויות שרי בפירש ממילא, אפילו חתיכה הראוי' להתכבד, והביצה הוי כ"פירש". נב

פז. שאלה : נתערבה תרנגולת טרפה בין כשרות, וקטילה התרנגולת זילת בפנינו, מה דינה של הביצה ?

תשובה : א) דעת הפרי מגדים, דאם הטילה התרנגולת את הביצה בפנינו, או אסורה הביצה.

ב) דעת הכרתי ופלת, דבמקום שאין לביצה חשיבות של דבר שבמנין, בטלה הביצה, אפילו אם הטילה התרנגולת בפנינו.

ודעת

מקור ההלכה

מ"ט רמ"א, ש"ך, חזת דעת, נא) וחכמת אדם, עיי' בית

אפרים סימן מ"א.

וחכמת אדם

נב) רמ"א, וש"ך.

ג) עיי', בית אפרים סימן י"ב.

כור הלכות תערובות סימן קי המבחין קי 219

ג) ודעת החות דעת, דאפילו למאן דס"ל דביצה אינה דבר שבמנין, מי"ם אסור, אם הטי'לה התרנגולת בפנינו, משום דפירש בפנינו הוי כנוטל בידיו מן הקבוצ.

בח. שאלה : דגר'איסור שאינו בטל מחמת חשיבותו, שנתערב ב'אחרים, ונפל ח' מהם לים, מה דינה של התערובות ?

תשובה : דבר שאינו בטל, כגון, בעל חי, או ברי', או חתיכה הראוי' להתכבד, שנתערב באחרים, ונפל מעצמו לים, או לכל שאר מקומות בענין שנאבד מן העולם, הדין הוא, דהותרו האחרים הנשארים, דכיון שמן התורה כבר נתבטל האיסור, ואינו אסור אלא מדרבנן מטעם חשיבותו, ובאיסור דרבנן, כל מה שאפשר להקל מקילינן, ולפיכך, כאן נמי תולין ואומרים, שהדבר שנפל לים הוא האיסור, וכל הנשארים הם כלם של היתר, ודוקא שנפל לים מעצמו, אבל אם הפילוהו להדבר הזה לים אפילו בשוגג, או שהאכילוהו לכלב בשוגג, אסור. דגורין בזה שוגג אטו מזיד. (ג)

בט. שאלה נתערב אבר של בהמה טרפה ב'אברים כשרים, ונאכל אבר ח' מהם, ולינו ניכר מאיזו בהמה הי' האבר הנאכל ?

תשובה : כל האברים מכל הבהמות הנשארות שהם כעין אותו אבר שנאכל, מותרים, אף שהבהמות נשארות באיסורן, מי"ם האברים מותרים, אם דומים הם לאותו האבר שנאכל, דלא שדינן את האבר אחר הבהמה, ומיהו הבהמות אסורות כלן, אף שניכר האבר מאיזו בהמה הוא, דודאי לא שדינן את הבהמה כלה אחר אבר א' לומר שזו היא הבהמה מאותו האבר שנאכל, ונתלה האיסור בה, ובשביל זה להתיר שאר הבהמות כלן. (ד)

ג. שאלה : דגר'איסור שאינו בטל מחמת חשיבותו, שנתערב ב'אחרים, ונאכל ח' מהם בשוגג, מה דינה של התערובות ?

תשובה : א) דעת המחבר, והפרי חדש, והמנחת כהן, והחות דעת, דבאם נאכל א' מהם בשוגג לישראל, התערובות הנשארת מותרת, משום דתולין לומר דהאיסור נאכל, והשאר הוא היתר, ולא שייך למגור בזה שוגג אטו מזיד, שהרי הוא עושה זאת רק בשביל שרוצה להתיר את תאחרים, בכדי שנאמר שזה שנאכל הוא האיסור, ואיך נגזור שיאכילנו לישראל במזיד.

ב) ודעת הט"ז והש"ך, והכרתי ופילתי, דבנאכל בשוגג לישראל אסור, משום דגורין שוגג אטו מזיד, שמא יאכיל במזיד לכלב או לעכו"ם, ולכן, אין להתיר אלא דוקא בנאכל הדבר מעצמו לכלב.

שאלה

מקור ההלכה

כל מאמר ומוסקופ. (ד) אחרונים, ויש תולקין. , ועי' ז"ת סק"מ.

נא. שאלה : דבר-איסור שאינו בטל מחמת חשיבותו, שנתערב בלחמים, ונפל אי מהם לים, אם יש בזה חלוק בין אם נודעה התערבות מקודם או לא נודעה ?

תשובה : (א) הא דמחלקין בין שוגג למזיד, זהו דוקא, אם נפל לים אחר שנודעה התערבות, אבל אם נפל הדבר לים קודם שנודעה התערבות, או לא שייך לחלק בין שוגג למזיד, דאפילו הפילוהו לים בידים ג"כ מותר, ולא שייך בזה למגור, כיון שעדיין לא ידע מהאיסור כלל, ולא היתה שום כונת היתר בזה. (יה)

(ב) וכתב הפרי מגדים, דאפילו נודע לאדם אחר מהתערבות, ג"כ יש לחלק בין שוגג למזיד.

נב. שאלה : דבר-איסור שאינו בטל מחמת חשיבותו, שנתערב בלחמים, ופירש אחד מהם מקודם, ואח"כ נפל אי מהם לים או נאכל בשוגג, אם גם אז חלין שהדבר שנפל או שנאכל הוא האיסור ?

תשובה : (א) דעת הש"ך, דהא דחולין לומר בנפל לים או שנאכל בשוגג, שהאיסור נפל או שנאכל, זהו דוקא, כשהיו כלם עדיין בתערובות, ונפל אחד מהם לים או נאכל אחד מהם, אבל אם פירש אחד מהם מקודם, ואפילו פירש ממילא, אז הדין, דכשנפל אח"כ או כשנאכל, שוב לא תלינן בו את האיסור, ועדיין כלם באיסורם עומדים, דכיון שהדבר הזה נפרש מן התערובות פעם אחת, אין לתלות בו שוב את התערובות.

(ב) ודעת המנחת כהן, והכרתי ופלתי, והפרי חדש, שאם פירש הדבר קודם שנולד הספק ואח"כ נאבד, אז הותרו כלם, לפי שבזמן שפירש היו כלם בחזקת היתר, ולכן אפשר לתלות בו, משא"כ בפירש לאחר שנולד הספק, דכלם בחזקת איסור הם, וגם הדבר הנפרש הוא בחזקת איסור, ואין לו שייכות להתערבות, ולפיכך, ממילא נשארו כלם בחזקת איסור כמקדם. (י)

נג. שאלה : דבר-איסור שאינו בטל מחמת חשיבותו, שנתערב בלחמים, ופירש אחד מהם ונתבשל, או נתערב בדבר-איסור בענין שאינו בטל, או שנמכר לעכו"ם ?

תשובה : הא דתולין בדבר שנפל לים או שנאכל, שהוא האיסור והשאר הוא ההיתר, לאו דוקא נפל אי מהם לים או נאכל, אלא דהוא הדין אם פירש אי מהם ונתבשל, או נמכר לעכו"ם, או נתערב בדבר איסור באופן שאינו בטל, ג"כ אמרינן דהאיסור הלך לו והשאר הוא מותר, דכיון שאין אנו צריכים לדון על אותה חתיכה שפירשה, מפני שאי אפשר לנו להשתמש באותה חתיכה מעולם, אמרינן שהיא היתה החתיכה של איסור. (י) שאלה

מקור ההלכה

(יה) ש"ך (נו) עיין פרי מגדים (נו) אחרונים

כור הלכות תערובות סימן קי המבחן קיא 221

גד. שאלה : בעל-חי טרפה שנתערב בצעלי חיים כשרים, ואח"כ נעשה צעל-חי אחד טרפה בחייו, כגון שניקב קרום של מת, וכיוצא בו, או שמת אחד מהם, אם תולין ג"כ לומר שזה שמת או שנעשה טרפה אח"כ הוא האיסור ?

תשובה : גם בבעלי חיים, אם מת א' מהם אחיכ, או נעשה טרפה בחייו, תולין את האיסור בזה שמת או שנטרף, והשאר מותרים, מיהו, היכא דמת הבעל-חי צ"י אדם, יש לומר דלא מהני להתיר את השאר, דהא בנפל אחד לים בעינן דוקא נפל מעצמו, אבל אם הפילו את הדבר הזה לים אפילו בשוגג, קנסינן שוגג אטו מויד, וכמו כן במת צ"י אדם הוי כמו שהפילו את הדבר בשוגג ; אכן, אם לא נודע לאדם זה שהמית צ"ד התערובות, אז מותר, דאז לא שייך למקנסי, דלא מקרי שוגג אלא כשנודע לו מהתערובות, רק שסבר שבזה לא יותרו הנשאים, וכיוצא בזה, אבל היכא שלא נודע לו כלל מהתערובות, אף שנודע לאדם אחר, דמי ממש לנפל הדבר לים מעצמו. (יח)

נה. שאלה : דבר-איסור שאינו צעל מחמת חשיבותו, שנתערב באחרים, ונפל אחד מהם לכהר בחקוס שאפשר להמלא, אם גם בזה תולין לומר שהאיסור נפל למים, והשאר יהי מותר ?

תשובה : א) הא דתולין לומר בנפל אחד מהתערובות למים שהאיסור נפל והשאר הוא מותר, זהו דוקא, כשהדבר שנפל למים נאבד לגמרי מן העולם, דכיון דאין אנו צריכים לדון על אותה חתיכה שנפלה לים, מפני שאינה יותר בעולם, אמרינן שהיא היתה של איסור והשאר הוא היתר, אבל אם נפל א' למקום שאפשר להמצא, או שנחתכה חתיכה אחת מהתערובות בענין שנתבטלה חשיבותה, או הדין, דאין תולין לומר דשל איסור נפל, או דהחתיכה של איסור נחתכה, וצ"י יהי השאר מותר, דכיון דאנו צריכים לדון גם על אותה החתיכה שתקצא אח"כ, או על אותה החתיכה שנחתכה, מאי חזית לומר שהחתיכה שנפלה למים או שנחתכה היא האיסור, אדרבה, שמא האיסור ברובא איתא, ואותה החתיכה היא היתר, ולכן, אותה החתיכה שנחתכה או שנאבדה ותקצא אח"כ, מותרת ממה נפשך, דאם היא האיסור, אז הלא כבר נתבטלה, ואם היא של היתר, פשיטא דמותרת. (נט)

ב) ויש חולקים וסוברים, דבנאבדה החתיכה אף במקום שאפשר להמצא, ג"כ תולין לומר דזאת היא של איסור, והשאר הוא מותר. (ס)

נו. שאלה : חתיכה של איסור שאינה צעלה מחמת חשיבותה, שנתערבה בחתיכות כשרות, ורוב החתיכות נחתכו, ונתבטלה החשיבות שלהן, אם גם בזה תולין לומר שהאיסור הוא מהרוב חתיכות שנחתכו ?
תשובה

מקור ההלכה

(מ) עיין פ"ח בשם תפ"מ. (נב) ש"ך, וזאת דעת (כ) פרי הדש.

תשובה : א) אפילו אם נחתכו רוב חתיכות, אין תולין לומר שהאיסור הוא מהרוב חתיכות שנחתכו, ושע"ז יהי השאר מותר, דאדרבה, כל שנשתנה מכמות שהי', אמרינן „כל דפריש מרובא פריש", וא"כ, החתיכות הנחתכות הן מן ההיתר – שהן הרוב, והאיסור נשאר בשלמותו. (א)

ב) ובנחתכו בשוגג, מותרות הנשארות, ולא קנסינן שוגג אטו מזיד כמו בנפל או בנאכל, דהתם, כיון דתולין אנו לומר שהאיסור נאכל או נאבד ואין כאן איסור כלל, הדבר קיל ליי, ולפיכך גזרינן, אבל בנחתך, וכמו כן בכל שאר איסורים שבטל בשוגג וריבה עליו, אמרינן, דכיון שהאיסור עדיין הוא כאן, חמיר ליי הדבר, ולכן, לא גזרינן. (ב)

ג. שאלה : דבר-איסור שאינו בטל מחמת חשיבותו, שנעטר בזהב, ונשלוף מ"מ כלי, ונאכל בשוגג, והכלים עדיין קיימים, אם גם כזה תולין לומר שהאיסור נתבטל, ושע"ז יסי' השאר מותר ?

תשובה : אם הכלים עדיין קיימים, הדין הוא, דהתערוכות הנשארות אסורה, דהא צריכים אנו ג"כ לדון על הכלים שבשלו בהם את האיסור, אם צריכים הגעלה בכלי שטף, ובאם הם כלי חרס ישברו, א"כ, הוי הכלים ג"כ בכלל ספק, ולפיכך, אמרינן בזה דאיסורא ברובא איתא. (ג)

ד. שאלה : בילת טרפה שנעטר בה צרוב, ועשו לציבות מלחם מקו, מה דינן של הציבים הנשארות, ומה דינן של הציבות ?

תשובה : אפילו אם אין סי' בהלביבות נגד הביצה, מ"מ מותרות הלבבות, והביצים הנשארות אסורות, דאמרינן בזה „כל דפריש מרובא פריש", ואפילו לא נודעה התערוכות מקודם, וא"כ לא נתבטלה הביצה כלל, מ"מ, הכא לא מטעם בטול קאחינן, אלא מטעם ד„כל דפריש מרובא פריש", והוי כאילו ידעינן בודאי שהכשרה נפרשה. (ד)

ה. שאלה : במקום דתולין לומר שהאיסור הוא שנאכל, והשאר הוא מותר, באיזה חופן מותר לאכול את התערוכות הנשארות ?

תשובה : א) הא דשרינן את השאר במקום שאפשר לתלות ולומר שהאיסור כבר הלך לו, הוא דוקא, כשאוכל את הנשארים בענין שיהי ממה שאוכל על כל פנים בודאי מחצית היתר, כגון, שאם נתערבה חתיכה אחת של איסור, יאכל השאר שתיים שתיים, ואם נתערבו שתי חתיכות של איסור צריך לאכול את השאר ד' ד' חתיכות, וכן אם נתערבו

במקור ההלכה

(א) ברכי ופלותי, ומה דעת.

(ב) חכמת אדם.

(א) חות דעת.

(ב) חכמת אדם.

כור הלכות תערוכות סימן קי המבחן קיב 223

נתערבו ג' חתיכות של איסור צריך לאכול את השאר שש שש, דאז אמרינן, דכיון שחצי האחד הוא בודאי היתר, החצי השני נמי הוא היתר, דבאם נתערבו ב' חתיכות של איסור, והוא יאכל מן השאר רק ג' חתיכות, אז תו ליכא למימר, דמדזה היתר זה נמי היתר, דשמא המיעוט – היינו החתיכה האחת מן הג' חתיכות שאוכל – הוא ההיתר, ואיסורא ברובא איתא – היינו בהשתי חתיכות – ולפיכך, צריך שיהיו האיסור וההיתר שוים עכ"פ. (סו)

(ב) ויש חולקים וסוברים, דבאם נתערבו ב' חתיכות של איסור, מותר לאכול מהשאר ג' חתיכות, וכן כלן על דרך זאת. (ס)

ס. שאלה : במקום דתולין לומר שהאיסור הוא שנאכל, והשאר הוא מותר, אם מותר לאדם א' לאכול את כל התערובות הנשאר?

תשובה : (א) דעת הרמ"א, דאפילו לאכול את החתיכות הנשארות שתיים שתיים, אסור לאדם אחד לאכול את כלם, ואפילו בשני בני אדם, ג"כ אין לאכול כלם בבית אחת.

(ב) דעת הט"ז והש"ך, דאין גוזרין על ב' בני אדם כלל.

(ג) דעת הפרי חדש, דאפילו לאדם אחד מותר לאכול את כלם.

(ד) ודעת החכמת אדם, דבהפסד מרובה אפשר להתיר לאדם אחד לאכול שתיים שתיים, אבל לא לאכול כל החתיכות כלן כאחת. (ס)

סא. שאלה : במקום דתולין לומר שהאיסור הוא שנאכל, והשאר הוא מותר, דהדין הוא לזרז לאכול את החתיכות הנשארות שתיים שתיים, אם מותר לאכול את החתיכות הנשארות גם ע"י בשול?

תשובה : (א) דעת המגן אברהם (באו"ח), דאפילו שתיים שתיים אסור לאכול ע"י בשול.

(ב) ודעת החות דעת להתיר לאכלן ע"י בשול.

סב. שאלה : דבר-איסור שיש לו מתירין, שנשענב באתרים כשרים, ונפל א' לים, אם דינו כמו שאר דבר חשוב?

תשובה : (א) דעת המחבר, דדינו כמו שאר דבר חשוב.

(ב) ודעת הש"ך, והחכמת אדם, דב"דבר שיש לו מתירין" לא מהני אם נפל א' לים, אם לא בהפסד מרובה.

סג. שאלה : טולד איסור מרפה במקולין, והחתיכות שהיו בהמקולין היו ראויות להטבב, וכמה חתיכות ידועות שהן מבהמה אחת, כגון, שהחתיכות של כל בהמה ובהמה היו מונחות במקומות מסוימים, ובא כלב ואכל לשון אחת של בהמה, אם אמרינן גם כזה שאותה הלשון שאכל הכלב היתה מהבהמה המרפה והאיסור נאכל, ופע"ז נתייר כל שאר הלשונות?

תשובה

מקור ההלכה

(סו) מחבר, רש"ך (סו) פרי חדש (סו) עיין בחות דעת

תשובה : אין להתיר שאר הלשונות, כיון דשאר הבשר מהבהמה הזאת עדיין נשאר באיסור, דדוקא בנאבדה חתיכה אחת לגמרי, אז תולין בה האיסור, אבל אם נשאר קצת מאותה הבהמה, ליכא למימר שזה שנאכל הוא האיסור, ושע"ז נתיר את האחרים, ואדרבה, אמרין בזה דאיסורא ברובא איתא, ולפיכך גם כל הלשונות אסורות. (סו)

סד. שאלה : דבר שאינו כפל מחמת חשיבותו, שנחשב כחמירי, וגפיל מהתערוכות הזאת למקיס לחם שיש בו רוב עד מה שנפל, אם יש לסתור את התערוכות הנ"ל ?

תשובה : (א) דעת הש"ך, והפרי חדש, דבהפסד מרובה יש להתיר את התערוכות השני' אם אינו אוכל כלה בבת אחת, משום דהוי ספק-ספקא, א' דשמא זה שאוכל אינו מהתערוכות הראשונה שנפל להשני', ואם תמצא לומר שזה שהוא אוכל הוא מהתערוכות הראשונה, שמא אינו זה האיסור שנפל לתערוכות הראשונה, רק הוא היתר ; ואפילו להסוברים דספק אחד בגופו וספק אחד בתערוכות אינו מועיל, מ"מ, כשהשני ספקות הם בתערוכות, ודאי מותר ; אבל אם אוכל כלם בבת אחת אין כאן ספק-ספקא. אבל בלא הפסד מרובה, יש להחמיר דהתערוכות השני' אסורה.

(ב) ויש חולקים וסוברים, דהתערוכות השני' לעולם אסורה, משום דחשבינן לכל אחד מהתערוכות הראשונה כאיסור ודאי, וא"כ, בתערוכות השני' אין כאן רק ספק אחד, ואינו מותר אלא באופן דנפל מתערוכות השני' לרוב היתר אחר, דאז הדין, דהתערוכות השלישית מותרת להאכל אפילו כלה בבת אחת, דבתערוכות השלישית, אפילו אם אוכלה כלה בבת אחת ג"כ הוי ספק-ספקא : א' שמא זה שנתערב הי' מהתערוכות השני', ואם תמצא לומר מן הראשונה, שמא הי' של היתר ; וטעמם של הפוסקים האלה כן הוא, שהרי ספק-ספקא לא עדיף מרוב, דספק הראשון הוי מחצה על מחצה, והספק השני מכריע לרוב היתר, וא"כ, מה מועילה התערוכות השני' בספק-ספקא שלה, הלא גם בתערוכות השני' יש רוב, ועל כל זה אסרו חכמים מפני החשיבות של האיסור, וא"כ מה אהני לן התערוכות השני', אבל התערוכות השלישית מותרת, דבתערוכות השני' כבר אודא לה החשיבות של האיסור, כיון דלאו האיסור החשוב הירוע נפל לשם, וממילא, שיש כאן ספק אחד, ובתערוכות השלישית שפיר הוי ספק-ספקא. (סו)

שאלה

מקור ההלכה

(סו) פ"ה, ועין בדרכי תשובה ס"ק קס"ד (ג) אחרונים בדעת הס"ק והמחנה

סו. שאלה : ספק איסור מורה, או ודאי איסור דרבנן, שנתערב, ונפל מלוחה התערובות למקום אחר, מה דינה של התערובות השניה ?

תשובה (א) דעת הרמ"א, והפרי חדש, דבספק איסור תורה, או בודאי איסור דרבנן, אם נפל מהתערובות הראשונה למקום אחר שיש בו רוב, אז הדין, דהתערובות השני מותרת, אם אינו אוכל כלה בבת אחת.

ב) ודעת הש"ך, והפרי מגדים, והחתם דעת, דאפילו בבת אחת מותר לאכול את התערובות השני.

סו. שאלה : דבר שיש לו מתירין, אם בטל בג' תערובות ?
תשובה : (א) דעת הרמ"א, דהא דאמרינן בדבר שאינו בטל מחמת חשיבותו, דבטל בג' תערובות אפילו באיסור דאורייתא, זהו דוקא בבעלי חיים, וחתיכה הראוי' להתכבד, וברי', ודבר שבמנין, וז' דברים שמנו חכמים לדברים חשובים, אבל ב"דבר שיש לו מתירין", אמרינן, דאינו בטל אפילו בג' תערובות, ואין להתירו ע"י ספק-ספקא.

ב) ולדעת האוסרים בספק-ספקא ב"דבר שיש לו מתירין", אפילו ע"י אלף ספקות אין להתיר. (ע)

ג) ודעת הש"ך, דכל זה הוא רק ב"דבר שיש לו מתירין" שאסור מדאורייתא, אבל בדרבנן איכא צד להקל בהפסד מרובה, ודוקא בספק-ספקא הבא ע"י תערובות, אבל ספק-ספקא דמצשה, כגון, ספק מוכן ביו"ט שני שרי ; וטוב להחמיר, אם לא לצורך, מאחר שיש לו היתר בלאו הכי.

סו. שאלה : ריאה טרפה שנמלחה יבין ריאות כשרות, ולאמר הבדק שה' יודע בלוחה סירכא, וכשגגה נתערבה לוחה הריאה הטרפה בין הכשרות, אבל לא היתה טעם ערצויא בהכשרים, מה דינם של הכשרים ?

תשובה : כל היכא דלא אתחזק איסורא, נאמן עד אחד להתיר, וכל שכן בגדון דידן שהוחזקו הכבשים בחזקת היתר, בודאי הכבשים

מותרים, ואעפ"י דהוי קצת רגלים לדבר, דמדנתערבה הריאה הטרפה בין הכשרות, מסתמא נתערבו גם הכבשים, שהרי אנו רואים שהבודק לא השיגח ולא הרגיש בהסירכא, דאם הי' משגיח לא הי' מערב את הריאה הזאת בין הכשרות, ועוד, שהרי אנו רואים שהבודק בעצמו לא הודיע זאת מקודם, אלא אנשים אחרים מצאו תחלה את הטרפה בין הכשרות ואה"כ שאלו להבודק מ"מ, אמרינן דנאמן הבודק, כיון דלא אתחזק איסורא. (עא)

מקור ההלכה

(ע) שרי חמר (עא) מחבר ופוסקים.

דיני ספק-ספקא.

א. שאלה : דבר-איסור שאינו בטל מחמת חשיבותו, שנתערב באחרים, ונפל א' מהתערובות לשנים אחרים²

תשובה : בדין זה יש פלוגתא דרבוותא, ועפ"ז יתפרשו כל חלוקי דיני ספק-ספקא :

א) דעת הרבינו-רמב"ם, דדבר חשוב של איסור שנתערב באחרים, ונפל א' מהתערובות למקום אחר שיש בו רוב נגד מה שנפל, התערובות השני' מותרת מטעם ספק-ספקא : א', שמא לא בא האיסור כלל לתערובות השני', וב', ואם תמצא לומר דהאיסור מהתערובות הראשונה נפל לתערובות השני', שמא זה שאוכל, הוא מן היתר, ואע"ג דחד ספק כאן הוא בגוף, היינו, שמא לא בא האיסור גופא לתערובות השני', וחד ספק הוא בתערובות, היינו, שמא לא יאכל את האיסור, אעפ"כ נחשב זה לרבינו תם לספק-ספקא גמור.

ב) אבל דעת הר"י היא, דשני הספקות מהספק-ספקא צריכים להיות דומים, היינו, או שיהיו שניהם בגוף האיסור, או שניהם בתערובות ; שניהם בגוף האיסור — כגון, ספק תחתיו זנתה, ספק אינה תחתיו, ואם תמצא לומר תחתיו, שמא באונס, נמצא, דשני הספקות המה בגוף האיסור, היינו, שמא לא הי' כאן איסור כלל, שניהם בתערובות — כגון, שהיו ג' תערובות, דהוי כאן ספק-ספקא בתערובות : א', שמא לא בא האיסור מהתערובות הראשונה לתערובות השניה, וב', ואם תמצא לומר דהאיסור בא לתערובות השני', שמא לא בא לתוך תערובות השלישית, וכן כל כיוצא בזה, אבל אם ספק א' מהספק-ספקא הוא בגוף האיסור, וספק השני בתערובות, אינו נחשב לספק-ספקא. והסכימו הפוסקים דהעיקר כדעת הר"י ולכן צריך המורה להזהר בזה, כי בנקל יש לחוש שיבא לידי איסור דאורייתא.

ב. שאלה : ספק טרפה שנתערב באחרים, מה דינה של התערובות ?

תשובה : א) דעת המחבר, דלא מביא אם הספק טרפה הי' מהדברים החשובים שאינם בטלים אפילו באלף, כגון, "חתיכה הראוי' להתכבד", וכיוצא בזה, דודאי כל התערובות אסורה, אלא אפילו אם הספק טרפה הי' מדברים המתבטלים, כגון, יבש ביבש מין במינו דבטל ברוב, או מין בשאינו מינו דבטל בס', שנתערב באחרים חד בחד מין במינו, או בשאינו מינו בפחות מששים, ג"כ הדין דכל התערובות אסורה, עד שיהא בהיתר כדי לבטל את האיסור ; ואין להחיר מטעם ספק-ספקא : א', שמא לאו טרפה — כיון דספק טרפה הוא —, וב', ואם תמצא לומר דטרפה הוא, שמא אין הוא אוכל את הטרפה, אבל זה ליתא, וכל מקום שספק אחד הוא בגופו, היינו, שמא אין זה טרפה

טרפה, וספק השני הוא בתערובות, היינו, שמא אין זה הטרפה שהוא אוכל, אינו ספק-ספקא, וזהו כדעת הר"י. (א)

(ב) ודעת הרמ"א, דהתערובות אסורה מטעם אחר, דכל מקום שהספק הראשון הוא אסור מדאורייתא, ואי אפשר למצוא עוד ספק אחר – שאין כאן איסור, אלא בזה שנתערב באחרים, זה לא מקרי ספק-ספקא, ואסור; ובנידון דידן, הספק הראשון הוא אסור מן התורה, דכשתאמר. "שמא אינו טרפה, ואם תמצא לומר דהוא טרפה", הרי כבר אסור הוא מן התורה, וכהאי גוונא לא מקרי ספק-ספקא, ולכן, אסורה כל התערובות.

ג. שאלה: ספק טרפה של איסור דרבנן שנתערב בלחמים, מה דינה של התערובות?

תשובה: (א) היכא שהספק הראשון הוא באיסור דרבנן, או, לטעם המחבר, דספק אחד בגופו וספק השני בתערובות אינו מקרי ספק-ספקא, א"כ, גם כאן הדין דהתערובות אסורה, דכיון שספק אחד הוא בגופו והשני הוא בתערובות, אינו בטל; ולטעם הרמ"א, דכל היכא דהספק הראשון הוא אסור מן התורה, אינו מקרי ספק-ספקא, א"כ כאן, דהספק הראשון הוא אסור מדרבנן, שפיר מקרי ספק-ספקא, ובטל.

(ב) ואנו נוהגין להחמיר כשניהם – כהמחבר וכהרמ"א –, ריש לומר, דמר אמר חדא, ומר אמר חדא ולא פליגי, היינו, דהמחבר סובר, דאפילו אם הספק הראשון הוא אסור מדרבנן, מ"מ לא מקרי ספק-ספקא, כיון שספק אחד הוא בגופו והשני בתערובות, והרמ"א מוסיף, דאפילו היכא דהספק אינו בגופו, ג"כ לא מקרי ספק-ספקא, מטעם דספק אחד אסור מדאורייתא.

ד. שאלה: בספק איסור דרבנן, חס חין חלוק לדינא בין חס יס לו שרש מן הסורה, ובין שאין לו שרש מן הסורה?

תשובה: הא דאסור לדעת המחבר בספק איסור דרבנן שנתערב באחרים, מטעם דספק אחד הוא בגופו, והשני בתערובות, זהו דוקא, אם גוף האיסור הוא איסור תורה, ורק ע"י גלגול נעשה דרבנן, כגון, שנתערב האיסור אח"כ, דמדאורייתא חד בתרי בטלי, אלא דרבנן גזרו בדבר חשוב שלא להתבטל, אבל אם האיסור הוא איסור דרבנן כזה שאין לו שרש מן התורה, אז הדין, דאף אם ספק אחד הוא בגופו והשני ע"י תערובות, מ"מ מתירין ע"י ספק-ספקא, דקיי"ל דספק דרבנן לקולא (ב)

שאלה

מקור ההלכה

(א) עיין בפרי מגדים, שפתי דעת ס"ק ס' וס"א ובא"י היטב ס"ק כ"ג.

(ב) פרי מגדים, משבצות והב ס"ק י"ב וי"ג.

ה. **שאלה** : נתערבו כמה ביצים יחד, ואח"כ נודע ספק טרפה בתרנגולת, ויודע שביצה אחת היא ממנה, שהטילס אחר שארע לה הספק-טרפות ?

תשובה : (א) דבר שאינו בטל, כגון, חתיכה הראוי להחכבה, וברי, ודבר שבמניין, וכן יבש ביבש שלא במינו דאינו בטל ברוב, והוא ספק-איסור שנתערב, אפילו אם לא נודע הספק-איסור עד אחר שנתערב, כמו בנדון דידן, או כל כיוצא בזה, כגון, שנתערבו חתיכות מכמה בהמות, ואח"כ נודע ספק-טרפות בבהמה אחת, אע"ג שלא נודע שום ספק איסור רק עד אחר שנתערב, וא"כ, ב' הספקות נודעו יחד ובאים כאחד, מ"מ אמרינן, דהדין הוא, דכל התערובות אסורה, ואין להתיר מטעם ספק-ספקא, כיון דהספק הראשון הוא אסור מן התורה, דכשתאמר על הספק-טרפה : „שמא אינו טרפה, ואם תמצא לומר טרפה“, הלא אז כבר אסור הוא מן התורה, ובכהאי גונא לא אמרינן ספק-ספקא, ולכן, אסורה כל התערובות, ואין זה דומה לאיסור שנתערב, וחזר ונתערב אחד מאותה התערובות למקום אחר שיש בו רוב נגד מה שנפל, דהדין הוא, דהתערובות השני מותרת ע"י ספק-ספקא עכ"פ בהפסד מרובה, אבל זה ליתא, דהתם, הספק הראשון אינו אסור מן התורה, דאפילו בדבד חשוב יבש ביבש, חד בתרי בטל מן התורה, ורק מדרבנן הוא דלא בטל, וכיון שנתערב אח"כ בתרי שפיר יש לדון בזה ספק-ספקא, דשמא לא בא האיסור כלל לתוך התערובות השני, ואם תמצא לומר שהאיסור בא, שמא לא זה הוא שאכל, והתם, שני הספקות הם ג"כ מענין א', דהא שני הספקות האלה הם בהתערובות, ובגוף א', משא"כ כאן, דהספק הראשון הוא מן התורה, ותו, דאין הספקות מענין א' ובגוף א', דכשתאמר תחלה „שמא אין הביצה אסורה“ היינו גוף א', וכשתאמר אח"כ „אם תמצא לומר דאסורה שמא אינה זאת“, א"כ, צריך אתה לתלות את האיסור במקום אחר, והיינו שני גופים ושני ענינים, וכהאי גונא לא מקרי ספק ספקא. (ג)

- (ב) ויש כותירין אפילו בכהאי גונא, אם לא נודע הספק-איסור קודם שנתערב, ויש לסמוך עליהם במקום הפסד ולצורך סעודת מצוה ג"כ. ובלבד שלא יאכל כל התערובות בבת רך ב' ב'. (ד)
- (ג) ודעת המנחת יעקב, דהסומך על ה"ש מתירין" אף בלא הפסד מרובה, לא הפסיד, וגם מותר לאכול את התערובות אחת אחת.
- (ד) ואם בשל כל הביצים כאחת, בהפסד מרובה יש להתיר. (ה)
- שאלה

מקור ההלכה

ש"ך (ד) ש"ך בקיצור דיני ס"ס, פ"י מגדים, וחות דעת.

(ה) ש"ך, יע"ן בפרי תרש, וחות ה"ת.

ו. **שאלה** : צ"ל שנמלח בקליפתה, בתרנגולת שאירע לה טרפות בקרוב, ונתערבה בלחכות ?

תשובה : לדידן, דק"ל דביצה הוי „דבר שבמנין“, הדין הוא, דאפילו אם הביצה שנמצאה בקליפתה בתרנגולת שאירע לה טרפה בקרוב, נתערבה באלף, כל הביצים אסורות, ואין להפריש כל אחת מהן ולהתיר מטעם ספק-ספקא . א', שמא הביצה הזאת נגמרה בקליפתה קודם שנטרפה החרנגולת, וא"כ, לא הוי ירך האם, ולא נתגדלה באיסור, וב', שמא אין זאת הביצה האסורה, ואיסורא ברובא איתא, אבל זה אינו, דהואיל דהספק הראשון אסור מן התורה, וגם הספקות אינם מענין א' וגוף א', מש"ה לא הוי ספק-ספקא, דכיון דידעינן בודאי שיש בתערובות הזאת ביצה טרפה, א"כ, אי אפשר להתחיל ולומר „שמא אין כאן איסור כלל“, אלא צריך אתה לומר „שמא נגמרה קליפתה קודם שנטרפה“, א"כ, יש כאן ספק ראשון שאסור מן התורה, וכן כשאתה אומר אח"כ „ואם תמצא לומר שלא נגמרה הביצה קודם שנטרפה, שמא אין זאת הביצה מהטרפה אלא מתרנגולת כשרה“, א"כ, בהספק השני שעל ידו אתה רוצה להקל, אתה עושה שני ענינים ושני גופים.

ו. **שאלה** : צ"ל שנמלח בתרנגולת, שילד לה ספק טרפות, או שהטילה תרנגולת את הביצה, ונתערבה בלחכות, ואין ידוע אם הביצה נגמרה בקליפתה קודם שאירע הספק-טרפה להתרנגולת, או לא ?

תשובה : גם בזה, הדין, דאפילו אם נתערבה הביצה הזאת באלף, כלן אסורות, לדידן דק"ל דביצה הוי „דבר שבמנין“, ואין להתיר את התערובות מטעם ספק-ספקא : א', שמא התרנגולת הזאת שהטילה את הביצה אינה טרפה, וב', ואם תמצא לומר שהיא טרפה, שמא נגמרה הביצה בקליפתה קודם שנטרפה, דזה אינו, דכשאתה מתחיל לומר „שמא אינה טרפה“, הרי אתה מתחיל בספק על התרנגולת עצמה שהיא אסורה מן התורה, וכשאתה אומר „ואם תמצא לומר טרפה, שמא נגמרה הביצה קודם שנטרפה“, א"כ, אתה בודה להקל ע"י ספק שני בביצה, שהיא גוף אחר, הרי ב' ספקות מב' גופים, ואין זה מקרי ספק-ספקא, הלכך, כל הביצים אסורות, דמאחר דאינו נחשב ספק-ספקא מקודם לכן, א"כ, אין זה אלא כספק איסור שנתערב, וכיון דביצה היא „דבר שבמנין“, לפיכך אינה בטלה אפילו באלף, וכל התערובות אסורה, ולא דמי לגבינות שנעשו מבהמה ונמצאה אח"כ טרפה, דאמרינן השתא היא דנטרפה, דהתם לא היתה הבהמה בחזקת איסור בשעה שנחלבה, משא"כ בתרנגולת דבשעת הטלת הביצה היתה כבר בחזקת טרפה. (י)

תשובה

מקור ההלכה

(י) ש"ך, וחות דעת, ועיין בסנתת יעקב, ובפרי אדש, ברינו ס"ס ש"ו.

ח. שא"ל: היו שתי תרנגולות בחלר, אחת ודלי סרפה, ואחת ודלי כשרה, ונמלכה בינה ביניהן, ויש ספק אם הביצה היא מהתרנגולת הכשרה או מהסרפה, וממילא אין ידוע אם נגמרה הביצה בקליפה קודם שנטרפה מהתרנגולת, או אח"כ, כיון שאין ידוע מזה התרנגולת היא הביצה, ונתערבה הביצה הזאת באחרות?

תשובה: (א) גם בזה אמרינן, דאפילו אם נתערבה הביצה הזאת באלף – דאז הספק הג' הוא בתערובות – מ"מ, כלן אסורות, ואין להתיר את התערובות מטעם ספק-ספקא, הואיל והספק הראשון הוא אסור מן התורה, דעל כרחך צריך אתה לדון תחלה מאין נולדה הביצה הזאת, דשמא מכשרה נולדה, וזה הספק הראשון הלא אסור הוא מן התורה, דכבר אסרת את התרנגולת מספק איסור דאורייתא, וכשאתה מתחיל לומר „אם תמצא לומר מהטרפה נולדה, שמא נגמרה הביצה קודם שנטרפה התרנגולת“, הלא הספק הראשון אסור ג"כ מן התורה, דכיון שאתה מסופק אם נגמרה הביצה קודם שנטרפה התרנגולת, א"כ, הוי כאן ספק ראשון דאסור מן התורה; וגם אם אתה אומר שוב „ואם תמצא לומר דלא נגמרה הביצה קודם שנטרפה, שמא הביצה באה מן התרנגולת הכשרה“, א"כ אתה עושה שני גופים ושני צנינים להקל, ולכן, אמרינן בזה ג"כ דלא מקרי ספק-ספקא, וכל התערובות אסורה. (ז)

ב) וכתב הפרי מגדים, דאם לא נתערבו התרנגולות – הכשרה והטרפה – זו בזו תחלה, יש להתיר את הביצה, משום דהוי ספק-ספקא גמור: א', שמא נולדה הביצה מהתרנגולת הכשרה, ואם תמצא לומר, מהטרפה נולדה, שמא נגמרה הביצה קודם שנטרפה, אבל אם נתערבו התרנגולות, הלא אז לא שייך תו לומר „שמא מכשרה נולדה“, דהא שתיהן אסורות, משום דחד בחד „אתחזק איסורא“ מקרי.

ט. שא"ל: היו שתי תרנגולות בחלר, אחת כשרה, ואחת ספק-טרפה, ונמלכה בינה ביניהן, ונתערבה באחרות?

תשובה: אם היתה אחת – מבי התרנגולות שנתערבו זו בזו – רק ספק טרפה, אז הדין, דאעפ"י שהספק-טרפה נודע קודם שנמצאה הביצה, וא"כ שני הספקות מהספק-ספקא לא נודעו יחד, מ"מ מותרת התערובות מטעם ספק-ספקא, אפילו אם ידוע שהביצה היתה בלא קליפה בשעה שנולד הספק-טרפה בהתרנגולת, והספק-ספקא הוא: א', שמא לא באה הביצה מהתרנגולת של ספק-טרפה, רק מכשרה באה, וב', ואם תמצא לומר שהתרנגולת של ספק-טרפה הטילה את הביצה, שמא אין התרנגולת הזאת טרפה כלל, והואיל ויש כאן רק ספק איסור בהתרנגולת, ונתערבה

מקור ההלכה

(ז) ש"ך, ועיין תחת דעת ופרי תרגום

ונתערבה תחלה חד בחד, א"כ, הרי אין הספק הראשון אסור מן התורה, ויתרי שני הספקות המה בענין א' ובגוף א', ובאים כאחד, ודוקא, שנתערבו התרנגולות מתחלה חד בחד, אבל אם לא נתערבו התרנגולות מתחלה, רק כל אחת נזכרת עדיין בפני עצמה, א"כ, הוי כאן ספק ראשון דאסור מן התורה, דהאיך תאמר אח"כ, "ואם תמצא לומר דהתרנגולות של ספק-טרפה הטילה את הביצה, שמא אינה טרפה", והלא כבר אסורה היא מן התורה מכח ספק, אבל אם נתערבו התרנגולות תחלה חד בחד, לא הוי הספק הראשון אסור מן התורה, דהא קודם שנולדה הביצה הוי השני ספקות בהתרנגולת גופא, וא"כ אפשר לומר, שאין בביצה שום ספק איסור כלל, אלא שנולדה מהתרנגולת הכשרה, ואפילו אם תמצא לומר שמטרפה נולדה, מ"מ, הלא רק באותו גוף ובאותו ענין שאתה רוצה להחמיר, אני אומר שאותה תרנגולת עצמה אינה טרפה כלל, וא"כ, בהספק השני אין אנו מקילין בענין אחר וגוף אחר. (ח)

(ב) ודוקא, שנולדה הביצה שלא בפנינו, אבל כשראינו את התרנגולת בשעה שהטילה, אז הדין, דאפילו בספק-טרפה ג"כ אסורה הביצה, דכיון שאנו אוסרים את התרנגולת, היאך שייך תו להתיר את הביצה הפורשת ממנה בפנינו. (ט)

י. שאלה : היו שתי תרנגולות בחלה, אחת כשרה ואחת ספק-טרפה, ושתיין הטילו שתי ביצים, ונתערבו בלחכות ?

תשובה : אם נמצאו שתי ביצים שנולדו משתי התרנגולות, אז הדין, דאעפ"י שאחת מהתרנגולות היא רק ספק-טרפה, מ"מ, הואיל ויש כאן שתי ביצים, ואחת מהן הלא ודאי היא מספק-טרפה, לפיכך שתייהן אסורות, ואע"ג דבתרנגולת עצמה הוי שני ספקות עוד קודם שנולדה הביצה, מ"מ, כיון שאחת מן הביצים באה ודאי מספק-טרפה, א"כ, לא תוכל להתחיל את הספק הראשון מספק-ספקא ב"שמא אין כאן ספק איסור כלל", אלא שצריך אתה להתחיל ולומר, "שמא אינה טרפה", וא"כ, אתה מתחיל בספק שאסור מן התורה ; ועוד, דהוי גם ספק-ספקא משני גופים ומשני ענינים, דכיון דצריך אתה לומר אח"כ, "ואם תמצא לומר טרפה, שמא אין הביצה באה ממנה", א"כ, אתה מקיל בשני גופים, ולכן, הדין בזה, דשתי הביצים אסורות, ואפילו נאבדה אחת, אסורה השנית. (י)

יא שאלה : שתי חנויות מוכרות בשר, בלחת — בשר של ספק-טרפה, ובלחת — בשר של כשרה, ונתערבו החנויות, בלופן שאין ידוע בליוז מהן כמנא

מקור ההלכה

(ח) ש"ך, ומנחת יעקב, ועיין חות דעת שכתב טעם אחר (ט) חכמת אדם.

(י) ש"ך, ואחרונים.

נמלא הבשר הכשר, וזכיוו מהן הכשר כל ספק-טרפה, ונמלאה חתיכה אחת לפני החנויות, ולא נודע מליזו חנות בזה החתיכה הזאת ?

(תשובה : א) דעת הש"ך, דאם בחנות אחת יש בשר של ספק-טרפה, כגון, טרפות כזו דאיכא בה פלוגתא דרבוותא, דאנן נוהגין להטריף מספק, ובאחת יש בשר של כשרה, ונתערבו החנויות, (דבאם לא נתערבו החנויות, אסורה החתיכה), או הדין, דבאם נמצאה חתיכה אחת לפני החנויות, החתיכה מותרת, ואפילו אם נודע מהספק איסור בהחנויות קודם שנמצאה החתיכה, וא"כ, שני הספקות לא נודעו יחד, מ"מ, החתיכה מותרת מטעם ספק-ספקא, שהרי אני באים לדון על החתיכה אם היא מהחנות הכשרה, וא"כ אין כאן איסור כלל, ואיכא שפיר ספק-ספקא. א', שמא החתיכה שנמצאה היא מהחנות הכשרה, וב', ואם תמצא לימר שהחתיכה באה מהדנות האחרת, שמא אינה טרפה היא, כיון דרק ספק-טרפה היא. יא)

(ב) ודעת החות דעת להחמיר בזה.

(ג) ואם לקחו את החתיכה מהחנויות, או שפירשה בפנינו, או אסורה החתיכה, דאין כאן אלא ספק אחד בגופו, דהוי ל' כבהמה עצמה, ובבהמה, הדין הוא, דאעפ"י שנתערבו חד בחד אסור, משום דספק הראשון אסור הוא מן התורה. יב)

י. שאלה. שתי חנויות מוכרות בשר, בלחת — בשר של ספק-טרפה, ובבלחת — בשר של כשרה, ונתערבו החנויות, ונמלאו שתי חתיכות לפני החנויות, וידוע שהן בלחות משתי החנויות, אבל אין ידוע ליזו חתיכה בזה מהחנות הכשרה ?

(תשובה : בזה, אמרינן, דשתי החתיכות אסורות, דכיון שאינן יכול להחמיר ספק-ספקא ולומר, "שמא אין כאן איסור כלל", שהרי וראי אחת מהן היא ספק-טרפה, א"כ ליכא כאן ספק-ספקא, ולפיכך שתיהן אסורות, כמו שנתבאר בשאלה י'. יג)

יג. שאלה. שתי חנויות מוכרות בשר, בלחת — בשר של ספק-טרפה, ובבלחת — בשר של כשרה, ונתערבו החנויות, ונמלאו שתי חתיכות לפני החנויות, וידוע שהן בלחות משתי החנויות, אבל אין ידוע ליזו חתיכה בזה מהחנות הכשרה, ואח"כ נלכדה אחת משתי החתיכות, או נפלה מעלמה לים, בענין שנלכדה לגמרי מן העולם, ונתערבה החתיכה הנשאלת בחתיכות כשרות ?

(תשובה : בזה, הדין, ולא הותרו החתיכות האחרות, דאע"ג דהיכא שנתערב דבר חשוב חד בתרי, ונפל א' מהם לים ונאבר מן העולם, הדין הוא דהותרו כל השאר, אבל התם שאני, דאיכא טעמא דמן התורה

מקור ההלכה

(יא) עיי' פרי מגדים (יב) הכפת אדם (י) ש"ך, ופרי תרש.

התורה כבר נתבטל הדבר החשוב ברוב, ורק רבנן גזרו בדבר חשוב שלא להבטל, ומש"ה אמרינן, דהם אמרו להחמיר, והם אמרו שאם נאבד א' מהם תלינן שהאיסור נאבד, משא"כ הכא, בנתערבה חדא חתיכה בחדא, ולא נתבטלה מן התורה, מש"ה הדין, דאפילו נפלה חתיכה אחת לים ונאבדה, לא מהני להתיר את החתיכה הנשארת עם התערבות שלה. (י)

יד. שאלה : נתערב ספק ליסור דרבנן חד בחד, ונפל א' מהם לים או שנאבד ?

תשובה : הא דמחמירין באם נפלה חתיכה אחת לים, זהו דוקא בספק איסור דאורייתא, אבל בספק איסור דרבנן, אף שיש לו עיקר מן התורה, קי"ל דספקא דרבנן לקולא, ואף בדאחזקא איסורא, ולפיכך, אם נתערב ספק איסור דרבנן חד בחד, ונפל א' מהם לים, או שנאבד, אף שאפשר להמצא, מאחר שאינו בפנינו, ואין אנו באים לדון עליו אלא על הנמצא לפנינו, תלינן לקולא שאותו שנאבד הוא האיסור, וזה שנשאר אחר הוא. טו.

טז. שאלה : ספק ליסור שנתערב ברוב היתר, והי' "חתיכה הראוי' להתכבד", או בר'י, או דבר שצמין, וכיוצא בו, ונחסרה התערבות, וחזר א' מאלוה התערבות ונפל למקום אחר חד בחד ?

תשובה : התערבות השני' נאסרת כלה, דכיון דכל אחד מהתערבות הראשונה הי' אסור, משום דהספק הראשון הי' דבר חשוב, א"כ הוי כעומד בפני עצמו, וכיון דידוע דזה פירש מהתערבות הראשונה, דינו כהתערבות עצמה, דגורנין שמא יקח מן הקבוע, ואין להתיר את התערבות השני' מטעם ספק-ספקא, מאחר דספק הראשון הוא אסור מן התורה, וגם איכא ב' גופים, כמו שנתבאר לעיל, ולפיכך, הדין בזה, דאפילו אם נתערב חד בחד, כל שאינו רוב אינו בטל, ואין צריך לומר, שאם פירש אחד מהתערבות הראשונה ולא נתערב אח"כ כלל, אלא עומד בפני עצמו. דודאי אסור. טז.

טז. שאלה : כזית ספק-ליסור שנתערב בין ב' זיתים של היתר, ואינו ניכר, ואח"כ נפל א' מאלה לתוך תבשיל בקדרה, ונמות, או שהסירו את החתיכה מהקדרה, ולא נשאר בקדרה רק טעם ?

תשובה : א) אם ספק איסור, כגון, כזית ספק שומן ספק חלב, נתערב בין ב' זיתים של היתר, ואינו ניכר, ונפל א' מאלה לתבשיל, ונמות, הדין הוא, דהתבשיל שבקדרה מותר, אעפ"י שאין בו שיעור לבטל את הכזית שנפל בו, דהא הטעם שנשאר בקדרה אינו ראוי' להתכבד, ושפיר יש לדון בזה ספק-ספקא : א', שמא הכזית הראשון שנתערב הי' שומן, וב'

מקור ההלכה

(ד) ש"ך. טו) פרי חדש. טו) ש"ך, ונחות דעת.

ובי, ואם תמצא לומר שהי' חלב, שמא לא זה שנפל להתבשיל, וכאן, הספק הראשון אסור רק מדרבנן, דהא לא דיינינן אלא אתבשיל שבקדרה, ומדאורייתא חד בתרי בטל. (יז)

(ב) וכל זה הוא דוקא, כשהכזית שנפל לקדרה הי' נמוח, או שהסירו את ההתיכה מהקדרה, אבל כשלא הסירו את ההתיכה משם, או הדין, דבאם יש בהתבשיל רוב חתיכות היתר נגד הכזית שנפל, מותר, כדין ספק טרפה בב' תערובות, וכשאין רוב ודאי אסור. (יח)

(ג) וזהו הוא דוקא בספק איסור תורה, אבל בספק איסור דרבנן שנתערב חד בחד, ואח"כ נתערב א' מהתערובות בחד של היתר, תלינן לקולא דשל היתר נתערב, ושניהם מותרים. (יט)

יז. שאלה : אם שני ספקות של הספק-ספקא הם משם אחד, אם מקרי זה ספק-ספקא ?

תשובה : (א) אם שני הספקות הם של שם אחד, כגון, המאוס קטנה, ומשגדלה נשאה, ומצא שנבעלה תחתיו, הדין הוא, דאסורה לבעלה ישראל, אצ"ג דיש כאן ספק-ספקא : א', שמא נבעלה תחתיו באונס, וב', ואם תמצא לומר ברצון, שמא נבעלה כשהיתה קטנה, ופתוי קטנה אונס הוא, מ"מ אסורה עליו, דבכל אופן שהוא, אי אתה מתירה אלא משום אונס, והרי שני הספקות של הספק-ספקא הם משם א' של אונס, וכן כל כיוצא בזה, ואנו צריכים ששני הספקות של הספק-ספקא יהיו משני שמות מפורדים. וספק אחד יתיר יותר מחברו. (ב)

(ב) והקשה צ"ו הכרתי ופלתי, דהא על הרוב מוצאים אנו כמה ספקי ספקות משם א', ואין מי שחולק עליהם, כגון, ספק מחט בחלל הגוף, דאנו מתירין מכח ספק-ספקא, שמא לא בא המחט בחלל הגוף, ואם תמצא לומר בא, שמא לא ניקב אחד מהאברים הפנימיים, והרי גם כאן אינו רק שם אחד - שמא ניקב, שמא לא ניקב - ומה לי אם לא ניקב מפני שהמחט לא בא בחלל הגוף, או שבא ולא ניקב, הלא הכל שם אחד הוא, וכן בספק חֶדֶשׁ, אנו מתירין מטעם ספק-ספקא, שמא התבואה היא משל אשתקד, ואם תמצא לומר משנה זו, שמא נשרשה קודם לעומר, והכא, ג"כ הכל של שם אחד הוא, דמה לי אם נשרשה התבואה ג' ימים קודם לעומר, או שנה שלמה קודם לעומר, וכן גם בריאה הסמוכה לדופן, לדעת הר"ן דמכשיר מכח ספק-ספקא, שמא הריעותא מחמת הדופן, ואם תמצא לומר מחמת הריאה, שמא לא ניקבה הריאה, והרי גם כאן הכל ספק אחד הוא - שמא ניקבה הריאה, או שמא לא ניקבה - ; וכן גם

מקור ההלכה

(יז) פרי חדש, יענין במרתי ופלתי.

(יז) ש"ד, וענין פרי מגדים.

(ב) ש"ד

(יח) חזק דעת.

כור דיני ספק-ספקא המבחה קיח 235

גם במה שכתב הרשב"א, בארי שנכנס בין השורים, דהוי ספק-ספקא, שמא לא דרס, ואם תמצא לומר דרס, שמא לא דרס כנגד חלל הגוף, והרי גם כאן הכל שם אחד הוא, דכיון דלא דרס כנגד חלל הגוף, הוי כלא דרס כלל, וכהנה וכהנה יש למצא הרבה ספק-ספקות שהם משם אחד?

ג) וכתב החות דעת דלא קשה כלל, דיש לחלק באופן זה, דכל היכי שהריעותא ברורה, היינו, שהאיסור נראה, כמו בקטנה שנבעלה תחתיו שלא מצא לה בתולים, ואתה רוצה לסלק הריעותא ולהסיר את האיסור מטעם ספק-ספקא, או הדין, דצריך הספק-ספקא להיות משני שמות נפרדים, ושספק אחד יתיר יותר מתכרו, ולא משם אחד, אבל במקום שאין הריעותא ברורה לפנינו בהדבר שאנו דנין עליו, ואנו חוקרים וחוששים שמא יש איסור בזה, כמו בספק מחט בחלל הגוף, דאין לנו לומר שמא ניקבו האברים הפנימיים אלא מחמת הריעותא, וא"כ, לא מצינו כלל לומר בזה ספק טרפה עד דנברר לן שיש כאן ריעותא, וכיון דבריעותא גופא איכא ספק הדין הוא, דהוי ספק-ספקא גמור, ובאם יש רק שני צדדים לומר שאין כאן ריעותא, אעפ"י שבעצם, שני הצדדים אחד הם, מ"מ, הוי רוב להיתר, כלומר, שאין כאן איסור, דשמא המעשה הי' באופן זה, ואם תמצא לומר לא כן, שמא באופן אחר, וממילא, דהרוב מכריע לומר שאין כאן איסור כלל, וחשיב שפיר ספק-ספקא.

יח. שאלה : סתם כלים של עכו"ם שאינם צני"ומא, אם מותרים להשתמש בהם?

תשובה : בסתם כלים של עכו"ם אנו מתירים להשתמש מטעם ספק-ספקא : א', שמא לא נשתמשו היום, וב', ואם תמצא לומר נשתמשו, שמא נשתמשו בדבר שהוא פוגם בעין, ואע"ג, דלכאורה שני הספקות של הספק-ספקא הם משם א', דגם אינו בן-יומו כשר רק מטעם פגם, ומה לי אם הפגם הוא מפני שאינו בן-יומו, או מפני שנשתמש בדבר הפוגם, מ"מ הוי ספק-ספקא, מפני שהספק הראשון מתיר יותר מן האחרון, דאם לא נשתמש כלל הוא נותן טעם לפגם לכל תבשיל שבעולם, אבל הספק האחרון — אם נשתמש אף בדבר הפוגם לתבשיל — אפשר, דאציג דפוגם לתבשיל זה, אבל שמא משביח הוא לתבשיל אחר, וא"כ, הספק הראשון מתיר טפי מן האחרון, ולפיכך, אין שני הספקות משם אחד. (א)

יט. שאלה : אם ספק-ספקא שאינו מתהפך מקרי ספק-ספקא?
תשובה : (א) דעת הש"ך, (בדין י"ג מ"ט) דכל ספק-ספקא שאינו מתהפך, כגון, שנמצאה הטכין פגומה לאחר שחיטה, דיש ספק

מקור ההלכה

(בא ש"ך, ועיי' בכרתי ופיהי, וחות דעת.

ספק-ספקא: א', שמא בעצם המפרקת נפגמה הסכין, וב', ואם תמצא לומר שלא במפרקת אלא בסימנים נפגמה, שמא נפגמה במיעוט בתרא, וכשתהפוך את הספק-ספקא ותתחיל מהספק השני ד', שמא במיעוט בתרא נפגמה, לא תוכל תו לומר, "ואם תמצא לומר במיעוט קמא נפגמה", דא"כ ודאי נבלה הוא, וכמו כן לא תוכל לומר לאידך גיסא, "שכא במיעוט בתרא, ושמא בעצם המפרקת נפגמה" משום דבשניהם אין חשש איסור, וזה וזה אחד הוא, וגרע מספק-ספקא של שם אחד, (ולפי האמת, אפילו בלא הכי אין אנו יכולים להתיר בזה מכא ספק-ספקא, הואיל דהכלל ד"בהמה בחייה בחזקת איסור צומדת עד שיודע לך במה נשחטה", סותר את הספק-ספקא, והש"ך תפס זה רק לדמיון בעלמא), וכן בנושבר העצם למטה מהארכובה, וכן צור ובשר חופין את רובו, ואין ידוע אם נעשה זה קודם שחיטה או לאחר שחיטה, אע"ג דאיכא נמי ספק ספקא: א', שמא נשבר לאחר שחיטה, וב', ואם תמצא לומר קודם שחיטה, שמא לא יצא לחוץ קודם שחיטה מ"מ, אין זה מקרי ספק-ספקא, מאחר דלא תוכל להפוך ולומר, "שמא לא יצא לחוץ, ואם תמצא לומר יצא לחוץ, שמא לאחר שחיטה", משום דלאחר שחיטה אין הפרש כבר בין יצא לחוץ ללא יצא, וא"כ, כיון שאמרת, "אם תמצא לומר יצא לחוץ", על כרחך קודם שחיטה הוא, ותו אין זה ספק-ספקא, וכן כל כיוצא בזה. (כ)

(ב) דעת הפרי חדש והמהרי"ט, דלא בעינן כלל ספק-ספקא המתהפך.
(ג) דעת הכרתי ופ"תי להכריע, דלשיטת הרמב"ם, דהא דאמרינן בכל מקום ד"ספקא דאורייתא לחומרא", רק מדרבנן הוא דאסור, אבל מן התורה מקילינן, או הדין, דבאיכא ספק-ספקא, סמכינן אספק-ספקא אף דאינו מתהפך, דהא על כל פנים בחד ספקא נדחה איסור של תורה, ואין שיוור רק איסור דרבנן, ומה לי מתהפך, ומה לי אינו מתהפך, אבל להרשב"א דס"ל דהא דקי"ל ד"ספקא דאורייתא לחומרא", מן התורה הוא דמחמירינן, וכמו כן להרמב"ם היכא דאתחזק או איקבע איסורא, כגון ספק בשחיטה או דרוסה, וכדומה, דכהאי גוונא גם להרמב"ם ספקא מן התורה אסור, או הדין, דבאם רוצים אנו לסמוך אספק-ספקא להקל, צריך דוקא להיות מתהפך, שיהי ספק מכל צד, ואח"כ ספק שני כדי להוציא מאיסור תורה, דאם לא כן, איך נתיר מספק א' איסור של תורה

(ד) ודעת הפרי מגדים, דלפי דעת הרמ"ע מפאנו, דוקא באיסור תורה בעינן מתהפך, אבל באיסור דרבנן, כמו דבר שיש לו מתירין, וכיוצא בו, לא בעינן מתהפך.

(ה) ולדינא, בהפסד הרובה, סמכינן אכרתי ופלתי והפרי מגדים, אבל באין הפסד מרובה צריך עיון אם אפשר להקל בספק איסור תורה ע"י ספק-ספקא

מקור ההלכה

(כ) - , כ"י מרוב

ספקא שאינו מתהפך, מאחר שהט"ו (בסימן מ"ט) החזיק להחמיר בקורקבן שניקב מצד חוץ, וספק אם צ"י חולי או צ"י קוץ, כיון דהוי ספק-ספקא שאינו מתהפך.

ב. שאלה : לדעת הפוסקים דבעינן דוקא ספק-ספקא המתהפך, אט אף כזה שום יולא מן הכלל ?

תשובה : אף לדעת הפוסקים, דספק-ספקא שאינו מתהפך אינו מקרי ספק-ספקא, מ"מ, הם מודים שיש בזה תנאים ופרטים יוצאים מן הכלל, היינו :

א) הא דבעינן ספק-ספקא מתהפך, הוא דוקא, כששני הספקות של הספק-ספקא הם שוים, ונוח להתחיל בספק השני כמו בראשון, כההיא דלעיל שנשבר העצם למעלה מהארכובה, ואין צור ובושר חופין את רובו, ואין ידוע אם נעשה זה קודם שחיטה או לאחר שחיטה, או כההיא דלעיל בסכין שנמצאה פגומה לאחר שחיטה, שנוח להתחיל את הספק-ספקא מאיזה צד שתרצה, או הדין, דבעינן דוקא שהספק-ספקא יהי' מתהפך, משום דאז אמרינן, מאי חזית להתחיל על אופן זה, אימא לאידך גיסא, ולא יתהפך, ולא יהי' כאן ספק-ספקא כלל, ומש"ה לא מקרי ספק-ספקא אם אינו מתהפך, אבל במקום ששני הספקות אינם שוים, ולפי הענין נוח יותר להתחיל בספק זה יותר מהספק השני, אז לא בעינן מתהפך, כגון, עבר ובשל בלא בדיקה תוך י"ב חדשים, פרות שיש לחוש שיש בהם תולעים, דמותר משום ספק-ספקא : א', שמא אין שם תולעים, וב', ואם תמצא לומר היו תולעים, שמא נימוחו, והרי כאן נמי ליכא למימר איפכא, ואם תמצא לומר לא נימוחו, שמא אין שם תולעים", דהרי מתחלה צריך אתה לדון אם יש כאן איסור כלל, דהא אין אתה יכול לאסור את התבשיל אלא אם כן ידוע שיש שם תולע, וא"כ, מתחלה צריך אתה לדון אם יש שם תולע אם לאו, ולפי"ו, השני ספקות אינם שוים, ובכהאי גוונא לא בעינן ספק-ספקא מתהפך דוקא.

ב) הא דבעינן ספק-ספקא מתהפך, זהו דוקא, אם שני הספקות הם בגוף א', היינו, כל היכא שהאיסור הוא מצד עצמו, אבל במקום שהאיסור אינו מצד עצמו, ומוכרח אתה לחבר את הספק-ספקא משני גופים, כגון, נשבר הגף של העוף, ואין ידוע אם קודם שחיטה או לאחר שחיטה, וטעם הטרפות הוא משום חשש נקיבת הריאה, דאמרינן, דמותר מטעם ספק-ספקא : א', שמא נשבר לאחר שחיטה, וב', ואם תמצא לומר קודם שחיטה, שמא לא ניקבה הריאה, ואעפ"י שגם כאן הספק-ספקא אינו יכול להתהפך לומר לאידך גיסא, "שמא לא ניקבה הריאה, ואם תמצא לומר ניקבה, שמא לאחר שחיטה", דלאחר שחיטה לא שייך נקיבת הריאה, מ"מ, כיון דשבירת הגף אינה טרפה מצד עצמה אלא מסעם נקיבת הריאה. א"כ, איך תתחיל לומר "שמא ניקבה הריאה", והרי אין הריעותא בהריאה כלל אלא בהגף, דמכח שבירת הגף אתה בא לדון על הריאה, וא"כ, בהכרח להתחיל את הספק-ספקא תחלה מהגף ולא מהריאה, ובכהאי גוונא לא בעינן מתהפך.

ג) הא דבעינן ספק-ספקא מתהפך, והו דוקא, אם שני הספקות הם במקום א', אבל כל היכא שהספק-ספקא הוא בב' מקומות, כגון, נמצאה צפורן של ארי יושבת בגבו של שור, ולא ראינו ארי נכנס בין השורים, דמותר מטעם ספק-ספקא : א', שמא לא נכנס ארי, וב', ואם תמצא לומר נכנס, שמא לא דרס, והצפורן הזאת לא מיד הארי היא, אלא היתה נעוצה בכותל, ונתחכך שם השור בהכותל, וישבה לה הצפורן הזאת בגבו של שור, דאמרינן דמותר מטעם ספק-ספקא, והרי כאן נמי הספק-ספקא אינו יכול להתהפך ולומר לאידך גיסא, שמא נתחכך השור בכותל, ואם תמצא לומר הצפורן באה מדריסת הארי, שמא לא נכנס, דהרי כיון דהצפורן באה מהארי, הלא בוראי נכנס, ובשעה שאתה אומר : „אם תמצא לומר מדריסת הארי באה הצפורן“, שוב אין אתה יכול לומר יותר, שהרי כבר אסור הוא מדאורייתא, מ"מ כיון דהספק-ספקא הוא בב' מקומות, דיש לספק בהצפורן מהיכן היא באה, אם מהארי או מהכותל, משה לא בעינן מתהפך, דבעל כרחך אתה צריך לדון מתחלה אם נכנס הארי כלל ; וכן כל כיוצא בזה. (כ)

כא. שאלה. ספק-ספקא בענין שהוא מותר מן התורה לכל אסור מדרבנן, ויש ספק בדרבנן אם מקרי ספק-ספקא ?

תשובה : אם יש כאן ספק-ספקא בענין שהוא מותר מן התורה, אלא שהוא אסור מדרבנן, ויש ספק בדרבנן, כגון, ציר מדגים טמאים, דקי"ל דהיכא שיש שמנונית אור הוא מן התורה, אבל היכא דאין בו שמנונית אינו אסור אלא מדרבנן, ויש ספק בדרבנן, כגון, ספק אם נמלחו דגים טהורים עם טמאים אם לאו, הרי זה מותר מטעם ספק-ספקא : א', ספק לא נמלחו ביחד, וב', ואם תמצא לומר נמלחו, שמא אין שום שומן בהדגים הטמאים, ואף דמדרבנן אסור גם ציר דגים טמאים שאין בהם שומן, מ"מ הרי יש ספק אם נמלחו עמהם או לאו, וספקא דרבנן לקולא. (כ)

כב. שאלה : הא דקי"ל דספקא דרבנן לקולא, אם אין בזה שום יולא מן הכלל ?

תשובה : א) הא דאמרינן בכל מקום ד„ספק דרבנן לקולא“, זהו דוקא בסתם איסור, אבל אם האיסור דרבנן הוא דבר חשוב, כגון, ביצה מתרנגולת נבלה שנתנבלה בשחיטה, וכדומה, דקי"ל דאינו אסור רק מדרבנן, אבל מן התורה מותר, דהא אי אפשר שתגמר הביצה אחר מיתת התרנגולת (משא"כ ביצה מתרנגולת טרפה, דיש לחוש שמא נגמרה הביצה בקליפתה לאחר שהיתה טרפה בחייה, דהיא אסורה מן

מקור ההלכה

(ג) עיין כחות דעת. (כ) ש"ך, וחות דעת

מן התורה, בספק דרבנן כזה הדין ג"כ, דאינו בטל, כמו איסור תורה, דכיון שהוא דבר שבמנין, אמרינן דאינו בטל, וצריך ב' תערובות להתירו, (משא"כ באיסור תורה ודבר חשוב צריך ג' תערובות דוקא להתירו).

ב) ובאם יש ספק אם היא ביצה כשרה או ביצת נבלה, או הדין, ראצפ"י שביצת נבלה אסורה מן הדין ולא מכח חומרא בעלמא, מ"מ, כיון שיש ספק אם היא ביצת נבלה או כיצת כשרה מותרת, ואפילו אם נודע האיסור קודם שנולד הספק, מטעם דספק דרבנן לקולא. (יה)

כג שאלה : חתיכת בשר שנתעלמה מן העין, שנתערבה ברוב היתר, אם בטלה מטעם ספק-ספקא ?

תשובה : אצפ"י שבאיסור דרבנן, אם הוא דבר חשוב, אמרינן דאינו בטל כמו איסור תורה, מ"מ, בחתיכת בשר שנתעלמה מן העין שנתערבה ברוב היתר, אף שהיא חתיכה הראוי' להתכבד, הדין הוא, דבטלה ברוב מטעם ספק-ספקא : א', שמא החתיכה שאוכל אינה זאת שנתעלמה מן העין, וב', ואם תמצא לומר שהחתיכה שאוכל הוא מן התערובות היא אותה החתיכה שנתעלמה מן העין, שמא כשרה היא ואינה טרפה כלל, דברבנן אין צריך שיהיו השני ספקות בגוף א', והטעם שאנו מקילין בזה הוא משום דאיסור בשר שנתעלם מן העין הוא חומרא יתרה בעלמא, ודוקא, שנתערבה החתיכה שנתעלמה מן העין ברוב היתר, או אמרינן דבטלה מטעם ספק-ספקא, אבל לא בחד בחד, וכל שכן אם יש ספק בחתיכה זו אם היא אותה שנתעלמה מן העין או לא, דודאי מותרת מטעם ספק-ספקא גם בלי תערובות, דספק דרבנן לקולא. (יז)

כד. שאלה גזימם של ישראל שהיו צבית עכו"ם, וספק אם נחלפו בגביעות עכו"ם שיש עליהן חשש שהעמדו בקיבת נבלה, אם יש להתיר מטעם ספק-ספקא ?

תשובה : א) גבינה שיש בה ספק אם היא של ישראל או של עכו"ם, אצפ"י שמן התורה מותרת מטעם רובא, ככל יבש ביבש דקיל דבטל ברוב אם נתערב מין במינו, מ"מ, לא אמרינן בזה, ספקא דרבנן לקולא, דהא דמקלינן בספק דרבנן, היינו דוקא היכא דליכא חשש איסור דאורייתא, אבל היכא דאסרו חכמים את הדבר מחמת חשש איסור דאורייתא, כגון בגבינת עכו"ם, דיש לחוש שמא העמידוה בקיבת נבלה, אין אנו אומרים בזה, ספקא דרבנן לקולא ; ואין להתיר מכח ספק-ספקא : א', שמא לא הוחלפו הגבינות, וב', ואם תמצא לומר הוחלפו, שמא לא העמידו בעור קיבת נבלה, דמאחר שאסרו חכמים בגבינות עכו"ם מחמת אותו ספק, אמרינן דכודאי איסור דאורייתא הוא, והרי הוא כאילו ראינו להדיא שהעמדה

מקור ההלכה

(בה) ש"ך, (כו) ש"ך, ואחרונים, וזיין מנחת יעקב.

שְׁהַעֲמָהּ הגבינה בעור קיבת נבלה, ולפיכך אינה ניתרת בהאי ספקא ד"הוחלפו", משום דהוי רק כספק א', אם לא שיש כאן גם ספק שני, היינו, שאותן הגבינות שאנו מסופקים בהן אם הוחלפו או לא, נתערבו אח"כ בתערובות שני, דאז כל אחת מהתערובות מותרת מטעם ספק-ספקא : ספק שמא לא הוחלפו, ואם תמצא לומר הוחלפו, שמא לא זו היא שאוכל. כו)

(ב) ויש חולקים בזה וסוברים, דגם גבינה מקרי דבר שאין לו עיקר בדאורייתא. כח)

כה. שאלה. גבינות של עכו"ם שנתערבו עם גבינות של ישראל, אם בטלות מטעם ספק-ספקא ?

תשובה : (א) גבינות של עכו"ם שנתערבו עם גבינות של ישראל, הדין דאינן בטלות בתערובות השני, אם הן "חתיכות הראויות להתכבד", עד שיהי' בזה ב' ספקות מלבד הספק הראשון שאסרו חכמים, דהא דקי"ל דאיסור דרבנן גיטור בספק א', היינו דוקא בדבר שעיקר איסורו אינו אלא מדרבנן, כגון, ביצת נבלה דאסורה משום ביצת טרפה, וציר דגים דאסור משום שומן דגים טמאים, ובשול עכו"ם - משום חתנות, ואבר המדולדל - משום אבר מן החי, ונולד, ומוקצה, וכל כהאי גוונא, אבל בגבינות של עכו"ם, וכיוצא בזה, שאפילו בלתי גזרת חכמים ג"כ ה"י כאן חשש איסור, אמרינן, דחשיב כאיסור ודאי, ובנוגע להספק, אין כאן אלא ספק א', עד דאיכא ב' ספקות חוץ מהספק הראשון כט)

(ב) והוא הדין תָּקַב שחלבו עכו"ם דדמי לגבינות, דאיסורו ג"כ הוא מצד עצמו, דהחשש הוא שמא נתערב בו תָּקַב טמא. י)

כו. שאלה. חתיכה של ספק דרוסה שנתערבה בלחות, אם יש להסתר ע"י ספק-ספקא ?

תשובה : אין אומרים, "ספק דרבנן לקולא", אלא דוקא בדבר שעיקרו מדרבנן, היינו, שהאיסור מצד עצמו הוא ספק דרבנן, אבל אם האיסור מצד עצמו הוא ספק איסור תורה, אלא שמצד אחר - ע"י גלגול - נעשה מדרבנן, כגון איסור דאורייתא שנתערב חד בתרי, דמדאורייתא בטל ברוב, אלא דרבנן גזרו בדבר חשוב שלא להבטל בזה, אין אנו אומרים, "ספק דרבנן לקולא", אעפ"י שלא נודע הספק עד לאחר שנתערב, הואיל דיש בו חשש איסור דאורייתא, ולפיכך, ספק דרוסה שנתערבה בלחות, אע"ג דאיכא ספק-ספקא : א', ספק אם זו היא או לא

מקור ההלכה

כט) שם
ל) חכמת אדם.

כו) ש"ך, וחות דעת.
כת) פרי תרש

כור דיני ספק-ספקא המבחן קכא 241

לא, ובי, ואם תמצא לומר זו היא, שמא לא היתה דרוסה, מ"מ, כיון שמצד עצמו הוא ספק איסור דאורייתא, אלא שמצד אחר - מחמת שנתערב - נעשה איסור דרבנן, דמן התורה הוא בטל ברוב, לפיכך, כל התערובות אסורה, דכיון דאסורה חכמים להתערובות מחמת חשש איסור דאורייתא, עשאוה כודאי איסור, ואינה בטלה. (יא)

ב. שאלה: ב' קדרות - אחת עם היצר ואחת עם איסור - ונפל איסור לאחת מהקדרות, ואין ידוע לאיזו קדרה נפל, ובקדרה שנפל בה האיסור יש רוב היצר כנגד האיסור, והוא מין במינו, אם יש להתיר ע"י ספק-ספקא?

תשובה: הא דאמרינן, בדבר שציקרו אסור מדאורייתא אלא שצ"י גלגול נעשה דרבנן, אין אומרים, ספקא דרבנן לקולא, כיון שמצד עצמו הוא ספק איסור תורה, זהו דוקא, היכא שיש חשש איסור, היינו, כשהאיסור ודאי ה' נמצא בהתערובות, אבל אם יש ספק אם יש כאן איסור כלל, כגון, איסור דאורייתא שנפל לאחת משתי קדרות, דמן התורה, גם בהקדרה שנפל נתבטל, ומותר, ורק מדרבנן לא בטל, הדין הוא, דאעפ"י שהאיסור גופו מצד עצמו הוא אסור מן התורה, ורק מחמת שנתערב נעשה דרבנן, מ"מ, אמרינן בזה, "ספקא דרבנן לקולא", דכיון שיש כאן שתי קדרות, ועל כל קדרה וקדרה יש ספק שמא לא נמצא כלל האיסור שם, לפיכך, תולין להקל בדרבנן. (יב)

ב. שאלה: בשלו תרנגולות של ספק-טרפה בכלים, ונשתחו הכלים מעת-לעת קודם שגודע הספק, מה דינם של הכלים?

תשובה: (א) דעת התשובות מהרבי"ל, לאסור את הכלים אפילו אם לא גודע הספק עד אחר מעת-לעת.

(ב) דעת הפרי מגדים ורעק"א, דהכלים מותרים לאחר מעת-לעת בהפסד מרובה, אף אם הבשר עדיין לפנינו, ואנו דנין על הבשר לחומרא.

(ג) ודעת הלבושי שרד בחות דעת, דאם אי אפשר לדעת ע"ד הספק-טרפה עד לאחר מעת-לעת, יש להקל בהפסד קטן, אבל היכא דהספק-טרפה הוא לפנינו ואין חסר לנו רק ראיית-העין, בכהאי גוונא, אפילו בהפסד מרובה אסור. (יג)

כ. שאלה: כלי-חרס מעורבים שלא נשתמש בהם י"ב חדש, ואין ידוע אם הם כלי בשר או כלי חלב?

תשובה: יש להתיר את הכלים ע"י הגעלה ג' פעמים, ואעפ"י שהם

מקור ההלכה

(ג) עין בגודע ביהודא תנינא ג"א, ובבינת

אדם,

(א) ש"ך.

(ב) שם, ואחרונים.

שהם כלי-חרס, מ"מ, כיון שיש הרבה סניפים להקל, אמרינן, דמהני להו הנפלה. (ד)

ז. שאלה : נחצר ליסור דרבנן חד בחד, ולח"כ נאכד ח' מן העולם ולח' נודע חזה הוא ?

תשובה : א) דעת הש"ך, והשער המלך, והחות דעת, דהא דקי"ל ד"ספקא דרבנן לקולא", זהו דוקא, בספק דרבנן כזה שאין לו חזקת איסור, אבל כל היכא דאתחזק איסורא, כמו בנדון דידן, דאתחזק האיסור-דרבנן בתערובות של חד בחד, דא' מהשנים הוא ודאי איסור, אמרינן, דאעפ"י שהאיסור-דרבנן שנתערב אינו דבר חשוב, מ"מ, הוי ל"י חזקת איסור, ואין אומרים בזה תו "ספק דרבנן לקולא", ומה גם למאן דס"ל דספק-ספקא בחזקת איסור לא אמרינן, וחד ספק דרבנן הוי כספק-ספקא דאורייתא ; ונפקא מינה, היכא דנתערב אח"כ א' מהב' בתערובות אחרת, אין להתיר מטעם ספק-ספקא : א', דשמא זו שהוא אוכל לא זו היא שנפלה לכאן, וב', ואם תמצא לומר שזו היא, שמא מותרת היא, דספק-ספקא כזה לא אמרינן, משום דחד בחד חשוב כגופו של איסור, ולפיכך, דין חזקת איסור יש לזה, ולא הוי ספקא אפילו בדרבנן.

ב) דעת המנחת יעקב, להקל דוקא באיסור דרבנן דלית ל"י עיקר בדאורייתא, אעפ"י שיש לו חזקת איסור.

ג) דעת הפרי חדש, דבאיסור דרבנן יש להקל אפילו היכא שיש לו חזקת איסור.

ד) ודעת הנודע ביהודא, דאם יש להאיסור דרבנן חזקת היתר, אז לכולי עלמא מותר, אף דאיכא ג"כ חזקה לאיסור.

זא. שאלה : אשה שהניחה לביתה בשר, ושומן, וחלב, וספק בידה אם מלחה כלם ביחד, וח"כ נטרפו הבשר והשומן מהחלב, או שהשמיסה דבר אחד ולא מלחה, וח"כ בשלה את הבשר ?

תשובה : אע"ג דגם זה הוא רק איסור דרבנן, דדם שבשלו הוא מדרבנן, מ"מ, הרי יש כאן גם ספק-ספקא להחמיר : א', שמא מלחתם כלם ביחד, וב', ואם תמצא לומר שלא מלחה כלם כאחת, שמא הניחה את הבשר מלמלוח ולא את החלב, ולפיכך, אעפ"י שהוא רק איסור דרבנן, הולכים לחומרא, וכן בכל איסורי דרבנן אמרינן כהאי גוונא, ושעמא דמילתא, דכי היכי דבאיסור דאורייתא שספקו הוא להחמיר, מ"מ, כשיש ספק-ספקא תולין להקל משום דהוי כרובו להיתר, כמו כן בספקא דרבנן דהולכין להקל, כשיש ספק-ספקא להחמיר הוי כרובו לאיסור. (ה)

שאלה

מקור ההלכה

(ד) הגר"א (ה) פרי חדש, משנה למלך חכמת אדם

לב. שאלה: ספק אם הכיח עירוב אם לא, אם גם כזה אמרין, ספקא דרבנן לקולא?

תשובה: אפילו להפוסקים דסוברים דבספקא דרבנן הולכין להקל אפילו בדאחזוק איסורא, אבל זהו דוקא, כשיש ספק בהאיסור, אבל אם יש ספק בגוף המעשה, כמו בנדון דידן, הדין הוא, שהולכין להחמיר אפילו באיסור דרבנן, דכיון שיש ספק בעיקר המעשה, אמרין דקרוב יותר שלא נעשה המעשה כלל, אם לא בדבר שיש רגילות לעשות, כגון, ספק אם נמלח הבשר אם לאו, דבזה יש להקל, משום דההרגל כן הוא למלות, ומסתמא מלחה את הבשר כפי ההרגל אצל בנות ישראל; וכן כל שיש ספק בדרבנן אם נעשה מעשה להתיר, כלומר, שהאיסור הוא ודאי, אבל יש לעשות מעשה בכדי להתיר את האיסור, ויש ספק אם נעשה המעשה אם לאו, הולכין לחומרא. (י)

לג. שאלה: איסור דרבנן שנתערב חד בתרי, ואינו דבר חשוב, ונאכלד לו, אם מקילין בזה דיכטל כרוב?

תשובה: איסור דרבנן שנתערב חד בתרי, אפילו אם נתערב מין בשאינו מינו בפחות מס', ונאבד אחת מהתערובות, אצפיי שישנו בעולם, מ"מ, כיון שהוא איסור דרבנן, אמרין דבטל ברוב, דהרי עיקר הטעם מה שיבש ביבש באינו מינו צריך ס', הוא משום שיש לחוש שמא יבשל ויתן טעם, ויבא לידי איסור דאורייתא, משא"כ כשגוף האיסור הוא מרבנן, דאף כשיבשלם אי אפשר למית' לידי איסור דאורייתא, מש"ה יש להקל; ואף לדעת הפוסקים (בסימן ק"ט) דהיכא דליכא הפסד מרובה, יש להחמיר במין בשאינו מינו כל שאין ס' כנגדו, מ"מ, בנאבד א' מהם אין להחמיר כל כך ולומר בכהאי גוונא דספקו לחומרא, ואין להחמיר ג"כ כאן לומר דאיסורא ברובא נשאר, דלא החמירו אלא בדבר חשוב, משא"כ באיסור דרבנן שאינו דבר חשוב, דאפילו נאבד וישנו בעולם ג"כ אין להחמיר. (י)

לד. שאלה: נתערב איסור דרבנן שכולו דבר חשוב כרוב?

תשובה: (א) בזה, אמרין, דאפילו באלף לא בטל, אם הוא ודאי איסור דרבנן, מאחר דאיסור דרבנן בתערובות דינו כאיסור דאורייתא, ואינו בטל כמו באיסור תורה, בדבר חשוב דא ודא אחת היא, וכן אם נאבד א' מהתערובות, דינו ממש כאיסור דאורייתא. (י)
(ב) וכתב הפרי מגדים, דמ"מ יש חלוק, דאילו באיסור תורה צריך ג' תערובות באין הפסד מרובה, ובאיסור דרבנן די בבי' תערובות באין הפסד מרובה.

שאלה

מקור ההלכה

(ו) משנה ימ"ד, מן אברהם סימן שצ"ד, (ז) ש"ך, (ח) שם, (ט) פרי מגדים.

ז.ה. שאלה : חתיכת איסור לדכנן שנמסרה מלא בחדא, והיתה חתיכה כאלו להסכך, ואח"כ נמסרה לחת מהן ברוב ?

תשובה : (א) דעת הש"ך, והחות דעת, והחכמת אדם, דכיון דאתחזק האיסור מתחלה בבי חתיכות, אי"כ על כל אחת ואחת אמרינן דהיא כגופו של איסור, ולכן אינה בטלה.

(ב) ודעת הפרי חדש והמנחת יעקב להקל, דמי"מ יש כאן ספק-ספקא.

זו שאלה : ספק איסור תורס שנמסר חד בחד, ואח"כ נמסר אחד מהם ברוב, אם יש להחזיר מטעם ספק-ספקא ?

תשובה : גם בזה אמרינן, דהואיל דאתחזק איסורא מתחלה חד בחד, משה"ה אף דנתערב אח"כ ברוב, מי"מ אינו בטל מטעם ס"ס, דחד בחד הוי ל"י חזקת איסור אפילו בדרבנן, וכ"ש בספק איסור דאורייתא, שדינו כודאי איסור מן התורה. (ט)

זו שאלה : ה"י במקולין כשר של ב' בהמות, ונמכרה אחת, ואח"כ נודע שאלה היתה ספק טרפה ?

תשובה : אין צריך להכריז ולאסור כל הבשר שנמכר וגם הכלים, משום דהוי הפסד גדול. (י)

זח. שאלה : ספק טרפה שנמסר ברוב, וחזר ונמסר, אם יש להחזיר מטעם ספק-ספקא ?

תשובה : בכל הדינים דלעיל, – בספק-טרפה או שאר איסורי דאורייתא – שנתבאר שם דהדין הוא דאינו בטל, אפילו בהפסד מרובה, ואפילו אם אינו רוצה לאכול את כל התערובות בבת אחת, ולא מהני בהם ספק-ספקא. וזה מטעם דהספק הראשון הוי בגופו של איסור, משא"כ כשיש ב' ספקות מלבד הספק הראשון, כמו בנדון דידן, דהספק טרפה שנתערב בפעם הראשונה ברוב, חזר ונתערב עוד פעם, בזה הדין, דיש להחזיר ע"י ספק-ספקא אפילו באיסור תורה. (יא)

זט. שאלה : אם יש לדון ספק-ספקא בדבר שיש לו חזקת איסור ?

(תשובה : א) דעת הט"ז, והש"ך, והמנחת כהן, והחות דעת, דדבר שיש לו חזקת איסור, אעפ"י שיש בו ספק-ספקא גמור, הרי זה אסור, שהרי כיון דבספק הראשון אנו מעמידין אותו על חזקת איסור, אי"כ אין כאן אלא ספק אחד, ולפיכך, בהמה שאירע לה ספק בשחיטה, ונתערבה חתיכת בשר חד בחד, ואח"כ נמצאה חתיכה, ויש בה ספק אם היא מבהמה כשרה, או מזו שאירע לה ספק בשחיטה, אע"פ דיש כאן ספק-ספקא, מי"מ, הואיל ויש כאן חזקת איסור ממש שהספק בשחיטה הוא, יחזקה לאיסור היא ג"כ בענין השחיטה, דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת

מקור ההלכה

(ט"ז) ש"ך (ט) גפש חי' (כא) שם.

עומדת, אין זה ספק-ספקא, כיון דהספק-ספקא סותר את החזקה, ולכן, מדין, דאפילו אם נתעברה החתיכה אחיכ ברוב, אינה בטלה, אם היא חתיכה הראויה להתכבד, דכל מקום שאינו נחשב ספק-ספקא, דינו כספק איסור שנתערב.

ב) ודעת הפרי חדש, להקל בספק-ספקא אף נגד חזקת איסור.
ב. שאלה : במקום שהספק-ספקא והחזקה לאיסור אינם שניהם בענין אחד, אם גם אז לא מהני ספק-ספקא להחזיר ?

תשובה : במקום שאין חזקת איסור ממש, היכא דהספקות והחזקה אינן בענין אחד, כגון, ספק דרוסה, או ספק אם נשבר הגף, וכיוצא בזה, דהספק-ספקא הוא בענין טרפת אברים, והחזקה לאיסור של שחיטה - דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת - אינה שייכת להספק-ספקא, ואדרבא, בהמה לאו בחזקת דרוסה עומדת, בזה, הכל מודים דאמרינן ספק-ספקא להחזיר, דלענין דרוסה וטרפת איברים או לענין תערובות, אין להדבר שום חזקת איסור. (פ)

בא. שאלה. ספק בנקיבת הושט - שזאס ניקב הוא נבלה, ואז יהי בחזקת איסור שאינו זכות - אם מהני כזה ספק-ספקא ?

תשובה : א) דעת החות דעת, והגהות אמרי ברוך, דאם הספק אינו במעשה המכשיר ממש, כגון, ספק ניקב הושט אף שלא במקום שחיטה, דאף דאם ניקב הוי נבלה ואז הוא בחזקת איסור שאינו נשחט, מ"מ, כיון שאין הספק במעשה המכשיר, אמרינן דמהני ספק-ספקא.

ב) ודעת הפרי מגדים, דבספק ניקב הושט, מהני ספק-ספקא, אם הוא דוקא במקום שחיטה.

בב. שאלה : דבר שיש לו חזקה לאיסור ממש, ויש בו ג' ספקות, שאף אם יעמוד על חזקת איסור יסאלו עוד שני ספקות, אם מהני כזו ספק-ספקא להחזיר ?

תשובה : א) דעת הש"ך, דדבר שיש לו חזקת איסור ממש, ויש בו ג' ספקות, כגון, שבבהמה זו שאירע לה ספק בשחיטה יש ספק-ספקא עי"ן שנמצא אחר שחיטה ספק פגימה בסכין, היינו, פגימה דקה כל שהיא, ולא ה"י בה כדי שתחגור בצפורן, ומדינא דגמ' לא הוי פגימה, אלא דאנן מחמרינן אפילו בפגימה כל דהיא, ועל כל פנים ספק פגימה הוא, ויש בזה ספק-ספקא : א', דיש לומר שמא אין זאת פגימה, וב', ואם תמצא לומר שהיא פגימה, שמא במסדקת נפגמה, וכן אם נפלה הפכין לאחר שחיטה על קרקע קשה, ולא ראינו אם נפלה על

על חודה, דאנן מטרמינן מספקא, והוי ספק-ספקא, כנזכר לעיל, ואח"כ נתערבה חתיכה מבהמה זו, דהוי ג' ספקות, בזה, אמרינן, דמהני ספק-ספקא, דאף אם תצמוד החתיכה על חזקת איסור שלה של הספק שחיטה, עדיין יש שני ספקות, ולא יהא זה חמור מודאי איסור שאין לך חזקת איסור גדולה מזו, ומ"מ מותר מטעם ספק-ספקא.

ב) ודעת הט"ו, והמנחת כהן, והמנחת יעקב, דאף שיש ג' ספקות בהדבר שיש לו חזקת איסור, מ"מ אסורה, דכיון שהי' לה חזקת איסור ממש, היינו ספק בשחיטה, וכיון דהספקות סותרים את החזקה, מה לי תרי ספקות ומה לי תלתא, סוף סוף החזקה מסלקת את הספק-ספקא.

בג. שא"ל : במקום שיש לתלות בהאיסור יותר מזהיתר, א"ס מהני ספק-ספקא ?

תשובה : לא אמרינן ספק-ספקא, אלא דוקא היכא דהאיסור וההיתר הם שוים לתלות, אבל במקום שיש לתלות בהאיסור טפי מבהיתר, או אם האיסור שכיח יותר מההיתר, אין זה ספק-ספקא, וכן הדין בספק דרבנן. (נג)

בד. שא"ל : ספק-ספקא להיתר שיש עמו גם ספק-ספקא לאיסור, א"ס מהני בזה הספק-ספקא להיתר ?

תשובה : הא דאזלינן בספק-ספקא להקל, היינו דוקא במקום שאין גם ספק-ספקא לאיסורא, אבל אם יש ביחד עם השני ספקות להיתר גם שני ספקות לאיסור, כגון, מצאו סכין פגומה לאחר שחיטה, דיש בזה ספק-ספקא להיתר : שמא בעצם המפרקת נפגמה, ואם תמצא לומר שלא נפגמה בעצם המפרקת, שמא במיעוט בתרא של סימן נפגמה, אבל ביחד עם השני ספקות א"ל להיתר, יש ג"כ שני ספקות להחמיר : ספק בעור נפגמה, ואם תמצא לומר לא נפגמה בעור, מ"מ שמא במיעוט קמא של הסימנים נפגמה, בכהאי גוונא אין להקל (ע"י ספק-ספקא. יד)

בה. שא"ל : א"ס ספק חסרון ידיעה מהני לענין ספק-ספקא ?

תשובה : ספק חסרון ידיעה לאו ספק הוא כלל, לא לענין ספק אחד ולא לענין ספק-ספקא, דאילו הי' חכם הי' יודע, ודעת שוטים אי אפשר לצרף, כגון, שצריך לשער בקדרה אם יש ששים כנגד האיסור, והקדרה עם האיסור היא לפנינו, ואין אנו יודעים לשער, אין זה ספק כלל, דהחכם הי' ביכולתו לשער, ולפיכך אין זה נחשב לספק, אם לא בהפסד מרובה ; וכן בכל המקומות

מקור ההלכה

(נג) ש"ך (סד) שבי ואחרונים.

כור דיני ספק־ספקא המבחן קבר 247

המקומות שהפוסקים סגרו עלינו את הדרך לומר שאין אנו בקיין בבדיקה, ואפילו החכם המובהק אינו רשאי לעשות מצעה כזה, א"כ ממילא נחשב לספק. מה)

כו. שאלה : במקום שיש ספק־ספקא גמור, אבל אפשר לזכר את האיסור ע"י בדיקה, אם יש בזה חיוב לבדוק ?

תשובה : א) דעת הרשב"א, והראב"ד, והרמ"א, והט"ז, ותורת השלמים, דהיא דאפשר לברר את האיסור ע"י בדיקה, כגון, נשבר הגף סמוך לגוף, וספק אם קודם שחיטה או לאחר שחיטה, או ספק־ספקא בדרוסה, וכיוצא בזה, יש בזה חיוב לברר, וזהו דוקא, אם אפשר לברר שני הספקות, באופן, דאחר הברור לא ישאר לנו שום ספק, אבל אם ישאר לנו ספק רק דממילא אסור, אין צריך לברר. מו)

ב) ודעת הש"ך, והפרי חדש, דאפילו במקום שיש לברר את האיסור ע"י בדיקה, אין צריך לבדוק כלל, אלא כשהתערובות לפנינו ואין הפסד בדבר, או יש לבדוק, אבל בלאו הכי אין להחמיר.

ג) ואם יש חזקת איסור עם הספק־ספקא, אף בדאורייתא אין צריך לברר. מז)

ד) וספק דרבנן דלקולא, אם יש לברר בקל, חל עליו חיוב בבדיקה, וצריך לברר ע"י בדיקה או ע"י שאלה. מה)

מז. שאלה : היכא דליכא פלוגתא דרבוותא, ולא חיתמר הלכתא כחד מינייהו, וטניהם הם שוים בחכמה וזמנין, אם נוכל לזקף זה לספק ?

תשובה : היכא דאיכא פלוגתא דרבוותא, הוי ספק איסור, ובדרבנן אזלינן לקולא, ובדאורייתא לחומרא, ככל ספקא דאורייתא ; ואע"ג דבדאורייתא אזלינן לחומרא, מ"מ, אם יש ספק בלי ספק דפלוגתא, מתירין מטעם ספק־ספקא : א', שמא הלכה כמאן דמתיר, וב', ואם תמצא לומר כמאן דאוסר, הרי יש כאן עוד ספק ; והא דאמרינן דספקא דפלוגתא הוי ספק גדול, היינו דוקא, שכל אחד מברר דעתו – זה להיתר וזה לאיסור – , אבל אם הם בעצמם נסתפקו בדבר, או לא מקרי ספק, דכל זה מקרי ספק חסרון חכמה, ומ"מ, בהפסד מרובה לפעמים מצטרפים לטפק־ספקא, אבל באין הפסד מרובה אין להקל, לא בספק א' דרבנן, וכ"ש בדאורייתא. מט

שאלה

מקור ההלכה

מה) ש"ך, ועיין פרי מגדים. מה) פרי מגדים.

מו) גרע כיהודא, החזת דעתא והגרע"א. מפ) לכושי שרד, עיין בית לחם יהודא,

מז) גרע ביהודא. וסנתח יעקב.

מת. שאלה : אם ספקא דגוף המעשה חלים כספקא דפלוגתא דרבוותא, ומלטרף לספק-ספקא, או לא ?

תשובה : (א) דוקא בספקא דפלוגתא דרבוותא, שהוא ספק גדול – שיש לתלות באילן גדול כמאן דמתיר – הוא דאמרינן דמצטרף לספק-ספקא, אבל בספק דגוף המעשה באיסור דאורייתא, דאסור לכולי עלמא, אין להתיר ע"י ספק-ספקא, דאין לעשות ספק-ספקא בידים, דהוי כמבטל איסור. (י)

בב. שאלה : בספק-ספקא של פלוגתא דרבוותא, או בעיא ללא אפשרימא, אם אפשר לומר דלחוקמין לחזקה ?

תשובה : בספק-ספקא כזה לא שייך לומר „אוקמא אחזקה“, דבשביל החזקה לא ישתנה הדין. (יא)

ג. שאלה : אם מהני ספק-ספקא נגד רוב ?
תשובה : אם הרוב הוא מן התורה לא מהני ספק-ספקא, ואם הרוב הוא מדרבנן, אז הספק-ספקא עדיף. (יב)

גא. שאלה : אם מהני ספק-ספקא במקום ב' חזקות ?
תשובה : (א) דעת הפני יהושע (בקונטרס אחרון כתובות ט"ו) נראה לאיסור.

(ב) והפרי מגדים הניח ב„צריך עיון“, אף לדעת המתירין ספק-ספקא במקום חזקה.

(ג) ובספק-ספקא כזה, שלכל ספק יש נגדו חזקה, ג"כ „צריך עיון“.

(ד) וכן, רובא ובי' חזקות – איזה מהם עדיף – צריך ג"כ עיון. (יג)

נב. שאלה : אם גם ב„דבר שיש לו מתירין“ אמרינן ד„ספקא דרבנן לקולא“ ?

תשובה : ב„דבר שיש לו מתירין“ לא אמרינן „ספקא דרבנן לקולא“, וזאת

גבי עירוב שהקילו בספק, אעפ"י דהוי „דבר שיש לו מתירין“.

כדאיתא בפרק מי שהוציאוהו (דף מ"ה).

נג. שאלה : דבר שאינו יותר בתרי ספיקי, אם יכולים להתיר ע"י ג' או יותר ספקות ?

תשובה : כשם שאמרינן, דבמידי דמן הדין אף בספק א' הוי ל"י לטהר,

ואעפ"י כמטמאין, אז אין לטהר אפילו בשני ספקות, כמו כן

במידי דלא משתרי בשני ספקות, אמרינן ג"כ דלא משתרי אפילו בבי' ספקות,

דמה לי שני ספקות ומה לי שלשה אם לא על פי האופנים והתנאים המבוארים

לעיל בשאלות-ותשובות הקודמות. (יד)

שאלה

כקור ההלכה

(ג) פרי מגדים.

(ז) מנחת יעקב, ועין פרי מגדים

(ד) פרי חדש

(מא) פרי מגדים

(נב) שם.

נד. שא"ל: אם חזקה האב או האם מהני להבן או להבת, במקום שאין שום חזקה להבן או להבת?

תשובה: בענין חזקה אמרינן, דאף דאין להבן או להבת שום חזקה, מ"מ חזקה האב או האם מהני להבן או להבת, בין לקולא ובין לחומרא. (נ)

נה. שא"ל: במקום שאין לפנינו רק ספק אחד, אם מותר לנו לעשות בידים שני ספקות?

תשובה: אי ליכא גבן אלא חדא ספקא, לא עבדינן בידים תרי ספיקי להתיר. (נ)

נו. שא"ל: במקום שספק אחד מהספק-ספקא מותר את הספק השני, אם מקרי זה ספק-ספקא?

תשובה: היכא דאיכא ספק-ספקא להקל, וספק א' מותר את הברא, הדין הוא, דהולכים בשניהם להחמיר, כגון, הא דשנינן במ"ס

גדה (כ"ט צ"א), אשה שהפילה, ואין ידוע מה הפילה, אם ולד הי' או לא, תשב לזכר ולנקבה ולגדה, כלומר, ימי טומאה בזכר וי' ימים, וימי טהרה ל"ג ימים, וימי טומאה בנקבה הם כפלים מבזכר, וימי טהרה כפלים מבזכר, ולפיכך, אם אין ידוע מה הפילה, תשב ימי טומאה דנקבה וימי טהרה דזכר, ומ"מ, אם תראה דם בימים אלה תהי' כנדה, וביארו רבותינו בעלי התוס', דאציג דלענין ימי טומאה דנקבה יש ספק-ספקא: ספק, שמא אין כאן ולד כלל, ואם תמצא לומר הי' ולד, שמא הי' זכר, מ"מ כיון דלענין ימי טהרה יהי' להיפך, שמא אינו ולד, ואם תמצא לומר ולד, שמא היתה נקבה, והוי תרי קולי דסתרי אהדרי, ולכן, לא אמרינן בזה ספק-ספקא. (נ)

נז. שא"ל: אם בספק אחד אינם סותרים זה את זה, אבל סותרים זה את זה בספק השני, אם מקרי זה ספק-ספקא?

תשובה: א) שני ספקות שבספק-ספקא שאינם סותרים זה את זה בספק אחד, אבל כנגד הספק השני הוי תרתי דסתרי, לא מקרי

ספק-ספקא, כגון, טומטום שקידש אשה ומת, אשתו חולצת ולא מתיבמת, מפני שטומטום הוא ספק זכר ספק נקבה, ואפילו אם הוא זכר, אבל אם הוא סריס חמה (מלידה), אז אשתו לא חולצת ולא מתיבמת; והשתא, הלא אפשר לאשתו להתיבם מטעם ספק ספקא: א', שמא הטומטום הוא נקבה, וא"כ, אין בהקדושין כלום, ואם תמצא לומר זכר, שמא אינו סריס חמה, ופותרת ביבום, וכן גם מותרת לשוק מטעם ספק-ספקא זה: שמא היא נקבה, ואם תמצא לומר זכר, שמא הוא סריס חמה, אבל זה ליתא, משום דגורנין

מקור ההלכה

(ג) פרי חדש (נ) שם (נ) טיין במנחת יעקב.

דגורין שמא תנשא לשוק וימות בעלה, ותנשא להיבם, ואז, ממה נפשך איסורא קעבדה, דאם אינו סריס חמה, הלא נשאה לשוק באיסור, ואם הוא סריס חמה, הלא נשאה ליבם באיסור, ולפיכך, אעפ"י שבספק אחד אינם סותרים זה את זה, דבאם הטומטום הוא באמת נקבה, הלא אשתו מותרת לשוק וליבם, מ"מ, כיון שנגד ספק סריס חמה הוי תרתי דסתרי, לא אמרינן ספק-ספקא. נח)

ב) ויש מי שאומר, דהוא הדין בשני גופים נמי אמרינן הכי, כגון, טומטום שיש לו ב' נשים, ומת, הדין הוא, דהנשים חולצות ולא מתיבמות, דשמא ימצא סריס, ואם נשאה אחת מהן לשוק קודם צרתה, לא אמרינן דניזול הכא לקולא והכא לקולא מטעם ספק-ספקא, היינו, דמתחלה נאמר שמא נקבה היא, ואם תמצא לומר זכר, שמא סריס הוא, וא"כ שפיר תנשא לשוק, ואח"כ נאמר ג"כ שהשני תחיבם מטעם ספק-ספקא : ספק נקבה, ואם תמצא לומר זכר, שמא לא ימצא סריס, אבל זה לא אמרינן, אלא אזלינן בתרזייהו להחמיר, כיון דסותרים אהדדי, אעפ"י שהוא בשני גופים. נט)

נח. שאלה : ספק של איסור שהוא הלכה למשה מסיני, אם דינו כאיסור דרבנן, או כאיסור דאורייתא ?

תשובה : א) יש אומרים, דכל דבר שהוא הלכה למשה מסיני, דינו כמידי דרבנן, וספקו לקולא.

ב) ויש חולקים וסוברים, דדינו כדאורייתא, וספקו להחמיר, רק בערלה ספקא מותר. ס)

נמ. שאלה : ספקא דאורייתא, אם מן התורה הוא לחומרא, או מן התורה הוא לקולא, ורק מדרבנן הוא לחומרא ?

תשובה : א) דעת הרמב"ם והראב"ד, דהא דאמרינן ד"ספקא דאורייתא לחומרא, היינו, שהחכמים החמירו בזה, אבל מן התורה כל ספק הוא לקולא, לבד במקום דאתחזק איסורא.

ב) ודעת הרשב"א, דהא דאמרינן ד"ספקא דאורייתא לחומרא", מדאורייתא הוא דאיסור.

ג) דעת הפרי חדש והדגול מרבבה כדעת הרמב"ם.

ד) והפרי מגדים הכריע כדעת הרשב"א, וכן עיקר.

ס. שאלה : בשלו ביצים, ובתוכן הי' איסור דרבנן, ויש ס' נגד האיסור, ואח"כ הולילו את הביצים עם כף, אחת אחת ?

תשובה : א) כל הביצים אסורות, דחיישינן שמא הוציא את הביצה של

האיסור דרבנן ראשונה, וא"כ נאסרה הכף, ושוב חזרת

הכף ואוסרת את כל הביצים האחרות, ולא תלינן להקל מטעם ספק דרבנן ולומר

מקור ההלכה

נח) פרי מגדים בשם מהרי"א. נט) סנחת יעקב ס' שם, ועיין פרי אדרש.

כור דיני ספק-ספקא המבחין קבו 251

ולומר שהאיסור יצא באחרונה, זה לא אמרינן, דכיון שכבר נודע ודאי איסור פעם אחת, אין לחלק תו בין ספק דרבנן לספק איסור דאורייתא, דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקנו.

(ב) ויש מי שחולק ואומר, דבכל ענין אמרינן „ספקא דרבנן לקולא“, וכן. נראה עיקר. (סא)

סא. שאלה: ספקא דדינא שנשאר בגמרא ב„היקו“, או לא אפשר בגמ', אם אפשר לנשות מזה ספק-ספקא?

תשובה: כל שנשאר בגמ' ב„היקו“, או מה דלא אפשר בגמ', אין לעשות מזה ספק-ספקא, ואף דאיכא תרי ותלת ספיקי בספקא דדינא, כוליהו כחדא דמיא, ואזלינן לחומרא. (סב)

סב. שאלה: היכא דאיכא תרי נלדים להחמיר וחד להקל, אם מקרי זה ספק?

תשובה: זה לא מקרי ספק. (סג)

סג. שאלה: הא דמקילין בחד ספקא דרבנן, ונהרי ספיקי דאורייתא, אם זהו דוקא דיעצה, או גם לכתחלה?

תשובה: כי שרינן חד ספקא בדרבנן ותרי ספיקי בדאורייתא, היינו אפילו לכתחלה. (סד)

סד. שאלה: אם מוליאים גם ממון ע"י ספק-ספקא?

תשובה: כיון דכל ענין טעם הספק-ספקא הוא, משום דהוי כרובא, מפני שבספק הראשון הוא מחצה למחצה, והספק השני מכריעו לרוב, ולפי"ז הוי כרוב, והואיל דקי"ל ד„אין הולכים בממון אחר הרוב“, משי"ה, הוא הדין בספק-ספקא, ואף למאן דס"ל דספק-ספקא עדיף מרוב, מ"מ חזקת ממון עדיפא, ברב, יש לומר, דברוב יכול המוחזק לומר: קים לי שאני מן המיעוט, אבל בספק-ספקא לא שייך לומר שיש מיעוט ברור, ומי"מ, לא מצינו בשום מקום, דמוציאים ממון ע"י ספק-ספקא. (סה)

סה. שאלה: אם נחומה הרשות לכל מורה, לדון ולהורות בכל מין ספק-ספקא שיארע באיזו שאלה, אף בלוחם שלא זכרו בשלחן ערוך וכושאי כליו?

תשובה: (א) דעת הש"ך, דדיני ספק-ספקא עמוקים ורחבים מני ים, ויש בהם כללים וענינים רבים, וכיון דענינו של זה

אינו כענינו של זה, ובדבר קל יש להפריש בין זה לזה, ע"כ אין לנו לברות

בכור ההלכה

(מד) שם, ודלא כהרא"ת,

פהו אחרונים

(סא) מנחת יעקב.

(סב) פרי חדש.

(סג) שם.

לברות שום ספק-ספקא, או ספק דרבנן להקל, ללמוד דבר מתוך דבר, אם לא אותם המפורשים כל א' במקומה או הדומה להם ממש, או שיש צדדים להתיר, וגם זה אחר רוב עיון.

ב) וכתב הפרי חדש: „וכבר ראיתי במקצת אחרונים שסומכים להתיר איסור דאורייתא בספקות שבודים מלבם ומסברתם, ואין בספקותיהם שום ממשות, ולפיכך, יזהר כל מורה בהני מילי דספיקי, כי היכי דלא לפגוע באיסור דאורייתא“, והוא הדין בספקות דרבנן, דכל דתקנו רבנן כעין דאורייתא תקנו. (ט)

ג) אבל הכרתי ופילתי כתב: „הנה הרב הש"ך נעל בפנינו שערי ספק-ספקא, לפי"ז, נפל דין ספק-ספקא בבירא, ולא ראיתי לרבותינו שמשכו ידיהם מלדון דיני ספק-ספקא, ולפי שהצליתי דספקא דאורייתא אינו אסור אלא מדרבנן, וא"כ, כל הענין של ספק-ספקא הוא להתיר של דרבנן, ולפיכך, אין אנו מחמירין כולי האי, וסמכין על דעתנו דעת של תורה, ובלבד שתהי' הכונה לשם שמים“.

סימן קיא.

א. שאלה: שמי קדרות — אחת של היצר ואחת של איסור — ולפיכך ב' חתיכות — אחת של היצר ואחת של איסור — וגפלו אלו לתוך אלו?

תשובה. אם החתיכה של איסור היא מאיסורי דרבנן, כגון שומנו של ביד, או גבינה של עכ"ם, ואפילו איסור שיש לו עיקר בדאורייתא, אנו תולין לומר דהאיסור נפל לתוך האיסור, וההיתר לתוך ההיתר, ואפילו אם ההיתר שבקדרה אינו רבה על האיסור, מ"מ מותר ובלבד שיהי' שוה בשות משום דספקא דרבנן הוא, ולקולא. א)

ב. שאלה: אם נס באיסורי משהו החמורים, תולין אנו לומר דהאיסור לתוך איסור נפל והיתר לתוך היצר? תשובה: א) דעת הש"ך בשם הנמוקי יוסף, והחות דעת דבאיסורי משהו החמורים לא אמרינן „שאני אומר“, אפילו באיסור דרבנן, דאז בעינן רוב דוקא.

ודעת

מקור ההלכה

(זו) בית לחם יהודא

א) מחבר, וש"ך כשא הרשב"א

ב) ודעת הפרי חדש, דאפילו באיפורי משהו אמרינן „שאני אומר“.
ג) מיהו, בדבר שיש לו מתירין, ודאי אין תולין לומר ד„איסור לתוך איסור נפל והיתר לתוך היתר“ ב)

ג. שאלה : במקום דאמרינן „שאני אומר“, אם אין חלוק בזה בין שהחתיכות הן קטנות או גדולות ?

תשובה : א) כל היכא דאמרינן „שאני אומר איסור לתוך איסור נפל והיתר לתוך היתר“, אין שום חלוק בזה בין שהחתיכות קטנות או גדולות – הראויות להתכבד – דבכל אופן אמרינן „שאני אומר“, כיון דזהו רק איסור דרבנן. ג)

ב) וכמו כן אין חלוק בזה, בין שהיו שתי הקדרות שות, או אחת מרובה מהשנית, או איסור חמור יותר מהשני, ואפילו באיסור דאורייתא ושיפור דרבנן, בכלם אנו תולין דהאיסור נפל לתוך האיסור וההיתר לתוך ההיתר. י)

ד. שאלה : שתי קדרות – אחת של היתר ואחת של איסור – ונפניהן ב' חתיכות – אחת של היתר ואחת של איסור – ונפלו אלו לתוך אלו, אבל האיסור ה' מרובה על ההיתר, אם גם בזה תולין לקולא ?
תשובה : הא דתולין להקל מטעם „שאני אומר“ אפילו אם אין ההיתר מרובה על האיסור, והו דוקא, אם גם האיסור אינו מרובה על ההיתר, אבל אם האיסור רבה על ההיתר, אין תולין להקל, ולא אמרינן, דהואיל דתלינן דהאיסור נפל בקדרה של האיסור, איכא, תו אין שום איסור כלל בקדרה של היתר, ולפי"ז, מה איכפת לן אם יש באיסור מעט או הרבה, אבל זה ליתא, דמימ, כל כך אין אנו תולין להקל ; והטעם הוא, דהא באמת אין זה, אלא אומדנא ותליה בעלמא, ואיכא בעינן לכל הפחות שאף אם נפל האיסור לההיתר לא יהא ככולו איסור, ולפיכך, אין תולין ביותר ממחצה על מחצה. י)

ה. שאלה : קדרה אחת של היתר, ולפי"ז ב' חתיכות – אחת של היתר ואחת של איסור – ונפלה חתיכה אחת משתי החתיכות להקדרה של היתר ואין ידוע איזו חתיכה נפלה לקדרה, אם של איסור, או של היתר ?
תשובה : א) גם בזה אנו תולין להקל, ואמרינן, דהחתיכה של היתר נפלה להקדרה, ואפילו אם אין ההיתר מרובה על האיסור, וגם ה' חתיכות הן ראויות להתכבד, מ"מ, אמרינן בזה „שאני אומר“, משום דדבר חשוב שאינו בטל הוא ג"כ רק מדרבנן ; ודוקא, כששתי החתיכות היו ניכרות בפני עצמן קודם נפילתן – איזו של היתר ואיזו של איסור – ואחר

מכור ההלכה

ד) שיך בשם הנמוקי יוסף.

ה) מהבר ואחרונים

ב) כרחי ופלה.

ג) ש"ד.

ואחר הנפילה אי אפשר להכיר, אז הדין, דתולין אנו להקל, אבל אם החתיכות לא היו ניכרות מקודם, הרי כיון שנתערבו חד בחד הוי ל"י אתחזק איסורא, וכל אחת הוי כגוף האיסור, ולא אמרינן בזה תו "ספקא דרבנן לקולא", דבשלמא בהדין הראשון דשתי חתיכות ושתי קדרות, דנהי נמי דאם נתערבו תחלה, כל אחת הוי ג"כ כגוף האיסור, אבל מ"מ, סוף סוף הרי אין כאן רק חתיכה אחת של איסור וכשאנו דנין על החתיכה שנפלה להיתר שזו היא הכשרה, ועל החתיכה שנפלה לאיסור שזו היא האסורה, אז הלא בהכרח שנסתלק גוף האיסור, דשתייהן של איסור אי אפשר להיות, ולפיכך, שפיר מותרת הקדרה של היתר, ולא תהא חמורה יותר מאילו הוי כאן חתיכה אחת של איסור ושתי קדרות דג"כ אמרינן לקמן דתלינן להקל, אבל בשתי חתיכות, וקדרה אחת כשרה, ושתי החתיכות הוחזקו באיסור משום שנתערבו חד בחד ואחת מהן נפלה להקדרה, דעל החתיכה השני' אין אנו דנין כלל כיון שלא נפלה, א"כ איך אפשר להיתר, והלא הוחזקה באיסור, אלא 'ודאי, דמיירי שהיו החתיכות ניכרות מקודם, ולא הוחזקו באיסור.

ואין לשאל, דבאם נאמר דבאתחזק איסורא הוא אסור, מאי נפקא מינה בין אם החתיכות היו ניכרות או לא, שהרי אפילו אם היו החתיכות ניכרות, ג"כ מקרי אתחזק איסורא, דבאם אחר אכל משתי חתיכות — אחת של תִּקְבִּי ואחת של שומן — הלא הדין הוא דחייב אשם תלוי ? אבל זה אינו, דהא התם אנו דנין על שעת האכילה, ובודאי לא ידע אז בברור, דאי הוי ידע אין כאן אשם תלוי, אבל הכא, אנו דנין על הרגע שקודם הנפילה, ובאם אז לא היו ניכרות, כבר מקרי אתחזק איסורא. (ז)

(ב) אבל יש חולקים וסוברים, דאף בנתערבו החתיכות קודם נפילתן, ולא היו ניכרות מקודם, ג"כ תולין להקל, ואמרינן, דהחתיכה של היתר נפלה להקדרה, דנם באתחזק איסורא אמרינן "ספקא דרבנן לקולא". (ז)

ו. שאלה : קדרה אחת של היתר, ולפני' ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלה חתיכה אחת משתי החתיכות להקדרה של היתר, ואין ידוע איזו חתיכה נפלה לקדרה, אבל האיסור ה"י מרובה על ההיתר, אם גם בזה תולין להקל ?

תשובה : (א) דעת הש"ך, דבקדרה אחת כשרה, ושתי חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור —, שיש לומר, שהאיסור לא נפל כלל להקדרה, הדין הוא, דתולין להקל אפילו אם האיסור רבה על ההיתר ; דבשלמא בדין הראשון — דשתי קדרות ושתי חתיכות — דהאיסור ודאי נפל, אלא שאנו תולין לומר שנפל להאיסור ולא להיתר, אמרינן, דכיון דעל כל

פנים

מקור ההלכה

(ז) מחבר, וש"ך, ואחרונים. (ז) פרי חדש, כרתי ופלתי, פרי מגדים, תרומה, וחכמת אדם.

כור הלכות תשובות סימן קיא המבחין קכח 255

פנים האיסור ודאי נפל, צריך שלא יהי' בהאיסור יותר מבהיתר, אבל
בנדון דידן, מה איכפת לן אם האיסור רבה על ההיתר.

ב) ודעת הכרתי ופלתי, והדרישה, דסוף סוף, אפילו בקדרה אחת כשרה
ושתי חתיכות, אין זאת אלא השערה בעלמא שאנו תולין להקל, ואפשר
הוא דהאמת אינו כן, ולפיכך, בעינן לכל הפחות, שאף אם האיסור נפל
להיתר, לא יהא ככולו איסור. וכן נראה עיקר לדינא.

ז. שאלה : שתי קדרות — אחת של היתר ואחת של איסור — ולפניהן חתיכה
אחת של איסור דרבנן, ואין ידוע לאיזו מכן נפלה החתיכה ?
תשובה : גם בזה תולין להקל, ואמרינן, שהחתיכה האחת של איסור
נפלה להקדרה של איסור, ואפילו אם אחת מהקדרות אינה
אסורה אלא מרבנן או מספק, אפילו הכי תולין בה. (י)

ח. שאלה : שתי קדרות — אחת של היתר ואחת של איסור — ולפניהן
חתיכה אחת של איסור דרבנן, ונפלה החתיכה לאחת משתי
הקדרות, ואין ידוע לאיזה נפלה, והאיסור הי' מרובה על ההיתר, אם גם בזה
תולין להקל ?

תשובה : א) דעת הש"ך, דבב' קדרות וחתיכה אחת, אם האיסור
הי' מרובה מההיתר, ומשכחת לה שפיר — דאף שהאיסור
הוא הרוב, ואפ"כ אי אפשר לבדוק בקדרת היתר ולראות אם יש בה
עורף משיעור שהי' בתחלה — כגון, שמקודם ירע ע"ד נפילת האיסור
בקדרה, אבל אח"כ סלקו את האיסור מהקדרה, ולא נשאר בה דק הטעם ;
או דנשפך, ואין ידוע מאיזו קדרה נשפך ; או שהתבטל בהקדרה
נצטמק הרבה, ואי אפשר לעמוד על השיעור ; או שבצמצו לא ראה
כלל מקודם, אלא ששמע מאדם אחר שהאיסור הי' מרובה מההיתר, וכיון
שהוא לא ראה כלל עכשו — בשעה שמצא בקדרת היתר כמה חתיכות —
הלא אז אי אפשר לו לדעת אם גם קודם לכן הי' כן, או שע"י האיסור
נתוסף ; או שמקודם היו חתיכות גדולות, ואח"כ נחתכו לחתיכות קטנות,
וממילא, שאי אפשר לעמוד על הדבר ולבדוק בקדרת היתר, אפ"י
דידצינן שהאיסור הוא הרוב, בזה, הדין, דאין תולין להקל ; ולא דמי
להדין דקדרה אחת של היתר ושתי חתיכות, דהתם יש לומר דלא נפל
כלל האיסור להקדרה. (י)

ב) ודעת הרא"ה דאפילו בב' קדרות וחתיכה אחת, אפילו אם האיסור רבה
על ההיתר, נמי תולין להקל, משום דק"ל ד"ספקא דרבנן לקולא".

ג. שאלה : ג' קדרות של היתר, ונפל איסור דרבנן לאחת משתי קדרות —
מהני קדרות —, ובקדרה השלישית עדיין לא הי' שום ספק,
ולא"כ

מקור ההלכה

(א) בזהב, ועיין מ"ז וחות דעת. (ט) עיין מ"ז, פרי תרש, וברמי ופלתי.

ואח"כ שז נפל איסור דרבנן, וטולד ספק בקדרה שלישים ועל אחת משתי כראשונות?

תשובה : שתי הקדרות הראשונות ודאי אסורות, והקדרה הג' מותרת. משום תולין את האיסור בבי' הקדרות שנאסרו כבר ; אך אם לא נודע הספק הראשון עד אחר שנטולד הספק השני, צריך עיון בדבר, ובהפסד מרובה יש להקל. (י)

י. שאלה : ב' קדרות — אחת של היתר גמור, ואחת של איסור שיש לו מתירין — ונפל איסור דרבנן לאחת מהקדרות, אם גם כזה תולין לאיסור לתוך איסור נפל?

תשובה : (א) גם כזה תולין דהאיסור דרבנן נפל לקדרה של איסור שיש לו מתירין, ואין משגיחין על זה שהאיסור מהקדרה נעשה היתר לאחר הנפילה. (י)

(ב) ויש חולק וסובר, דאין תולין בזה להקל יא

יא. שאלה : קדרה של היתר, ולפני איסור דרבנן, וכאזד האיסור, ואין ידוע אם האיסור נפל לקדרה, או לא?

תשובה : (א) דעת המרי מגדים, דמותר, מטעם ד"ספקא דרבנן לקולא". (ב) ודעת החכמת אדם, דאם לא הי' מתעסק בהחתיכה של איסור, לסה נחזיק ריעותא אבל אם מתעסק הי' בהאיסור סמוך לקדרה, נראה לאסור.

יב. שאלה : אם גם באיסור דאורייתא, תולין להקל, ולומר ד"איסור לתוך איסור נפל והיתר לתוך היתר"?

תשובה : הא דאמרינן "שאני אומר" ותולין להקל, זהו דוקא באיסור דרבנן, כגון שומנו של גיד, וכיוצא בו, אבל אם הי' האיסור איסור מדאורייתא, אין תולין להקל ולומר דאיסור לתוך איסור נפל, מאחר דקי"ל ד"ספקא דאורייתא לחומרא", אלא אם כן שהי' ההיתר מרובה על האיסור, ובמין במינו, דמדאורייתא ברובא בטל, ומין בשאינו מינו, בס', ובמין במינו ואינו מינו, דאמרינן "סלק את שאינו מינו כאילו אינו ומינו רבה עליו ומבטל". (י)

יג. שאלה : אם התבטל שנשתי הקדרות הי' ממין א', והאיסור ממין אחר, אם תולין בזה לומר ד"האיסור לתוך איסור נפל"?

תשובה : אם האיסור הוא אינו מינו עם התבטיל שקבדרות, אין תולין להקל, מיהו, אם רבה ההיתר כשיעור ס' פעמים על האיסור

מקור ההלכה

(י) תפארת יוסף, ותשובות שואל ומשיב. (יא) מנחת שן, עיון שם שםביא ראיות לדבריו. (יב) מחבר ומי.

כור חלכות חסרונות סימן קיא המבחר קכמ 257

האיסור, תולין להקל, ואפילו ב„התיכה הראוי“ להתכבד — דמדרבנן לא מהני ס' — מ"מ, כאן בספק הקילו. יו)

יד. שאלה : שתי קדרות — אחת של בשר שחוטה, ואחת של נבלה — ונפלה חתיכת נבלה לתוך אחת מהקדרות, אם תולין בזה להקל ?

תשובה : אם ההיתר שבקדרת ההיתר רבה קצת על חתיכת הנבלה, כדי שתתבטל חתיכת נבלה מן התורה ברוב, אז תולין להקל, הואיל דמן התורה מין במינו בטל ברוב, אלא שחכמים הצריכו ס', ובמידי דרבנן אמרינן „שאני אומר“, ואם ההיתר הוא אינו מינו עם האיסור, דצריך ס' מן התורה, אין תולין להקל, עד שירבה ההיתר ששים על האיסור. יד)

פז. שאלה : ב' קדרות — אחת של היתר ואחת של איסור — ולפניהן ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלה חתיכה אחת לקדרה, ואין ידוע לאיזו ?

תשובה : בזה, נראה להתיר מטעם ספק-ספקא, וצריך ציון. טו)

פז. שאלה : ב' קדרות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפל ספק-איסור לאחת מהקדרות ?

תשובה : גם בזה תולין להקל, ואמרינן, דהספק-איסור נפל לקדרה של איסור. טו)

ץ. שאלה : ב' קדרות של היתר, ולפניהן ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלו החתיכות להקדרות, ואין ידוע צאיזו קדרה נפל האיסור ?

תשובה : בזה אמרינן, דשתיהן אסורות אפילו באיסור דרבנן, דכיון דבעל כרחך צריך אתה לאסור אחת מהקדרות, איכ, מאי חזית דאסרת להאי, דילמא איפכא, ולפיכך, שתיהן אסורות, דהך קולא ד„תולין“, אינה אלא באופן דכשנתלה אגן שהאיסור נפל לקדרה אחרת לא נקלקל בזה כלום, כיון דבלאו הכי אסורה הקדרה, מאחר דמיירי דהקדרה האחרת היתה של איסור, משא"כ בשתי קדרות של היתר, אי אפשר לתלות בהאחרת, דאיכ אתה בא לאוסרה, ומאי חזית לאסור את זו ולהתיר את זו, ולפיכך, שתיהן אסורות. יז)

יח. שאלה : היו ב' קדרות של היתר — אחת גדולה ואחת קטנה — ולפניהן שתי חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלו החתיכות להקדרות, אם תולין להקל דהאיסור נפל לתוך הקדרה הקטנה ? תשובה

מקור ההלכה

(פו) שם, ובהרש"ק כתב שזה חרש.

(יו) רשב"א, ובהכח.

(יג) פ"ג.

(יד) מהב"ר, ופ"ג.

(טו) פרי מגדים.

תשובה: אפילו אם קדרה אחת היא גדולה והשני קטנה, לא תלינן האיסור בהקטנה. (י)

יט. שאלה: ב' קדרות של היתר, ולפניהן ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלה חתיכה אחת לקדרה אחת, ואח"כ נפלה גם החתיכה השנית לקדרה השני?

תשובה: (א) אפילו אם נפלו החתיכות בזו אחר זו, דכבר התירו את הקדרה הראשונה, מ"מ, כשחזרה ונפלה גם החתיכה השני לקדרה האחרת, גם הראשונה אסורה, אם לא שכבר נאכל כל מה שבקדרה הראשונה קודם שנפלה החתיכה השני לקדרה השני, דאז מתדיין גם את הקדרה השני.

(ב) ואם חזרה ונפלה מקדרה אחת — מהשתי קדרות — לקדרה אחרת, דמי לנתערבו קודם הנפילה, ונאסרה גם הקדרה השלישית, וכן, אפילו אם קדרה אחת מבי' הקדרות היא אסורה, אבל אם תתלה האיסור בת, תאסור אותה יותר משהיתה בתחלה, כגון, שתאסור אותה עכשו בהנאה, או מן התורה, ומקודם לא היתה אסורה בהנאה, או לא היתה אסורה מן התורה מקודם, בזה, אמרינן, ראין תולין להקל. (יט)

כ. שאלה: ב' קדרות של היתר, ולפניהן ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלו החתיכות לקדרות, ואין ידוע באיזו קדרה נפל האיסור, ובאחת מהקדרות הכשרות יש כדי לבטל את האיסור?

תשובה: הא דאמרינן, דבאם הבי' קדרות הן של היתר, והשתי חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — נפלו בהן, שתיהן אסורות, זהו דוקא, אם אין בכל אחת מהקדרות כדי לבטל את האיסור, דאז אתה צריך בעל כרחך לאסור אחת, וא"כ, שפיר אמרינן, "מאי חזית לאסור את זו ולהתיר את האחרת", ולפיכך שתיהן אסורות, אבל אם יש בקדרה אחת כדי לבטל את האיסור בששים, ובקדרה שני אין כדי לבטל את האיסור, אז הדין, דתולין לומר דהאיסור מדרבנן נפל לאותה הקדרה שיש בה כדי לבטל את האיסור בס', שהרי אין אתה מקלקלה בזה, ולא שייך תו לומר בזה, "מאי חזית" וכי', ומיירי, באופן דלא שייך צרוף, אבל בגונא דשייך צרוף, אם יש בשתיהן ס' נמי מותר. (כ)

כא. שאלה: ב' קדרות של היתר, ולפניהן ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלו החתיכות לקדרות, והקדרות הן של ב' בני אדם?

תשובה: (א) אם הקדרות הן של ב' בני אדם, אז הדין, דאפילו אין בשום

מקור ההלכה

(יט) ש"ך. (יט) ה"ת רג"ח. (כ) שו"ת, ודפוס אר"י.

כור הלכות תערובות סימן קיא המבחן קכ 259

כשום קדרה אחת כדי לבטל את האיסור, מימ מותרות באיסור דרבנן כשבאו לשאול בזה אחר זה. (א)

(ב) ויש מי שחולק וסובר, דאפילו בשני בני אדם נמי אסור. (ב)

כב. שא"ל ב' קדרות של היתר, ונפל איסור לאחת מהשתי קדרות, וידוע לאיזו קדרה נפל האיסור, ואח"כ שוב נפל איסור לאחת מהשתי קדרות, ואין ידוע לאיזו קדרה נפל?

(תשובה: א) גם בזה הדין דאנו תולין להקל, ואמרינן, דהאיסור השני נפל גם לאותה הקדרה שחאיסור הראשון נפל בה, משום דקי"ל ד"תולין הקלקה במקלקל", ולכן, הקדרה השני מותרת. (ב)

(ב) והא דאנו תולין את האיסור השני בהראשון, זהו דוקא, כשלא הי' בהקדרה הראשונה של היתר כדי לבטל את האיסור, ונאסרת, אז תולין את האיסור השני ג"כ בה, לפי שאין אתה מקלקלה בזה שאתה ת"ל את האיסור השני בה, מפני שכבר היא מקולקלת, אבל אם הי' בהקדרה הראשונה שנפל בה האיסור הראשון, כדי בטול נגד האיסור, וא"כ לא נאסרת, אז אי אפשר לתלות בה את האיסור השני, שהרי אתה מקלקלה בזה, והוי כשתי קדרות של היתר. (ד)

כג. שא"ל: ט"ל דאמרינן ב' קדרות של היתר, שבאס נפל איסור לאחת מהשתי קדרות, וידוע לאיזו קדרה נפל, ושוב אח"כ נפל איסור לאחת מהשתי קדרות, ואין ידוע לאיזו קדרה נפל, דאנו תולין להקל ולומר, שהאיסור השני נפל לאותה הקדרה שהאיסור הראשון נפל בה, אם יש בזה חלוק בין איסור דאורייתא לאיסור דרבנן?

(תשובה: א) דעת הט"ז והש"ך, דדוקא באיסור דרבנן תולין להקל, אבל באיסור דאורייתא לא אמרינן "שאני אומר" וכו', משום ד"ספקא דאורייתא לחומרא".

(ב) ודעת הב"ח, דאפילו באיסור תורה תלינן להקל.

כד. שא"ל שתי קדרות של היתר, ונפל איסור לאחת מהשתי קדרות, ואין ידוע לאיזו קדרה נפל, ואח"כ נפל איסור, וידוע לאיזו קדרה נפל?

(תשובה: בזה הדין, דשתי הקדרות אסורות, ואין תולין להקל ולומר דלמקום שנפל האיסור הב' נפל גם האיסור הראשון. (ב))

כה. שא"ל: ה"ו כלן ב' קדרות חולצות נקיות פס מים חלל האש — אחת בזה

מקור החלבה

(כד) רמ"א.

(כה) מחבר.

כאז טז"ר.

כב) הות דעת.

כג) מחבר.

בת-יומא, ואחת אינה בת יומא — ותחבו קף בת-יומא מצטר עוף, ואין ידוע לאיזו קדרה תחבו את הכף?

תשובה: הכף מותרת, משום דתולין להקל שתחבו את הכף של בשר בהקדרה החולבת שאינה בת-יומא, כיון דאיסורא הוא רק מדרבנן, וקדרה בת-יומא נראה ג"כ להתיר, משום דתולין אנו שתחבו את הכף בשאינה בת-יומא, דמדינא אינה בת-יומא שרי, אלא מחמת חומרא בעלמא, וא"כ, בכהאי גוונא מוקמינן אדינא, ותולין באינה בת-יומא. (כו)

כו. שאלה. שתי חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונתערבו חד בחד, ונאסרו שתיהן, ואח"כ נפלה אחת משתי החתיכות האלה ונתערבה בחתיכה אחרת כשרה, וחתיכה אחת משתי החתיכות הראשונות נשארה במקומה?

תשובה: אותה החתיכה הנשארת אסורה, והשתיים שנתערבו כשרות; והטעם הוא, דבהתערובות של החתיכה משתי החתיכות שנתערבה בהחתיכה האחרת, יש לספק בכל אחת שמא היא הכשרה מתערבות הראשונה, ושמא היא הכשרה מהתערבות השני, וא"כ, הוי ממש כאילו נתערבו מתחלה חד בתרי, או כאילו נתערבו חד בחד, ואח"כ נתוספה עוד חתיכה אחת, דהדין הוא, דמותרת כל התערובות, דהא ביבש ביבש לא אמרינן „חתיכה נעשית נבלה“, אבל על החתיכה הנשארת אין שום ספק, אלא הספק הראשון שנתערבו חד בחד, וכל שנתערב חד בחד יש לו חזקת איסור, ואין אומרים בזה „ספקא דרבנן לקולא“, ומש"ה אסורה החתיכה הנשארת. (כז)

כו. שאלה: צ' חתיכות — חחת של היתר ואחת של איסור — ולפניהן קדרה אחת של איסור, ונפלה אחת מהחתיכות לקדרה של איסור?

תשובה: א) דעת הפרי חדש, דגם בזה תולין להקל ולומר שהחתיכה של איסור נפלה להקדרה, ולפיכך, החתיכה הנשארת מותרת.

ב) ודעת חפרי תואר והחות דעת דבחד בחד, אפילו נפל א' לים, לא תלינן לומר דהאיסור נפל, וכל שכן הכא, ולכן אין להקל.

כח. שאלה. צ' קדרות — אחת עם בשר בהמה, ואחת עם בשר עוף — ונפל חלב לאחת מהשתי קדרות, ואין ידוע לאיזו, ובאם נתלה שחלב

נפל להקדרה של^{טז} בשר בהמה, אחת אוסר את התערובות מדאורייתא, ^{טז} משא"כ באם נתלה שחלב להקדרה של בשר עוף, לא תאסר התערובות רק מדרבנן?

תשובה

מקור ההלכה

(כו) פרי מגדים. (כז) חות דעת.

כור הלכות תערוכות סימן קיא המבחן קלא 261

תשובה : בזה, הדין, דאין אנו תולין להקל ולהתיר, דכל שאתה מוציא אחת מחזקתה, אמרינן דאין תולין, דדוקא אם אין שום דין על האחרת, או תולין להקל, אבל כשיש שום דין על האחרת אין תולין, דאמרינן „מאי חזית“ וכו'. (ח)

כט. שאלה : ב' קדרות של היתר, ונפל איסור לאחת מהקדרות, ואין ידוע לאיזו נפל, ואין בקדרה אחת של היתר כדי לבטל את האיסור, אבל בשתיים יש כדי לבטלו ?

תשובה : אם יש בשתי הקדרות כדי לבטל את האיסור שנפל בקדרה אחת, הדין, דשתי הקדרות מצטרפות לבטל את האיסור, ולא עוד, אלא אפילו אם קדרה אחת בבית וקדרה אחת בעלי, ג"כ מצטרפות, והוא הדין אפילו למאה שמצטרפות, שכל שנכנס לספק מצטרף לבטל את האיסור. (ט)

ל. שאלה : ב' קדרות של היתר, ונפל איסור לאחת מהקדרות, ואין ידוע לאיזו נפל, ויש בלחת כדי לבטל את האיסור ?

תשובה : הא דאמרינן דשתי קדרות מצטרפות, זהו דוקא, אם אין בלחת כדי לבטל את האיסור, אבל אם יש בלחת מהקדרות כדי לבטל את האיסור, או אינן מצטרפות, משום דהשג"י לא נכנסת בספק כלל, רק מטעם „שאני אומר“ וכו', שייך להתיר באיסור דרבנן. (י)

לא שאלה . הא דאמרינן, דשתי קדרות של היתר מצטרפות לבטל את האיסור שנפל בלחת מהקדרות, אם זהו גס לדין דק"ל דאמרינן „חתיכה נעשית נבלה“ בשאר איסורין, או לא ?

תשובה : אפילו לדין, דק"ל „חתיכה נעשית נבלה“ בכל איסורין, מ"מ, הכא דלא ידעינן לאיזו קדרה נפל האיסור, לא שייך לומר „חתיכה נעשית נבלה“, דהוי ל"י כאילו הכל מעורב, כיון שהכל נכנס בספק. (יא)

לב. שאלה : הא דאמרינן, דב' קדרות של היתר מצטרפות לבטל את האיסור שנפל בלחת מהקדרות, אם יש בזה חלוק בין אם הקדרות שייכות לאדם אחד, ובין אם שייכות לשני אדם ?

תשובה : (א) דוקא אם השתי קדרות של היתר הן של אדם אחד, הוא דאמרינן דמצטרפות לבטל את האיסור שנפל בלחת מהקדרות, הואיל דאמרינן דכל אדם אחד עתיד להתערב, וכל הצומד

מקור ההלכה

(ז) הות רעת.

(ח) פרי מגדים, חות דעת.

(א) ש"ד.

(כט) מהב"ר

העומד להתערב כמצורב דמי, אבל אם השתי קדרות הן של בני אדם, או הדין, דאין מצטרפות. (יב)

(ב) ואפילו באדם אחד, אם ידוע בברור, שהדברים אינם עומדים להתערב, הן מצד איסור, כגון, שא' הוא של בשר, וא' של חלב, והן מצד היכוך הטעמים של הדברים, כגון, שא' מתוק והשני חמוץ, וכן כל כיוצא בזה, אז, אינם מצטרפים. (יג)

(ג) ויש מחמירים, דאפילו באדם א' אין להקל, ולצורך הפסד יש להתיר באדם אחד, ומיהו, אין לאכלו רק לאחר שיערבנו יחד, דאז כבר נתבטל האיסור, ואין זה כמבטל איסור לכתחלה, כיון דמעיקר הדין אין אנו צריכים כלל לזה, כמו שבאמת יש חולקים ע"ז. (יד)

(ד) יש מזירים אפילו בלא תערובות, דכיון שמן התורה מותר ע"י בטול ברוב, ורק מדרבנן צריך ס', ומאחר שיש ספק לאיזה נפל, ונכנסו שניהם בגדר ספק, שניהם מצטרפים לבטל, וכל א' בפני עצמו מותר, דכיון שעתידים להתערב, חשבינן כאילו כבר נתערבו. (טו)

לב. שאלה: כענין לרוף דשתי קדרות, אם יש חלוק בין איסור דרבנן לאיסור דאורייתא, וצ"ל לח בלח, ויבש ביבש?

תשובה: (א) דין דצרוף בשתי קדרות אינו אלא באיסור דרבנן, או באיסור דאורייתא ושיעור דרבנן, אבל באיסור דאורייתא ושיעור דאורייתא, אינן מצטרפות כלל, אפילו אם שתיהן של אדם אחד, ולא כיש מי שרוצה להקל בזה. (יו)

(ב) וכן, דין צרוף דשתי קדרות אינו אלא במקום שאין בזה נתינת טעם, כגון יבש ביבש, אבל בלח שיש נתינת טעם, לא מקילינן לצרוף שתי קדרות. (יז)

לד. שאלה: אם השתי קדרות הן בשתי עירות, אם נס' או דעין בהן דין דצרוף?

תשובה: אם השתי קדרות הן בשתי עירות, או הדין, דאפילו אם הן של אדם אחד, והאיסור שנפל לאחת מהן הוא איסור דרבנן, מ"מ, אינן מצטרפות, דכן מוכח בפרק ד' דתרומות. (יח)

לה. שאלה: עמדו ג' קדרות של בשר עם רוטב על הכירה, ונספך חלב תחת אחת מהקדרות, ואין בשום אחת מהקדרות ס' ע"ג החלב, רק כלרוף כלן ביחד יש ס'?

תשובה

מקור ההלכה

(יו) ש"ך, וחות דשא

(יז) שם

(יח) פרי חדש

(יב) סתור

(יג) ט"ז, ושי"ך

(יד) רמ"א

(טו) מ"א

כור הלכות תערוכות סימן קיא המבחן קלב 263

תשובה: לכאורה נראה לומר, דאם הג' קדרות הן של אדם א', כלן מותרות, משום דכלן נכנסות בגדר ספק, וכל הנכנס בספק מסייע לבטל, ברם, באמת זה אינו, דכיון דטעם הקלב הוא אינו מינו עם הקדרות, אינן מצטרפות לבטל. (ט)

ו. שאלה: אם יש נפקא מינה לדינא, בין הקולא, דשתי קדרות מצטרפות לסי לבטל את האיסור, ובין הקולא, דאמרינן „שאי לאמר דהאיסור למקום שיש סי נפלי“?

תשובה: יש נפקא מינה בין הקולא ד„שאינן אומר למקום שיש סי נפלי“, ובין הקולא דצרוף שתי קדרות לבטל את האיסור בסי; כגון, דבאם קדרה אחת היא גדולה שיש בה סי זיתים, ואחת היא קטנה שאין בה רק לי זיתים, ונפל זית אי של איסור לאחת משתי הקדרות, ואין ידוע לאיזו קדרה נפל האיסור, דאז אמרינן להקל מטעם דבקדרה שיש בה סי נפל בודאי, מאחר דליכא כאן צרוף, משום שאין שתייהן נכנסות בגדר הספק, ואם נפל אח"כ עוד חצי זית ממין האיסור הראשון לקדרה הגדולה, או הדין, דנאסרה, מטעם דחוזר האיסור וניעור, משא"כ, אם היינו אומרים כאן להקל ע"י צרוף, הרי יש בתשעים זיתים שבשתי הקדרות כדי להעלות זית וחצי איסור, מיהו, אם הי' בכל אחת משתי הקדרות חמשים זיתים, ונפל בתחלה זית איסור לאחת מהקדרות, ואין ידוע לאיזו קדרה, ואח"כ נפל עוד חצי זית איסור, אעפ"י שידוע לאיזו מהקדרות נפל החצי זית איסור, שתייהן מותרות, דסתחלה הווארו שתייהן ע"י צרוף, ועכשיו, אעפ"י שראינו לאיזו קדרה נפל האיסור של חצי זית, הרי יש בחמשים זיתים כדי לבטל חצי זית. (ס)

מקור ההלכה

דמ' ש"ת בית יצחק, (ס) פרי מגדים.

השמטה לשאלה כ"ה בפרוודור.

ובשם הגאון הקדוש בעל חדושי הרי"ם וצלה"ה שמעתי לחדש, דמשי"ה
לא אמרינן ד"היתר נהפך לאיסור", משום דבטול ברוב אינו שייך אלא
דוקא היכא שהמיעוט והרוב סותרים זה את זה, דאז אמרינן דאזלינן בתר
רוב, דאם נאמר דאזלינן בתר מועט, הלא אז יהי' הרוב נגדר אחר המיעוט,
ולכן גילתה לנו התורה „אחרי רבים להטות" דאזלינן בתר רוב, ולפיכך,
אם נפל איסור להיתר, נתבטל, דאי אזלינן בתר מיעוט הרוב ג"כ יאסר,
משא"כ בהיתר שנפל לאיסור, דאז אמרינן, שכל אחד נשאר על מקומו,
וההיתר אינו נהפך לאיסור, והאיסור אינו נהפך להיתר, והוי כטרם שנתערבו,
דכאן י"ל דהמיעוט והרוב אינם סותרים זה את זה כלל, ושניהם נשארים
כמו שהיו קודם התערבות.

פרהודור להלכות תעריכות

לכמה חזקים נחלקת הלכות תעריכות.
אופן התהוות האיסור ע"י תעריכות
שעם-כעיקר" ו.אין היתר מצטרף לאיסור.
נפול של איסור שנמות בתוך היתר ואינו ניכר
שעם-כעיקר" סן התורה הוא דאסור, או רק מדרבנן.
פלאגת הפוסקים בדיון ד-תחיבה נעשית נבלה"
הצאים סן הכי" בדיון ד-תחיבה נעשית נבלה".
כ"י שבלע איסור, אם הכי" נעשה נכ"ה
תחיבה נעשית נבלה" באיסור דרבנן
תחיבה נעשית נבלה" בדבר הנאסר במשהו.
תחיבה נעשית נבלה" בצונן
הכלל ד-אפשר לטחטח אסור
אפשר לטחטח ו-תחיבה נעשית נבלה".
חם וצונן, ועילאה ותתאה
חלוק בין איסור מנפול' לאיסור כ"ה.
דיון ד-תתאה נכ"ה בכלים
כלי ראשון, כ"י שני, ועריו.
חיצוק בין צלי למכוש
דיון ד-מליח הרי הוא כרותח".
עד כמה אסור רותח דמליחה
א' מלות וא' תפל, ועילאה ותתאה ככלית.
דיון ד-כבוש בתעריכות איסור והיתר
דיון ד-תעריכות איסור בתעריכות איסור והיתר.
רית של איסור
אם היתר נהגך להיות איסור
כמו" כרוב" בתעריכות איסור והיתר.
סוה מקרי רוב" לענין כשל
סוה נקרא יבש, וסוה נקרא יח.
יבש כיבש, שנתערב איסור בהיתר
יבש כיבש, שנתערב איסור דרבנן בהיתר.
לח כ"ה, שנתערב איסור בהיתר
אם אולינן כתר טעמא או כתר שמא
דיון ד-אין מבטלין איסור רבתיה"
לבטל את האיסור לכתחילה, סן התורה הוא דאסור, או מדרבנן.
אם מותר לבטל איסור הנאה לכתחילה
אם מותר לבטל לכתחילה ספק איסור תורה.
אם מותר לחסוף היתר בכדי לבטל את האיסור שנפול בו.
בטול איסור לכתחילה, היכא שאין כוננו לבטל את האיסור
בדעיבור, אם גבר ובטל או חסוף היתר.
בטול איסורין בששים
מהלוקת הפוסקים בדיון ד-טעמא קפידא".
טעמא עכ"ה שאינו אומן
ביצה שכח"ה בששים ואחת
כחל שכח"ה בחששים ותשע פעמים.
נפל חצי וית איסור לתוך היתר
אם צריך הם' כנגד האיסור להיות דוקא כ"י של היתר

סימן	שאלה
א	פרהודור
ב	"
ג	"
ד	"
ה	"
ו	"
ז	"
ח	"
ט	"
י	"
יא	"
יב	"
יג	"
יד	"
טו	"
טז	"
יז	"
יח	"
יט	"
כ	"
כא	"
כב	"
כג	"
כד	"
כה	"
כו	"
כז	"
כח	"
כט	"
ל	"
לא	"
לב	"
לג	"
לד	"
לה	"
לו	"
לז	"
לח	"
לט	"
מ	"
מא	"
מב	"
מג	"
מד	"
מה	"
מו	"

לוח המפתחות

סימן	שאלה
מז	היתר שנפל להיתר אחר, וע"ז שנחתכו נעשו איסור.
מח	לענין ששים, אם נחמקע ההיתר או האיסור ככמו שהי'.
מט	אם מצטרפין עצמות לשיעור של בשרי' בס'.
נ	אם גם באיסור הניכר שייך במול.
נא	דין ד-נותן טעם לפנים.
נב	סכרת הפוסקים בדין ד-ג"ש בר ג"ט.
נג	פרטי דינים של סכין שחתכו בה איסור.
נד	איסורים שאוסרים במשהו.
נה	דין דברי'.
נו	התנאים שבשבולם תקרא ברי'.
נז	אם יש חילוק בביר' בין מינה לשאינו מינה.
נח	דין ד-התיכה הראוי' להתכבד.
נט	תנאים בדין ד-התיכה הראוי' להתכבד.
ס	התיכה הראוי' להתכבד במינה ובשאינו מינה.
סא	דין ד-בעלי חיים.
סב	ו' דברים החשובים בכל מקום.
סג	דין ד-דבר שיש לו מתירין.
סד	תנאים בדין ד-דבר שיש לו מתירין.
סה	דבר שיש לו מתירין במינו ובשאינו מינו.
סו	דבר העשוי דמראה'.
סז	דבר המעמיד.
סח	דבר העשוי יתהמיץ.
סט	איסורי הגאה שאינם בטלים אפילו בארץ.
ע	איסור שהוא "קבול".
עא	ג' דרכים, שג' ידועים אפשר שתערובות איסור תהי' מותרת.
עב	פירש חלק א' מן התערובות שלא בפנינו.
עג	נאבד מן העולם חלק א' מן התערובות.
עד	חלק א' מן התערובות שחור ונתערב בהיתר.
עה	עקרי ספק-ספקא.
עו	ספק-ספקא בגוף א' ובענין א' בלא תערובות.
עז	ספק-ספקא שג' שתי תערובות.
עח	ספק א' בגוף וספק שני ע"י תערובות.
עט	בדין ספקא דאורייתא לחומרא.
פ	אם מחזיקין איסור מסקום למקום ומזמן לזמן.

סימן צח

א	צח	איסור שנפל להיתר — מין בשאינו מינו.
ב	"	אם סמכין על טעמת ישראל, באחד שגדר מן בשר.
ג	"	הוסר האיסור, ונשאר רק טעם איסור בהיתר.
ד	"	לענין איסור הבלוע בקדרה, אם דנין דין ד-טעם-בעיקר'.
ה	"	איסור שנפל להיתר — מין במינו.
ו	"	אם האיסור נותן טעם אפילו בהיתר מס'.
ז	"	לענין מין במינו ושאינו מינו, אי אולוין בחר שטא או בחר טעמא.
ח	"	אי—אלה נקראים מין במינו, ומין בשאינו מינו.
ט	"	דברים שחלוקים בשם, וספק, אם חלוקים גם בטעם.
י	"	כזית חמאה שנפל לתבשיל בשר, ונסמ, ונעשה ממנו רביעית, היאך משערין בשר.
יא	"	איסור והיתר ששים במשקל וכמות, היאך משערין בס'.

סימן	שאלה
א	צח
ב	יב
ג	יג
ד	יד
ה	טו
ו	טז
ז	יז
ח	יח
ט	יט
י	כ
יא	כא
יב	כב
יג	כג
יד	כד
טו	כה
טז	כו
יז	כז
יח	כח
יט	כט
כ	ל
כא	לא
כב	לב
כג	לג
כד	לד
כה	לה
כו	לו
כז	לז
כח	לח
כט	לט
ל	ס

נכיר בשר כר נקד החלב שעליו
 לועך בלשון, אם מותר בספק איסור
 אם יש לסמוך על מציאת ישראל ככ האיסורין
 החיבת בשר שנפלה לחלב, וסלקה מיד, ונאכזה, ואי אפשר לעמוד על שיעורת,
 איסור שנותר בהיתר, מין במינו, ונשפך, ואי אפשר לשער.
 איסור שנתערב בהיתר, בין בשאינו מינו, ונשפך
 בשר נוף שנפ' לחלב, ונשפך, ואי אפשר לשער
 נפ' חרב בתבשיל^{טז} ש' בשר עוף, שנתבש' בקדרה מבשר בהמה, ואין
 ידוע^{טז} אם ה' ס' נגד החיב
 בשר עוף שנתבש'^{טז} בקדרה מבשר בהמה, ועירו את הבשר לתוך קדרה
 אחת, ונפ' חלב בהקדרה השני', ואין ידוע אם ה' ס'
 בשר עוף^{טז} שנתבשל בבלי חלב, נתבש' אחי' עם בשר בהמה, ואין ידוע
 אם ה' ס' בהבשר עוף נגד^{טז} החיב הבדוע ברי
 נשפך חלב תחת קדרה של בשר^{טז} בהמה וקדרה ש' בשר עוף, ואין ידוע
 אם ה' ס' בהקדרות ס' נגד החיב
 תחבו כף בתבשיל ש' בשר בהמה^{טז} עם רוב בשר עוף, ואח"כ תחבו את הכף בחיב,
 ונשפך, ואין ידוע אם ה' ס'.
 איסור שנתערב בהיתר, במינו ושאינו מינו בבת אחת, כ"ח ברה, וסלקו את
 האיסור, ואח"כ נשפך, ואין ידוע אם ה' ס'
 איסור שנתערב בהיתר, במינו ושאינו מינו בבת אחת, כ"ח ברה, ורא סלקו
 את האיסור קודם שנשפך.
 איסור שנתערב בהיתר, במינו ובשאינו מינו בבת אחת, כיבש כיבש, ונשפך
 איסור שנתערב בהיתר, במינו, וה' רוב בהיתר נגד האיסור, ואח"כ נתוסף
 אינו מינו ונשפך
 איסור שנתערב בהיתר בשאינו מינו, ואח"כ נתוסף שם מינו, ונשפך
 נפ' איסור לתבשיל שבקדרה, ואח"כ בשלו בהקדרה הזאת תוך מעת"ע
 תבשיל של היתר, ונשפך
 איסור שנתערב בהיתר, מין במינו, ויש בראי רוב בהיתר נגד האיסור, אכ'
 ספק אם יש ס' בהיתר נגד האיסור
 איסור שנתערב בהיתר, מין בשאינו מינו, ונשפך, ואח"כ נתוסף על ההיתר
 בשונג, ויש ס'
 קמן או נכרי ששמו דם בקדרה של בשר, ויש ספק אם יש ס' בהבשר נגד הדם.
 דבר איסור שיש לו מחדין שנתערב בהיתר, מין במינו, ויש ס' בהיתר נגד
 האיסור, ואח"כ נתוסף להתערבות גם אינו מינו
 בשר כבש טרפה שנתבשל בקדרה עם בשר שור כשר, ונשפך מהתערובות
 לכמה קדרות, ואין ידוע אם ה' ס' בהיתר נגד האיסור
 תחילה הבלועה מאיסור שנפלה לשאינו מינה, ויש ס' עם התחילה נגד האיסור
 שנבלע בהתחילה, אבל אין ידוע אם ה' ס' בהיתר נגד כ" התחילה שנעשתה
 נבלה, ונשפכה התערובות
 בשר טרפה שנפ' לחלב, ולא ה' ס' בהחיב נגד הבשר, ואח"כ נפ' מזהלב
 לירקות, ונשפך, ויש^{טז} ס' בהירקות נגד^{טז} טעם הבשר שנב'ע בהחיב, אך^{טז}
 נגד כ" החלב שנעשה נבלה אין ידוע אם ה' ס'
 איסור שאינו^{טז} נמזח, ומכירו חזקו, אם צריך להיות נכ"ס' בהיתר נגד כל האיסור,
 איסור שבט' נס' של היתר, אם צריכים נכ' להסיר את האיסור משם
 נפלה תמאה לתבשיל שנתבש' בקדרת בשר בתדומא, ויש ס' נגד התמאה,
 אם מעולה התקנה ש' הוצאת איסור שכן ע"י נתינת מים זנונים, אף כצאי
 ס' נגד האיסור

לוח המפתחות

סימן	שאלה	
צח	מא	גכ"ב ח"ב לתבשיל, ויש ס' בהתבשיל נגד הח"ב, אכ"י יש לחוש שהתבשיל יתקלקל אם יוציאו את האיסור ע"י נתנת טעם צוננים
"	מב	נפ"י ח"ב לרומב שומן, ובאם תצטמן התערובות, יהי עכ"פ רוב היתר בשומן,
"	מג	נשפך ח"ב רותח סתוהך למשקה צונן, וספירד את החלב אח"כ ע"י הצטננות, אם גם אז צריך להיות ס' נגד כל הח"ב
"	מד	החיתכת איסור שנתבטלה בס' בתבשיל שבקדרה, ונשלה לקדרה אחרת, אם צריך להיות ס' גם בקדרה השני נגד כ"י תחיתכת האיסור
"	מה	איסור שנתבטל בס', ונפ"י עוד פעם להקדרה הראשונה שכבר נתבטל בת, אם צריך להיות גם בפעם השני ס' נגד כל האיסור
"	מו	נתערב כחצי זית איסור בהיתר, איך משערין לבטלו
"	מז	כיצה שיש בה אפרות, שנתבטלה עם ביצים אחרות, איך משערין לבטלה.
"	מח	כחל במה סתבטל.
"	מט	איסור שנפל לתוך היתר, ונצטמק האיסור, ולא נודע אם הי' ס' בהיתר כרי לבטל את האיסור
"	נ	איסור שנפל לתוך היתר, ונצטמק האיסור, ובשעת נפילתו יהיה היתר הי' נודע שהי' ס' בהיתר
"	נא	איסור שנפל לתוך היתר, ונצטמק האיסור, ובשעת נפילת האיסור נודע שי"א הי' בהיתר ס' נגד האיסור
"	נב	איסור שנפל לתוך היתר, ונצטמק האיסור, ובשעת הנפילה נודע שהי' ס' בהיתר, אבל אח"כ נתמצט מן ההיתר, באופן, שאין עכשו בהיתר ס' נגד האיסור
"	נג	חצי ליטרא בשר נכ"ה שנפל לתוך לי' יסורות בשר כער, ונמלחו יתר, ויסראית עין אין סי
"	נר	כזית ח"ב שנפ"י לבשר איך משערין בס'
"	נה	כזית ח"ב שנפל ברומב של בשר, איך משערין בס'
"	נו	התיכו יורה נדירה של חמאה, ופרת לתוכה עוף ובה שם, ולא חיי ס' נגד העוף
"	נז	בשלו היתר בקדרה שבשלו בה כשריבחלב
"	נח	תחבו כף של איסור בשריבחלב להיתר
"	נט	אם יש חלוק בין כלי חרס, וכן כלי עץ וכדי מתכות, לענין להצריך ס' נגד הקדרה ונגד הכף
"	ס	כלי שבלע איסור ע"י מ"יתה או ע"י ערוי מכלי ראשון, איך משערין.
"	סא	כלי שנאסר ע"י ששהה שיעור כבישה, איך משערין
"	סב	כלי שנאסר ע"י בליעת כבוש מעת-לעת, איך משערין
"	סג	כלי שנאסר ע"י מ"יתה או ערוי, ואח"כ עמד ריקן עד האש, איך משערין
"	סד	כלי שנאסר ע"י מ"יתה או ערוי, ואח"כ בשלו היתר במקצת כלי, איך משערין.
"	סה	כלי שנאסר ע"י בשול, והי' חם וריקן, ואח"כ נתנו צונן רח לתוך מקצת הכלי
"	סו	כלי שנאסר ע"י בשול, והי' חם וריקן, ואח"כ בשלו במקצת כלי.
"	סז	בשלו ספק איסור בכלי, ואח"כ בשלו במקצת הכלי היתר.
"	סח	כף חדשה שבלעה כזית חלב, וכו' ביום תחבו את הכף לקדרת ע"י בשר
"	כב	כף ישנה שהשתמשו בה קודם מעת-לעת בשר, שביעה כזית חלב, וכו' ביום מבליעת חלב השתמשו בה עם חלב
"	כג	כף ישנה שהשתמשו בה הרבה בשר, וכו' ביום אח"כ בלעה כזית חלב
"	כד	שר ח"ב, ואח"כ נערוו בה תבשיל של בשר או של חלב
"	כה	אם יש חלוק, בכלים שבלעו איסור, בין כלי חרס ושאר כלים.
"	כז	אם יש מ"ית בכלים שבלעו איסור, בין איסור בשריבחלב לשאר איסורין, בענין

סימן	שאלה
צח	עב
"	עד
"	עה
"	עו
"	עז
"	עח
"	עט
"	פ
"	פא
"	פב
"	פג
"	פד
"	פה
"	פו
"	פז
"	פח
"	פט
"	צ
"	צא
"	צב
"	צג
"	צד
"	צה
"	צו
צט	א
"	ב
"	ג
"	ד
"	ה
"	ו
"	ז
"	ח
"	ט

בענין כבוד כס', אם יש חילוק בין איסור דעביר למעמא, ובין ולא עביר למעמא.
 איסור דרבנן דעביר למעמא.
 איסור דעביר למעמא, וידוע בודאי שאינו נותן טעם.
 אם אין ידוע אם נרש הטעם, או לא.
 איסור דעביר למעמא שנפ' להיות ששה בטעם ואינו שזה בשם.
 איסור דעביר למעמא שנפ' להיות, וההיתר מסייע לו לתת טעם.
 שוטן, וחמאה, ויון, אם נחשבים לדברים דעבירי למעמא
 מלה הבלועה מרם, אם נחשב יסילתא דעבירא למעמא
 בשמים של היתר הבלועים מבשמים ש' ע"ז או ש' גריה
 אם הם' של היתר מוכרח להיות כולו של היתר דוקא, בכדי יבט' את האיסור
 נפלו כוית בכד חי עם כוית חלב לניט ויתום של היתר
 כוית כשר שנעשה נכיה מרם, וכוית כשר שנעשה נבלה מחלב, שנפ'ו
 לניט ויתום של היתר
 שני איסורים שאין טעמם שזה, שנעשו נבלה מדרבים ששונים בטעמם, אם
 מצטרפים לכס' זה את זה.
 כוית כשר טמא וכוית כשר טהור שנפלו לניט ויתום של חלב.
 כוית נבינה שנפ' לירקות, ואח"כ נפל שם כוית כשר
 שני ויתום של איסור שנפ'ו לניט ויתום של היתר, יבש ביבש
 שני איסורים שהלוקים בטעם אבל איסורם הוא שם אחר, אם מצטרפים
 לבטל זה את זה
 כוית נבלה שנתבש' עם כוית רוטב, ונפ'ו שניהם לניט ויתום של ירקות.
 שני ויתוי איסור שנפלו בבת אחת לניט ויתוי היתר, והוציאו לית א' של איסור.
 נפל כוית נבינה לקדרה אחת ש' ניט ויתוי היתר, ולקדרה שני' נפל כוית
 כשר לשלשים ויתוי היתר, ואח"כ נתערבו אלה עם אלה בשוגג.
 נפל כוית חלב לקדרה אחת של כ"ט ויתוי היתר, ויקדרה שני' של שלשים
 ויתוי היתר נפל כוית דס, ואח"כ נתערבו
 ב' ויתום של כשר ונבינה שנפלו לניט ויתום של ירקות, והוציאו איסור א' מהם.
 נפל כוית נבינה לניט ויתום ירקות, והסיריהו משם, ואח"כ נפ' ירשם כוית כשר.
 כף הבלועה מרם וכף הבלועה מחלב, שתחבו שתיהן לניט ויתוי ירקות, ואין
 ס' בההיתר כדי לבטל אחת בלי טעם השנית.

סימן צט

אם מצטרפות עצמות האיסור עם ההיתר, בכדי לבטל את האיסור
 אם יש חילוק יענין צרקה עצמא, בין עצמות של חתיכת כשר היה, וכי,
 עצמות שכבר נתבשלו עם החתיכות כשר שעלי'
 חתיכת נכיה עם עצמות שנפלה לקדרת היתר, אחרי שנתבשלה לבדה במים,
 וידוע לנו שיעור הכשר שהי' על העצם קודם הכשול, אם מני כס' רק נגר
 הבשר לבד.
 עצמות שנפלהו תחלה עם בשר של נבלה, ואח"כ נפלו לקדרת היתר.
 עצמות איסור שנמלטו עם היתר, ולא נתבשלו עדיין, אם מצטרפות עם
 ההיתר לבטל עד ס'.
 קדרה שנתבש' בה היתר, ונפל בה איסור, אם מצטרפת, יענין ככול, להוציא
 או להאיסור
 קריפות של ביצים אסורות, אם מצטרפות לההיתר בכדי לבטל את האיסור.
 עצמות ש' אבר מן החי שנפלו לתבשיל של היתר, אם מצטרפות עם ההיתר.
 עצם הלולה שנמצא בחלב, ואין ידוע אם הי' בהוצע מזה ונמס בהתבשיל,
 צט

לוח המפתחות

סימן	צא"ה
צב	י
"	יא
"	יב
"	יג
"	יד
"	טו
"	טז
"	יז
"	יח
"	יט
"	כ
"	כא
"	כב
"	כג
"	כד
"	כה
"	כו
"	כז
"	כח
"	כט
"	ל
"	לא
"	לב
"	לג
"	לד
"	לה
"	לו
"	לז
"	לח
"	לט
"	מ
"	מא
"	מב

עצם של איסור שנמצאה בתבשיל זנון, ואין ידוע אימת נפלה בהתבשיל
התיבה הבלועה מאיסור שנפלה לתבשיל של היתר, אם מצטרפת עם היתר
בכדי יבטל את האיסור
הי' ס' בהיתר נגד האיסור בשעה שגפ' בו האיסור, אבל אחרי כן נחלק
ההיתר ואין בו עכשו ס' נגד האיסור
יא הי' ס' בהיתר נגד האיסור בשעה שגפ' בו האיסור, אבל אחרי כן
נצטק האיסור, ויש בו עכשו ס' נגד האיסור
בשעה נפילת האיסור להיתר לא ראינו אם הי' ס' נגד האיסור, אבל עכשו
יש ס' בהיתר נגד האיסור
טו בשעה נפילת האיסור, הי' ס' בהיתר נגד, וסלקוהו מהאיסור קודם שגפ'...
ההיתר, ועכשו נצטק ההיתר
אם מותר לבטל איסור לכתחלה
נפל האיסור מעצמו לתוך היתר, ואין ס' בהיתר נגד, אם מותר להוסיף
עליו מיד היתר בכדי לבטל את האיסור
האיסור שגפ' מעצמו לתוך היתר, הוא ספק איסור תורה, אם מותר להוסיף
היתר בכדי לבטלו
איסור שכבר נתערב אצל נכרי ונתבשל, אם מותר לקנותו מהנכרי
אם מותר לבטל איסור לכתחלה בכדי להתירו בהנאה לדבר מצוה
אם מותר לבטל היתר במזיד בקדחת איסור שאינה בתרומה
המערב איסור בהיתר, ואין מנחו לבטל את האיסור לכתחלה, רק לדיקן
איוה דבר
ברעבר, אם בטל את האיסור לכתחלה, מהו דינו של התבשיל
עבר המערב, ובטל את האיסור לכתחלה, בדבר שנעשה נכרה
אם מנחות בדין נחשבת לשונג כענין בשו' איסור לכתחלה
נהבין לבטל את האיסור במזיד, מהו דינה של התערובות
אם י"ל חזק, בין אם הוסיף את ההיתר קודם שנודעה התערובות או לאחר
שנודעה התערובות
תחבו כף חריבת בקרה של בשר, והרבו היתר בשוגג
לא נודע ספק איסור עד אחר שנפל לתבשיל, וכשעה שנפל לא הי' ס'
נגדו ואח"כ בשלו בקרה זו
מהו מקרי "נודע" ו-לא נודע", אם צריך להיות חזק ידעת בעלימ'
עד התערובות
איסור תורה שיש לו סתירה, שהוסיפו עד ס' באינו מינו
מצה מכותשת בשומן, שנכששה עם כף שאינה מקובחת מחפאה
אם דין ד-אין מבטלין איסור לכתחלה שייך גם באיסור דרבנן
אם מותר להוסיף היתר על איסור שאין נהנין ממנו רק אחר ביטול פן העורם.
אם מותר להוסיף היתר בדבר שאסור משום סכנה.
איסור שכבר נתבשל פעם בס', ואח"כ נתוסף להאיסור הזה עוד איסור, אם
יש חלוק בזה בין "נודע" ל-"לא נודע"
בית חלב שנתבשל במים בס', ואח"כ נפל מן המים לקרה של בשו.
אם מותר להשתמש לכתחלה, בכדי שנכלע בו איסור מועט.
אם מותר לעשות איסור מושבת לגנוס, בכדי יערכו בהיתר
התיבה של איסור והתיבה של היתר, הרומוזת אחת לכתחלה שנפלו בקרה
של מרק ותבשיל, אם בשלה התתיבה של איסור בס'.
שומן שנאסר מתערובות חלב שנפל לשומן אחר, ואין כהשומן השני ס' נגד
השומן האסור, אם מותר להוסיף שומן, ולבטלו ולהדליק.
כלי חלב שדורה בין כלי בשר, ונתנו מאותם מים לתבשיל, מהו דינו
של התבשיל

נבלע איסור בפירות נפחים בתבשיל, ואין כהם ס', ואח"כ נתוסף עוד היתר, ואין בהיתר השני ס' נגד התערובות הראשונה, ואח"כ נתוספה כל התערובות בשוגג עד שנעשתה משקה
אם מותר להמורה להורות, ולבטל ע"י הוראתו איסור, בשבת ויר"ט.

סימן ק.

אם ברי' במ"ה כמו כל שאר איסורים שבפלים.
אם זבובים, שנפשו ש"י אדם קצה בהם, הם בכלל ברי' לענין במול.
אם גיד הנשה הוי בכלל ברי'
אם אבר פן החי הוי בכלל ברי'
אם ביצה שיש בה אפרות הוי בכלל ברי'.
בביצה שיש בה אפרות, מהו מקרי ברי' — האפרות או הביצת
התנאים, שע"י ידיהם תקרא ברי'
תולעים הגדולים כפרות או ככלים, אם הוי בכלל ברי'.
דג מסא שניש"י מסנו סנפיריו, אם מקרי עדיין ברי'
דבר חשוב שאינו כצל אפילו באלף, סדאורייתא הוא, או רק סדרבנן
הוא דאינו כצל
פלו"תת הפוסקים ב, מילתא דעבידא לעצמא.
פלו"תת הפוסקים ב, דבר המעמיד
כדין, מילתא דעבידא לחותמא.
ברי' שנתבשלה עם היתר
גיד הנשה שנתבשל עם תבשיל של היתר.
שכנו של גיד הנשה שנתבשל עם היתר
גיד הנשה שנתבשל עם היתר, ונסח הגיד ואינו ניכר.
גיד הנשה שנתבשל עם היתר, ונסח הגיד, והתבשיל נשאר
נפלה ברי' בקדרה של סרק, ואי אפשר למצוא את הברי' ע"י סימן.
פרעוש שנפל לתוך מאכל, ונאבד
נאפה פת עם תולעת, ונתערב עם עוד לחמים.
ירקות הסבשלים שנמצאו בהם ג' תולעים.

סימן קא.

מה היא חתיכה הראוי' להתכבד?
אם גם איסור הנאה נקרא ראוי להתכבד?
נתערב איסור הנאה באיסורי אכילה, אם דינן כזה דין ד, חתיכה
הראוי' להתכבד?
נשחטו הרבה בהמות, כשרות ופרות, ואחר החפשו נדע שח' בכור כוניהן
אם גם באיסור דרבנן דינן דין ד, חתיכה הראוי' להתכבד?
חתיכה איסור שיש ספק עליו אם ראוי היא להתכבד.
איסור שהמורה מספק עליו אם הוא ראוי להתכבד
דבר שהוא וראוי ראוי להתכבד, אבל הספק הוא עליו אם הוא איסור.
אם יש חלוק ברין ד, חתיכה הראוי' להתכבד בין סין כמינו וסין כשאינו מינו
נעשו סכמה בהמות, נבינות נד"ות הראויות להתכבד וקטנות שאינן ראויות
להתכבד, ואח"כ נמצאה בהמה אחת מרפה.

סמן	שאלה
צמ	מג
"	מד
ק	א
"	ב
"	ג
"	ד
"	ה
"	ו
"	ז
"	ח
"	ט
"	י
"	יא
"	יב
"	יג
"	יד
"	טו
"	טז
"	יז
"	יח
"	יט
"	כ
"	כא
"	כב
קא	א
"	ב
"	ג
"	ד
"	ה
"	ו
"	ז
"	ח
"	ט
"	י

לוח המפתחות

סימן	שאלה
קא	אם דיין דין ד' חתיכה הראוי' להתכבד באישי בלא.
יב	חתיכה של בשר שנאסרה מחמת שלא נמלחה, אם דיין בה דין ד' חתיכה הראוי' להתכבד.
יג	אם דיין דין ד' חתיכה הראוי' להתכבד בתעופות בשריביתב ע"י כבישה ומריחה.
יד	אם שייך דין ד' חתיכה הראוי' להתכבד בחתיכה שנאסרה רק כדי קליפה.
טו	אשה שאלה מחברתה שני אננות נחושש של בשר, ואפתה בהם דיבבות עם המאה, ואחר איוה וסן אפתה המשאלת לביבות עם שומן בתשעה אננות, ובתובם היו גם השני האננות האלה של חלב.
טז	אם דיין דין ד' חתיכה הראוי' להתכבד בנבינות שנעשו מחלב טרפה.
יז	אם דיין דין ד' חתיכה הראוי' להתכבד בנבינה שהעמידה ^{טז} בקיבה הנאסרת מכשריביתב.
יח	דין ד' חתיכה הראוי' להתכבד בנבינת כותים.
יט	פשיטא המסללאה בנבינה, שביעה בשר, ונאסרה, ונתערבה עם חתיכות פשיטא אחרות יבש ביבש.
כ	תרנגולת אסורה שנערכה באחרות כשהיתה עוד בנוצותיה.
כא	אם יש חיך, בין אם נודעה התעורבות קודם הסרת הנוצות, ובין לא נודע עד לאחר כן.
כב	אם יש ג' חלוק בין אם נודעה התעורבות קודם בשול, ובין לאחר בשול.
כג	דגים בקשקשים, אם מקרי ראויים להתכבד.
כד	כבש בעור, ואוזות פטומות בנוצותיהן, שהכבד והקורקבן שלהם הם ראויים להתכבד, מהו דינו של כל שאר הגוף.
כה	אם כבש שלם מקרי ראוי להתכבד.
כו	בהמה שהושט עורה, ולא נבדקה עדיין, אם מקרי ראוי להתכבד.
כז	אם ראש או רגלים מקרי ראויים להתכבד.
כח	תרנגולת שהוסרו נוצותיה, אבל לא נפתחה הבטן עדיין, אם מקרי ראוי להתכבד.
כט	ראש של בעל חי, אם מקרי ראוי להתכבד.
ל	שומן של התורא דכנתא של שחי, אם מקרי ראוי להתכבד.
לא	הלחלת שממלאים אחיה עם קמח ושמן, אם מקרי ראוי להתכבד.
לב	אם קורקבן מקרי ראוי להתכבד.
לג	כבדים שמים ש' אוזות, אם מקרי ראוי להתכבד.
לד	עור שומן אוזיה אם מקרי ראוי להתכבד.
לה	חתיכת בשר שאינה טעוקה, אי חוי ראוי להתכבד.
לו	בשר אוז של החזה, אם מקרי ראוי להתכבד.
לז	דין ד' חתיכה הראוי' להתכבד בכל שאר אכילים של בעל חי.
לח	חתיכה הראוי' להתכבד שנחתכה או שנתרסקה.
לט	אם דמי ברי' לחתיכה הראוי' להתכבד בענין נחתכה או נתרסקה ונאכדה צורתה.
מ	חתיכה אסורה הראוי' להתכבד, שנפלה לחתיכות בשחת, ואח"כ נתרסקה חתיכה אחת בין החתיכות.
מא	תרנגולת שנמרמה מחמת קורקבן נקוב, ואח"כ נתערבה עם אחרות.
מב	עוף שנמרף מחמת קורקבן נקוב, ונתערב אוזו העוף עם עופות אחרים, ואח"כ נאכד עוף אחד מהעופות.
מג	ראש כבש שנתערב בין ראשי כבשים אחרים, ונמצא ראש אחד טרפה.
מד	נמצא מים בראש כבש, ונמרף, ונתערב בין ראשי כבשים אחרים.

עוף שנמסר ע"י שנסמא בו מהם כחלד הנק, וניפל חמס, ונתערב העוף עם עופות אחרים.

סימן קב.

דבר שיש לו מתירין שנתערב בהיתר
אם יש חלוק בדבר שיש לו מתירין, בין אם נתערב בפניו בפניו ובין
מין בשאינו מינו
דבר שיש לו מתירין, מן התורה הוא דלא בטל, או רק פורבגן.
דין דדבר שיש לו מתירין" אם שייך גם איסור דרבנן
דין דדבר שיש לו מתירין" בספק איסור דרבנן
בספק ביצה שנולדה בירט, אם יש חלוק בין ירט ראשון לירט שני.
דין דדבר שיש לו מתירין" בדבר שיש לו חוקת היתר, ואח"כ נולד לו
ספק איסור דרבנן
דבר שיש לו מתירין" שנתערב ברוב של היתר, ונאסר, ואח"כ נתערבה כל
התערובות ברוב ש" היתר אחר נגד כל התערובות
דבר שיש לו מתירין" שנתערב ברוב היתר, ואח"כ פירש א' מהם.
דבר שיש לו מתירין" שנתערב ברוב היתר, "נפ" א' מהם לים.
ביצה שנולדה ביו"ט שנבשלה עם אינו מינה, אם מותר להוסיף על
התערובות עד ס', בבדי דבטל את הביצה
דין דדבר שיש לו מתירין" כחלות שסכו אותן בביצה שנולדה בירט
לבנו מאכל" בביצה שנולדה בירט, או נתנוה בתכשיל בבדי לחקן
את המאכל
לבנו מאכל בביצת טרפה
לבנו מאכל בהרבה ביצים כשרות שנתערבה בהם ביצה שנולדה
ביו"ט.
ביצה של ספק טרפה שנתערבה בביצים כשרות.
ביצה שבורה של ספק טרפה שנולדה ביו"ט, ונתערבה באחרות.
אם האיסור הוא ודאי עכשו, ולאחר זמן יהי' ספק, אם דנין בזה דין דדבר
שיש לו מתירין
דבר שנאסר מטעם חיקוק, אם הוי בביר' דבר שיש לו מתירין
מי שנדר שלא לאכול בשר נבלה וטרפה, ונתערב בשר זה בבשר אחר, אם
דנין בזה דין דדבר שיש לו מתירין
כלי שנאסר בבדיעת איסור, שנתערב בכדים אחרים, ואינו ניכר
קדרה ש" בשר שתחבו בה בבוקר כף חולבת, שנתערבה בין קדרות אחרות.
ובלילה בשלו באחת מהקדרות בשר
דין דדבר שיש לו מתירין", בבשר שלא נס"ח שנתערב בבשר שנמסר
דין דדבר שיש לו מתירין" בסקום שהאכל יתקלק'
ביצה שנולדה ביו"ט, שנתערבה עם שתי ביצים אחרות, ולשו בהן
עיסה ביו"ט
דבר שיש לו מתירין" שנתערב, והוסר מבשנו של האיסור, אבי' מעטנו של
איסור נפלט בהתערבות, ואינו ניכר במראה
דין דדבר שיש לו מתירין" כחיתוכת בשר שלא הודחה חק' ג' ימים,
שנתערבה עם חתיכות אחרות
גינית מלאה ענבים כעוסים, אם מותר להשתמש בשבת מן היין שנמסר
גם בשבת
מי שנדר ע"י דבר אחר, והדבר הזה נתערב אח"כ בשאר דברים.

סימן	שאלה
קא	מה
קב	א
"	ב
"	ג
"	ד
"	ה
"	ו
"	ז
"	ח
"	ט
"	י
"	יא
"	יב
"	יג
"	יד
"	טו
"	טז
"	יז
"	יח
"	יט
"	כ
"	כא
"	כב
"	כג
"	כד
"	כה
"	כו
"	כז
"	כח
"	כט

לוח המפתחות

שאלה	תשובה
------	-------

מי שנדר מדבר אחר, והנדר חיא בשביל דבר מצוה.
אחר אסר על חברו דבר בקונם, ונתערב הדבר הזה אח"כ בשאר דברים.
מי שנשבע שלא לאכול איזה דבר, ונתערב הדבר הזה אח"כ בשאר דברים.
מי שהוזמן לאכול אצל חברו, וכשעת אכילה נתערב דבר שחברו נדר עליו אם מותר להזמין להוסיף על התערוכות עד ס' נתערב קמח חטים" - בקמח שעורים, ואח"כ נדר מקמח חטים
מי שנדר מבית יין, ואח"כ נשבע שלא יתיר נדרו, ונתערבו שיתוי קנקן בחבית אחרת
חמץ בפסח, אם מקרי. דבר שיש לו מתירין.
איסור של חרש שנתערב בחבואה אחרת, אם מקרי. דבר שיש לו מתירין.
איסור של חרש שנתערב קדם פסח, ואח"כ עשו מהם קמח סולת ולתנו את החטים.
איסור שנתבטל, ואפשר למכרו בלי הפסד ובלי מורת, אם דנין כזה דין דבר שיש לו מתירין.
דבר שיש לו מתירין שהותר לאתרום, אבל לא לזה שנתערב נאסר עליו.

קב	ר
"	א
"	ב
"	ג
"	ד
"	ה
"	ו
"	ז
"	ח
"	ט
"	י
"	יא
"	יב
"	יג
"	יד
"	טו
"	טז
"	יז
"	יח

סימן קנ.

איסור שנתערב בחיטה, והאיסור נותן טעם לפגם בההיתר.
דין רגותן טעם לפגם, בדברים שאינם בטלים אפילו כאיך.
עד כמה צריך האיסור להיות פגום בכרי שלא יאסור את התערוכות, אם צריך להיות נותן טעם לפגם כל הזמן, או די נ"כ בפגום לבסוף.
איסור שאינו נותן טעם, לא לשבח ולא לפגם.
איסור שנפל להיתר, וספק הוא אם פגם או לא.
אם מותר לתת לתבשיל בשמים הכלולים סין נקט.
אין בה באיסור לכרו לפגום את התבשיל בלי סיוע דבר אחר המצורב בתבשיל
איסור שנתן טעם לפגם, מה רינה של הקדרה שנתבטלה בה התערוכות.
נתערב איסור שנתן טעם לפגם בתבשיל, ואח"כ בשלו באמנת קדרה תוך מעתידעת תבשיל אחר, שהאיסור הראשון נותן בו טעם לשבח.
נפל איסור פגום לתבשיל, ואח"כ נפל מאותו תבשיל לתבשיל אחר, שהאיסור שם הוא לשבח.
תערוכות שהותרה ע"י נותן טעם לפגם שהחמסם בקדרה אחרת, מה רינה של הקדרה השני.
כף שנאסרה ע"י שנערו בה תערוכות פגומה, שנתחבה אח"כ לתבשיל שני, והאיסור שנכלע בהכף פוגם גם את התבשיל השני, מה רינה של הקדרה השני.
כף שנאסרה ע"י שנערו בה איסור משובח, שנתחבה אח"כ לתבשיל שני, והאיסור שנכלע בהכף פוגם גם את התבשיל השני, מה רינה של הקדרה השני.
איסור שהוא פגום מעצמו, אם אוסר את הכלי.
דבש שנתבשל בכלי-איסור כדיתמו.
שמן זית שנתבשל בכלי-איסור כדיתמו, ואח"כ נתבשל בבשר.
בשר מריפה שנתבשל כיון.

קב	א
"	ב
"	ג
"	ד
"	ה
"	ו
"	ז
"	ח
"	ט
"	י
"	יא
"	יב
"	יג
"	יד
"	טו
"	טז
"	יז
"	יח

סימן	שאלה
קג	יג
"	כ
"	כא
"	כב
"	כג
"	כד
"	כה
"	כו
"	כז
"	כח
"	כט
"	ל
"	לא
"	לב
"	לג
"	לד
"	לה
"	לז
"	לח
"	לט
"	מ
"	מא
"	מב
"	מג
קכ	מ
"	ב
"	ג

ה"כ מסא שנתכשל כ"ן.
^{טז}אם חלכ כ"ן ח"י גותן טעם לפגם.
 כשלו ^{טז}כ"ן כבלי של כשיר כ"דיומו, והניסו כבץ של חלכ כ"דיומו
 כשיר שנתכשל כ"ן, ועירו את ח"ן לקדרה אחרת, ונל ^{טז}שם חלכ.
 נתכשל תכשיל בקדית איסור, והאיסור גותן טעם לשכת, ואח"כ ^{טז}כשלו
 בהקדרה הזאת תכשיל אחר שהאיסור הראשון גותן בו טעם לפגם.
 כלי שכשלו בו איסור, מאימתי נקרא אינו כ"דיומא.
 אם מותר לבשר לבתחלה ככ"י שאינו כ"דיומא.
 כשלו דבר חריף כבלי שנתכשל בו איסור, והכלי הוא אינו כ"דיומו.
 כלי ששהה מעת-לעת אחרי שנתכשל בו איסור חריף, ואח"כ כשלו בו
 תכשיל של היתר שאינו דבר חריף
 כלי של כשיר כ"דיומו שכשלו בו דבר חריף, ואחר מעת-לעת כשלו
 בו ח"כ
 כלי ^{טז}של איסור שאינו כ"דיומי שנתכשל בו דבר חריף, ובתוך המעת-לעת
 של כשיר הדבר החרף, שהוא לאתר מעת-לעת מכשול האיסור, כשלו
 תכשיל של היתר.
 טעם אם נל דבר פגום לדבר חריף, או אם יש ס'.
 אם מותר לבשר היתר, כבלי שעבר עליו שנה אחת, מומן שנתכשל בו
 איסור חריף.
 צלוחיות של פארצלין של נכרי ששותים בהן המשקה "מיר", שלא
 השתמש בהן הנכרי כמו חצי שנה, אם מותר להשתמש בהן
 אם יש חלוק בין כ"י מתכות לכ"י חרס, לענין כלי שאינו כ"דיומו.
 כשיר שנתכשל כלי נקור, ולא גורע עד אחר שאכלו את הכשיר, וטעם אם
 ה"י ס' נגר העידון.
 כלי שנעשה נבלה מבליעת כשר-כחלב, שהוחמו בו מים או ידקות,
 אם מונין את המעת-לעת מומן בשול ^{טז}האיסור עצמו, או מאזן המום
 המים
 כלי שנעשה נבלה מבליעת כשר-כחלב, שהוחמו בו מים אחרי שעבר לילה
 מומן בשול האיסור, מאימתי מונין ^{טז}את המעת-לעת.
 כלי שכשלו בו חלכ אחרי שעבר לילה מכשול כשיר, ואחר מעת-לעת מומן
 בשול הכשיר, ^{טז}כשלו בו תכשיל
 אם יש חלוק בין איסור כשר-כחלב לשאר איסורין, לענין שהיית מעת-לעת
 ולנית לילה.
 כלי שכשלו בו כשיר אחרי שעבר עליו לילה מכשול חלב, ואין ידוע אם
 הוא כבר לאתר מעת-לעת.
 כלי שכשלו בו חלכ בתוך המעת-לעת מכשול כשיר, ואין ידוע אם
 זאת היא הקדרה ^{טז}שכשלו בה אתמול כשיר.
 כלי שכשלו בו כשיר אחרי לילה מבליעת איסור, ואח"כ נפל הכשיר
 הזה להיות.
 כלים של איסור והיתר שהחתו יחד, וטעם אם הודעו כבלי ראשון או
 כבלי שני, ועבר עליהם לילה.

סימן קד

אם היבש מתכשל בלח, או חלח ביבש
 עכבר שנפל לשכר או לחומץ, אם הוא גותן טעם לפגם.
 עכבר שנפל לשכר, וחמירוהו משם כשהוא שלם, מה דינו של המשקה.
 כהה

לוח המפתחות

כמה הוא שיעור כבישה בחומץ
 אם יש חלוק בין שרץ משמונה שרצים, ובין שאר איסורין שנפלו
 למשקין
 עכבר שנפל לתוך יין ושמן, או לרפש
 עכבר שנפל לשאר משקין
 בשלו במים שנמצא בהם עכבר מקודם, וספק אם נכבש העכבר בהמים
 מעת-לעת.
 נמצא עכבר במים לאחר שאפו וכשרו באותם המים
 עכבר חי נפל דיון בדרכנים, ושהה שם עד שהוריקו את כל
 המשקה מהכלי.
 אם בדבר חי שייך פליטה
 עכבר שנמצא מונה בתוך שומן, והשומן הוא נקרא כשכא לפנינו
 מה דינם של הכרים שהי' בהם השומן והעכבר
 אם מותר יהלוק בבית-הכנסת את השומן שנמצא בו העכבר
 אפו וכשרו מהמים שבמעין שנמצא בו דבר טמא גדול, ובהמעין לא חי' כל
 נגר הדבר הטמא הגדול הזה
 אם נפלו לתכשיל דברים מאוסים שנפשו של אדם קצה בהם.
 וזכוכים או יתושים שנפלו לחומץ או לשכר
 פרעוש שקפץ לתוך רוטב חם שבבקר, ונאבד הפרעוש בהרטב
 נפיה שסמית למאכל או למשקה

סימן	שאלה
קד	ד
"	ה
"	ו
"	ז
"	ח
"	ט
"	י
"	יא
"	יב
"	יג
"	יד
"	טו
"	טז
"	יז
"	יח
"	יט
קה	א
"	ב
"	ג
"	ד
"	ה
"	ו
"	ז
"	ח
"	הפסק דוקא
"	ט
"	י
"	יא
"	יב
"	יג
"	יד
"	טו
"	טז
"	יז

סימן קה

מהו מקרי כבוש
 אם שייך כבוש בשני דברים גושים שהם יחים קצת.
 איסור שמונה בתוך שומן, אם מקרי כבוש.
 איסור שמונה במים קרושים, אם מקרי כבוש
 אם בכל דבר לת שייך כבישה
 כמה הוא שיעור זמן כבישה בכל דבר לת שאינו חריף.
 כמה הוא שיעור זמן כבישה בדבר יח חריף
 זמן של כבוש — שהוא מעת-לעת — אם צריך להיות מעת-לעת שים בלא
 הפסק דוקא
 איסור שנכבש במים תוך מעת-לעת, שהוציאו אותו יזמן מעט,
 ואח"כ החזירוהו לאותם המים עצמם, אם מקרי זה כבוש של זמן
 מעת-לעת.
 הוסיפו מעט מים בתוך מעת-לעת להמים שנכבש בהם האיסור, אם מקרי
 זה כבוש של זמן מעת-לעת
 נתנו חלב לתוך המים שנכבש בהם בשר מעת-לעת, אם היו זה כבוש של
 בשר ^{כחלב}
 איסור שהי' ^{כבבש} עם היתר מעת-לעת בצונן, מה דינה של התערובות.
 איסור שהי' נכבש עם היתר חריף.
 היתר יכש עם איסור יכש שהיו מונחים ביחד מעת-לעת, וזהו
 יחים קצת
 חי' ס' כההיתר נגד האיסור שנכבש בו, ואח"כ נחמר מההיתר
 שהה איסור בכלי יותר ממעת-לעת, אם חשבינן המעת-לעת משנה שהוציאו
 האיסור או משעה שכלה המעת-לעת
 איסור שנכבש בהיתר שיעור כבישה מה דינו של זה החלק של התערובות
 שהוא מותר לכבישה.

סימן	שאלה
קה	יח
"	מה שנכבש
"	ספק אם נכבש היתר באיסור שיעזור זמן כבישה ש" מעת-לעת
"	אם אין ידוע איוון היא החתיכה שנאסרה ע"י כבוש, אם היו זה בכלל ספק כבוש
"	בספק כבוש, אם ט"מלו את הדבר הנכבש בתוך המעת-לעת י"מקום אחר
"	בספק כבוש, אם בא הספק ע"י אדם, ולא נפ"י ההיתר להאיסור מעצמו נכרך המאכל באותו מקום מתחיה, ואחר המעת-לעת נמצא באותו מקום, וקודם שנמצא בו שרץ נט"ו ממנו מקצת
"	ספק אם נכבש ההיתר באיסור כ"י
"	ספק כבוש בכשר בח"ב, אם מותר גם לבשל.
"	ספק אם נכבש חלב בכלי של בשר, אם מותר לבשל בו בשר אחר מעת-לעת.
"	ספק כבוש בבשר בחלב, אם מותר להוסיף עד מ' ולבשלו
"	ספק כבוש בציר שיעור ^{טז} כדי שירותיה
"	בענין דג-כבוש הרי הוא כמבושל, אם יש בוה גם יוצא מן הכלל
"	אם כבוש הוא כמבושל ממש, או רק כמבושל רענן, פ"ימה ובליעה
"	אם שייך איסור כבוש בכלים כמו כמאכל
"	לענין איסור כבוש בכלים, אם יש חלוק בין כ"ים סמינים שונים.
"	דין ד"כבוש" בכ"ים שנכבש בהם דבר חריף
"	פרטי דינים ומדרגות של כלי ראשון, כלי שני, וערו, וברי שלישי.
"	פרטי דינים של הכלל דתתאה גבר
"	פרטי דינים ש" הכיל דתתאה גבר" בכלים
"	עירו שומן הם של איסור לתוך שומן ש" היתר שומן
"	פרטי דינים ש" הכיל דתתאה גבר" בצלי, ובענין נשילת מקום הננועה
"	פרטי דינים של כחוש ושמן, והם וצונן
"	כלל ר"אין איסור ב"וע יוצא ^{יז} ב"א רוטב", באיסור הבלוע בכלי
"	בענין אם כלי נאסר ע"י סליחה או צלי, מסאכ"י שיש בו בליעת איסור.
"	פרטי דינים של איסור והיתר שנמלחו יתר, ועד כמה אוסרת הס"יחה
"	חלוק במליתת איסור והיתר, בין אם אחד מלוח והשני תפל
"	דין דתתאה גבר" ברותה דס"יחה
"	פרטי דינים בענין אם יש בה ברותה דסליחה י"הוציא את האיסור הבלוע בכלים
"	גבינה יבשה שננעה במלח, אם מותר לתת המלח בבשר.
"	מלח הבלוע מדם שנתגזהו כתבשיל
"	מלח שנותנים בו דם ללבוני, אם מותר לתת כתבשיל
"	אם מותר להשתמש כתבשיל, במלח שמעמידין בדם נבלה
"	כתבשיל שנתבשל בו איסור, ונצאק, וההיתר נתמעט עד שאין בו עכשו מ' נגד האיסור, ונכבש כשיעזור כבישה
"	ח"ב שנפ"י תוך כד שסן וית, ובשעה שסלקוהו, לא ה"י בהשמן מ' נגד החלב
"	ענ"י שנמצא בו קין בחלל הגוף, ואח"כ נמלח עם הרכה החיכות של בשר אחר, ולא ה"י מ' בתבשר האחר נגד הצלע של הענ"י
"	נמלחו שש אוחות על נסר משועט, וה"י מנחות כי אוחות על גבי ב', ובי' על גביהן, ואח"כ מצאו במעי ש"י אתה מן סבה המפרשת.

לוח המפתחות

סימן קו.

סימן	שאלה
קו	א
"	ב
"	ג
"	ד
"	ה
"	ו
"	ז
"	ח

אם צריכים לשאול סי' בהתבשיל נגד כל התחיבה שבלעה איסור, או רק נגד האיסור הכלל בזהתחיבה.

החיבה שחלב דבוק בה, שנתבשלה בקדרה שיש בה סי' לבטל את החיב קדרה " חדשה שבלעה איסור, ובשלו בה היתר

איסור והיתר שנכבשו יחד, ואין בההיתר סי' נגד האיסור, ואח"כ נתוסף עד סי' מן ההיתר

איסור שנתערב בתבשיל, ונצטמן התבשיל, ונתמעט ההיתר מס', ונכבש כך במשך מעתידעת

נתערב איסור לח בהיתר לח, אם דנין בזה דין דתחיבה נעשית נבלה.

החיבה שבלעה איסור ע"י מליחה, ונפלה לתבשיל, אם אמרינן בזה דין ד"אפשר לסמוך" אסור

החיבה שבלעה איסור שנפלה לשאר תחיבות, ונתערבה, ואין ששים אלא בנגד האיסור, אבל יש רוב כנגדה

סימן קז.

קז	א
"	ב
"	ג
"	ד
"	ה
"	ו
"	ז

איך להתנהג בשעת הנצאת ביצים מבוסלות מן הקדרה לקערה, מחשש אפרוח או מפת דם

עירו ביצים מעט מעט לקערה ונמצאת אחת מהן טרפה

הוציאו כל ביצה לבדה בכף אחת, ואח"כ נמצאת אחת טרפה.

עירו את הביצים מעט מעט לקערה, ונמצאת אחת מהן טרפה, מה דינה של הקדרה

הוציאו בכף מן הקדרה רג טמא, אם סותר להחזיר את הכף להקדרה.

הי מעט מן התבשיל עם האיסור בהכף, והחזיר את הכף להקדרה.

נמצא זבוב בתבשיל, מה דינו של התבשיל

סימן קח.

קח	א
"	ב
"	ג
"	ד
"	ה
"	ו
"	ז
"	ח
"	ט
"	י
"	יא
"	יב
"	יג
"	יד
"	טו

אם מותר לצלות בשר בשר עם בשר נבדל בתנור אחר

חלוק בזה בין אם הותר והאיסור הם שמיים או כחודשים.

אם מותר לצלות בשר עם תבשיל בתנור א'

אם מותר לבשל בשר שנמלח עם בשר שלא נמלח בתנור א'

בריעבד, אם צלו בשר בשר עם בשר נבלה בתנור א'.

חלוק בין אם הרכבים הצדדים המה מגולים או מכוסים.

חלוק בזה בין דבר חריף ובין דבר שאינו חריף

חלוק בדבר חריף, בין אם הרבדים הצדדים המה מו"מ מבוסים

היכא דאמרינן ריחא מילתא היא, אם יש חלוק בין אם יש סי' או אין סי' בהיתר נגד האיסור

אם מותר לאפות פת עם בשר בתנור אחר.

אם מותר לקנות פת שנאפה ע"י נכרי ביתר עם איסור.

בענין דברים המחבשלים בכלי נכרים, שאין בהם משום בשול עכרים.

פת שנאפה בתנור אחר עם איסור הנעשה לריח.

איסור והיתר שנצלו תחת מחבת שכפו עליהם.

פת עם בשר שנאפו תחת מחבת שכפו עליהם.

עונות של ח"ב שנאפו על קרקע הכירה, במקום שאפו מקדש פשעידא
של בשר
אפו היתר תחת מחבת, והיעה המחבת ממנו, ותחת אותה המחבת אפו
מקדש איסור.
דין ד-ריח' בחמץ בפסח.
כשול קדרה של בשר לעצמה וקדרה של חלב לעצמה בתנור א'.
צלי קדר, אם נחשב כמו כשול או כמו צלי אש
דינים שנצלו עם בשר בתנור אחד.
דינים שנצלו עם בשר בתנור אחד, וכן מהשומן בתנור, ונכלע בתנור
נפל שומן חם מכחץ על מחבת שכשלו בה דינים
אם מותר להוסיף עד פ' בתערובות האסורה משום מכנה.
פרטי דינים של נחינת היתר על מרדא שנשסף עלי איסור.
פת שמונה ע"ג חבית פתוחה של יין נסך נגד המנוטה
חלות שנאפו בתנור, והיו מונחות בין פת של חלב שכלמעה ופת של
שומן שכלמעה
אם מותר לשאוף בפיו ריח יין נסך דרך נקב שחכית,
אם מותר להריח בפלפלין ווננבלי שמימים בקנקני יין נסך.
אם פלפלין מותרין לבשמים דהברדה
אם מותר להריח בבשמים של איסור
אם מותר להריח את ה-מאבאק שנתנו בו ריח פאיסורי הנאה.

סימן	שאלה
קח	מו
"	ז
"	יה
"	ימ
"	כ
"	כא
"	כב
"	כג
"	כד
"	כה-כו
"	כז
"	כח
"	כט
"	ד
"	יא
"	לב
"	לג-לד
"	לה
קט	א-ד
"	ה
"	ו-ה
"	ז
"	י
"	יא
"	יב
"	יג
"	יד
"	טו
"	טז
"	טז
"	יז
"	יח
"	יט
"	כא
"	כב
"	כג
"	כד

סימן קמ.

פרטי דברים שנקראים יבש ביבש
איסור והיתר יבש ביבש שנתערבו
מהו נקרא רוב לענין כשול איסורין
אם צריכים האיסור וההיתר להיות מוקפים יחד במקום אחד, לענין כשול
ברוב
אם התחילה של איסור והשתי חתיכות של היתר שייכות לשני בני אדם, אם
מצטרפות לכשול ברוב.
אם אכרין ג"כ לתומרא שההיתר-המיעוט, נהפך להיות כולו איסור.
יבש ביבש כמין במינו, שנתערבו ברוב היתר, כ צר אפשר לאכול אותם
כך ביובש.
חתיכת איסור שנתערבה בחתיכת איסור ע"י כשול.
יבש ביבש, מין במינו, שנתערב איסור ברוב היתר, אם מותר לבשל את
התערובות.
יבש ביבש, מין במינו, שנתערב איסור ברוב היתר, אם מותר למלח את
התערובות יחד
עבר ובשל את התערובות של איסור והיתר, ולא נודעה התערובות קודם הכשול.
עבר ובשל את התערובות של איסור והיתר, וכבר נודעה התערובות קודם הכשול.
היו י"ח ראשים של עופות, ונחבשלו שמונה מהם, ואח"כ נדע שא' הוא טרופת.
נתערב יבש איסור ברוב יבש היתר, ובשלו את התערובות בב' קדרות.
נתערב יבש איסור ברוב יבש היתר, ולא נודעה התערובות עד אחר המליחה
ועכשן רוצים לבשל את התערובות.
עצה שלא להפסיד ע"י תערובות איסור, באוחות פמוכות ששהשים הרבה ביותר.
אם יש ח"ק ביבש ביבש מין במינו, בין איסור דאורייתא ואיסור דרבנן.
נתערב יבש איסור דרבנן ביבש היתר, מין במינו, חד בחד, ותחילה אותה
נדולה והשנית קמנה.

לוח המפתחות

סימן	שאלה
קט	כה תתיבת איסור שנתערבה בשתי תתיבות של היתר, יבש ביבש, מין במינו, ואח"כ נתוספה להתערבות עוד תתיבת איסור
בז	תערובות של יבש איסור ברוב יבש היתר שנתבשלה, ותוכר האיסור בקדרה, נתערב איסור יבש ברוב היתר יבש, מין באינו מינו.
כז	יבש ביבש מין בשאינו מינו דצריך ס', מן התורה הוא, או רק מדרבנן.
כח	ביבש ביבש מין בשאינו מינו דאינו במ" ברוב, אם יש חלוק בין איסור מדאורייתא ואיסור מדרבנן
ל	תתיבת איסור שנפלה לשאינו מינה לרובט ולתתיבות, אם מצטרף הרובט לס', אם אמרין דין דבטול בס' במקום דאיכא למיקם אפסמא.
לא	תתיבה שכלעה בזית דם, שנתערבה בשתי תתיבות כשרות, ויש ס' בין הכל נגד הדם, אם במלה התתיבה ברוב
לג	יבש ביבש מין בשאינו מינו, וההיתר הוא של רוב גדול, באופן שיהי' ששים כשיבשלן ברובט
לד	אם בתתיבות שהן מבושלות מכבר, ג"כ חיישין לשמא יבשלן עוד פעם.
לח	תערובות של יבש ביבש, מין בשאינו מינו, שנתבשלה יחד, ויש ס' בין הכל, והוציאו משם תתיבה אחת, ולא נשאר ס'
לו	איסור יבש ברוב היתר יבש, מין בשאינו מינו, ואחד נתן טעם לפנם בתברו.
לז	איסור יבש ברוב היתר יבש, מין בשאינו מינו, ונאבד קצתו, ולא ידעין אם הי' בהתבשיל ס'.
לח	איסור יבש ברוב היתר יבש, מין בשאינו מינו, ונפל אחד מהם לים, אם תולין יומר שהאיסור נאבד
לט	איסור יבש בהיתר יבש, מין במינו, והאיסור ניכר במראית עין, אלא שאי אפשר לבררו מחמת דקותו
מ	יבש ביבש מאיסורי הנאה, אם בט" בריבא
מא	איסור נבלה יבש שנתערב ברוב איסורי טהרה, מין במינו אם במל ברוב לענין שלא יהי' לוקה מ"יהם, ושלא יהי' פסול לעזות.
סימן קי.	
א	דינו של דבר השוב לענין בטול
ב	הלוק בדבר השוב בין מין במינו ומין בשאינו מינו
ג	לענין מינו ושאינו מינו בדבר השוב, אי אולינן בתר שמא או בתר טעמא.
ד	אם יש חלוק בדבר השוב בין איסורי אכילה ובין איסורי הנאה.
ה	אם מועיל להודיך את ההנאה לים המלח.
ו	דבר השוב שנתערב חד בחד, אם מהני למכור חזן מרמי איסור.
ז	אם מותר למכור לעכו"ם את התערובות האסורה, אף כשעה שיועד דימכרה לז בוז'.
ח"ט	מהו נקרא דבר השוב
י	אם דבר שדרכו למכור במנין תמיד הוא בכלל דבר השוב.
יא	אם דבר שדרכו למכור פעמים במנין ופעמים באומדן, הוי דבר השוב
יב	אם ביצים הוי דבר שבמנין.
יג	אם כרששתא מקרי דבר השוב.
יד	דבר השוב דאינו במל, מדאורייתא הוא או מדרבנן.
טז	דבר השוב של איסור שיש בו ספק, שנפל להיתר.
טז	הלוק בבשרו איסור, אם הוא ש"ס או נשחם.
יז	תשע הניזות מוכרות בשל שהוספה ואחת בשר נבלה, ואין ידוע מאיזה ספק לקח בשר
יח	תשע הניזות מוכרות בשר נבלה, ואחת בשר שהוספה, ואין ידוע מאיזה לקח תשע

תשע תנויות מוכרות בשר נבלה, ואחת בשר שחומה, ואין ידוע מאיז לקח ונתערבה החתיכה המסופקת באחרות.

תשע תנויות מבשר היתר, ואחת מאיסור דרבנן, ואין ידוע מאיז לקח. והיו בעיר עשר תנויות כשרות, ואין ידוע מאיז מהן יקח בשר, ואח"כ נחש שכאחת מהן ה' בשר טרפה

תשע תנויות של בשר שחומה, ואחת של בשר טרפה, ולקחו ג' תנויות מנ' תנויות

אם מהני ספק-ספקא ב-קבוע.

אם מהני חוקת ויתר ב-קבוע

אם אולין ב-קבוע בחר קדוה.

עשר תנויות של בשר כשר — בכל חנות בשר של בהמה אחת — ונתערבו הריאות של כל הבהמות, ואח"כ נמצאה טרפה באחת מהן, וידוע באיז תנות לקחו את הבשר, אבל אין ידוע אם הבשר הוא מכשרה או מהטרפה.

נמצא בשר טרפה בתנות, ונתערב שם בין הרבה בשר בשר, ואין ידוע מאיזה בשר יקח

חלוק ב-קבוע דרבנן, בין אם הבשר נלקח קודם שנודעה דתערובות או לאחר כן

חלוק ב-קבוע דרבנן, בין אם התערובות נמצאת בחנות או בבית יחיד.

תתיבה שלקחו מ-קבוע, שנתערבה בחתיכות אחרות

תשע תנויות מוכרות בשר כשר ואחת בשר נבלה, ונמצאה תתיבה בשר מונחת על הארץ

לענין הכלל ד-כל דפירש מרובא פריש, אם יש חלוק בין שפירש בפנינו או שלא בפנינו

תשע תנויות של בשר כשר ואחת של בשר נבלה, ונמצאה תתיבה בשר ביד קטן

חלוק ברין ד-קבוע, בין מין במינו ומין בשאינו מינו

תשע תנויות של בשר כשר ואחת של בשר נבלה, ותתיבה בשר שמונתה על הארץ היא קדוה להחנות של בשר נבלה

תתיבה שפירשה לפנינו, ואח"כ נתערבה בין תתיבות אחרות כשרות.

בחנות חלחת של בשר טרפה, יש הרבה יותר בשר ממה שנמצא בתשע התנויות הכשרות, ונמצאה תתיבה בשר על הארץ

ברין ד-כל דפירש מרובא פריש, אם אין חלוק בין אם פירש אחר התערובות או קודם התערובות

נשחטו ו' בהמות, והוציאו ב ירו' ימכור במקלין, ומבהמה שלישית הוציאו רק חציה לסכור, וחציה השני נשאר בבית השחיטה עם ד' הנשארות, ואח"כ נתערבו הכני-מעיס מכל הבהמות, ובאחת מהן נמצאה טרפה

אשה בעלת ה' אוחות שחוטות שסברה לאשה אחת אחוזא וחצי, ואח"כ סברה לאשה שני' עוד ב' אוחות, ואחוזא וחצי נשארו בבית האשה המוכרת, ואח"כ נמצא קורקבן אחד של החמש אוחות שה' טרפה

אחוז שחם ג' בהמות, ועוד שנים שחמו — כל אחד בהמה אחת והריאות מכל הבהמות נתערבו, ואח"כ נמצאה במקלין ריאה אחת טרפה

בתערובות של בעלי חיים ושאר דברים השונים אסורים אם פירש א' מן החי, מי אסרין בהם כל דפירש מרובא פריש

חלקי התערובות שהיו כלם לסקם אחד אחר שפירשו, אם תורוים ונאסרוים ע"י שחורה הקביעות לסקוה.

תרגולת טרפה שנתערבה בין כשרות, ונמצאה ביצה כיניהן.

תרגולת טרפה שנתערבה בין כשרות, ואחת מהן השילה ביצה לפנינו, מה ירונה של הכינה.

סימן	שאלה
ק	י
"	ב
"	כא
"	כב
"	כג
"	כד
"	כה
"	כו
"	כז
"	כח
"	כט
"	ל
"	לא
"	לב
"	לג
"	לד
"	לה
"	לו
"	לז
"	לח
"	לט
"	מ
"	מא
"	מב
"	מג
"	מד
"	מה
"	מו
"	מז

דבר המפתחות

דבר איסור שאינו כפל סמכת חשיבותו, שנתערב באחרים, ונפל א' מהם לים, נתערב אבר של כהמה מרפה באברים כשרים, ונאכל אבר א' מן בהמת דבר-איסור חשוב שנתערב באחרים, ונאכל א' מהם בשוגג. כדבר-איסור חשוב שנתערב באחרים, ונפל א' מהם לים, אם יש חלוק בין אם נודעה התערובות מקודם, או לא

דבר-איסור חשוב שנתערב באחרים, ופירש א' מהם מקודם, ואח"כ נפל א' מהם לים

דבר-איסור חשוב שנתערב באחרים, ופירש א' מהם ונתבשל.

כפל חי מרפה שנתערב בכפלי חיים כשרים, ואח"כ מת א' מהם, אם תולין לומר שזה שמת הוא המרפה

דבר-איסור חשוב שנתערב באחרים, ונפל א' מהם לים, כמקום שאפשר להמצא. חתיכה חשובה של איסור שנתערבה בחתיכות כשרות, ואח"כ נתתו רוב חתיכות ונתבטלה החשיבות.

דבר-איסור חשוב שנתערב באחרים, ונפלו א' מהם בכ"י ונאכל בשוגג ביצה מרפה שנתערבה ברוב ביצים כשרות, ועשו לביבות מאחת הביצים כמקום דתולין לומר שהאיסור הוא שנאכל, והשאר הוא היתר, באיזה אופן מותר לאכול את השאר

כמקום דתולין לומר שהאיסור הוא שנאכל, והשאר הוא היתר, אם מותר לאדם א' לאכול את השאר

דבר-איסור שיש לו מתירין שנתערב באחרים כשרים, ונפל א' לים נולד איסור מרפה בחתיכות הראויות להתכבד שהיו במקורין, ואכל כ"כ לשון אחת של כהמה, אם תולין לומר שהלשון שאכל הכלב היתה מהכהמה המרפה. דבר-איסור חשוב שנתערב באחרים, ונפל מהתערובות האות כמקום אתר שיש בו רוב כנגד מה שנפל, אם יש להחזיר את התערובות השני.

מסק איסור תורה או וראי איסור דרבנן שנתערב, ונפל מאותה התערובות כמקום אחר, מה דינה של התערובות השני

דבר-איסור שיש לו מתירין, אם כפי' בג' תערובות.

ריאה מרפה שנמצאה בין ריאות כשרות, ואמר הבורק שהי' יודע באותה מירכא, אבל נתערבה בשגגה אותה הריאה המרפה בין הכשרות.

דיני ספק-ספקא.

דבר-איסור חשוב שנתערב באחרים, ונפל א' מהתערובות לשנים אחרים.

ספק מרפה שנתערב באחרים

ספק מרפה של איסור דרבנן שנתערב באחרים.

חלוק כמסק איסור דרבנן אם יש לו שרש מן התורה או לאו.

נתערבו כמה ביצים יחד, ואח"כ נודע ספק מרפה בתרנגולת, ונודע שביצה אחת היא סמנה.

ביצה שנמצאה בקליפתה בתרנגולת שאירע לה מרפות בקרוך, ונתערבה באחרות ביצה שנמצאה בתרנגולת שנוידי לה ספק מרפות, ואין ידון אם נמרה הביצה בקליפתה קודם שאירע הספק מרפה להתרנגולת, או אח"כ

נמצאה ביצה בין שתי תרנגולות — אחת ודאי מרפה, ואחת ודאי כשרה, ואי יודע אם נמרה הביצה בקליפתה קודם שנמסרה התרנגולת, או אח"כ, יתגרסות הביצה באחרות.

נמצאה ביצה בין שתי תרנגולות — אחת כשרה ואחת ספק מרפה — ונתערבת באחרות

שתי תרנגולות — אחת כשרה, ואחת ספק מרפה — ושתייהן המי"י שתי ביצים, ונתערבו באחרות.

סימן	שאלה
ק	כח
"	כט
"	נ
"	נא
"	נב
"	נג
"	נד
"	נה
"	נו
"	נז
"	נח
"	נט
סימן	
סב	
סג	
סד	
סה	
סו	
סז	
דיני	
סימן	א
"	ב
"	ג
"	ד
"	ה
"	ו
"	ז
"	ח
"	ט
"	י

שתי הנדיות מזכרות כשר — באחת בשר של ספק טרפה, ובאחת של כשרות, ואין ידוע באיזו מהן נמצא הכשר הכשר ובאיזו הכשר של ספק טרפה, ונמצאה התיבה אחת לפני התמימות, ואין ידוע באיזו מהן נמצא הכשר, ובאיזו — שתי הנדיות שנתערבו, ואין ידוע באיזו מהן נמצא הכשר, ובאיזו — של ספק טרפה, ונמצאו שתי התיבות לפני התמימות, וידוע שהן באות משתי התערבות, אבל אין ידוע איזו באה מהתנות הכשרה

שתי הנדיות שנתערבו, ואין ידוע באיזו מהן נמצא הכשר הכשר, ובאיזו — של ספק טרפה, ונמצאו שתי התיבות לפני התמימות, וידוע שהן באות משתי התמימות, אבל אין ידוע איזו באה מהתנות הכשרה, ואח"כ נאברה אחת משתי התיבות, והתתיבה הנשארת נתערבה בהתיבות כשרות

נתערב ספק איסור דרבנן חד בחד, ונפ"א א' מהם לים

ספק איסור חשוב שנתערב ברוכ היתר, ונאסרה התערבות, וחזר א' מאותה התערבות ונפ"א ימקום אתר חד בחד

כזית ספק איסור שנתערב בתוך ב' ויתים של היתר, ואינו ניכר, ואח"כ נפל א' מאלה לתוך תבשיל ונמזה

אם השני ספקות ש"ה הספק-ספקא הם משם אחד.

הם כלים של עכרים אינם בני-יומין, אם מותרים להשתמש בהם.

ספק-ספקא שאינו מתערב, אם סקרי ספק-ספקא.

ספק-ספקא בענין שהוא מותר מן התורה, אבל אסור מדרבנן, ויש ספק בדרבנן.

הא דק"ה ד, ספקא דרבנן לקולא, אם אין בזה שום יוצא מן הכלל.

חתיכת בשר שנתעלמה מן העין, שנתערבה ברוכ היתר, אם כמלה סמעה ספק-ספקא

אם יש להחיר סמעה ספק-ספקא נבינות של ישראל שהיו בבית גברי, וספק אם נחלפו בנבינות עכרים

נבינות של ישראל שנתערבו עם נבינות עכרים, אם כמלים סמעה ספק-ספקא חתיכה של ספק דרוסה שנתערבה באחרת

ב' קדרות — אחת עם היתר ואחת עם איסור, ונפל איסור לאחת מהקדרות, ואין ידוע לאיזו נפל, ויש רוב היתר בקדרה שנפ"א בה האיסור, והוא מין במינו.

הרנגולת של ספק טרפה שנתבשלה בכלים, ונשתהו הכלים סעתי-לעת קדם שגודע דספק

בני-יתרים מצורבים שלא נשתמש בהם י"ב חדש, ואין ידוע אם הם כלי בשר או כלי חלב

נתערב ^{טז} איסור דרבנן חד בחד, ואח"כ נאכר א' מן העולם, ולא נודע איזה הוא

אשה שהביאה לביתה בשר, ושומן, וח"ב, וספק בידה אם מלחה כלם ביחד, או שהביאה דבר א' למלחה, ואח"כ כשלה את הבשר.

ספק אם הניח עירוב, אם לא

איסור דרבנן שנתערב חד בחד, ואינו דבר חשוב, ונאכר א'.

נתערב איסור דרבנן שהוא דבר חשוב ברוכ

חתיכה הראוי להאכר של איסור דרבנן שנתערבה חד בחד, ואח"כ נתערבה אחת מהן ברוכ

ספק איסור תורה שנתערב חד בחד, ואח"כ נתערב א' מהם ברוכ.

ה' במשולין בשר של ב' בהמות, ונמכרה אחת, ואח"כ נודע שאחת היתה ספק טרפה

ספק טרפה שנתערב ברוכ, וחזר ונתערב

אם יש לדון ספק-ספקא בדבר שיש לו חזקת איסור.

במקום שהספק-ספקא והחזקה לאיסור אינם שניהם בענין אחד.

ימים	שאלה
א	א
ב	ב
ג	ג
ד	ד
ה	ה
ו	ו
ז	ז
ח	ח
ט	ט
י	י
יא	יא
יב	יב
יג	יג
יד	יד
טו	טו
טז	טז
יז	יז
יח	יח
יט	יט
כ	כ
כא	כא
כב	כב
כג	כג
כד	כד
כה	כה
כו	כו
כז	כז
כח	כח
כט	כט
ל	ל
לא	לא
לב	לב
לג	לג
לד	לד
לה	לה
לו	לו
לז	לז
לח	לח
לט	לט
מ	מ

דוח המפתחות

דפים שאלה

טא	ספק בנקובת הישג, שבאם ניקב הוא נכ"ה, ואו יח' בחזקת אישור שאין זכוה, אם מהני בזה ספק-ספקא
בב	דבר שיש לו חזקת איסור ממש, יש בו ג' ספקות, שאף אם יעמוד על חזקת איסור ישאר עדין שני ספקות
בג	אם מהני ספק-ספקא במקום שיש להיות בהאיסור יותר מבהיתר.
כד	ספק-ספקא להיות שיש עמו גם ספק-ספקא לאיסור
כה	אם ספק חסרון ידיעה מהני לענין ספק-ספקא
כו	בשנים שיש ספק-ספקא מזה, אבל אפשר לברר את האיסור ע"י בדיקה, אם יש בזה חיוב יבדוק
כז	פלוגתא דרבננותא, ולא אתמר הילכתא כחד מינייהו, אם נזכר לצוק זה ספק
כח	אם ספק דגוף המעשה איים כספק דפליגתא דרבננותא, ומצטרף לספק-ספקא.
כט	בספק-ספקא של פלוגתא דרבננותא או בעיא דלא איפשיטא, אם אפשר לומר דאוקמינן אהוקה
ג	אם מהני ספק-ספקא נד רוב
גא	אם מהני ספק-ספקא במקום ב' חזקות
גב	אם גם בדבר שיש לו סתירה אמרינן ספקא דרבנן דקולא.
גג	מידו דלא משתרי בתרי ספיקי, אם יכולים להתיר ע"י ג' או יותר ספקות.
גד	אם חזקת האב או האם מהני להבן או להבת, במקום שאין להבן או להבת שום חזקה
גה	אם מותר לנו לנשות בידים שני ספקות, במקום שאין לפנינו רק ספק אחד.
גי	במקום שספק אחד מהספק-ספקא סותר את הספק השני, אם מקרי זה ספק-ספקא
גז	אם כספק אחד אינם סותרים זה את זה, אבל סותרים זה את זה כספק השני.
גח	ספק של איסור שהוא הלכה ימשה מסיני, אם רינו כאיסור דרבנן או כאיסור דאורייתא
גט	ספקא דאורייתא, בן התורה הוא לחומרא, או רק מדרבנן
ס	כש"ו ביצים, ובחובן ה' איסור דרבנן, יש ס' נגד האיסור, ואח"כ הוציאנו עם כף כל אחת ואחת
סא	אם אפשר לעשות ספק-ספקא מספקא דינא דנשאר בגמ' בחיקו.
סב	אם מקרי ספק הויא דאיכא תרי גדרים להתמיר ותר יהקל
סג	בחד ספקא בדרבנן ובתרי ספיקי בדאורייתא, אם מקלינן דוקא בריעבר או לא בכתחילה
סד	אם מוציאים גם ממון ע"י כספק-ספקא
סה	אם גתונה הריגות לכ' מודה יברות מ"ב וסמכתו כל מין ספק-ספקא שארע באינו זאלה, אף אותם שאינם נזכרים בשלחן ערוך ונחשאי כליו

סימן קיא.

א	שתי קדרות — אחת ש"ה היתר ואחת של איסור — רשנית, ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת ש"ה איסור — ונפלו אלו לתוך אלו
ב	אם גם באיסורי משהו החסורים, תולין דאיסור יתוך איסור נפל והיתר לתוך היתר
ג	אם בכ"ר אופן תולין דאיסור לתוך איסור נפל, ואין חילוק בין אם הוסיפתה הן גדולות או קטנות
ד	שתי קדרות — אחת של היתר ואחת של איסור — ורשניה, ב' חתיכות — אחת ש"ה היתר ואחת של איסור — ונפלו אלו לתוך אלו, אבל דאיסור וז' רבה על היתר.

קדרה אחת של היתר, ולפני' ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלה חתיכה אחת משתי החתיכות להקדרה של היתר, ואין ידוע איזה החתיכה נפלה לקדרה

קדרה אחת של היתר, ולפני' ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלה חתיכה אחת להקדרה של היתר, והאיסור הי' רבה על ההיתר

שתי קדרות — אחת של היתר ואחת של איסור — ולפניהן חתיכה אחת איסור דרבנן, ואין ידוע לאיזו מהן נפלה החתיכה

שתי קדרות — אחת של היתר ואחת של איסור — ולפניהן חתיכה אחת של איסור דרבנן, ואין ידוע לאיזה נפלה, והאיסור הי' רבה על ההיתר.

ג' קדרות של היתר, ונפל איסור דרבנן לאחת משתי קדרות, ובקדרה שלישית עדיין לא הי' שום ספק, ואח"כ שוב נפל איסור דרבנן, ונולד ספק בקדרת השלישית ועל אחת משתי הראשונות

ב' קדרות — אחת של היתר נמור ואחת של איסור שיש לו סתורין — ונפל איסור דרבנן לאחת מהקדרות

קדרה של היתר, ולפני' איסור דרבנן, ונאכל האיסור, ואין ידוע אם האיסור נפל להקדרה, או לא

אם גם באיסור דאורייתא תולין להקי' ולומר דאיסור לתוך איסור נפל.

היו התבשילין שבשתי קדרות ממין א', והאיסור ממין אחר, אם גם בזה תולין להקי', דהאיסור לתוך האיסור נפל.

ב' קדרות — אחת של בשר שחוטא, ואחת של נבלה — ונפלה חתיכת נבלה לתוך אחת מהקדרות

ב' קדרות — אחת של היתר ואחת של איסור — ולפניהן ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור, ונפלה חתיכה אחת לקדרה, ואין ידוע לאיזו.

ב' קדרות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפל ספק איסור.

ב' קדרות של היתר, וב' חתיכות לפניהן — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלו החתיכות להקדרות, ואין ידוע לאיזו קדרה נפלה האיסור.

ב' קדרות של היתר — אחת נדויה ואחת קשנה — ולפניהן ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור, ונפלו החתיכות להקדרות

ב' קדרות של היתר — ולפניהן ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלה חתיכה אחת לקדרה אחת, ואח"כ נפלה גם החתיכה השנייה להקדרה השנייה.

ב' קדרות של היתר, ולפניהן ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלו החתיכות להקדרות, ואין ידוע באיזה קדרה נפלה האיסור, ובאחת מהקדרות הכשרות יש כדי לבטל את האיסור

ב' קדרות של היתר של ב' בני אדם, ולפניהן ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלו החתיכות להקדרות

ב' קדרות של היתר, ונפל איסור לקדרה אחת מהן ידועה, ואח"כ שוב נפלה איסור לאחת מהשתי קדרות, ואין ידוע לאיזו

נפל איסור לאחת משתי קדרות של היתר, ואין ידוע לאיזו נפל, ואח"כ נפלה איסור, וידוע לאיזו קדרה נפל

ב' קדרות חולבות עם מים — אחת בת יומא, ואחת שאינה בת יומא — שעברו אצל האש, ותחכו כף בת-יומא מכשר עוף, ואין ידוע לאיזו קדרה תחכו.

חתיכה של היתר שנתערבה עם חתיכה של איסור, ואח"כ נתערבה אחת משתי החתיכות האלה בחתיכה אחרת בשדה, ואחת נשארה במקומה.

ב' חתיכות — אחת של היתר ואחת של איסור — ונפלה אחת מהחתיכות לקדרה של איסור.

מספר	שאלה
קא	ה
"	ו
"	ז
"	ח
"	ט
"	י
"	יא
"	יב
"	יג
"	יד
"	טו
"	טז
"	יז
"	יח
"	יט
"	כ
"	כא
"	כב-כג
"	כד
"	כה
"	כו
"	כז

לוח המפתחות

סימן	שאלה
קא	ב' בח
"	ב' קדוה של היתר, ונפל איסור לאחת מהקדוה ואין ידוע לאיזה, ובשנינו יש כדי לבטל את האיסור.
"	ב' קדוה של היתר, ונפל איסור לאחת מהקדוה, ואין ידוע לאיזה, ויש באחת כדי לבטל את האיסור.
"	הדין רב' קדוה ומצטרפות לבטל את האיסור. אם שייך גם לדין ראשון, תחילה נעשית נבלה בבל האיסורין.
"	אם יש חלוק ברין רב' קדוה מצטרפות לבטל את האיסור, בין אם הקדוה שייכות לאדם א', או לשני בני אדם.
"	בשני צדק דשתי קדוה, אם יש חלוק בין איסור דרבנן ובין איסור דאורייתא, ובין לה בלה, ויבש ביבש
"	אם דנין דין דצדק, אף אם השתי קדוה הן בשתי עיירות.
"	עפרו ב' קדוה של בשר על הכירה, ונשפך חלב תחת אחת מהקדוה, ואין בשום אחת מהקדוה ס' נדר החלב, רק בצדק בולן ביהוד יש ס'.
"	אם יש נזקא מינה בין הקולא דשתי קדוה מצטרפות לס' לבטל את האיסור שנפל באחת מהן, ובין הקולא ראשון, שאני אומר דהאיסור למקום שיש ס' נפל

הרב יצחק יוסף
www.hebrewbooks.org
ליהודה העשירי

Druk Sz Sikora i I Milner, Warszawa, Nowolipie 44

הודעה

נמצא אתי עוד מספר מצומצם של ספרים:

א. "בור המבחן" על הלכות מליחה (יצא לאור בשנת תר"צ), מכיל אמ"ת (441) "שאלות ותשובות" על כל הלכות מליחה, מש"ע יורה דעה ובר הפוסקים – א. י. ו. ואחרונים, בדרך "שאלה ותשובה", מחירו א' דולר.

ב. "בור המבחן" על הלכות בשר בחלב (יצא לאור בשנת תרצ"ב), מכיל תשנה (755) "שאלות ותשובות" מש"ע יורה דעה וכל הפוסקים – ראשונים ואחרונים, בדרך "שאלה ותשובה", מחירו שני דולרים.

קונה שני הספרים ביחד – המחיר רק שני דולרים.

הספרים המסודרים לדפוס:

א. "בור המבחן" על הלכות טרפות (מסימן כ"ט עד ל"ה, "מסימן מ' עד נ"ז) עם ציורים מדעיים מכל חלקי נוף הבהמה והעוף.

ב. "בור המבחן" על הלכות שחיטה.

ג. "בור המבחן" על טרפות הריאה, עם ציורים מדעיים.

מדעיים.

כתבת המחבר

הרב מ' יעקבסון

www.hebrewbook.org

RABBI MEYER J ROSENBERG

100 WIGHT ST., SPRINGFIELD, Mass. (U S A)